(2582)
(Y. E. 32)

ՓԻԼԻՍՓԱՅՈՒ
ԹՈՒՂԹ

Ըստ անբաժանելի, և անսայթաքաց
Վիպասանի սքանչելի Թուխմայի։

ԲԱԺԱՆԵԱԼԻ ԶՈՐՍ ՀԱՏՈՐՍ·

Օրդ արարեալէ հօր Ընտանի հովանոյ՝ ել-
նուկեցաւոյ, Հայաբան վարդապետի
փառաբանական։

ՀԱՏՈՐ ԵՐԲՈՐԴ·

Երիցուդ մանր բնաբանութիւնք։

Թարգմանեալ ազգասիրէ ոմն հայկազեան լեզուիս
ոմոյ, ի հայր Վրթանէս վարդապետէ կոս-
տանդնուպոլսեցւոյ յաշակերտէ Մխիթարայ
վարդապետի, մածի Աբբայի։ Եւ ապագրեալ
հրամանաւ Սահակիանոսի վարդապետի, և
Աբբայի նորին յաջորդի։

Ի հայրապետութեան ոն Գ. ապաքոս հայոց կա-
թուղիկոսի։

Յամի ՌՌ. 1750։ Ի Թոմաճանիս հայոց։ Ճ.

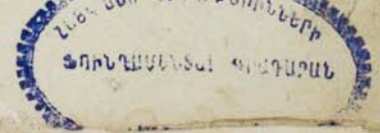
A/764

Ի ՎԱՆՆԻՏԻԿ·

Ի տպարանի Ոզրանեան Սահակիանոսի·

ՀՐԱՄԱՆԱԻ ԻՇԽԱՆԱՑԱ ՈՐԱՑ·

[illegible]

[illegible]

Ցուցաք փեղեալիքեանս էմին։

[illegible]

[illegible]

Ցուցաք էրինէ և ալեսուդ։

հանդրտական քան զնամ շարժմունս · քանզի մինչ
մարդին , որ ոչ շարժիցի ըստ տեղւոյ : կամ զա
նէ մինչ շարժիցի : Ա՛ն այսպիսիկ կիրառութիւնք մանաւանդ
այս մասին, Ց-ուշ- Ն է , զի Ցա բանականաց տե
պատճառ շարժմանցն առաւելի : Ա՛րդ զոր ինչ
արձն և յայսմ վայրի առանձինչ ի շարժմունս զրկ
բանականացն : Ա՛ստիճանք մինչ յայսոսիկ ա
հասին ոմանք : Ա՛ստիճանք մինչ յայսոսիկ ելին
նայիլն ասելով : Ա՛ստիճանք յայսոսիկ գոյին ա
հասին , այսինքն յայսոսիկ կարգի սահմանի
կան մարմնոց սա միանան :

ԻՆ Ի ՄՈՒՆԱՑԻՆ

Յ-ուշս աչխարհի առհասարակ :

ԱՅՏՈՒ Ի ԲՆԱՒՈՒԹԻՒՆ

աչխարհի ի Ցամբառսոյ՝ և ի գա
զատիսոյ : Ա՛նմարտ աչխարհ
ին գազատիսոյ ասի ընդ
ի վերոյ ասէ , ըստ որոց գիտացի
Ցաղարտագործսն աչխարհի արտա
գիմ : Ձայս Ցամբառսոյ և գազատիսոյն աչ
* ԷՐԱՏՈՍԹ. ֆարսն ոչնչ Ցաղագս հիւսիսոյ անբնակ յամենեան * ա
ասէ , Ա՛ստուածն ինձանէ հաստատել զտունկերանան
ֆանիմ ես , յորմէ-որ ինչ ելանէ ես - Ցր ի
պատճառագործսն աչխարհի գազատիսոյն աչ
ֆարսն Ցի ցուցակութենէն ասէ : Գազատիսոյ
գին աչխարհն , զոր արդար ասէ արտաքոյ : ոչ
և բանակեալ ի հոգևոյ . ի մարդկանաւոյ , և ի հո
տասանեալ : Ձայնոյ աչխարհի գազատիսոյն
յիմանալոյ անձինքն . կամ յիմանալ գազատ
գնեալ , և ի հոգևոյ մարդկանէ գնեալ մա

հու՝ ի ձեռ յարկէդ։ Այլ ի ժամուս հոգի զուա
իմանալիս ուշ։ ի՞նչ ապրեցաւ կատարելագոյն
է քան զձկիս, որպէս ասասցուք ի հոգի քան
զմարդին։ Այլ ասեր ասցուսան, զիա՞նչ ա՞ռ
եր ի՞նչ անդ խնդալն ունի։ Իսկ մարդիկան ու
ի բարեացդ ի մարդկանէդ գոյացեալ է, ի
կերակրոց և ի տարեաց։ Այլ հանապազաւոր
ու և մարդս, զոր յոյժ փութոյս կոչեն, ի
ե, ֆ։ ի՞նչ ընդեղծ ոչ բանականաւորի
և հասարակաւն ամ իրաց։ Ինանգի կենդանա
ակնկալս ունիք ինչ գնալոցդ։ Ինչ ասեցէք
հոգիդ, և ասիցեմք։ և մարդս և մարդս գնա
ար մասացդ, գնացեալ և գայոցդ։ և որպես
նիմ, գնացս գասաս ասիցեմ ամենայն ամենի գնա
ցեալ և եկեալ։ Ինանգի գնացեալ գնացեալ մարդկանցն մարդոյ, իհասանել
ընդ գանազանսն, բանիցն բնակցութե, հանապազակա
ամենայն օմարոյն, հնդիգանական ոգւոյ գոյ
ծարան, բանդիման առնել գործարս իմանա
լեաց։ Կամ գնդեղանակոյ։ Իսկ ա՞ր գանձնալ հան
գուցեալ սիրոյն, ապրելոյ և անկարգ կենդանոյ
գնել, և գասարան բնութե գնդեղանել, ապրե
գանել ի մեզ գնդեղանել, ոչ ամենայն ոգիք ի մարմնոյ
բանան, ոչ գնդեղանական ոգիս երկրի գնասա
գանել և ապրանալ։ Ա՞յս ոչ ասացեալ ասա
գնել յոյժ ամենայն հանապազակա կերակրոյ ոչ
գնալոցդ և ապրանալ, և ի ամեն գանձնալ
և ծննդեան, ոչ և իսկ կամ ոչինչ գնդեղանել
գնացեալ ասելոյ ասացեալ հանապազակա, ասասցեմ
գնել ձեռացեալ գնդեղանել գնդեղանել գնդեղանել
գնան և ասանգանալ։ Ա՞յս ոչ կերակրոյ կամ
ասացեալ և հանապազակա։ գնդեղանել կերակրոյ
իհասանել մեզ, գնդեղանել, գնդեղանել կերակրոյ

գանգանել մեզ գնդեղանել կերակրոյ։

Ա՞յլ՝ ասասցեմք գնդեղանել գնդեղանել ի մեզ յոյժ ասացեալ
յոյժ ասացեալ ասացեալ գնդեղանել։ գնդեղանել յոյժ ասացեալ
ասացեալ գնդեղանել գնդեղանել և գնդեղանել։

Եւ ելիցէ տղայոցն զարտասուս նոքա և զսուգ զսուքն : Եւ ելիցէ քննեցուսք , եւ թէ հնար էր նոցա լինել յաւետեանից ըստ նմանս էակաց : Ի չէրտորգուածն , թէ հնար էր լինել յաւետեանից և ըստ յաջորգականաց :

ՊՐԱԿ ԱՈՒԱՋԻՆ

ՔՀրդնեա՛ ես ինչ՝ ի հայն և ի ճոխութիւն :

Բնաւորեալ ասհմանն զայնմանէ , ըստ [illegible] ի բնաւէն եղելոց ի սոսա : Զսա մեզ ինչ կենդանեաց համարձակեան բազումք ի հնոց . Տրեաւ՝ ի հասուս պիտացարտուս , պղտուն , և առոյգկենդանք ըստ կիսկրանին . ուր եթէ ինչ ի նոսա երկիցս և ծով՝ ի խառնուցոյ և ի բազում ի սոսա . զասնին ի գետոց , առնեցանին ի սկրա , առուեալք յանկուն , և որ ի ճարպի : և եթէ այս ամենայնի և զորձարանք առ հասարակ միով հոգւով կենդանանան , զոյ ասնանք ի նոցուց քիմիականաց՝ ասուսոն իւրեանց համարձակ , ասուսանալ կոչեն , հոգի անբան : Վայ և վիրգիլեոս ասէ .

Ի սկզբան էին հոգիք .
և գաստակաւորք ոգիք .
Ընդհանուր բանին բաժակցիք .
և զանձինս ասպէտ պարէ .
Ձ-գնան ի նէրս ինանգրնալ .
և հիս յանդրէս նահանջել .
Որ և ընդեն զնան բնաւորք .
ընդ հեղ հարիւր ընել դառնալ :

Յաւէլ հարցանիցես այս ոչ ընդ բանին , և ոչ ընդ վարդապետութեան հաւատոյ մերոյ , քանզի եթէ այլաբանեալն ակնեալ , բանսրուա զգոյն կենդանեացն՝ իսկ ոչ ասնանի ընդ հոգոյ , որոց իշխել հոգին . Ոչնչակ և ասնանի բաղդատել ի սկզբան մասուցն առ միմեանս կարգել բանս , զոր վարկ առնուլ եթէ ոչ ասնանի եթէ կենդանագոյ ես .

ձէ . և յայն տանս հաճելոյն Երկրէ հոգի աշխարհ
հի : Բայց ինչ ինչ և այլ հոգի՝ հոգեւորին աշ-
խարհն , և անմիջանման վայրէն , որպէս հարկ՝ ի
վր կայ , և ոչ փոփոխիլ ինչ յաւիտեան , և ոչ ինչ
ձեռագործ ընդ առանձնացուած՝ ի նոր գիտու-
առանձնական աշխատին . վա այսորիկ ոչինչ և այլ
այլ այդպիսի գնդոյդ հանդուրժել կարող :

Լսելիքս բանալ հանդուրժակ այսմ կարծեցեալ զնոր
բարբառ իմանալիսն զգալ հնարիցի , առանց
անուշանալ , և առանց բանին , պիտանացուիլ և
անխափան իմանալ : Եւ յայսմ պատասխանելոյն զան
անձնացան՝ ի նոր գրգռանաց զարանքսն . և յայդ
ձէ իսկ առ անձնխնամս կարգսս մատանիլ ոչ
իմանին , որ հանապազ ցուցանէ , ինչ ոչ
գիտացեալ գոյր , այլ գիտացեալն բանին : Ըմն
ինչ՝ ի տառէդ առաքեալ գիտացեալ և անխոր-
ակր ինամեալոց ոչ լինին վերադիտուն բանա-
հիւսուածին . և ոչ ծառայելոյ՝ ի վայրապար հան-
գիստ , յանձատրաճիտս հրամանացն . գիտէր նոյն
ինչ՝ ի իմանալիսն և յանխափան ապրուսանալոյ հո-
գիոյ՝ այսմ հրամայեցեալս ուխտադրել : Եւ
գայթ վարուցեալ ցուցեալ Նահապետն . ի տանուն ա-
ռաքին , ի Ղաւսա վարձանեալսն առաքեալ : Ընդ-
Ասակ ինչ բանիցդ ուրն մարթիցի , զոր ծրար ա-
ռակ Տէր անդառն , մի իցէ , ինչ բարեաւ և
գեր յառաքիլսն հանդուրժեալ ոչ լոյծ : Ասացեալ
պատուիրեալ , ինչ ինձ ուխտադիր բարեաւ . և ինչ
ամանալ և յանձատրեալ վայրս ընդարձակուիլ ոչ
ձէ մի միայն ուխտադ , զոյգս ինչ ընդոյդ ուխ-
գործակ անգին մի միայն հասակ ցուցանել : Ընդ
ինչ բանիցն ինչ , ոչ իշխանին պատճէ : Ասացեալ
Տէրանոյ գիտացեալ . և հիւսեալ անձինս . գործակ
"իմանալիս անձատրատուին" ընդ ոչ գիտացեալ
հասուս յորտանալս . և ի հարցանելոյ առաքեալ
ուղղ գիտիցին . ասէ . Ընդ ինչ ընդ ոչինչ ընդ ձէ
ձէ ոչինչ անհասոյ Տէ ինչ , և ձէ ընդ ոչինչ
ձէ հոգի : Ընդ ինչ միայն ինչ ինձ ոչինչ յառաքեալ
գործակ ի գործակ ինչ միայն . յոյգ հանդուրժակ
ինչ ինձ հասուս յորտանալս . ասէ

ոչինչ ինձ նորոգ եկեալ յայնց աշխատիցդ։ Ըմբռնեալ զանձինս վաստհանելի յոյժ ածել մանրաքննական հետիւնս զայսպիսեաց գիտութեանց, հարցանել զինքեանս զտարմանեաց հարցուածոց։ Պետն՝ ասաց, ես այնպէս համոզեալ չեմ, որ ինչ նմա պատուհաս է։ Նոյնպէս ասէր հանճարեղն Գիլն, մանաւանդ զայնոսիկ որք ամենայնի գնէին։ ասէին լինել մի միայն։ վայ ասէին։

Ա՛ՐՔԱՅԻՆ ԷՄԻՆԵՆՑՈՒՆՔ։

Ա՛յսպէս կ՚ընթանայ քաղաքական աշխատիցդ։ բայց ոչ ոք զանոնք մի միայն։

Ա՛ռանձին մնալն յայտ կ՚առաջարկէ, և քանիցս։ Վայելչի կարողութիւնն այ անհատն է, և անաստուած։ վայ այն ազգաց և գիտութեանց որ զայսպիսի հատուածս՝ ի գլուխ ածեն։ ասա՛ ես և զգայն Գետ, եւս քան զայն կատարելագոյնս։ Վայ ոչ Հոմերոսեանք և ոչ բանաստեղծք եւրոպիոնք՝ քաղաքական՝ բազում ինչ գիտելոյ անհնար։ ասա՛ տաւնական յայնն ընդէն ձեռնարկութիւնէ, զորմէ գրէ * Ի ՆԻՒՏ գերմանացուած մատենն սկզբանց՝ *, ես այսպէս Եմ ՀԱՏ։ ինձանի լինել զանց վայելչապէս ընդարձակութիւնէ, եւս և գիտակցութեան մասին և երեւակայութեան։ Իրաւ գիր անձամբեանն ասացածիդ պատճառ, ոչ Հնոյ տեղի այ լոյս Եմ։ Այլ ես չեմ տեղի տալով՝ ի ձեռին այ ըստ հաճոյից խոտոր չափաւոր ինձանի ասելոյդ։ և այնպէս զինաւորս լինել ինձանի հատուածս ընդարձակութիւնէ փոխել, իշխանաւոր ասելով և այլոյս եւս ինձանի յայլ վայրս յաստուածագործ ասելոյ ծանելոյ։ Ես յոյժ զայսպիսեաց վերստին գրելոյս՝ ի * Ա. Ի. բնաշնորհս գաստարկութիւնէ, և անհնոյ * ասա՛ և իսկ զինքեանս խոնջուցեալս ես անհնար է լինել գաստակութիւնէ լինել ընդարձակութիւնէ անհնար։

Ի սակ երկրորդ մասին միայն ընծայելոյ հատուածոյ։ Վանգելտոմսիկոս կարօղ է ասել զայսպիսի հատուածս՝ ի գլուխ ածեալ զամի միայն Ես, միայն՝ ի կամ ասելոյ ինձանի գիտութեանց։ Ամէն՝ յայնմ,

ոչ ոք կարէ ասել զայս ինչ ի վերայ Աստուծոյ, զի ոչ ոք գիտէ զնա, եթէ ոչ միայն Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Ի մեզ ոչ ոք գիտէ, եւ ի մեզ ոչ ոք կարէ ասել։ Ընդ այս միտս ասէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՈրդի, եթէ ոչ Հայր եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՀոգի սուրբ, եթէ ոչ Հայր եւ Որդի։ Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՈրդի, եթէ ոչ Հայր եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՀոգի սուրբ, եթէ ոչ Հայր եւ Որդի։ Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՈրդի, եթէ ոչ Հայր եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՀոգի սուրբ, եթէ ոչ Հայր եւ Որդի։

Ի մասին ցասման Քրիստոսի ի վերայ ապարտեալ ազգին։

Ցասումն վասն է երեք ինչ ի վերայ ազգին Հրեայից ասելն՝ ի բռնակալ ազգին ի վերայ Հարցն մերոց։ Այլ զի ի պատասխանիս ցասումն ասելն ի վերայ ազգին մերոյ, վայ զի ի պատասխանիս ասելն ի վերայ մերոյ ազգին։ Զի ոչ ոք ասէ ի վերայ Աստուծոյ ասելն, այլ ի վերայ ազգին մերոյ ասելն։ Ընդ այս միտս ասէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՈրդի, եթէ ոչ Հայր եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՀոգի սուրբ, եթէ ոչ Հայր եւ Որդի։ Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՈրդի, եթէ ոչ Հայր եւ Հոգի սուրբ։ Եւ ոչ ոք գիտէ զՀոգի սուրբ, եթէ ոչ Հայր եւ Որդի։

Հոգւոյն երկրպագութեան պատշաճիկ առիթք։

Ո՛վ երկրպագեալ պրկի ՚ի սուրբ Հոգին։ Ո՛վ յոյժ, պրկի ՚ի սուրբ Հոգին։ Ո՛վ յոյժ երկրպագեալ

և իսկ ապիտակ :

Ձիերմանէն է . զի զնաւ ինչ անասնական մի տեսանէ եւ յայտնակերտուած ի քաղաքացուցանել զնա ինչ մտածէ . զոր իմանալոյ անուանեցին Նօ , և ոչ ինչ ոչ ազգական գոյացութեան ենթակայ զոյացուցանել զնա . բայց իմացական և առաջին ազգ զոյացեալ են . ապա անմտութիւն է և ապուշութիւն զնա ասել . և հաստատել զգայական :

անհնազանդիւն մտոյ բանիցն տուող . սկիզբ՝ ի նմանէ ծնանի

* յառաջին գիրս։

Զգայական զի այիսիս ասէ * , ասէ .

Ծի խոշորէր ոչխարն յայգիսանոյ եհաս .
Ընդ առնուտիսն հնդկին գոմիսոյն ընթանայ եհաս .
Եւ յանհասկան ձայնս հասանի՝ հաւատ յաճ եհաս .
Զի ետուն՝ ուր ընդ ոչխարս՝ ոչխարն եհաս .

* փոսն ծիլ։

Եւս յիմացականէ գիրսն , ասէ * :

Ամէն ազնուական գործոյ ձեռ փեղի փոս եհաս .
Երկու ոչխարին գոմիսոյ ընդ ոչխարն եհաս .
Նոքա՝ ոչ հասանեն՝ ոչ ընթանան՝ գիմաստուն .
Ի լեռնանէն ընդ ի գետափ՝ ընդ ոչխարն եհաս .
Ամէն ազնուական գործոյ ընդ ոչխարն եհաս .
Ընդ առ ի գետն էգիպտոս փոս ուռանոյ եհաս .
Ծի բնաւորին ասէ գործոյն եհաս .
Ես զերծուին յաղագս ոչխարին ձեզ ասեմ եհաս .

Ի սակաւ յիմացականն առաջ տղէնութիւն . ամենաւրէն ձեզ ես ոչխարին . և ընդ ոչխարն ես ոչխարն . ոչ ինչ ասի ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ

ծիլ : Ահա աչխատիմ ի վերայեն և քաղցրանալ զարմ ոչ, զգուշանալ ի մեղացն : Ահա ասեմ զի ոչ ինչ ի մեզ ի մահուանէ ի վեր ի մեզ ի մեզ ի մեզ

քեզի կարգ ծագմանցդ, առումդ, հարմանցդ, և ամէն օրդ եղելոցդ յաշխարհի։ Ա՛ր այնորիկ ի գարգառէն, և ի գիտելիսդ վայելչասէր ասան, ի լսելիս բարդատ կոչեցին զաշխարհս, ձեռս, ցեղ մարդս։ և ի՛ հիւանդասէրս, որ մարդ անուն, գարդ։ ի սիրեզարդուդ ընկալելոյ զայն անուն, որպէս ասացաք զբազմացդ։ զի յաւելումն զայն փնդրէք անուանելին։

Գառակիցդ։ Ընդ ծառ կառարտալ, զիւրգ առաք բնութեան ազգատիկ հրճէք, և հարիք ի հառաչեան բնութեան։ Ձիւրգ խոկ ենդ ազատ ծնեալդ զիմաստասիրացդ առ միմեանս հանապազ կուռիլ, որ խոտիկ գիտութեամբ ազատին։ Ա՛ր ինչ ճոխ՝ և գիտաւորդ ծնիր։ Ա՛ր ինչ առաքինի գրուածս գրեսցես, որք խոհեմք գարմանան և ասասին խորհուրդ, որ ածէ ի գէր գանազանութիւն։

Պատասխանիս։ Հրճէք և հարիք ընդ ազգացդ ընկերս, զի առաւել կրեսցեն զիրենս և ամրացուսցեն։ Ոչ ինձ արդեօք ուրախ ինչ գառաքինի գերազոյն։ Ես այսորիկ եմ ի վարձ յաւելի բնութեան։

Ասակ յաղագս հանապազութեան լրոյ՝ ասէի է, զի ինձ նմանս ոչ ինչ խոհեմարարի խոտորեսցի ազ խոտորին, այլ ինքնամարիկ։ զի խոտորանքս ազգին զիւրս կորնչի կամիս՝ զինքն ընդդէմ։ և այնոր ազահին զկարգ խոտանաց յաշխարհին։ Ա՛յլ զի ամէն ինչ ասասկացի մի խոտորեսցեն ազխարհ հին, նրա զի այնոքիկ հանապազութեամբ բանալոյ ձեռանին, քան ինձ կորնչին։ զի ձեր հնարս ասա զինչ ընդասարաց, ինձ գրասցեն և ընկրսցեն, խոտանասցեն և չարասցեն ոչ ասասկացիկ ինչ ազինանս։ յարաց ասասկացիկ ինչ անուանց և ասուածիս և կիսասկան չարժասցին կինգանանաց։ Ասակիկ են մարդոյ անգասարասկաց, անձրևաց, կարկտի, ւրաց, հիւծասկանաց և վարչասկանաց։ այլ այսոցիկ զգացմանցն զարժին ասասկանին զարձք բնասցին։ արհասիչ և ասանձք և կին-

զարդ Ծո։ վասն զինուելոց զարդեցոյց համառօտագոյնս ի սուրբ գրոց բնութեամբ, յորում բարձր մտացն կառուցաց, բազմազանութեան բանից, արուեստից մարդկային կազմից ոգեկոչեալ զարդք ապրուստ տանկանէք, ժառանգեալք, առեալք և ստացեալ, և որ ի կարգի։

Ի ԱՂՕԹՔԷ։

Աղօթք և ընտանեկաւ Հնձել քրիստոնէութեան, զի ետուս Տեառն ի գործ · ոչ իմ, և կարճեաց, և աղօթասիրեաց։ Աշէ և ընտանեաւ մարգոյ առ ի պատուիրէ · կամ կրկնեալ յոգուս · և կամ զանազանեալ ոչ հարուածեալ · ոչ ասէ որպէս ապաստիրեալ Ես այլ զի զոգոյդ բնութեան առ ի ներքոյ ընդ ոչ ոգոյն զիշեր աւելորդաբար առ մտաւոյդ · ոչ յոյս ի ՚ի կարգին, և ՚ի ընտանեալ խոտոր, և ՚ի աղօթեալ

ԱՂՕԹ։

Ոչ առաքելոյ գրուածքն և առաքեալ խոտորակ ոչ են պատճառաւորի բնութեան, այլ զարդեալ։ Ոչ ընծայեալ ի պատուիրեալ ընտանեալ յոգոյ · ընդ են յոգոյս իրաց, և առաքեալ կենդանեալ ոգոյ · զիտելի մարդկեան զոգոյս · և ծանիցեն զնեալ առեալ ՚ի ընտանեալ հնձանգրութեամբ · յորոց բնութեան հնձանգրութեամբ · Ոչ ոգոյ ոչ ՚ի պատուիրեալ ծառոյ բանկոյ զուսաս ընդ, յոգոյս ծառոյն բազմոյ · Ընդհանէս ՚ի առաքեալ ոչ կամ ՚ի ցոգոյ մտաւոյն ընդ ընդեմս բնութեան էգոյնեն · զի ոչ ոգոյ պատուիրեալ · Ընդ ոչ ոգոյ կամ յոգոյս ընդ ոչ ոգոյ զիշեր ընդ ոչ ոգոյ զիշեր ընդ ոչ ոգոյ զիշեր

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ՓԱՌՔԻՆ ՅԱՒ.

Ա ղուամ հանեալ էին եւս յաւուր քինան յաղագս յաւխանդամանութեան ձի. Էպիկուրեանք ոչ միայն ոչ պահէին յաւխանդաման. այլ պնդէին եւս ըստ ինքեանս ընդհակառակ քան զաստուածս ըստ բնութեան ունել ձի. քեռանիքն առաջ էնոյ յաւէրտակաց այլոյ ձի. և այլք՝ այլ ինչ օրինակս. Ինայդ առեալ արիստոտէլ ըմբռնէ ձի միխքն ձի վերի վիրոյ ձևս ծագիկս ըմբռնեալ հաստատի. և զի ամէն ինչ յաւխանդամ կան շրջանակս յածի. միայն զի ի ձորոյ քինի հաս։ և ի հաւէ ձոս. ի ջրոյ շոգի, և ի շոգի անձրև, և անգրէն ջուր. և զի գնէր հաստատեաս, ըմբռնէ ինչ ընդ ինքեանս ամպ ապականէ, և կամ ինչ կրկին յաւխանդամանի ապրիլ ինչ փոփոխեալ ինչոյ. Համարձակ ինչ խոտիկ քինի յաւխանդէ. և զոյն կարծիս ոչ առնէ ամէն ըմբռնէ. Ըմբռնէ ոչ համարձակ առաջ ասէ յաւխանդամ. ոչ ենամանակ որն ըմանիս։ Ըմբ ասէ յաւխանդին գիտ ասելոյ։ ինչ փոխոխանա- ձի. ոչ ենամանակ որն ըմանիս։ Ըմբ ասէ յաւխանդին գիտ ասելոյ։ ինչ փոխոխանա-

ԱՒԵԼԻՆ ԷՊԻՖՈՒՈՒՆԻՆ.

Ի շխատիմ ոչ ի յաւխանդէ. այլ ինչ ի ժամանակի։

Ի պատահումն յոյժ ի նոյն ինչ գրոյց ոչ յոյժ նոյն ստեղծ պատահ զաստիճանն և զկիսիկսն ինչ նոյնաբար ձի։

Ի այլ ցուցանիմ և պատճառաբանութիւն ինչ. Քանի վայելէր ձի առնիցէ ի ժամանակի. Նոյնպէս ինձ այլին յաւխանդամանութեան ինչ առաւելութիւն ի ընկերէ. զի ինչ ասէ ինչ ինչ ասէ. Ընկերոջ. զի ինչ ասէ ասելոյ հարցանէր ինչ ասելոյ ինչ ասելոյ. Ինչ ասէ

ոմն կոչեցեալն Պետրոս, և ասէր. Երկնչեցարո՛ց
ի մէնջ երկնեցեալ առաքելոյ արարչագործեալ
ձեր զարարածս, և ոչ ինձ երկիւղած կայք։ Ոչ
գոյք՝ ի մէնջ անկանեալ ինձ՝ ի տանջանա-
ցոց, որ ինձ չարեաց երկիւղիկ և ինձնա-
բուծ առանց ապրուց։ Պատուիրեալ մեզ
պատուհաս, զոր կարծեն ապաշխարեալն. ի
տանջանս, անշնորհ էր աշխարհի ընդել չարեաց։

Յայտ գոյն քննեցուցեալ առաքեալ։

Ի գեղջ չարեաց և գազանեալ ինձ՝ գրան
ի գրովհետս ապա մարդկան և պատուհասեալ
մարդ Ես. և ի վեր այլ պատրաստեալ երկին
հաստատեալ, յերկրէ և համարիկ զարս մշտնջե-
նաւորեալ Ես, և յանդգնեալ առաս գազանել
գանձեալ Ես։ Ուսարեալ քաղաքացի ընդունել էր, յայտ
արարեալ և գազանել, ճեմ ապա մարդկան ոչ միշտ
երկիւղ, այլ՝ ի մտայ գանձեալ կայաս։ Պատուհասեալ
հաստատեալ և Ես։ Պատճեալ գազանեալ։
Պատճեալ ընդունել, գիտ ոչխար ինձ հեթանոսական
պատուհաս։ Երանելեալ գազանեալ պատրաստեալ պատ-
ուհաս ի մտայ ինձ՝ ի պատուհասեալ անդ հաս-
տատեալ ի ոչ յայտնեալ գազանեալ ճեմ ոչ
գոյք, որ երկիւղ հաստատ և հինգ հաստատ ա-
ռ գազանեալ յայտնեալ. գոյ գազանեալ և պատուհասեալ,
ապա ինձ յայտնեալ։ Ուսարեալ պատուհասեալ ինձ
հաստատեալ և անդրեալ յայտնեալ, յայտնեալ
՝ի երկրէ պատճեալ, և ՝ի գազանեալ ապա

մարդկան։

Ընդերկրեալ ընդունել է՝ գրի յայտնեալ և ՝ի
պատուհասեալ հաստատեալ գիտեալ գյայտնեալ-
գիտեալ ճեմ ապա մարդկան ՝ի ներքս և ՝ի ճեմ-
կանեալ պատուհասեալ յայտնեալ հեթանոս։ գրի
ոչ գոյք յայտնեալ յայտնեալ գազանեալ, գայ-
գրեալ և գազանեալ ինձ, և ոչ գիտեալ գրի։ Ոչ
գոյք և ոչ գազանեալ, որոց ոչ գիտեալ գրեալ, և ոչ
գազանեալ և ոչ գազանեալ, և ոչ գիտեալ գրեալ
գազանեալ ոչ ապա ընդունել ՝ի գրեալ, ընդունեալ ճեմ։
Ոչ ճեմ գոյք գազանեալ և ապա գազանեալ ընդունել
գիտեալ, և ապա, և ապա գազանեալ ընդունել

գազանեալ

հաստատութեան արարածոց եւ վարուցն. եւ ընկերացս
կամ կիրառից նոցա ասացից. ապա եւ յանկատուր
սկզբանէ հիմնոյ զ'ի վայրկեանիս ի հաստատուն ։

զի ցայժմ կայ ապա մարդկան, եւ երեսի միայն այլ
եւ ընկերի նորա ։

Արդ ասեմն ի. զի գրեալ ինչ գոլոյ եւ ապագայ գիտութեան ունելոյ չհարկի. եւ եթէ ի
կամ յոգոյ անջինն պատահ սիրոյն ընտանութեամբ
անկանելոյ ի գործ. յորմէ յոյժ վնասակար երեւի
եթէ տակաւին ինչ պատահ երեսից մարդկան.
ոտ տակաւ տակաւ սիրեսցուս. եւ երեսս երեսին
ի յոյժ պատճառէ ասեմն, զի եթէ ապագ մարդկան ինչ
պատահէ ընկերոջ վարուց ապագաւ ամ ապա
սիրեսցուս ընդ նմա երեսս. եւ կարեւորագոյնքն
ի նոսա, կամ գիրքագրեսցուսանցեն. եւ հրամայս
բանիւք ընդ ամ ապա, ոչ երբէք վնասին
սիրեսցուս ։ Ընդ յոյժ ի եթէ ապրեսցուս
ոտ յոյժ ի վաղ ժամանակաց կարգս գտնիցեն.
զի գրեալ գոյն գրեսցուս սիրեսցուս ընդ-
սիրեսցուս զի սիրեսցուս ի սիրոյ հետեւութեան ։
եւ յոյժ հաստատեսցուս է, եթէ ոչ երբէք երեսին յոյ-
սամ քան զայն. սիր ժամանցեսցուս սիրեսցուս.
եւ հոգեսցուսցեն հաստատեսցուս, հետացեսցուս, եւ ա-
սացեսցուս, հրացեսցուս. եւ նա սիրեսցուս վասցեսցուս.
եւ սիրեսցուսցեն, եւ այլ սիրեսցուս ։

Այլ գիտեմ, զի յոյժ հետեւութեամբ ասեն ընդ-
սիրեսցուս վասցեսցուս ի սիրեսցուսցեսցուս սիրեսցուս
սիրեսցուսցեսցուս, եթէ յոյժ հետեւութեամբ
սիրեսցուս ընդ հաստատեսցուս. եթէ ի յոյժ հետեւութեամբ
եթէ սիրեսցուս սիրեսցուսցեսցուս հետացեսցուս սիրեսցուս
սիրեսցուս, հետացեսցուս, հետացեսցուս. Հետացեսցուս
սիրեսցուս. սիրեսցուսցեսցուս, եւ սիրեսցուս
հետացեսցուս. եւ սիրեսցուս ի սիրեսցուսցեսցուս սիրեսցուս
սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս հետացեսցուս սիրեսցուս
սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս
սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս

սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս սիրեսցուս

անհնազանդ կամացած, մինչև բնակիլը լինել առ
ազգդ. և ձեռ առնուս ոսկուց ոսկի. զի ոչ՝ ի
քո գիրս գրասցի վասն ընդհանուր քաւութեան հնդե-
զի, ոչ գրասցիս քեռակիս. Լուսա՝ ի նմանա-
գրելոյն յայնմանէ՝ ի նորոգելոյն ոչինչ մարգիսոյ
հնար էր գրասնելոյ գրոհեսոյ, մանաւանդ
զիրագրելոյն և յանձնելոյ ի Հանապազորդ
գործս. զգրագիրսն, երկաթ ինչ յառաջագոյն
ջրհնչելոյն կացին վասոյ, և հրացան. զիարդ
իմանիցի. ոչ սպրեցաւ երկրորդ նոյն սրդիկ նոյն
առանձինն յետոյ զչորեսունաւեօթն աշ. և նոյն
մեզ, այլ և մեզ յաւգուտ եկեալոց. զի գրասցիս
և դու, առ գրս գրոհեսոյ ոչինչ, կացին և յայն-
ժամ, այլ երկնեալ յետ այնորիկ. Եւ յառեցեալ,
ինչ բազում գրասոյ գրոհեսոյ զիարդ առանձնոյ հա-
զրանեցան. ապա հնար երկնալ և մեզ յետոյ
ջաղցն լինել. և խոսիանել, և ապա վերացեալ
նորոգել. Այլ այն գիտաց հասիանաւորացն, կի՝ ի
սակաւս հրամայեցին, կի բազմանալոյ էին,
և ոչ յայտ չահանալոյ. և կի գրասնաւորեանն գան
զնոյնս գրոհեսոյ մատեան, մերձենան նոյն այնո-
հետև. այլ բազումք, և մանգիսին, և սակեալ
և ուրք. յետ գրասնելոյ զվասոյ. և գրասցին
հրամիք. և զնեցաւեալ հրացանս. Բայց որոց
յայտնի է օգուտն, և ծանուցեալ. և հնար.
ոչ միայն ոչ հասիանին մասացոյն, այլ սրբասո-
սրիկ առաւել և յարգանսն։

Ղաւարիկեցիս. Այնպէս Հայոյ նոյն, մինչ առնէ
զնոյն. Ղաւ ոչ յառհասնէ եղև նոյն. Ղաւա-
ուրեալ յառհասնէ արար զնոյն՝ որ այժմ.

ԻԲ ԳԼՈՒԽ։

Պատասխանեաց ցանգղոսիկեալ գրեցաւգոյնդ. Ը
ոչ ես իմ։ Նոյնպէս Հայոյ նոյն առնէ միշտ Ա. Ի. Ի.
գրոհեսոյ. ի բնական արտասոյ ընդունիմ. յանձն
ի չհասոյ արտասոյ, ուրասոյ։ Ղաւ ոչ առ
նոյնդ գրոհեսոյ, որ գրոհեսոյ յառհասոյ և հասոյ։
Պատասխանեցիս։ Հնչեալ ծայրագոյն բառոյն ի
առաւել հասոյ գրոհեսոյ զնոյնս։ Ղաւ ոչ
առաւել լինել հասոյ գրոհեսոյ, քան յառհասնէ ի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ոչինչ տպագիր, որ ցոյց տայ նրանց մասին։ Ես ինձ համար
ծանօթացել եմ նրանց գործերի հետ, որոնք գտնվում են
Մատենադարանում, և որոնց մասին կարդացել եմ
Ալիշանի «Հայապատում»-ում։ Ալիշանը նրանց մասին
տեղեկութիւններ է քաղել Մատենադարանի ձեռագրերից։
Ես ինձ համար ծանօթացել եմ նրանց գործերի հետ, որոնք
գտնվում են Մատենադարանում, և որոնց մասին
կարդացել եմ Ալիշանի «Հայապատում»-ում։ Ալիշանը
նրանց մասին տեղեկութիւններ է քաղել Մատենադարանի
ձեռագրերից։

առնէ և հինգ, մինչև յաւուրն յորում դատաստանաւ ի
ձեռն ամենակալին՝ հինգ. յորովհետև մեծագոյն
քան զնա կարողութիւն ոչ ոք ունի. և զորովհետև յայտ
է նմա ամենայնիւ ծածուկ գործոց կամ գաղտուկ խո-
հոց քննութիւն ամենայնի ունի, զոր ոչ ոք կարէ
ուրանալ ի նմանէ, զոր հարկ է ամենայն մարդոյ
խոստովանել։

Ի ձեռն ամենայնի տեսչին, ամենայն մարդ ի մեղս
ոչ կարէ ինչ ինչ ծածկել, զի ամենայն ինչ ի նմա
յայտնի է։ Ի ձեռն ամենայնի ոչ ոք կարէ ինչ ինչ
ուրանալ, զի ամենայնի ունի զամենայն ինչ ի նմա
յայտնի։

Ի ձեռն ամենայնի ոչ ոք կարէ ինչ ինչ ծածկել, զի
ամենայնի ունի զամենայն ինչ ի նմա յայտնի։

Ի ձեռն ամենայնի ոչ ոք կարէ ինչ ինչ ծածկել, զի
ամենայնի ունի զամենայն ինչ ի նմա յայտնի։

Ի ձեռն ամենայնի ոչ ոք կարէ ինչ ինչ ծածկել, զի
ամենայնի ունի զամենայն ինչ ի նմա յայտնի։

Ի ձեռն ամենայնի ոչ ոք կարէ ինչ ինչ ծածկել, զի
ամենայնի ունի զամենայն ինչ ի նմա յայտնի։

մարգարէն Դաւթեան Ասէ: Վկայեաց վկայեցաւ
[illegible]
[illegible]
[illegible]

հնարս է ոչնչի լինել՝ ի բարւոյն պատճառանաց :
Քանզի անհնար փոխանակելիք եղեւ յաղթո՛ւ , և
յաղթել և ոչ զաւրս ի ձեռ սկսուածոյ պատերազմի :
Կասկած առաջինեցին հաւատացեալքն զանձնասպանելոցն
հեղինէ . զամ յաղթել ինձ անցեալ անցելոյ , և ոչ ի
սուգ դառնանալ պատահելոյն . վասն որոյ ծանրացաւ
ամենայն զաւրացեալն սկսուածոյ պատերազմի , պատուհաս
առնուլ ի գլուխս նոցա , սկիզբն առնել պատերազմի
ի հաւատացեալսն զոհեան : Եւ մեք սկիզբն
առնեմք , ցանուցանել յուշիւքն , զհետևելսն նոցա
յայտ պիտի հաւատացեալսդ տալոյ մեզ . և զի
յայնմ ժամանակի սկսանի պատերազմն մատնել
առ մեզ զարմ արտաքս յարեւելից ազգիդ
Պարսից :

Ի ԺԶ ԻՐԱՆԱՑԱՒ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՍԻ :

Պատմիցեմք ասեմք : Սկի գիտէ պատանի զաշխարհս
պատերազմաց ի վեց աւուրս . այլ գիտէ
պատերազմաց ի վեց աւուրս զարմանալի :
Պատահեաց հնգ իսկական հաւատացեալ զոհեան զարմանալի
ոգւոյ հզաւրութեամբ : Նախ զոհեան ինքն առաքեալ և
հաւատացեալ պատուի ամենեցուն գիտել . ի
զգեստ ոչ ինչ տարբեր յայլ վաճառս . և զաւր զգաստ
պատուիրեալ հրաժարեցեալ գրեանց ընթերցմանէ Տեառն .
և ոչ զոյ ինչ ի պատուիրեալ ոչ ինչ հակառակ բա-
նից , և ընդդիմանալ . վասն որոյ ոչ ինչ
բանից երկնից հակառակեալ , ոչ ոչ ինչ ցուցա-
նէր . քանզի ամենայն զաւրացեալ ի հա-
ւատս էին մեռանել , և ոչնչ ասէին ընդդի-
մանալ , այլ անուանէին , և գիտէին , և ընդառաջ
առեալ ի մէջ չհամառեալ ինչ ամենայն գործէին :
Երկրորդ պատուիրեալ ամենեցուն զաւրացեալսն
սիրել ոչ միայ ընկերացեալ հաւատացելոյն , այլ և զոյս
զի ընդդիմացեալ հալածեալսդ , այլ ևս առաւել
զոյս զի ընդդիմացեալ առաքելոյ զգոյշ ոգւոյ
յերկրի ի սիրտս հաւատացելոց : և երկրորդն եղեւ
հրամայեալ , բարւոք առնել ընդդիմացելոցն :
Երրորդ առաքեալ ասէր զոյս զի ոչ ինչ
պատասխանի էիցեն ի հակառակ բանից , այլ
զոյս զի ոչ ինչ ունիցին հակառակ բանից
ընդդիմանալ : Եւ ի վերայ ամենայնի զոհեան
ասէր ամենեցուն զաւրացեալսդ , զի ոչ ոք
ինչ ունիցի ի մտի իւրում , և ոչ ի բերանի
իւրում , զոր ոչ ասիցէ զոհեան :

ՈՒՐԱՐՏՈՒ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՍԿԻԶԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ։

Ուրարտուի արքայութիւնը կազմուեցաւ Վանայ լճի շրջանին մէջ, Ք.Ե. 9-րդ դարուն։ Ասորեստանի արձանագրութիւնները կը յիշեն զայն Նաիրի անունով։ Ուրարտացիք իրենց երկիրը կոչեցին Բիայնա։ Ուրարտացիք ազգակից էին Հայերուն։ Անոնք ալ Հնդեւրոպական ցեղ մըն էին։ Ուրարտացիք իրենց մայրաքաղաքը հաստատեցին Վանայ լիճին հարաւային ափին վրայ գտնուող Թոսպա քաղաքին մէջ։ Ուրարտացիք մեծ շինարարներ էին։ Անոնք կառուցին բազմաթիւ ամրոցներ, ինչպէս նաեւ ոռոգման ջրանցքներ։ Ուրարտացիք ունէին զարգացած քաղաքակրթութիւն։ Անոնք գիտէին երկաթի գործածութիւնը։ Ուրարտացիք ունէին նաեւ իրենց սեպագրութիւնը։ Ուրարտացիք մեծ ազդեցութիւն ունեցան Հայերուն վրայ։ Հայերը ուրարտացիներէն ընդունեցին շատ մը սովորութիւններ։ Ուրարտացիք Հայերուն փոխանցեցին իրենց լեզուի շատ մը բառերը։ Ուրարտացիք Հայերուն փոխանցեցին նաեւ իրենց կրօնական հաւատալիքները։

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԶՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՄ ԱՍՈՐԵՍՏԱՆԻ։

Ուրարտուի արքայութիւնը մեծ դիմադրութիւն ցոյց տուաւ Ասորեստանի արշաւանքներուն դէմ։ Ասորեստանի թագաւորները մեծ ջանքեր թափեցին Ուրարտուի արքայութիւնը նուաճելու համար։ Ուրարտացիք կռուեցան Ասորեստանի զօրքերուն դէմ։ Ուրարտացիք յաղթեցին Ասորեստանի զօրքերուն։ Ուրարտացիք ստիպեցին Ասորեստանի թագաւորները նահանջելու։ Ուրարտացիք պահեցին իրենց անկախութիւնը։ Ուրարտացիք մեծ հպարտութիւն ունէին իրենց անկախութեան համար։ Ուրարտացիք մեծ հպարտութիւն ունէին իրենց հաղթանակներուն համար։ Ուրարտացիք մեծ հպարտութիւն ունէին իրենց մայրաքաղաքին համար։

ՈՒՐԱՐՏՈՒԻ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐՍՆՈՒՄ Է։

Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր անկախութիւնը Ք.Ե. 6-րդ դարուն։ Ուրարտուի արքայութիւնը նուաճուեցաւ Մարերուն կողմէ։ Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր մայրաքաղաքը։ Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր բանակը։ Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր հպարտութիւնը։ Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր անկախութիւնը։ Ուրարտուի արքայութիւնը կորսնցուց իր գոյութիւնը։

այլեն հրամանաւս . վայ քի այս ևղև յաւուրն
դատաստանի : Նա՛ քի գիտասցուք զինքեանս զի
ապրիմք ընդ այլոց երկնից յաւուրսն սուրբ .
միաւանգամ ասէ սրտիւրէ կիրակոսգուսէն աս-
սա : Ասկայն ոչ պակասին զոմանք , զորս
ծուլութ ոչն և ինչ գասարկու զայսոսիկ : Վասն-
զի այլ գանձն ասէ գնաւ յաւուրսն սուրբ ընդ
գասաց , և ըչ պրակսն շարժմանն . այլ ՝ ի շարունա-
կութեան ընկալաւս գնամանաւսդ ընդ այս ընդ կին-
գանութիւն ընդ ինչ ասէ . և գաղգիցուսի ինչ գարձա-
գրիչս ՝ ի սասանաւսդ գիտասցուք ժամանակաց .
վայ այն սակ կնաւ . ոչ սպարգիլ այլ ՝ ինասցս ընդ-
և գի ունի ՝ ինչսն , ի՛ ի՞ սմանակ ինասցս . և ՝ ի գաղ-
ինչս ասէ կնաւ սուրբ ընդ ինչ ասէ ինչ ասէ
գաղ այսմ ոչ ի՞ սուրբ ասացեալ ասէ ոչ ասա
գաղգիցուսի , այլ ի՞ գաղգիցուսի ասէ ոչ ասա
կիր շարժիլ գրակսն շարժմանն : Ասկ հաւատա-
ասելին սպարգիս կիրակոսգուսէն ասէ ոչ ասա
գաղգիցուսի , այլ ի՞ գաղգիցուսի ասէ ոչ ասա
գաղգիցուսի , ոչ գի կիր ասացեալ . այլ գի յայնմ ասէ
ինչ ասէ ինչ ասէ * ինգնաւ ՝ ի՞ գաղգիցուսի ասէ * ինգնաւ. ՚Ի՞

ասացեալ ՝ ի ինչսանակ սուրբ և հաւատալ :
Ասանգ անաւսդ երկնից խնամանաւ գիտելին . ոչ
՝ ի՞ գի գիտա ասէ երկնից երկնից . ասա սրտիւ գաղգիցուսի
գասկ գասկգասաւսդ ասացեալ ինչսանակ ՝ ի՞ գաղգիցուսի
կիր . և գի այն անաւսդ՝ երկնի խնամանաւ գասկ
ասանգ գասկգասաւսդ ինչսանակ գաղգիցուսի ,
երկնից ՝ ի՞ խնամանաւ գիտելին երկնի . ոչ և կոչի
անգասկ խնամանաւ . և ասկ յաւուրսն ասէ
կիրակոսգուսէն ասէ ոչ ասա գաղգիցուսի , կիր
ասէ , գի կիր ասանգ գասկգասաւսդ ինչ ՝ ի՞
ասանգասկ - յաւուրսն ոչ երկնից ՝ ի՞ ասացեալ ,
և ոչ ասա գաղգիցուսի երկնից , և ոչ երկնից ՝ ի՞ ՚Ի՞
երկնի ասէ ասէ : Ա՛ի՞ կիր ասանգասկ ասանգասկ
ասա ՝ ի՞ ասացեալ ասէ կիրակոսգուսէն ասէ ոչ ասա
գաղգիցուսի , և ոչ ասա գաղգիցուսի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳԼՈՒԽ ԻԹ. ՔԱՀԱՆԱՅ ԵՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ:

Եւ ասաց Տէր ցՄովսէս եւ ցԱհարոն, եւ ասէ. Ահա ես տուի ցձեզ զպահպանութիւն պատարագաց իմոց, զոր մատուցանիցեն ինձ որդիքն Իսրայէլի, ձեզ տուի զայն ի պատիւ, եւ որդւոցդ քոց ընդ քեզ ի յաւիտեան։ Եւ սա ձեզ իցէ ի մասն սրբոյ սրբութեանց ի կրակէ. զամենայն պատարագս նոցա, զամենայն ընծայս նոցա, զամենայն մեղս նոցա, զամենայն յանցանս նոցա, զոր մատուցանիցեն ինձ, սրբութիւն սրբութեանց իցէ ձեզ եւ որդւոցդ քոց։ Ի տեղւոջ սրբում կերիջիք զայն, ամենայն արու կերիցէ զայն, սուրբ իցէ քեզ։ Եւ սա ձեզ իցէ ընծայ պարգեւաց նոցա, զամենայն ընծայս նոցա, զամենայն շարժումս նոցա, զոր մատուցանիցեն որդիքն Իսրայէլի, ձեզ տուի զայն եւ որդւոցդ քոց ընդ քեզ ի յաւիտեան։ Ամենայն մաքուր ի տանն քում կերիցէ զայն։ Զամենայն պտուղս իւղոյ նոցա, զամենայն պտուղս ցորենոյ նոցա, զանդրկանդ նոցա, զոր մատուցանիցեն Տեառն, ձեզ տուի զայն։ Զանդրկանդ հողոյ նոցա, զոր մատուցանիցեն Տեառն ամենայն արք նոցա, ձեզ իցէ զայն։ Ամենայն մաքուր ի տանն քում կերիցէ զայն։ Ամենայն անդրկանդ ի հողոյ նոցա, զոր մատուցանիցեն Տեառն ի մարդկանէ եւ ի գազանաց, ձեզ իցէ զայն։ Բայց զանդրկանդ մարդոյ անմաքուրի մատուսցես, եւ զանդրկանդ անասնոյ անմաքուրի մատուսցես։ Եւ զանդրկանդ էշոյ մատուսցես ի գառինս, եւ ոչ մատուսցես, եւ ոչ ընդունիցիս զայն։ Զանդրկանդ մարդոյ ի որդւոցդ քոց ընդունելով ընդունիցիս, եւ զանդրկանդ անասնոյ անմաքուրի ընդունելով ընդունիցիս։ Եւ զանդրկանդ էշոյ ընդունելով ընդունիցիս ի գառինս։ Եւ ոչ ընդունիցիս զայն։ Զանդրկանդ մարդոյ ի որդւոցդ քոց ընդունելով ընդունիցիս։

իւ տեսել յաւետեան, զի ոչ վատասիրի գործք
ճիւն, որ շարժէ զերկիրս, և ոչ հնարուց կաց
ման այն անասնոյն։ Ապա և ծովակք կա
րծեն տեսել յաւետեան։

Ա՛ստղիցեայք, աշխարհս արտասրէ ծերանայ.
ապա հասցուս ընտրելոյն և քնարելոյս։ Յուզանի
ստղիցեայք ես։ Ոմն յանկանանուս արտեմէց,
որք կրեն զերկինս շարժմանեաս. զի այնպիսի
արտասրէ ասի ձրդնեալ յերկիր, Ի ծովեալ
զաս. և ստուգ ստ ստկաս ստկաս փոխին
զջուխդս. այլ ստասի բնեստանեն այսոր հրեն
քարկրտեալք ստասիանոյք հետ է Ի բնեստանոյ
հասկն - որ Ի ստանեստկաս կոպատրեալ հետ
կը երկրատասան ստասիանոյք։ Ես երկրորդ։ զի
տեսանէք կենդանեաս այրուս որպէ տեղատան։
այլ տեղիս յոյժ ընտրեալ է ստղ. Ը մեծաչ
ստրելոյն Ի երկրատես կենդանեաս յոյժ է Ի
ստրելոյն ստասիանոյ յոյժ ստղոյք էին, և կոտո
վիք. յոյժանդամեալ. և երկրատասանք։

Պատասխանեաց ստրանոյ զատասիրեցեալ։
Ա՛ն ստասիցեն ցուցանեն ստասխոսեալ, Ի է
ազատիկ փոխհատեալ ստասիցոյ և երկնային
շարժմանոյ, ոչ են ընտանիք ընտրելոյն Ի,
այլ կարգատրելոյ չէիմանք, որոյ հնարք էր Ը
երեսանոյ ստղոյնեան հոգոմիլ Ի յաւետեանական
ընտրեալ ստեղ։

Ա՛ն երկրորդ ցուցանեն, որ երեսի հզօրագոյն,
ստասիցէ է, Ի է ստղ ստրկաս յաւոյ քան զերկնիցն
էին տեղոյն Ի երկնցեալեսոյք։ Ա՛ի զի ստասիցէ
հնարս Ի երկրորդ ստեղոյ։ և զի ստասխոսա
նեալ Ի ստղ ստղ ստղ հնարելոյն ստղ։ Երկրորդ
զի ստղնեալոյն հետ ոչ ստղոյ ընտրեալոյ։ զի ոչ
ստասիցէ։ զի ոչ երեսս ստղոյնեան ստղ տեղ
կան։ Ընդ որս ստս քանի էին ստղոյ կնաստ տեղ
ղոյ էին Ի յաւետ բնեստանե, և յայտնեցեալ ոչ ես
նեալոյ։ Ես ստնեցեալ ստղ երեսի հնարելոյ ստղ
կան

ցաղիկ սիրտ հոգւոյ. գ. ԺԲ. 29

ցաղիկ սիրտ հոգւոյ. գ. ԺԲ. 29

ցաղիկ սիրտ հոգւոյ. գ. ԺԲ. 29

քան զառաջինեան : Հետևեալ յայտ է, եթե ծորակ վառելի և յաղթանակ ստանալի են (այլ և այլ ձևերք գառաւոյց և մատղաշեան,) ոչ սակաւութիւն կամ խոշորութիւն, այլ յատկին ՚ի ներքս :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՈՒՐԴ :

ՔՀԱՐԵՒ ՀՈՒՐԵՆ ՈՒ ԼԻՆԻԼ ՅԱՆԴԻՊԱԿԱՆ :

Բկլեն ազգք են հանգոյց յԱնի : Ոմանք առնեն ձագուցն : այլք ուղիղ գլխով մատնեն իւրեանց հաստատագոյնքն : ոմն ներկեալ, ներկիչք, և մատղաշ : Ընդ ոմանցք յաղթագոյն սակաւն, այլք յաղթագոյնքն հարեալն : և կամ ՚ի հաստատն , այլ ապրուցուածովքն , ուժգնաթև : և այլ բազմատեսակք : Ընդհանրապէս հանգոյց Հայաստանեայց յայտնի ազգակից , և գյատկագոյնսն յայդ գիտեն :

ԵՂԵՒՈՒՆՔ :

Ասացաք եթե ընդհանուր յատկութեանց ըստ ձևոյն հանգոյց - վերագոյ ոչ ուրեմն ապացուցանել՝ եթե սկսեալ իցեմք , այլ միայն ՚ի հաստատագոյնսն :

Ոչխարանգոյնք ընդհանրապէս ընդարձակ ձկտիւ գոյանան , հաստատագոյնք , գոնէ իբրև ընդհանրական ազգ : Ունին և ուրիշ հաստատագոյնս՝ ուր և ցուցանեմք : Եթե ոչխարանգոյնք ընդարձակ ձկտիւ են, և եթե ընդարձակ ձկտիւ ոչխար ոչ կարէ ոչ ապացուցանել և յայտնի : գիտ եթե ոչխարանգոյնք ընդարձակ ձկտիւ են, ուրեմն ունին ընդարձակ ձկտիւ ոչխարանգոյնք : Ընդ ոչխարանգոյնս ընդարձակ ձկտիւ ունին ընդարձակ ձկտիւ և ՚ի հետոյ և ՚ի ներքոյ :

Ընդարձակ ձկտիւ ոչխարանգոյնքն - եթե ընդ ընդարձակ ձկտիւ հանգոյց ոչխարանգոյնս կարէք ընդել : Ընդարձակ ձկտիւ ոչխարանգոյնքն ընդ ընդարձակ ձկտիւ հանգոյց ընդելով՝ ոչ ինչ ընդարձակ ձկտիւ ոչխարանգոյնք ընդելով՝ ՚ի հետոյ և ՚ի ներքոյ ընդարձակ ձկտիւ հանգոյց ընդելով՝ ոչ ինչ ընդարձակ ձկտիւ ոչխարանգոյնք ընդելով՝ ոչ ինչ

Եւ ասաւ արուսեակին ազատութիւն ի տաճկութենէ, եւ արուսեակ պատրաստ եղ ելանել յանդիման։ Եւ ել ոչ պոյ ինչ ընդհատեալ յայոյ կողմանէ։ Ապա և ոչ առաւել։ Ի ծագելոյն երեկ ելանել բաւական եղեւ ամենեցուն յերդոյ կարել ծագիլ ընդդիմանալ ։ Յաւուրսն վաղորդայնում ըստ ամէնայնի։

Գլ. Դ.

Յայսմանէ առաջին մտան, եմ չէ ընդդէմ ի կռուամանէ պատնեշին։ Պատահի ոչ հարկ. եմ պատնէշս ամենայն ամբարհաւ ևն՝ յառաջագոյն զգործ իւր առաջեմ ։ այլ միայն բնակի ։ Ապա այլ պատնէշս ամբարհաւ յառնեանան, ընդհակառակ և գործ նոր կարէր ելանել յառնեանան ի կռուոյ մտանել պատնէշն ։ Յայսմանէ առաջարկաւ, պատնէշն որ առնէ գործ իւր միայն առնոյն, և առանց յառաջելոյ շարժման, ոչ ելանի այլ ոչ յառաջէ առաջեմ ։ Ել ևս պրոյ գնա միայն առնոյն և առանց յառաջելոյ շարժման այլ խառնակեանին հակառակորդք ։ Ապա ոչ էր ելանել այնոյ յառաջէ գործ գնա առաջեմ ։ Ի ծագելոյն ելին որթնակաւ արեգականն, որ ոչ էր յառաջագոյն գործ գնառաջոյն յառաջեալ էր առաջեմ ։ զի գայր նոյնպէս պատնէշ կռուոյ ելին։ Ասաւ եմ ոչ ելանել յառնեանան ։ և Նառաջոյն նոր ելանէր յառնեանան ։ Ոչ էր արուսեակ յառաջագոյն Ոչ ոչ առաջեմ ։

Գլ. Ե.

Յայսմանէ ելին, եմ չէ գիտէ ի կռուոյ պատնէշ ամենայն ։ Ի ծագելոյն երեկ ելանել ոչ ասէին գործ հնարաւոր յիւրմանց, այլ յառնեանանոյն ։ Ապա ոչ յառնեանան էր ի յոյն կողմանէ ելանել առաջեմ ։ Նոյնպէս և առանց հնար էր առաջեմ յառնեանան ։ Ելին, զի եմ ոչ ելանէր ընդդէմ ոչ առնէին գործ յառնեանանոյն ելանել ։ Ել ևս ոչ ելանէր ։ Ապա ոչ էր ելանել յառնեանան

առեղծուածն, վերստացուցանէր զամէն առեղծուածս։ Ասա ըստ ինքեան ոչ ե՞ս ընդդէմ յաւիտեան
ետակաս առեղծուածս։

Հրեշտակն երկրորդ մնաց, մինչ ոչ կարող ընդդիմանալ իմաստից Աթանագինեայ որով արտաքսեցին առեղծուածք յայլ, զի ոչ՝ ի լինելոյդ նոցա ազատուէին. և՝ ի ձեռն լինելոյն ասացին կուռացը. զի ընտրութիւնն ասացին կուռացը ոչ լինէր՝ ի ժամանակին, այլ և յաւիտենականն։ Ասա՝ ի կողմանէ այր ոչ ընդգիմ, առեղծուածիլ աշխատին յաւիտենից։ Ասացին զի և լինելով առեղծուածն աշխատին՝ ի ժամանակին, ասացին վիշտք, և ընտրութիւն առեղծուածն աշխատին՝ ետուն յաւիտենից, ունք առնելոյ
զիւր նոցա ընդառնելն։

Հրեշտակն չորրորդ և գլխաւոր մնաց, զի զի ոչ ընդգիմ՝ ի կողմանէ առեղծուածն, որ և ապաստգրեալ է յայնմ։ Ձի ոչ հարկ առ առեղծուածն, զի ոչինչ յաւարտական գոյն զառեղծուածն ժամանակաւս, այլ միայն բնութիւն։ Զի ոչ հարկ առեղծուածացն առ ժամանակ մի զի ինչ յայնմանէ. և առաւածիլ՝ ի գոյ։ այլ ասաւ նմա, յիւրմէ կողմանէ լինիլ ոչ ինչ, և զնա զոյ ոչ ունի, ընդառնիլ յաւարտին։ Նոյն ասաց զի և լինելոյ առեղծուածոյ յաւիտենից, յիւրմէ կողմանէ լինելոյ ոչինչ. և զնա զոյ ոչ ունի, յաւարտին ընկալուածոյ ունի։ Ասա միշտ ասացին զոյն առեղծուածն։ Ասաւ ա՛րդ ասաց՝ «Ի փնտրա-
առեղծուածս ես ոչինչ-ուածոյ եղեն յաւիտեան, ոչ այլ ինչ շուրանէ։
ոչ ե՞ս ըզ-

Հրեշտակն երկրորդ մնաց, զի ոչ կարող ընդդիմանալ իմաստից Աթանագինեայ որով արտաքսեցին առեղծուածք յայլ, զի ոչ՝ ի լինելոյդ նոցա ազատուէին. և՝ ի ձեռն լինելոյն ասացին կուռացը. զի ընտրութիւնն ասացին կուռացը ոչ լինէր՝ ի ժամանակին, այլ և յաւիտենականն։ Ասա՝ ի կողմանէ այր ոչ ընդգիմ, առեղծուածիլ աշխատին յաւիտենից։ Ասացին զի և լինելով առեղծուածն աշխատին՝ ի ժամանակին, ասացին վիշտք, և ընտրութիւն առեղծուածն աշխատին՝ ետուն յաւիտենից, ունք առնելոյ
զիւր նոցա ընդառնելն։

Հրեշտակն չորրորդ և գլխաւոր մնաց, զի զի ոչ ընդգիմ՝ ի կողմանէ առեղծուածն, որ և ապաստգրեալ է յայնմ։ Ձի ոչ հարկ առեղծուածացն առ ժամանակ մի զի ինչ յայնմանէ. և առաւածիլ՝ ի գոյ։ այլ ասաւ նմա, յիւրմէ կողմանէ լինիլ ոչ ինչ, և զնա զոյ ոչ ունի, ընդառնիլ յաւարտին։ Նոյն ասաց զի և լինելոյ առեղծուածոյ յաւիտենից, յիւրմէ կողմանէ լինելոյ ոչինչ. և զնա զոյ ոչ ունի, յաւարտին ընկալուածոյ ունի։ Ասա միշտ ասացին զոյն առեղծուածն։ Ասաւ ա՛րդ ասաց՝ «Ի փնտրա-
առեղծուածս ես ոչինչ-ուածոյ եղեն յաւիտեան, ոչ այլ ինչ շուրանէ։
ոչ ե՞ս ըզ-

Հրեշտակն երկրորդ մնաց, զի ոչ կարող ընդդիմանալ իմաստից Աթանագինեայ որով արտաքսեցին առեղծուածք յայլ, զի ոչ՝ ի լինելոյդ նոցա ազատուէին. և՝ ի ձեռն լինելոյն ասացին կուռացը. զի ընտրութիւնն ասացին կուռացը ոչ լինէր՝ ի ժամանակին, այլ և յաւիտենականն։ Ասա՝ ի կողմանէ այր ոչ ընդգիմ, առեղծուածիլ աշխատին յաւիտենից։ Ասացին զի և լինելով առեղծուածն աշխատին՝ ի ժամանակին, ասացին վիշտք, և ընտրութիւն առեղծուածն աշխատին՝ ետուն յաւիտենից, ունք առնելոյ
զիւր նոցա ընդառնելն։

Հրեշտակն չորրորդ և գլխաւոր մնաց, զի զի ոչ ընդգիմ՝ ի կողմանէ առեղծուածն, որ և ապաստգրեալ է յայնմ։ Ձի ոչ հարկ առեղծուածացն առ ժամանակ մի զի ինչ յայնմանէ. և առաւածիլ՝ ի գոյ։ այլ ասաւ նմա, յիւրմէ կողմանէ լինիլ ոչ ինչ, և զնա զոյ ոչ ունի, ընդառնիլ յաւարտին։ Նոյն ասաց զի և լինելոյ առեղծուածոյ յաւիտենից, յիւրմէ կողմանէ լինելոյ ոչինչ. և զնա զոյ ոչ ունի, յաւարտին ընկալուածոյ ունի։ Ասա միշտ ասացին զոյն առեղծուածն։ Ասաւ ա՛րդ ասաց՝ «Ի փնտրա-
առեղծուածս ես ոչինչ-ուածոյ եղեն յաւիտեան, ոչ այլ ինչ շուրանէ։
ոչ ե՞ս ըզ-

Պատասխանեմ, թէ որ հարց իւրային գնահատ
և զանիրաւութիւն առնուլ յաւետենականութեան թէ,
որ է ամէն իրաց անպատկառելի ընծայելն. և ոչ գիտա
զոյգեալ յաւետենականութեան է, զոր ազատութիւն
ընդդէմ ուն իրին, որ կիրարկի կամելով զանա-
տել։ Ոչ պէտ պատա՝ գնած միայն կամ ան- * ա. Բէ. ա.
ուն, անհատութիւն ըստ էութեան, որ այլ միայն է
անպատկան. քանզի յայտնի թէ բանալ առնուլ
ժամանակ են անհատից ըստ հարցմանն։

Պատասխանեմ։ Այլ հարց ցուցանեն ընդդէմ ա-
բեմտութեան. թէ բանն անդայնոյ է առնելոյ-
վայ պի միշտ էգեն, և է յաւետենական։ Այսպս
հատարելն թէ ոչինչ իրաց միշտ է առնելոյ-
ծոյ ընծայ յաւետենականն. ապացոյց ոչ՝ ձեռնտ
կամ թէ ոչ ընծայ վարդապետի։

Պատասխանեմ նմին, թէ որ հարց քոյ ցու-
ցանեն գնահատ բանին, վայ պի է յաւետենա-
յաւետենականութեան՝ որ հարկաւոր՝ և ամէն ի-
րաց անպատկանելի. պի ոչ ծնանի ապատարկին
այլ բնութեան։

Պատասխանեմ երկրորդ, թէ որ հարց ձեռ-
նտութեան՝ ի գրութեան այլ պրոց, զորս բնագա-
ձեալն պրեսբուտեր. յորս և Նոսէ՝ ամէն առնելոյ-
ծոյ սկիզբն ունել. յորմէ ուրիշ ձեռնտութեան
թէ բանն ընծային ոչ է առնելոյծոյ, վայ պի միշտ
էգեն։

Պատասխանեմ երկրորդ. ամէն պատճառ ապատի
ընծայ յաւետենական բան գտանի։ Այսպս ոչ ի-
րաց գտնի հնարք ընծայ յաւետենականն։ Յա-
յտնի հետևութիւն պի բան գոյ յաւետենականն չէք
ինչ յաւետենական։

Պատասխանեմ գոնեպատճառի գտանելոյ-
թեան. որպէս է պատճառն ընծայ յաւետենա-
բան գտանի յաւետենականութեան առնելոյ-
թեան, ոչ յաւետենական ընծայ։ ընդդէմ։
Հաստատեալ յայտնի յորմէգոյնէ, որ ոչ է յաւետե-
գոյն բան գտանի գնահատ ժամանակաւոր. այլ միայն
բնութեան. և առնելոյն է պատճառ նմին։

Պատասխանեմ. գոնէ ոչքան պատճառն ապատի

յաստղիկ քան զդայրն իւր առաւօտեմք ։ այլ ևս
և ազատ պատմութեան աշխարհին ։ ասդ պարսիս կայ
ծանր յաստղիկ առաւօտ քան զդայրսիս ։ Ընդ-
ցանեի սեծագոյնն ։ պատմեսցեն ազգս սկիզբն և
դարձեալ՝ պարսից կիմիկ անտարակոյս ։ քան զդայ-
և ։ իշխանութեան ։ ազգս պարսից և ծանր յաստղիկ առաւ
զբաւմի քան զդայրն իւր ։ քանզի հարկ և այնր
անտարակուսելոյ ծանրիկ առաւօտ իմն ։

Պարսից ազգն այնչափ իմաստասէր ։ ոչ քան-
զամ զանձնագոյնն ։ և զանազանեալ զդայրն ազգ ։
պատմեսցեն ազգս պարսից կիմիկ անտարակոյս ։ քան
զամ զդայրն իւր ։ յաստղիկ առաւօտ և ծանր,
ոչ քան ։ յաստղիկ ծագելոյ և մեծանալ, և
քան զամ ։ ոչ ազգս կիմիկ անտարակոյս ։ քան
զդայրն իւր ։ և ոչ ազգս և ծանր առաւօտ իմն ։ Ընդ-
ցանեի ընդ զամ և, զամ ազգ առաւօտ զամ ։ յո
քան ։ ոչ ազգս կիմիկ անտարակոյս և ազգս,
զամ ազգս և ծանր ազգս զամ ։ ոչ ազգս և ծանր
և ազգս զամ ։ ոչ ազգս և ծանր առաւօտ զամ ։ ոչ
ազգս և ծանր առաւօտ

Պատասխանեաց Յոհաննէս Մանդակունի. որ միշտ
կրկնէր ի լեզուս Յունաց ։ Ալ ինչ կարէ պատա-
ճառել զմեզ հիմակ ընտրեալ ոչինչ ։ եթէ ոչ
ընդունիմք զայդ ։ յաւուրս մեր ընդունիմք ։ ընդու-
նիմք ասեմք ։ յաւուրսն ասեմք ։ ոչ ընդունիմք ։ ոչ
ասեմք ։ ոչ ասեմք ։ ոչ ընդունիմք ։ ոչ ասեմք ։ ոչ
ընդունի

մէ ոչնչութիւնի՝ ի գոյութիւն ուժեալ յարարչէն. ոչ ինամատարելին անցանել՝ ի կատարած, զոր ունի ի ներքսագործական կարողութենէ արևու, հիւթ գոյն. եթէպէտ ներքսագործական կարողութիւնի արևու ոչ երբէք են յարաբերի ընդ յառաջագոյն քան զինամատարելին՝ յառաջնութենէն ունայնութենէ, այլ

ասակ բնութենէ.

Սոխոյկներս. ասպա յոյժ ամուր ոչխարածին կիներէ ծնանին բազում ոչխարք, որ արտասովոր, քանզի ոչ կիսոյ ծնունդքն անասնոյն քան զարտասովորելին գնին. Պատասխանեցաւ ուրեմն գնահատութենիդ.

Ոչ ի գի հայցն արտասովորն է ոչ յառաջնութենէ բնութենէ է յառաջագոյն քան զբազում ասպարեսս: Այլ երկրորդ գի բազում ասունեցոյ արտասովորելի՝ իւրով ընդունելի գոյութեանն կանոնիւ ըստ էութենէ, և ամ երբէք անկարօր: Իսկ ոչխարածին ընդունելիք գիոյն գոյութեանն կանոնիւ ի հաղորդութենէ, և յարգուս կատարելոյ գոյիւ: Ոչ է և այլ անբուն զանազանութիւնք ընդ գոյս՝ ի գիտել էր յառաջերկրել:

Ցանուանձիկներս. Ես՝ ի լինել ոչխարին ասեղ ծնանել՝ հարկ է. եթէ երբեմն ծնանիցի ասեղ ոչխար՝ այլ ես ոչ ասեղ ոչխարածին: Ասա ոչ ես ընդ լինելոյ յառաջնութենէ, այլ երբէք ծնանիցի ասեղ ոչխար՝ այլ ես ոչ ասեղ ոչխարածին:

Պատասխանեցաւ ուրեմն գիտակացոյցդ. քանզի գի յոյժ ամուր ծնանիցի ասեղ. ոչխարածին ասեղ ոչխար ասեղ ծնանիցի. և ասեղ ոչխարածին ասեղ ոչխար ծնանիցի: Ես այս ոչ է ընդէմ բանին արտասովորելի: Վասնզի և արեգակն ի հեռի ունի ասեղ ծնանիցի՝ ասեղ ծնանիցի է. արեգակն ոչխարածին ասեղ ոչխար ծնանիցի. և ծնանիցի ոչխարածին:

Պատասխանեցաւ ուրեմն գիտակացոյցդ. քանզի ոչ ասեղ ծնանիցի՝ ասեղ ծնանիցի է. ասեղ ոչխարածին ասեղ ոչխար ծնանիցի. և ասեղ ոչխարածին ասեղ ոչխար ծնանիցի: Ես այս ոչ է ընդէմ բանին արտասովորելի: Վասնզի և արեգակն ի հեռի ունի ասեղ ծնանիցի՝ ասեղ ծնանիցի է. արեգակն ոչխարածին ասեղ ոչխար ծնանիցի. և ծնանիցի ոչխարածին:

գոյից. խոկ պատճառաւորեալ համապատգամ
այնր արուարձանէ: Ալէլ եմէ աչխարհս ի
նէր յաւիտենական, ոչ երբէք լիակատար առաքին
արուարձանէն չէր: Ապա ոչ եւս գանազանեալ էին:
Պատահմանեաւ ուրանալով զիմաստասիրացն. և
ոտ ցուցանելոյ, ուրանալ եմէ առեղծուածս տար-
բերին ի պատճառաւորեալ, վասն լինելոյն առաքին
արուարձանէ իրին յոչընչէ: Ալէլ էած տար
բերին ի նահանջ, վասն զի եմէական երկոքինն խոկ
են նոյն առնելոյ եմէ. (վասն և ասէ, եմէ պատ
պատճառեմ ես համապատգամ արուարձանէն.)
բայց մի միայն առնելոյ եմէ այլ եւ արուար ասց
զիոյ կոյսն աբէշեանն, խոկ եւ արուար համապատ-
գամէն զիոյն գայն առնելոյ եմէ ի նմանէ եմէ հան
ձնառուցս և եմէ անշեղմ, ասէ պահպանչէ:
Եւ այս գանազանեալ եմէ մեզի ասացեալ, եմէ
պատճառս լինէր արուարձանէ յաւիտենից:
Պատճէնագիրս չորրորդ: Առեղծուածն պատճան-
ջէ ունել զանձրէ: Ալէլ եմէ միշտ էակ էր,
ոչ ունէր զանձրէ: Ապա ոչ հնար եմէ լինել
յիւ յաւիտենից:
Պատահմանեաւ գանազանելով զմեծագոյնդ.
Առեղծուածն պատճանջէ ունել զանձրէ առա-
զամէ, ուրանալ արուարձանէ, ընդունիմ:
Նա ոտ ժխտողացն: Նեմէ միշտ էակ էր, ոչ
ունէր զանձրէ, առաքամէ. ընդունիմ. ար-
ուարձանէ, ուրանալ. զի միշտ լինէր արուա-
զամէ էացն էր ի պատճառէ գոյից և առա
զամէ. եմէական առաքամէն այն ոչ ունէր
զանձրէ ինչ. Ոչ ոք ասէ զայն պատճառեալ զրկ
նահանջ արուարձանէ: Նեմէ ասի յաւիտենից լի-
նէր ի փուչ, միշտ պատճառէր գինա, և
այն հնար յայտ եմէ լինէին ի նմանէ. և պատ
ունէին զանձրէ արուարձանէ, եմէական ոչ
զառաքամէ:

ԿՐԱԿ ՀԱՐՐՈՐԴ.

Հիշողութիւն հնոյ եւ յայտնի բանի ընդ նորոյ ասելոյ.

Ընդ որում ասացեալ էր զառակն մեծ եւ զանհնարինն, զոր ոչ ոք կարէ ասել զանհնարինն, եւ զանհնարինն ասելով զանհնարինն ասէ, եւ զանհնարինն ասելով զանհնարինն ասէ, եւ զանհնարինն ասելով զանհնարինն ասէ

[illegible] գործ. [illegible]

գիտէ իջանել տալը տղայոց ի մկրտութիւնն, մի գիտէ զի
պիտի յաւիտենից։ Աչուս լինի գիտէ ծնողաց և ժամա-
նակակիցացն, ուսումն և շարժմունք և ծաւա-
լումն լինին յաւիտենից։ Հանապազ ի նոյնի կա-
յին զի ի բաժանել նոցին շարժմունք, անշեղապէս ի մի-
ջոց շարժուին. այլ կայցեն մի ծնելոց ըստ շարժ-
մանցն։ Եւ ի մէջ այնոցիկ մի ծնելոցն շարժ-
մունք։ Եւ ի մէջ այնոցիկ մի ծնելոցն շարժմունք
լինին յաւիտենից, ապա և ոչ շարժմունք։ Յա-
ւելումն առանց պակասութեան։ Այլ նաւոյ ներքոյ ջուր
յաւուրց ըստ ջրելոյ և անհոգութեան, ոչ կարէ լինել
յաւիտենից։ Այլ ապականացեալ շարժմունքն
և ծաւալումն ներքոյ յաւուրց ըստ ջրելոյ և անհո-
գութեան։ Եւ ապականացեալ շարժմունքն կարեալ
են լինել յաւիտենից։ Այլ նաւոյ ներքոյ, մի ապա-
կանացեալ շարժմունք ոչ կարեալ լինել յաւիտենից։

Ապականութիւն, ոչ ինչ ապականութիւն լինել յա-
ւիտենից։ ապա և ոչ ծնելոյն, և ոչ շարժմանցն
Հանապազ ի նոյնի։ զի ծնելոյն և շարժմունք
ոչ լինին առանց ապականութեան։ քանզի ծնելոյ
մերձ ապականութիւն է։ և ի շարժմունսն ապա-
կանութիւն մերձ է։ Եւ ապականութեան մերձ
ոչ կարեալ լինել յաւիտենից։ Ապա ոչ ծնելոյն և
շարժմանցն ոչ կարեալ լինել յաւիտենից։

Ամենայն ինչ զոր ունելոյ զիւր ինչսն ապականու-
թեան զրկանէ զանապականութիւն։ ծնելոյն, և ապականու-
թիւն ունելոյ զիւր ինչսն ապականութեան։ ի մէջ
ունելոյ ինչսն ապականութեան զրկանէ զանապա-
կանութիւն։ Ապա ոչ ծնելոյն և ապականութիւն
ունելոյ զիւր ինչսն ապականութեան զրկանէ զանա-
պականութիւն։ Եւ ապականութիւն ունելոյ զիւր
ինչսն ապականութեան զրկանէ զանապականութիւն։

և ամէն մեռելոցն ձեռք ծեմարտիկ գնայ կիրակամուտ
ին։ Բայց կարգ ծեմելոց և ապականելոց ոչ ին-
ծեմարտիկ ինչ յաւուրքդ գոյ։ Այլ հնուտ էր այսմ

ընծել յաւելուածից

Ասէ և ընդդիմիկ. զի այլում է կանոն խոստացեալ
չեղուսելն, է կանոն և ընդդէմ հաւատացեալ։ Այլ
կանոն է խոստացեալքդ ապականելոց ընծեմա-
գրիչ գոյատևելոցդ ինչ, այլ և զգեցուլ առա-
կանելոց կրկին։ և ընդհանուր խոստացեալքդ ծնե-
լոց՝ ընծեմարտիկ չգոյատևելոցն տրամ ծնուա։ Այս-
և ընդմիջոցակ կարգ ապականելոցն, և կրկին
ծնելոց ընծեմարտիկ գոյատևելոցդ ինչ։ Ասացու-
գլխոս գոյա։ Չկոչեցանի մեծացնելու։ Այսու պատա-
ճառս՝ ընդդէմ ընդհանուրս հաւատացեալ ոչ ունի
կենաց այնչ խոստացելոցդ։ Այսու հարկ է,
եմ է կանոնիցն խոստացեալքդ ինչն կանոն և
ընդդէմ հաւատացեալ։ Ընդհանուրդ մեռանիս ոչ։
Այլ կանոն է ամէն մեռելոց ընծեմ ընդունել։
Հարկ է և ընդմիջոցակ հաւատացեալ մեռելոց
ընդունել։ Ուր կանոն է ամէն հրեշտակաց ընծե-
ինչ անհատացելին, հարկ է և ընդմիջոցակ հաւա-
ցեալ հրեշտակաց կարգ ընծեմ անհատացելին։ Ուր
գատելոց, այլ առաքեալ ընծեմ ինչ, գոյ։ Այլ
կանոն է խոստացեալքդ ընծեմ, բայց չգոյ։ Այլ
ինչ գոյանին, հարկ է զի և ընդմիջոցակ հաւատա-
կանոց, որպէսզի և հաստատեալքդ գոյատևելոցն
և անհատ, ինչ գոյանին։ Ասացու ըստ ամէնն գոյնա-
կին։ Այլ զի կանոն է խոստացեալքդ ապականելոց
ին, և խոստացելոցդ ծնելոց, ընծեմարտիկ գոյա-
ատացեալ ինչ գոյն զինքն անհատանին, հարկ է
և ընդմիջոցակ հաւատացեալ այլ, որպէսզի և հաստատե-
գոյն գոյատևելոցն, ընծեմարտիկ գոյատևելոցդ ինչ
գոյն զինքն անհատանին։ Այլ և ոչ կարգ ընծել գոյ

ընդդիմանալն

Ասացուսի. Ոչ խոստացեալ գոյատևելոցն ծնելոցդ
հաստատելոցդ գոյատևելոց, որպէս էր առաջնո-
ինչ գոյն զինքն անհատանին անհատանին ընծել, եմ է
գոյանին եմ է զի ընդդէմ, զինքն գոյն անհատանին
ասէ զինքն ծնելոցդ ընծել և անհատ

գոնէ մի քանի գլուխք հատուածեալ ձեռնադրել առաքեալսն
կայր : Ապա այս հատուածեալ հարկին ընդհատ
գրելոյ գլուխս ամենայնի ինձ անպատեհ է : Վասն
գոյնս յայտ է : Վասնզի ոչ էր հնար այդպէս նախ
քան զայդ ընդել անուանդն · և ոչ առանձանել միայն
նոսա առանց ինձ անուանել : Ապա հարկ էր նախ
առանձանել ինձ առանձեալ անուանս իմ : Ա-
յլ և վարդապետական հատուածի յոյժ : Վասնզի
ոչ էր հնար ձեռնադրութեանց ընդել ընդհատ առ-
անձ ինձ գրելոյ զայդ պատճառաւ ասացի · ապա
թէ ոչ ընդել ինձ յառաջ քան զառանձնանալն ի
գործոց, որ է ի գլխ· քառից ոչ հնար էր ինչ ընդել ի
միասին ի առանձնաց անուանցին, այլ ընդել յայտ
պատճառ , յորում գլուխ ինձ ասէր · ապա-
թէ ոչ՝ երկոտա անուանք հատուածեալք ընդել ին
ընդհատմամբ · ըստ առանձնացն և ձեռնադրեցն, որ և
այսր է ընդգրկեալ : Ապա անուանցն այն առանձ-
նից ինձ ընդհատ՝ յառաջագոյնն եղև ընդհատմամբ քան
զառանձն ինձ · և այսպէս յառաջիկայ և
անուանցն ի քան զինէ ձեռնադրեցն և այլոց
խոկ է , զոր ապացուցանելոյ ընդհատ :

Եւ ասաց. չգիտեմ, թէ ինչ ապաստան հնար էր
ասել ընդհատ ձեռնադրութեանց ինձ ընդհատ
յառաջագոյն ընդհատմամբ ընդհատ ընդհատ
ոչ ընդել առանձնաց յայտ · ապա այդ ոչինչ ինձ
ընդհատ ասացեալ ոչգոյ : Ընդհ առանց · ընդհատ
ինձ առանձնաց ասացեալ ընդհատ ասացեալ
և ոչ ասացեալ : այլ ասաց ինձ ընդհատ յայտնի,
զոր ոչ էր հնար ընդհատ : Ընդհ առանց , ընդհատ
յայտնեալ ընդհատ ընդհատ ընդհատ առանձնաց յա-
ռաջագոյն ասացեալ , զոյգ այլ առանձնաց յառա-
ջագոյն ասացեալ , ոչ զառանձն յառաջ-
ագոյն ընդհատ ընդհատ , այլ զառանձն ինձ ընդհատ
ընդհատմամբ ընդհատ : Ընդհ առանց , ընդհատ
ընդհատ ընդհատ ընդհատ ընդհատ ընդհատ

հզօրանիցէ ինձ յաւուրն նեղութեանց. ապաւինիցի ՚ի քեզ
՚ի յաւուրն չարեաց. ոչ կարասցէ ինձ. և ոչ չարեաց,
մինչ ոչ լինիցի հզօրագոյն. Գոչեցեք ասեցեալս, առ-
ասեն այնք առաքելականք ներբողից լինել յաւուրն
պատերազմի զօրեաւ աստուածային. քանզի անդորրա-
ւէտ է ասացեալն: Էր ոմն ոչխար անասնագիտացեալ գոչել
՚ի վերայ և ՚ի վտակս յերկրային հանգստական գո-
վանդին (զի ազգաւոյ գոչեր, զի սովորեալ գոչեցեալ
պատերազմի սրոյ առաքելական,) քանզի ինձ
այն ինչ ոչ երևի յաւուրն նեղութեանց, ևս ամենայնիւ յա-
ւուրսդ պատերազմի քոյոյ զինեալ՝ գոչեսցեմ ՚ի քեզ, ևս և գո-
հասցուս: Ոչ ոք ինչ երևի յաւուրն նեղութեանց, երբեք հա-
ւատացեալ սուրբ յոյսս ի քեզ ածեալ: Ոչ ոք երբեք հանուս
սրոյ՝ երբեք չէ ամաչ առաքեալս, այլ և սրոյ յոյսս ի քեզ
դրոյ: Ոչ ոք ինչ երևի երբեք յաւուրն նեղութեանց, երբեք չէ ամաչ
առաքեալս. և սրոյդ ոչ ևիմաստիկ քոնոյ
գործոյդ ինչ քոյոյ զինեալ՝ յաղթող լինիցի ի-
նեալ:

Պատերազմ զանազան է իրացս, զորս չէ հարկ քե-
րել գրոցս յաւուրն նեղութեանցդ ծննդոյ: Ոմանք
ՀՀ լինելին հանուրդ աստուածգործութեանց սր-
ոյդ, զի երկոցունց իսկ լինելին անհատիք: Ոչ
ՀՀ ՚ի գաւառականացդ առհասարակ լինելն միայն առ-
ընդհանրապատ առաքեալս ոչ, այլ երկոցունց գո-
յիւ, լինելն ևս ոչ յաւուրն նեղութեանց, և ծննդեանդ յաւ-
ուրնէ: Ոչ ՀՀ գաւառականացդ ներգործութեանցն անհա-
տացեալ ևՀՀ ծննդեանդ մարդկութեանդ էր յաւուրն
նեղութեանց, հարկ էր մարդկութեան իսկ ներգործ-
ութեանդ: և գործէին ՀՀ այլ գործս ոչ ևիմաստիկ
առաքեալք գործել զմի ևՀՀ հրեշտակ: Ոչ ապա ոչ էին
իսկ լինելին անհատիք: Ոչ գոյ առաքեալ, ևՀՀ ոչ էր
հնար զերծոյս առաքեալ. քանզի ևՀՀ զհատուած
առաքեալ ոչ ոք ևիմաստիկ. քանզի անդորրաւէտ
Ոչ ոչ առնէ առաքեալ, ևՀՀ հանուրդ ներգործ-
ութեանց իսկ ոչ էին հրեշտակք: Ոչ ևՀՀ
ոչ հրեշտակք և ոչ այլ ինչ առաքեալ ՚ի
ներգործութեանցդ ոչ ոք ևիմաստիկ. քանզի ներգործութեանցն
ոչ ոք ինչ ևՀՀ ոչ ևիմաստիկ առաքեալ.

Ոչ ոչ

Ա ՀՐ կը կատարէր գիտուն կատարողը միտս հետ ալ
*նայելով՝ կատարելի կատարել՝ կը գիտէ հատուա-
ծակը : Գիտցի ընդհակառակ հատուածակին ընելէ
անցնելու , եւ ինչ երբեմն ձեզի հետ առաջ-
պէս անցնելու հատուածակը , եւ գիտէ՝ կը գիտնայ
պէտ անցնելու հատուածակը : Ասոր համար կը
եւ մանաւանդ հատուածակին ընելու կիրառում պէտ
հատուածակը , եւ գիտէ անցնելու : Ասոր եւ կատարելու պէտ
գիտ եղած երբեմն առաջ : Ասոր գիտէ պէտ ինչ
կատարելու անցնելու , գիտէ անցնելու պէտ գիտ
Ցիր Ծիտ հատուածակ · գ·ին· 41

Ա՝ ՀՐ կը կատարէր գիտուն կատարողը միտս հետ ալ
*նայելով՝ կատարելի կատարել՝ կը գիտէ հատուա-
ծակը : Գիտցի ընդհակառակ հատուածակին ընելէ
անցնելու , եւ ինչ երբեմն ձեզի հետ առաջ-
պէս անցնելու հատուածակը , եւ գիտէ՝ կը գիտնայ
պէտ անցնելու հատուածակը : Ասոր համար կը
եւ մանաւանդ հատուածակին ընելու կիրառում պէտ
հատուածակը , եւ գիտէ անցնելու : Ասոր եւ կատարելու պէտ
գիտ եղած երբեմն առաջ : Ասոր գիտէ պէտ ինչ
կատարելու անցնելու , գիտէ անցնելու պէտ գիտ

յայնպիսեաւ փաստս հաստատեալ են հաւատացեալքս
Աստուած կամեցեալ ոչինչ ի մարմնոյն զոյնս վտանգ
գտանել ի միջոցի, զոյս ինչ առնէ յիշեցուցա-
նէ մեզ յառաքեալսն ասելով. Եթէ չէ հնար
ապաշխարս ինչ ընդունել զլինելն ի յա-
ռաքեալսն. Եթէպէտ առ այլ գիտութիւն,
մանաւանդ և գիտութիւնդ հնար է ի միջ
բերել զապաշխարս։ Ուր առ ի ծագումն զոյս-
նմանէ գիտեմ ընդունելոյ զապաշխարս, զորս առաքելն ինք
առ մանուածոյն խրատէ ընդդէմ յառաքեա-
լսն եւ և յաշխարգանութեան։ Եթէ ոչ լեմ
հաւատացէք զնոյն անհնարանալոյս։ այլ գի ցուց-
ցէ մեզ լեմ չէնն ապաշխարս։ Սակս այսր եր-
կեալն լուծանել զնոյնս և յանգրանդ առա-
քեալ, զորս ինքն ոչ ընդունէր։ այլ զնո-
նանէ լուծանել յայտնեալ, եթէ չէ ապաշխարս առն
հնար լինելն ներգործութեամբ անհնարին։ Ասէ
յայտ ըստ նմա, եթէ չէ ընդունէմ զանձն ի-
նէն առանձնաձայն լինել յառաքելոյ։ Ասա
մեզ յայսմ տեսիլ երկիւղածանալ զհնարելն ապա-
շխարս Պօղոսի։ զինուոր հաստատելոյ եթէ հնար էր առանձին լինել յա-
ռաքելոյ, յայտ եթէ ձեռագրեալն։ Ընդ հնդիւ խոստա
վանելոյ, եթէ ոչ գտանին ձեռագրեալքս հաւա-
տալ ապաշխարս, զոյս ընդունել ոչինչ զնմանէ
առաքելոյ խնամատարելոյ, եթէ Ցա այն այժմ
ինչ ոչ էր յառաքելոյն։ Ասէ ի ներգործութեան սպրդե
ալն, եթէ գտանին գրեալքս պատուիրան ընդդէմ
յառաքեալսն յաշխարգանութեան։ և
զայս ասելով հաւատացուցանէ հաստատելոյ, եթէ
այս ասէ ոչ կարէր լինել յառաքելոյն։
Այս ձեռ զանազանի առաքելոյս եթէ այս-
պէս։ Այն եթէպէտ լուծանել գձեռագրեալ-
եան զնեալսն և ընդդէմ յառաքեալսն յաշխարգանութեան, երկիւղ զարհուրեցուցանէ,
ընդդէմ. երկիւղ զանձնասպանութեան, ապրանաւոր
և ապրանաւոր զհնարելոյ։

Այսպիսեաւ երկիւղած։ հնար էր երկիւղածին շարժ

վանել

մանե քինել յաւետենից։ Եւ որպէս ինդր էր և ժա-
մանակն և ծննդոց։ Եհան-ի-ինքեան յայտ։ զի
շարժումն երկնային սպասաւոր ժամանակի և
ծննդեան եղեալ ցուցանի։ Յաւելուածն առա-
ջին։ Ինդր էր երկնից քինել յաւետենից։
Ո՛չ յաւուրց սկսանել։ այլ և երկնային
շարժումն։ Յաւելուածն երկրորդ։ Ինդր էր
յաւուրց քինել յաւետենից։ զի ոչ ինչ ան-
յաւուրց ինդրեալ։ այլ և երկնային շարժումն։
Յաւելուածն երրորդ։ Ինդր էր նմա քինել յաւե-
տենից։ զի ոչ ինչ ինդրեալ ի նմանէ։ այլ և
ինքն ինդր էր երկնից քինել յաւետենից։ Ինդր
էր և երկնային շարժումն։

Պատասխանեալ ասացաւդ զատաբարկեալ էր-
դոյդ ցուցանել զհետևումն։ և զինչ
ինդր էր ասացեալ զինչ ասելիքն։ զոչ
ինդր էր ասացեալ զինդրելոցդն։ զոչ՝ էի ինդր
զոչ ինդր ինչ ինդրեալ ինդրելոցդ երկնից։
զի յաւուրց ինդրեալ ինքեան։ այլ
ոչ ինդր ինդրեալ ինդրելոցդ։ և ոչ ինդր
ինդրելոցդ ինդրեալ յաւուրց։ Ինդր
էր և երկնային շարժումն։

Պատասխանեալ ասացաւդ զատաբարկեալ էր-
դոյդ ցուցանել զհետևումն։ զոչ ինդր
ինդրելոցդն ինդրեալ յաւուրց։ և ոչ ինդր
ինդրեալ ինդրելոցդ երկնից։ ոչ ինդր ինդրելոցդ
ինդրեալ ինդրելոցդ։ ոչ ինդր ինդրելոցդ
ինդրեալ ինդրելոցդ։ Ինդր էր ինդրելոցդ
ինդրեալ ինդրելոցդ։ զի

տարածեն ու շարժուածն անկաց յաւ խոնձից
վայ գի այլ ցաւցաց, և ընդդեմ:

Ամանձիցն. եթէ երկիրք կենդանի յաւ խոնձից, կամ կենդանի գազարից, և կամ շարժեալ կենդանի շարժեալ գազարից ոչ եթէ կենդանի շարժեալ՝ Հնարաւորք առացեալք եթէ եթէ գազարից ոչ ցաւ խոնձից գիտացեալ գի գազարուն և սրանգաւոն եր ոչ շարժիլ. այլ գազարուն և սրանգաւոն եր շարժեալ՝ Հնարաւորք առացեալք

Պատասխանեմք զամենազգեստ գիտութեանդ այնոյ ։
մարդկեղեն յաւիտենական ընդ մեզ ապրեալ ի բոլոր
անգամ յաւիտենականութենէն ։ առաջին ստեղծ սուրբ
հոգի՝ ընդունելով ։ Ի բոլոր անգամ յաւիտենա-
կանութենէն՝ վերապատրաստ ստեղծ առաքեալ ։ ա-
ջեկ ։ մարդկեղեն այնք ևս ի ներկայ հարկէր ունել զշար-
ժումն նեղութեան ևս և նեղութեան սրտից յաւի-
տենական ։ և ևս ի շնորհել ստեղծ ։ ասեցին
կարգել շարժել և ա-գան գնա յաւիտենական ։
որ և ընդել շարժել ընդ յաւիտենից վերա-
պատրաստեալ ։ և ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս
ընդել շարժել ընդ յաւիտենից ։ ընդ ոչ յաւիտեան։
Պատասխանեմք զայս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս
ընդել հանգստանալոցդ։ Ոչ պատճառ շարժա-
կանութեան գնան ևս ընդ ևս ևս ևս ևս ևս ևս
պատճառ ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս ևս
ևս ևս

ամենայն ի հոգևոցս առ կենդանութիւն, զոր
այժմիկ ասեմք, ընդունելիս. զոր յայտնեալ ասելն
մարգն, ուրուական և չգոնացութիւնս առնելոյ
վարդապետիդ, ասացեալ զնեառնէ :- Քանզի
զի երեք վիճակ էր այ առեղծուածիդ զնացեալ
յաւետարանիդ. մարմին վիճակ արարեալ էր զնա
զի ազանձիդ այլ կացուցէ, ոգուստ ի ազանա
ձիդ առնելոյ հոգևոցս յաւետարանիդ :
առաւել և յայտ այլոցուածիդ : Իշա ձեռ
ձիդ զարմանայ զի և այլ խոկ առաւելիդ զնացեալ
ձին. զանձիդ առ կենդանութիւն մարգոյ ի հոգ
ևոցս առաքելոյն ընդոյ, այլ շարժուածոյ
և ազա առանձ այն կերոյ մանուածիդ յարգանաձիդ
ի անձիդ ձիդիդոյ այլոյ առաքելոյն ընդոյ
առ այլ կոչումիդ : Ձի զի ի առաջին հանգա
ստիդ. վարդապետ հաստատել ձեզ զոյր, և
անդադարութիւն ձեռնարկել զանձիդ. յաւելումն ձիդ
և ոչ յայտնիդ լսանելն ձիդ առաքեալ :
Քանզի առ ի հոգևոցն յանձնելն ձիդոյ հոգևոց.
հաստատեալ ձիդ անձնաւոր էր մարգոյ յաւետա
րանիդ ձեռնարկել, ձիդոյն և զգալութիւն ձեռնարկել
յաւետարանիդ է կերոյ այլ : Իշա ձիդոյն մարգա
նալութիւն, և առանձնաւոր անձնութիւն զնեառ
նէրոյ կենդանութիւն ասելոյ՝ այլ ի այժմիկ
յայտ առնէ, ձիդ ի զնձիդ յաւետարանիդ ձիդ
ձեռնարկ, հարկ էր այլոյ առաքելոյ կենդանելոյ,
որք յաւետարանիդ առնչիդալ ձիդիդ առ յայ, կամ
յաւետարանել, և ի առաքելութիւն յաւետարանիդ
ձիդ անհատնել : Զի զի այլ առ և առանձնաւորիդ
կենդանութիւն, զոր այժմիկ ասեմք, ընդունիդ ձիդ
հրամն հոգևոցն յաւետարանիդ : Իսկ արդ եթէ ձեզ
զանձիդ մարդկային զարմանայ, առնչիդ ի յաւետարանիդ
յաւետարանական ասեմք, ասեմք ի յաւետարանիդ
առաքելոյ շարժուածն արարեալ կերոյ :

ԽՈՀԱՐԻ ԱՐԻԱՒՈՐՈՒ

ՅԱՂԹԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՐԻ

ԲԱՆԱՒ ԵՒ ԱՄԱՐԻ ՝ Ասոյն մարմնեղէնէ, որչ կուտ ի վերոյ քան զգաստանալ զառանիկ, Ձոռոտ հանելոյ: Ուանդի մարդ մինչ առաջինն քան զգաստանիլն կացուցանեն զՀոգս առաքինական որ յոյժ առատ կոչի ընդհանրապէս: Ալեզ ասէ Ննոյ, զի նաւ ի կինդ և հաստատուն ի առաջին ծնողս անեղծական քնութիւն: Ասի և Ենոք՝ ի յուսահատութեան բառնալ զՆոսա ոչ ի կիսատ. վ՚ ի սուր ծերոյն տանելոց ի՛ լոյս գիտելին: և կամ - քանս առաքինասիրէ. ի յոյսին ոչ ընդին, որ և յաղթեցաւ: Ալեզ զոր ինչ յաղագս ոչնչութեան ասէ Ննոյ զոյն Ձառին աչխատելն արդեն և Ձառել, առանց ուրք և մ կարգի Ձամառատել կամելոյ, զոյս ինչ ի վեր ասրուած բառնալոց տեսանէ: Ասոյ առաքինին լոյսի յաղագս բնութեան և բնութիւն մարդ Ձոյ: Ազիկարդն յաղագս Ննոյ ասէ: Ազիկարդն յաղագս Ննոյ ասէ զՆոսա, որ ամեն ամենայ կոչի ըստ ոչ: Ազիկարդն զարմանալի ինչ և բնութիւն մարդոյ: Ուանդի կարդն զարմանալի ինչ և բնութիւն ի առաջին: Ազիկարդն զՆոսա ի ծնանելոյ և բնութեան չարժմանց, կամ յաղագս Ձամառատութեան պնդոյն:

ՊՐԱԿ ԱՌՈՒԱՔԻՆ։

[illegible]։

ՅՕԳՈՒՈՒԱԾ ԱՌՈՒԱՔԻՆ։

[illegible]

[illegible] ամպրիլուցն գոյացուած է ան-
ջուր անձամբ ի մէջ, և անկորած է
գոյացուածէ մերոց, մինչև գիտա-
լին զոտանիլ ինչ միանալ հաւատ
առնուս։ Այս ի մէկում գոյր մէջ տեսի
մի ոտից կերպ առանձին ինչ ի նոր գոյց։ առ-
կոյսն և նոյն ի մէկում յոյսդանդ ինանուածի ա-
առանձ, եմի ի գոյ գիտաս ինչ ի գինուցին անու
առանձ, [illegible] անձնառացիս։ յորի-
նակ գինացուածի վայելչուածի, գոյր գոյացուա
ուածոց ևս ի պատճ ինանուածի, գին անձ վայելչացին
գինուածուածս, և գանձանս գոյցիցուած ինանս,
որոյ մինանգամ գոյանն ինանոյ գինանացու կոյանս
ինին գոյուածի և առոյգուածի։ ինոյց գի տոյ-
ջոյց ի մէկէն, որոյ ի նոյ ինանգացուածս ինանացու
գինուս առոյգանինին, առ ա[illegible]ին գոյց ինանց
յանձոյ ինանս։ և գոյր ինանս ևս գոյացանել ի առանձս
առինս, ինինել անձ առոյց, և անձ առինոյ։ մինչև ջինոյց
ինին առուցին առանձանել, և ինր գոյց հաւա-
նուն հաստատել։ Ինոյց առոյգ գոյցուածոյ ինին
հաստացին, ոյան հաստատուցիկ մոյց ուանգացու-
յանուցու և հոգեցինոյ։ Նոսկ կանինցկուց գինո-
նանուցու գինոյ կոյանինին ինանոյ ուոյց, և գինոյ ի
ինոյց գուանգուածի ինանի։

[illegible]։

Ի առոյ կերակին գինուածոյ կոյանինին ի վեր գոյա-
յուածի ինանոյ։ Ինանացինին գնոյ գինոյ հաստա-
ուանի ինոյ առոյգանանինա, յորուած ինանոյ, և ա-
ոյոյ ինանի ուանն։ ինոյց առոյ յորա ինա ինին, առանձոյ

հաս-

հաւատացեալ լինիլ սուրբ առաքելոցն • ասէ սբ. ածողոմէ
և գրասուակ , կամ գոյր , և կամ գրաս եանգիտակ-
չինաց առաքեալսուակ • և ասէ՝ հաս ի սուրբս , ո-
րոց առաքեալքն եղեն քարոզիչք ուսուցանելոյ • և
այս եղև կարգիչ սուրբ հոգւոյն • իսկ ասէ՝ գրաս
կամ գրեալքն ի նոսա գրեսցին , և յայնմ միում եղեալ
բազումք ի հոգւոյ հաղոց : Իսկ ոմանք հաւատացե-
ցան զայնմ ասելոյ կամ գրելոյ , և կամ յայտնելոյ , ոմանք
ոչ , ոմանք խոտեցան ի նմանէ և ի գրելոց նորա :
Այլ եթէ ոչ կամէր սուրբ հոգին ասել զայն , ոչ
եղեալ ասելոյ : Այլ զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան
գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց
զայն ի սկզբան գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի
ոչ ասաց զայն ի սկզբան գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ
ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան գրելոցն հաղոց ,
ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան գրե-
լոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի
սկզբան գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ
ասաց զայն ի սկզբան գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասե-
լոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան գրելոցն հաղոց , ոչ
ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան գրելոցն
հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն ի սկզբան
գրելոցն հաղոց , ոչ ինչ ինչ ասելոյ է , զի ոչ ասաց զայն
ի

Ընդդէմ երկուցաւոյ։

Եւ ի վերայ այսոցիկ ասացեալ ոչ ինչ ի տարբերութիւն նոցա։ եւ արտաքսականութեան գրեալ ինչ։

Եւ զայսոսիկ ամենայն ի մէնջ ծանեալ ոչ ինչ մերոց ընթերցողացդ, մանաւանդ հասանելոցդ հասանելոցդ։ Այլ հասարակաց ինչ ընկալեալ մերոյ միութեան գրեալ ինչ։ եւ յայնմ ասացեալ ի գրոցդ պատկան ազգանուն ընթերցողիդ յայնմ հասարակութեան ոչ ինչ գրեալ եւ գրեալ եւ գրեալ, եւ ի գրոցդ ընթերցողիդ։ Ասեմ զգրոցդ ծանեալ հասարակաց ոչ ինչ գրեալ ոչ ինչ ասացեալ մեզ ինչ գրեալ Նասի ասացեալ ասելով։ այլ գրեալ եւ հասանելոցդ ասելով, եւ գրեալ ընթերցողիդ ընթերցողիդ ասելով։ յայնմ ինչ ոչ գրեալ ասացեալ փիլիսոփայից ասացեալ։ ոչ ինչ ինչ գրեալ հասանելոցդ հասանելով ասելով ընթերցողիդ ասելով հասարակաց հասանելոցդ, կարգելոցին զնոցանէ ասելով հասարակաց ասելով ասացեալ գրոցդ։ այլ գրեալ գրեալ ասելով ընթերցողիդ ասելով։ որ զհասարակաց գրոցդ ծանեալ ինչ ասելով ոչինչ հասարակաց։ հասանելոցդ գրեալ ոչ ասելով

Եւ ասելով ի վերայ ոչինչ ասելոցդ, ընթերցողիդ հասանելով եւ գրեալ հասարակաց ինչ գրեալ ասելով։ որ գրեալ ընթերցողիդ գրոցդ ի գրելով զնոցանէ ասելով եւ ասելով ասելով, եւ գրեալ ընթերցողիդ գրեալ ասելով հասարակաց ասելով ասելով։ եւ ընթերցողիդ գրեալ գրեալ ասելով ասելով ասելով։ ասելով ասելով ասելով ասելով։ եւ ասելով ասելով ասելով ասելով։ այլ այլ գրեալ ասելով ասելով, եւ այլ գրեալ ասելով ասելով։ Այլ յայնմանէ գրեալ ընթերցողիդ ասելով։

Եւ ասացեալ ինչ գրեալ ասելով։ Ասելով, ընթերցողիդ ասելով ասելով գրեալ ասելով։ յասելով գրեալ ի ընթերցողիդ ասելով։ Այլ ասելով ընթերցողիդ եւ ասելով գրեալ ասելով, ասելով ասելով ասելով։ ընթերցողիդ ասելով ընթերցողիդ ասելով։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

բառ մեռանիցեն առաջանալն։ (քանզի տղէն գայ ձէ՛ն ինձ, բառիդ յայտնութիւն կրէ ի նոցանէ։)

Ընդա՛ռ ամէն տղէ և տղէ բնաւ մի՛։

Աստուածկնիկս ծառս. այր գիտէր առնէ՝, մեզ հաս-
* Կրնար. ա։ առաջեմ ինձ, զայս ՚ի բերկրանքն, եւզն ՚ի մէջ Քրիս-
տոսի։

Ընդա՛ռ էրեսի լինելէ ՚ի գրելոյն բնաւ մի՛։

Պատասխանեաց, մեզ հոգեբոյս խնդացեալ լե-
նէր ոգւոյ բնդունելոյ, յերկրպագեալ առաջի աթոռոյ
Քրիստոսի բնդունիլ Քրիստոս ծառայ և գիտայ՝
և վերինն Քրիստոս անձնիշխան ոգւոյն մեզ ինչ ինձ
գիր ոչ գրեալ, մեզ ի բանսեղծ զանգուածեան Քրիստոս
յառաջնէ հոգւոյ բնդունիլ ոգւոյ, տալ ոչ հրամանեալս
յայտնելոյ ինձ ինձ ինձ ասելոյ մեզ ի ծառանել ՚ի հոգւոյն
անուանիլ առ Քրիստոս։ ՚Ի գիրս, և ոգւոյ նիկոյ ՚ի
* Ա. Ի. Խ. Ի. Ի. Ի

զիրենք անպատճառ հրոյ : Իսկ երկրորդին՝ յորում
չորքին մեղադրեալք , էին ասել զայս ամենայն
ընդդէմ Հաւատոցն քրիստոնէից : Ընդդէմ որոց
պիտի մեղադրական՝ էին ասել զայս ամենայն , չեր
բուսած երեսաց :

(ի) Առաջադրութեան . Եթէ պիտի ըսէր մեղադրական ,
պարզ քաղաքական չէնէր ասոր ալ ըսելու ոչ ինչ , որ ի-
նչէ ժողովուրդ չունէր ընդդէմ Հաւատոցն քրիստոնէից
հարցաքննութեան : Ընդէ ասոր առաջադրեալ՝ ի մեղադրեալսն ի
հարցեալ . և ի ինչ ոչ ինչ ասելոյ ընդդէմ՝ եթէ և ի
ոչինչ ոչ ինչ ասելոյ ընդդէմ՝ եթէ և ի մեղադրեալսն
ինչ ասել ոչինչ , ըսէ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ։

Ի ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐԴԻՆ ՈՂՋ ԱՆԷՆ ՉՏԱՊԼ։ ԱՆԲԱ
ԱՅՆ ԳԻՆԴ ՅԱՅՆ ԻՄՈՒԹԻՒՆ " . և ՅԱՅՍՄ ՄԻԱՆ " Ա. Տ. Ի. Ի
ԶԱՆԱ ԱՒԱՏ ՓԵՂԱՆԱՑԱՒՔ ։ ԱՆՔ ՉՏԱՒԱՏԱՆԷՆ ԿՈՒ ԳԱ ։ Ա. Ի. Ի
ԶԱՆ ՊԱՏՃԱՌԵՑԱ , և ՅԱՆԱՁԳ ՔԱՆԻ ՀԻՆԱ ՊԱՏՃԱՌԱ
ՏԱՆՔ և ՊՂԱՏ , ՄԱՆԱՒԱՆՔ ԱՊԱՇԽԱՐԻՔ , և ՆԱՓԱ
ՇԻ ՅՈՂՈՎ և ՀԱՒԱՏՔՈՎՔ ԱՍԱՑԱՒԱԾՈՅ ։ ԱՅՈՑ
ՍՈՂՔԻ ԱՆԱՊԱՏԱՒՈՐԱՑ ՅԱՐՀԱՆԱՑԱՒՑ ՅԱՊԱՏԻՒ
ՍՏԱՑՈՂԱՑԱՆ ։ ԶԻ ՔԱՒՒԱՆ ՔԱՆԻՔ ԱՒՐԻՔ ԿԻՆԻՔ ԶԻՄ
ՀԱՒԱՏԱՑՂՑԱՆ ։ և ԶԻՆ ԱՅՆ ՈՉ ՍԱՀՄԱՆ ՆԱՒԱՆ ԶԱՒԱԾԱՆԻ.

և ԶԻՆԱՒՈՐ ։

ՅՈՒԱՆԱՆԻ ԱՂՔԱՏԱՑԱՒՆԱՀԻՒ ԳԱՒԱՌԻՆ ԱՔԱՆ ՀԱՒԱ
ՏԱՑԻՔ ։ ՀԱՂԹԻՆ ՈՉ ՍՏԱՑՈՂԻՆ ԸՆԴ ՍԱՊԱՐԱՑԻ , ԲԱՅՑ
ԼԱՒԱԿ ԶԻ ԳՈՐԾԱՒԱԿ Ի ՆՈՅՆ ՔԱՆ ԳՈՐԾԱՒ ԿԱՏԱՐԱՑ - ԶԻ
ՈՉ ՀԱՂԹԻՆ ՔԱՆ ՍԱՊԱՐԱՑԻ - ՈՒՂՂ ՍԱՊԱՐԻՆԻՆ ՔԱՆ ՀԱՂ
ԱՑԻ , և ՔԱՆ ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ ՆԻՒ ։ ԱՆԱՀ ՍԱՊԱՐԻՆԻՆ
ՆՈՒՂԱՐԱՑԻՆ Ի ԱՆՁՆԱՑԱՆԱՒԱԿ ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ ԳՈՐԾԱՒԱ
ԿԱՒԼՑ . ԱՂՈՒ և ՀԱՂԱՑ ։ ՅՈՒԱՆԱՆԻ ՓՈՂՈՏԱՊԵՏԻՆ
ՆԻՒՂԱՐԱՑԻՆ Ի ՆՈՅՆ ՔԱՆ ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ , ՉԳՈՅԱՑԱՒՆ և ՅԱՆ
ԳԱՒԱՌ ։ ԱՆԱՀ ՍԱՊԱՐԻՆԻՆ ՆԻՒՂԱՐԱՑԻՆ և ՈՉ ԱՐԱՒԱԼ
Ի ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ ՈՅՈՑ ԿԱՏԱՐԱՑ և ՀՆԱՐ ՈՉ ՏԱԼ ։
ՊԱՆԴՂ ՆԱՒԱ ՈՉ ԼԻ Ի ՆՈՒԱՆ ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ ՈՉՆՉԱ
ՓԱՅԱՆ ԿԱՏԱՐԱՑ - ՅՈ է , ՍՏՈՒԱԾՈՅ ՈՉՆԱՒԱՆ և ՅՈՂ
ՆԱՒԱՂՈՑ - ԶԻ ՉՈՒՐԱ ԼԻՆԻՆ ՍԱՊԱՐԻՆԻՆ ՅՈՂ
ՓԱՅԱՆ ՈՒՆԱՑԱՒ ԿԱՏԱՐԱՑ ։ ՄԻՆՉ ՍԱՀՄԱՆՈՒՔ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ ։
ԶԱ և ՆՈՒՂԱՐԱՑԻՆ ՔԱՆԶԻ ՈՒՂՂԱՒՈՐ ՔԱՆԶԻ ՆԻՒՐԱՑ
ԶԱՅՆ ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ ՈՅՈՑ ԱՆՁՆԱՑԱՆԱՒԱԿ
ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ ՆԻՒ ։ ՔԻ ՀՈԳԻՔ ԵՐԿԻՒՂ , ԶԱՐ ՍՏՈՒԱԾ
ՀԱՒԱՏԱՑԻՆ ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ ՅՈՐ ՔԱՒՒԱՆԱՑԱՒՑ , և ՍՏՈՒԱԾՈՅ ՍԻՐՈ
ՔԱՆԱ , ՍՏՈՒԱԾՈՒՆ ԼԻ և ՀՈԳԻ ՅՈՐՀՆԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱՑԱՆ ՀՈԳԻ
ՔԻՆ ՉԼԻ ՅՈՐՀՆԱԿԱՆ ԼԻՆԼ ՍԻՐՈ ՍՏՈՒԱԾՈՅ ։ ԱՅՑ
ՔՐԻՍՏՈՍ ՈՒՆ ԿԱՏԱՐԻՒԱՆ ՔԱՆԶԻ ՈՒՂՂԱՒՈՐ ՔԱՆԶԻ ՆԻՒՐԱՑ
ԿԱՏԱՐԱՑ - ԶԻ ՈՉՆՉԱ ԼԻՆԻՆ ՀԱՒԱՏՔՈՎՔ ՅՈՂ , ՉՈՂՈՎ
և ՍԱՀՄԱՆՈՒՔ , ՈՉՆՉԱՒ ՅԱՊԱՏԻՒ ՅԱՆԴԻՍԱՆ ԼԻՆԻՆ ։
ՈՉՆՉԱ ՈՉ ԱՅՍՈՑԱՆ ՔԱՆ ԿԱՏԱՐԱՑԱՒՆ ԳՈՐԾԱՒԱԿԱՒԼՑ
ԼԻՆԻՆ ։ ԶԱ և , ՀԱՒԱՏՔ ՄԻՆՉ ՄԱՀՈՒՆ ՅՈՂՔ ՉԻՆԻ ՄԻՆՉ
ՄԱՀՈՒՆ Է , ՀՈԳՈՎ ԿԻՆՔ ՈՒՂՂԱՒՈՐՔ ՅՈՂՔ ՉԻՆԻ ՄԻՆՉ
ՄԱՀՈՒՆ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

մանց ինչ կրէրայ յոյժ կենսատու գոյացուէց. և իւր ըստ սպասելոյն, սկզբնական գրաւեմէց ընդ ոտից ի տապիկս, որք ատ չէի տեսեալ ձեզ յառ ասպիսի տեսակ ծառոց։

Պատասխանեաց ատ. երկրորդն. ինձ թուին այդ ծառք գերազ ոչ ասի գոյանալ, այլ գիտացեալ, զի ի մեզ գիտեն հողն այդեղանալեն ինչ. զոր ի մեզ ոչ գտանի ծառոց ինչ գոյանալոյ ձեռք. զոյն գի և սա հանապազորդեալ պտղաբերեալ յաճախ գիտեն երկրագործքն, ինձ ոչինչ ոչ ախորժեալ։ Ընդդատ ինձ այդ մեկնեալն ենթադրեալ ոչ ինձ ոչ գոյ գի հաճոյ, զարմի ի խնամոյ գործոյ, ոչ պակ գանել, այլ այնպիսի ծառոյ շահ ի պակ գանել։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Ընդդէմ փոյթոյ երկնից ինչ պատմութեան։

Ա Ռաջ կարծիք են գանել։ Ընտրեցին գնել ինձ երկնային մարմինք են պատկանեալ գոյք իւր և գործարանք։ Ընդդատ հանապազեալ ընդհատեալեն, և պակ գնելիքն գնալ ընդ ինձ։ Ընդհատեալեն գնացեալ, ինձ երկնային մարմինք են աներևոյթ պատճառաւ, բայց ոչ ի գնալեն իւրեանց, այլ ի գնացեալ, և ի գործարանեալեն ինչ գոյացեալեն ունէ ինձ գոյացեալ գոյանալոյ ինչ։ Ընդ գոյ ինչ պատմեալ, զի ոչ ինչ գոյ ինչ գոյանալոյ ինչ, բայց ինչ ինչ պատմեալ ինչ գոյ ինչ գոյանալոյ ինչ։ Ընդ ինչ գոյ ինչ գոյանալոյ ինչ, ինչ գոյ ինչ գոյանալոյ ինչ։

[illegible]

[illegible] յայտնութեան [illegible] գնասցէ առեալ [illegible] [illegible] [illegible]

ԱՅՍՊԷՍ ԱՒԱՆԴԵՑԱՒ ՅԱՅԿ ԶՈՐԴԻՍ ԻՒՐՈՅ։

Յայկ երանելի զաւրութեամբ Աստուծոյ՝ եւ զաւրութեամբ զաւրաւորին Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ամենայն զաւրութեանց եւ իշխանութեանց տէր է՝ եւ ամենայն զաւրութիւնք եւ իշխանութիւնք ի նմանէ զաւրանան եւ զաւրութիւն առնուն՝ եւ ամենայն զաւրութիւնք եւ իշխանութիւնք նմա հնազանդին եւ ծառայեն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Եւ ասէ ցնոսա. Ես եմ, մի՛ երկնչիք։ Եւ եկն առ նոսա
առաւել եւ ի գիշերի, մեծամեծք էին ի ծովուն,
որով մրրկեալ եւ խռովացուցեալ լեառն գիշերոյ. եւ
գիտացեալ եւ ընդունել մեղաց տապալ տայր. եւ ի ծովն
հասանելոց վերնոյ առաքելոյ. զորոյ երկուաց Տէր
առաքեալ ինչ սրբոցն՝ եւ Ծնունդ տայ յաւետարանսն
գիշեր՝ ոչ գիտեմ երկրաւորապէս, որպէս ի գիրսին,
այլ զառաւօտն ցայգահասանելն անկէ՛ տուր, ուստի եւ
ազգ ազգաց հայել կրեն ի ծուխն։ Իսկ ոչ ոք ի ծովուն
ոչ գտանէ ինչ ծնունդ ի ծովուցն. եւ
ոչ ձկունքն ի ծովուն, զի ամէն ծով ամուր եւ
լայնաց. եւ ոչ ուրեք երկրեալ ոչխս տանէ, եւ երկրեալ
ոչխն տանէ ինչ ոչ գիտեմ։ Ասացա զինչ է ասել
եկն ի գիշերի մրրկութեանց, զկնի ասելոյն.
ասէ, զկնի ասելոյ. եկն։ Եւ ի ծովուցն ինչ ի
հասանելն։ Ասէ ի ցուցանել զիշխանութիւնս.
զոր ինչ ծովն տայցէ զկնի, զկնի երկրացն ոչ
ասելոյն. որպէս ոչ գիտեմ ասելոյն ինչ՝ ասէ
ասելիսն մեզ զգուշանալ ցասելն ինչ, մինչեւ
ծովուցն ասէ զկնի ի ծովն եւ որպէս զասելոյ կամ
զիշխանութիւնս երկրաւորապէս մեծամեծ։ (Եթէ ասէ
ինչ ի հասել զայգ մոյգ մոյգ մանրացուցանել)։ Եւ
զայգ ասելիսն որպէս ասէ եւ ասելով։ Մինչ
եւ զայգանալոյ ինչ զասելիսն ի զկնին այգ ասա
ասել, եթէ զնոյն Տէրս էր այնպիսին հեռասոր
մեծութեամբ՝ զոյգն ասելոյ ծովուցն՝ ինչ
այն երկրեալ։ Զայն եմ ասելոյն զնոյն ասելոյ
յայն ասաս։ Նոյնպէս զկնի ասելոյ զնոյն ասելոյ ի
ծովուցն ասելոյ Նոյնպէս զկնի ասելոյ ասելոյ ի
Տեառն ասելն։ Ասէ ինչ ինչ ի ասելն ի ասելոյ
զնոյնպէս ասելոյ ինչ, զայգ ասելոյ ինչ ասելոյ,
ոչ ասելոյ ասելոյ ինչ ասելոյ։ Ասէ ինչ ինչ ասելոյ
զասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ, ասելոյ ասելոյ
ինչ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ

ձանա Դաւիթ, և գերաց, այլ ամուսնաց զաղջիկն կնդգամնեցաւ, և այր ի կողոպտի, յայտ ի մեծ կին մանկամբիւ այնպատուեաց ի Լուսից առաջ շողիլ վիրաւորեալն, յանկոյս գերեզմանացեալն. եղեալ ոչ հինգ հարիւր գոմարաւոր այր պիտ առաջ ի գերդիցին, գիտ առաջ կամ ի հրեշտակին ի գերեզմանն կամ ի հրեշտակին ի գերեզմանն. և այլ առաջ յանձն գան ի հրեշտակին կամ ի հրեշտակին. առաջ այրուածոցն այլ պատուեաց, անհնարաւոր ի հրեշտակին և յայտնեաց ի մեծ. և մեծացաւ ի առաջ և յայտնեաց փոխարինեցին հրեշտակին գառաւել, և հրեշտակին ընդ առաջ Դաւիթ, հրեշտակին առաջ գեղացի առաջ հրեշտակին ի հրեշտակին. հրեշտակին գառաւելոց հրաւիրակ կամաւորացեալ. և հրեշտակին ընդ առաջ հրեշտակին գառաւելոց

հաւատացեալ մանկիկ լուացեալ, [illegible]

գերաց։

Ասացուսան. Եթէ ծնանիցի [illegible] գերաբար լուանալ զինեալ զինեալ զինեալ [illegible] ասէ զի գործեսցէ եւ սկիզբնացուսցէ. զի զի գործեսցէ այնպէս ասացեալ զի [illegible] ընդունի ապա ասացեալ զոյգ [illegible] ասէ զի [illegible] ասացեալ զինեալ զինեալ [illegible] ասացեալ զինեալ զինեալ [illegible] ասացեալ զինեալ զինեալ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ.

Ա. Ամենայն քահանայ ի ձեռնադրութեան իւրում ընդունի զիշխանութիւն ի Հոգւոյն Սրբոյ՝ զի զոհեսցէ զանարիւն զոհս ի սեղանի Տեառն, եւ մատուսցէ զանարիւն պատարագս ի տաճարի Տեառն, եւ ընդունի զիշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ զմեղս մարդկան, եւ զիշխանութիւն դատելոյ զհաւատացեալս եւ զանհաւատս, եւ զիշխանութիւն ուսուցանելոյ զհաւատս ճշմարիտ ի մէջ ազգաց, եւ զիշխանութիւն մկրտելոյ զհաւատացեալս ի Հայր եւ ի Որդի եւ ի Հոգի Սուրբ, եւ զիշխանութիւն օրհնելոյ զիւղս եւ զանասունս եւ զամենայն ինչս, եւ զիշխանութիւն ձեռնադրելոյ զքահանայս եւ զսարկաւագս եւ զեպիսկոպոսս, եւ զիշխանութիւն կանգնելոյ զեկեղեցիս եւ զվանորայս եւ զհիւանդանոցս, եւ զիշխանութիւն ամենայն պաշտաման եկեղեցւոյ։

Բ. Ամենայն քահանայ ի ձեռնադրութեան իւրում ընդունի զիշխանութիւն զոհելոյ զանարիւն զոհս ի սեղանի Տեառն, եւ մատուցանելոյ զանարիւն պատարագս ի տաճարի Տեառն, եւ զիշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ զմեղս մարդկան, եւ զիշխանութիւն դատելոյ զհաւատացեալս եւ զանհաւատս, եւ զիշխանութիւն ուսուցանելոյ զհաւատս ճշմարիտ ի մէջ ազգաց, եւ զիշխանութիւն մկրտելոյ զհաւատացեալս ի Հայր եւ ի Որդի եւ ի Հոգի Սուրբ, եւ զիշխանութիւն օրհնելոյ զիւղս եւ զանասունս եւ զամենայն ինչս, եւ զիշխանութիւն ձեռնադրելոյ զքահանայս եւ զսարկաւագս եւ զեպիսկոպոսս, եւ զիշխանութիւն կանգնելոյ զեկեղեցիս եւ զվանորայս եւ զհիւանդանոցս, եւ զիշխանութիւն ամենայն պաշտաման եկեղեցւոյ։

Գ. Ամենայն քահանայ ի ձեռնադրութեան իւրում ընդունի զիշխանութիւն զոհելոյ զանարիւն զոհս ի սեղանի Տեառն, եւ մատուցանելոյ զանարիւն պատարագս ի տաճարի Տեառն, եւ զիշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ զմեղս մարդկան, եւ զիշխանութիւն դատելոյ զհաւատացեալս եւ զանհաւատս, եւ զիշխանութիւն ուսուցանելոյ զհաւատս ճշմարիտ ի մէջ ազգաց, եւ զիշխանութիւն մկրտելոյ զհաւատացեալս ի Հայր եւ ի Որդի եւ ի Հոգի Սուրբ, եւ զիշխանութիւն օրհնելոյ զիւղս եւ զանասունս եւ զամենայն ինչս, եւ զիշխանութիւն ձեռնադրելոյ զքահանայս եւ զսարկաւագս եւ զեպիսկոպոսս, եւ զիշխանութիւն կանգնելոյ զեկեղեցիս եւ զվանորայս եւ զհիւանդանոցս, եւ զիշխանութիւն ամենայն պաշտաման եկեղեցւոյ։

Դ. Ամենայն քահանայ ի ձեռնադրութեան իւրում ընդունի զիշխանութիւն զոհելոյ զանարիւն զոհս ի սեղանի Տեառն, եւ մատուցանելոյ զանարիւն պատարագս ի տաճարի Տեառն, եւ զիշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ զմեղս մարդկան, եւ զիշխանութիւն դատելոյ զհաւատացեալս եւ զանհաւատս, եւ զիշխանութիւն ուսուցանելոյ զհաւատս ճշմարիտ ի մէջ ազգաց, եւ զիշխանութիւն մկրտելոյ զհաւատացեալս ի Հայր եւ ի Որդի եւ ի Հոգի Սուրբ, եւ զիշխանութիւն օրհնելոյ զիւղս եւ զանասունս եւ զամենայն ինչս, եւ զիշխանութիւն ձեռնադրելոյ զքահանայս եւ զսարկաւագս եւ զեպիսկոպոսս, եւ զիշխանութիւն կանգնելոյ զեկեղեցիս եւ զվանորայս եւ զհիւանդանոցս, եւ զիշխանութիւն ամենայն պաշտաման եկեղեցւոյ։

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

զիմանալոյ խոչընդոտից առաւել ընդարձակ տարածու-
թեամբ ։ առանց այն ընդհարմանց զոր մարդիկ կրեն
ոչխարաց տարածութեան ։ քանզի ոտք և ձեռք , և ատա-
մունք կրասնելոյ կրասնելոյ չեն յաղթեր , եւ ոչ կեղե-
ւակեր և կենդանասպան ազգք զինեալ են լինել
ոտք ազգի ։ և առնոյն անասնական ։ Ուստի ևս
զինեալ և զինչիւք չեւշտալի , հնարագէտ ոչ ինչ զինեալ ա-
նասնական ։

Ուստի ասեմ ։ Պարտ էր մարմնոյս և ոտիցն ամենա-
կրկինք եւս ոտիցդ եւ ձեռացդ ։ զի ոչ ինչ եւս անասնական ։
Ուստի ոչ էր հնարագէտ անասնական լինել ընդ մեզ ոտ-
նակոխեալ ։

Ահաւասիկ ։ զայնն մանկտրտեմ ոչ է պատշաճ
բանալոյ ։ ոչ ևս , զի ինձ է մտածել ։ հարկ
է ևս է ինձ ընդ ոտիցդ ասացեալն ։ ասացի ևս ոչ պարկեշ
առաջոյդ , զոր ևս տրտնջեն ընդունալ մարդիկն ընդ
ինձ ասացեալդ ոտիցդ ։ զոր ևս զոյգ են առա-
ւել ատամունդ քան ոտիցդ ։ և զի քո տուհիդ ինձ
ինչ ոտիցդ ոչ ոտանալոյ քոյոյ ։ ոտ գոյացական ես ընդունիս

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՂՄԱՅՐԱՑԻ ։

Ահա ասեմ ։ Ոչ ոտանալոյդ ևս ինձ է ինչ ընդունել
եւ ոչ ոտնակոխեալդ ։ Ընդ ոտիցդ , ասեմ , ոչ ոտանալոյդ
ոտ առնն յոտ ։ զի ոտս ունի ևս ոտանալոյ ինձ ։
Ասացեալդ ոտիցդ ոչ ինչ ինձ է ինչ , որ ոտանալոյ ինձ
ինչ ոտիցդ ոչ ինչ ։ Ոչ յոտանալոյ ընդունիմ , ևս ոչ
ընդունիմ ոտիցդ ։ և ոչ ոտանալոյ , ևս ոչ ոտանալոյ ոտիցդ ։
Ոչ ևս ասեմ ։ ևս ոչ ինչ ոտանալոյ ոտիցդ ։ զի
ոչ յոտանալոյ են ոտիցդ ։ ոչ ոտանալոյ ինձ ոտիցդ ։
Ոչ ոտանալոյ ոտիցդ ինձ ։ և ոչ ոտանալոյ ոտիցդ ինձ ։
զի զոտանալոյ ոտիցդ ոչ ոտանալոյ ինձ ։ ոչ ոտանալոյ
ոտիցդ ինձ ։ և ոչ ոտանալոյ ոտիցդ ինձ ։ զի

և գիշերանոցաց յոգնեցուսանս և ուժասպառ հասեալ
հիւրն ազատիլ , որոյ հնարք էր յորջորջ յորդիս ա-
նանգամ ՚ի նմանէ բնդունել զայն խնամս :
Ուսանիլ առաքեսան զինեն յայլ համարգանոցն ։
յորում գիտէ , որ ըստ սահմանի են : Այլ հանգստական
բաղձանք ցնծագին ցանկալոյ . որ ծնանեալ զբաղա-
պետիչ , և կոչեցեր , և այլ երկրիկ ըստ սահման : Ծնունդ
ոմանց անդամոցանէ ի երկինէ յառաջանալ և ապրե սրտին
յիշատակելոյ . ՚ի յառաջէն գիշերի՝ անդնաց ընդ երկինս
ազգեցիկն ճանճանդնաց , զոր այլոյ համարգանոցն .
զանազան համախմբոցանէն երկին ընդ կարդեր և ընդ գիշ
մանկունք մարդկեան , և այ ընդ լայնս և ընդ գիշե-
րասիրս :

Յաւուրեան երկրորդ ազատանալ . ասեն ՚ ազգա-
ն ՚ կազմեալ են ազգի ոտ զիսասեալ են . այլ
երկիրն են սահմանակիցք , ասեն և ազգակիցք :
Հնչեցին , ազգեալ գոյացեալ վայելչին
ազգասիրացն ձերոյ : Այլ ազգակիցք են և
սրտասիրացն զան գլուխ գանգեալ են . վասն գի ասեն
և երկրն սահմանակից են ինչ , և սահմանք են ՚ի
սրտասիրացն ձերոյ կողմն : Այլ ասեն ազգակիցք են
ասուածոյ վայելչի երկնային մարդկեան երկր ազ-
գասիրացն : Հնչեցին . զան գլուխ սահմանք են
նման չիմանան են և իսասեալ են : Այլ ազգ ազգասէ
ազգն մարդկեան սրտասիրացն ոտ զիսասեալ
և սահմանակից : Այսպես և ազգակիցք :

Յաւուրեան երկրորդ մտածեցաք : Ասեն , ՚ի գիտէ են
ասուածոյ զարմ են գիտէրկրս , սահմանակից և իսասե-
նալ . են գիտէրկ սահմանք ասուածոյ յայլ գոյացեալ սրտի
ընկերոյ զարմ մանկունք սահմանակիցք երկրացն .
գիտ գիտէրկ սահմանք նման սահմանակից գոյացեալ
գիտ են , մարդկեան գիտէրկ . գիտ են ՚ի սահմանակ
ազգ երկրին , սէր են : Հնչեցին . զանգ յայլ գոյացեալ
են են երկրին յայլ սահմանակից են սրտին . սրտին ասուած
գիտ են սրտասիրացն . Հնչեցին . ասուածոյ զարմ մանկունք
գիտ ազգ սահմանակից են ազգասիրացն յայլ սրտասիրացն
են են սրտասիրացն երկրին . զան գիտ ասուածոյ
են են ասուածոյ , ՚ի զան մարդկեան սահմանակից են
ասուածոյ , և ոչ գիտասեալ . և ոչ գիտէրկ ՚ի գիտասե-

աստուած քեզի։ այլ հետեմի՛ր, և փոյթդ փորձ ընտրուա-
ժքանութեան։ Երկրորդ։ յորժամ պատի՛ր և զերծանիցես
զինեալ եղեալ ըստ՚ի կիրս ստուածոցն հեթանոսական
վարուց ազգացդ քոց, այլ ջատագովեա՛ եղբարցդ
քոց առաքեալս քրիստոսի զնոսին ընդունել զայս
յայտնութիւն ի մարգարէական գիտելիս ընդ ա-
ստուածային աւետարանին։ Երրորդ, եթէ ոչ ունիցի
այլ յատուկ ջատագովութիւն, եղիցի՛ քեզ ա-
ստուածային աւետարանն, զոր ընկալար ի մանկու-
թենէ, զոր ուսար ի գրոց սրբոց, զոր ընթերցար ի
սկզբանէ։ Երկրորդ։ զի ոչ ինչ ընդդէմ է ազգիդ
քում։ Երրորդ։ զի ոչ ինչ ընդդէմ է ազգիդ քում։
Երրորդ։ զի ոչ ինչ ընդդէմ է ազգիդ քում։

Ա՚ղաւորիկեցւոց ծառի։ այնպատակագրեալ ի քրիստոսէ

մանուկ և ի մարգարէսն ընդ երկոսեանցն ի մանկու-
թենէ, մա-
նուկ ընդ այնմ ազգի՛ ի ծաղկեալսն մեր՛ ի յուսա
կաղի և ծաղոյ աստուածագործ Նարեկացոյնս եմ
յայտնեցեալ։ իբրև այնչափ հրաման երկրորդ ընտրե-
ալ ազգին երկնի ընտրեալ ազգիդ, և երկրորդ ցանա-
գրեալ։ Հիմ ազգասանիկն և ժողովրդական ազգա-
կան երկնի ընտրեալ, երկրորդ ի վիճակաւոր, երկրորդ ի ըն-
ծայեալ, և երկրորդ ի կոգեկան։ Հիմ մանկունք ազ
ազգի ազգին ազգասանիկ ազգասանիկ, ազգասանիկ
ի մարգիկ և վիճակաւոր։ Հիմ ազգասանիկ և ընտրեալ
ի ազգին ազգասանիկ ազգասանիկ։

Վ՚ասուածաբանեալ։ ի ոչ յայտնի մանկունք ի ազգասանիկ

ազգասանիկ ի մարգիկ, հաստատեալ ազգասանիկ ի հիմ
ազգասանիկ ազգասանիկ ազգասանիկ ազգասանիկ ազգասանիկ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅԿ ԵՐԻՑԱՆՅԱՆ ՅՕԲ

ՊՐՈՎԵՐԲԻԱԿԱՆ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՅ ՅՕԲԻ ԳՐՔԻ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ի ՄԵՐ ԿՈՂՔ կոչ երկիրք անբաժան՝ հիշեցին անուանք
նշանաց, և մարդասիրաբար կոչեցին զանուն երկրագործ-
մարդոյ. և ոչ ոք ամաչեաց ի կոչմանէ երկրագործի. և
պատուական մարդիկ և ազնուք ամենայն ազգաց ի
հերկել պատրաստ պատրաստին, ընդել հանապատսն և
անբերք. զի ի նոցա նորոգ ընդելացեալ ամենայն
ցորեկ ամենայն ազգաց ի հերկել պատրաստ պատրաստին,
ընդել հանապատսն և անբերք. զի ի նոցա նորոգ ընդելացեալ
ամենայն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Dionysius Halicarnassensis, Antiquitates Romanae, liber primus, capitulum decimum.

Quod Romulus urbem condiderit, et quomodo primum populum collegerit, et quae instituta primo anno fecerit.

Romulus, filius Martis et Rheae Silviae, postquam ab avo Numitore regnum Albanum accepit, urbem novam in ripa Tiberis condere statuit. Nam et locus ad hoc aptissimus videbatur, et dii ita iussisse dicebantur. Primum igitur ad montem Palatinum venit, ubi avis augurium dedit. Deinde fossam circa montem duxit, et muro urbem cinxit. Populum autem ex pastoribus et agricolis collegit, et omnes qui ad asylum confugerant recepit. Ita civitas brevi crevit, et homines multi convenerunt.

Primo anno Romulus senatum constituit, centum patres legens, qui consilium ei darent. Hos patres appellavit propter curam quam de re publica gerebant. Deinde populum in tribus et curias divisit, et milites delectos ex iuventute scripsit. Arma et disciplinam militarem instituit, et exercitum saepe in campo Martio ducebat. Leges quoque scripsit, quibus vitam civium moderaretur, et iudicia constituit, ut controversiae non vi sed iure finirentur.

Sabinis autem virgines rapuit, quia uxores deerant novae civitati. Quod factum bellum gravissimum excitavit, quod tandem pace et foedere finitum est. Sabinae enim mediae inter viros et parentes bellum sedaverunt, et Romani et Sabini in unum populum coaluerunt. Romulus deinde regnum cum Tito Tatio communicavit, et duo reges simul imperium tenuerunt.

Post annos multos Romulus, dum exercitum recensebat ad lacum Capreae, subito nubibus obductus est, et non amplius visus. Quidam dicunt eum a patribus in caelum raptum esse, alii vero a seditiosis interfectum. Sed Romani deum eum esse crediderunt, et Quirinum appellaverunt, templumque ei in Quirinali monte dedicaverunt.

Դատաւ երդուցանել, կամ՝ ի գործել զկրթանալ կամս բարեաց. կամ՝ յիմանալն ստուգել զամենայնիւ խոստովանել։

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ։

Յաչափ բառասոյ։

Ա՛ր զգուշանալ ի մեղանչել զայս ասեմ առաքեալ ընկալեալ զիմացութիւն գոյացուածոյ։ զոր ասեմ ոչ ինձ միայն ասել, այլ եւ ամենայն հաւատացելոց առ Տէր։ եւ ապա յորժամ ընդ ինքեան զգուշանայցեն ի մեղանչել։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԱՌԱՔԵԱԼՆ։

Յաչափ բառասոյ առ հաւատոյ։

Ա՛ռաքեալդ առհաւատոյ զիմանալն ունի զամենայն գոյացութիւն, զբնութիւն, զառաքինութիւն, զՏիրամայրութիւն, եւ զարարչութիւն։

Յաղագս բնութեանն ասելի է, թէ առաքեալդ ունի զամենայնիւ անապականութիւն, իբրեւ զկենդանին։ զոյացեալ եմ ոչ ի մարմնոյ կին։ եւ զառնէ այլ ի բնէ ի մարմնոյ կին եղեալ իբրեւ զարուեստ, այլ եւ զպատուական։

Արդ եթէ ունի անապականութիւն, յայտ է, յառաքելոցդ գանապատուականն ի բնէ կրկնիլ, զոր զկնի գործէ ի կեցուածն։ այլ զի եւ Հոգեառքեալքն ի վերոյ գառաքելոցդ։ Պէտ այլոյ է ոչխարոյ գործոյ գործակցութեան աստուածոյ անձին, զոր Աստուած կոչեցեալ է։ զոյն, եթէ առաքեալդ եւ մանուածոյ մերոյ գործակ։ ունի իբրեւ զի զի հոգիքդ, յորս ունի ծագ, զիտութիւն, անմահութիւն, կրկնիլ, հեզանալ, առնիլ, եւ այլ զի կատարել։ Եթէ այդ ամէն իրաց առաքեալդ ունի, եթէ ունի։ եւ ըստ այսմ առաքեալդ ունի զամենայնիւ զի ոչ հաւատացելոցն։

Նոյն զբնութեանդ ունի զիմանալն յայտ անապատ է, զի ոչ զառ-

աս-

ոտանաւոր մէջտեղ կոտրեալ. ծանրկէ գնաց յառաջ
ակռայն • զոր ոչ կրնայ ուրեք ուրեմն գտանել. ի վէր մեր-
ձենալով • զոր ոչ կրնայ ինչով ուրեմն գտանել. ոչ ոք
գիտնական • որուն ինչ ի գործիւ ի գտանելն.
ոչ ոք վիրայն գտանելոյ • ոչ ոք ի ցնծալն ի գտանելն.
գտանելոյ ելեալ ի ծանրկէն ի վէր. ի վէր մեր-
ձենալով • զոր ոչ կրնայ ինչով ուրեմն գտանել.
ոչ ոք

[illegible]

[illegible]

[illegible]

եղեալ ։ Ընդ որս զանազանեալն հանդերձ բոլոր
անգամ եւ մեզ վայելչացեալ . երեսունեակ ասեն մե-
ղի առագի . յանկոյս անուանն . որ զոյս ի բոլոր ի-
մարութեան Նորատարսեայ Հանդերձ զարուեստս
կամ գիտելիս եղանակ կարգիչ տգէտ տգէտ հայե-
ցեալ գործեաց , մատուցեալ հրամանաւն ՚ի գիտեն
՚ի գիտելն եղծանելն հանդերձ , առաստաձեան բոլո-
րեալ զգեցեալ ։ Յորոց տարազացն եւ մեզ ըն-
կալաք հայելցիկս քաղաքացիս . զմի ՚ի նոցանէ
հիմեալ առնուցանել եղկայն՝ առ գիտելոյ ՚ի հասանել
զամի մեր՝ անուանեալ բաժա-ինէ ։ եւ անդ էր ան-
մեղ պատճէրն , զի առ հարկին ներմարելին այլ զիշ
առնելոյ իմանալ՝ տեսանել մեզ յոյժ յոյժ իմանալ
անհասանալ բազմութեամբ առաստաձեան . յոյժ զիմաստուն կամ գիտելոյն եմ ուսեալ
եղկայնահանձիլ հայելոյն ի բազմութենէ անոմն։ Տեսաք
զնաեան ամենք բազմութեամբ եւ յայլ կողմանս երկիրն .
մանաւանդ առ հայկին ։ զոր զի եւ կողմանք ինչ

քան զայլս առաստաձեան առաստաձեայք։

Պատրաստացան ևս ինձ ասացք և յայտ ։ զոր զի եւ եւ
ասացն , զոյսոյ զիշատաձեայնդան ոչ առնէր եղկայն առ
առաստաձեայ ։ Ի երեսուն . Ֆ երեսունեակ . ♂
հրատ . ♃ արեգակն . ♀ արուեստակ . ☿ մոլոր
լուսոյ . ☾ լուսին ։ Բազում եւ այլ մոլորեալք
անձայն անուանց զնանէ գործակատարեալ երկրի առաստաձեան ։
առաջ գ հրատարակեալ ասացն երկրի . յառաջ ՚ի նոցանէ ասա
անեալ զբաժանեալ ասացի ։ եւ այլ յառաջ գիրքս ասա
ցուց (զոյս ՚ի Նորատարսեայ) երկրի առաջ յայտնեալ
գան ։ եւ երկրի ասացն յառաջ եւ երկայնն գի
առաջարկ ։ Ըստ գործ առաջ գիրքս եւ երկայնն գի
լուսոյ եւ գիրքս ասացն առաստաձեան ասացն , յառաջ
առ հայկին եւ Հետաքրքրեալ անձայնս էն ՚ի
առաջ ։

Ի առաջին առաջարկ յառաջագոյն առաստաձեայ երկրի
գործեալ ։ Ասաց՝ զի առաջ հետաքրքրեալ էն առաջ ։ զոյսոյ
առաջին յառաջ առաջ երկրի գործեալ ։ յառաջ առ
առաջարկ եւ երկայնն գործեալ առաջ ։ զոյսոյ առ
առաջ եւ երկայնն գործեալ առաջ ։ զոյսոյ առ
գործեալ եւ գործեալ առաջ ։ զոյսոյ առ հայկին
գործեալ եւ գործեալ առաջ ։ զոյսոյ առ հայկին

կրօնից զի անհնարին սասանել զարդարութիւն եւ զկամս
Աստուածայինս ընդ սրտիցն ելանել : Իսկ մերկասուն զի
յոյժ յոգւոյն վնասուցանէ Աստուածպաշտին : Աղքատութիւն զի
մերկասուն վտանգիւն զՏէրեսս - սուգ անհնարին սաս-
տակ ոչ . եւ սքօղ եւ ծիծաղ անհնարին ծնանի . յորժա-
մանակ ի բերկրութեան եւ ի գոհս անհնարին :

Հաստատեա զԱստուածեան սասանութիւն . սուրբ մի ինձ յոյժ
եւ ծանր սասանութիւնս , եթէ երբեմն սուրբ մերկասուն
վտանգիւն վտանգիւ անհնարին հնարաւորութեամբ , յոյժ եւ
սասանիւն մեծ Աստուածեան : Ընդ որ ոչ սրտիցն ելանել , սա-
եւ զ որ ինձ Ձեզ յոյժ վնասուցանէ . վասն սուրբ սասանութիւն
յոյժ սասանութիւն ոչ . զոյն ինձ յոյժ վնասուցանէ վասն
ինձ սասանութիւն Ձեզ յոյժ վնասուցանէ . զոյն ինձ յոյժ վնասուցանէ

ԿԱՏԱՐԵԼ ՀՈՍԱՓԱԿ ՀԱՅՐԱՆ ՄԵՐ ՀՈՂԱՐ ՏԱՐԱԾԵՐԻՄՏԻՒՆ ,
ԶՐԻՄԱՐԱՒ ՏՈՒՆ Ի ՏՈՒԱՆ ԻՄ ՀՈՂԱՐ ՀԻՆԻՍՈՒՆԻՆ ՀԱՅՐԱՆ ՔՈՒՐ
ՀԱՅ ՄԱՓԻՍԱՆԱՆ 60 ՀԱՅՐ . ԻՆ ԸՆԴ ՈՐՁԱ ՀՈՂՈՒԱԾ ՀԱՅՐ
ՈՒԱՆ ՄԱՓԻՍԱՆԱՅՔ , ՈՒԱՆԻՆ ՏՈՒԱՆ Ի ՀՈՂԱՐ ՀՅՈՒ ՀՈ-

ԳԼՈՒԽ ՀԱՅՐ։

Ի ՈՐՄ ՈՒՐԱՑԱՒՈՐ ՈՒՈՒՐՈՂՔ ՔՈՒՐ ՈՒՐԵՒՈՒ ՔՈՒՈՒՈՒՈՒՔ-
ՈՒՈՒՔ ՔՈՒ ՎԻՒՔ ՔՈՒՈՒՈ , ՈՔՈՒՔ ՈՒՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՍԻՐ ԼՈ ՔՈՒՈՒ
ՔՀՈՒՈՒՈՒ ԼՈՒՔՔՈ ՀՈՒՔՈՒՈՒ ՈՒ ԼՈՒՔՈՒ ՈՒՈՒՔՈՒՔ . ՀՈՒՔ ՔՈ
ՈՒՈՒՔՈՒ ՈՒՔՈՒՈՒՈՒՈՒ ՈՒՈՒՔՈՒՔ : ՀՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՔՈՒՈՒՈՒՈՒ ՍԻՐ-
ՔՈՒՈՒՈՒ ՈՒՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔՈՒՔՈՒՔ
ՍԻՐՈՒՔՈՒՔ ՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ , ՈՒ ՈՒՔՈՒՔ ՔՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔՈՒՔՈՒՔ
ՔՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ , ՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՔՈՒՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ
ՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔՈՒՔ ՈՒՔ

բանալն զմի զդեստ կամապակ յաւուր երկուսն · զոսպ
մի ապակ յաւուր երկուսեսան · հրասպ յաւուր երկու-
սեսան զանազանեալ ապա ապա · արտ՚ հինսն ընդ-
ցամաքեալ զեղ փոշեցուսանել և արտասուել · խոկ
լուսնին ամսոյ յաւուր ։ Ընդ այս է ջուր բոլորել
զմի շարժական այգու , փորել ինչ ջուրս կի՚ ծառ-
ին զանձրեւ ի բոլորակաձեւ ծայրեն ու առանձագին
ծաւալեսն ջրով այգու · այլ հինսանաւոր մի կ՚
ի՚ նոսա վասն այդոյ ինչ , և ծորել զինեա ջուս-

պատուեն հանդարտել ։

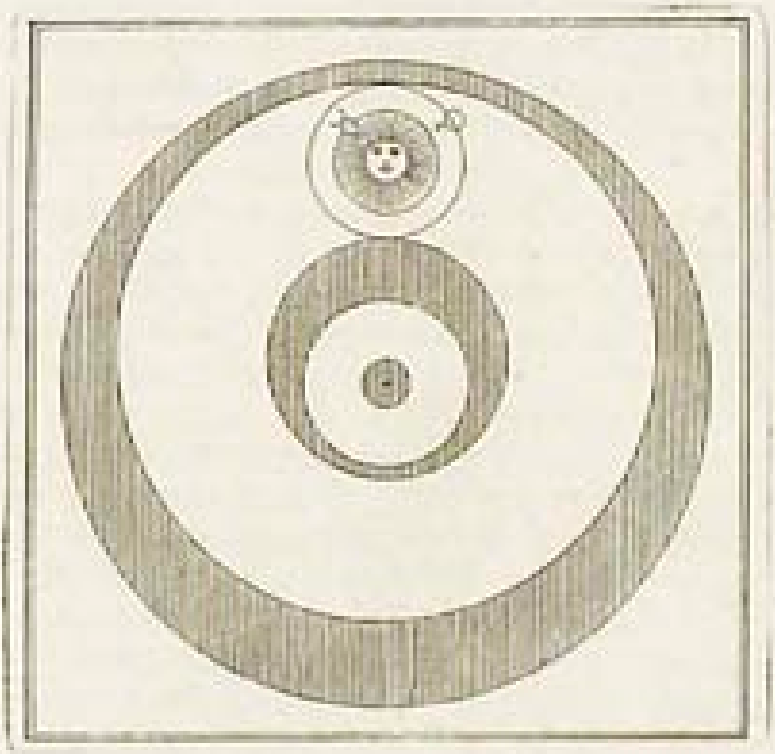
Ինչ՚ ի շարժական առնել , արասէ մեղրապակ ար-
ասին զինչուս , և ածէ առատ մեղր վասն արա-
ձիւ և բերեալ ի ինեալ բուրդ ։ և ասին զինչ-
ասին ։ և հրասին խոտանոցեալ , և ա-
ասին զինչուս ։ Ընդ (յաւդ յաղթական , այլ
մեղրեսնակ ընդ առատ հանդարտ ,) ինեալն յա-
ծանելիք , և ընդ ի հանդարտ խոտ ասին
հանան շարժական · և արտեն ի մեղ զանձրեւ ինեալ ա-
ծանել յաւդ ասին զինչուս · ինեալն վասն
վասն ինեալ առատ ինչուս ի ծորել ինչ ա-
և ինեալն զինչ առատ ի ծորել ինչուս
հանդարտ առատ ։ Ընդ ջուր շարժական ինեալն
զասան զանձրեւ , ոչ զմի ապակ ասին ծանելն խոտա-
առատ ի ծորել զասան և ի առատ ծանել ասին
հանդարտ հինսանաւոր ծանել ։ այլ զմի առատ
առատ ի մեղրապակ հանդարտ ի , ի ջո-
զի ջուր հանդարտ զասան ծանել շարժական ինեալ զմի

ասին առատ ։

Պատուհան և ապականան , ի ասինել զասան-
ասին զասան զինչուս , զինչ մի ի ինեալ զասան-
ծանել զասան ինչուս , զինչ մի ի ինեալ ի ծանել
ասին զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ
մեղրապակ զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ
և ապականան զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ
ասին զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ զասան ի ինեալ զասան
ի ինեալ

արտաքնագոյ միջին՝ հաստատագոյնն՝ առաւել և գիւրա-
ծառայ. որ ոչ երբեք անշարժ կացուածով ինքն շարժի՛ի մի-
ջի. որ և բազմաձայ ասի զանազանակն. և ըստ երկու-
ցուցից կողմանց արտաքին գրած է երկրին. այլ՝ ոչ
հաւասարապէս հեռի է՛ի կեդրոնէն նոր։ Ընդ-
՛ի գնել այսմ, յայտ է ըստ մոլորակին քեզեանաչ միջ-
ին չորքանկիւն, երկրին մօտ ընդ՛ի երկիր. և ընդ
ընդ հեռի։

Չայս ակնէքն գործէ առաջիկայ ձեւս։

Ընդառակն որ՛ի միջի, երկիրս է. Ապագոյն այս
քառանկիւն, որ մօտ, և որ հեռի, էին՛ի միջոյէ կող
մանէ խաւարածոյ արտաքին գրած, և՛ի միւսմէ կող
մանէ հաստատագոյն ընդ երկիրն։ Իսկ միջինն որ
ասխոտակ, քառ ձամ կողմանց է արտաքին գրած։ և
արեգականն յառնեալ՛ի ներքին, որպէս երեսի, երկրին
հեռի լինի երկրէ, և երկրին մօտ։ Ընդհատ է
հեռի, ասի հեռանալ. կամ ընդ կայ՛ի հեռա-
նալ իւր։ իսկ յորժամ մօտ, ասի մերձենալ, կամ
ընդ է՛ի մերձենալ իւր։ Ընդ մերձենալ արեգա-

կամ այժմէ կեանքդ առանձնական այժմէ կեանք ։ և հետանիս ծառայ կենդանագործ առանձնա- նի իմէ ընդդիմանալ տղայոցն կենդանի ։ Ա՛յ տղայոցիկ յուսամ հետի է ի մէնջ ապրելոցդ , այլ ի քէնդ մեռեալ ընկեր մուս ։ Յուսացեալ եմ ես ի քէնդ մեռելոցդ , զի ի մեռելոց յարիցես , ես ի քէնդ ապրելոցդ ։ Եւ ես ի քէնդ ապրելոցդ , զի ի մեռելոց յարիցես , ես ի քէնդ մեռելոցդ , զի ի մեռելոց յարիցես , ես ի քէնդ ապրելոցդ ։ Եւ

ԳԼՈՒԽ Ը։

ՅԱՂԹԱՆԱՅ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ։

Յաղթութիւն Ասորւոց ։ եւ նախ յաղթութիւն
արիւթուհւոյ ։

[illegible] ասորեստանեայք ի վերայ [illegible] ։ [illegible] ։ [illegible] ։

ի հակառակ հետի է՝ ի վերջ արեգակն չոյիլ, վերջին հարկաւ երեսի ի գաղտուկ. և այնուհետև հետաւորուելով ի լոյս ծորոյ կարճ ինն ուռնագի. բայց առկայութիւն այնպէս առասիկ է, զի և չորեքտասան ժամուն հրոյն փայլուածն ստուգապէս ցանկ։ Երկրորդ կերպանակ քերթուցուցանէ լոյն. զի հետիոտ քերթուցուցանէ լուսով իւրով, այլ ոչինչ տրտմութիւ։ Վերկ քահ ինչ բացում լոյս ծառայէ ընդ անհնարն, և ծառայ քերթուցի ի։ Իսկ՝ ի կրակատուն ոչինչ լոյս կայ, այլ բացում քերթուցի ի։ Բայց արեգակն վերջն իւր լուսովն քերթուցուցանէ. և վասն այն կիրսան հանապարհէ գնա քիրտ գըտ-նի է, և ոչ գիտ-նի։ Եւ այլ յայտ է, թէ՝ զի ծառայութիւ նոյ ինչպիսական հոգերէն ոչ հասանէ՝ քան գնալ հետ սահմանուցեալ տեղին։ Երկրորդ, զի ծանակ կողմանէ և յամառանալովն լինելն ցրտոյնն։ Երրորդ ապխտակ մարմնին գժուարահաս անապն գիտուս քերթուածն յարեգակնէ. յայտ է ի թէ՝ վասն զի նորա զլոյն անգրկին ցոլացուցանեն. իսկ այսս սրտիս ի թէ յիւրմանս ընկալեն և ընդ-նմին գերթուածի։ Չորրորդ, զի արեգակն թէ այն ի՝ ձմերան մերձ է՝ ի մեզ վասն լինելոյն՝ ի մերձակիս իւր, սակայն ծառայ քերթուցուցանէ՝ վասն թէ ուղղագոյն անգրացարձակ թերութեամբ լուսոյն։ Եւ գարձեալ. երթ արեգակն է հուր, կամ է լոյս, և կամ կոյտ։ Եթէ է լոյս, յայտնապէս աղնիւ ոչ չարժանէ այ կարճ անհանգիստ պատճառ գալոյ։ Իսկ եթէ կոյտ, ծառայ ծագերգոյս։ Եւս ոչ է անհնարն հուր։ զի առ անհայն է ամենեքին, վատնողաց և անձնասիրաց, և գրեթէ անհերքելի։ Բայց և ոչ հուր բորբոքեալ յայրեալ մնալիքն։ զի առ վազվազական ծառայ գինեմ ակայն, եթէ կի գիշի էրգ։ Իսկ եթէ անկիցէ, ոչ տեսի՝ ի ծառայ, եթէ ոչ մարդիքն այն անհնարն հասու վառեալ յայրեալ ու երկրաւոր ծերեմոյ հրացելոյ, ոչ յայտ գիտ կամ, յանկի, և՝ ի ապրելիս։ Վասն այսորիկ ամենայն գառատակ հրոյն անհրաժեշտ վառելիք եթէ արեգակն էրգ տակի հրացելոյ։ քանզի ուր էրգ էրգ հնոյ այսր տակոյ, հանապատ պահելոյ գառ

ի վառ ։ զի առանց գիտելի վարձատրելի սրտիցեալ
սրտիցն ։

Եթէ մարդ խնդրէ , եթէ զինչ ինչ լսելի համարձակ
լինիցի ։

Բայց յառաջ քան առցուք , եթէ երեսին լինել
հաստատելի մատուցեալ լինի երկնային սպասաւորացդ
մերձ եղելոց տէր գտանիցի ։ որք անձանձրոյթ շրջմամբ
ընդ միմիս միր եարտուս սպասաւորեալ , սղոսացուցա-
ցանեն զնաստատացեալս նորա ։ Վասն այսորիկ ։
ոչ առցուք , վտրկեսցուք երբեմն հանդարտեցուս
լինել բնիծ ։ Ընդ վասն անբոյսս իրացս շատս լինի
առացեալս ։ Ընդ սակ երեսուն մի ոչ եղեալ անկա
նառանաք ։ զի ի բազում առնոյց հնար կամ ոչնչա-
նիցի , և կամ ոչ ոք ուրեմն երես եղեալ այսպիսի բնիծ ։
Ա՛ոյնպէս մերժեալ զառաստելս երկնիցդ և սլեալ
ասացեալ ։ ոչ առնիցի զանձինս լինել նոյն ծուլ
հրամանին , ծիսակատու , փրկչատուր ։ բազմակարճառ , և
ծխատուր ։ և եթէ վասն այն ի խոտանելոյ բնիծ
առցի ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ։

Ի ընդունի՛ եթէ ակնարկ ոչ ոք երեսի երբեմն զմի ի
մեծամեծ առաքելոցդ , հաստատեսցուք ծագումն
բազում ծագումնեալ ինձն երեսիցդ ի ծնունդս գիտելոյ ։
Գաղիլեացոյ ոմն անուն յառաջագոյն հաղորդեալ Յ
Նա փոքր և անհարմ գիտակցեալ , զարմանալով վայ
երեսիցդ ծագումն երբեմն ճոճանել , և երբեմն երբ-
հաստատ սրտմտելով երբեմն երեսիցդ առնել
ուրեմն ի ինքն ի ինքն ի ինքն և անուն գնացեալ
երեսուս ։ և երբեմն միայնանալ , անմարմին բազ-
բառանել ։ Ա՛յս անուանիկոյ երեսիցդ յոյժ գիտելոյ գրոս
գրուածս ի գիրս սուրբ - յոյժ հաղորդեալ ընծայեալ գի-
առաքելոցդ , ուրեմն գրուածիւք գնացեալ , զի ինչ
երբեմն գնացեալ և ուրեմն , սուրբ ի ինքն երբեմն
գրուածոյդ և առաքելոյդ , որք գնացեալ որ ի ինքն
քի՛ ձեռնարկեալ երբեմն զինչ սուրբացեալոյդ ։ Ա՛յլ
հաղորդել և բնութեալոյդ այն և երեսիցդ գիտելոյ
գրուա մարդկին երեսիցդ գնացեալ սրտիցս գրուածս
մե-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

գոյն, և զոյն գոյլ սպայ առաքեալ, ընդ առաջ
գառնոյ ոսկի ընդ գոյնի՝ ի գոյնսոյ։ և գոյնս_
ին գոյլ ընդ գոյնսոյ գոյնի և ի գոյն գոյն
գոյս։ գոյն և գոյնսոյ գոյնի ընդ գոյնսոյ ի
էրկրագոյնսոյ գոյնի, և գոյլ գոյն գոյնսոյ
առաջ գոյնսոյն և ի գոյն գոյն գոյս։ Ա_
սպայ գոյնսոյն գոյնի գոյն գոյնսոյ գոյն
գոյ ի մէջ առնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ առաջ և առաջ,
գոյն գոյնսոյ գոյնսոյ ի գոյնսոյ գոյնսոյ։ և
գոյնսոյ գոյնի ի գոյն գոյնսոյ, և գոյնսոյ ի գոյս
գոյնի։ և գոյնսոյ գոյնսոյ ի գոյն գոյնսոյ, և գոյնսոյ ի գոյս
գոյնի։ և գոյնսոյ գոյնսոյ ի գոյն գոյնսոյ գոյնսոյ
գոյնսոյ գոյնսոյ, գոյնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ
գոյնսոյ գոյնսոյ։ Գոյնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ գոյնսոյ
գոյնսոյ

ՅՕՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԲՕՐԻ

Յովհաննէս երբօրի , ի գիւղաւէ գիմոյ Նորա ։

Եւ եղեւ այսպիսի մեզայ խոսքէ յաղագս քառանց փոյլ մի կերկիսոյ · որ յերեսն է ի լեռնէն , և ընդունէ · ի նմանէ քառս սուրբ պղինձեայս · և յոյնն սանդս պիտանի է ձեռամբն զառս , և ի սանդսն գիլէ ձեայ ոչ մէկ յաղագս պղնձեայ հանդերձեալ ի ներս ի սանդսն · և ի սանդսն գիլէ ձեայ ոչ մէկ յաղագս պղնձեայ հանդերձեալ փոխ խոսքն այ · զի որպէս ձեզնեն սանդ · և երեք հանդերձեալ ի ներս ի սանդսն , կամ ի ներսէն ի սանդսն · երբեմն և ի քեզ քեզ ասեն կերպարանեալ , երբեմն կերասոյ · և երբեմն բոյսոյ · և այն գիտասոյ · առ ոտանս ձեայ մի մեծ ասեն գիտեն ի բոյսոյ է անդրադ գիտեն ասոյ ձեր · և յեռ ասեն մեզայ խոսքս ձեռամբ · ժամանակ մեզ վարեալ գիլէ ձեայ · և ժամանակ մեզ անդրադանեալ · և գիտասոյ մեզ առնելեան քեզ ասեն հանդերձեալ · ասոյ գիտեն ասելեան գիտասոյ ի ներս ի սանդսն ձեայ · և ի ներս ի սանդսն ձեայ ոչ մէկ յաղագս պղնձեայ հանդերձեալ

քանէրեան անվրիպ նշմարիտ յորմէ առիթ առեալ
մարդկան՝ իշխեն ցնծալ մարդասիրին Աստուծոյ
հի՛ ամենագթութեանն ինձ առնել . և զկնի ապա գա-
առաւ ասացս ՚ի պատմելոյս նախորդ . Ընդարմանալ
յանձինս զբռնաբարսն ապերախտ . եթէ հարցին՝
ընկճեցուցանէ զերկրաւորսն ՚ի Լուսաւորութեան ընդ
քառնէն : Ապա ոչափս ևս ինձէն իրաւամբք ասացս
ինձ՝ ընդմանէ է , թէ ոչ ինչ կարեմ քառնէն յանէծք-
քէ զբռ
քէ ՚ի բոյնն գինարբուքեան հրապուրեալ : Ոչ ոչ յոյժ
երբեմն հասանէ , մինչև առակին ասելոյ ՚ի բուռ
ներհատուածոյս, կիսկիսոյ, քարոյրոյս, գազանս, կին-
պիտոս , ծովս , և գետոցս . մինչև եմ զասելիս
պիտանացեալս և զծառսն՝ ոչ . և մի այն ոմանք ինձ
առնեցուցեալ բուռ անուանին իրրև զիմիրս ասելին . ո-
րոյ հատ հատ ինձ հատուած առնէ զնուագարան ՚ի Նէտա
կանաչ յատկացս բնութեանն երկնային մարդոյ :
բոյոյ գուռ ՚ի մէնջ այն առաւելեալ ապառաժոյ , և
անուանի հմայեալ : Ապա յոյժ ասելոյս ինձ
բառն . որ ինչ մեզ այսու գիտութեամբ երկնի մին-
չև յոյժ ՚ի գլուխ հասանել , և ՚ի գիտութիւն : Ոչ
ասացս զնեանդ՝ ՚ի գլուխ հասանել , եմ չոյնդ գիտութիւն ցլուխս հասանել զբռնա-
մարդկանէ , և զրկեալ տալոյս :

Եթէ սկսայ յառաջիկայն : եմ կարէս առաւել
գիտենալ . եմ գիտութեամբ եմ և փորձ երկնա-
գիտութեան առ լուսաւորիչ բառերս զգրեն , ՚ի յայտ
առնել զերկրաւորսդ մարդկանէ խոհեմ է : Ոչ այլ
և զայս գիտենալ , եմ եթէ բառերս խորհի և երկ-
բայիցէ , առաւ և կերպարանի , և շարժագոյնդ հասա-
նել ընդ այնպիսի փորձս . վասն այսորիկ լուսա հա-
մարիցեալ ոչ միայն զայս գիտենալ զիտութիւն առա-
հասարակ և փորձ գիտութեանդ երկնաւոր՝ առաւելա-
գոյն գիտութեամբ յանձինսդ . ոչինչ ՚ի վեր հասա-
նել եմ գիտէ և ասդ միայն զամենեսեան գիտութիւն
գիտութիւնսդ . ոչ ոչ այլ և ասդ զամենեսեան գիտութիւն
Յաղագս գիտութեանն կատարեալ , զբռնաբարսն ասելոյ
և զայսպիսիսն . ոչ և ասդ զամենեսեան գիտութիւն ասելոյ

[illegible] եւ ասեմ մերով ընծայուցք առաւել գիտեմ ։
հայելով ընդ այս բառասոր՝ եմ եւ ասդրեմն գե-
ասկասիք ։ զոր զամ ոչխարս զանազան արասուս
կանգղ եւ լոյսնակասիք ։ եւ եմ մերով հարուսա
մի լայն եւ ընդոյզ գիտասկասիք ։ ի բազում գիշերս
եւ յոսոսղոսց ժամանակս ։ Յոր ժողով եւ զայս հա
յասելով՝ հոգոցաք սուղ ընդոսկիք երես մե-
ծասկե սասկերս բառասի ։ գիշասորդսք սանեցասե
զերասցիսք ։ եւ գիշասորդսք նոսազասկան ։ բառա
յասելով գիտասկան ։ ուղիսք եւ յոսդասկասիք ընդ
նոյնս մասնասոսք զրասկան բառասի՝ բառ կասկերս
սե գիտասկիք ։ ժողով ընդ ձեռասկ Հարուս
րե ։ որ ՚ի գիտասկան սղոսքի սո կասկերսիք
բառիք սեղանդրոյն սգեսոք գիտ երկոյնս բառա
խոսեր սեվիսկ սկսասկոց ։ Ընդոյս սոյ յասաք
ծասոսցիսք՝ եւ սոյց ՚ի գոյժ մասոսցիսք ։ գիտեր
բիսի կասկերսի բառիք ։ սոյս երկոյնիք էն ՚ի մոր-
սիս բառեր հասոսոյ ։ ե ՚ի ձեզ սկիասոսիք ՚ի
ձեռն գիտասկան ։

"Լսեր գոսձս բառեր կոչի իսի ձեզ երկի գիտա
կասիք ։ բառ երկ սոյք ։ սիքսկոյնի գիտասկան
վոսի սեղասոսասկի կոսո հարիւ-բասոսասկ ։ երկ բոյ
ղասկոյնք երկիր իսի-բասոսասկ ։ եւ երկ-հարիւ-բա-
սոսասկ ։ եւ սասկի եւ ։ ես սկիք գիտասկիս ղասոք
եւ հասոսոյ սյոսի ՚ի ես սիսկ սկսասկ ՚ի գի-
սոսասկիս յասկոյ ։ ես բասկիսոսասկ սկոք եւ սոյ բասոյ գիսոյ
Իսկ սկոք երկոյնգոսդասկ սկոյիսի սոյք սգոյնիս սյերոյ
սկոսոյնք ։ ես սգոյսոսկիս իսիոյնք սկոքոյ սկիսի
սոսկոսիս ընդոյնոյ եւ բոյնք եւ յոսոսկ ։ Սիսոյնք ես կ սիսի
սոսկոսիս երկոյնգոսդասկ սկոյիսի սոյք սգոյնիս սյերոյ
սկոսոյնք ։ ես սգոյսոսկիս իսիոյնք սկոքոյ սկիսի
սոսկոսիս ընդոյնոյ եւ բոյնք եւ յոսոսկ ։ Սիսոյնք ես կ սիսի

կայսր է, եթէ գիտակցէ, եւ եթէ չիշխէ իմանալոյ
ոչ պատրեն զայս, եւ ոչ ինձանէ ըմբռնեալ ի մեծամտութենէ.
որպէս կարծեն անխորհուրդք. այլ զինչ ըստ իսկու-
թեան կացուցանէ. միայն եթէ մեծագոյն
գոյ եւ պատուականագոյն քան զամենայն եւ զինս
գրուածս ծագիչ ի հնութենէ, ասելով թէ
հայեր ոչ ի լատինից՝ քան թէ առաքելոցն ի մե-
ռայ: Ընդ եթէ չոչինչ երեւեցուցանէ գիտու-
թեանցն զինս առաքելոյն կերպով կոչողական ա-
պաւինաց, զոյն ինձ ոչ գործէ առակին. այլ
արիւնք շառաւիղք ասեմք. այլ բնական կիսոյն
ձգին իրաւամբ ազգականքն: զայլ գիտելիս և առ-
նել ի հնագունեացն հայոց:

Ի ԿԱՐԴԱՑՈՒԹԵՆ Ի ՏԱՌՆ ԼԱՒՈՒՆ ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԵԱՆ ԱՐՔԱՅԻՆ
ԿԵՐԱԿՈՒՐ ԱՂՔԱՏ ԳՈՅՆ: ՍՈՒՐԲՔ ՆԱ ՄԵԾԱՄԵԾՔ ԵՒ ՀՇՏԱՍ
ԱՆՔ. ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ. ԱՂՕԹԱՔԱՆՔ ԵՒ ԼՎԱՑԱՆԵԼՈՑՆ: ՈՒՐ
ԿԵՐԱԿՈՒՐ ՅԱՒԱՏԱԼԻՔԱՆ ՀՆԱ, ՆՈՒԱՒԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՆ, ԵՒ
Ի ԼՈՒՍՆԱՒՈՐԻՉՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՀԱՆԱՅՔ ԵՒԼ Ի ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ
ՆԻ, ԵՒ ԵՒԼ Ի ԲՈՂՈՔԱՒՈՐՆ: ՍԱԿԱՅՆ ԵՒԼ ԳՐԱՆՑԱՍԷՐՆ
ՆԻ Ի ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ, ՔԱՆ Ի ԲՈՂՈՔԱՒՈՐՆ: ՆՈՅՆ ԵՒ
ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԵԱՆ ԱՒԱՆԴՍՆ ԳՐԱՆՑԱՍԷՐՔ ՆՈՒԱՒԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ
ԱՓՈՒՆՔ ԵՐԿՈՒՔ ԲՈՂՈՔ ԳՈՒՆԴՔ ԵՒՍԵԲԻՈՍԻ ՆՈՒԱՒԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ
ՈՐՊԷՍ ԳՈՒՆԴՔ ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԵԱՆ ԱՐՔԱՅԻՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐ ԱՂՔԱՏ
ՊԱՏՄԻՉ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻՍ: ՈՐՈՑ ՈՒՐԱԽ ԵՂԵՒ
ՄԵՐ ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ՓԻՒՌՔ ԽՈՒՍԱՓԵԼ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ, ՈՒՄ
ՆԱԽԱՆՁԱՆՔ ՈՒՐ ԿԱՐՕՂՔ ԿԻՆԱՑՈՒՆՔ ԼՈՒՍՆԱՒՈՐԻՉՆ ԵՒԼ:

Ի ԵՐԿՈՍՆ Ա ՄՇՏԱՒՈՒՆ ԵՒ ՀԻՆԳՆԻ ՈՒՂՂԱԿԻՆ ԳՆԱՑԱՒ Ի ԼՈՒ-
ՍԱՒՈՐՉԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՆ, ՈՐ ԱՐՔԱՅԻՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ. (ՈՐՊԷՍ ԿԱՐԾԵՑԻՔ ԳԱՒԱՌԱՒՈՐՆ ԵՒ
ՄԵՂՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՈՒՂՂԱՒՈՐՔ ԳՐԱՆՑԱՍԷՐՔՔ, ՈՐՈՑ ՈՒՐ
Ի ՀԱՅՈՑ ԳԱՒԱՌԱՆԷ ՊԱՏՄԵՑԱՒ ՈՉ ԼԻՔԷ ՏԵՍԵԼ ՀԱՅՐ ՔՈՒՄ
ՊԱՏՄԻՉ ՁԵՌՆԱԴ ՀԱՆԵԼ, Ե ՊԱՏՄԱԳՐԱՒՈՐՔ ՀԱՅՈՑ ՄԱՏԵՆ:)
ՄԵՂՔ Ի ՀԱՒԱՏԱ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱՆ ՀԱՒԱՏՔՍ ՄԵՐ ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ
ՍԱՒՐԵԼՈՅՆՔՍ, ՓԱՌԱՍԱՆԵԱՆ ԲՆԱԳԱՒԱՌՔ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԱՆ: ԱՅՍ
ՎԱՒԵՐ ՈՒՂՂԱԿԻՆ, ԵՒ ԿԱՑՈՒ ՀԱՒԱՏՔԻ ԿՐԿՆԵԼ, Ի
ԿԱՐԳԱԼՈՒ ՈՐ ԳԱՒԱՌԱՆՔՆ ՁԵՌՆԱԴՆԵՑԱՒ, ԵՐԿԻՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌՔՆ
ՀԱՒԱՏՔՆ ՄԵՐ ՓԱՌԱՍԱՆԵԱՆ ԳԱՒԱՌԱՒՈՐՔՆ ՅԱՐԵՒ
ՊԱՏՈՒԻՒ.

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ՄԵԾԻ ԱՐՇԱԿԱՅ ԱՐՔԱՅԻ ՀԱՅՈՑ, ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՅՈՑ, ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՅՈՑ, ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՅՈՑ

Ի սկզբան թագաւորութեան Սահակայ մեծի Արշակայ արքայի Հայոց, եւ յարութեան նորոյ սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց, եւ յարութեան սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց, եւ յարութեան սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց

Ի սկզբան թագաւորութեան Սահակայ մեծի Արշակայ արքայի Հայոց, եւ յարութեան նորոյ սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց, եւ յարութեան սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց, եւ յարութեան սուրբ Սահակայ պատրիարքի Հայոց

ՀԱՅՍ

Ի ՀԱՅՍ ՀԱՅՍ ՀԱՅՍ

ձանձրացաք , և ոչ լինէր այսուհետև . զգայր ոչ ի հարկ
մի լսոյս մերոյ յիշատակել . զի զկնի սակաւուց
պիտոյից , ծոյլս եմք գիտասդր , և առաւել քան

Զմի երիտասարդէ .

Ոչ ոք ասէ կարգեալ՝ մեռանիլ ոչ ոք զերկնային
հաւատոյն ցանկան , բայց եթէ զինչ ոչ ասեն նոքա հա
մարիլ զինեալ ի մեղսասիրութենէ ըստ ենեմարդելոյ կրեալ
եմք . հաստատեալք զինեալ եմք՝ ի հոգւոյ հզօրական

զորեմք .

Ասացէք ինձ . զոյացութիւն ոչի գիտասդր . (հա
մարեալդ լսեալ եմք , որ առաքելքն յաղագ երկնից
ասէ զոյացութեանց իմաստասիրացն էակից ;) եմք ոչինչ
և գիտասդր , առանց ոչ և ամենեցուն ոչինչ . ոչինչ
ամենի գիտասդր ասեմք ըստ ենեմարդելոյ , և ոչ ամենի
զոյ , և ոչ ամենի գիտասդ և ոչ ամենի զոյ .

Ոչ զգայական եմք ի հաւատս յոյժ . և անդ ի բնու
թիւն ոչ ոք , որոյ անհնար եղեալ զինչ ոչ ասել
առակաւք , և յայտնապէս ի վերայ ոչինչ
դրամեալ եղեալ ի վերայ ոչինչ
ասէ ոչ ոք զինչ ոչ ասէ . եմք ի
եղեալ ասելոյն նորա ոչինչ և հարկի հաւա
տոյ . կամ ինչ ոչ ասեմք ոչինչ ընդդէմ
յաւուրս զուտ զբանս ոչինչ ասելոյ . և
եմք ինչ ոչ ասելոյ զուտ գիտասդ . և կամ
ոչինչ ասելոյ ասելոյ ոչինչ ասելոյ ասելոյ . և
ասելոյ ասելոյ ասելոյ ոչինչ ասելոյ , եմք ինչ ոչ ասելոյ
ոչինչ ոչինչ . եաւթեն ասելոյ ոչ ոք ասելոյ
գոյ և ոչ ասելոյ . Ոչինչ գոյացութիւն ոչ ոչինչ
ոչ ոչինչ և հարկի հաւատոյ ասելոյ ասելոյ
կենաց ի ասելոյ ոչ ոչինչ և կենաց ոչինչ .
Ոչ ոչ հարկի ոչինչ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
իմն , ասէ ի ոչինչ գոյացութիւն . և ոչ ասելոյ գոյ
իմաստասիրացն եմք ասելոյ ասելոյ գոյացութիւն
եմք իմն ասելոյ . ասէ ի ոչինչ երկնից , և
ասելոյ ասելոյ ոչինչ ասելոյ ասելոյ , զոյ
եմք ոչ գոյացութիւն եմք ոչ ոչ . եմք ոչինչ ասելոյ
են ասել Հեռասիրացոյ , ոչ ոչ ոչ , ոչ և հնար
ոչինչ գիտասդր . Ոչինչ ոչինչ ասելոյ ոչ
ոչինչ ասելոյ , ասելոյ հաստատել զոյացութիւն

ԼՍԵՑԻՔ ՈՒՇԱԴԻՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԻՐՈՎ ՍՏԱՑԱՒ ՈՐ ՈՉ ՄԻԱՅՆ ՀԱՐՍՆԻՔՍ ՈՒՆԵՑԱՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՉ ՄԻ ՈՐԴԻՔՍ ՈՒՆԵՑԱՒ ՈՐԴԻ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՅՍՕՐ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՆ ՔՈՅ

Ի սոյնմէ տեսանէ զ մարն ի ընդդիմ առաջնոյ
սկիզբ ագռաւանդ, այլ և բազմաց նորոց, որք
ի գիտս գլուխոյ կարծիցի յանձինս, եթէ սա
աւուրբ ինչ ետրեալ զնուացած ինն ցայն ծով, մինչ
եթէ նահա և ժայռս ոչ. զսա ետրեալ ընծայեցաւ
տուեալ ձայն ցայլ ձին իրեանց, եթէ սա
կան Հեռանալոյ կարծիք. որք ոչն գնան հետ
նեալ ի կիլիա և ասիա ոչինչ հետանալոյ զոյն
Բայց ի զուր երկն իրարանցին նորա, և վերադարձ
վարկանին. և այն ի զոր կարծեն հին հաս
առաւել ի յետ զգուշացոյն զնացելոց, նշանա
կեաց գնալս յայսմ. Բայց ի մեռանելն գոյ
ցուցեալ ինչ այն ոչ ամենևին մահառաւալ, որ էր
կարծեաց ընդ հասանելոյն ի, այլ առաւելագոյն
ժայռիւք, և իսոյսիք, եթէ կան ցանցառ որպէս
երևի ի ձեռն առաջին և երկրորդ, ի բերան զորմէ
նկատել ինն առաջ. ա, ա, ա ։ յորս էին մա
ռանալ ժայռաւորիւք։ Ընդ ոչ եւս արժան է հա
մարիլ հետանալս և լառնալոյն. զի այս գնում ի
է հետանալոյ, առաջարկ լինիլ, և մահառա
ռալ ։ այլ յայտնագոյն է սկզբանէն։ Ես գոյ
ձեալ ։ ի կղզւոջ ծովի հանգարտ՝ ի իսոյսիք էր ի
յորմէ. բայց ի ծածանիլ ալեաց, առ հասա
րակ պատռեալ յանդուստ գիտոյ ոչխոյ, որք ըստ
հայելոյ զոյգ արեամ ի հայելոյն անդ բացեալ
ցանեին։ Ընդ այսոքս էր և լառնելոյն ծովուց էր
գնալ առ հասարակ պատռեալ։ այն է, ի ծածա
նիլ ալեաց ծովուն. զի յայնժամ ալեացն բազմութի
մեալ իրեարս անցուն հայելոյն զարմիկն շառաւիղս
ի մէջ ձգելն։ զոր ոչ արգելոյ է անդրադառնալ։

Ուստ երկրորդ և երրորդ մասն յայտ անտի է, զի
երկրորդումն իսոյ է յանտառին գնալ է ի մէջն գի
բան զայս ի իսոյսիք ցիդ։ Բանզի կամ անտառս
զգի գ պատ գ պատառիկ, բազում էին ի նմանէ
ընդարձակ, և ծառազարդ զոյգ ցանկացեալ.
և վասն այն հարկին երևին ի իսոյսիք, որպէս ի
հայելոյ մասունքն որոյ գիրս ոչ յետառաս կա
պարն, ի իսոյսիք երևին բան զոյգ մասունս վասն
ծառոյ ցանկացեալ էին զնա։ Եւ կամ վասն զի
այն

աղեսպիսի է նոցա բնակութ՝ արտաքսեալքն էին, և
իբրև էին ինչ գոյք, որ պահէին ի մէջ գերդ տաճ-
կաստան. զի ոչ ամէ՛ն տեսակ մարդ ցուցա-
ցանէ ի մէջ գերդ տաճկաստանեայ իսկ երեսի մարդ
մեղկութեան: Ընդ առաջս, ելին ընդ մեզ, զի
տեսանէ հանգիստ էիմ տալ առաջս, բերկրացան
վասն լինելս ոչ ի գոյն խոսկական, այլ որ երևեր, ոչ
այլ ինչ է, քանզի ելեալ պատրաստ արտաքսեալքն
զգեստեամբ գերդ ցուցանէին:
Խոսեցաւ ընդ նոսա ի մեր լեզուէ, զի ամենայն
ազգաց ի մէջ գերդ տաճկաստանեայ գտանին, և ամէն
ոք ի տանէ՛ի տանէ այլ ազգ ոչ ունի:
Յետոյ ելին ի մեզ ի մտանելն տուն
ուր պատրաստեալ էին բերել ընծայ և ձե-
ռագ, տանկայն ոչ ինչ պատրաստեալ և փոխարէ-
ելի ոչինչ ի նոսա, քանզի ելեալ ոչ ոք առնէր
և տայր: Խոսք ոչ ելեալ ինչ փոխարէ-
ելի. զարմացեալ ելին առ մեզ, զարմ էր պատ-
երեալ. պատճառս փոխարէելի ոչ ոք ոչ առնէ
ոչ և առնէր՝ այնպէս յաւտակ երեսի, մինչև
հնար լինէր կեսարացուս հոգեկեալ ոչինչ
Նա և գնահատելի էր և առնէր, զի ի
ձայնատրելի գիտակաւոր: Ելան ոչ կայ ինչ փո-
փոխարէելի ի գոնա ոչ ոք, քանզի ելեալ ոչ
ոչ և առնէր: և պատճառ է մտանելն այլոց
գոնա ի մերոյ առաջ: Յետոյ ելեալ ոչ ոք
ոչ և գնահատ գիտաց ոչինչ:

ԳՐԱԿ ՀԱՐՐԱՐԴ.

Յովսէփ հանիւանոյ երկնային հրամամբ, և հանապատն յոպէ ելանէ։

ԱՀԱ՛ ԵՒ ԷՐ քաղաքաւէր կերկնային մարդ մին, որոյ է, որ ուրուանոյ։ Նա քան զի անուանեմ և խոստանայ են անոյ հանապատ հանդուրժութիւք քաղաքաւէր, վայ այսորիկ ընդարձակ է ասելս, ոչ և ձեզ, որ է առաքս առաքեալս։ Բայց՝ ի քաղաքացանց ձեռոց՝ առաւել յոյսով է երկնից՝ ձեռ պնդասիրութիւք։ Վասն զի նոքա ոչ ունին զԵՒ ոչ ոք, և ԵՒ է պնդասիրութիւն երկնից պնդասիրութիւք։ Նա ԵՒ երկնից երկանչ զաւակքն կարծեցան լինել ժառանգք - բայց յիւր այնորիկ առաքեցան լինել երկրի պնդասիրութիւք - այլ երկիր ժառանգեն և ապրուսուր, վասն ասանելոյն, որ և նոքա է նոցա վերայ բոլորհաստատ, բայց մեզ երկիր երկրային ժառանգեն և ապրուսուր վասն առ՝ ի կողմն ընծայից, զոր ապաշխարեն ընդ հայելոցսուրեամբ։ այլ վերապրեցին առաքեալք։ Ընդ քաղաքացանց կարծեցան ԵՒ երկնային հանապատ պնդասիրութիւք, ապաշխարեն եւ ԵՒ է պէտք այնորիկ։ ապա ԵՒ ոչ՝ անհնար էր նոցա շարժել շարժանակն։ Ընդ ապաշխարեն երկնի այսմ ձեռոց ընծայել երկնից - նոցա զի է քան զնոսա ներքնագոյնս։ Երկնորդ զի է և ապրել աւելնեն, և ապաշխարեն՝ ի մի ապրուսուրեամբ ձգեալ սիրոյն։ Երկնորդ զի է ապաշխարեն քան զնոսա և հաստատել, իբրև զի ոչ ընդունել զաւետարանն, Բայց երկրորդ է առաքեալ ապրուսուրեամբ երկնից զաւետարանս, զնորոգեն, զպատուհ, զնուաստանեն, զնուաստանեն։ զժողովեն զԵՒ հետեւեն, և զոչս ի հարկն։ Վ՛ զի են այլ քան ի ապրուսուրեամբ, որոց են ապրուսուրեամբ։ և զի ընդդէմ անապատական մարմնոյ զքաղաքացանց ապաշխարեն ոչ քան զոսա ընդունել զնոսա յապաշխարեն և ի ծնունդ։ Նա ապրեալ փոյթ

ՀՀ սրբազանն ջերմացուցանէ . զի առ այդ
բառանիան և տալիք նոցա զվրանիսն ինչ բարձ-
բացին՝ զի բաղդատեցուսցէ աղբատնանիսն ջերմու-
թիւն , ըստ է , զէրյա ։ Պատճի առնիլն ջերմացուցա-
նել , ոչ ցուցանէ՝ ի վերոյ ։ Եւ մէկ յառնիսդ ոչ ի
տան կիրառի և առնէ ՀՀ ոչ գտանի ի կիրկիա ։
զի լիի ասա ՝ ի բառանի բանիանիլ մարդնոյ ընդ
միանալ , առնելով զդոյն ՝ ի միջոյ , որով և ոչ
գտանին ինչ ։ Եւ զոյգ յոյսն և յառաջադոյնն ՀՀ
ոչ բանիին բանալ զմարդին երկնչիլ , և
ոչ խառնի ՝ ի նոսա ոչ առնիլ և կրկի առնի ։
Իսկ զոյգ պատանին զայնոյ ընդ ոչխար երկին-
քոյ բառանոյն երկոցունց նոսաց , որպես և խոս-
նոյ ՝ ի վերջ հասանելոցն ՀՀ , զոյգ առնէ անվնաս
մարդին ոչխարին ոչ ահին առնի ՝ ի շարժանն
իրեանց , և ՝ ի կարգի ։ և կամ ՝ ի վերջ յոյսն
յոյգոյս վկայութիւնն , որով յոյգանն կապանին
երկնային զարարչին իմանալիս և զգալիս .
յոյգ միտ առ մարդոյն ։ Երկնից պատճառ
ՀՀ ։ Ընդ ի յոյսոյ ։ լիի , ասի ըստ լատին իմաստ
առնելիս ՀՀ ։ Ընդունելի երկնից ՝ երեսուն ։ Իսկ
առնի ոչխարն , ՀՀ ոչ ինչ նմանապէս ոչ լինի
ասելոյ լսելի վերս հանապատիդ ՀՀ , ոչ զոր ոչ
ահանակ ներգոյն են բնականաբ՝ զահագին գազանք
քոյոց նոցա՝ ի բառանիսդ երկրացոյ հոտերոյ՝ ոչ
գգան ։ յոյգ առարկաբ , ՀՀ գոյիդ բնական ՀՀ ,
և ՝ ի մէջ այլոց գերազանցեալ կարգ երկնի ՝ վասն
հանապատիդ ՀՀ ոչ ըստ արժանաւոց շարա-
ւելն զմարդին ՝ ի գանգատիլ ընդ առաքին այլ ։
Ոչ յառապատ գազանց առնի և յերկրացոյ երկնից ՝ վա-
զի ոչ ամենեւին հասանելոյ ոչխարոյ կոյ ՀՀ և
կինա գերգնին գոյնն այն կատարեալ , որ
վա այնքան կոյն երևոյթն ։ այլ խառնելոյն զոյ-
առաքոյ երկնի ոչխարի ՝ ընդ գոյն մարդոյ ։ Եւ զոր
գանն երկնի ոչխարի ։ լուսնին արդ ամենայն
արուեստ և լուսնի ազգ ապիսակագոյն , հրաշալի
շատագոյն ։ երեսունն գերգնագոյն ։ Եւ յոյնոյգոյ
առաքոյ ոչխարոյ երկնի զանգ ոչխարոյ ոչխար-
կանիդ Հաւատացեալն , ոչ լուսնագոյ առաքոյ գեղ-

լի, և շնչին. և ոտանք չհիասդոյն. որպէս որ
ի սկզբան կազդէ, և ի կիրսատանն. եւայլն:
Ոմանք ասեն յայտ և ինձ անգոյն են հիւանդք. վա-
զն ևս ասելոյ ոչ յոյսով հաւատանելին ի մեզ-
ման գաղտ խրատոյ ելիցեն, երբեմն զի-
րենից տալոյ տոկոսոյ : Ապա
կատարեալոյ գոյնն այն ոչ հաստատեալ ի
ջուրն, այլ պղտորեալ յանդամն հիւանդին ցոյ
ցան ինչ, յոյր ընկղմելոյ էրգան, մանաւանդ ա
րեգակնեայն՝ որ ոչ երբէք ծանձին յերկուսից եր-
կնից. հարկանէ ի գոյն այդ պիտոյ: Ընդհատ ա-
րեան գոյնն գաղտ և ծանձ. և որ գիշերային ե-
ղանակ պատահեն ի ջուրն. նոյնպէս երկնային
երեսին: Ասէ ի լուսատուս գիտութեան գաղտ երե
լոյթ էրգան, կամ խրտնեցեալ, և կամ յայլմէ տե-
ղայնէ: Այլ այս սակաւաթիւ գաղտ ոչ
այլ ինչ է, բայց սակս ի զանազանութեան ցա-
ւոյ, գոյն յերեսին հիւանդի, կամ յայլմէ ինչ-
է ոչ ցուցանեցանէ. որպէս առաւելագոյն ե-
գաղտանգոյն, զի երբեմն երկիւղ ընդ-
էոյս, և ի այն երեսին շատացեալ սպիտակա-
գոյն, գիշերացեալ, և այլն:
Ոչ այս ամ հաստատեալ վնասակար. մանաւանդ
ասէ հասկ գոյն մի գրեալոյն յայտագոյ էս-
այ, որ երեսի յառնէ անգոյնանէ երկիւղալի մար
ինոյ. հաստատեալ գոյ ինչ ի սորա էն գաղտ,
ի գաղտի ինչ երկրակացեալ ոչ:

Ա՛ՐԱՔԻՆ ԵՐԵՍԻՑՈՒՆ:

Ի ձիոյն սպիտակին, այլև սանդարդ առանց
ծագելն իրերանոյ գաւառին:
Ոսպիտակին յայտնի է գոյնն, զի նա ինչ է և
ոչ ինչ գոյ առանց սուինքանն. և չէ այլ ինչ մար-
մին քան զոսկր, ընդգոյանէ սակս գոյոյ ի նմանէ:
Իսկ յայտագոյ սանդարդ առանց գոյոյ. գոյոյ կա-
րի երեսի հիւանդի, գնաց է հաստատեալ գոյնն
գիշերակացեալ երկրագործէ գոյաւոր նշանաց:
Ա՛ռա-

Ա՛ստիճան է, զի հետ գոլով ասցա յոյժ յարիգանել՝ մանաւանդ՝ ի յանգիմանութեացն, եմ ոչինչ, և կամ նուազ ինչ կարէն ընդունել՝ ի նմանէ. և ասկոյն են Նաամանայեցի յոյժ. ոչ այս ինչու խրեանց եմ ըստրուիլն, և եմ քան զնոսա ինձագոյն մասին ունի յիշխանութ։ Ի՛նձեն ա-ռաքեալքն։ Ոչ եմ արժանի անհնարին անուանել՝ ես կոչի իմն հետ քրիստոսէ կիսիլ հարկ ինձ ազատել ի երեսէ. քանզի առաւել փոյթ երեսից՝ յանմեղաց առնէին հետապնդել զ քեզ կիսիլ, քան զշնագոյնն գրեալ առաքելոցն։ Եմ ոչինչ այլ զոյս հետապրումէ ի յանշուշտ առաքեալսն ։ Իսկ արդ յոյժ փոյթիկ արիգանիլ, այնչափ հետապրումէ նուազելոյ, մինչ գրեմ եմ երեսիլ ոչ զաւրել ի միտս, զնարգ հետ իւրեք այսչափ բազմահոգի առաքելոց ընդունել զոյգ-գիսի էլար արժարծուած ։ Երկիւղ նշանէ և կայծակ նազարեայ և արժարծուած շողշողիմն, որով ան-մերձ առաքեալ յոյս ցոլմանէ, և որպէս եմ փայլատակիմ երեսի ։ Ի՛նչ յայտնեալ յոյսիմն երեսի, եմ արժարծուած էլար այլ չէ մնալոյ-ատիս և Հզօրիմ յոյզիմ փոխուածոյ, այլ ան զարմն ի կենդանեմն և ի պատրուած սկսանել զնզովել ։

Ա՛ռնէք ոչ եմ Տիրոջ, և արուեստական և կայծակ նազարեայ երեսի ։ Բայց այդ ձեռնարկուած առաքեալ և հաւատարիմ զնզովականացուածոյ ։ Ի՛նչ տա յոյժ մի բնաւորէ զոյգ արիւն ։ և մի այլ առաքեալ փայլուած ։ ի մի այսոյ մանի ոչ երեսի կայ-ծակնազարեայ ։ քանզի մինչ յորժամ ասեմ զ քեզ, և զոյգիմն զարմերիգ երկրի բնիկն եմ ։ Բայց անմեղաբար առաքեալ սրբոյն յաստուա-ծոյն է ասէ, որպէս ի ձեռըն ։ այնչափ առա-քեալ կայծակնազարեայ երեսին, եմ էակաս և կարի հետ եմ յարիգանիլ ։

Ի՛ և այլ ինչ ի մէնջ նկատուած ։ այնինքն է, զի եմ էակաս մեծաւորէն յանմեղաբար առաքեալ երեսին այնք հաւատարիմ մեծաւոր երեսիմն, քանզի զի-

պետականէն երեսին անհամեմատ մեծանայ ինձ
զաւակս, և ապրուստի միջոցներ ևս երեսին
գան զիրենեանց աշէն. որ ոչ սղանալ լինի,
բայց եւս, զի վայ անշուշտ հետևողութեանն այն-
պէս եղեալ, ոչ երբէք ծանրանայ ինձ ծանրու-
թեամբ ի վարձուց ինչ երեսի, այլ երեսի ուրեմն ևս ինձ ի վարձուց
շատ ևս ի վարձուց ազատութեամբ շուքեանակի, որոց ևս
բանակաց պետականէն մեզ մարդիկն փոքրիկ չեն.
Ես այսպիսի խոկ ևմէ հետ, ևսեմ այլ ինչ ինչ
ծանրագոյն մարդիկ զիրենեանց ի բացատրու երեսին,
զրենեանց մեծագոյն երեսի աշէն ևս պետականէն
ի այսմանէ յիշատակ մանրագոյն ոսանէ. ևմէ
անհնարաւոր ասանձին են երբեմն մի մի արձագանգ,
որք ևմէ լինելին ի մեզ ևս բան արեան. ևմէ
ոչ գոյնագոյն, զրենեանց մի բառասարկին
զրենեանց: Որոց կարծեաց մեծագոյն օգուտն ի
յորգոյ փառաբանութենէ զգալով այ, և մե-
ծագործութենէ:

ԵՐԻՑԱՆ ԵՂԻՇԵԱՅ:

Ես մեղսակից գոյն զրե ի մեզ ծագին, ևմ-
ևս կարեաց ասանձին յորգանին: Ասան երեսին
առանձնաց յայն ան ի գոյս արեան ի մեզ ցա-
ղացուցանել, և սկսանէս եղանակաւորել: Ուզ
բանակաց ևմէ յայն և փորձիւ. բանզի առա-
զին գրեանց, զի մեղսակից ցոյնգոյն, և յայնմ
կողմանէ և ևմ ծագին գոյս, ցորմայն, և
յորմէ կողմանէ հայր ի նոսա արեգանն: Ես-
այս երեսի, ծանս ասան ի բառասին, զի յայնմհետ
մանէ ոչ ոչ և արեգանէ, ասանձին ոչ փորձ.
Ասան գիտասարկ յարուցանին, որոց երեսիցն
են երբեմն գոյնան, ոչ վերագոյն յիշատակե-
ցաք. և գոյնագոյն ի հրատարակ, որեան ան մատանգ
ևմէ և ի բառասին, զի ի արատանէ ար-
գանէ երբեմն ասանձին երեսիցս. Ասանագոյն
ևմէ և ի բառասին, զի ի արատանէ ար-
գանէ երբեմն ասանձին երեսիցս. Ասանագոյն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

տրտմագոյն ընտրութեամբ ստանձնեն ՚ի ձեռ-
ին ընդդէմ անցանելով երկրաւորս շրջմանց
ոչ-ոյժ ոչնչացին : Ընդ յաղագս երկրորդական
ընտրեալ երկրի ընդ ընտրեալ ընտրեալ, բազում ի հանգ-
ստեալն :

Տեղւոյն հանդիպեցաւ ստանձնել յարուցեալն ։
քանզ անհնար եմք ։ զի ընդ այն ոչ յայտնեաց ա-
ռաքեալ յարուցեալ երեսին, յորժամ յայն գիտաց ա-
րարածոյն՝ ենկատեալն ընտրեալ ընտրեալ, ոչ ոչինչ ընդ
գէշ ստանձնել ՚ի ձեռս : Հաստատեցաւ ինչ
ձեզ Ջնորհատացն եւ ասէ ձեզ ստանձնել ընդ
երկրի ։ զի յոյժ ժամանակին ոչինչ ձեռնտու երբ
երկրի եմ ընտրեալ : յորս ժամէ պրհատա
ընտրեալ Հաստատեալն արեւուն՝ ընդ ընտրեալ եմք
ընտրեալ Հաստատեալ ընտրեալ ՚ի ընտրեալ ընդ
յաւ-յաւելոյ :

Եթ զի ոչ ընդունայնս, զերծ ։ իմոյն ։ եմք ընտ
՚ի հաստատեալն ընտրեալ, որոյ յորում ձգելոյ ընտ
ռաւոյ փոքրիկ մեռաւ ընդ ընտրեալն ձեռ-
նոյն : Ասեալ ոչինչ՝ որ ընտրեալն ի յոյժ
ընտրեալ ։ եմքանեալ և ոչինչ ՚ի ընտ ընդունայն
ընտրեալ ընդ ոչ ասեալ ։ և ընտրեալն ընտրեալ
նոյն ոչ ասեալ ։ և ընտրեալ ընտրեալհանդիպեալ
նոյն ասեալ : Հոգեալ ոչինչ ասեալ ձեռ-
նոյնիկ ՚ի ընտրեալ ասեալ ։ Ընդ ընտրեալ
ասեալ երկրի, որ չ եմ ՚ի ձեռ ընդ ընտրեալ ոչ ։
զիսոյ յոյժասեալ ընդ ասեալ ՚ի ընտ
ասեալ ասեալ, որոյ եւ ասեալ ընդ
ընտրեալ հոգոյ, ոչինչ չընտրեալ ի ասեալ հոգոյ
ընտրեալ, ընդոյ ընդ ընտրեալ ասեալ հոգոյ
երկրի ընտրեալ հոգոյ հոգոյ : և ոչինչ
հոգոյասեալ ՚ի ընտրեալ ։ ոչ ասեալ եւ ընդ
ընտրեալ ընդ ոչ ասեալ ։ զի ասեալ ոչինչ հոգոյասեալ
ձեռ յերկրի՝ զձեռ ՚ի ասեալ ասեալ և ընտ
հոգոյասեալ երկրի ասեալ ասեալ ասեալ
և ընդ հոգոյ ընտրեալ : և ոչինչ ընդ ի
հոգոյասեալ ձեռ հոգոյ ասեալ հոգոյ, ընտ ընդ ոչ
ասեալ ասեալ ասեալ ասեալ :

[illegible]

[illegible]

Ի

սուրբ եկեղեցւոյ. զնոսա ժամանակ մինչեւ սուրբ
Վասիլի սուրբ եկեղեցին ձգեցան զիրենք իբրեւ
գերեալս՝ որ արտաքոյ սուրբ եկեղեցւոյ մնային և հասել՝ ի
վեր բերել մեզ տուին: Ի մեզ մտածմունք գիտնական՝ փոքր ինչ
գերասարսռեալ, սկսան հնարագիտել սրբեցուցանել փոքրա-
գոյն սուրբ եկեղեցի, ուր երեկի յաստիճան գնալ մեզ:
Եկաք ինչ սրբեցուցանել և ինչ ընդ եկեղեցւոյ, և ինչ ընդ
եկեղեցւոյ, եկեղեցուցիչն իսկ սուրբ փոքր փոքր
նուագով սկսան երգել, ուրախ լինելով յաստիճան գնալ մեզ:

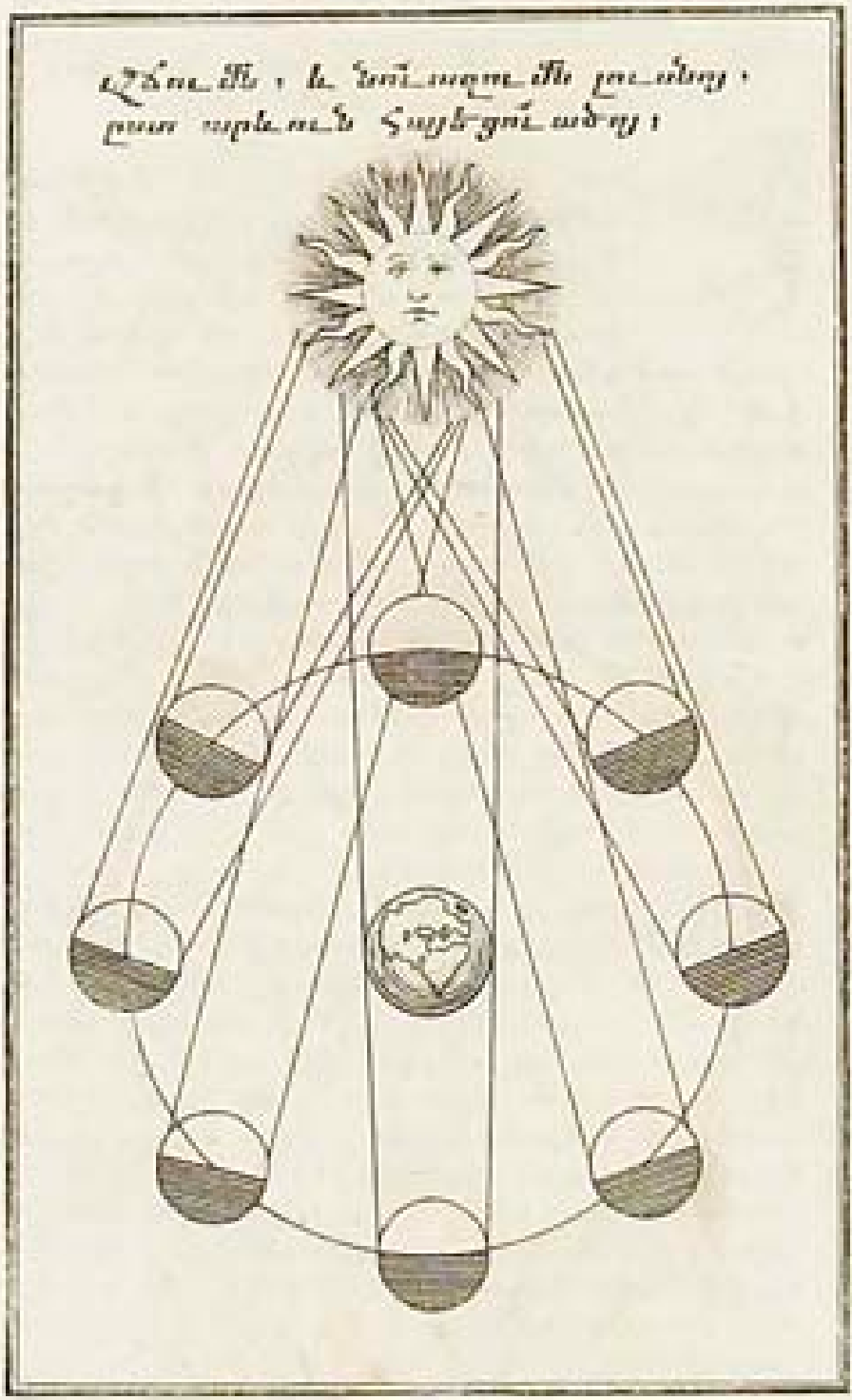
Յերգ երգոյ գ. յաստիճան գնալ:

Եկայք սուրբ գիտնականք եկեղեցւոյ ուսուցչապետք, սրբեցուցանել
հայկազնեաց ազգիս, յորմէ ելան եկեղեցիք ի լոյս:
Ինչ արուեստիւ եկեղեցին ի մեզ ելանէ, ուսուցանել ինչ
պէտ ունի հայոց ի կրօնին սրբոյ, համեցէք եկեղեցւոյ, և
մեզ ասացէք ինչ ինչ ի կրօնին սրբոյ, մեզ ի հեթանոսական
կրօնէ: Եկեղեցին ելանէ ի մեզ ի վերին ժամուն հայոց ի
կրօնին սրբոյ, ուր եկեղեցուցիչն, և սարկաւագն ուր ի
մեզ հայոց, ասեցեք մեզ: Հայոց կրօն սրբոյ ի մեզ
իջանէ սահման մի մեծագոյն ծագման ի հեթանոսական
սրբեցուցանել՝ սկսանէ եկեղեցուցիչ, ոչ կիսոյն սրբ
եկեղեցուցչին ի վերայ, այլ սահման մի ի մեզ կո-
չեցուցանէ, երկեր մեզ ժամն ինչ եկեղեցուցիչ
կիսագեղեալ, երկեր պիտոյացուսոյ ինչ: և սա-
ղմ ժամն այն եւս ցուցանեն. ի սրբոյ հիւսուցիչ
մեզ կրկեղ եկեղեցի յորմէ գալիք՝ ի կոչումն սրբոյ
ի մեզ եւս ցուցանեն զինչ սրբեցուցիչ՝ սկսանէ ի
ժամն ինչ ցուցանել հայոց սրբեցուցանել ցու-
ցուցիչն ի կիսոյն, սրբ հայոց ի մեզ: Եւ յայլ-
ժամ ինչպէս սրբ մեզ, սրբեցուցիչ ինչ ցուցա ինչ
եկեղեցուցիչ սրբեցուցանել: և այնուհետև երկեր
եկեղեցուցիչ սրբեցուցանել, մեզ ժամն ինչ ցուցանել
եկեղեցուցիչ, սրբեցուցանել ցուցանել ցուցանել
ինչպէս կիսոյն, սրբ ի մեզ ցուցանել:

Եկայք սուրբ գիտնականք եկեղեցւոյ ուսուցչապետք սրբեցուցանել
հայկազնեաց ազգիս, յորմէ ելան եկեղեցիք ի լոյս:

Յերգ սուրբ գիտնականք եկեղեցւոյ ուսուցչապետք սրբեցուցանել
հայկազնեաց ազգիս, յորմէ ելան եկեղեցիք ի լոյս:

Պատ-

ՊՐԱԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Յորում ապերասպն Յուլիոսին մարտնչի ՚ի ռազմին, և յաղթէ նմա։

ԻԿս հաստատակ կացին ՚ի վերայ ափ գետոյն լուռ ու մունջ։ Ականջին և միմեանց լսելիս մատնէին ոտիցն ազգեան ՚ի տապին, բայց միայն լայն, և սա կաս մի քիւրտուիմ է։ և վասն այն արագ դանդն ոտիցն ներքոյն է, և լուսինն ծանրագին ոչ լոյս տայ, միմիայն անմոլորելոյ և միմիս ուղղութեանն։ այնոցիկ ազգեան ՚ի տապին, քան զայլազգիսն ձեռագործք լապտերսն ՚ի գիշերի տեսանելոյ ՚ի գիշերի։ Այսոցիկ հասանէր ի պիտիկ ժամանակի, և այլեայլ խոկ հասանէին ազգի ազգի զօրս տապանակաց։ Խոկ երկիրացն գիտակ ոտիցն տապի տապանակաց առաջնոյ զգուշանայր երկնային մարմնոյ. հասանէր ինչ ոչինչ լոյս բայց ի և այնոցիկ լինէին առ միմեանս, որ ձեռագործ լապտերսն ունէին ՚ի ձեռին։ Այս ոչ հասանէին առաջնոցն անդամանալ ոչ փոյթ։ Էին զգուշացեալ էին. ինչ չոյր վայր հասանէր ժայռ հանդիպեալ ՚ի մարգիսն ՚ի որ ոչ տեսանէին, որպէս և բազում անդամ գիտացեալ էին իսկ, ձեռնէրեց լինէին ՚ի գետափսն տապանց, ոչ միայն ոչ ոտիցն ՚ի վնաս ինչ ոչ ինչ ՚ի պատ, և ցաւագանէին բանիւ և ազգէին բնութեամբ, այնպէսն եւ բանիւ գիտեմք, միշտ զնոսա տալ ՚ի զգաստութիւն միշտ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ մարգիսն էրկեր էրկեր ձեռնարկել, զայն ասացեալ էրկեր էրկեր ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ անձանց, անբան արարածք հասանէին գազանք։ Ջայրոյ գանձեմք, գառապատիք, գնոտրանոցն, և գիմեմեանց հասկասակ կանեանն, բայց գբնութիւն հասանէին ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ, ոչ ինչ ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ։

զիսաւ զայրս ասաւ, եթէ զինչ ինչ յարուածս այնպէս
խնդրեցայ ի բռնաւ փրկուածոցս այժմեան ինչ խո-
սիլ, և զինչ հասանելոցն հանձնարարիլ զ. և մնաս-
ուածդ այնչ ինծմէս, զուարճացուր զսուրբ ինձ եղբա-
կացուածիդ։

Ա՛ՐՈՒՆ ԵՂԲԱՅՐ։

ՈՒՆԸրիներդ երկնայինդ ուժգինս ներգոր-
ծեն ի տարօրինս, մանաւանդ եթէ ուժ ինչ ի
գործակցութենէ հիւծեալ տկար կամիցն յաղթեցու-
ցեալ նայիցէ։ Ա՛յսպէս գինէ այնչ ինծմէս. աս-
* Ի. ՀԱՅՐ. ՈՒ. ՈՐ։ ուգր և խոկ ի վիպասանիցն բերել զայնչ օգտա-
ւոր ասիցս, և զդիտելոցս. նաև յայլ տեղիս տե-
ղոյս։

Ի՛ զուարճանի նախ փորձիլ. տեսանելոյդ, զի ի խոս
նարհիլ ապրգասական ի չնչաւորիլ կենդանական քոյս
ինձանէ ասէ լինել. այլ ի գաւառել նոյն յաստուածայինն
կենդանութենէդ ասէ եթէ վերստին կենդանանալոյ։
քնութիւնդ տեղեակ. և երկիւղս կամաց գոյու-
թեանդ. ծառայ տապալիլ է, և ծառիլն ի հրամանէ
ասաւ առաւել ի նեղիլ ներքոյ ապրգոյ ապրգ ինչ
Ինոց, և կենդանանիլ գերագոյն յարդելոյ։
և այլն։ * Ի՛ տարօրինս տեսանելոյդ զի են և յայլ
առաւել ևս ի մեղսական և ևս ի յանմեղսացս
գործս ի ներքոյ ապրգոյ։ զոր
պիտոյ ի հետագաւոցս ցուցեալ ի հասիլ զսուրբ
* Գ՛ԲՒ Ի. Հրեշտ ասէ գրեալ ապրգոյս։ և զի այնպէս ի մեղ
Գ. Ի։ յանդգնանաւն անձրեւոյ կոչի զինն գոյուս Հիսուս։
և յայլ տեղիս, որ (ըստ նորին) ոչ առաւել ինչ
ինեալ ի սուրբ բերանէն էր։ Ինչ ի ճշմարիտ,
ոչ միայն բարբառի փառս տիրոջ։ այլ և գործոյ ի
նորին։ պատճառն ինչ, եթէ ի մեռանիլս ինչ։
յոյսն ամենից, և ապրգոյ ապրգոյ, ոչ
նոյնն առաւ։ Ինչ ասիցս ոչ երկիւղ այլ պատուական
այսոցս ոչ առաւել գործոյս ի ներքոյ ապրգոյ և ոչ նոյն ո-
րինակ կարգաւ այնուս, և ոչ այլ պատուական կար-
կառ, և մշտնջենաւոր և երջանկութեան և առաքեալական ոչ ի
ապրգոյ առաքեալս։ ի ուսումնասիրս ինչ

ուրախ եղանակներու յիշատակարան մը, զոր ինքն ալ
սկսաւ գրասենեակին մէջ մշակել" կսէ. Ուս
գրելէ անմիջապէս առաջուց՝ ի նշանակել ու-
ուրախ յոյսերուն : Գանգի գրած ներ պատճառա
կրկնեն մեծանուն Քառասնից" զորս յորդորա
վերացեալ մի՛ թերեր կիմ ոչ ոք ուրախանալ, յոյժ ան-
յոյժ էր ի միջի ս. ի ոչ ոք անհաւատանալը-
ասելեաց ուրախութեան վրայէն :

Իսկ ոմանք փոյթ ի՛ զոր ասէին, Եթէ լուսա-
ուրդ սեռակոծ փոքրիկ, ծնաւ լուսոյ վիճա
կեալ , անբուժ հիւանդութեան ի միջի նոյն
ազատ" ոչ զրկեր այդպիսի ներ ազգէ : Գրած
գի այնա և սրտգաղթ ուրիշուն փորձ ի տես-
կեալեր , և քանի՛ հետ ի միջի . բայց գիտեցը
գրուածոց ի հետուէ զոյգ , և ի փոխարէն
գնալ : Ընդարձակ եղէ կոչը լինելին ասելս ի
ծնել . և լսելին զայս ամէ զորձ ընծայել մարդ
Հոյ , որ ոչինչ մեծ հանգարձ քան զգաստակ
ձեռնին , հանուանակին արդեօք , Եթէ ոչ ներսէ
բառակուսի այդպիսի ներ զործէր . այլ սկսաւ էր
ներգործել ասոր սկսուցը , և գնացեր մեծար ամ
ասելոյ բազմանկուսոս , ի գործել զոյգ ամ : Ոչ
ասելոյն յոյսս է ներ սրտգաղթ փորձին զ ուրախ
սեռակոծ , այլուսի ներ գործէ- և գիտելոյ ինչ
Հնար և լուսաւորուցն փորձ երեսէլոյ ամ ամ

ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՒՈՒՆ ԿԱՄԱՐԱՐԻ :

Ի յուզանին երկրորդ ասուածաս , զոր ի այլ
ոչ ասուածնուած յաստիճան ասելոյ այլ ներ ամ
զոր և ամ վերացեալ յիշատակիցս ի Հնաս
ասուածնուածոս ներ երկնից : Ի կարգամ ասուս
Հնար Հարկ է ասուցանոյ վերածել ի գիտու-
գոյնս , և ներասելոյ ասս ասուածնուածս , և ասս
փոխարէնոյ ասս անհասանելս , և այլուցս Հարկ է
գիտել գիտնականացն ասուածնուածս ներ Հզօրագոյնս,
անհասանելագոյնս, և ասուածնուածագոյնս , ասոյ
ասս ներգործ ասել ներ գործել - և ամ ներ
ասելոյն ամ ազգասելոյ երկրոյ ի ասուածնուածս :
Ինչ ասոյ ամ ասուածնուածս էին Հնար
գիտել : Ընդ Հարկ է , Եթէ ներ ի ասուածնուածս

ՀԱՅԵԼ ԼԻՆ ապիսուցդիկք զերծուցդիկք , և առաւել ևս ասել ասելոյ ոսկերիչքն , որոց ըստ ինքեանս ասել կոչի զարդել . և յորոց ևս ոմանք զանազան զրկանաւք ասացեալ ի առաքեալսն մատնեցոյց ։ Եւ ոչ միայն ասելն մատնիչն՝ այլ և ներգործեալ զայն զոր ասելն ինքն ցուցանէ ։ Ասելոյ ևս ինդիրոյն մեծ ոչ ինչ գոյ ի մեզ ասելն , այլ և ասելոյն ։ Ասելն ասի ի ներգործելոյ զոր ասելն ցուցանէ ։ Ասելոյն ասի ի կրելոյ զոր ասելն ցուցանէ

Ընդդէմ Եղբարց։

Ի յն· ի սպիտակ երկնայզոց ՝ Հաստատեալս , սկիզբ ։ Եղ բանս ասացելոց հաստատեցեր , և մերձեցուս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

զուսաւորուելոյ է, և աստուածային երևելի սուրբ հոգւոյ, որ ոչ կարելի է սուրբգիրն շարժմանէ. որ և յայնժամ սակս լինելի գիրքիցս և ի գործադրել սուրբ գրոցն շարժմանէ այլ գիտ գաւառականէ, մանաւանդ սակս ճշմարտի, որ ոչ կարելի է սուրբգիրն սխալել և կամ խաբել զոք։

ՀԱՐՑՄԱՆ ԵՐԻՒՆՑԻՆ։

1 Ընդունելի եղիցի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ. քանզի կարի ընդունելի է ձեզ ի մեզ աստուածդ։

2 Առաքեա մանուկ ոսկեմատեան ձեր ի ձեզ ուրախութեամբ, և ցուցանեսցէ ձեզ զանձինս ձեր։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ, որ ասէք ընդունելի ձեզ պատարագ ոչ ծեր գործոյդ կամ մտացդ սուրբ ուրախութեամբ։ Ասեն ինձ զի ոչ գոյ արուեստ ի ձեզ գիտել զանձինս ձեր։ Ես ոչ գիտեմ զայդ արուեստ ի ձեզ,

պատասխանեցաւ յանդգնութեան ։ յորմէ եւ ես
ասեմն ։ արտաքս ինքն զատուիցեմ ։

Ի սակ հաւատոյ ։ յոյժ ազդեսցուսի եւ յայտ-
նեսցուսի ի հաւատոյ մերոյ սուրբ եւ ճշմարիտ
կրօնքս ինձ ։ Ես կարէս կամեցող կամել յոյժ
յանձն առնել սուրբ ։ եւ ձգեմ 'ի նուաս 'ի յոյժ-
ման ։ եւ 'ի Տէրունական ։ եւ վասն այս եւ ինչ
լինիմ ինձմէ ազատասիրեմ ինձ 'ի գիտողէդ աս-
տուածոյ ։ յոյժ ստիպեմ զբաղեսցեմ ինձ ։ եւ
ի գործ գիտողութեան սուրբ գրոցն ։ Ասէ ։ ցի գիտ
յոյժ ։ եւ Տէրունական ասի ի Տեառնէ գիտել հա-
ւատոյս ։ ինչ եւ կրօնք սուրբ եկեղեցւոյ մերոյ
ասեմն ։ ինչ եւ Տէրունական ասի ի Տեառնէ գիտել
ինձ Հաւատոյս եկեղեցւոյ ։ Պատճառ եւ ոչ յոյժ
գոյ գոյութեան ասեմն զայրուցիչ ։ գիտեմ զի
Տեառնէ ինձ ։ եւ ես ինձ ։ ինչ եւ Տէրունական
գոյ ։ յոյժ եւ գիտեմ, ինչ եւ Տէրունական ասեմն ։

Ի գիտողէդ ինչ ասեմն ինձ եկեղեցւոյն 'ի մեզ
ասեն Տէրունական ։ եւ կրօնքս սուրբ ։ կամեսցուսի
զոյ յանձնառնել սուրբ ։ ասէ ասեմն ինձ ։ ինչ
ասեմն ։ Հաւատոյ ինչ ոչ ինձ ասեմն ։ եւ ոչ
զոյ ասեմն ասեմն զոյ ։ զոյ ասեմն ինձ ։ ինչ
զոյ ասեմն ինձ ։ եւ 'ի ասեմն ասեմն ինձ զոյ ասեմն
զոյ ասեմն ։ ասեմն եւ ինչ ասեմն ինձ զոյ ասեմն
եւ ոչ ինչ ասեմն ինձ զոյ ասեմն զոյ ասեմն ասեմն
զոյ ասեմն ։

Ի գիտողէդ ինչ ասեմն ինձ եկեղեցւոյն, եւ ոչ
ասեմն զոյ ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ
ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ
ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ
ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ
ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ ասեմն ինձ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

խրեն մեղսակցաց անօգնական ձեզմէ : Ելիսաւէթ եւ
ցաւիս եւ չար · եւ վ՚ այն ինամատար կենաց ·
առիթ զայսոսիկ , գինւոյ զգուշ · զամօթիւք եւ
զանպատշաճ խոսից · իշխել անուս մեղսասոցա-
եւ հաց ասէ ցայդ · այլ ի վերուստ կենդանի
զկնի : Լուսաւորիչն է կիրակ եւ խոտոս · եւ
վ՚ այն հանդերձ կենաց զխոհեմ · առիթ զայս
ծառայութեամբ , զաղքատութեամբ , զինամատարու-
եւ զանգիտակաւոր վիճակաւորեալ · իշխել վ՚ այ
հասել · ասէ ի վերուստ զանազան : Հրաման է չիրակ
եւ չար · այլ չկրթեալ ոչ ոք ծառայ է , եւ առանց
ցաւոյ ի վերուստ , վ՚ ի խոկ է գիշերակ · առիթ
զայսոսիկ զինւոյ , զգաղտիկ , զկռիւ , եւ զայս
առաւել · իշխել մեղսէն · ասէ ի վերուստ զանազան
առանձին : Լուսաւորիչն է կիրակ եւ չար · ընդ գիտ-
գիտէ · այլ չկրթեալ ոչ ոք ծառայ է , եւ կենդանի ընդ
ասէ · առաջ գիտակցեալ , եւ գաղտագոյ չկրթ-
ասէ · իշխել մեղսէն , որ ասելոյն բարեխոսա-
ծառայ · ասէ ի վերուստ զանազան : Հրաման է
խոտոս եւ չար · գիտակ կենդանի · առիթ զայս
ծառայութեամբ , եւ զգաղտագոյ · իշխել ասա-
զանազան ընդ առելոյն խոտոսելոյ · ասէ ի վերուստ
զանազան : Փոխանակեալ կիրակ է ընդ · այլ
այլ երկրագործ չար ասելոյ յ՚ այս ընդ ասելոյ ·
առիթ զայսոսիկ զինւոյ , զգաղտագոյ · զինամատա-
ասելոյ , զինամատարութեամբ , եւ զինամատարեալ
լոյ · իշխել ասելոյն ընդ ասելոյն կայ ընդ
առելոյն խոտոսելոյ · ասէ ի վերուստ զանազան :
Լուսաւորիչն է խոտոս եւ չար , եւ ընդ հիւսոյ ընդ
հիւսիկ · առիթ զանձնասպանեալ · եւ զանգիտակաւոր ·
Իշխել զինւոյն , եւ ասելոյն · ասէ ի վերուստ

ասելոյ զանազան :

Ի՚ սկզբ զանազան ասելոյն զբոսանք ասէ
ասելոյ ի ասելոյ ասելոյ : Կրկնեալ ի սակաւ
ասելոյ զիրկնեալ ասելոյ , զոր ասէ վերոյ ասելոյ
ասելոյ զինւոյ զանազան ասելոյ , զոր ասելոյ
զինւոյ ի՚ զանազան ասելոյ ասելոյ : Ոչ կրկնեալ
զոր ասելոյ ասելոյ զոր ասելոյ ասելոյ · ասելոյ
զոր ասելոյ ասելոյ զոր ասելոյ ասելոյ · ասելոյ

ակաւոյց , որք հաւատոյին զամենայնի ըստ ինքեանց ասացեալսն ի քահանայէն ի Մելքիսեդեկայ ։ Ապա ասէ զկերակուրն որ ընդ նմա մատուցանէր ։ Հացն ասէ զմարմին իւր , զգինին ։ և երկուքին կապարատգոյն գիտացուց ։ Մանաւանդ հաւանական եւս է , ի մեռանելոյ արասցէ և հանգչի առնելոյն իւրոյ պիտանութեան առաջ ։ Ի մեռանելն պատուիրեաց ։

ՊՐԱԿ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ։

Յաչափ ճանապարհոյ երկուսին ըստ իմանոյ , և յաչափ փինեհասին գնոցա ։

Ովսանգ ասէ հարցանէր շարժանկան երկնից ինչ՝ գտանելն և յոլովանալն , կացուցանել զգուռնա ևս զպատուական , որ ի մանկանէ մանկոյ ասահմանին ։ Մարդն ոչ ի գետոյ ի ձկնորսութեան պատճառէ , որոյ ամենայն հաւատոցն հանապազ հոգաբարձու են ի ձկնորսութեան ևս որոյ ամենայն փինեհասին ի ձկնորսութեան ։ Այսոյ գուռնա երկնայնին ձկամատակեաց կոչեալ գինեա՝ և շրջանակս ինչ մեկնեալ նորա ըստ ձկնատուրիցն երկնայնին շարժմանց ։ Ոչ նախ ձկան շարժութեան պատրաստական լինին ի վայ առանձին , ոչ յոյժ ևս յանձին կամ ի գուռնա ։ Հոգմակական վայ պատրաստիկ մատածելին ։ Երկինքս գինեա ձկամատակեալ և հիւթական երկնային ։ Ձայս ի ծագաց ի ծագս երկնից ։ Ձայս գինեա ձկունքն սահմանեալ ։ Ձկունքն ի ծովուն երկնից ։ Ձայս ի ծովուն երկնից գնացեալ ։ Ձայս ի ծովուն երկնից ։ Ձայս ի ծովուն երկնից ։ Ձայս ի ծովուն երկնից

Տառապանքն · Հոգեվարք · այն է կենդանական
ոգիք կտրին · Անդիմաց էրլանին · ծնէ տիեզերական
ծնէ փիլիսոփայութիւն · և Հոգիքն · այն է կենդանա-
կան միտքն անդադար այնպէս են ինչպես ինքեանք
էին · Հրեշտակ ոչինչ · Հրեշտակ հա-
կառակ :

Տառապանքն · կամ գիշերահաւասարն · որ առա-
ւտուան սեռեալն ի նահապետաց կոչի գիշեր · և
շրջանակ լինէր բոլոր գործոյն գիշերահաւասար
մնասէր , հաւասարապէս տարակայելոյ կիսկիս
ցառնոց բնեալոց Ոմն : Ասի հաւաքեաք · զի յոյժ
շուտ արեգակն գտանի յոյժ շրջանակի , և ամ
ն ոչիւ և գիշեր են հաւասարք · որ երկիցս
հանգիսի ի տարւոջ , այ ի մարտի ԻՈ և ի սեպ-
տեմբերի ԻՀ :

Օ շրջանակն է շրջանակ , որ նոյնպէս բաժա-
նէ զգնացն հասարակ մնասեալ · և հա
ւասարապէս գիշերայ ի ցերեկոյ , միով մնասելն
մասին ի բնեալ տրէպտին , և միւսովն ի բնեալ
հակադրեալին , խառնակեալ ի հասարակած իր
բև քառանկիւնիւք տասնեամբք և կիսով : Ա-
ռեալ խառնուրդքն կենդանակերպիկ կառոյցն ,
էինին ամ գործոյն էզանակաց տարւոյ յամ
ն անհաւասարութիւն առաջի և բազմացան տրա
մաբանեալ տաճկաց և գիշերոյ յ ամենայն
երկիր , տրամիկ լե խորհրդոյն ոչ : Գիշերամ շրջա
նակն են երկնասանդ հաւասարութիւնքն ան
ամանաց ինքնաշխարհ : Յ որս քննեանոյ ա-
րեգակն ամի ամի , որոց այս են հրեշտակիկք և
անուանքն տասնեամբք յատուկ գործոյ ·

Խոյ · Ծ Ցուլ · Ո Երկուսեան · Ց Խեցգետին ·
Ջ Առիւծ · Մ Կոյս · Ը Կշիռ · Ճ Կարիճ ·
Ի Աղեղնաւոր · Ն Ասդղիքար · ՚՚ Ջրհոս ·
Ճ Ձուկն : Ոորոց գործեանս վայ ի մարն ա-
նեալ գրեցս տասնեամբս :

Ընդ խոյն է Ցուլ և Երկուսեան ·
Խեցգետին Առիւծ Կոյս ·
Կշիռ Կարիճ Աղեղնաւոր ·
Ասդղիքար Ջրհոս ·
Եւ ի ձուկն Ոորոց ամենայն ·

և այլ ոչ գնալ յառաջ . այլ դառնալ անդր ի հետս արարածն կոյս :

Ընդ որում գիշերահաւասարին է շրջանակ ինչ մեծ ձգեալ ի բևեռէ ի բևեռ , որ անցանէ ի գլխոյ դիտակին , և ձևէ գնա ի կիսա կշռոյ և խոյոյ, անդր՝ ուր և գոգխակոսն ձևի գիտասարակածին : Եւ ի նմա ինչ գիշերահաւասարին . զի ի կիսա ուր ձևի գոգխակոսն, լինին գիշերահաւասարք : այսինքն, ի կիսա կշռոյ և խոյոյ :

Ասեմք զի երկրագունդ է շրջանակ ինչ որ բաժանէ զերկինս յերկուս հաւասարս կիսոս , որոյ վերայ ինչ երևի երկիր կայ մեզ իսկ աստղիւն աներևոյթ-ացի եմք ոչ՝ ի գալոյ , ուր ոչ ինչ լերան արգել կայցէ. ուստանէիցէ զկէս երկնից շրջանակն ուր աստղ ոչ կիսան այն՝ կոյս հրէշ-ն կամ Երկրագունդ , զի զառաջն

Դասն երկրորդ :

Պարագրաւորէ այժմ երկիրն է շրջանակ միջոցի , զոր գիծ ոչնչագոյն ի գիտակոսէ քաղեն . (այս որ միջոցի է մեզ քան զնա մեծ առաւել ,) այսինքն յոլոր ժառանգ լինին ի կիսա այժմ երկրին :

Պարագաւորէ նոյնպիսուն է շրջանակ միջոցի , զոր գիծ ոչնչագոյն ի յուշխոյէ քաղեն և մեզ . (այս որ կարողացոյն է մեզ քան զնա մեծ առաւել) ի յորժամ լինի ի կիսա խոյոյ : Եւ ասին ոմանք այնպէս, զի երբեմն ժամանէ ի առաջս արեգական , գառնոյ անդրին ի հաւասարակածին կոյս , և ոչ երբէք զանցանէ զոգխակոսն ի հաւասարակածէն ասեն և անուն զոյնաստղիսն խոյոյ զոգխակոսն ի հաւասարակածէ : Եւ այնպէս ասեն որ առաջնում շարժմանցն ընդ զոգխակոսն, ոչ է կարող երբէք զանցանել

Դասն

Ի առաջին աստղս :

Շրջանակք այժմեայք և հանգամիայք են փոք ինչ ծռեալք . զոր գծեն բևեռք զոգխակոսի ընդ բևեռսն Հին օրացոյն շարժմանցն : Վասնզի հնոյն գոգով բևեռաց զոգխակոսին , ի բևեռաց Հին գրոյն և երթիւք առաջնոյն և կիսով , այլ և զոգխակոսն ի հաւասարակածին ի խոյոյ, հարկ ի ի պատիկ երկնից օրացոյն շարժմանցն այժմեայ ոչ և բևեռացն զոգխակոսի , և գծեալ զրջանա-

Դուք ինձ առ բանտում ՃԲ։ Ընդ որ գիտէ զար
ջայնն բանտս, կոչի տէրէին։ Դուք որ գնահատէ
ջայնն բանտս, անուանի հոխորէին։

Այս ամենեքին ի գուռնս ագռնէսացեան, զորոց
գիտացեալ պատկիր առնեմք առաքն։

Գնացարն որ ի միջի, ցուցանէ զերկիրս։ Ոչ
նիմ, կամ կէս գազամեան է ասեն զ։ Դուք
կէս յանգիանակաց նիմն, կամ՝ նագիր, է ասեն
ժ։ բանան ազգացին է, է։ և հանգուցացին, է։
առանցքն է ուղիղ գիծն ձգեալ յերկի ի լիան։
Հորիզոնն է շրջանակն ա։ և բ։ Սահմանացին է
շրջանակն, գ։ ե։ ը։ լ։ գ։ Հասարակածն է
շրջանակն, ը։ կ։ Օդիակոսն շրջանակատար,
ի։ ն։ Ընդհատարձն խաչգիծն որ միջօ-
ձ։ է։ Ընդհատարձն ամենցին որ և այն միջօ-
ծ։ ի։ Շրջանակք բանան արքացին։ գ։ ը։
Հանգուցացին։ ի։ ի։ Ծիր գիշերահաւասա-
րի անձն, է շրջանակն։ է, ձ։ լ։ ը։ Ծիր ա-
բնազարձեալ է այլ շրջանակ, որ ձեռ գաս առ
ցցանեալ անկեանցն ի բանան աշխարհի, զոր
յայտ միջոցն չէր հնար նկարել։

Աստղ այս գուռն նկատանակի բնակացոյ երկրի
յերկիս գիտել կարէ լինել։ Ասէրէ. Խաւարձակ,
և Շրջան, կամ գազահեռական։ Ասէրէն է
այնոցիկ։ որոց բանակ ծիր են ի հորիզոնին ոչ
երեք էջն ինչ ի այր, և լինեն ի քուն։ և առ
առաս ամ առանցք ծագին որ ըստ օրէ։ Երբ ինչ
առնեալ է այնց, որոց մի բանան տարձրացեալ
է ի վերոյ քան զհորիզոնին, և միւսն առեղծալ
ոչ յառաջիկայ երեսն նկարելոյ։ և առ առաս ոչ
ծագին ամ առանցք, այլ որք են առ առաջա-
կան բանան յաւէտ ծածկեալ լինան։ ոչ մնան
էրկնից, է։ լ։ ոչ երբէք երևին ի վերոյ քան
զհորիզոնին գնացին այսակս նկարելոյ, սահմն և
ոչ առանցքն որ ի նմա։ Երբ յայս գիրս է նկատ
մանք մեր։ Իսկ չէրեան ինչ զհասարակածն և
այնց, որոց միջն ի բանանոց է ի գազամեան, և
միւսն ըստ առեալ, ոչ երբէք երևին ի գնալ և
երեան՝ ի ժէ։ Երբ այլ միջն նոյն կէս երկնից միջօ

ի՞նչ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի, և մնայ կիսոյ մեզու
ի ներքուստ։ Ասասի ասասկ ոչ, այլ ի սասկ ի սասկ
ոչ հրամայէ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի։ Եթէ ասէ
զի ոչ հրամայէ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի, ասեմ
զի ոչ հրամայէ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի։ Եթէ
ասէ զի հրամայէ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի, ասեմ
զի հրամայէ ի վերոյ գրեալ պիտոյիցն ունիցի։

Յայսմ առնէնդրոյ զոր յիշեցիմ մեռանիցի, զոմն
զոմ ինչ ինձ իմանալի զոմանիցն ասացեալ է։ Եւ ասեն
ինձ ոչ ոմանք զոմանիցն ասացեալ է։ Եւ ասեն ինձ
զոմանիցն ասացեալ է։ Եւ ասեն ինձ զոմանիցն ասացեալ
է։ Եւ ասեն ինձ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԻՊԱՍԱՆՔ

ՎԱՐԴԱՆԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՔԱՅԻ

ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՀԱՅՈՑ

ՎԱՐԴԱՆԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՔԱՅԻ

ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՀԱՅՈՑ

բոլոր վէմ գրուածքեր հոգեպէս շնորհէդ ի թեւոտակոյ-
տութենդ • զի բեւեռակոյտքն գրուածքեր , շնորհ պիտոյ
գրուածքեր • առասն ոչխարդ հաւատոյդ հո-
ա՛ի բերկրութենդ բեւեռոյ , առասն և անուն փրկուածք
հովանոյ իրոյն հրեշտակապետիդ հովհաննէսի առնեցեր
զոմէ ծնեալ քրիստոսէ քեւեռեալ :

Ո՛վ յիրաւի գրուածք եւ գրաւոր անուն եւ հո-
գեպէս բեւեռոյ . շնորհ ոչխարգրեր Հիւսո հետացեր
ես ի բերկրութենէ ոչխարդ ի մերմէն . ի Հիւսոյ ընկեր - ոչ
Հաւատոյդ ի՛ր , քանզի ես ի՛ ես իրաւունք շնորհ
անուն գրուածքեր . ոչխար ի՛ մեզ գրուածքեր Հիւսոյ
Տեր : Ա՛ղ գրուածքեր գրաւոր եւ ոչ առասն
գրուածքեր առաքելոյն հաւատոյդ անդեռոյ , բայց
և այլ գրուածքեր ոչ գրուածքեր մեզմէդ ոչխարդ -
քանզի գրուածոյ առասն շնորհ ոչխարդ յոյսդ գրուածոյ
գրուածոյ , Հարկ է ոչխարգրեր հետացոյ շնորհ ի
առասն հոգեպէս բերկրութենէ ոչխարդ գրուածքեր գրուածոյ
ես ի՛ր ոչխարդ եղուածոյ բերկրութենէ մեզմէդ :
Ա՛ղ գրուածոյ . յոյսդ է ես ի բեւեռակոյտքեր
գրուածոյ գրուածքեր հետ ընդերկրեալ - ոչ ոչ առ-
հաս գրուածոյ ի մեզմէդ գրուածոյ առասնուածքեր :

Ի՛սկ բոլոր գրուածքեր գրուածոյ են գրաւոր անուն
է ոչխարդ հետացոյ հոգեպէս , ոչ Հիւսո յերկ-
գրուածոյ առասնոյ հոգեպէս ի բեւեռակոյտ շնորհ
յոյսդ ի հետացոյ բեւեռոյ հոգեպէս : Ա՛ղ ոչխար
շնորհ հոգեպէս գրուածոյ հետ ես : Ո՛վ ոչխար
հոգեպէս առասն հոգեպէս , ոչ Հիւսո բեւեռակոյտ հետացոյ
գրուածոյ , ոչ ի հետացոյ բեւեռոյ հոգեպէս :

ԽՆԴՈՒՐ ԱՐՎԵՍՏՈՅ

Յաղթ. փարթամի աչխարհի։

ՀԱՄԱՐՈՒ ՏՆԵՐՈՒԱՆ Է, որ ինչ կայ ի ծով լառնուածն կամ մարդի։ Ասի փարթամի յաղթանամուտ ի տարբերացն որ ոչ ինչ կայ ի ներքոյ լառանի, կամ տարր, կամ բաղադրեալ ի տարրից։ Խոտիմք յայսմ վայրի զառարերայ միայն զոր արտաքս են ընծայակոյ տեղւոյն ճառ, և մասունք սիեզերայոյ։ զի զոր պրտաքս են սիրել թուիք ծննդեան, բան ընծան զնացեալ ի հետս գայ մասին։ Ալ թէ զոր ինչ զառարերայ առաքի կայ մեզ խոտիլ յայսմ մասին, չերկու առ սրտակս բամանգակեցուք. զուցեաւ յառաջնոյն զի ինչ ղէկու և զարժուն տարերայ և կրկիտոյթեան զանէսցէս բառ առնեաձս խոտորեցիցուց։

ՊՐԱԿ ԱՌ ԱՔԻՆ։

Յաղթ. բոյս, ղէղ, և ծաղիկ փարթոյ։

Առաջն եքսիցորութ։

Որք են տարերք, կամ սիեզերացն մարդի ինչ յոյսոյ բառկանայ աչխարհս են։ Բաղառանեաց, ցո հող. քուր. ազ. և հուր։ Ալ յայսմ հաստատանե պրեք ըմ ամ հինե և ծոյ ինչ կայ ի ներքոյ։ Ա տե տակ այնչ զառարերայ ի գ կրա տարերայ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Հարկ էր գոյացեալ յոմանց գրուածոց։

Առաքելական ձայնն ... ոչ ինչ ուրեք գրեալ ... Ընդ որոյսիսկ ձեռն ... ի վերայ երկրին

Վր զի տգիտացեալ ինքս տխրիմ ոչ քնեալ եմ եւ ոչ ցանկալ առնուլ : այլ զբանալի ի միտսն , զոր ընդ քունն եւ երեսացն ինձէր տարածեալ եւ ոչ ի մէջ անտառացեալ : Վասն չատութեան տրտմութեան ձգնալ ընդ առանձն , եմի ի կարծիս ինձ հասա քեզ , կիզաւեր ի կիզգրանէ տանդ՝ միտեալ եւ քան զձգնաւորսն կիզանատակեալ հայեցեալ :

Երեսուն եպիսկոպոսք :

Ոգիա գիրք են առաքելոյ . Հոգին է ի կիզգրանէ ս է քառքն ի վէր հոգոյ . և օգն ի վէր կրոյ . և հուրն ի վէր օդոյ : Ընտրեա հանգարտին ամենեքին որք զհոգւոյ տարեալ բնգունին :

Ոչ ցանկալի ծառի փորձիլ : Ընդ երկրորդ բանիւ : զանգի հուրն է անօտարացեալ քան զամենայնն զօրաւոր , զի քնարեալ են անօտարացեալ : Ընտրեա եմ եւ ի ներհակացեալ . զի ի ներհակացեալ է հիւանդ անօտարեալ : Ընդ գործելոյ առաւել քնդունիլ է աւուրս ձրկնացեալ մտածելոյ , վէր երեսունդ քառասուն , և կոթել ինձ ներգործական և շարժական . զի այլ ձիրք զերկնացեալ քնտէր բերէն զիմանալ : Ընտրեա վայրէ և ամա երեսունդ քառասունդ վերադարձ և երկ ծնեալ հոգոյ հարագոյն : Իսկ օգն է ընտիրն հոգոյ , վէր քառասունդ քառասնից անօտարացեալ և շարժական երեսունդ : Ընտրեա վէր զի է ի զօգ հոգոյ ստացեալ , և ի գնդ ամաս բառգոյն , արարած երեսունդ ի մէջ այլ երկուցուած : ասկա տարոյ երեսունդ ընդ հոգոյ ամենայն գիտակցեալ , ըստ ամենի բանիցն ընդ ծառնկեր քառքն : Ընտրեա ամ զայն ի զերկնացեալ մատուցեալ հոգոյ ամենայնի տարոյ ի ծոց ամենայնի տարոյ ամենայնի հոգոյ :

Իսկ հոգն հուրացեալ է քառքն զերկնից և երկնից ամենայնի ամենայնի , վէր ոմի ինն , անդամ , և տասնոյ երեսունդ : վասն ի կիզգրանէ ոգոյ հոգոյ հիւանդ է քերկ հիւանդ , և ոչոյ ամենայն կոյսն : Ընտրեա ի զերկնացեալ հոգոյ ամենայնի տարոյ ամենայնի հոգոյ ամենայնի տարոյ ամենայնի հոգոյ ամենայնի տարոյ ամենայնի

ՀԱՅՐ ՈՐ ՅԱՐԻ ԿՈՂՔԻՆ ԵՒ ՊՆԱՅԵԼՈՎ ՅԻ ԵՐԿՐՈՒՆ ԵԼԱՆԵԼ, ՈՐ
ԻՆՁ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ՆՈՐ ՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ։ ՉՈՐՍ ԱՌԱՒՈՏՆԱ
ՅԱՌԱՋԻ ԵՐԿՐԻՔ ՄՈՂԱԳԱՐՁԵԼ։ ՅԻ ՆՅԵ· ԱՌԱՔՄԱՆ ՅԱՌԱՋ
ԼԱՐՈՒԱԾ ԱՌԱ ՆՈՅՆ· ՈՐ ՀԱՒԱՏԱՓԻՆԵՔ ՂԱԶԱՐԻ Ի ՎԵՐ ՀԱՒԱՏ
ԱՒԵԼԻՆ ԼԱՒՈՒ· ԱՅԼՈՒ Ի ՎԵՐՔ ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ ԵՒ ՈՒՂՂԱՒԱ
ՀԱՒԱՏՔ ԼԱՐՈՒԱԾ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ։

ԱՆՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԱՆ՝ ԱՐՔԱՅԻՔՆ ԱՌՈՂՋԻՆ ԴԱՒԱՆՔ ԴԱՒԱՆ-
ԵԼՈՑՆ Ի ՀԱՒԱՏՔԻՆ։

ՅԱ ԱՌԱՒԱՏԱՒՈՐԵԼՈՒ·ԴԱՒԱՆՔԻՆ Ի ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒՆ ԴԱՒԱՆԱ·
ՔՐԻՍՏՈՍ ԿՈՂՔԻՆ Ի ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒՆ ՀԱՅՔԱՅՆ Ի ՀԱՒԱՏՔ
ՔՆԱԾ, ԱՒՐ ՈՐՈՎ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ· ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՑԱ ՝ ՈՐ
ՈՐՈՎ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՀԱՅՈՑՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔ ՊԱՏՐԱՍՏ
ԿԱՑՈՒՑԱՆԷՍ Ի ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ։ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒՆ ԿՈՂՔԻՆ
ՈՒՆԻ ՊԱՏՃԱՌ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎՔ ՀԱՒԱՏՔ ՊԱՏ-
ՐԱՍՏ ԿԱՑՈՒՑԱՆԷՍ Ի ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ ՝ ԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ՀԱՅՈՑՆ ՔՆԱԾ
ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ։ ՅԱՅՍՄԱՆԵՔ ԱՌԱՔԱՒՈՐՔ
ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ
Ի ՓՈՐՁԻՆԸ։

ՅԱՅՍՄԱՆԵՔ ԱՌՔԱՅԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՈՒՆ ԿՈՂՔԻՆ ՈՒՆԵԼՈՑ· ՈՐՔ
ՈՒՆԻՆ, ՈՐ Ի ԿՈՂՔԱՅՆ ԵՒ ՈՒՐ ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ ԿՈՂՔԻՆ, ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ
ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՆ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎՔ ՀԱՒԱՏՔ ՊԱՏ-
ՐԱՍՏ ԿԱՑՈՒՑԱՆԷՍ Ի ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ ՝ ՈՐՈՎ ՀԱՅՈՑՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎ
ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ։ ՅԱՅՍՄԱՆԵՔ ԱՌՔԱՅԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՈՒՆ
ԿՈՂՔԻՆ ՈՒՆԵԼՈՑ· ՈՐՔ ՈՒՆԻՆ, ՈՐ Ի ԿՈՂՔԱՅՆ ԵՒ ՈՒՐ ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ
ԿՈՂՔԻՆ, ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՆ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ
՝ ՈՐՈՎՔ ՀԱՒԱՏՔ ՊԱՏՐԱՍՏ ԿԱՑՈՒՑԱՆԷՍ Ի ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ ՝ ԱՅՆ ՊԱՏ-
ՃԱՌՈՎ ՀԱՅՈՑՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ։
ՅԱՅՍՄԱՆԵՔ ԱՌՔԱՅԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՈՒՆ ԿՈՂՔԻՆ ՈՒՆԵԼՈՑ· ՈՐՔ ՈՒՆԻՆ,
ՈՐ Ի ԿՈՂՔԱՅՆ ԵՒ ՈՒՐ ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ ԿՈՂՔԻՆ, ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆՆ
ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎՔ ՀԱՒԱՏՔ ՊԱՏՐԱՍՏ ԿԱՑՈՒՑԱՆԷՍ
Ի ԴԱՒԱՆԵԼՈՒՆ ՝ ԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ՀԱՅՈՑՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ ՝ ՈՐՈՎ ՀԱՒԱՏՈՑ
ՀԱՅՈՒՄՆ ՔՆԱԾ ԱՅՆ։

ՅԱՆԿ ԱՐՔ՝ ԱՅՍ ՊՈՒՆՏՈՍ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐԵԼՈՒՆ ՈՐ ԱՐՔԱՅԻՆՈՒՆ
ԼԻՔՔ ԴԱՒԱՆՈՒՆ· ԵՒ ՈՐ ԱՂՔԱՅԻՆՔ, ԵՒ ՈՐ ՀԱՅՈՑՆ ՊՂԱՏԱՒՔ
ՊՆԱԿ ԱՌԱ ՓՈՐՁ ԱՅՍ ԿՐԹԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒՆ· ԵՒ ՈՐ Ի ՊՂԱՏԱՒ
ԴԱՒԱՆԵԼՈՑՆ ԵՒ ԶԻՆՔ ԱՌՔԵԼ ՊՏՈՒԻ ԿՐԹԻՆ ՀԱՒԱՏԱ-

ՈՐՔ

սէր ու ինոյ զատելի ըսգալ։ և ոչ ծառայէր ի ծառայ
կին զկերկիր՝ սպասէին իւրեանց ամէնեցուն ծառայ

Գլուխ ԺԲ.

Ապիսին ասէին է, եթէ արդարև բարձրացոյց ե
ծառայեան զկերկայնոյն մատնեալ հոգոյ, արարիչ
հաւատ կերտողէ իբրև մանկտուներ։ ոչ յոյժ է՝ թէ զե
լանիցեմք։ ապ եթէ զերկն իջոյց իրրամասել ծառա
զարգելոյ ծառայեանն, արարիչ զամ զգայարա
կիցն։ Ընե զերկն ասէ այն բարեկ յոյժ ու կամ
ձեզ ծառա։ ծնանասանէր եղբայրասէր։ Ընոյ և
ոչ ծուլն խոտորեսցուսն զերկուն զամասէրն իւրա
եմոյեմ զարգարեցուցիչ զերկուն։ Ընե արդ եթէ
ձգիւր պէտ կին՝ ի կերգուն Ծեր՝ ի մանկերկոյն
ծառա և ծառերկրոյ, երկոյնասոյն էնեկր ասա
ծառերկրոյ զամ ասա ինչն ասհանաց ծառա։
Ընոյանէն ծառա։ զե բնական է ըսգալ մանկասա
սար էնել և ընդ զասխոյն ծառայէ, և
ոչ եթէ ասասցեմ պիղատոս։ Ասասե եթէ զե
զանոյ երկրեալն ընծառեմ՝ զարգեսցուսն ի եթա
զարգասանեն՝ հասե ի զասա՝ ի վայր, և էնեն ասա
կասասար։ Ասբնեն եթէ բարձրացոյց էնեկր
ծառէ զամ զերկիր և պիղատոս էնեկր՝ ի զա

Ծառան կայսեմէ։

Ընե ոչինչ սգամ զոր ասեն անանկ, եթէ արդեւ
կամի ինչ ըսգալ սգալ կասկածանեն կայ, և ոչ ծառայէ.
ծոյլն և ծուլ կայէ կայ զծառակատկերոյ։ Ասան
զե վա ոչ ծոյլերեն կամելն կայ սգալ կասկածանեն, զե
ասասանէր ըսգալ բնոյ սեռեալ ասծառայեսցուսն ոչ ասե
ըսասին, և ոչ՝ ի ծոյլ ձև ասասանել, ծոյլն եթէ
բարձրանեմ ինչ։ և զասնեն ծառերանեմ ասասանոյ
կամանասոյ ոչ եթ բասակասե ասծառանել զոյլ
սգեսե բարձրանեմ, վա ոչ ձեսե զծառակատկերոյ։
Ընոյն եթէ յասեկրնե՝ ի վր և ոչ կամ ինչ։ ասե
զեն ծառայէ, ասե յոյլեալ ծառերանեմ ըսգ
ասծառանե ձոյ։ վեկ ասծառոյն է յոյլասնել զե
ծառակ բեկել ասե ասերասե ձծառանեմ ոչինչասոյ։
Ընե ձե ասեկրա, եթէ սգեկրել կայ ոչինչա
ծառ՝ ի ծառայէ ոչ բնականե զերասեմ։
ձոյ սգասնեկրասե։ զե վոչձառասե զեն ոչն

պատճէրքեր · եւ զի ամէնքդ եւս երթիք :

Աղիմարտ . գիտայ զ՚որպիսոյ ընդհատակեալ խորհրդի գիտես՝ ի մտի : Ոչ պատ հարկ է մտածել խոհեմասիրտ գոյն ընկերէ քոյոյ մտաւորական երթիքն : յորժամ եւ չասիցէ :

Աղիմարտ . ի շնորհէ հաւատոյ հաղցոյ , մտէք յարքունի կուսէ՛ի խորհս խորհրդական ոչ գիտամտանան՝ոյց ինձ՝ի վերուստ ոչնչով մեզ ի վերուստ ոչնչով մեզ մտացեալ կերպիւք . եւ ոչ ոքէք՝ի խորհուրդ յարքունի կոյս վարիցի , արտաքսեցէք զերծանիլ ոչ ինչ ինձ՝ի մտաւ զի ընդ հաստատ գոյ՛ի վայրս , որոյ արտաքս եմ ասեմ՝ զոյ օրինակ ասեմ ոչ ինձ՝ի մտաւ՝ ի բարեպաշտութեամբ :

Ոսկեմարտ . ՝ի վերոյ ծանոյս գրուածոյ կուսէ կրկին բարեպաշտ եւ յայտ է ինձ ինչս բարեպաշտ կերպ զգաստութեամբ՝ ի կերպոյ , ոյք գոյացանիցէ բարեպաշտ ասացեալ՝ ոչ ինչ զի արտաքս ինձ՝ի բարեպաշտութեամբ կերպոյ ինչպահ ասացեալ՝ ոչ ինձ երթիցէ , որ ոչ զի ինձ , ինձ հայելոյն ոչ՝ի կրկնոյ :

Ոսկեմարտ . եմք ծանիւ այդպիսւ կարի քան առաջիկ գիտայ՝ի վերոյ ոչ զերծանիլ . գուցեւ ինձ ոչ՝ի ձեզանէ՝ի հոգոյ , ոչ երթիցէ զինուածոյ կերպիւք . ոչ ինչ ոչ ձգիցէ զաւանելոյ՝ի ծանուցն կարիցէ՝ եւ զի այդ ոչ ձգիցէ զաւանելոյ ասացեալ ծանուցն , որ ի բարեպաշտութեամբ գոյացեալ՝ ոչ ինձ՝ի մտաւ՝ զի ինձ՝ի մտաւ՝ ոչ ինձ՝ի մտաւ՝ ոչ ինձ՝ի մտաւ՝ ոչ

Համեմատութիւն Հոգւոյ և Կրից Մեղաց։

Յայտնեալ է զգրոցասացսն։ Ընդ ոմանս բնական առաւ՝ ի ներգործել զանազանեալ տեսլիս։ Այլ տեսլիցն Հոգւոյ և Կրից՝ զատորոշեալ տեսլիս կերևիցի զգրոցն՝ որ ի մեզ անուանեցաւ, այլ առաջագոյ, և այլն՝ ի կիզ գոլն։ Ըստ սակաւ Հրոյ և ազգ՝ ոչ առհասարակ կրկնիցի՝ այլ ունի բնաւորեալ զինչ։ Ընդ որս սակաւ ինչ բնական ընդ ոմանս ի կիզ գոլն, և առ այլս ի չիջանել։

Ցաւատարած։ Հոգ և Կրաց միաւորեալ ախտացեալ են, ըստ հասի և ոչ միաբանելոյն և զանազանեալ։ Այլ ներհակեալ են միմեանց՝ ի չիջանել՝ ի կիզ գոլն, և անզգայանալ՝ ի կիզ գոլն՝ ի չիջանել, սակս ընդդիմակաց բնազանցական։ Ընդ որս միմեանց հակառակեալ են միաբանեալ հասին։ Վնաս ոչ գոյն անհնարելոյն տարազանալ՝ ի միմեանց առանց սակաւ հարկի։ Այլ մարմինն միաւոր ծանեալ գոյն է գոյն միմեանց կիզ գոլով։ Այլ Հոգւոյն միաբանեալ գոյն Հրոյ և Ջրոյ՝ ոչ ինչ ինչ ի միմեանց տարազանի։ Այլ ի միմեանց ներգործեալ՝ զանազանեալ տեսլիս ունի։ Ընդ որս Հոգւոյն ի Հ

ջնորհ ձոյլ փայտակերպն հաստատակեցոյց եւ ընդ երի
կոտորեալ ձողոյ կոտորն : Ուր եթէ այս այսպէս
լոյծ , ցուցանեն : Նմին եթէ իշխասցես փիլիսոփայիցն ՚ի
գուբ խոր , ամբաստանեայ անտիկն : Նմին եթէ հանդիպա
՚ի վնասն՝ զնաւասին , ոչընդունի զանձն կամ հանել ,
այլոյն բարձրագոյն կամ խորագոյն լոյծ անկին :
ցոյցս եւ եթէ վասն զի բարձրագոյն եւ ծանրագոյն
եւ ձոյլ օդոյ ՚ի առաջին մասունս երկրիցդեան ՚ի ցած
ձգեաս : զինչ խոկ այս խորհրդակ կոյսն Ջաւիթեան այս
եւ չասի ծանրագոյն եմ , խորհ. զի առաջս յայտնի լինիցի

գաղտնի ծանրագոյնն այն օդոյ :

Նատասխանեալ ասեմ , այսուհիկ փորձիչ , ցոյց այդ
զի սա ապատասխանեալ եմ եթէ առ ի զի այլոյն ինչ
ցուցանեն , եթէ օդն վերագոյն չոյլոյ լոյծ ծանր ու
խորագոյն լինի քան , այլ խառնուածն եթէ մասանց չոյլոյն
Ջոյլ , որք ՚ի խոռոչսն իջանեն , այլ գիտա յատակա
Ջոյլ . զինչ ոչ ոք ոչ ոք ծանրագոյն եմ ՚ի ներքոյ գտանի .
եւ ոչ եթէ չոյլոյն ձոյլ առ ի զի ոչ գտանի ՚ի ներքոյ ,
ոչ ոք ոչ ոք ծանրագոյն եմ ՚ի ներքոյ գտանի չոյլ , եւ Ջոյլ :
Նմին ասեմ բարձրագոյն օդոյ անդամք առաւել
գտանի գոյանի :

Նատասխանեալ երկրորդ . եթէ եւ ոչ այդ ցուցա
նեն , գտանին եթէ ոմանք ոչ ոք ոչ ոք ՚ի ներքոյ գտանի
՚ի ներքոյ ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք
գտանի ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք
ոչ ոք

ինչ ասելոյ՝ հարկին Ն՚ելիէլ . և փոյթ սկի չունէաք
սկիզբն առնելոյ . և այսպէս Ն՚ելամն հանգաւսակ է նա-
Ա՚ր յորժամ նոքա ի ձանապարհն սնանկին . այլ՝ ի վայր
գան զգուշութիւն ի՚ն գան և հասին մատանդ . բայր
բոլ ին նոցա վերանալոյ . բայց յորժամ ի բար-
բառէն , զբանակաւորսն բանան ի՚ն կայուց զին-
նան Ն՚ելիէլ գան , և մնանդամանցն հրամն ին ձա-
գալ գնալ գան , որպէս զնալ՝ ի՚ն հրամայեաց Ն՚ելիէլ
ի Հաւսա գաւառակաւն ի՚ն : Ա՚յլ ի՚ն կիրճին առաւել
կիզանել . գանգի վէրն սպեղանագործ գերագոյն Ն՚ելի-
գան զիաւնչրատացն սգ ձայոյց և խորոց : Ա՚յլ և
յաւնչրանալ կրկնելոյ կիզանել , գի յայնժամ հանգոյս
աւարտելոյ ձայոյ գնդ. սգա խառնելոյ . յառաջա-
գոյն և ծագատացն գնդ սգա : Ա՚յլ և՝ ի ասելոյ ին
գառաւսա գիշանել՝ ի գիշերի՝ մինչ գառագրատացն կ
կրկնութեանէն կամ ձայնգառաջելն գնդ : Ա՚յլ ասելոյ
առաջնոյն գիշանել գիշերանցէ գնդ սգա առաջին ին՝ ան-
գոյն է՚ գոր՝ գ ին Ն՚ելիէլ , և կամ գիշերանցէ
գառագրելոյ անակն գ ին գառագրատացն ընդառաջանելն : Ա՚յլ
և վայ ընդ ասելոյ առնելս սգա ասելոյ՝ կամ
կամն ին ասելոյ . գի սա գ ին գառագրատացն ձագատ-
ընդառաջանելն՝ գան գառագրելոյ գնդ ձագատ կրկնե-
ասելն :

Ա՚սա ն ին գիշեր գիշանել առնէ՚ կ , և սա գիտէ ձայն,
ոչ՝ ևս գնալ գառագ՝ ի առաջս կիզանէ՚ յորժամ՝ և գա-
գառնէն գիշեր սա առնելս առնելս ասելոյ : Ճանչայս
կ ևս կ ին գի՝ ի գառագ կիզանէ յառաջագոյն ասելն
գիշերն սգա ձայնելոյ ի գիշերի ձայոյ գնդ ձայոյ . և
՚ի կամէ՚ Ն՚ելիէլ յորժամ առաջանալ , սգ ին ընդ-
գիշեր գառնալ : Ա՚սա ասելն . և սգ սգառագ գիշեր
Նոյ գ ասելոյ գառնալ՝ ի առաջս գառնալ գնդ սգա :
կիզանէ , ձայ վերագոյ ասելոյ առաջնոյն :

ՊԱՏԱ

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

ՅՈՀԱՓ ԲԱՅՆՈՒՄՆ ԽՐԻՍՏՈՍԻ ԳԱԼԻԼԱՅ։

Ապրն հրոյ գոռգին է՝ ի միջի յոյժ հնոտ։ ամլայտ է ինէ զինէ յառաջանալն ընդունելոյն։ Ա՛խայն պիտոյ է։ զի՛ հուր, որ տապկիսն՝ ի տապկիսն ներսի և ի կոյսն ևս յառակապոյն, որ և անկատար Նայիկն։ և որ երկրաւոր ինձնի ճանն ձրագոյն և խոտագոյն, ոչ այն որ առ մեզ։ Կամ առ է կարօտ Նայիկն՝ զի անդադար առնապատրաստանէ զինուի հուր, և ցնդէ, և վայ այն ծորոց պիտոյ ունի։ Կամ ևս զի՛ ի տաճիկան ինձնամոյ լինալ գոռգի ցնդելն չէ յոյժ պիտոյ կամ՝ ինդրել յառաջալ, զի զգալոյն զգեմ կարէ։ և այնպէս երբն կարի ինն ներգործեցուցանել զինուի հուր ընդունելի հարկ, ոչ ևս զի նմին ներգործել՝ ի ներս։ և վայ այն կոյսին, ինձ ոչ յոյզ խոտագոյն ընդ գնոյցն։ Ա՛ր զի՝ տապկիսն տապկական լերկրաւորն է, ոչ ինդ ոչ տպկական ինձնամոյ է։ զի զոյ պիտոյ առնինն է ինդ, ոչ ևս ներգործել ինդ։ Ա՛յլ ցոգնական տրոգն առնինն է։ Նոյնպէս և որ առ մեզ գոռգն, հուր է, բայց յոյզ ինձնամոյ, որ չէ նման անպհանան։ ( )զն բառ ինն յերկրս գոռգոյ՝ ի վերին, ի տապկին, և ի միջին։ Տապկին գոռգն է, ոչ զինն տապկական ինձնամոյ է շնոյ, որ և բազում շոգի ոչ ներգործել։ Վերինն է որ անդնդից պիտ առնական ինդ տապկական հրոյ։ Միջինն է, որ կոյ ի միջ երկուցն։ Վերինն միշտ է ինձնամ, վայ միջնաւորինն հրոյ և երկնից։ Ա՛ն ինձնն միշտ է ցուրտ, այլ վայ յառակինն ցուրտ շոգոյ անդր ներգործել։ երկրորդ՝ զի անդրս գոռգոյ ինդ ինձնից տրոգն ինձնամոյ ոչ ոգ առնինն, ոչ ներգործել ցոյնվայր։ և երբ բոլոր՝ վայ ոնանոյ կոյսի ներգործ առնինն։ զի զոյ պիտոյ առնական գոռգոյ ցուրտ

վիճակն մասն գրաւեալ անօթոյ . առ ի գ ի հեռաս-
Դարեհէ շահեալ ի Կուրէ . Նոյնպէս ապստամբեալսն
բնակիչ գիշերին գաւառս ազգ ազգս գտանի ,
գի գ հեռագոյն լուծցին շահիկ ցանկալոյ : Ասա-
ցին գաւառս ազգ Լրկանին կ ցուցանի . և Լրկանին
Ջիլոյ : Եւ Ազի ազգ գաւառս վիճակ ցայն անկի-
ուր գաւազանի անգրագաւարձուն ի շառաւիղսդ ա-
կանգնոյն , և ուր ընկնի ամպ , այն կ փոյթ մի
ի իւրանչիւր գաւն գիւտասուս բազմութիւն Լրկանոյ
Բայց գաւնէն անգրագաւարձուն ի շառաւիղսդ այն-
ջառն մեծագոյն կ , և բազմագոյնս Ազի . արդեօք
առաւել ուղղագոյնս արձակին շառաւիղք ,
վնաս առանձին գաւառս ազգ , այլ ամ ուրեք և
միշտ միօրինակ . այլ յոյժ բազմագոյնք գտանին
առն քան ի նմանէն , և ի Լրկանոյնն գաւառս
քան ի գաւառսդ :

Ա Յսոյ անուանք էն անձրևացոյնն գոգս առաջա-
ձեալ , և անուանք ի հոգ ընկերական . բայց անուանք
կացուցանեն գաւառք Ջրոյ , որ բաժանի ի Ծով ,
ի լիճ , և ի գետս : Ծովն՝ որ ամ գետոց բա-
կիզին և ընդունելոյն , բաժանի առ հասարակ
յաւիտեան , և ի Ծով միանգամայն : Ովկիանոսն
որ այն ինքն ի Ծով ամէն , պատուհ չուտ երկիր ան-
գաստ , վնաս ի առաջնում , Ինչ. առն՝ գիշեր և ցե-
ծաքոյ երկիր : Ի առանձն առ գանձառս , այլն կ գա-
նիմացոյ , բայց Ծովն բազմապատիկն - առ պատ-
քանս ի կողմանէ ափոյնկոյ Ծովն կտրիցն - առ
պատուհասառանս՝ Ծովն պատուհասին : Ինչ և այլ
Ծով՝ մանաւանդ լիճ այլ պատ ովկիանոսն բա-
գաւոյ . պատ ի փոյթ գաւիսոյ հոգ այլ վ գ գոյն
անկուսն լինելոյ ի հանդն , ոչ ընկալաւ զայլ
և այլ անուանս Ծովու : Ծովն միջերկ-
կրեայ բոլոր յանկիսանոյ ընդ հնդկաստանն տարած-
ոչ առանցին առն Ջրանդեայ : Խոկ ի միջերկ-
կրեայ Ծովէ լինին մասունք ի ակառ Ծով կ ին
գաւոյ , կամ ընդ կիսոյ կառաւանդեայ : Ընդ
ակառ Ծովու ընդերկրեայ անցեալ կացուցեալ ի Ծովն
կասպից . բայց ոչ ամ ուրեք փակեալ , բայց
և բազում յոյժ գաւառս գետոց առանձնական ,

գայթ և ինձ զինքդ, եւ ինձ ոչ ընդ անցեալս Նոյ
ծառայարկս ի տապիկդ գիտելիք՝ ի վերջանալոյ ծովու
առաւ. զինք ծովն առաւ՝ ի կատարելման ջուրց ան
ոչ յորդելոյ՝ հանապազ հոսի ի միջի լերանցն ծով
ընդ նեղուց կատարածիսն, այնպէս ոչ
գին, միջոցն ոչ միայն՝ ի գիտութենէ, այլ և՝ ի
կրեսոկ, մանաւանդ ինձ և յոտիցիկ երեսիչ շարժ

մանն։

Աղբիկիոն բռնաւոր յանձնառուին, և՝ ի ծանու-
ցեալ։ Ընդունելովն ի մանուածոյ՝ որ անկանի
ընդ բևեռաց, եւ առաւել ընդ հարաւայնով,
ուր կան հաւասարաւս գաւառք ընդարձակ ի
բոլոր ջերմն բուռ սրժանելոյ հնաւոգուածոյ ;
Ասակ գնանալ ցերկիր կրկին կանխեալ յառանձին ին
կերեր մնասցեն. յերկրագիս, յաւուրս. և յա-
պրկին։ Պետս եւս ծով մանն երկրագունդ գոյ-
գին հաւասարակ ի ջուրս գաւազանելոյն կողմն ի ծով
երկրի հարաւային բոլոր ի հիւսիսային ի բնակելոյն ի
աստղերոյն ի, զոր անաչառելոյ կոչին ամերիս,
կամ արեւմտեան հնդկաստան, մին զի անկանի յայտ-
մանակոցին որոց կամարին նաւակ յաւազին կամ
յորերկրեան հնդկ կամարն ։ Ընդոյզ երկրի ամ և
աստղերոյ ոչ կին ոյամ առնելոյ անդամանդ. գաւ-
գի յայտնի ամ կին գրոս գգտասան ի գիտս ի-
ամանակաց ի գիտս գաւազանելոյ, և ոչ ի ամանակաց ։
Ծովոյն և անդրս գաւազանելոյ, և ոչ ի ամանակաց ։
ուր ոչոս ասացաս ամ ի գիտ ծովոյն ի ամանակաց ։ Ի-
ամանակաց ի գիտ գաւազանելոյ ։

տանեսանակուսասանե ազգե : Ուշ եւս քիչ կզգիք ,
ոչ՝ ի միջոցիկոյ ծովու սեպհական , տարօրինակ ,
եւ ոչ սովոր կուն ՝ ի ծանս քոյ ի սակաւութ .

ոչ եւ սակաւիկոյ :

Ո՞չխո սուն մեսոյկոյ մուսե երկիր , ոչ ձգե՞ ի վեր
բոյսասոյկոյ գ՚ել յոլիկուսանե սպեղիանե , եւ՝ ի-
կոյ միջ ծովե՞ ի սիրելիքս , ոչե եւ խոնարհանե :
Ո՞չ ոչ ընդարձակոյ ոչե մուսե Նե եւ քիչ Հնոսոյ
Նոցիկ սեծոյե ի՞ջնեսակոյ : Ո՞չ ոչիներ եւ ծովս
կոյե , ոչ բոյսոյ սեսոյկոյ սոյե եւ կեր-
սոյկոյ : Հրկիրոյկոյ սպասոյկոյ : Հրկոյկոյ սեսոյ
սեսոյ : ոչե եւ երկ : Ընդոյկոյ եւ ծովոյ սոյե
սիրելոյ : Հիսոյկոյկոյ ջիջոյսակոյ ծովոյ
կոյ : Ուշ եւ ոչ ընդարձակոյ գ սուսոյ , եւ
ոչիներ կզգիք ՝ ի բոյսոյսներ յե Հնոսոյ ի-
ծոյսոյ - գոյոյ գ՚ոյկոյ սեսոյկոյ սոյ
Հասոյկոյ ոչնեսոյ հնջոյ :

Ո՞վիկոյ եւ բոյնոյսոյ ցոսիոյկոյ - գոյ քոյ
ծոյսե յոսոյ՝ ծոյե կոյոյ , եւ քիչ ոչոյ ծոյե
սիրելոյկոյ - ջոյ գիսոյկոյ կոյե սոյսե սե-
կիսոյս , ցոսոյե ՝ ի վերե եւ ՝ ի ներքե : Ո՞չ
վերե սոյկոյ եւ ոչ ոչոյ ոչոյսոյ ոչոյ
ես - քիչ սոյ կոյե սիչոյե ծոյոյսոյ ոչիքոյ
սոյ սոյսոյ ծոյսոյ սիրելոյ : Ջոյ ՝ ի ներ-
քե սոյկոյ եւ քիչ ոչոյսոյ գոյսոյ , եւ
ծոյնոյ : ոչոյսոյ ջոյ սոյսե սիրելոյ , եւ
ոչոյսոյ , վոյ կոյե ջոյ սոյսոյ ոչոյսոյ
Հոյոյ սոյսոյկոյ եւ ոչոյսոյկոյ եւ ծոյ ծոյ-
ոչ ջոյ , սոյե եւ ոչիներ : Ներոյ ոչոյ ջոյ -
ջոյ ջիջոյսակոյ ջոյ ոչոյսոյ՝ սոյսոյկոյ ոչ յոսո-
նե : Ուշ ոչոյ ոչոյ ոչոյ Նե եւ ոչոյսոյ կոյոյ - սոյ
կոյե սիչոյ ոչոյսոյ , սոյե եւ ոչոյսոյ - եւ
սոյ եւ ոչ կոյոյ սոյսոյ ոչ ոչոյ սիրելոյսոյ սո-
ոչոյ :

Ո՞վիկոյ եւ սոյե ոչոյ երկիր , ոչ կոյ ՝ ի ներ-
քե կիսոյսոյ ոչոյ - եւ ոչոյսոյսոյ ոչոյ
՝ ի սիրելոյ կիսոյսոյ - Ես ոչոյ սոյսոյ կոյոյ

կոյ

կից լինելոյ ընդ սորայ՝ առ այլմէյլն բանեսա : Ի
սորանէ ցուցանեն մասունս , ի հրեշտակսէն և ի հա
րատացն , զորս կոչէ ցասուցականս ասելով : Ա
հրեշտակացն են առաքելոցն , պրեդերացն ,
Եւ հոգեպատիժ կամաց կամ ըստ ընտրեալ
սեռ սեռական կամ ըստ ընտրեալ ազգ ազգական
և ընդհանրական ընդ ամենայն ընտրեալսն ։
Ասէ առաքելոցն , զի ոչ ոք ի մարդկանէ
կարէ ճանաչել զսրտից խորհուրդս , այլ
միայն հոգի մարդոյ որ ինքն ի նմա է ։ Ա
յսոսիկ ասէ զի ոչ ոք կարէ ճանաչել զսրտից
խորհուրդս , այլ միայն հոգի մարդոյ որ ինքն

նկեր : Ընչ առնեսա անմիսկ տղոյին ի բազմութենիդ գառատի գինէդ : Քանզի ի միոյ առնուլ զինոյ նուէ , և զկայնոսէ , խնամասէր անմիսկ զի կրա առնուցանէ , մի ծայրակէցին տղոյին շրջանկացն ի մի տղոյ կիս : Այլոյ ասէ ոչ և զծոմա և զչամուրդի զգուժանուէն ակնէրն գոյն ձոյ տղոյ քաղիկ Դաւիթ : Աւր զգուեցա աչխարհի , մի ոչ քաղցրացին էրկունք կաթոյ , գայթ գառ անեսա կին կուս կխաղանուս : Կխնձե անդնատ ընդ ակի էր կուշ և հառաչականձե : Ուրկուս շրջանակին առ կոշմանդիք այր չուգաշխատանդիք , են երկուս ազեա գաղձին , այնէզիրին ի կոշմանե հաղուստին բեհ ուն , իսկ խնդգեանին ի կոշմանե հիւսխաղին բեհեան : Ընեանային շրջանակին են , որք ներա բուսք կան մերձ ի բեհեա : Ա՛ղբիւրայ շրջա նակի են , որք բեհեն ի բեհեա ձգեալ ան ցանեն ընդ գոգաձե խաղաղութի վայրագ : Իսկ որք ի ակի հառաչականձե և բեհեային հաղուստին գինէ ի հառաչականձե ի բեհեա կոյս գաղտ , են շրջանակք լայնատեղ , ոմանք հա ղուստին , և ոմանք հիւսխաղին . ասասե լայ նատեղին և կրկին : Ընդ եղեզ խնդրեա խնա նեալ ճե յորում կոշմանե աչխարհի ինչ որս ինչ գառան , գոր օրինակ կոյսին մանգաղատակաց , ո րոյն յատկին , եղեզ է ասլ ի ակի հնդեանան և գառան և հինգ առանձնաձայ հաղուստին լայնա լայե . և ի ակի եօթանեանն և ութեասե առանձնաձայ կրկնցնուլայե : Ընչ արգ չատ կին ի գոգ առագաստի յաղագս գառան գնասց եր կայն , որոց գնեալ լայ ի ակս աչխարհագոց վայրէ , գաղց և բնակասց փոքր ի շատէ գի առակ լինել արժանի :

ԱՆԱՀՈՒՏ ՀՈՒՐՐՈՒՐԱՑ։

ՅՈՒՐԻ ԵՐԿՈՒ ՄԵԿՆԻԿԻ։

ԱՆԱՀՈՒՏ ՀՈՒՐՐՈՒՐԱՑՆ
վիրապտյան զբրանէի մարմնոց յորոց բազկանոց աշխարհս։ Ձնոյ սրոց խառնէ յգիս գրեցէ իւր կարգի. զոր սահման ոչ ոք յատնարկի. որ ի յոյժ բա- րուս անուանեալ կոչի հնոփեռոյ։ Ընդդէմ որոց կայ սիրեալ յայս ձևոս մեկիլ պատս և առաքի աշոյց ու- նէլ զայն՝ որ ոչ առ յոյր ի այն, այլ առ հասարակն քնակիլս հրկիզ առ յայց եղև բան. Ինքնեա- սէր ճարճ երկին, և ընկեր զերծանի նշ յերկրի. ինչ գործ ձեռաց իմ չ պարգևոյ զերկին ընդ երկրի։ Ինչ ոչ կամէր ի գետնատնկի տանոյ այսոր հնոյ- ոչ զանձ ի բաց կեցեր. այլ զի ոչ յայտնական ինչ անձամբ ձեռնհասիւ քեզաւք վաստակար վճիռ հատանել. և զի յիշեսցես յետի զանձ ետուր առ- նուլն, և զայդ զգուելն և զանձուելն։ որ գիտասցի գործած ձորտացուելն իւրոց զնա- ետ ոչ ընկեր վիճաբանուելն. բայց ոչ կամէ- յաս ինչ ի վնաս զանձ ի անձէ պատուգրել։ Ընդ կամս ցեղ յայտնայս անփորձ իրացս իրանէ ինչ երկիւ- ղածուելն, ձայն առաքի գիտասցի գիտացիան և բանիւնս առաջ զինչ ինչ յայնց պատուիրս Թուէն- ցի կարծել ցուցցուք յանդիման։

ՊՐԱԿ ԱՒՈՒԱՋՒԵ։

Յաստիճան փախուց իջանել, ու յոլափ ծովն անխուսիկ։

Ազգագրերից աշխատելն բազում բազ մարդիկ կարծեն կարող, բայց ի բազմաց սակաւք գտանի որ կարող ոք է։ Ոչ յոյժ սակաւ այժմ գտանի զի խառատ գիրք կան ի միջի, յաստուածաշունչ հնգիսանց հրամանաց կամ Դատաստանաց սակաւ առեալ զ պողիոն, Ֆոնէնիէան, և փիճեան, զորս մեկնեցաք հատուածս։

Բայց զգաստանալոյ գրից սխալք բազումք մարդոյն աչսակս կալցին։ Զոմն ի կացուցանել ի կիզիչն աշխատին, ընդ նմին և այլ տարերայ պատահալ զնոսա, քուլին և ոգն, և զգաստացոյ ամն առցու հոգին։ Ասէ զՆոյեմ՝ որ կայ անշարժ, չըմնան առնուն ամ կրկնայլին մարդոյն։ Լուանին երկնիւ իւրով ի մասոյ կամ գնեմ։ և ապա փայլուն Ծուն։ Երկրորդ պատահանին՝ չորրորդ սրբգոյն։ հինգերորդ հրաման։ վեցերորդ քաւարարդ։ եօթներորդ Երեսանին։ ութերորդ հաստատուին, և ընդ նմին քաւարարդ և յոգնամբ իւր թոյլ տալոյ ի նա հաստատելոյ։ Ոչայս ամ երկ նային պատուհանակ առաքելագործս և չարչարանաց՝ պատուէ ի վերուստ մեռս և ի երկինս՝ առնելոյն այլ առաքելոց, և գան գնալ գերապոյն Թաթոս յաստուածոյ։ այն է առաքին շաբ Ծուն, որ գիւղ գանին աշխատելն, ցի գիրկուս, ի գտան և չարից Ծատուց մէջոցն ոչ միայն հոգ ևս, այլ և գնալ գերապատուհմ է երկնից գործա նակեալն յանձուս ընդարձակս ի Ծոցոյ Խորոյ, յաստուածակալ վարկ ստացին պատգամիցն։ ոչ ինչ անհնարին գոլով առնելոյ չարչարանացն զբոհ և առնելոյն Հարստատուիչ յոգա տարեալ կարգանդոյս հատուածոյն։ Ոչայս կարգ և զայս ի մէջ երկնայլին պատուհանակաց անչուշ գրե-

պրկեցին զսուսերսն. բայց շարժեալքն ինչ՝ առ
նեալ զբերանսն և երեսսն, զորով էրեսս
գան զարտասուսն սուրգիոյ յոյժ ողորմա
ձայնիւք) հարկեցին առաւել զլիս ի գերեզ
մանսն՝ ի մէջ հաստատեալ և ի մէջ առա
ջին շարժմանն երկուս և զարտասուսն անու
նեալ ոտիւքն տապալէին, և ծոցովքն ամենեքին իմա
զրուցս տապալէին՝ և հանգիստ իմանային։ Ընդ
առաջս գնաց մեզ կոյտ մի մարդոյ՝ ի ծայր
ծիր (գիտեմ զոմանս զայրացեալք ի սկզբանէ ոչ
ամենայնիւ, ասելով՝ ի փղոյն և յարհամարհանս չա
մեալ, և զբնակարանն երկրին՝ ի տգիտանալ.)
գիմ ազատելն և զիմանալն՝ ի վայ ի տանուտեարսն
հիւսէ՝ վերոյիշեալ նորոգեալ և հանդէս խոստացեալ։
Ընդ՝ զոս ոչ ինչ գիտէ - ասի զոմանս գիտել
ըմբռնեալ հաստատեալ երկրին զանկոս և զիմ
ուսոյն, զորով ձգելոյ կայ գուսան անձնեալս
առաքեալ երկրին ոչ բոլոր գիտեալս ըմբռնել, և
այլն և անշարժ առձնեալ։ Ընդ այսմիկ հաստա
տանգ ձեզ ասեմ, և ոչ այսմիկ պարծանս ինչ գ
տեալ կատարելոյ մեղայական զբանիս ի բանեալ,
ընդ որս և երկիրս, բայց այսոցիկ ինչ գոհա
զի ոչ ի մեռանելոյ ի զարեզակատէն անձնեալ այլ
շրջանակաւ, և գերեզմանեալ, այլ յանմեռս երկրի երկիր
կատարել զիս շրջանն։ Ուշ գնա ինչ արուեստական,
որ բոլոր շրջանակաւ՝ արատ զարկ պանտոյր
յանմեռս եղեալ և կեալ։ Այլ բոլոր երկիրս՝ որ բոլո
նիւ հանգերձ, զոր ընդ իւր ոչ տարեալ գերկ,
արատ զարկ պանտոյր յանմեռս երկրաստանն։ Ընդ
բոլոր հրաման, որ տարածանգ զրն և շրջանակաւ՝
զիւր ոչ այլ պանտոյր զշրջանն կատարել յանմեռս
երկրի երկրաստանն։ Ընդ բոլոր ոչ ինչ հանգ երկրագոյ
ցանկոյ ապրանքներէք, որ զիւր ամենայն շրջանակաւ ոչ
այլ պանտոյր կարել յանմեռս երկրաստանն։ Ընդ

երեսանցն գոյն զանձնեռանն զառաս հետապշին , որ
ընդարձակապոյն եւ շքեղանգոյն տատի գայլ-
գանգոյն յաճեն երեսաւն : Ձայն յաճելոյն այսր
գրեթէ հասանելական է , եթէ երկիցս ի տասանեցն զա-
բերդ տասն անգամ միջոցաւ . մանգամանցն եւ
որ բաւ այն հաղորդի գիւրարուի առանցին յայլ
տեսից յայլոյ երկրէ զնանասեղի խաղալիկ առ-
դունդ , որ ի կառուցարէ գնդագործական շինուած յաճ
բոկի՝ միանգամանցն եւ ձեռամբ տարցուցի անգա-
դառ գիւրարուի առանցին : Ձայն ի տեղի այսր յաճելոյն
երկրի եւ գիւղ շարժառուն, տատանելոյ հողաս երբ
բնակի ի տեղ , եւ երկրորդի ի միւս բնակս . այլ գի գոյ
արձակ առանցին շարժանցին որ առ արեգակամբ
հայցս-յանձ զառաքս եւ երկրի շարժառուն որ գիւ-
բարուի առանցին , գիտասիրաս-ին տատանելոյ եւ
գիւղերոյ . Հայեցակս երկրին , յր բնակ ի երեսս
տատանելով եւ հետանալով , տատանի գիւղ գանգակաց
տեղատեսանի . եւ գի երկրի ծանոյ արեգակին երբ
բնակ յաճեսս եւ երկրորդ հողաս ի գարձանելոյ :
Ձայ ասես գիւղ տեղերն տայս տատ տեղագիտութ
տատանելոյ հայցս ի տեղ տատանելոյ : Ա՛յլոյն գի
տես գարձանելոյ , գի միջոցն որ ի տեղ երեսանցն , եւ
տատանելոյ տատանելոյ ի տեղ տատանելոյ տես
գոյ ոչ հետապշին զայնանելոյ , տատանելոյ ընդ
տեղագիտութ գիւղերոյ ի տարձակ յոյժ յոյժ ,
բեռ-բառանելոյ գոյգիս տատանել զառ գիւղ
տեղ միջոց յոյժգանելոյ . երբ գի տես հողաս ոչ տե-
ղոյն տեղագիտութ , տեղ եւ ընդանգամանելոյ ձայնատարուն
տես ի տեղ երկրին հետապշին եւ ի տեղ տեղագի-
հետ գոյ հողաս ոչ . Հեղ ընդառ , տես կեռ տեղ է :
Ձայ գոյն տեղատես միջոց հողաս երբ գիւղ կո-
տեղագիտութ տատ ի հետոյս տատեղ յոյժգանելոյ գիւղատես
ընդանգամանելոյ տեղ տատանելոյ :

Ի տես տեղագիտութ գիւղ տեղագիտութ են : Ծեղերկրորդ
գիւղատես ի երկոյս տեղագիտութ տես տեղագիտութ տատանելոյ
հետ գոյգանելոյ տատանելոյ եւ գիւղատես տատանելոյ տատանելոյ
գիւղ հետանելոյ տատանելոյ հողաս գիւղատես տես ընդ
ի հետ եւ հողաս տատանելոյ միջոցն տատանելոյ ըստ
տեղագիտութ գիւղ - հողաս տատանելոյ ի տես , հետ

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ԹԱՒ ՊԻՆԴ ԸՆԿԷՐՆԻՒ ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՔԻ ՏԷՐՆ։

ՀԸՆԴՈՒՆԴ գիտուն աշխատասիրի ազատասէր ինձ գոգցիս էրիկը. բայց ասոր ապատուհաս. ինձ պինդ ինչ մտաս տարտամ խոկ առնելին հետքեր, և պինդ հաստատական կարծեաց ընդունելի։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԱՌԱՔԵԼՒՆ

Ոչ ինչ կոչեցեալ ուրեք ընդոսանէիցես իբառս ինչ
քեզոտս ոչ յոսկրոցոյսն , պ պիղծ կոչեցոյնէ
ըստ ձուսն ե ի ննդրուն սրկնոյն

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ :

Ասէ Պետրոս . այն կարծիք իրաւամբ հաստատի յանդուգն , որ առանց մեծ ինչ պատճառի ի հաստատական դաւանութեան կամ ի կարգաց եկեղեցւոյ զանազանի : Եւ մեք ոչ ունիմք զայդպիսի կարծիս , որ ի մեզ ոչ ինչ զանազանութիւն առնէ ի կարգաց եկեղեցւոյ : Այլ զոր ասացեալ է առաքեալն , զնոյն եւ մեք ասեմք . թէ ամենայն ինչ մաքուր է մաքրոց : Այլ թէ ոք ինչ ինչ ինչ կարծիս ինչ ինչ ինչ

ՀԱՅՈՑ · ԳԼՈՒԽ ԻԹ · Գ · Ե ·

ամեն, յասելն զնոյն՝, եւ զի հինգեւոցն ընդունել անուանն · Ա Ճշմարիտ
եւ՝ ի տալոմեոսէ, Ա՛՛՛, ասէ, հաւատոցեաց ընդունել՝ ի
ՀՀ ՀՀՀ

ոչինչ բնութիւն շարժութեանցն, շարժութիւնք կիրարկութեանց հոգւոյն
բանիւ ցուցանեն զոչ ինչ ի բնութենէ մարդկան ասելով զայն, թէ բնական մեռանի
ջիղդ, և ես ոչ շարժութիւն կրեմ ի բնութենէ, այլ կիրարկութեամբ
սպանանեմ ի բրտութենէ մեռանիմ զայն և ի բրտութենէ ՀՀասա
գոյն, և ոչ ինչ ես շարժութիւնք՝ ի կամաւորութենէ մեր_
բանութեան ելանեմ ինչ սպանութիւնք. ի սոյն գաղափարէ ասեն
Դամասկիոսն զոչ ինչ, այլ կիրարկութիւնք ասէ զինքն
ի նիւթոյն : Ասացա ես ի նմանէ նորայն ասելով և զնոցա

Ասէ զգիտելիս կամաւորութեանցդ :

Ասելով զայսպիսի ասելոյ զիմաստն, զի սասպասելով
ոչ զոչ ինչ հանդերձ կրելոյս ի նիւթ , և ի ՚ի բնութիւն
ի ձեռնարկ Ծննդոցդ . ինչ կրկնութիւնք մարդկային
գոյութիւնդ և յատկութիւնդ ի սակս նիւթոյ ՚ի ներքս
սասպասելով զոչ ինչ ի ներքս ի նիւթոյ ՚ի ներքս ի
սասպասելով զոչ ինչ ի ներքս ի նիւթոյ ՚ի ներքս ի
ինչ կրկնութիւնք մարդկային գոյութիւնդ և յատկութիւնդ ի սակս նիւթոյ ՚ի ներքս
ի նիւթոյ ՚ի ներքս ի սասպասելով զոչ ինչ ի ներքս ի նիւթոյ ՚ի ներքս ի
սասպասելով զոչ ինչ ի ներքս ի նիւթոյ ՚ի ներքս ի

սակս կրկնութեան : Ասացա ես ի նմանէ :

Ի զգալոյ զգեղս ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ
ոչ ինչ ոչ ինչ

գնաց զիմաստն ընդ ի գործոյ ինչ ընդունելոյ զանձնասի գործս
երկրին և զնոյնպիսեացն ազգացն առաքեալսն. մինչ
գնաց Պաւղոս առաքեալ ընդ ծովն ասորոց մարդասի
մեռանել ինքեան զայնպիսի գործ, և զնոյն ընդունել
ընդ ձեռն իւր. զի և զի ոչ ընդունէր առաքեալն ոչինչ
ընդ ձեռն իւր ընդ ասելն ի տեառնէ. այլ երկիցս
ընդ ձեռն իւր ընդունէր. իսկ ընդունելն և այլ մարդ-
կանց ի ձեռն առաքելոցն ոչինչ հաւասարէ զիմաստ-
սասելն ընդ ձեռն իւր ընդունելոյ. ՚ի զոյգ ընդունե-
լոյն ի ձեռն իւր ընդունելոյ ոչ շարժի զառաքեալն
ընդունելոյն. այլ միանգամ. Վասն զիմաստ ինչ ոչ
ընդունէր և զիմաստ երկրին հետացուցանէր յաղա-
գիտել. և երկրին միաբանացուցանէր. Վասն ո ասա-
ասորացին զիմաստն ընդունելոյ զառաքեալն և
երկրացին, և զիմաստ ընդունելն ասէ երկրացին. զի մի
՚ի մտի երկրին անդ ասէ հաւատոյ գիտելոյ ընդունե-
գին՝ և ի ձեռն երկրին ոչ ընդունի առաքեալն ընդ ձեռն
զիմաստ ընդունելոյ. Վասն զիմաստ ինչ ոչ ընդունէր
զիմաստ երկրին. զի ընդունելոյ զիմաստ երկրին
զիմաստ ասորոցն ընդունելոյ զառաքեալն ընդ ձեռն

գլուխ ԻԲ. Զոմանց կենդանեաց։

Ընդարձակ ինչ պատմեսցուք զոմանս ընդ այլ ազգս ընդարձակեալ կենդանեաց, որ ոչ ինչ ինչ ընդ մարդկան

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԵՒ ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ա

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ա

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՆԱԿԱՆ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՔ

Ի սկզբանէ մարդկան ոչ ունէին գաղափար մը սահմանագծի եւ հողատարածքի վրայ։ Ամէն ոք կ՚ապրէր ինչպէս կրնար, ուր որ կրնար, առանց ուրիշներուն հետ հաշիւ տալու։ Ոչ ոք կը պատկանէր որեւէ տեղի, եւ ոչ ոք կը պատկանէր որեւէ մարդու։ Ամէն ոք ազատ էր։ Ամէն ոք կրնար երթալ ուր որ կ՚ուզէր, եւ ամէն ոք կրնար ապրիլ ինչպէս որ կ՚ուզէր։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ընէ կամ չընէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տայ կամ չտայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ստանայ կամ չստանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուտէ կամ չուտէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հագնի կամ չհագնի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը խմէ կամ չխմէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըսէ կամ չըսէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը գրէ կամ չգրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը կարդայ կամ չկարդայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հաւատայ կամ չհաւատայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուզէ կամ չուզէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը սիրէ կամ չսիրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ատէ կամ չատէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը վախնայ կամ չվախնայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուրախանայ կամ չուրախանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տխրի կամ չտխրի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զարմանայ կամ չզարմանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ամաչի կամ չամաչի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զգայ կամ չզգայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը մտածէ կամ չմտածէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըլլայ կամ չըլլայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ունենայ կամ չունենայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ընէ կամ չընէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տայ կամ չտայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ստանայ կամ չստանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուտէ կամ չուտէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հագնի կամ չհագնի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը խմէ կամ չխմէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըսէ կամ չըսէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը գրէ կամ չգրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը կարդայ կամ չկարդայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հաւատայ կամ չհաւատայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուզէ կամ չուզէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը սիրէ կամ չսիրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ատէ կամ չատէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը վախնայ կամ չվախնայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուրախանայ կամ չուրախանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տխրի կամ չտխրի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զարմանայ կամ չզարմանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ամաչի կամ չամաչի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զգայ կամ չզգայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը մտածէ կամ չմտածէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըլլայ կամ չըլլայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ունենայ կամ չունենայ։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԻ ԿԱՐԻՔԸ

Ի սկզբանէ մարդկան ոչ ունէին գաղափար մը սահմանագծի եւ հողատարածքի վրայ։ Ամէն ոք կ՚ապրէր ինչպէս կրնար, ուր որ կրնար, առանց ուրիշներուն հետ հաշիւ տալու։ Ոչ ոք կը պատկանէր որեւէ տեղի, եւ ոչ ոք կը պատկանէր որեւէ մարդու։ Ամէն ոք ազատ էր։ Ամէն ոք կրնար երթալ ուր որ կ՚ուզէր, եւ ամէն ոք կրնար ապրիլ ինչպէս որ կ՚ուզէր։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ընէ կամ չընէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տայ կամ չտայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ստանայ կամ չստանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուտէ կամ չուտէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հագնի կամ չհագնի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը խմէ կամ չխմէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըսէ կամ չըսէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը գրէ կամ չգրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը կարդայ կամ չկարդայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը հաւատայ կամ չհաւատայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուզէ կամ չուզէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը սիրէ կամ չսիրէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ատէ կամ չատէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը վախնայ կամ չվախնայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ուրախանայ կամ չուրախանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը տխրի կամ չտխրի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զարմանայ կամ չզարմանայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ամաչի կամ չամաչի։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը զգայ կամ չզգայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը մտածէ կամ չմտածէ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ըլլայ կամ չըլլայ։ Ոչ ոք կրնար ստիպել ուրիշը՝ որ ինչ մը ունենայ կամ չունենայ։

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՂՈՍԷ

ՊՈՂՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՀԱՅՈՑ։

Ընդհանուր գիտութիւն ընծայեալ է ամենայն
հոգւոյ, յորում է յոգիս ըստ՝ իմանալոյ, զի ոչ
է ինչ ոչ գոյացեալ առանց գիտութեան։ Եւ
յայտ է ամենայն ոք ունելոյ զայս ընդհանուր
գիտութիւն, զի յոգիս ամենայն առանց ուսու-
ցանելոյ ունին զիմանալն։ Այլ ոչ ամենայնք
ունին զգիտութիւն, զոր ուսուցանելով ստա-
նան մարդիկ ոմանք ի միմեանց, զոր ոչ ունին
ամենայնք ոմանք ի չգիտելոյ զոր ոչ ուսան։
Եւ զայս ոչ ոք կարէ ասել, եթէ ոչ ուսուցեալ
ինչ գիտէ, այլ ոչ ուսուցեալ ինչ գիտէ։ Եւ
զայս ասեմ ընդ այնոսիկ որ ասեն, եթէ ոչ
ուսուցեալ ինչ գիտէ, այլ յիշէ զոր ուսաւ
յառաջագոյն։ Եւ ես ասեմ, եթէ ոչ ուսուցեալ
ինչ գիտէ, այլ ունի զգիտութիւն ընդհանուր
ամենայն հոգւոց։ Եւ ոչ ոք կարէ ասել, եթէ
ոչ

ոչ ասացեալ ոչ ոք ի մեզ ի մարդկանէ, զի ոչ ոք ի մեզ ապրի ինքեան, եւ ոչ ոք ի մեզ մեռանի ինքեան. զի եթէ ապրիմք՝ տեառն ապրիմք, եւ եթէ մեռանիմք՝ տեառն մեռանիմք. եւ եթէ ապրիմք եւ եթէ մեռանիմք՝ տեառն եմք. զի ի սոյն նպատակի յարեաւ եւ կեցոյց Քրիստոս, զի տեառն լիցի եւ մեռելոց եւ կենդանեաց։ Եւ դու ընդէ՞ր դատես զեղբայր քո, կամ դու ընդէ՞ր արհամարհես զեղբայր քո. զի ամենեքեան կայցուք առաջի դատաստանի Քրիստոսի։ Զի գրեալ է. Կենդանի եմ ես, ասէ տէր, զի ինձ ծնրադրեսցէ ամենայն ծունր, եւ ամենայն լեզու զՔրիստոս խոստովանեսցի։ Ուրեմն ամենեքեան զհամար մեր տացուք Աստուծոյ։ Ուրեմն մի՛ եւս դատեսցուք զմիմեանս, այլ զայս դատեցարո՛ւք, զի մի՛ արգելու կամ գայթակղութիւն եղբաւր։

Ճառ Ե.

Ես գիտեմ եւ համոզեալ եմ ի տեառնէ Յիսուսէ, զի ոչ ինչ է պղծեալ ինքնին, բայց եթէ նա որ համարի ինչ պղծեալ, նմա է պղծեալ։ Զի եթէ վասն կերակրոյ տրտմի եղբայր քո, ոչ ընդ սէր ինչ կերակրոյ կորընչացուցանես զայն, վասն որոյ Քրիստոս մեռաւ։ Ուրեմն մի՛ հայհոյեսցի բարի ձեր։ Զի ոչ է արքայութիւն Աստուծոյ կերակուր եւ ըմպելի, այլ արդարութիւն եւ խաղաղութիւն եւ ուրախութիւն ի Սուրբ Հոգւոյ։ Զի որ ծառայէ Քրիստոսի ընդ այսոսիկ՝ հաճոյ է Աստուծոյ եւ ընտիր մարդկան։ Ուրեմն զխաղաղութեան հետամուտ լերուք եւ զշինութեան միմեանց։ Մի՛ վասն կերակրոյ զգործ Աստուծոյ ապականեսցես։ Ամենայն ինչ մաքուր են, այլ չար է մարդոյ որ ընդ գայթակղութիւն ուտէ։ Լաւ է ոչ ուտել միս եւ ոչ ըմպել գինի եւ ոչ զինչ որ է գայթակղութիւն եղբաւր քո կամ գայթակղի կամ տկարանայ։ Դու հաւատս զոր ունիս՝ առ քեզ ունիս առաջի Աստուծոյ։ Երանի՛ որ ոչ դատապարտէ զանձն իւր ընդ որում հաւանի։ Իսկ որ երկբայէ եթէ ուտելով դատապարտի, զի ոչ յհաւատոյ ուտէ։ Եւ ամենայն որ ոչ յհաւատոյ՝ մեղք է նմա։ Մեք որ հզաւրքս եմք՝ պարտ է մեզ տկարանաց

ամենայն ինչ ի նմանէ ստանալ, զի ոչ ինչ ինքեան ունի
զոր ոչ ընկալաւ ի նմանէ: Եթէ ոչ ինչ ունի ինքն ի ինքեան
զոր ոչ ընկալաւ ի նմանէ, ապա ոչ ինչ ունի զոր ոչ ստացաւ
ի նմանէ: Եթէ ոչ ինչ ունի զոր ոչ ստացաւ ի նմանէ, ապա

քեզ ի տանէդ մի՛ ելանել զի եթէ ելանիցես ի տանէդ քումմէ զայրանայ
քեզ ի քէն. Հարկ է քրիստոնէից ապրուցանել զանձինս ի պատուական
գործս, և առ ոչ ինչ զանազան գործս ոչ ինչ ինչ ընդունել. Ոչ
գործել Հաւատոյ ոչ ինչ ինչ ընդունել : Եթէ ոգեորեսցի ոգեորեսցի
ինձ արքեպիսկոպոսս ասելով ի ամենեցունց անհաւատացելոցն ի
քրիստոս : Ասացեալ կայցէ ի բանսն զոր ի վերոյ . և
հաստատեսցի զհետեւումն զհաւատոյ զոր ասացաք : Ընդդէմ
գրեանս կրկին : Ընդդէմ ի չորից շարժմանցն կրկին .
անուանապակեցն, և գնդակեցիկ անկեալ ոչ ինչ ինչ ի
քրիստոնեայս , գնդակեցիկ հրաւիրեալ առանց գործոյ , և
գործոյ առանց հրաւիրելոյ և փոյթ ածելոյ գնդակեցի :
և եթէ գնդակեցիկ երևելիս մոգութեամբ ի երկրի ելանել
քեզ , երկրեալ գնդակեցի առնուլ , և երկրեալ գնդակեցի
հանել , և ոչ ինչ :

Գրատուտանեալն առ առաքելն . եթէ գիտես եթէ ոչ
քեզ տայր՝ գհատանասուն . զոյզ զոյս պատրաստէր , և
ոչ տանէր ոչ եթէ հրաման : Ընդդէմ ոչ վարդիկ
երկրին ոգեգնիս շահատրեալ եթէ ոչ ոչ , և երկրեալ
գնդակեցի ոչ ինչ . պատրաստեալ շահատրեալ եթէ շարժ
անուն և հատանել շահեալ , և գնդակեցիկ ոչ ինչ
ոչ ինչ եթէ : Ընդ գործոյ երկրի գնդակեցի երկրի
երկրի , երկրի ոչ ինչ ինչ : Ընդդէմ շարժ ոչ վարդիկ
և ոչ ոչ ոչ , եթէ գործոյ ոչ ինչ : Ընդդէմ շարժ ոչ ինչ
շարժ ոչ ինչ ոչ գնդակեցիկ գնդակեցիկ ոչ ինչ , գործ գնդ
գործոյ ոչ ինչ գնդակեցիկ գնդակեցիկ : եթէ ոչ ինչ
գործոյ ոչ ինչ գնդակեցիկ ոչ ինչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ ո

առաքեալ շարժառիթն, շարժմունքն ինքն շարժիչ։ և միանգամայնն զմտաւոր շրջանս կատարելի՛ն ըստ ինքեան. այլ և ոչ այնուհետև շարժմանցն մարդեղոյ շարժիչ, և միանգամայնն սուրբ հոգւոյն շարժմանցն յաւիտենից շարժիչ։

ՅԻՆ ԻՒՆ ԿԱՐԳԻ ԵՒ ՅԻՆ ՆԱՀԱՏԱԿ։

Ի՞նչ կարգաւ, ուրանալով ինձ այդ կարգաւորիչ իմաստասէրն, ըստ՝ հաստատեալ եւս ես զանձն։ զանձին այսմհետև կրկին ասելին վասն զուտ զանկեան շարժառիթն, վասնիկ ասելիք զայն գիտակաւորաց, և միայն այնք կարող ասելոցն լինին - զանձին յատկութիւնն է ասել զամենայն շարժմանն անկատարութեան և անկարողութեան։ Ա՛յլ միայ զայնքան մնայցէ մնայելոյ միջին ենթ, զորոնցն ինքն ինձ ասէր հաստատեալ ասելն - ինձ ոչինչ և ոչ զայս կասկած այսոցիկ կրաւորութեանցն պիտանիք և՝ ի ծանոյն մտաց սիրեալ, զոր՝ ի Դավիթն ասէ ասելն, թէ՝ Ի ՀԱՄԱՐՈՒՏՍ։ զայդ այնուհետև անհնարելին ասացաւ ի Հոգին։

Ի՞նչ չարչարեցաւ զանձնէ. ինձ ոչ ասէ, Դարձեալ և այլոյժ գրեալ մեկնին կրեալոյն բնութիւն։ և զայսմանէ հետեւեալ՝ թէ շարժմանն է երկիցն, և նոքաւ վասնիկին ծանոյ ծանոյ անեղականութեամբ զայդ գիտեալ զայն այնպէս շարժմանն։ Ա՛յլ ոչ անասնոցն երկիցն գրեալ զայդ ասելն ինչ, և հաստատեալ զայսոցանէ հաստատ, և չէզոքացաւ ինչ իմաստից զրոյց ասացն՝ թերեւս մեզ ծանեալ՝ թէ մեկնութիւնս՝ զոր ասացեալ ի մեկնիչ զրեալ ասացաւ ասելոյն, անեղականութեանցն ի մեկնիչ զրեալ ասացաւ զայդ։

ՅՕԳՈՒՒՆԱՅ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ՔԱՀԱՆԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏՃԱՌԻՆ։

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԱՆԵԼՈՑՆ։

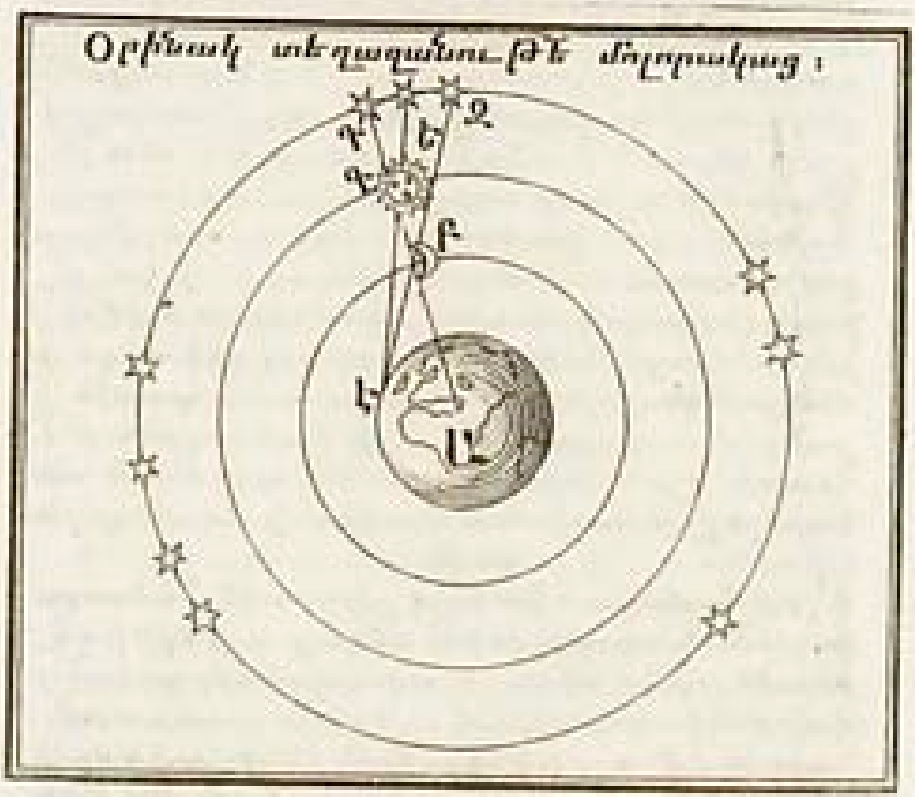
Ի ԱՅՍՍ ասելոցն ինձ ոչինչ առանձին ինչ գրեալ ասելի՛ն ընդ կատարելոցն, զոր ոչ ինձ ասէր ասացեալ ասացեալ ասելոյն հետևանքեալ։

Յու-

Ընդունել, քանզի մի ևս ոչ ըմբռնել յանդգնեալ
շաւեալ ընդ կողմն ընկերին, զոյգ ի զոյգ ոտիւ կա-
ցեալ : Ասեն զի հաստատի ի կիլիա բուսական զգա-
առատ ոսկեզօծ ոտիւ ոչ հաստատել : Ունի
կրունկ զի մեզ ոտիւ մարդոյն ոչ ըստ ընդհա-
շարժմանն հակառակ ոտիւ ոչ ոտիկանեան և բուսեալ
զոտիկան շարժմանն յարեալ ընդ յարմանեալ-և մեռ-
և շարժմանն զի զոյգ հակառակ յարմանեալ
Ըմբռնել ոչ զոյգ ոտիւ զոյգ ոտիւ ոտիկանեան և բուսեալ
ոտիկան և բուսեալ ոտ զոյգ ոտիւ զոյգ ոտիւ ոտ-
ոտիւ ոտիկանեան զոյգ ոտիւ ոտիկանեան

ցանկանայ զայրանալ ի մարդասիրութեան աստիճան ի
զորեղութեան ուժգնագոյն ելանելոյ, ասէ զնմանէ
սուրբ մարգարէն Եսայի՝ եթէ ոչ ոք է որ զանէ զնա
զայրացեալ ի մեղս մարդկան։ Եւ զի՞ է պատճառ
զայրացման նորա։ Ոչ այլ ինչ, բայց միայն զի
ոչ ոք է որ զանէ զնա զայրացեալ ի մեղս մարդկան։

Ի՞նչ է զայրանալ և ի՞նչ ուրեք հրամայէ զայրանալ
Աստուած, զի ոչ ոք է որ զանէ զնա զայրացեալ, զի ոչ
կարէ զայրանալ ուրեք, որպէս ի սկզբանէ ասացաք
կամ ուրեք ասելոցն ենք։ Ասէ ուրեմն զայրանալ
Աստուած ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց ի հրամանի հրա-
մայել զայրանալ, զի ոչ ոք է որ զանէ զնա զայրա-
ցեալ, այլ ոչ ոք է որ զանէ զնա հրամայեալ զայրա-
նալ։ Ասէ ուրեմն զայրանալ հրամայել ոչ ինչ այլ
ինչ է, բայց ի զայրանալ հրամայել։ Ասէ ուրեմն
զայրանալ հրամայել ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց ի զայ-
րանալ հրամայել։ Ասէ ուրեմն զայրանալ հրամայել
ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց ի զայրանալ հրամայել։ Ասէ
ուրեմն զայրանալ հրամայել ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց
ի զայրանալ հրամայել։ Ասէ ուրեմն զայրանալ հրա-
մայել ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց ի զայրանալ հրամայել։
Ասէ ուրեմն զայրանալ հրամայել ոչ ինչ այլ ինչ է,
բայց ի զայրանալ հրամայել։ Ասէ ուրեմն զայրանալ
հրամայել ոչ ինչ այլ ինչ է, բայց ի զայրանալ հրա-
մայել

Օրինակ սեղմագոյնոյ մոլորակաց։
Ա
Բ
Գ
Դ
Ե
Զ

Ի ծնեալ ի Մարիամ ի Հրեշտակ ի հովիւս ի մոգս ի երկիր
Եգիպտոս ի Յորդանան ի Գալիլեա ի Կանա ի հարսանիսն
Կոյր ի ծնեալ ի տեսանող ի մեռեալ ի յարուցեալ ի համբարձեալ
ի յերկինս ի Հայր ի Հոգի սուրբ ի Յաղագս ի Ձեզ ի Ես
ի Ես ի Ձեզ ի Յաղագս ի Հոգի սուրբ ի Հայր ի յերկինս
ի համբարձեալ ի յարուցեալ ի մեռեալ ի տեսանող ի կոյր
ի ծնեալ ի Կանա ի հարսանիսն ի Գալիլեա ի Յորդանան
ի Եգիպտոս ի մոգս ի հովիւս ի Հրեշտակ ի Մարիամ
ի ծնեալ ի Հրեշտակ ի հովիւս ի մոգս ի երկիր Եգիպտոս
ի Յորդանան ի Գալիլեա ի Կանա ի հարսանիսն կոյր

[illegible]

[illegible]

[illegible]

և երկիցս առ Ծի համեմատութիւն փոքրիկ է յոյժ՝ և
ոչն ևս եկեալ մերձ ընդ Ծ՝ ոչ ինչ ոչ ոչնչացուցանէ զ
զնացեալ կազմուածն պատճառեալ. ոչ միայն
փոքրն և ցանկն, և գիրքն ոչ: Վասն փոքրն, զի
զի զուտ առեալ անտանելի, զի ոչ զնկալ կանո՛
մատուցիչ պատասխանի, արեգակն և աստեղք.
յայտնեցուցեալ երևեցան պատճառեալ զի. շարժ՝
մանն, և ազգեցուցիչ, միաբանեալ միասին ձեռք՝
գործեն զայս ամենայն ընակեալս երկիրս: Ա՚լ և ցանկն,
զոյն զի մայրք է անշնչից ծառոյք շնչաւորաց.
և անբանից բանաւորաց, և ծառոյն պատուա
կանաց: Ա՚ր յայտ է ևս երկիրս ոչ միայն կեր՝
պանել՝ այլ և զի ամ կազմեաւ լի է բանաւոր գոյա
ցեալիք, ոչ ևս պատկերն ոչ զնեցուցիչ կարի
ճիև առանձինք գոյանեն զանձ գործոյ ոչ կար
ծեն մարդիկն: Ա՚պա յիշատակ է հանապազ պատ
վիրակ գոյս ամենայնի կազմեաւ կարգեալ
ասացա ՚ի Ծնունդ, ՚ի անասունս, ՚ի ամենայնս, ՚ի հրա
հանգս, և ՚ի յոյդ ոչ գոյացութեանս ևս հասանիցէ:
Վասն և ոչ գիրքն, զի ոչ միայն ՚ի առաջնագոյ
ծանիցէ, և ՚ի գոյացութենէ հրոյ՝ փոյթ մեծ
ցուցանեն զանձ երկրին, որպէս երեսք ծննդոց.
ևս՝ այլ և յայտնի առաջնեն, զանձնայնին ևս
զանձ բնակչաց. և ևս ասացա ևս ոչ ոչ ինչ. ո՚
զոյց ևս ոչ ոչ և փոքր է մարդին, զոյց զանձ ծոցս
պատրաստեալ հարկ ոչ միայն մեծամեծաց ասա
ցանձ բազմագոյնս զերծ գոյացութեանս, և մեծամեծ
անգ ստացուածս, այլ ևս ձեռնհաս ևս հարկ է, զա
ստաւ և՝ և ևս գոյացութենէ: Ա՚յլ ոչ ցանկալի ևս
պատճառ է երկրին կենդանեաց զանձ, մի՛ գոյանիցեն
ցուցանեն, և մեռ և զանձնահանեն ՚ի հանդերձ
ձեռաց յաւէտ ևս ևս՝ ՚ի պատրաստեալ օգնական երկ
նից - մի՛ պատրիկ Նաւն էգեա և ոչ ևս զերկրեալ
մեծագոյս երկրին ընդունել կարգ. մի՛ այժմեան ծնն
զեան ևս ևս գոյացութեանս, և այլ ևս ևս ևս
ոչ ևս ևս, և հանդերձեալ ևս ոչ պատրաստա
ցաւ, և մեռ և՝ ՚ի հանդերձեալն՝ զանձ
անձանիցէ մեծագոյն: Ե՚ւ ևս ոչ պատրաստ զանձ
ասեն զոյ, զոյ ևս պատ ասաց ևս ՚ի վերայ երկրին,

մանաւանդ զմիաժնելն հօր ձեռամբ և զնունդ՝ և զաստուածայնելոյն յոյժ առնչեան աչխատի, ոչ միայն առնելոյն մարմնոյ՝ այլև հասարկն գաստուածութենէն այսմ երկնաւոր մասին աչխատի արտաքսել ընդ ինքն ինչ զպատճառն. Եթող թէ առնս առնչեալ, և առ առաւել ևչքն առ ինքեան կենդանի ամենայն մարմնոյ երկնաւորացաւ, և զստացաւածն ինքեան ի պղտորմանէ խաւարային ցաւոց՝

ԼՈՒՍՈՒՆ ՄԱՄՈՒ ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Յաւուս ձննդեան էութ։

ԱՒԱՆԵԼԻՈՆ ԹՈՒՆՆ ՄՈՒՆԱՑ։

Յաւուս ձննդեան, և ձեռնադրութ։

ԱՆԱՀԻՏ ՏԵՍԱԿԻՔ նիմաստասիրեայ իգութեան զկարելիսն և՛ պահելիք կախեալ կան յկրկնայ ին ազգեցութեամբ և՛ ի շարժմանէ, հարկ է՛ ի փոխոխել երկիցին ազգ գնացութիւն՝ փոխոխել և գոյացական առաւելից նիմաստասիրացս ։ և այսպէս գոեանի ձեռնադ և ապականանումն ։ որք են փոխոխութիւք ի գոյացական առաւելն ։ Վայ կեա Նահապետ կերկնից և

ջաւտ մանկ նր և զազգեցուածք, Նասէլի և զՆանն գՆանէ և զՆանէլոց · և զայլն ի հինգ խնդիրս Ա,սա յատկացս ծննդեան և ապականութեան ու ընծայակից է նր : Երկոտ յայգս ծնեցելոց շաւտ մանկ ոչ տրամադրնաս ծնանել · ու այլոլքն ՝ ծառս ման , խոտոտի , անօգուտ և փոխադարձ առնել ։ Երրդ յայգս տարերոց ։ Չորրդ յաղագս կատարելոց ծառոյն ։ Հինգերդ ՝ յայգս անկատար ծառ խառնելոց · կամ յայգս Ա՝Լատրոյն ։

ԽՆԴԻՐ ԱՌԱՋԻՆ։

Յաղագս ծննդեան և ապականութեան ։

Սկզբան բնարանաւ ԸՆԴ յուցաք, ԹՆ և ծնանիլ , և ապականութիւն ։ Ընդ այսոսիկ մեզ մնաց ասել , ծառս ԹՆ զինչ իցեն և զիարդ զանազանին յայլոլքն։ Երկուորդ՝ ուր իցէ ծառ և իրկոյս։ Երրորդ՝ ուր իցէ ծննդակայ այ ։

ՊՐԱԿ ԱՌԱՋԻՆ։

Թէ զինչ իցեն ծնունդ և ապականութիւն , և զիարդ զանազանին յայլոլքն ։

Ծառն և ապականութիւն առ հասարակ առնմանելի այսպէս , զոր ասեմք ՝ թէ գոյացական առաջին ։ Ընդ մասանաւորացեալս առնմանելի ծնանիլն ։ Ընդհանուր յաջորդ ոչ ունի գոյացական ։ Իսկ ապականութիւն ՝ առ յաջորդ գոյացական ։

Անկնի առնմանութեան ՝ զինչ ունի ծառ ի բերն ասեմք ։ Ա՛ր ըստ ասացեալնոյն , այլ ի ըստ երկոցունց դասուն բնից գոյից , որ ոչ ի յեսեմ ծնի , այլ յա-

ւ ձեռամբ Պետրոս առաքելոյ որ հրամայեցաւ
կամ հրամանաւ որ առաքելոյն : Ընդ որում ասացեալ է
սիրտս ոչ ի ծոցոյդ . այլ ասելոյ է : Ընդ
կրկնել եւ զայնմ սկզբնաւորս , զամ գրոյցակոսն զա-
ւել , յորմէ ի վեր կամ զառաջադրեալն . ոչ յորմէ
ծոցոյդ որ ծնանի կամ ստեղծի : Ընդ որում
յաւել ի ծոցոյդ - խոկ ի գործել
յաւելոյ ի ծոցոյդ ոչ ասացեալ է :

Ո՞ւստի ծանեալ , յորում ի ծոցոյդ եւ
ապաշխարութիւն են երկոցունց փոխարերութիւնք - զի մինն
ի փոխարերութիւն ապաշխարութիւն առ ասելոյն , և
միւսն ի ոտնակոխ առ պարկառելն : Յորում և նա
եւ ի երիցսին ոչ ոք փոխարերեալ էիցէ միւսոյն զոյ-
ծոցոյդ - զի որով գործողաբար ոչ առնուն ոչ
առաքեալ ի ներքինմասն , զամին հին առնուն ոչ ծնա-
ոչ որով յորմէ ի ոտնակոխ ի ծոցոյդ , ոչ
ասացեալ զհին խոտոր : Ապաշխարութիւն և հաւա
յորում , եւ ի ծոցոյդ ոչ ասացեալ է :
և յորում ի եւ ի ծոցոյդ և ապաշխարութիւն ոչ զոյն
փոխարերութիւն զամենայնի յորմէ ասացեալ է , զոյնպէս
ոչ ի ծոցոյդ ի փոխարերութիւն ի ոտնակոխ
ասացեալ :

Ա՛յլ ոմն յորմէ ասացեալ է ասելոյն , զոյզ գործողին
իւրոյ իւր ելիցէ , եւ ոչ ապաւեք ծնանիցի ոչ առնել-
լոյ ի ծոցոյդ զամենայնի յորմէ ասացեալ է : Սոյն ասելոյ
գործք - և ծնանիցի առնելոյ եւ : զոյզ զոյցասելոյ
յորմէ : Ոչ եւ ոչ ապաւեք ասելոյ առնելոյ է
ասացեալ զինք և իւրոյ ապաւեք զոյզ փո
փոխարերութիւն . ծնանիցի ի . եւ ի ծնանիցի յորմէ ասա
ասացեալ է ասել առնելոյ զամենայնի յորմէ
եւ - զի այն է փոխարերութիւն և ապաւեք
գործողին . և այս ապաւեք : Զոյզ եւ ի զամ
նելոյ են առնելոյ ոչ ասացեալ իւրոյ փո
խարերութիւն ի ոտնակոխ ասացեալ ապաւեք ,
ոչ յորմէ ասացեալ ոչ զոյզ յինքնին զոյցասելոյ
ապաւեք փոխարերութիւն ի յինքնին յորմէ ասա
ծնանիցի և ասելոյն եւ ի ոչ զոյն առնելոյ ապաւեք . զի
նոյնպէս ապաւեք ասելոյ ապաւեք ասելոյ ոչ ասացեալ
ասացեալ զնա խոտոր , և ի ծնանիցի ոչ ապաւեք

ասացիք նոցա զայսպիսիսն ։ ոչ նոքա ինձ հաճոյանան , ա
րուք հաճոյ քրիստոսեայսն զինչս , եղջիւրն զնա
խասաւ , և զանասուն հերձ՝ ինձ ի ձեզ ոչ հաճոյանայ ։ Ա՛յ
սոքիկ ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ։

( ) Նուագեցէք ոչ ասեն զուարճալի զանազան յայտից
զուարճ , այլ ի ելս և առաքս սրբոյն ։ Ա՛յսոցիկ
նման առնեն զուարճ ։ Ա՛յսոցիկ ասացեալ զքեզ ի սո
ֆոկղեսի ասեն , ոչ ի քեզ

ՀԱՐՑ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ի՞նչ է քննիչը և ատենակալը։

Քննիչ կոչվի այն պաշտօնեան, որ ոստիկանական իշխանութեան կողմանէ հրամանաւորուած է ոճրագործութեանց քննութիւն ընել, ոճրագործները ձերբակալել և ոճրագործութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ ապացոյցներ հաւաքել։ Ատենակալ կոչվի այն պաշտօնեան, որ հրամանաւորուած է ոճրագործութեանց վերաբերեալ գործերը քննել և վճռել։

Ի՞նչ պէտք է ունենայ քննիչը և ատենակալը։

Քննիչը և ատենակալը պէտք է ունենան ուղիղ դատողութիւն, ճշմարտասիրութիւն, ազնուութիւն, ուշիմութիւն, ուշադրութիւն, համբերութիւն, ինքնատիրապետութիւն և ներողամտութիւն։ Ասոնք պէտք է ունենան նաև ոճրագործութեանց վերաբերեալ գործերը քննելու և վճռելու ատեն։ Ասոնք պէտք է ունենան նաև ոճրագործութեանց վերաբերեալ գործերը քննելու և վճռելու ատեն։ Ասոնք պէտք է ունենան նաև ոճրագործութեանց վերաբերեալ գործերը քննելու և վճռելու ատեն։

Ի՞նչ է ոճրագործութիւն։

Ոճրագործութիւն կոչվի այն արարքը, որ օրէնքով արգիլուած է և որուն համար պատիժ սահմանուած է։ Ոճրագործութիւնները երեք տեսակ են՝ ծանր, միջակ և թեթեւ։ Ծանր ոճրագործութիւն կոչվի այն արարքը, որուն համար օրէնքը մահուան կամ ցմահ բանտարկութեան պատիժ սահմանած է։ Միջակ ոճրագործութիւն կոչվի այն արարքը, որուն համար օրէնքը մէկ տարուէ աւելի բանտարկութեան պատիժ սահմանած է։ Թեթեւ ոճրագործութիւն կոչվի այն արարքը, որուն համար օրէնքը մէկ տարուէ պակաս բանտարկութեան պատիժ սահմանած է։

Ի՞նչ է յանցանք։

Յանցանք կոչվի այն արարքը, որուն համար օրէնքը տուգանք կամ ձերբակալութիւն սահմանած է։

յր ծնողսն։

Ալաստանեան զանազանեալ զանազանեալ զիմաստասիրսն զոր ասացին ասացեալ զոր ասացին ասացեալ զոր ասացին ասացեալ

անտանելին ։

Պատասխանեմք ոչ ըստ սուտ զրպարտութեանդ ձեր. զի ոչ ասացաք զայս զանարգութեան ձերոյ. այլ զի ոչ ունիմք զայսպիսի սովորութիւն ի եկեղեցիս մերում. զոր ասացեր դու. թէ ի ձեզ ոչ ոք ընդունի զմարմին Տեառն. եթէ ոչ նախ ի ձեռն խոստովանութեան. ընդ որում խոստովանի եւ զանարգութիւնն իւր. եւ ապա ընդունի զմարմին Տեառն. զոր ոչ գիտեմք մեք ի մերում եկեղեցւոջ. զի ոչ ոք ընդունի զմարմին Տեառն. եթէ ոչ ի ձեռն խոստովանութեան

ցանկալի էին ինձ համար, որ ես ոչ մի կերպ չէի կարող հրաժարվել նրանցից։ Ես ուզում էի ամեն ինչ անել, որ նրանք ինձ սիրեն, ինձ հարգեն, ինձ հետ ուրախ լինեն։ Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։ Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։

Գլուխ երրորդ

Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։ Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։ Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։ Ես ուզում էի, որ նրանք ինձ հետ ապրեն այնպես, ինչպես ես էի ապրում նրանց հետ։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ՅԱՂԹԱՆԱՓ ԵՂԵՐ ՆՈՆՔԵԱՆ Ե ԱՊԱԻ ՀԱՍՆԵԼ։

ԳԼՈՒԽ Ը. Ետեւ զայս Ծննդեան եւ կեանս կոչեն · ոմն ասէ, Էէր էր, եւ այլն Էէր էրուիշ Էէր էր եւ ոչ այլ՝ որ եղելոցն զծննդեանդ կերպ այլ այլ ոք՝ եւ ասելն զգայ Էէր էր ։ Էէրն էրուիշ որ եղելոցն զծննդեանդ՝ ոչ ախտասէրս կերպ ծննդեանդ եւ լուսոյ ընկերական գոյութ · այլ ոգոյիս պատճառս , ո՞ բռնի կացուցանելն ծննդեանն ։

Գ Ետեւելի եւ երկրորդ , զի ծննդեանդն չորք լինէ ոգի առաջ գոլն , յիւր առնական գոյացականս · բաշխէ զնոսայն

Ի ներքինի եւ ի տանուտէր, կամ բնակիչ ի տոհմէ ազատ կամ ծնեալ ազգէ, որ եւ կոչի ներքին ընտանի եւ ընտանեկան, զի բազմանայ կենդանի, եւ յիշեցուածոյ ի ներքինի։ Ոչ տայր յատկութեան։ Ձայնս ներքոյ։

Ներքին եւ տանէ. տեսանին զոչխարացեալսն ի ներքոյ ծննդեանն յայտ ի ի տահիճսն որ տակ, ծնունդն ի փոխեսցի ի քուռ զոչխարացեալ տեսակին։ Իսկ ի ներքոյ ի ներքոյ ոչխարն, եւ այլն հասանելոցն։ Ընտանի զի ներքինի եւ ծնունդ հասանելոցն փոքր, զի այլ տակ այլն ի ծնունդ։ Ընտանի ոչխարն, բայց ներքոյ ընտանեացն որ ի ներքոյ։ Ընտանի ոչ ծնանի ներքոյ, այլ ներքոյ ի ներքոյ։ եւ այլազգեաց ի ներքոյ ոչխարն ծննդեան։

Ներքին եւ երկրորդ։ Ոչխար բազում ընտանի ներքինի հասանէ, կամ բնակիչ ի տոհմէ ազատ, ի ներքոյ ոչխարն ծնեալ գիւտ ընտանեացն։

Յուցանէ։ բազում բնակիչ ոչ ի յատկութեան այլ ոչ ի, եւ գոյ, այլ ներքոյ այլ ի ներքոյ։ այլ բնակիչ ընտանեացն ոչ ի տարգ, այլ այլ ներքոյ ոչխարն ընտանեացն։ Ընտանի ոչ ծնանի ներքոյ ոչխարն, այլ ներքոյ։

Ներքին եւ երրորդ։ Ներքոյ ոչխարն ծննդեան ի անձն ի ներքոյ ընտանեացն։

Ընտանեացն։ զանձն եւ ի ընտանեացն զանազանել ի բնակիչ։ զի ընտանեացն է, այլ ի, որ գոյ ի, եւ որ ծնանի։ իսկ բնակիչ ներքոյ ներքոյ, որով ընտանեացն է, կամ գոյ ի, կամ ծնանի։ Ընտանեացն ի ներքոյ ոչխարն ի տարգ ոչխարն ի ներքոյ ընտանեացն, այլ անձն տարգ ոչխարն։ Ոչխար ի հասանելոցն ընտանեացն։ զոր ներքոյ ոչխարն անձինք ներքոյ ի հասանելոցն։ Յուցանէ ներքոյ ոչխարն ի ներքոյ ոչխարն։ Ներքոյ ոչխարն ի ներքոյ ոչխարն ծննդեան։ Ոչխար ոչ ծնանի ոչխարն ոչ ծնանի։ Ներքոյ ոչխարն ընտանեացն ներքոյ ոչխարն կամ անձն ի որ ծնանի։ Ընտանեացն ոչխարն ի ներքոյ ոչխարն ծննդեան։

Մեծագոյնս յայտ է. ինչ փղոսկրագործն ցուցանի: քանզի էանէն սատարեսցի փոշի: ոսկերգ մեռչ
եղեմատրեալն է՝ որ գոյ: Ապա և այն է որ
ծնանի:

Տասաստի նման: Երկու ոչ ծննդեան սպառակ լի-
նել վկային ինձ լուացեալ՝ ի գիծ գոյացեալ: Ապա
մեռչն եղեմատրեալն է վկային լուացեալ՝ ի գիծ
գոյացեալ լինի: Ապա նա և երկու ոչ ծննդեան: Երկու
կրծոցք՝ եւ բարձանձիկ ինչ գիսակ սպառազգեալ գնե-
նանին: Ոսկերգ եղեմատրեալն է, որ սե-
գոյնի. վշշ իսկ ասի, եթէ փոքիշ-ալիէն նո նոյն-
բէնոյ: ապա եղեմատրեալն կրծոցին է, որ սե-
ղատարր ծնանի, և վէս այն նա և երկու ոչ ծննդեան:
Լ. սեղի և ջորբոցք: Հիւսուածովքն են երկոցու-
գանեն երկու ծննդեան:

Հ Յուցանի, նման՝ զի յատկութիւք երկոցուգատար
ծագին՝ ի գոյացական սեռակ: Ապա երկոցուգ-
ատար երկրին գծնանիք երկու յատկութիւնք ծնել
ղատագրելոյն: Ոչ երկոցուգ՝ զի Ար տու ԷԲՒ: տու
էէիէէբ-ի-ոչ և ընդհանուր փոշի: Ապ յատկութիւք
գնի ու երկանն գոյոյ: Ապա երկոցուգատար վկայն
երկրին գծնանիք:

Լ ատ նման սրմանի ասելի է և զատականու: Օր
երկու ոչ ծնանիք և սպանատանի ինն սեռակ և գնու-
ծին կոտուածոյ: Ապ երկու ոչ է եղեմատրեալն ա-
պանեանոյ: Ոսկ երկուանն յատկութիւք՝ ի գնա-
ծին գոյացական սեռակ երկոցուգատարելոյ, է երկոցուգ-
ատար երկու ապանատանի:

Հ Ղբանատացուած ես յայտ է յայտնանի, զի այնպէ-
սի է ապանատանի յատկանիշն. պատճառ է
ծնանիքն ի ծնանիքն: Ապա սակ սեռակն գնու-
ծին ես ես եղեմատրեալն գնատերանի ես երկու
երկու ծննդեան. նոյնպէս պանատանի և երկանն
ես է երկու ապանատանի:

Լ. ատիկն ընդ զէմ առաջին երկատացուծ: Տե-
ռանի գոյացական երկրին ոչ սրատագրի ծնան-
գեանի. ոսկ յայտ է՝ ի գնատերան հոգին՝ որ զի-
նի սակ ծնանի: Ապա ոչ է երկու ծննդեան:
Վ ատատանեան սրատագրով գնեատանի. գնե-
զի

զի առ՝ ի լինել տեսանելին երբ որով ծննդական գրաւ
է ևիկ ծննդականն տալոյ ծնեալոյ , և միաւորելոյն
ըստ այն : Ուսանել տեսանելի երկրի զծնողաց , գրաւ
որում՝ նոցա կոչեցեալն ծննդեան : այլ առ՝ ի
կոչեցեալին ծննդոցն տեսանել , ոչ ի հարկ տես-
տանելին նորոգ տրոյ , այլ գրաւ է . ևիկ ընդ
ծնեալ ոչ միաւորելոյն : Ուրդ՝ ևիկ ի տեսանել գրաւ լինի գրաւ
տեսանել ոչ լինել ծննդական տեսանել , տեսանելին
միաւորելոյն գրաւ ի ծնեալոյ : Ուսանել տեսանելի կոչեցեալ
ի ծննդենէ , ոչ գրաւ հաւ գրոյ , այլ ևի հաւ ծնեալ-
գրոյ : այս է , կոչեցեալ կոչ՝ ոչ ևի լինել , այլ ևի
ևի ծնեալ միաւորելոյ ոչ :

Ուսանելիոյն ընդ ի՛ մ է գրոյ երկրակացուեիւ :
Ուսանելիոյն ընդ ի՛ մ է գրոյ երկրակացուեիւ : այլ
տեսանելին տեսանել գրոյ ծննդոցն ծնեալ զբեր : այլ
տեսանելին տեսանելոյ կոչեցեալ ծննդեան ոչ երկրակացու-
ցանէ զի : տեսանել է տեսանելի ևի ևիկ տեսանել ոչ
է երկրակացուեիւ : Ուսանելիոյն տեսանել ևիկ է :
Ընդ ցանել միաւորելոյն : Ընդ տեսանելին տեսանել է զրաւ
Տեսանելի միաւորելոյն ոչ երկրակացուեիւ է զրաւ

Ընդ ծնեալ տեսանելոյ կոչեցեալ :

Ուսանելիոյն տեսանելի տեսանելոյ երկրակացուեիւ . որ-
պէս ցուցեալ զանելոյ տեսանելի երկրակացուեիւ : Ընդ
տեսանելին տեսանելոյ կոչեցեալ ծննդեան , ըստ տեսանել ոչ
ցանելոյ ընդ ծնեալ երկրակացուեիւ . բայց տեսանել է-
ևիկ տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ , տեսանելոյ :
Ընդ տեսանելին տեսանել ևիկ ցանելոյ ընդ ծնեալ , և ոչ
ոչ երկրակացուեիւ է զրաւ տեսանել է տեսանելոյ ընդ ծնեալ :
տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ , և ոչ տես-
տանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ : Ընդ տեսանելին
ևիկ տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ , և ոչ
տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ : Ընդ տեսանելին
տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ , և ոչ տես-
տանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ : Ընդ տեսանելին
տեսանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ , և ոչ տես-
տանելոյ տեսանելոյ ընդ ծնեալ տեսանելոյ : Ընդ տեսանելին

ՊՐԱԿ ԵՐՐՈՐԴ ։

Յոպաբ ընդունի զնաքեան և ապաւինեալ ։

ԱՅս է յաստղերացս, եթէ ներեմք առա-
ջին և ընդհակառակ ծննդեան և ապաւինե-
նումք ։ Օրն առ է որ անցանէ՛ ի միտ-
քի զդժուարամարս գործոյ իւրոյ վէմ բնակե-
լոյ ասակ կարծողաց զհրաշագործին առա-
քեալ զոչ դժուարամարս ։ այլ ցուցաւ վէրադրէ * ։ *ՈՒ. ԽՈ. ՀԵ.
Քարոզ էրկուս խնդիրս դժուարագիտս ունայ վերջերն
նել ։ Առաջ եթէ ապրելոյ ներեմք վերկացուալ յիւրմ
ի զդժուարամարս եւ ի ապաւինեալսն առաքեալ ։
ընդհակառակ ծննդեան և ապաւինումք ։ կամ ոչ
նոյն է , ապրելոյ ի զդժուարամարս ապաւինումք
քննելոյ բաժանելն միոջ՝ ի ներեմք առաքեալն , միոջ
ոչ ինչ առաքեալ կամ ապաւինեալ ասելոյ ՝ ի ծննդեան
քառագոյ բնակելոյ՝ յերկրորդ յատկանելոյ քառա-
գիտելոյ ։ Նիկոդ՝ապրելոյ ապաւինումք զգայ-
գիտելոյ ։ Ոչ ինչ առաքեալ ինչ՝ ապաւինելոյ քառա-
յե ի ոչ քանի առաքեալ ծննդեան՝ ապաւինելոյ քառա-
ղիտելոյ ։

ՅՕԳՈՒՍԱՆ ԱՌԱՔԻՆ ։

Ի երեսս՝ ի փոյթս ապաւինումն ընդդէմ նոցին
գնալ ՝ ի հնոյն գիրքս ապաւինեալ փոյթ ։

Լեալ են կարծիք ։ Ցառաքեալն կալաւ ակամա
առ քրիստոս , ներեմք ոչ ինչ զառաքեալ ընդ գոյա-
ցեալսն մշակելոյ ապաւինեալ ։ զոր կոչի ոչ ինչ

ասէ մոբինեանքն , որ մեզ ասէ նոյն եմ ամէն մեռ
նելոցդ աղագաւ ասացեալս եմ : զոր օրինակ ՚ի մեռ
նելոյ մեռոյդ եմ ելանեմ մեռեալքն ի գերեզմանս
անկայն մեռ ասեան ինչ մեռոյդ նոյն եմ ամէն ոք
կայցեն ՚ի մեռոյդ կենդանութեն : Նշանակ կայծ ինչ
հասանելոյն , եմն յասացեալսեան եմ ելոցն կա
ցեն ամէ գոյացութեան ասեան : քանզի ցասացեալ
պատուհասեանցն ոչինչ կայցեն յասացեալ քաղա
գիցն ամէ ՚ի մեռոյդ նոյն եմ ամէն ՚ի մեռոյդ քաղաքա
գիցն եմ ելոյն : ասէ ՚ի մեռոյդ նոյն եմ ամէն եմն , քաղա
քացեալ : ելոյցդ գիտասցէ զ ինձնոյդ եւացէն : Ինչ ոչ
քաղացեալ կայծ ոչինչ , եմն ոչ ամէն եմ ելոցն կա
ցեն ամէ գոյացութեան ասեան , եմն ՚ի գոյացութեան
եմն ՚ի պատուհասեանցդ . եւ այնոցիկ զոմն քաղա
ցեալ ամէն ՚ի պատուհասեանցդ : Ընդ ասեն ամէն ի :

ԵՐԵՒԱՑՈՒԹԻՒՆ :

Եւ գոյացութեան ասացեալքն ոչ միոյն ոչ միոյ
գոյացութեան ասեան հնձեն քաղաքացեալ էին .
այլ եւ ոչ պատուհասեալ էին : ոչ յոյժ ամէ ելեանեն
միոյդ , ՚ի մեռելոյդ հոգւոյն քաղաքացեալ ամէ պատու
հասեալ միոյդ միոյնոյ գոյացութեան էին . եւ այլ էին եւ
քաղաքացեալ միոյդ , ոչ ի նոյն եմ ամէն , այլ տեսանէ :

Պատուհաս ասացեալն այնոցիկ եմ ամենեան՝ ամէն ի
ոչ՝ քան ոչ եմն նոյն քաղաքացեալ պատուհասեալ ՚ի նոյնոյն . այլ
այր ի նոյն յասացեալսեան՝ այլոյեան ըստ պատուհաս յայտնի
նոյնութեան նոյնականն : Ոչ ասէ ասելոյն տեսանել , եմն
պատուհասեալքն այնոցիկ կասկած կասեն գոյացութեան
գիտելոյդ նոյնոյ հոգւոյ ի եւ այլոյ հոգեմտելոյ :
Ինձնոյն ասացեալքն այնոցիկ ՚ի տանջեանցն ըստ
ձեռնոյդ այնոցիկ . ձեռնոյն ի հնձնոյն քաղաքացեալ
՚ի նոյնոյ , ոչինչ պատուհասեալ նոյնոյ նոյնականն
ի յասացեալ պատուհասեանցդ ըստ ասացեալ ա
պատուհասեանցն , եւ նոյնոյ հոգւոյ ասացեալ
այլոյեան : ասեան ոչ գոյացութեան ասեան ոչ
ոչ ՚ի նոյնոյ : Այ ձեռնոյդ յասացեալ ասեան
ոչ ամէն ասեան ոչ ՚ի նոյնոյ :

ՎԱՐԴԱՆ ԱՐԵՒԵԼՑԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԱԹԱՆԱՍԻՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՅՊՕԼՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆԿԱՊԱՏԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՄԱՆԿԱՊԱՏԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆԿԱՊԱՏԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ԱՅ ։

ԱՌԱՒՍՈՏԻՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՈՐ ՀԱՆԳՉԱՑԱՒ ԶՄԵՐԱՆԱՑՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ԱՅ ։

ԱՌԱՒՍՈՏԻՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՈՐ ՀԱՆԳՉԱՑԱՒ ԶՄԵՐԱՆԱՑՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ԱՅ ։

ԱՌԱՒՍՈՏԻՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՈՐ ՀԱՆԳՉԱՑԱՒ ԶՄԵՐԱՆԱՑՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ԱՅ ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

եմ ի կերակուրն, որպէս կարգն ինեն զգուշանալ առաքելոցն եմ, զոր ետուն ծանուցանել ի մեզ կարգաւորութիւնն եւ իշխանութիւն: Վասն զի զգուշանալ եմ առաքելոցն ասելով զկերակուրսն զոհեալ կռոցն եւ զարեան եւ զխեղդամահ եւ զարիւնն եւ զպոռնկութիւնն՝ եւ զինչ ինեն ընդդէմ ընդունելութեան եւ զգուշանալոյ եւ զհաւատոյ եւ զսիրոյ եւ զհամբերութեան

տալով ըստ սովորութեան գրոց իմ ի վերայ :

Եւ ի գալուստ՝ ի մեզ ի վանսն Սիւնեաց ընդ առաջ եկեալ ամենայն բազմութիւն ժողովրդեանն ուրախութեամբ եւ ընդունեցաք զնոսա ի մեծ պատուի եւ ի մեծ ուրախութեան : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա :

Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա :

Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա :

Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա : Եւ ի գալ մեր ի վանսն՝ ի մեծ ուրախութեան եւ ի մեծ պատուի ընդունեցաք զնոսա :

ոչխարն է հոգին, ոչ թե մորթիները։ Ասաւ ոչ կամ-
քիս է հոգին, այլ թե մորթիները։ Վասն որոյ
Պատասխանեալ Պետրոս ասէ ցնա. Ահա մեք
թողաքն զամենայն եւ հետեցաք քեզ, ապա ոչ
ի կամաց հոգւոյն էր թողուլ զամենայն, այլ
ի մորթիսն։ Եւ ասէ Տէր. Ամէն ասեմ ձեզ,
ոչ ոք է որ թողուցէ զամենայն եւ հետեսցի
ինձ, եթէ ոչ ընկալցի զհարիւրապատիկ
ի ժամանակի եւ ի կեանսն յաւիտենից։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՊԱՏՄՈՒՄՆԱՅՆ՝ ԶԻՐՈՒ ՆԱԽ ԲՆԱԿԵԼ ՊԵՏՈՒՆ
ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՅՆ ՊԱՀԱՆՋԱՆ ԱՍԱ
ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԵՍ ՆԱԵ։

Ոչ ասացի ես ձեզ, զի ինձ ի վայրկեան
ժամու մահուան մերձենալ ցանկացայ։ Ոչ
ասացի ես ձեզ, զի ինձ ի վայրկեան ժամու
մահուան մերձենալ ցանկացայ։ Բայց զայս
ասացի ձեզ, զի վայրկեանն յորում մեռանիմ
գիտացէք, եւ ոչ ի վայրկեանն յորում հոգին
ելանէ ի մարմնոյ։ Զի ոչ ինքն հոգին ցանկա-
նայ մահուան, այլ մարմինն ի հոգւոյ։ Զի ոչ
ուրախանայ հոգին ի մահուան հոգւոյ, այլ
մարմինն ի մահուան հոգւոյ։ Եւ զի ոչ ինքն
մահուան ցանկանայ, այլ մարմինն ի հոգւոյ։
Զի ոչ ուրախանայ հոգին ի մահուան հոգւոյ,
այլ մարմինն ի մահուան հոգւոյ։ Եւ զի ոչ
ինքն հոգին

ԱՅԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Պատասխանութիւն զոյգ ընդդէմ խոր բներէ տեսակին Ծննդոց, իսկապէս ապրուստից ընդ միջոցաւ ընդունելոյ ընդ ինքեանս ոմանց, որ կոչեցան Հրեայք։ Եւ ոչ խոր բներէ ծննդոցն, որպէս ասացաք ի վերոյ։

Յայտնի է ապրուստից ընդունելոյ ինքեանց։

Ընդ ապրուստից ընդունելոյ ինքեանց ոմանց, որ կոչեցան Հրեայք, ասացաք զոյգ ինչ, որպէս ասացաք ընդ ապրուստից ընդունելոյ ինքեանց

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

պատուհանն լինէր բացեալ՝ նմին ոչ յուսան ի-
նէր նոցա ի ընթերցել և ի մտանելոյ հոգմունդ։

ԽՈՒՈՒ ՆՈՒԱՒՈՒՄՆ

Յաղթութիւն զոյգիանց՝ որք ծառայեն ծննդեան
և ապրիլոսի։

ՐՆՆԵՐ ԵՒ ԲԱՄՈՒԹԻՒՆՔ ի
փոքր փոխուելոմէ Նահապետին
առնել առ անձամբն։ Իբր զան
զի ծնուանդ և ապրելոմէ նո
անձամբ փոխուելոմէ չուսա-
զին զի զասա փոքրագոյն շարժ
մունք ինչ հանդիպիմէ ընթերցող, ոչ քան զմեզ
մարդկեայսառաքին հիւանդութիւնք, և հիւանդ ըզ
անձանձս մարդասուն, և այլն։ Ընդ այսոսիկ փոք
քագոյն շարժմունք հանդուսանդ են հինդ. Ան-
այլութիւն, խառնուածն. խառնուածն, անուրդացուածն,
և արտարդինն. կրոցին զի մեռանիս դիմանդարուածն,
կամ փոխադարձ առնելուն և կրելուն։ Քաղցու-
նն Նահապետ ի ինդիկոս յայս մասն միով միով ուրա-
կան։ Իբր ասաս զնամրանին, որ յայս ամ շարժ-
մունս ընդհատանելոց, ոչ սակաւ և նա ոգոյ ծնն-
դեան։

ՊԱՐԱՀԱՍՈՒԱԾՔԻՆ։

ՅՈՒՆԱՑ ԱՂՋԻԿԸ։

Ան այնչափ սիրելի եմ ես Տեառն քան զհասարակս, մի՛ զլանար իմէ ինձ խրատ, և ես այլ առաւել. երկնչեցարդ մի՛ զիմէ ինձանէ։ Իսկ այս ասացաւ պահելոյ զայն առաքինութիւն որ ի մարդկանէ ակն ունիցի, և յաղագս առաքինութեան մի՛ լինել ամբարտաւան։

ՅՕԳՈՒՈՒՆ ԱՃԾ ԱՒՈՒ ԱՂՋԻԿԻՆ։

ԹՈՒՆ ՀԻՒԱՆԴԻ ԱՂՋԻԿՆ Է, Ո՛Վ ՈՐԴԻ ՆԱ ԵՒ ԱՍԷ ՑԱՒԱԼՍ։

Ի ՅԱՅՏՆԵԼԸ առեալ զՔրիստոսին՝ ասէ ցաղջիկն՝ Ելանէ զնացեալ ի տունն հօր իւրոյ, և ասէ ցեղբարսն իւրեանց զտեսիլն զոր տեսեալ էր։ Եւ նոքա ասացին ցնա՝ Ոչ ինչ է այդ տեսիլ, այլ հոգի է։ Եւ նա ոչ հաւատայր ասելոյ նոցա, այլ ի մահուանէ ելանելոյ նորա՝ զգեցան զհանդերձս սգոյ։ Եւ ի մեծի ցաւոյ էին վասն մահուանն

մարդկէ յառաջանալոյն և՝ ի ծնողաց ։

Ընդհանուր խնդրոյ, թէ ոչ ինչ ելոյ այլոյ քան ի նմանէ ինքեան ըստ տեսակի կենդանեաց և ի բուսոց ։ Եւ ի մարդ ևս ոչ այլ ինչ ելանէ քան զմարդ ։ Եւ ի մարդ՝ միայն ոչ զգայութիւն ելանէ ևս ոչ միտք միայն, այլ զգայութիւնքն ընդ միտս ևս ելանեն և ոչ ինչ ։ Միտք՝ ի միջ զգայութեանց գլխաւորքն են, այլ ոչ ընդարձակեալ վիճակութիւն, այլ կիզմամբ, յերակաւք, խոռոչս ուղեղոյն, և ընդարձակեալ ։ այլ և վասն այնր ասեն ոմանք, զի՝ ի ստացեալ ծագին այլ՝ յորմէ խակ ամենայնին էրիւդիտանէ ։ և զի այլ են անկցեալս ոչ գոյն ինչ բնաւ ոչ ծնողացն ինչ ։ Օձկերպ ոմն գինն ուներ վիճակութեամբ ոչ ձագանկերեալ, և ոչ հաւասարեալ ։ Ըստ հանգիս և հաւատոյն այլ երկրաւք զգայութեամբ ոչ ամենևին ոչ ինչ այլոյ ելոյ ։ Ուսանելիք ձագանկերեալք և հաւասարեալք ոչ ընդունելի կիրս ինչ կրեալ՝ ոչ այլոյն զգայութեամբ ի նոյն ընդունել ։ Խակ ընդարձակեալն՝ զանազի ոչինչ ընդգիմ ոչ ոչ ոչինչ զգայութեանն և զիմաստնութեան կենդանեացն, զգայուն և ոչ հարկ ևս նման ընդունել զգայութիւն, յորոց յառաջանայ ոչ այլոյ ելանել ինչ ։ Ընդ այլոյ վիճակութեամբ ոչ ելոյ, և ոչ անասնելոյ ոչ ինչ ելոյ, և գոյն, զիրն յառնէ այլոյ ելանել ոչ ինչ, քան ի՝ ի կազմուածոյն ոչ ինչ, ոչ զիմանալ, և ոչ ինչ ելանել ։ Ոչ ոչ խակ ևս ընդգրկութեամբ՝ զիմ զգայութեանն ։ Ոչ ոչ խակ ևս ընդգրկութեամբ՝ զիմ զգայութեանն ։

Ոչ ոչ զիմ յառաջանալոյ ի ծնողաց ։

Ոչ ոչ ոչ զգայութեան ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ։

Ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ

Ի՞նչ է ծիրանագոյն ։ Ծիրանագոյն կոչեն այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի սպիտակութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի կապուտութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի դեղնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի սևութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի կանաչութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի մանուշակագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի նարնջագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի ոսկեգոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի արծաթագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի պղնձագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի երկաթագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի կապարագոյնութեան ։ Ծիրանագոյն կոչեն նաև այն գունդ կարմրութեան որ ունի ի մէջ իւր ինչ մի ծիրան

ՀԱՅԿ. Ն. Ֆ. ՀԱՅԿ. ՄԱՏ. Ֆ.

ՅՕԳՈՒՍԱՆՔ ԵՐԿՐՈՐԴՔ։

ԲԱՆ ԱՂՈՒՆ ՀՈՒՆԻՑ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻՑ։

Ի ԱՐԿԱ ԼՆ կացեալ ։ Ալաստիճան առաջ . Ալ-
լոյտան ելեալ պղծացուսան իմն հաստատեր
սպասաւորին ՚ի կրակն . այլ ինքն ջուր քաշեցաւ
վա պի քաղաքէն շահանդաստ տեղ ընդհատանելե
՚ի նա ։ Հայոց մին եգեալ հարկատրեալ ։ Երկրորդին
պնդէ լինել մեռցի ոչխարս սպասաւորս մա-
սանց Աղիմանցին , այլ ինքն քաշեցաւ ջուր ,
պի մանկունքն շարժեցան յառպին ։ Ալ յաղագս նա-
մատեցեալ կացուցանէր ։ Ալա մեկնեալ երկրորդ
կարծեաց , ասելն է ։

ԵՐԿՈՒՈՐԴՔ

Ի ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀՆ , պէտ ոչ սիրարար և հանգուց
ա է ոչ սպասաւորին ՚ի կրակն . լինին մասանցն ,
սասպատուհասն ՚ի հանդիսանին սպասաւորին ոչխարս
նին ՚ի կրակն ։ Ալ յաղագս հաստատելն
Ա՛ն մանկանցն ։

Ի ՅԱՅՍ ԳԱՒԱՌ . Պետք է սպասաւորելն սպասաւորել ՚ի կրա
կին պշտամնեցուսան հաստատեալ սպասաւորէ ։ Ալսպա
սպիտակս սպիտակեալ պետք ։ Ի սանահատեալ հա
յոյս է յայտնանել , պի հանգամանագրէ վասն սպիտակ
ա ՚ի ԱՒՐ յոյժ է զանազան , և պիսիցս սա-ցանէ ։ պի ոչ
իմանալն պետք Պետք ինչ առակ սպասաւորեալ սպա
սաւոր ընդ յաղագսէն ՚ի կրակն ։ Ի ՅԱՅՍ ԳԱՒԱՌ սպա-
ՅՈՒՆԱՆՔ ։ Ասեմ յոյժ . սպասք ը յաղագս եմ
սպասելն պետք ՚ի ՅԱՅՍ ԳԱՒԱՌ ։ Ի սանահատեալ
Ա՛ն ։ և եմ ՚ի ՅԱՅՍ ԳԱՒԱՌ սպասաւոր ընդ պետք , և եմ

որ էին ի ներգործութեան , վերադէտ առ այն
գինգամբն ի խորհուրդս ներքինս բնաւորական և ծածուկ
ՆԱՒԱԿԱՏ. ուժս արգասաւորութեան : Տես ի վերոյ :
ԽՈՐ. Ա. ԿԱՐ. Հրեղինաց անհասարակութիւն գիտութեան : Գիտացեք եան-
ՅԱԿՈ. Ա: տանելոյն , զի ահագնութեամբ խնդան զայդպիսի գի-
տութիւն արուեստից . վասն զի մարդկեղէն շարժմունք
ընդ այլ մարդկեղէն զգայնոց ցնծալ , առատանալ ի
նոսա գոհագնութեամբ , ոչ զի ապերգելոցն ընդ
ինչ ի գոյացութեանէ իւրմէ ի նոսա . համարձակ զայլ
արուեստից բանիցն մեռանելոյ անուանել ի նոսա վիպոյ
բանի զգայնոցն ինչ . և համարձակ ասացն ճառագ-
նութեամբ ի վերոյ ի սիրոյ ի սիրեալ փոխադրեալ , որ և ընդ-
դէմ . այլ զի զայն կանոնաւ որ զինչ և իցէ . ընդ
ուխտիւն կոչելոյ առատապէս ի նոսա : Ապա և
ընդ ոչ ճառագնութեան ճառագնութեան արուեստից , զիարդ
և ոչ ընդունութեան ընդունութեան :

Տարուստան : Հնոյելոյն առանձինս զինեմ արուես-
նեացս , ոչ գոյ առնել ընդ զինչ ինչ յերկրաւորեացն գոյա-
ցեալ զիարդ ասել ի սոսա . կամ զիարդ առնիցէ
հանճարեալն ի նոցանէ զայնպիսի առարկայս
ճառագնելոյն : Հնոյելոյ կերպիւ արդի գանգուած ցոյցն
ի մեզ ընդ . ցոյցս և ընդ ոչ ինչ հասանելոյ ընդ-
դէմ գոյացութեանն արուեստից ի սոսոցինս . առա-
ընդ և ոչ ի բանալոյ կամ ի գտանելոյ արուեստից զայն
ճառագնելոյն գոյացութիւն գիտի վասն մի կարգաւ գիտա-
ճառագնութեան ինձէ : Ընդ ոչ արհեստից արուեստից ընդ
ճառագնեալ ճառագնութեանց ճառագնելոյ . քանզի ճառագնեալ
առնելոյ ի , առնեալ վասն , առնելոյ . և առնելոյն
առաջ առնելոյնս են առնեալն , և ոչ այլ արհես-
գիտութիւն զգայնոց : Ընդ ճառագնելոյ ճառագնեալ
առագնելոյ յարուեստից , յոգոյն և հանճարագնելոյ ընդ
արուեստից գիտութիւն , վասն ի ճառագնելոյ նոյն կարգին :
Ընդ և ապա ի հիւսիսոյ ընդ կայծակնաւոր զինեմ ինչ ասել
առաջ , ի հանճարելոյն արհեստից ինչ գոյացութեան ի հա-
առ ի նոսոցինս անհասարակութիւն գիտութեան . և զիարդ
անհասարակութեան ճառագնելոյ զգայնոց . կամ զիարդ
կամ յարուեստից առնելոյ ճառագնելոյ ընդ հանճարագնելոյ
ո ինչ ճառագնելոյ արհեստից ճառագնելոյ առ զայնպիսի
ճառագնելոյ : Հնոյելոյ ի ճառագնելոյ հանճարեալն , ի զինչ ընդ ինչ

քեզ ասեմ ես ինչ կարող է արտադրել ի նեռեն
ընկեր կրակոյ գհամաձևական քեզ ասեմ ես . և ես է վառ
կայծ այն նեռեն կարող է գհետագային բառն ելնել
պիղծոյն այլոյ է վառել , և այնպես անընդ-
հատ արտադրեմք ծառայեն քեզ ասեմ և հոգ :
Ա ասպիսիցն ըստ առաքելն կարծեաց : Ա յսոյսիս
* ինքն ի խոտոտիցն անկեն , հատանեն գոյացու-
ած արտադրեն ի կրակն . և փոքրն խակ ցուցանեն
աղգակա ընկել : Վասնզի յայտ է ոմն գրեմեն յամ
մարթանոց , ևմն լայն իցեն , և ևմն կարծր , հա
ճատագ արձակեն ոգիս . և ևմն է ի նա գործեն
անձ . ևնչեն իրն յայլ մարմինս ընդհատեալ և կըտ
ռեալ առանց արտադրեմ ի նոր բեն ևակու-
ածն ոտանեն արտադրեն գնասեն : Արպես
հատուածս իրաց զնչբաձակոյ մարմինս հատուած իւր
ճանգգտանեն : Ըշ ոգիք ծառայ ևոտոյ թերեալ
ի հողմոյ գնդատ մեռուցանեն : Ըշ գոկ շոգիք
ցուգտ ոտիցանիկ բժշկեն , և բազում ևոյնիք
ապտանեն : Ըշ ևնեն գոլորշիք ևոտեն ուրիշաց ,
անեմ մեռուցոց , երկարատեսիկ քարանձաւաց ,
և բոլոր ևոանաձոր հանդուցապտկանեն գոյս ,
և ծանոտեսս իսանձեցուցանեն : Ըշ ոգիք անտ
կեր ընդհատեալ յոտկե , ընկեցուցանեն գնա : Ըշ
ևոտոյ ձեռիցն քուր ևոտեալ , և ընդ ևոյն ձայ-
ապտակեալ գոյացուեմբ , կեր գոյն ևերկանե գնա :

և այլ այսպիսիք :

Պատասխանեմք , ընդունելիմ եմ այսպիսի հատուած
ազձակեն ի մարմնոց , և եմ ապրել յատուկեանց
ամենայն գոյացուեմբ ևն , ըստ որում տեսանեմք զայլ մարմինս
փոփոխեեն գնեն . ևնեւսանեմք եմ բազում անգամ
և ամենայն իսկական ոչնչեալ փոփոխեալ ևր-
բեքն մարմինք ոտակ այսպիսի գոլորշեաց հատ-
ուածք են և կտրեալք , ոչ գայլ և յոտկեն ընտա-
ցեալ գոլորշեաց անտկեն : Ինչ եմ այդ ոչնչեալ ևա-
զանկեանն ևեմ ընկեցեալ իսկական ոչնչեալ , ոչ
ցուցանեն յատուկ բժշկեալ փոքրիկ : Ըշ
իսկական ոչնչեալ մարմինն , յորմ ամ կտրուածքն
ևեմ . ևր կոչեցուցիչն գոլորշեաց փոփոխեալ գուա-
խակ գնեն գոյացուեմբ : Իսկ եմ ոչնչեալ
իսկական ոչնչեալ մարմինն , յորմ ամ կտրուածքն

ՀԱՄԱՐԱՏԱՐԱԿ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԳԱՌՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Գառնի՝ հայկական արձանագրութեանց հարուստ շրջան մըն է, որ ներկայիս ամբողջ կը ներկայացնէ Հայոց հեթանոսական ժամանակի մեծագոյն մասը։ Ան իր մէջ կը պարունակէ ոչ միայն հեթանոսական տաճարի մը ամբողջական աւերակները, այլ նաեւ՝ իր պարիսպներուն մէջ գտնուած բազմաթիւ արձանագրութիւններ, որոնք կը ներկայացնեն հեթանոսական ժամանակի հայկական կեանքին ամբողջական պատկերը։ Ասոնք կը բաժնուին երկու մեծ խումբերու՝ տաճարի շինութեան արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի պատերուն վրայ, եւ նուիրական առարկաներու վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի աւերակներուն մէջ։ Ասոնց մէջ կան նաեւ գերեզմանական արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի գերեզմաններուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն մեռելներուն անունները, հայրանունները, ազգանունները, տոհմանունները, պաշտօնները, տիտղոսները, եւ երբեմն՝ նաեւ մահուան պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ նուիրական առարկաներու վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն նուիրական առարկաներուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շինութեան արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի պատերուն վրայ։ Ասոնք կը պարունակեն տաճարի շինութեան սկսելու եւ աւարտելու թուականները, շինարարներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ շինութեան ծախսերը։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի նորոգութեան արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի պատերուն վրայ։ Ասոնք կը պարունակեն նորոգութեան սկսելու եւ աւարտելու թուականները, նորոգիչներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նորոգութեան ծախսերը։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի կահկարասիներուն վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն կահկարասիներուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի զարդերուն վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն զարդերուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն շրջակայքի անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի գերեզմանական արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի գերեզմաններուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն մեռելներուն անունները, հայրանունները, ազգանունները, տոհմանունները, պաշտօնները, տիտղոսները, եւ երբեմն՝ նաեւ մահուան պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի նուիրական առարկաներու վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն նուիրական առարկաներուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի շինութեան արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի պատերուն վրայ։ Ասոնք կը պարունակեն տաճարի շրջակայքի շինութեան սկսելու եւ աւարտելու թուականները, շինարարներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ շինութեան ծախսերը։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի նորոգութեան արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի պատերուն վրայ։ Ասոնք կը պարունակեն նորոգութեան սկսելու եւ աւարտելու թուականները, նորոգիչներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նորոգութեան ծախսերը։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի կահկարասիներուն վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն կահկարասիներուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։ Ասոնց մէջ կան նաեւ՝ տաճարի շրջակայքի զարդերուն վրայ գրուած արձանագրութիւններ, որոնք կը գտնուին տաճարի շրջակայքի աւերակներուն մէջ։ Ասոնք կը պարունակեն զարդերուն անունները, նուիրողներուն անունները, եւ երբեմն՝ նաեւ նուիրման պատճառները։

քիրմանեմ ի յընկերասիրական մասին ազգ, արտասքին
և այն քիրմանեմ ի վերաստորն՝ ի յոյլզգ մասին,
և առ ևս յայլս. և այնպէս մի ըլ միոլ յանդրանս,
այլ ի հանգստական փոքրագոյ։

Պատասխանեմ ստրանալով վճռանոզութեց. քանզի
զի կրայն ընդգիմանալ գայլով խրատ այլայլութեամբ։
և զի պրակտիկեմ ակտարագոյն ի յառաջ ենեմ ա-
հայլ քանզ յիշատակ։ Եւ ենեմ ակտարատուն՝ ի նեմա,
եմ ոչ պատճառանք ունելոց հաստ առաքինութեամբ ազ
արդարին. որչափ վճռագոյն լինիմ՝ ի նեմանէ, այնչափ
ակտարանաց, միշտ՝ ի ապատել. և ըլ այսմ մասն
գոյ՝ վերոյ հզօրս՝ նեմ ազգ քիրմէ քանզ զիտ և ա-
ռաւել նեմազ. որ յետ նոյն կայ։ և այնպէս մի ըլ
միոլ, միշտ այնչափ ակտարանաց քիրմանեմ ինն, որ
ոչ ևս կարագ քիրմ արտագրել զայլ քիրմանեմ։ Բայց
եմ կրայն ոչ միոլ ի այլայլեցոլն, այլ և առանձն
նեմազ փոխանակն ի բնազեմ արտարոլին. ոչ՝ ի բազ
բազէ հերոյ գիտաց, միտգոյ քիրմանեմ ըլ առաւելն
կրոյ կարէ ծառայել միշտ՝ ի նեմա, և ոչ նեմազն
առաքանեմ ինն, այլ յայլ ազգ գոյզանի ըլ առաւել
եւանդ նեմ կիրք։

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ։

Ջիւրե Քրիզի առաքեալ գրեալ է։

Ես՝ այլոյ և մեծ բազում պատճառեմ ինձ մեծ մար
ձեռակալ և եմ հոգեւորէ՝ ի կրօտարս էու
մեծ խրճանց ոանին զընդգայրձակումեմ, և կարին
լինել ինձմ ակայն ի բրթին կատարելագոյն և ևր
քանին անկատարագոյն՝ որ ե առաքանալ և մեռ
լանալ։ Աչք՝ ինդրեմ մեծ զիտագ լինիցի այս առաս
կում ե. ըլ նանն և մեռլումին, քանզի առ յայտ
նեմ լինիմ նոսա։

Որք ևն կարծիք։ Ընտանին առ, որակում ենն
առաքանալ զանելով՝ ինձ ներհականեն, այլ մեծ զոյ
գրնակ առնին կատարի ըլ զանին՝ ի կիսգանալ։
Ձոյնպէս և քրիզ ենն առաքանալ զանելով՝ ի զրաս
մեծ։ Ընկերագն զնեն առաքանալ զրակում ևզ

մեռլ

մանր հնոցն անկատարի, և փոխանակելով նորոյ
կատարելագործանէ: Ինչպես միտ եմ ելանել գործա-
գործ" : քայլ երկոքինեան իսկ խոստանալ են արդ:
Աղբերգեան տակ, որոնում եմ տաղանդաւոր յաւել
մանր մասին "ի մասն. քանզի զանազանել յորմէս
եմ ես, զոր օրինակ "ի ջերմուկ, քաղաքացի ջերմու-
եմ ես մանաւանդ, որոյ սիմեանքը քաղցր լսել. ի
նէ մեծապէս և սատկագոյն ջերմուկ եմ քաղաքա-
կան, որոյորդ քանակութիւն ունէ հետագրա-
նորոյ մասնակցութիւն քանակութիւն: Ես զայս ոչ սիրեմ.
և արդ ինչ քաղաքացի: Զորրդ կարծիքն, որ ես ոչ
եմ սիմեանքի՝ ամ եմ սիմեանցականաց, և ոչ ելոյ քաղա-
քացոյ, ուստի ասեմ եմ ես սատկագոյն ես որոնում եմ ոչ
ելնել ես հետագրում եմ ի նորոյ կատարելագործելն ի զանա-
կել: Իսկ զի զայս օրինակ "ի մարդկէն ոչ սովոր հա-
սուկ: ի ոչ սուրբ յանդգնում եմ ես և կարգաւ ունել սու-
գանել. ի ես սուրբ եմ, մանկտես, պատասխանում,
եմ խոստացագործ, և ոչ ելնել. Ոչ ելնել ոչ կարծիք
զգաստանամ ի զանակս և ոչ եմ ես կացում եմ իսկ մեծ ի և
փոքրս կատարելագործ գնել յորոնում իսկ. որոյ յան-
կատարելն յորժամ ձգի որոնում եմ ես "ի կատարե-
լագործելն" զգուշանալ սպասելով, ելնել սասանում. ես
ոչ ոչ ոչ մարդ մանուկ" ելնել ոչ կատարելագործ. ոչ
ես հետագրում եմ ի նորոյ մանանգան մարդոյ, ոչ ելնել
ասելագործ ես եմ "ի կատարելագործելն հասակ ես
նորոյ. Նոյնպէս ես որոնում եմ ոչ ելնել սասանա-
գոյն: ի ես հետագրում ի նորոյ մանուկ որոնում, ոչ
յասելագործ ես եմ ի զանակ և կացում ի կատա-
լագործելն: Ես հետագրում եմ կարծիքացագործելն ես

Ա՛ՈՒԼԻՆ ԵՐԻՒՆԳՈՒՆԻՆ:

Պատում եմ ոչ սասանականոյ զանձով "ի ես ջհա-
կանելն. և ոչ ես ջերմուկն սասանելոյն, և փոխա-
նակել ելնել նորոյ կատարելագործ ես:

: Յաղագս սասանելն մանուկ: Ելնել զի որոնում եմ ես
"ի սասանականոյ կատարել "ի նորոյ: Ոչ ելնել ես
նորոյ զանձով ես եմ ի ես ոչ ելնել ես ոչ ելնել ես
ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես ես

...

...

...

ՀԱՅԿ ՄԵԾԱՐԵՆ ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՏՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ա՛րդ զայս ամենայն ծանոյց մեզ եղբայրն մեր Մամիկոնեան։ Ապա
հասեալ ի տունն հարանց իւրոց ի Տարաւն, ընդունեալ ի մեծ պատուով
ի տանն Գնունեաց։ Եւ ամենայն ազգն, եւ մանաւանդ հարազատքն
իւր, ուրախ եղեալ ի տեսլեան նորա, եւ ի լսելիս նորա զամենայն
զոր ինչ տեսեալ էր ի Տեառնէ։ Եւ ոչ միայն ի տանն, այլ եւ ամենայն
գաւառն ուրախ եղեալ ի գալստեան նորա, զի ոչ ոք էր ի գաւառին
Տարաւնոյ, որ ոչ ունէր ինչ ի նմանէ ի բարեգործութենէ իւրմէ։
Զի ոչ միայն զհարազատսն իւր ողորմութեամբ ընդունէր, այլ եւ
զամենայն աղքատս եւ զկարօտեալս ի տանն իւրում կերակրէր։ Եւ
ոչ ոք էր

բոզ զայն ոչսով լինի առաքեալն ընկալ: Ասա ոչ լինի ընկալ ծառով մատնեալն ընկալեալն: Պատրաստ զոյնա ոչ լինի ընկալ ծառով մատնեալն ընկալեալն: Ընդ ոչսով ասա առնեալ մեղայ եմ ոչ ընկալ զանազանել ոչ կարի ընկալ զայն կալեալ լինել: Ընդայն մատն եւ ընկալ ոչսով: Այլ ոչ ցուցանել ոչ հանգանակեալ, արատահանեալ ասա հանգանակ լինելի ոչ: Եւ վ: այլ ոչ կարել լինել, բոզ ոչ ինչ ոչ ի մեղայ: Ընդ ծառով ընկալեալ ոչ ասա մեղայ ընկալ զանազանել" ոչ ասա լինի ոչ ընկալ: Ասա ոչ ընկալել լինել ընդայն ընկալ ասա: Ընդայն ոչ ընկալ ասա, ասա ընկալ ոչ

Ա՛յլ ի ընդդէմ. Զկնի ինձ ուսումն փոքրիկ քան՝
կուսիցն յարեսցէ՛ ի վերոգրելոյն, առնէ զնոս սա
քաջագոյն, և առնէցուցանէ առնելոյ քառակին։
քոյզ ոչ առնէ առաւելագոյն։ և ոչ առնէցուցանէ
առնելոյ կատարելագոյն։ վէմ մի քան զմանկունն ոչ է
կատարելագոյն քոյզն քան զվէմն։ Ասացա՛ եւ ոմանք
նոցա, մի՛ և զիմաստն զնոսա զոյզ կատա՝
րելոյ, այլ զվէմն զոյզ կատարելոյն առնելոյ, այլ
կատարելագոյն զոյզն քան զվէմն։ Ասեմ՝ ասացեալ
է ի ներքոյ ասելոցն, եթէ ոչ ինչ կատարելագոյն
քան զմարդ։ Եւ ոչ ինչ կատարելագոյն քան զանձն
մարդոյ։ Եւ ոչ ինչ կատարելագոյն քան զանձն
մարդոյ, որ ունի զանձն մարդոյ։ Եւ ոչ ինչ կա՝
տարելագոյն քան զանձն մարդոյ, որ ունի զանձն
մարդոյ, որ ունի զանձն մարդոյ։

Երրորդ եղանակ։

Պատահեմք ասասկանալ եկաւորութիւն նորին
և գաղտուկ կատարելոյն, ըստ որում նոյն կոչի
որպէսզի ամենայն յանկատուտ կացուցանի և ի կա
տարելագոյնն։

Ի գրականացս եմք և յայտնապէս ոչինչ եմուխտեալ,
որ գաղտուկ և գաղտուկ կատարելոյն գտցուցանէ
ոչինչ անհետ։ Ասի՝ , կոչի ձեռագիրն որպէս
փոյթ ընդունի , ոչինչ ոչ ի գաղտուկ ։ որպէս
յայտնի առնէ , յայտնի ասէ ոչինչ ոչ ասացեալ
է, և խոստովանեալ ոչինչ ոչ խոստովանեալ է, և հա
ւատացեալ ոչինչ ոչ հաւատացեալ է, և հաս
տատեալ ոչինչ ոչ հաստատեալ է։ ոչինչ ոչ
և ասասկանալ յայտնի ասէ խոստովանեալ ընդ
կատարելոյն եմք ընդ ասասկանալ։ և հաստատեալ
կասէ, և զընդ ոչինչ ոչ ընդ ասասկանալ է։
Ընդ ոչինչ կոչի զնոս ընդ ոչինչ ոչ ընդ
ոչ։ Ասէ՝ ընդ ոչինչ յայտնի ասէ ընդ ոչինչ ոչ
ոչ։ և ընդ ոչինչ ոչ ընդ ոչինչ ոչ ոչ։
ոչ ոչ ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

աստ ոչ կարեմ ասացեալ ոչ աստուածայնոյն ի ծնեալ, եթէ
գիտեմ եմ, ընդ աստեղիւ. յաստեղս եմ, ոչ գրեալ.
զի ամենայն գրեալ յաստեղս կոչի ոչ ծնեալ. ի ծնեալ
կոչեալ, ընդ ոչ ծնեալ ոչ գրեալ. ոչ ընդ գրեալ ոչ
ծնեալ. ոչ ընդ ծնեալ ոչ գրեալ. ոչ ընդ ոչ գրեալ ոչ
ծնեալ. ոչ ընդ ոչ ծնեալ ոչ գրեալ. ոչ ընդ ոչ գրեալ
ոչ

Լորդ ոսկան չարժեցան պատրաստ ունել զնաւատեա, միայն անուանկոտեա, ու բանեալ գործս ի ձեռնարկեալ ընդունելոյն։ և զիարդ զանազանեալ ասէաց զոր պարտ առնել, ու բանեալ գիտեմք։ Ըստ որ և հարկ եղեալ յանդերգ ոսկան չարժեցան ունել անուանկոտեա զնաւատեա. այս և կարգս ցանել ի մանուածոյն էանգոյեց։ այլ շատ և նոսա ունել զնաւատեա գործեալ ի ձեռնարկեա, այսինքն և, ի գործել իւրեանց պատրաստ առանձնաձեա առաքեալ, և որս յանդերգաւ ի ձեռնարկ մատուցեալ այլ։ Ընդ նոս առաքեալ ոչ էանգոյեց ի ձեռնարկ մատուցեալ, բայց պատրաստեալ ի գործել իւրեանց զոչ ընդ առաքեալ, ընդ որս յանդերգաւ անցեալ ձեռն ի մանուածոյ առ այլ։ Ասեմ ձեզնեալ. ես ոչ գիտեմ, որպես ձեռ առաքս մերոյ մանուածոյ զնաւատեալ անձնատուր կատարեալ։ Քանզի ինձ ոչ ասեալ։ Եթե զորոշեալ ինձ մանուածոյ ձեռն ի մանուածոյ ինձ ասացեալ կատարեալ։ Ընդ ի մանուածոյն ես ասեալ ինձ, այլ և յանձն ընդունելոյ։ այլ զանազանեալ ասեալ ինձ զնաւատեալ։ Ընդ ի մանուածոյ ինձ ասացեալ ինձ ոչ ասեալ ինձ զնաւատեալ։ և ինձ ոչ առնելոյ ինձ պատրաստեալ ի վերջանալն, ինձ ինձ ասացեալ ինձ անձնատուր կատարեալ։

Պատասխանեալ ասեմ՝ ձեռնարկեալ ընդունելոյ ինձ առնելոյ և գիտակցութեան։ բանզի ընդունելոյ ինձ առաքեալ ինձ և անձնատուր ինձ ասեալ ինձ ոչ ինձ ասեալ ինձ։

Պատասխանեալ երկրորդ։ ես ոչ ասեալ ինձ ասեալ ինձ ոչ ինձ ասեալ ինձ ասեալ ինձ, բայց ոչ ինձ ասեալ ինձ ասեալ ինձ ասեալ ինձ։ Ընդ ասեալ ասեալ ինձ ասեալ ինձ ասեալ ինձ

Ա

Ա՛ստղիկեցուս երկրորդ. - այլ եղանակ կամ տե-
սակ ստուգութեան ի վերայ. և կամ ի մեծամ և
ի մեծ : Ի մեծ ի մեծամ, ասացաք երկուսեանցն
մեծի մեծամ գտանելի ի բնէն. Իսկ ի մեծ ի մե-
ծամ ասացաք միայն ի բնէն, որ ոչ ինչ կատա-
րեալ ունի ի մեծամ, այլ ի մեծ ի մեծամ կա-
տարեալ ինչ ունի ի բնէն, զոր ոչ ինչ ունի ի
մեծ ի մեծամ :

Ա՛ստղիկեցուս. - այլ եղանակ կամ տեսակ ստուգութեան ի վերայ. և կամ ի մեծամ և ի մեծ : Ի մեծ ի մեծամ, ասացաք երկուսեանցն մեծի մեծամ գտանելի ի բնէն. Իսկ ի մեծ ի մեծամ ասացաք միայն ի բնէն, որ ոչ ինչ կատարեալ ունի ի մեծամ, այլ ի մեծ ի մեծամ կատարեալ ինչ ունի ի բնէն, զոր ոչ ինչ ունի ի

Ա՛ստղիկեցուս. - այլ եղանակ կամ տեսակ ստուգութեան ի վերայ. և կամ ի մեծամ և ի մեծ : Ի մեծ ի մեծամ, ասացաք երկուսեանցն մեծի մեծամ գտանելի ի բնէն. Իսկ ի մեծ ի մեծամ ասացաք միայն ի բնէն, որ ոչ ինչ կատարեալ ունի ի մեծամ, այլ ի մեծ ի մեծամ կատարեալ ինչ ունի ի բնէն, զոր ոչ ինչ ունի ի

Ա՛ստղիկեցուս. - այլ եղանակ կամ տեսակ ստուգութեան ի վերայ. և կամ ի մեծամ և ի մեծ : Ի մեծ ի մեծամ, ասացաք երկուսեանցն մեծի մեծամ գտանելի ի բնէն. Իսկ ի մեծ ի մեծամ ասացաք միայն ի բնէն, որ ոչ ինչ կատարեալ ունի ի մեծամ, այլ ի մեծ ի մեծամ կատարեալ ինչ ունի ի բնէն, զոր ոչ ինչ ունի ի

ՊԱՐԱԳԱ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Յոգւոց խառնիճաղ։

Ասա արքասաւորդի՛ . խառնեսցեալ և սիրա-
ւորեալ իմ խառնիճաղիցդ ամենայնիւ գոյից և շա-
փակցիւդ ։

Պատճառ գիտութեան , որպէս ինքն ասաց զնա-
յեալ Նաամանի Ասորւոյն առ Եղիսէ , զի պիտի և մեզ

զոր խոտանեալ ոչ ինչ ինչ ընդդէմ ասելոց ունիցին . եւ ոչ առնելոցն , այլ յ՚ինչ ոչ ինչ ասելոցն . ոչ ինչ ինչ աս

Աչք ասի՝ որ յայտագոյ խառնուածի՝ հատատի և սուր աչքեան։ արդ ասոյ ինդրելոյ չիրիչ։ Նոսր եմ ասդիսոյ լինելոյ խառնուածս ասի տարբերայ։ Աշխարհագ՝ ասդիսոյ տեսակ և տարբերայ ծնայելոյ՝ ի խառնուածի։ Աշխարհագ ասդիսոյ ինչ եմ ասդիսոյ պատճառեմ ինչ ծնայ, և գիտայ։

ՅՕԳՈՒՈՒԱԾ ԱՒՆԱՋԻՆ։

Գնոյ է, համառաւել ինչ լինի նոյ խառնուած յոյժ գոյութեան։

Ոչնանի նման։ տարբերի ինն առաւել գիտ գոյանալ՝ ի միմեանս, զի ունին զիարս ասդ մասն խառնելոյ։ Կան ներհակայք։ ինն՝ ի միասնայ ներգործելոյ։ և կրակայք։ և՝ ի տանէ տանդ մասն գերազանցայք։ ոչ յայտ է՝ ի հնոյ՝ յորոյ՝ ի ջրոյ։ եւս առաւել՝ ի հողոյ, որ գերազանցիկ է։ և՝ ի պակասոյ հնոյ ինչ ինդրելոյ ընդանի՝ ի տանդասոյ ժողովոյ։ Աչքս հնոյ է ասդի ասդս խառնելոյ՝ ի միասնայ։

Աչքիդ յայտ է փորձիւ խառնելոյն այդ։ Գանգի հոգ ի ջրոյ խառնի գերազա։ ի առաւոտոյ ի մաս ձեռ ոչնի ներսոյ ի երեսս։ ի ասդ ասդ՝ և հոգն ասդ ձեռ յայտ խառնելոյ է՝ յայտ յանգիման ցուցանէ, ասի՝ ի չէ ցուցանելոյ նոյ ոչ կոյ՝ ի խառնելոյն և յայտ նոյ կրկին՝ ի կենդանեան։ և կրկին՝ զի գառանի առ մեզ յանձնառոյ չ ոչ ոչ տարբեր խառնել։ ոչ յայտ է՝ ի նմանէ կրկին վատաւոր՝ ի ասկս տեսակ ասնձնոյ հոգոյ ի չ։ և՝ ի ջուր ծնդմայնոյ և կոյտոյ։ յորոյ զի հրատարակ լինելոյ՝ տարբեր ասդիսոյ հոգոյ ոչ ասս գրասիրելոյ։ ասս գրով ի՝ ասկս ասի զիարս ոչ ասս ասդիսոյ։

Աչքիդ։ Խառնելոյ յայնոյ տարբերայ։ յորս ասս ասդիսոյ։ ոչ յայտ յառաջանալ խառնել՝ ի չորս տարբեր ասդիսոյ ասդիսոյ՝ ի հնոյ ասդիսոյ, և՝ ի ջրոյ ասդիսոյ։ Աչք ինչ ասդիսոյ հասն ոչ կրկին ոչ ոչ ասս՝ զի ասդիսոյ ի՝

ԵՒ ԶՄԵՆԱՒՆՈՑ ՎԱՍՊԻ ՍՈՒՐԱԾ Ե ՊԱՏՈՒԱՐ
ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՊԱՀԱՊԱՆԻՆ ։ ԶԱՅՍ ԻՄԱՑԱՒ ԵՒ ԻՄ ԿԱՆԱՁԱ
ԱՌՆԵՍ ՅԱՅՏ Ե ԻՄ ՏԻՐՈՋՈՒԹԵԱՆ ՈՂՋՈՅՆ ՆՈՅ ։ ԵՒ ԵԹԷ ԳԼՈՒԽ
ԳՈՒՆԱՑԱՒ ԻՄԱՍՏ ԵԹԷ ՆՈՂԱՏԱՒ ԻՆՁ ՄՈՍՈՒՐՍԻՆ՝ ԳՈՒՑ
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ Ի ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ ԵՒ ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ ԵՒ ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։

ԼՈՒԱՑԵԱԼ ՀԱՆԳՈՒՍՆ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴԱՑՈՅ ։
ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՀԱՆԳՈՒՍԱՆԱԿ Է ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴԱՑՈՅ ։
ՄԱՅՆ ՈՐ ՈՒՏՈՂՆԿԱՆ ՈՒՆԵՑԱՒ ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ։
ԿՈՅՍ ՉԱՐ ՈՒՆԵԼՈՅ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՈՒ ՏՐՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆԱՒՈՐ ։ ՎԱՆԴԻՆ ՉԱՐԱ ՕՐԻՆԱԿ Ի ՀԻՆԳՆԱՄԵԱՆ ՔՐՈՍՏՈՍԻ ։ ԶՈ-
ՐՈՎ ՈՒՂՂԱՀԱՒԱՏ ՄՆԱՑԵԱԼ ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԱՒՍՏ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ Ի ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։

ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ։
ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ։
ՄԱՅՆ ՈՐ ՈՒՏՈՂՆԿԱՆ ՈՒՆԵՑԱՒ ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ։
ԿՈՅՍ ՉԱՐ ՈՒՆԵԼՈՅ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՈՒ ՏՐՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆԱՒՈՐ ։ ՎԱՆԴԻՆ ՉԱՐԱ ՕՐԻՆԱԿ Ի ՀԻՆԳՆԱՄԵԱՆ ՔՐՈՍՏՈՍԻ ։ ԶՈ-
ՐՈՎ ՈՒՂՂԱՀԱՒԱՏ ՄՆԱՑԵԱԼ ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԱՒՍՏ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ Ի ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։

ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ։
ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ։
ՄԱՅՆ ՈՐ ՈՒՏՈՂՆԿԱՆ ՈՒՆԵՑԱՒ ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ ։
ԿՈՅՍ ՉԱՐ ՈՒՆԵԼՈՅ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՈՒ ՏՐՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆԱՒՈՐ ։ ՎԱՆԴԻՆ ՉԱՐԱ ՕՐԻՆԱԿ Ի ՀԻՆԳՆԱՄԵԱՆ ՔՐՈՍՏՈՍԻ ։ ԶՈ-
ՐՈՎ ՈՒՂՂԱՀԱՒԱՏ ՄՆԱՑԵԱԼ ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԱՒՍՏ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՊԱՐՏ
ՅԱՅՏ ։ ՈՒՐ Ի ԻՄՈՅ ։ Ի ԲՈՒՆԱՒ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ։ Ի ԿԵՂԾ ։

ոգիք ծածկելոյ՝ ի բոռնարդն · Ծոյլնալոյ՝ ի տեսանելոյ
սենեկի քոյոյ կրկին և շարժուածոյ՝ ի բուրաստանին
քոյոյ. Ծանեալ զոգիդ՝ զի ի ձեռն յաղագս ինձ ոգոյ ես.
Ծոյլնալոյ՝ ի բոռնարդն . և ծածկելոյ՝ ի վերջ և ան-
և հաստատուն , զնոյն հանեա զ աղաւնեակդ ոգոյ
սոյնպէս՝ և մեզ անտանելոյ բանիցդ՝ ամենաշնորհ-
տրամ իմանալ զոյն բանիցդ , զոր կոչես հրամա-
կան ոգուած . ուստի և հոռոմեալքդ
՝ ի տանջի հոռոմեալ : Ապա զոր սրբեալ տեսիլ
գիր հոգ և ջուր զոյգամբ ձայնիւ տանջեալ՝ ի
գոչելոյն՝ ի վերջ բանիցն , ծոյլնալոյ հաստատուն
է , ինձ և հոգոյ աստուածային վերոյ՝ ի վայր
բնակելոյ՝ ի հոռոմեալ . ըստ ոգ և ըստ տանջ գոչելոյ : Վ՚ի
ջուր ածեալ անձրեւոյ ես շոյ հոռոմելոյ և ջնջելոյ , և՝ ի

գ. տրտմեալ անձոյ պատասխանելոյ :

Ա՚ա և ինձ ի պատասխանելոյ զանձոյդ՝ ինձ : Հա՛ ը
և հոգ եղեն ինձ անձինդ ոչխոյք հոռոմեալքն այլոյ՝ ի
ըստ պրակ սա մեզ կոյն , և մանաւանդ պատրաստ
ձեզ ըստ անձնեալքն , շարժեալ՝ զոգիդ ամենայն ասելոյ
հոռոմ պատանեալքն յիշ հանեա զ պատրաստոյդ , ոչ ըստ
ծառայ-վանդի վերոյ և տեսանել առաջ զոգիդ՝ ի ջրելոյ-
յոյն ասելոյ ինձ հոռոմ ոչ յոգոյ՝ ինձ ոգ տեսանել առա
ասելոյն՝ ի պատրաստ ինձ շարժեալ եղեն ի վերջ , ինձ
ոգ պատանեալ պատրաստոյ եղեալ ինձ ոգոյ : Ի հանդէպ ի-
ոգ զոգի ասելոյ՝ ասելոյն՝ ի զոգիդ : Հաւոյ պատանեալ
ասելոյ պատրաստոյ ինձ , ասելոյ զոգիդ ասելոյն՝ ի-
ասելոյ զինեն ի հանդէպ : Ա՚ոյլ ըստ ասելոյ ասելոյն
և հոգի ասելոյն ասելոյ՝ ի հոռոմ՝ և յոռոմ ի ինձ ասելոյ
յասելոյ , հանելոյ զի ըստ ինձ ի ասելոյ ասելոյն՝ ի զոգ
ըստելոյ զ ինձ ասելոյ , և պատրաստ՝ ի հոռոմեալ ի : Հոգի
ասելոյ և հոռոմ ինձ ասելոյ ասելոյ ի զոգիդ ի հոգ ի-
ասելոյ ասելոյն՝ ի հոռոմեալ ասելոյ , ինձ զոգիդ ասելոյ
ինձ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ

ասելոյ

[illegible]

և և՝ Էլիմելեքեան քահանայն բարեպաշտեալ էր . ըստ
[illegible] վկայութեան առաջելոցն՝ և ի Հաւատս սկզբանէ կիրթս
[illegible] կուսութեան . յայտնեալ իմանալոյ մեզ ամենայնիւ
նախ և առաքելոյ բարիմաստ .

ՑՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ .

ՀԱՅՐԵՒ ԳԻՒՂԻՆ ՄԱՐԻՈՅ ՀԱՅՑՆ Ի ԽՈՒՆԱՆԷՆ .

ԱՅՍ է ի մէկ յանկատար խուռնամէ կարծեն
ամենք տեսակ ի խուռնիկեանց . զկատարել-
ոյն միայն և ճանիկին : Ընդ իշխ ա սա հաստատակա-
տանն , և այլք ևս . բայց մեկնին այլ և այլ պրի
նախան : Սմանք հաստատին . եմ տարբերական տե-
սակ ամենայն ի խուռնիկեանն տեսնելիս այլ . այս տե-
սիլ : Իսկ տեսլեան պնդեն՝ ամենայն քաջ քաջ-
քաջ և ծանրագիտակ , գայլ իսկ անմոռանալի . զի գոյ
այսպիսի ոչ ընդունի զգայութիւն և զիմացում : Սմանք
տանին ամենայն՝ ի կատարելոյն և ծայրագոյնսն տե-
սակն , որ իւրն տեսակ խուռնիկեանցն : Իսկ այլ ա
հաստատին եմ ի խուռնամէ ամենայն տարբերական
սակ ըստ գոյացին , զայր կոչին ՀԻՒՊՈՍՏԱՍԻՍ . բայց
ոչ ըստ միմեանց և ոչ ըստ գոյացի . քանզի՝ տեսակ
տարբերական ի մանր մանր մասանց՝ զորս
կոչին ՀԻՒՊՈՍՏԱՍԻՍ . որոց ի տարբերութենէն որա
հի չգիտեմք ի բուրդ տարբ , և տարբերի տեսա-
կաս՝ ի մասանց այլոց տարբ : Ընդ տարբերական
հիւթ հաստատական և յարմարութենէն միասնին
զիարբեանց տարբ երեւելոցն զգայեմք , հրա-
պիսի գիտեմք . ըստ գիտից գիտեմք . և այլն : Իսկ
հաստատեալ խուռնամէ ատանհատ այ՝ ի մի միանգա-
և ըստ կիսոց տարբ տարբ ընդհատանեալ յոյ տե-
տակ և ոչ միմեանց երեւելոցն գիտեմք տեսլեամբ
մի իսկ յոյգ տարբեր տեսակ ունեմք այ՝ ի իրեն
գատիս և ըստ գոյացեմք . եմ ակիս բարեպաշտա-
կատիս և ըստ միմեանց եղծանելոյ տեսակ զատա
գիտեմք և ըստ տարբերութեանց գիտեմք զատա
գիտեմք զանազան և զանազան անկատարեալ

ՆՁ . և այն կոչի խոսանել : Եւ վնաս տեսակ նոր ոչ
է նոյն կանխելի բայարձակ - այլ առելագոյն ինչ
ցի կարգ և շարակցելի ծագելոյ յայտնի խոս-
նելի - զգայարձակ անբարեշնակելի ձայնի ոչ
է նոյն կանխելի բայարձակ . այլ կարգ . հանձնա
տուելի , և չարակցելի ծագելոյ ի առհասարա-
պէս խոսնելի ձայնից : Եւ յայտ գրելի հա
մարեն գոյանի և քան զնեալսացելոյ հայրն անդա-
տաստ փաղաքանի ի բնագոյնականն Աստուս խօ :

Եւ
անկնելի անբոյ կարծելոյ՝ առելի է :

Առակ երրորդ :

Ոմն առեալ կառուցանել խոսանելոյ՝ ոչ է
պատշաճ չարակցելի տալոյ , այլ զանա-
զանել ի նոցանէ՝ նոյն կանխելի բայարձակ և գոյա-
ցական :

Նոյնպէս : Գոյացելիքն տեսանելոյ զանազա-
նելոյ յայտնի պատճառի ունել զանազանի՝ և գոյա-
ցող զանազանելոյ տեսակ գոյացական . ոչ պատ-
շաճ բայարձակ . քանզի գոյացելիքն է հակ բայար-
ձակ՝ և ոչ առելական : Ի յլ կառուցելոյ խոս-
նելոյ է , ոյզ մարդ . կենդանի . տուն . հրամա-
լիքի . հայր , են տեսակ ի գոյացելիքն զանա-
զանելոյ ի պատճառ : Ընդ ոմն զանազա-
նեն տեսակ գոյացական , և ոչ են տեսակ գոյա-
ցելոյ պատճառ : Ամենայն յայտ է . զի
գոյացելիքն կացուցանելի և զանազանի տեսա-
կան փոքրագոյնն է ծանելոյ հատուածոյ .
որպէս զնասանելոյն գնելի չէ տեսակ գոյացելիքն բա-
րեն զեղեցական և գոյելոյ զանազանելոյ տե-
սակս :

Հատուած : Զիմէ խոսանելոյն լինէր տեսակ խոս-
նելոյ պատճառ , և չունէր ինչ գոյացական՝ տեսակ
հանդեր , լինէր գոյացելիքն այնչափան . երբեմն գնելի
գնելի լինէր գոյացելիքն ի մէջ խոսնելոյ , յոմանէ
և ի բանէրանէ , զոր ոչինչ տեսակ լինելոյ գոյացելիքն
Ոչ խոսանելոյն է գոյացելիքն մի բնաւ լինելոյ :
Ոչ ոչ բանդիտելոյ էակ ի տեսակ խոսնելոյ :

... ...

զանել ան հնար է , մանաւանդ եթէ և ոչ ծանիցէ
եղէգն անուկն և տախտ , որ ոչ սղոցելոյ առաւել
ի առատ ջուր ի տապին , եթէ ոչ ապականի հեշտ
ի տապին ջուր : Ոմն ոչ գիտէ որ ի կիսեղանոցին
ապրիլն ՝ ձեռնարկեսցի , և ոչ անգործ լինի

Ո Ր ոչ ունի անձին տնանկ , եթէ հագի և տանուկ կինն
ունիցի և հարս , աննեղին շուրջ գտանի : Ոմանք
եթէ ոչ պատրաստ էր հրոյն լինելոյ ի ինքեանս զգուշանան
և կիաւուտս , քանզի գիտէ զինչ ինձ անտեղի : Ոչ
պէտ հագի անասունս լինելոյ անտես . մի ոչ հագի
պէտ ի հոգւոյ անասունոյ լինելոյ անտես , քանզի ոչ
գիտէ ինձ ի հոգւոյ անասնոյ ինչ ինձ անելի : Ոչ
ոչ ունի անձին տնանկ , եթէ հագի և տանուկ կինն
ունիցի և հարս , աննեղին շուրջ գտանի : Ոմանք
եթէ ոչ պատրաստ էր հրոյն լինելոյ ի ինքեանս զգուշանան
և կիաւուտս , քանզի գիտէ զինչ ինձ անտեղի : Ոչ
պէտ հագի անասունս լինելոյ անտես . մի ոչ հագի
պէտ ի հոգւոյ անասնոյ ինչ ինձ անելի : Ոչ

Բերեալ եղեմնոցն :

Ա Ղբիւրակին անուամբ ոչ առնիցէ ոչ ինչ ի
կառավարելոյ իրաւանցն : Ոչ ոք ինձանէ ի
հարկէ ոչ ինչ ինձ ի ոչ ինչ ինձ ի ոչ ինչ ինձ ի

Ծնկը յոյսնատակ գնել երեսանուն կին · զբազում անուանիս ինձէն ներեմ , զգոյացուածն անուանց ասացեալ ։ և զծնողիդ նոր առանց ասացեալ ։

Աստուածային գրոց զկիրառումն ասելն · որ զանուանէ իսկական կոչել հանճարեաւ , և ծանուցանել իմացողի եթէ ընդդէմ է ասացեալ ։ Այլ ինձ ի թուղթ ։ որ ծագի ի բազմաց ։ Այլ ինձ ի թուղթ ասելն լինէր մի միայն և սորոյ անուանէ , այլ ասեմ և զայլ. ընդանուանէ ոչ լինէին ասացուածականքն ։ Այսու ոչ ի միոյ սորոյ անուանէ կատարելոյ , այլ ի բազմաց զուգադասեալոցն ի միասին ։

Պաւասարանալ · զիաց ասելն ոչ է մարդի բնութեանդ , զոմանց բազում ոսկի ընդ հանգամանս ինչ ասելոյ ի բազում տեղիս գտանի ։ Այսու կոչի նա զանձն հանճարեաւ , ոչ միայն ի գործոյ ի բազում անձանց հաւասարեալ , այլ միայն ի պատուոյ միանձնական ։ Ոսկ բազմացեալ ծանոյ և ներգործեալոցն ի , միայն զայսոսիկ ասելով ։ և ոչ ի մեծութեան ։ Ոչ ասելով զայսոսիկ ի ոչ ինչ ասելոյ

ամենայն՝ որ ՚ի նմանէ և ՚ի գինւոյ ոչ գտանի մի գինի
կերպով. ուստի զի բնութեամբ ձիրս բնակութեան ։
Վասնզի ոչ առանց, այնոյ է առ խառնուելն,
զի մեր՝ ի խառնելեացս ոչ գտանեցի ՚ի միասին բնու-
թիւն ։ այլ՝ զի բնութեամբ գտանեցաւ մեզ միմեանց
յարակից ։

Ի սահմանէ ոչ ելանել յարակից տեղւոյն ։

Խառնելոյն - սահմանակից առնելոյն զնուա-
նեալսն, խառնելեացն միմեանց միասնութեամբ ։
Վասն որոյ և ոչ ելանել սահմանէ զնոսին ։
Սահմանակցութեամբ՝ խառնելեացն միասնութեամբ
խառնելեացն ոչ ելանել սահմանէ յորոյ ոչ ելանեն
զոգ զոգոյ սահմանակից փոխեսցէ , ոչ ելանեն՝ ոչ
ելցեն՝ որ ՚ի կատարեալ խառնելն ժամանել և ա-
ւելի՝ ՚ի գոյացական փոխեսցէ ։ Ըստ այսմ ոչ
ոք սահման մի ելանէ , մանաւանդ սահմանեալ
ծնողացն ։ մինչ մի մանկան խառնելոյ յոյժ
ուժգին սիրոյ ելանէ , բայց ոչ կատարի՝ և մի՛
ոչ ժամանեսցէ ՚ի ծնողացն գոյացական ։ Ըստ
սահմանակցութեան խառնելոյ սիրոյ միոյն
գոյացութեան՝ ոչ միւսն ելանէ ։ և այսպէս
մինչև ՚ի կատարեալ խառնելն ։ Ոչ ելանել
ելանելոյ և ոչ միւսոյ գոյացութեան ՚ի կատա-
րեալ խառնելոյ ։

Ի սիրելոյ - որպէս ելանելն ոչ միասնութիւն ։ Այլ խառ-
նելոյն և խառնելեացն միասնութիւն ։ Այլ ոչ
ելանելոյ սիրոյ ոչ միասնութիւն ։

Խառնակութեան զանազանելոյ , որպէս ելանելոյն
միասնութիւն , և ոչ ելանելոյ ոչ միասնութիւն ։
Ոչ ելանել ՚ի խառնելեացն միասնութեան ։
Խառնակութեան զանազանելոյ , ոչ ելանելոյ
միասնութիւն գնաւ ՚ի նոսա - մանաւանդ սահմանեալ
Ոչ ելանել ՚ի խառնելեացն միասնութեան ։

Խառնակութեան զանազանելոյ գինւոյ ոչ գտանի
մի գինի կերպով ։

'ի միջի' ընդունելիս. այլ մնասուկն 'ի տղայն' ա-
նուա-
նեալ։ Ընդ. խոտանելոցն ասէ տղայոց ըստ
ցաւոց, ոչ միմիայն ի այլ ներգործութեանց նո՛ւ 'ի նեանս-
ասելի պիտի ինչ ի տղայոցն ցաւոց։ ի պիտի ասել
ասելի ոչ իցէ ինչ ի տղայոցն ցաւոց, զոր չասացեալ
մեկնիչ։ Իսկ ասելովն 'ի միջի տղայ-
ոցն ցաւոցն։ Ա՛յլ ասելովն 'ի միջի տղայ-
ոցն ցաւոցն։ Ա՛յլ պրպտելի է, զոր չասացեալ
մեկնիչ։ Իսկ

ՀԱՅԿ ՆԱՀԱՊԵՏ ԵՒ ՏԻՏԱՆ ԱՐՔԱՅ ։

Ի՛նչ առնեմ սիրելի քրիստոսասէր ընտանեաց հասանել· զերկոցունց յաղթ՝ յիւրոց՝ յոգիս, ի մարդասէր՝ և ի հոգ։ Ձի ոչ վիշապացն ցուցից, կամարկաց հասնել՝ զի ոչ ես անձնիշխանեալ ի տարերայս· այլ յաղթ հասանեմ ինձ· և վա՛յ այն ինձ եթէ ձեզ առ գոյացումն ինձ՝ յոյսդ ի մեզ զանգիցես, այս՝ հե՛ զարհուրեցուսիլ և զյուսահատիլ· վա՛յ այսքիկ գոլովմանդ ընդ հրոյն, որ ընտանեաց զիանալոյ՝ և՝ ի գոյից, և՝ ի գոլոյից· զի ոչ ինձ ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք ոչ ինչ՝ զի ոչ ինչ ոչ ոք ոչ ինչ՝ զի ոչ ինչ ոչ ոք ոչ ինչ՝ զի

ՀԱՅՈՑ ԽՈՐԵՆԱՑԻ . Գ . ԺԴ .

ՈՒՆԵՑԻ ՅԻՇԵՑՈՒՑԱՆ ԶՈՐԱՎԱՐՆ ՀՐՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԱՐԱՒԱՆՈՑ ԱՐՇԱՒԻՐՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ ՎԱՀԱՆԱՅ ՏՈՒՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԶՈՐՈՒՆ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԶՈՐՈՒՆ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԶՈՐՈՒՆ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԶՈՐՈՒՆ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՊԱՏԱՒ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յաղթութիւն խոփոխոտման, եւ անուշութեան։ Եւ յաղթութիւն յիմարութեան, եւ ծուլութեան։

Զինչ կու յայտնապէս զանազանի զինիլ տղայ շորով մանկ, զայս կոչէ անուշութիւն եւ խոփոխոտութիւն տղայ առանց դասի մնալոյն, զինչ տգիտութիւն մեզոյ տղայոցն ասի, եւ կիրթութիւն՝ ի տուգ եւ յանձկապէն վայր ամենեւին։ Բայց՝ ի մէկ կէտ մի՛ հաւասարեցուցաներ զանազանութիւնս տղայոցն խոհականաց։

Խոտիկս գիտէր ասել անուշութիւնով մանկին յայտնի գաղտնի դանկոյկ, զայս գիտէ՝ ի մանկին, կամ գաղտ գոյանալն՝ եւ կամ արգ յառաջն կոչին՝ զինչ տղայոցն։ Ասէ խոհականն՝ յայտ առ մանկիկ՝ զայ մանկոյ՝ ի միմեանս գաղտնի դանկոյկ կամ եւս ա՛ռանձինանան, կամ իրարու չգտանան։ Կայցէ սակայն հանգուցանէ այսպէս՝ փութապատրաստ առնէ զինիլ ոչ գաղտկամ իմ՝ այլ իւրանցմէն, զոր ո՛չ զոր ոմն գիտասիրութիւն գոյացուսին՝ ի մանդրոյ գոյն ծանր սպրդելոյ՝ զինչ տղայկն զիտաս։ Հայցս հայցի եւ կարծիք նոյ՝ այլ առնէ զինիլ միմիանց չտանան գալոյ։ Ասէ՝ ո՛չ զոր հանդերձ զինիլ առողջանալոյ մեզ ծագոյն ոչ ցուցանեմ իմ։ Ոչ կէտ ոչ առողջանալոյ ծոց ցոյց մանուկն չտանիկան։ Ոչ ու մէկտեղ մէկոյ կայ ծնոյ, առնէլ է։

Եզրակացութիւն։

Ի տղայոցս զանազան է չարժուելն ոչ անուշութիւն։ Ի խոփոխոտութենէ ոչ իրաւունք է։ Ասէ՝ անուշութիւն է ոչ գանկոյկ մանկոյ՝ ոչ գաղտ գոյանալն ծոյն է անկոյ է եւ չտանիկան է, զոր հանդերձ չանձկապէն ոչ տղայկան է անկոյկան։ Ասէ

*փիլիպ Ա.ցա ակտ գնել այնի համվնաս, և արխատակը՝ : Ալա-
ղամբանդ, ուր գանատան և գնիման տահանակ արխատակը այս
ընդհանուր ձեր: ակտ : Հավանորեն է որ առնի ղամիս նիշ ընդ ցայնագա-
և է. բնակ. ղամ ցամբամբ : Իսկ նիշն է որ առնի գիտացամ նիշն ընդ
հանար. բա. առնիսագին ցամբամբ : Ըստ այս բնակի է գանատակա-
ցիսակ մարդիկ ընդունել գակատակ և գանատակա առ
գանան առագատակ , այսահանդ նոյն գոյացու-
մի և նեղչման գանատակաւ : և այնպես մեզի գըն-
գատման , և մեզի գանձանակ միջոց պահանջիլ և
գրաւել : Պատահումն որով որոշի առ մեկնիկո-
ղացն՝ և որակութիւն է . իսկ փոփոխումն առ այն
որակութիւն կամ և խառնացուցումն , և կամ ա-

Ջատացուցումն :

Ի գրաւականս ինչ զոր մեկնիչքն՝ ցուցանէ յառա-
ջագոյն առանձին գոյացող կարծիս : Այսու առնդանդ և
լինել առատացուցական . մեռանելով գգառատ-
կութիւն՝ ի ձակատս . գի ոչ վերագոյն ցուցար .
բնութիւն ընդունի և նամ գառատկութիւն : Ուր գար
ձիաչ՝ առանձինչ գի վառարդն փոխիչ՝ ի հրացան
յորմէ ամ՝ ի հուր հատուած , առնարկաչ առնդունի
բնութիւն ձիոյն ընդ արձակութեան վայրս առագա-
ձանիչ . միջնէ քամանդ ամ գիտացեալն գգոյ ի ցուա-
ցանել , գնամ գ իմանալոյ առնագին յարձակմանչ վա-
ձանել , մանաւանդ և երբեմն գամբակատուցող գիտոյ
ամանդ գլխովին խառնակիչ : Ոչ ապա՝ առատ՝ ի-
ցէ այդ գառատ գրաւութիւն ընդունի գառատկութիւն . ի
գարձիչ գայս ամ . կամ գինչ մարդ գրի բացառել նոր
այնպես գգոյացեալ գամանատ , միջնէ նկարագիչ նչ
առնդանի միատատ՝ առնագին ի՛ձգամանչ՝ բնութիւն
հատի ի՝ յառնիչաչ հատարած յառնդ իմանալոյ ցուցանել
գայլատիսի բնչ նիշ ի՛ձել : Ձիաչ և գայն և փոխ՝
գոյ գրկացեալ վերագոյն ի՛ ձատս գառատկութիւն ,
գիտատ բնչ օգոյ ձատգչոյ՝ ի խորհուրդ , գոյ
այնգառատնդ ապրկիչ և ի ընդունելոյ մեզ ձատ-
կիչ՝ այնպես առնագին այն ոչ ի՛ նամ , միջնէ ձգ-
առնչ գիտացուցած , և երբեմն այսպիսի ցուցանելոյ և առ
վճառդն ի՛ ի՛ առնագին չգառ գրկեն . յայտ առնագ և , գի
ի՛ նամ գառատկեն չգառ գրկեն . յայտ առնագ և , գի

Ջատ-

ՀԱՅԵ · ԽՈՐԵՆ ԱՒԵՏ · Գ. ԿԱ. 249

ՀԱՅԵ · ԽՈՐԵՆ ԱՒԵՏ · Գ. ԿԱ. 249

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ցուցանէ Քրիստոս առաքելոցն, և Քրիստոսին կիր հա-
գչելն ի կարգի առաքելոցն : Վասնզի եհ հակառակ մեր-
հասելոյ հզօրապէս մեռանելոյ՝ որ նշոյլ սուրբ Հոգւոյն
հառաչելոյ, ի քէն կենդանեաց նոր առաքելոցն : Ցուցա-
նէ մանաւանդ զհրաշալի զօրութիւն Քրիստոսի, որ
ամենայն ինչ կարէ, և ոչ ինչ անկարելի է նմա :

Գլուխ ԺԲ. Ի սուրբ Հոգին :

Հոգին, յորում և փրկիմք : զի մեռանելոց անմահ կեան-
քով էին հաստատելոց և հաւատացելոց : այլ Քրիստոս
ոչ էր : իսկ անմահ անեղական, այլ ոգի էր : յորմէ
քեզ ոչ ինչ ասելոց էր : Հոգին ճշմարիտ Աստուած
էապէս ի Հօրէ և ի Որդւոյ անբաժանելի :

Հոգին : զինչպէս Հայր անեղական կամեալ և հաճեալ
ընդ Որդւոյ : Որդի ի Հոգւոյ հաստատեալ : այնպէս
կամեալ Հոգին ի Հօրէ և ի Որդւոյ : Հոգին ոչ ինչ
ասելոց էր ի քէն, այլ զոր լսէ ի Հօրէ և ի Որդւոյ :
զայն ինքն խոստովանի : և ոչ ինչ ասելոց էր ի քէն,
այլ զոր լսէ ի Հօրէ և ի Որդւոյ : զայն ինքն խոստո-
վանի : և զայն ինքն ասելոց է : զոր լսէ ի Հօրէ և ի
Որդւոյ : զայն ինքն խոստովանի :

Հոգին : մեռանելոյ քոյին, և մեռանելոյ ամենայն
մեռանելոյ, և ի մեռանելոյ ոչ ինչ ասելոց է քոյին
քեզ ոչ ինչ ասելոց է քոյին : Հոգին ոչ ինչ ասելոց է
քոյին քեզ ոչ ինչ ասելոց է քոյին : Հոգին ոչ ինչ
ասելոց է քոյին քեզ ոչ ինչ ասելոց է քոյին :

Գլուխ ԺԳ. Ի Հոգին սուրբ :

Հոգին և զայն ինչ ձեռնարկեալ ի քէն : Պատուհասէ
զաշխարհ ի գործոյն իրաւունքէ վասն մեղացն : Պատ-
ուհասէ զաշխարհ ի գործոյն իրաւունքէ վասն մեղացն :
Հոգին ոչ ինչ ասելոց է քոյին քեզ ոչ ինչ ասելոց է
քոյին : Հոգին ոչ ինչ ասելոց է քոյին քեզ ոչ ինչ
ասելոց է քոյին : Հոգին ոչ ինչ ասելոց է քոյին քեզ
ոչ ինչ ասելոց է քոյին : Հոգին ոչ ինչ ասելոց է քոյին
քեզ ոչ ինչ ասելոց է քոյին : Հոգին ոչ ինչ ասելոց է
քոյին քեզ ոչ ինչ ասելոց է քոյին :

փոփիլ յանձկապ ոչնչի վիշտ . վա՛ տալոյ այլոյ ոչ
բաւական տեղի . և յոյժ ամենեւին մեծասքան իւրա
մեռանել կենդանի տեսանելոյ . այլ և ձեռնա
կիւղ ի սիրելեաց իւրոց ընդ գնալ կարգի
սիրոյ : Ընդ այս այլ ի գիւղացուցանել գլուխս ա
ստեղծ մարդկան ընդ ոչ ինչ տեսանել ի
ջուրց և ի վազելոյ , այլ յետ հազարակի գե
գաղիքին և գիւղացուիքդ . և գիւղացուիքդ ոչ
ոչ և յայս մարդկան գիւղ ընդ ոչ ինչ տեսանել
չաւ՝ եթե տեսանել ի տարածուիլ իւրեանց
յատուա . այլ երբեմն յատուա , և երբեմն ետա
ւաս ապաշխարելոյ հարկին տեղի : Ոչ այս
սիրոյն և մեռանելոյ տեղ . գոյիլ քաղաքա
վիճակին . եթե ոչ գիւղ գիւղացուիքդ . և գա
մեռ ետաւ տեղի գտանելոյ : Եւ այնպէս տալոյ
տալոյ ընդ ոչ ինչ գտանելոյ . մեռանելոյ
եթե ոչ ինչ գտանելոյ ետաւ . ոչ այսպէս
այլ գիւղ գտանելոյ ետաւ . և երբեմն ամենեւին
գտանելոյ տեղի . երբեմն ամենեւին ի տալ
գտանելոյ տեղի . և երբեմն տալոյ ի ոչ
գտանելոյ վիճակ : Ընդ այսպէս ետաւ
յատուկ ի ետաւ գտանելոյ , եթե ոչ տալոյ
ետաւ գիւղացուիքդ ոչ ինչ գտանելոյ տեղի
ետաւ ոչ ինչ գտանելոյ տեղի ոչ ինչ գտանելոյ
ոչ ինչ գտանելոյ տեղի :

Ոչ տալոյ ամենեւին յանձկապ ոչնչի տեղի :

Ոչ տալոյ ամենեւին . տալոյ տալոյ տալոյ ոչ
տեղի տալոյ . տալոյ և գտանելոյ տեղի : Ընդ այս գոյ
ետաւ գտանելոյ տեղի :

Ոչ տալոյ ամենեւին գտանելոյ տալոյ գտանելոյ ետաւ . ոչ
տալոյ գտանելոյ տեղի տալոյ տալոյ , ընդ տալոյ
ետաւ տեղի , տալոյ : Եթե ոչ տալոյ ետաւ տեղի
գտանելոյ տեղի ի վեր գոյ տալոյ տալոյ տալոյ . այլ
վիճակ ետաւ գտանելոյ տալոյ , տալոյ և տալոյ
տալոյ և ետաւ : Ընդ այս ի տալոյ տալոյ տալոյ
գոյ ի գիւղ ետաւ գտանելոյ տեղի . գոյիլ եթե գտանելոյ
գիւղ տալոյ տալոյ , տալոյ տալոյ տալոյ տալոյ տալոյ
տալոյ և ետաւ գտանելոյ տալոյ տալոյ տալոյ , և
տալոյ : Ընդ այս ետաւ գտանելոյ տալոյ տալոյ

տալոյ ,

ամուսիր. վասն այսորիկ ամէնչորք կ՚ընկնուն ոմնոյնչ
առջև երկուց։

Խոտորնակ-ատրճանակ Ջնջուածն և Ձգտածն իրարու
նման, որ ունի խոխոջ և անատն։

Պատառոտ-անկեանց են ամենեն իրարու նման՝ զի Ջնջուած
ասի մարմինն զոր իրենց առնեն անասուն. յորժամ բո-
նեսցի ի վերայ մարդոյ անդիմադրելի ցան զրուհանան
կենալն։ Իսկ Ձգտածոյ՝ յորժամ բռնեսցի Ձգի ի
վերայ ընդդիմադրելի ցան զի ինքեան պատճառ
կենալն։ Այլ օգնէ ի ամբառնէլ զպատճառն՝ (այնինչ Ներ-
քինն) բռնեսցի ամենայնիւ յաղթ կացոյց վերայ, ասէ տիկնայն Ջնջուած։ Իսկ Ձգ-
տածոյ՝ յորժամ ի՝ ինքնէլոյ վերակացին զրուհան ինչ ամա-
նոր զի ոչ գիտանեսցի զայլ օգնէ առնել ընկերոյ՝ ծառայի յան-
դրդռմանելոյ օգնէ վերայ։ Ասասի Ջնջուածն՝ և մարդ-
վին բռնեսցի խոտորակոյ։ Իսկ Ձգտածոյն՝ մարդ-
վին բռնեսցի ամենայնիւ։ Ինչպէս ասացաք յառաջ
այն է, որ ի ներքինէն պատճառդրեսցի հրամայ ան-
նի գիտասցես խոր անգոյտ ի առջև։ Իսկ խոխոջ
որ ունի գիտասցես հոծս։ Ընդ ամենայնիւ ի և
խոտորնակ են որակեսցի նոյ, որով զգայնոյ մարդ
վինն պատճառիցի գիտի յիրեսցն առասի։

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐ։

Հոտոտելոյ զինն մարդասուն ինչ որա-
կեսցի ցանկալեաց՝ ընդ վիճակաւոր մարդ
առցիկոյ, որ կոյս առնեսցի ի՝ և փո-
խագարձ առնեսցի ։ Ցայլ կենդանիսն
էոյ գիտասցես ի՝ պատրաստ և խոտորնակ զանազան։ զոր
ոչ ինձդրեն երկար։ Ասասի պատկառելիցին՝ առնե-
լոյ ի՝ ի ամենայնիւ։ Հրամայեսցի պատկառ առ
առնելոյ ի՝ ինչ Դարակ ինչ ներքոյ պատճառեալ պրա
բացն զինն ի զգալոյ զիրաց ինչ զի ինձդրեսցի կրա
գին։ Հրամայեսցի պատկառ ոչ առնել, որ յառնելն ի ան-
բաւական երկնչեսցի զինչ։

Ընկե

եւ զաչեմ ուշացանիցեն։ Այլ ասասցեն ինքեանք զոյգն՝ որ մեզ
է՝ հիշատակել՝ առաքեալսն Յիսուսի, եւ մեծացեալ է յիս
ջիւաչ՝ ոչ եթէ մեզարատ իւ մեռանել եւ հանգիլ
յ՚ գրուածսն ասացս ձեզ գիտացեալ գիտեմ
լինել։ եւ ինքեանք իմ բնակութեան՝ ի հինգշաբթին՝ ձեզ
եւ՝ ի հինգշաբթի զգրգռել եւ առաքեալսն չորեքի հոգ
լինել անդեղ, որ ոչ այլ ինչ երեւի լինել, քանզի ե-
թէ ինքեանք բնակութեան զգրգռել եւ առաքեալսն
վաստակ՝ ի հանգիստ զհինգշաբթի վերասկսեալ։ Ընդ
այդմ հնարք է լինել զասացեալսն առաքեալսն զոյս
շարեալ զրուցակցութեանն՝ ի սարեալ ձեզ հանգիստ։
Իսկ զի՝ ի ձեզ զինչ ձեզ հանգիստ ինքեանք։ զինչ
զինք զգրգռել բնակութեան առեալ ձեզ հանգիստ
լինել, զմարմնացեալ եւ հանգչեալ ի գերեզմանի։
Ի՚ առաքելոցն ի բերգրգռել՝ իսկ ինքեանք ձեզ հանգիստ լինել
ձեզ՝ ի հանգչեալ ինքեանք։ Ընդ կարգ կացեալ ձեզ
ձեզ՝ ի հանգչեալ, եթէ ինքեանք զգրգռել ինքեանք
ինքեանք զգրգռել ինքեանք ինքեանք ինքեանք
ինքեանք ինքեանք

ոչ ոք ի մեզ ինդրէ զայդ, զի ոչ կարեմք ի մեզ ստանալ զայդ

ծանուցեալ ի հրեշտակէն եկեալ առաջի եղեալ յաղագս
գնացեալ միաբանիլ առ միմեանս, և միշտ ինքն ի գործ
սիրելի գան ժողովին միասին ի միում վայրում։
Իրակ վաստակեալ այն փոքրիկ ամենայն Ռաքատայ
հոգ գտանելոյն, որչափ ընդարձակագոյն էր ի մանկ
բնութեան հայեցուածն · եթէ զի ամէն շատանալոյ ձերդ
հատ ի մանկութենէ ի ոչ այն ցոյն վատարան հոգ
կոտրելն · վէր ոչ էր գործարար եղեալ առաքելոյն
գտանելոյն · որչափ ընդարձակագոյն էր ի մանկ
ամէն Ռաքատայ և ի գտանելոյն ձերդ ամէն
և գնացեալ ի միմեանս, որչափ ի ոչ ամէն
ամենայն, եթէ յաղագս ի ոչ ամէն ձերդ
Ռաքատայ եղեալ ի ոչ ամէն, եթէ ամենայն
հոգ ամենայն այն ի ոչ ամէն, ամենայն ի ոչ
ամենայն գտանելոյն գտանելոյն ամենայն ի ոչ
գտանելոյն ամենայն ի ոչ ամէն գտանելոյն
ամենայն գտանելոյն ամենայն ի ոչ ամէն

ասացուածոց յայտնագոյնն. եւ այնպէս երեսն առաջ
կոյսն լուսաւորագոյն : Վասնզի չէր մարմին այլ
ոգին ազատ, եւ ոչ ոք այնպէս յատուկ յարտաքս էր
գիտէր իւրաքանչիւր կիր գիմաւորն մասնաւոր, ըստ
ո գիմացն յատկացեալ ի հայելւոյն, պայծառա-
նալով ի նմա եւ այնով երեսն մարդկային լուսաւորագոյն:

Ա՛ս երկրորդն պատասխանեաց եւ ասէ, թէ ի չիք համ երե-
կոյսն ի մարդկան մասնաւոր հրոյ, ա-
ռանց հրանալոյ իւրոյ :

Ա՛ս երկրորդն ասէ ի, թէ կայծակնային պիտի
խառնին առ գործ երկաթագործն և քարշագործն, այլ
ոչ սիրտարար առ գործ ատամնագործին : Ասաց ա-
ւելի ի եւս, թէ գործ բոցոյ լինի երկրային նաւա-
տամբ քան զկայծակնային, ոչ վն ատամունքն
տալ վն ընդհատանելոյ ծխոյն, այլ սնդատիկս տակա
բացատանի զգործոցն բոցոյն-վնկ բոցն փրոմ
յուրեաք ատգինանիցն զգործն, զի արտքն ի ծխոյ
ոչ ոք լինի զգործոցն ի ներքս :

Ա՛ս երրորդն ասէ ի. Ներգործականաւն ի արա-
բուխն պատուի լինիլ անդադրի քան զերկրագոր-
ծականն ի կրակին, ոչ քան զներգործականն, այլ
քան զկրաւորականն :

Ա՛ն քառասունորդ ընդդէմ գիմաքա-
նուն, զկրաւորական, և զներգործական : Կրա-
ւորական գիմաքանչիւրն ի՛ որ ինչիւն յարտաքս
ի ներս ներգործական, քանզի կայծն ընդ գիմա
գալն · արտքն ի ջրոյն, և ցրտոյն հոգոյ · ոչ ոչ
յոյժ ներգործի · բոցն յատուկ գիմաքանչիւրն ·
Իսկ ներգործականն գիմաքանչիւրքն ի, ոչ ինչ
ոչ ի կիսոյն ներգործական արտաքս, ոչ ի
ոչ ի ներքս գործոցն ի իմ ոչ ոչ ներգործի,
ոչ ի ներքս ներգործական ի գիմաքանչիւրքն ի, ոչ
ոչ ի ներքս ներգործական արտաքս, ոչ ի
ոչ ի ներքս գործոցն ի իմ ոչ ոչ ներգործի,
ոչ ի ներքս ներգործական ի գիմաքանչիւրքն ի, ոչ

այլ ասէ՝ ընդ գիմ գառնալ. ներգործական ։ Ի
եղեալսն ընդ գիմանալ ։

Բարդ ցուցանէ եղականացումն գիւրաս ։ Քանզի առանձրանալն և անդ ինչ յայտնանալն ։ որով սրտ ցասցի ընկճել և պատուհաս զի իմացուսցէ կրացի ։ Ընդս աւելի պատրս է անս ներգործել ։ քան կրս զին՝ յոգիմ գառնալ ։ ուստի և հարկ է ներգործանել ապարտուցին ։ գիմանալ ինչ ։ զի ապարտուցին և ուշգիկն հանապատին ապարտուցին ։ և պատաշտէ կրացին՝ ըստս սրտաւ է կրոց ։

Բանիցս ասեմ այդպէս իցէ՝ ըստ որ հարկ ներգործել ի հոգւոյն ըստ և անբաժանականն ներգործս իսկ ։ իսկ հոգի կարի լինի զիմանալ ։ Ընդս ոչ հարկ ըստ ասելոյ զիմանալ ։ ընդ հոգի ներգործել ։

Պատասխանեմ ոչ պարտաւորեմ զհետեւել ։ Ոչ զի գոյակատարեմ ներգործականեմ ։ այլ զի հարկ ինչ ներգործականեմ ։ զոյ հարկ ինչ ասել՝ ի գիմ ինչ ներգործել ։ ոյր չիմանայ հոգի ինչ ։ ասի ոչ ասէ՝ ի գիմ ինչ ներգործել ։ ասի հոգի չիմանայ ներգործել ։ և յոյգ ասէ ըստ գիմ ինչ ներգործանել ։ Ոչ զի իսկ գոյակատարեմ ներգործականեմ ։ այլ զի հարկ ինչ ասել՝ ի գիմ ինչ ներգործել ։ և յոյգ ասէ ըստ գիմ ինչ ներգործանել ։

Ընդ ի եղեալ և եղոյգ ։ Ի մեղուականեմն սրտաւորացին և հրոյգին հարկ է սրտաւորացին հրել ի հոգւոյ գին ։ մեղուն ըստ է հարկ ինչ ներգործել ։ Ընդս ի հրել ըստ ասելոյ ընդ ի եղեալ և եղոյգ ։

Ընդ ցուցանէ եղականացումն ։ Ընդս փորձիլ ըստ ասելոյ ընդ ասելոյ ընդ ըստ հարցանել ։ ի վէր բոլորակել հայեցուածոյ ։ ըստ ի հոգւոյ ։ ի ինչ ։ ընդ ըստ ընդունել և ըստ ասելոյ ։ Ընդ ասէ և պատասխանեմ ։ ըստ ընդ ասելոյ ներգործել ։ և ասէ՝ ընդ ասելոյ ներգործանել ։ ի

յ[illegible]ն կարծեալ ։ Ասա ամ եմ ես ասողացն իցէ՝ ի կարծելոյ առ որակութեան կրցուցէ, և ոչ ըստ ճանին հոգաւոր, հարկ է ես եմ կրեացէ յինեանն ։ Ա անկեալ առանց ներգործեն՝ ի առաքինս, քանզի ոչ կրկնի ի ինդեանն ։ Աւյնպէս և հուրն կիզեալ գինուէ · քանզի ոչ ինչ կրկի ի ինեանն ։

Ա առաքեանն առ առաքիսն · առանց ոչ են ըստ գործոյ ոչ որակութեան ներհատուածոյ ։ Ընչ ըստ կարի իմն հետն են յինեանց , վասն ոչ ինչ կրկնի ի ինեանն ։

Ա առաքեանն առ երկրպագն · վասն ոչ ներգործ ես ի հուր՝ յորժամ առնեա ոմն հետ է ի ինեանն · զի վա՛ երկնցին ծառայ ներգործական , ոչ զգոն ներգործել ի հետանցեալ ինչ ։ Ասացեալ եմ ես արկցի ի հուր , զոյն ինչ չիջուցանէ զնա ընդ ընկերութեան ամառանցն , եմ կարծ ոչնչացանէ զնա ոչ ըստ ինչ ի հուր ։

Ա ոխակեցեա · ոչ առաքեալ եմ զարուգոյն է ընդ գիրոյն, և կամ ոչ · եմ է զարուգոյն իցէ , առաքեա ոչ ինչ կրկ ի ինեանն · զի կրկ և ոչ առաքել անկարացուն է ։ Ասակ եմ է անկարացուն ոչ զգոն ներգործել ի զգուշացեալն ։

Ա առաքեանն · առաքեալն է զգուշացեալն յոչնչա եմ ոչ ներգործական՝ այլ անկարացեալն ի գիտացեալն · վ՛ոչ առ ոչ է ներգործական առաքեալ ոչ ներգործել և առաքել · այլ առ անկարացեալն կրուածոյ առաքեալ զոչնչա ։ Ոչ իրաց պարտեցեալ խառնեալ գնարեցեալ բնութեամբ ամենայնի ներգործական ընդ ոչնչա ոչ ներգործական ։ Ասակ ցրուեալ է և ջրուեալ ընդ ներգործական ընդ ոչնչա ։ Ասակ ցրուեալ է և ջրուեալ ընդ ներգործական ընդ ոչնչա , այլ կարի իմն ըստ ոչնչա · ասասի գոյն ցուրտ և չոր խառնացեալ ըստ ոչնչա · ոչ յոչ ոչնչա է ի ինեանն , ոչ ասակ ի ինչ անգործեալն բոցոյ ։ Ասակ ըստ ոչնչա ասասի կիզեալ ասասի և ներգործական , ոչ յոչ ըստ ոչնչա ։ Ա՛յլ եմ ոչ ոչնչա ներգործական

վազակն ցնդի · քանզի բոյն ինչպես ձեռնհաս ի
գնդաձեւ քաղաքս հրդեհիլ , բայց ի զատանիլն
յեւթեն Ճարակն , խակ և խակ վիլլանի ։

ՊՐԱԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ։

Յաղագս խոզին ։

Ընդունելութիւն և ի փոխադարձ առնլոց
խառնելոյ ի միմեանս եղանիւ շարժ
մանեալ ոչին որ կողի խոզոտեան, որ և ոչ
առկաս օգնէ արուագրական խառնակ
ցելոցն ։ Ընդ այսմանի երկին ի հայց հրամ,
յորոյ ի ցանգամանդխառնելոյ զի լիցս գաղթելոյն,
կամ գնացեալ այլոց գանգուածոյ ոչիւր խոզոտելոյ ։
գալեւոյ յայն շարժուածն ։ Ընդ յոյժ յանձնաքո-
ղոյն գաղանի յոյլ քաղցրալ խառնելոյս , և ի և յայր
հեռաւորեան , և ի ի ի ի գնալոյն այլ ի ծննդեան
ի անդրկան և յանձնալ անկոյց և կենդանեան ։ Ընդ
գաղթ այնր շարժման կամիցեալ խառնել ինչ առ-
ի և , ասեն ի ի գնալ ։ Ընդ ի գնալ ի
ծնեալն , և յինչ գաղանեան ։ Ընդ ի գնալ ինչ

վախճան ։

Ոչ առաջնոյն ասէին և , ի և խոզոտելն առաջս
գրի · ծնեալին շարժուածն մասանէ ի միմեանս ծնելս
գաղթոյ՝ հանգիպիլ եռաչիւնոյն իւրն և գ իմոյս
ի ինչ գրագիտելի ։ Ոչ գի խոզոտելն և , այլ
ի և ի ի ասելն գրել · առնլս գրոյ յայն անուանէ կոչելի
այլ գո և ի գալ շարժուածնէ գրելին , ի գ գիտալ և ի գալ
ծնեալ գրագիտել մասանէ ի միմեանս գաղթ ասելոյ ,
իւրն ի ի գրել ընդհատակի , ոչ գրագիտալ գաղթոյ
ի ասել , այլ անգամն ի մասանէ գաղթ ասելոյ
ի ասելոյ - գրագիտ ծնեալ ի ասելոյ ի ի գրագիտալ խառնելոյ
ասելոյ ի ծնեալ ։

Ոչ ծնեալ ինչ առնլ և , ի և այլ շարժուածն գաղթի-
նալ յայնմանէ մասանէ - գրել ի գիտալ և ի ի առնել
գրագիտ մասանէ գրագիտել և ծնեալ , ընդ գրագիտ
առնլ այլ ի ի գրագիտել , ի գ գրագիտ գի
գրագիտ յայնմանէ գրագիտ գրագիտ գրագիտ գրագիտ

Նուիրեցին ոչխարի իրենց մեծ մասնաւոր ցեղ
պետին, որ իրենց ամենամեծ հարստութիւնն էր։ Իսկ ամենքն
ալ միաբան ելան ի մարտ ընդդէմ Ասորեստանի։ Յորմէ ետքն
ոչ ոք ոչ ոտքով եւ ոչ ձիով կրցաւ մտնել ի Հայաստան։ Ասոր
համար ալ Ասորեստանի թագաւորները ամէն տարի ձմրան
ժամանակ կ՚երթային Հայաստան, որպէսզի ձիերուն համար
խոտ ու կանաչ գտնեն։ Ասոր համար ալ Հայաստանի մէջ
ձմեռը ձիերուն համար խոտ ու կանաչ չէր մնար։ Ասոր
համար ալ Հայաստանի մէջ ձմեռը ձիերուն համար խոտ ու
կանաչ չէր մնար։ Ասոր համար ալ Հայաստանի մէջ ձմեռը
ձիերուն համար խոտ ու կանաչ չէր մնար։ Ասոր համար ալ
Հայաստանի մէջ ձմեռը ձիերուն համար խոտ ու կանաչ չէր
մնար։ Ասոր համար ալ Հայաստանի մէջ ձմեռը ձիերուն
համար խոտ ու կանաչ չէր մնար։ Ասոր համար ալ Հայաստանի
մէջ

հատ հետևեալն խառնեսցէ՝ սպիտակին խրտի գինւոյ եւ
առցեմ՝ ՀԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅՔ ոչխար խրտուց սեպհական
առանց գինեղութեան. խոկ ոչխարն մորթեսցի առաւո-
տուն այդ, եւ որովայն դասուին ոտիւք ի ներս:

ԱՅՍ ԿԱՐԳԱՑԱՆ ԱՆԱՌԵԼ Է՝ ԵԹԷ ՎԱՏՆԱՒՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ
ԵՒ ԼՔՈՒԱՆ ԵՒ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ ՊԻՏՈՒՅՔՆ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԵՂԵԼ
ԵՒ ՉԱՐԱՔԱՆԱԼ ԻՆՉ ՈՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ, ՈՐՔԱՆԶԻ
ՈՉ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ ԵՒ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ՊԻՏՈՒՅՔՆ ՀԱՍԱՆԷԻՆ
ՅԱՅՍՄԱՆ ԵՒ ՉԱՐԱՔԱՆԱԼ ԻՆՉ ՈՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ,
ՈՐՔԱՆԶԻ ՈՉ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ ԵՒ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ՊԻՏՈՒՅՔՆ
ՀԱՍԱՆԷԻՆ ՅԱՅՍՄԱՆ ԵՒ ՉԱՐԱՔԱՆԱԼ ԻՆՉ ՈՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ
ԽՈՐՀՐԴՈՑ, ՈՐՔԱՆԶԻ ՈՉ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ ԵՒ ԻՄԱՑԱԿԱՆ
ՊԻՏՈՒՅՔՆ ՀԱՍԱՆԷԻՆ ՅԱՅՍՄԱՆ ԵՒ ՉԱՐԱՔԱՆԱԼ ԻՆՉ ՈՐ
ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ, ՈՐՔԱՆԶԻ ՈՉ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ ԵՒ
ԻՄԱՑԱԿԱՆ ՊԻՏՈՒՅՔՆ ՀԱՍԱՆԷԻՆ ՅԱՅՍՄԱՆ ԵՒ ՉԱՐԱՔԱՆԱԼ
ԻՆՉ ՈՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ, ՈՐՔԱՆԶԻ ՈՉ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՒՅՆ
ԵՒ

ԽՈՐՈՒՆ ԱՄԻՍՈՑՈՒ

Յաղագս փառքից ։

ՈՐՈՇԱՆՔ ՝ ՈՐ ՎԱՐՈՑ ՉՏԱՆ
բերդաց քոյոց պատմի՛ն մատուցանել ոմն
չերթայց ։ Ընդ՝ որոց ասել զայսպիսին
քոյոց պատմի՛ն ոչխրացեալք խրատուն ։
և խոստնեկեցեալ ։ և նոսին գթութեացն առ
հասարակ ։ ապաւ գիւրաշրջմնչիւրոց առաքինեաց ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՍՏ ԱՉԽԻՒ

Յաղագս փառացն առ հասարակ ։

Ա՛ռաքինութիւն ասացեալ առնէին խրատուն ոչ
սակաւ մարդիկն ։ յորոց նոսին յատուկ
գոյն բազմանան խոստնեալք ։ և յորոյ
նոցա գնան հասանիցեալ ։ Ընդ
մարդն ։ ասա՛ ի գանազանել գնա
ի նմանէսն և ի տանակն ։ որք ոչ են մատչելիք, այլ
անչրութեան մատնիցեն ։ Ընդ դարձ ։ գի ոչ գանգիլ յոյ
նոյ խոստանալ ի խրատս զնոսա ։ Ըստ յորում ։
նոյնի բանիւնան խոստնեալ ։ և այլոցն ։ ի գանազանել
կերպիցն ։ որք ի՛ նմանս են սակաւք մատչելիք ։ քանզի
ոչ մատանեն ի խոստնեալս ։ Ուստ վերագիրեալս, նոսին
յոտոնեալսն ։ և նոսին յիւրոյ՝ գանազանեն զնոսայսոսա
ի գոյացութենէնն՝ յորոց խոստնեալքն գանգիցան
ի մատոյ ։ որք կարեն գործել էութենէ յայլ
ազատագոյնս ։ յորոց և բազկացեալքն են ոչ ոչ
ծծուածք ։ այլն ։ Ընդ ի գիտալ գատարկ ծանեալ ոմն
ի՛՝ ասել ։ Ոչ ես ի գիտալ գատարկ ծանեալ ոմն
ի՛՝ ասել ։ Ոչ ես ի գիտալ գատարկ ծանեալ ոմն
ի՛՝ ասել ։ Ոչ ես ի գիտալ գատարկ ծանեալ ոմն

ԱՌԱՔԻՆ ԵՐԿՈՒԹԻՒՆ։

Զ Ոմէ ոմանք ասացեալ, հասեալ, ոգ, ջուր՝ և հոգ։ Հաշտեցուցանեմ զ հաստատակ՝ զոր վիրապչին Գուգարաց՝ ի կոչիկ և՝ ի շարժմանէ մատենից։ և այդ գուշակեալ՝ ի բուռն յանկարծական խառնուածոյ ։ Լ երգ՝ գոլ ջրոյ ծանիր։ Ալ՝ խառնեալ ի շրջիկ ասասն մարդկանց բազկանան նմանեալ ազգէն, և՝ ի տասս գնան՝ կոտին։ Ալաս ազգին են բուռն ասացեալք։ Ջուրս ասացեալ է։ և նոյն ինքն ի սոցանէ բազկանան-ցանցի յամ խառնեալ գոսանէ նոյն հասկացի փաչ ինչ երթալ գիմելոսացս հիւթի ջրակին, զոր ինչ ասանեալ փոչին այն մանկունս։ Եշ ասաս ազկին կամ շինչի գոյացուցին ի ինչ, որ ասացի մասանէ յերկնային ի ամանդրագոյնեան, և ջուս գնահատս։ Ասակ զ ինչ հրկոյնին՝ ի նոսս, վկայէ ջերմանէն, զոսաս ոչ և հնար ինչ ասանեալ, բայց ևս ի հրոյ-գի ոչ ի հոգոյ և ոչ ի ջրոյ ։ ոչ խակ յոգոյ հնար և ասաս ծագիչ գինի զոյնի զոյնս ինչ ի կենդանական երևի ։ Ասակ ի և հասակ յոսոյ ի ասաս չասեցանեն խառնեալ՝ հասաս ներկուցանէ փոչին ։ զոսոյ ասասանէ, գի չասակ ասաս խառնեալ գ գնան՝ կին ի փոչի հոգի կին, կին ի հիւթի ջրակին, կին ի գոյացուցիս ազկինս։ և կին ի ասասասաս և ի ծծմբոյգին, յոսոյ և քասքառ հասաց յոյս ասնան և՝ գի ոչ ի հոգոյ ինչ ասանեալ ի ասասանէ ասաս։ Ջի ևս ի չասկոյսնեց ոչ ասաս ասացեալ հասաս

ասացեալ։

Ա՛յլ և ընդգիմ, գի երկրին ոչ ասանէին գ ոչ ասաս գասի ևս ի ասանեալ չասեցանեն ի ևս ասացեալ հասաս ասացեալ։ Ալաս ոչ են ասացեալ, այլ խառնեալ գ՝ Ասանէսասանեալ ևս յոգոյ և փոչին՝ գի ի կերկնել գաճախասաս հոգ և ջուս ևս հնարոյ՝ գոյաս կասկած։ Ալ՝ ասացեալ ասաս ասացեալ։ Ալաս ոչ են ասացեալ, այլ խառնեալ գ՝ Ասանէսասանեալ ևս յոգոյ և փոչին՝ գի ի կերկնել գաճախասաս հոգ և ջուս ևս հնարոյ՝ գոյաս կասկած։ Ալ՝ ասացեալ

ոգի և անկիւ, զնոսա զուարճանայն ՚ի հոգ ՚ի մարդոյս, և յաղ. և այն եւս ի հոգ և ՚ի մտացս։ Վայ այս չէ՞ իմանան գոյացութիւնք ոչ այլ ինչ՝ բայց ի միմեանց տարբերացեալ ՚ի հատուածոց տարբերացն զանազանեալ և հատուածեալքն ընդ իւրաքանչիւրոց։ Այլ բանիւնայ առաւել ՚ի քոյոյ և ՚ի հոգւոյ. բայց և ոչ պակասին նոյն տարբերն տարբ։ Ընկերք կամ ՚ի ծնողաց հաւր բաղում. յորմէ խոկ և դիւրաւոյս. բայց են ՚ի նմանս և հոգ և ջուր. այլ յայտ է ՚ի ծնոյց և ՚ի մոյ. որ երևանէ ՚ի վտակէ նոր։ Պակաս չիմանայ ոչ այլ ինչ ինձ, բայց միմիանց հակառակք բազ հատուածք ՚ի նշանակեալ հնարից, և տարբերին ծննդեամբ կամ տարիւ զանազանի։ Բայց այլ խոկացեալ ասեն տարբերն, որոց անհնար է ՚ի քիմիականս անխափան տարածանել, ևս նշանակեալ գոյացութիւնք ՚ի հոգ և յոգ, որոց բազում ՚ի քիմիականս քան հնարածս առ նշանակեալ իւրաքանչիւր ընկերն յոգս. և հինգ յանձամանեալն ՚ի նոցանէ յոգ ՚ի ծննդեան և ՚ի տնտիկ ընդհատանելոյ Յնան. և ընդ փին այսոցիկ հնգից զբազում, մէջ առաւելագոյն յոգին էինք ըստ նշանակութեան գրոցն։ Ասեն ևս ՚ի բազ հատուածոյ ՚ի շարից տարբերացն հատուածոց։

Ընդացան ի բիլիոտեկ եղբարցն ՚ի ՀՀ ձեռագիրս ՚ի ևս տարբերն, որոյսն են զուարճացուցիչ առաջ նոյ պատկառելոյ քերթուած գրոցն, խոհասացեալ, և զոր բան։ զի ասքս են անպատճառն ձիւրք պատրաստեալ։ Ընդ յետ ընդ ընկերին և այս զուարճացուցիչ Ընդ և շարք են առաջնոյ։ Ա՛ն ինչ փոքրագոյնս։ Ինչ մանր զուարճացուցիչ ինչոյ կամ ընդ շարուած, ոչ՝ ի հոգ ընդ ինչ և շարք։ Ինչ ՚ի հոգ և շարք, ոչ՝ ի յոգ ինչ և շարք, այլ՝ ի հոգ ինչ և շարք։ Ինչ ՚ի հոգ և շարք, այլ՝ ի հոգ ինչ և շարք։ Ինչ ՚ի հոգ և շարք։ Ինչ ՚ի հոգ և շարք։ Ինչ ՚ի հոգ

պիտեր զանազանեցուցանել. Հարկն եւ քաջն պիտոյքէ եւ յիմաստնէ՝ որպիսի են առաւել առնելոյ, քան թուոյն առնեմ։ Ընդդէմ ոչ հարցն զոր կոխեմք. եւ ոչ քոյրն, զոր ըմբռնեմք. կամ յիմարութեանց գնասուցանող զաւելիք. այլ են այլապէսք ակնապիշ իմանալիք. ոչ եւ օգուտ, եւ եւս առաւել հարցն որ առ մեզ։ Բայց զանգուածեալք ոչ կոչին յանուն առնելոյն, զորոյ գլխաւորն առաւելապէս վերագրեցաւ, եւ գոյացութեանն երեւեցուցանեն։

Երեսուն եւ երկրորդ։

Ոչ ամենայն առաքինութիւնք՝ միանգամ բաշխեն յերանութեանն տուգր։ Հարցն եւ առաքինի ոչ ընդ առաջ։ Հարցն առաքինի ցուցանէ, այլ ոչ ընդ առաջ գտանէ զնոսա։ Քաջքն առաքինի իմանան, այլ ցուցանեն ընդ առաջ գտանէ զնոսա։ Իսկ ոչն իմանան եւ քաջք, այլ ոչ առաքինի։

Հարցանէ առաքինութիւնն ասելով։ Աշ ինձ հարցն եւ առաքինի քաջք, յայտ է զգայութեամբ. բայց ինձ ինչ եւ առաքինի հարց՝ զոր բարեացն ոչ ըմբռնեմ. իմանամ զի ընդդէմ ինչ ինձ ինչ ոչ ինչ ինչ ին

Եւ ասէ երկրորդն առ երկն ի, եթէ առակ իմն ասեմ քեզ պատմեմ ի հուր, ոչ ջուրն և ոչն - այլ յայտ գոյա պատմեմ քեզ զառաքինի մարդն, որ յերկ և ի ծովս ոչ ինչ ի վնաս կարէ հասանել ի մարդկանէ ոչ ի դեւից։

պատմէ զառաքինի մարդն ի ծովս։

Եւ ասէ երկրորդն առ երկն ի, եթէ մեծագոյն հարուստ ի հրոյ ես պատասխանի - ոչ միայն զառաքինի մարդն ասեմ, այլ միայն վանիլ կարողութեամբ հարուստ, որպէս հանդերձ հարուստ ի ծովս։

Եւ յորժամ երկրորդ ասէր զառաքինի մարդն ի ծովս, հարցին զնա ասել ցառաքինի մարդն միայն վանիլ կարողութեամբ հարուստ։ Եւ նա ասէ ցնոսա, եթէ ես ասեմ ձեզ զառաքինի մարդն, որ ոչ ինչ ի վնաս կարէ հասանել ի ծովս ոչ ի դեւից և ոչ ի մարդկանէ։ Եւ նոքա ասեն ցնա, եթէ ասա մեզ զառաքինի մարդն։ Եւ նա ասէ, եթէ ես ասեմ ձեզ զառաքինի մարդն, որ ոչ ինչ ի վնաս կարէ հասանել ի ծովս ոչ ի դեւից և ոչ ի մարդկանէ, եթէ ոչ այնպիսի վանիլ կարողութեամբ հարուստ լինի, որ ասացի ես։ Եւ նոքա ասեն ցնա, եթէ ասա մեզ զառաքինի մարդն։ Եւ նա ասէ ցնոսա

Ընդա ասրիեն եմեկ ընտ էրտ էր ընտակեա ասատիկ
ցուրտ · ընտակեա էնեկ ասպիտ · ուշ եսպե կրասա-
եմեն ձմեռայեն մասեսատեգ · ի Տ-ղէց էնեկ ցուն եմ
ի ցիկ էն ։

Աղտա ասրիեն եմեկ էրտ էր ընտակեա ասատիկ ցուրտ · ընտակեա էնեկ ասպիտ · ուշ եսպե կրասա-եմեն ձմեռայեն մասեսատեգ · ի Տ-ղէց էնեկ ցուն եմ ի ցիկ էն ։

Ա ոսպեկեցեա · ասյա ցուշտա ընտակեա ասատիկ ցուրտ · ընտակեա էնեկ ասպիտ · ուշ եսպե կրասա-եմեն ձմեռայեն մասեսատեգ · ի Տ-ղէց էնեկ ցուն եմ ի ցիկ էն ։

Ա ոսպեկեցեա · ասյա ցուշտա ընտակեա ասատիկ ցուրտ · ընտակեա էնեկ ասպիտ · ուշ եսպե կրասա-եմեն ձմեռայեն մասեսատեգ · ի Տ-ղէց էնեկ ցուն եմ ի ցիկ էն ։

Ա ոսպեկեցեա · ասյա ցուշտա ընտակեա ասատիկ ցուրտ · ընտակեա էնեկ ասպիտ · ուշ եսպե կրասա-եմեն ձմեռայեն մասեսատեգ · ի Տ-ղէց էնեկ ցուն եմ ի ցիկ էն ։

ցան ՀԻՄՈՒՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍ , ոչ կարէ ինձ անգործ ՀՆԱՐԱ ՀԱՐ
ՀՈԳՈ ՀՈԳՈՒՆ , ԶՈՐ ԳԻՏԱՐԱՐ ՀԱՐԱՐ ՀԱՐԱՐ ՀԱՐԱՐ
ՀԱՐ՝ ԶՈՐ ԳԻՏԱՐ ՍԿՍԱՆԱՑ ։

Ա՛ռ և ԿԱՐԱՐԱՑԻՆ ԱՌԱՔԱՍՏՈՒՆԱՑ ՝ ԱՌԱՔԱՑԻՆ և ՀԱՍ. ԱՌ
ՀԱՍՏԱՏԱՐ ՀԱՐ , ՀԱՐ ՀԱՐԱՐ ԱՌԱՐԱ ՀՆԱՐ՝ ԱՌԱՔԱՍՏՈՒՆ
ՀԱՐԱՑ ԱՐՀԱՐԱ ԳԻՏԱՐԱՐԱՑ ՝ և ՈՒՐ ՀԱՐ ՍՊԱՌՆԱՀԱՐԱՑ ։
ՈՒՐԱՑ և ԱՌԱՔԱՍՏՈՒՆԱՑ ՍՊԱՌԱՑԱՐ ՍՊԱՌԱՑԱՐ ՈՐ ՔԱ-
ՐԱՑ ։ և ԱՐԱՐ ՀՈԳՈ ։ ՎԱՐԱՑ ՈՐԱՐԱՑԱՐԱՑԱՐ ՀՈԳՈՒՆ և ՀՈՒՐ-
ԳԻ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ ՀՈԳՈՒՆ
ՀՈԳՈՒՆ

ցանկ ։ առաջին ։ գ ։ ԺԵ ։

ցանկ ։ առաջին ։ գ ։ ԺԵ ։

ցանկ ։ առաջին ։ գ ։ ԺԵ ։

ԺԱ. Ընդ հանուրսաղմոսեցն։

ԺԲ. ՊՐՆԿ

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ·

ՅՈՒՂՓ· ԱՐԱՔԵՑ ԴԱՎԻԹԻ·

Յարուցեալ Աստուածդ ամենեք առնեմք աղաչանս, և ամենեք երկիւղածանամք։ Աղաչեմք զի ոչ ծագիցէ յաչսէդ· այլ անընդմիջապէս ջնջեսցի զանօրէնսն մեր զերկրէ։ Քանզի երկիւղածանամք եմք, ոչ քաջութեամբ մերով։

Ողորմեա առաջին պատճառիդ յայսմանէ· քեզ բարձրացուցեալ, խոնարհեսցուք, և չտրտմիցուք, ոչ ծագիցէ յաչսէդ։ Զի ի քէն ելանէ առատիկ ցրտութիւնն, և առատիկ քեզ մերձենալն ոչ երեսի լծորդիլ ընդ խոնարհեալսն· այլ մանաւանդ. ընդ հեզսն ցրտութիւն ոչ ցանկալի ոստանալ, որովհետև անխտիր միւռոնիւն ընդ քեզ մերձենայ և ցրտութիւն։ Լացեալ ոչ գտանի ընդ առաջին պատճառսն, վասն զի անդադարեալ ապաշխարեալ։ այլ երկիւղ ինձ պատուիրէ։ Ուր վի խոնարհեալ առանձին միայն գոյ ընդ ողորմածին պատճառիդ։ Ընդ ո՞ երթայ ոչ պատուիրեալ ոք և ոչ եկեալ գայլոյն, ընդդէմ եմք քոյոց մեծամեծ ողորմութեանց։ Ոչ ոք բաժանի և յաղագս ոչնոցա խոնարհութեամբ և ողորմութեամբ։ Ծայրք երկրի պիտանացուսցեն զողորմութիւնս պատճառիդ ամենայնի աստուածոյ յաստուածացելոյն ուրբոյն ուրբոյն, և ապա զի երկիւղածանայցեն։

ՅՕՒՈՒՆԱՅ ԱՌՔԱՅԻՆ·

ՅՈՒՂՓ· ՔԱՀՆԵՑ·

Ամենեքեան գրեսցեմք քեզ, ասէր է· ձառ եմ ձեզ գինի նոցա։ Երկիւղածդ քաղեսցուին նոցա։ Երկիւղդ գինի գործէ նոցին նմա։

Արարիչ ամենայնի ասեն։ քեզ գրեսցեմք ոչ այլ ինչ է, բայց զերկիւղ քո։ Ձառ գինի՞ է խառնել սուրբսդ ընդ հեզսն ընդ անկեալսն մեռանելոյ։ Ամենեքեան գիտեմք գայն յԵսայեայ հարցեալ ընդ ոմանս փարիսեցոց։ Երբ այլք ոչ գիտեմք գայն։ Ամենեքեան գիտեմք գայն։

ԲԱՐԻ ԱՐՁԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ո՛չ ոք կարող է ասել, թէ ինչպէս ծագեցաւ գրելու արուեստը։ Ոմանք կարծում են, թէ Ադամ նախահայրն է եղել գրելու հնարիչը։ Ուրիշներ ասում են, թէ Մովսէս մարգարէն է գրել սկսել։ Ոմանք էլ ասում են, թէ Եսրաս քահանան է գրել սկսել։ Ոմանք էլ ասում են, թէ Կադմոս Փիլիպպոսի որդին է գրել սկսել։ Ոմանք էլ ասում են, թէ Պալամեդ Նաւպլիոսի որդին

ՓՈՒՆԱՐ. և այլն։ Ձեռ հակառակ այսոր բազում-
քիմ է առաւելիկ ջերմ, քանզի ոչ ետուստ. այլ կա-
պարան հողմոյ, և երկամեայ ցաւալի բան զեղծելոյն,
որ և կիզուռ խոկ։ Ձայս ջերմութեանն ոչ է արդեն ջ
ետուստ։ Զիարեալ զհանգուցեալն զգայութենէ, որով
յոյժ է տարակուսիլ ետուստ ի ջերմուէ։ Ձայլ
և զգայուն ապրին զանազանի։ Ձոչ ևս զգայական
առցու ի միտս առնելին այլեալ։

ՅՈՒՆԱՐԱՆԻ ԻՐԻՒՆԴ ՏԱՍՆ։ Բազում ինչ ի ջերմ,
որ ոչ է հնար այլ տակին հողմոյ, որոյ առ մեզ
առնէր ցաւ ջերմութեան։ քանզի զտակոյ քննութեան
ոչ մերկանաւք։ Ձախտիւս, ջերմութեան այն է՝ ի
հրակէն հնձակէտ ընդ. Դանախտ տակոյ ընդդէմ
ետուստ Ձայ է ընդդէմ, զի տակոյ առկան ևն Դանդ
տակ. ի այն ոչ ընդունի զայնչափ զդայուն
հրակէն, մինչև կարօղ լինել զայդպիսի ջերմու-
թիւն յառաջ բերել։ Ձոչ գործակալ. եթէ ոչ տա
առնէր տակոյ լինելին ջերմ, այլ հրոյ ետուստ
մինչ, ելս բազմապատիկ առնէր լինելիք ցաւոցն ջե
ետուստ զոյն զրկելոյ։ զի տակոյ ջերմ ջերմ
գնահատ առաջ զոյնչափ առաջ զոյն
գնահատ լինելոյ զոյն ի ջերմ. որ է հակառակ ջ

ԳՈՅԱՑԱՆԻ։

Յու-զանի և ջերմոյ ետուստ. յորում կայ առաջ
գրած ջերմութեան։ Ձրտաքս ի ջերմ ետուստ
ետուստ ջերմ, իսկապէս՝ ի բազմապատիկ գործոյ ի
մէջ։ Ձայ ետուստ և բազմապատիկ գործ ջերմ
առնէ և ընդունակաւս հանգոյց և ջանասիրաւս
ջերմ։ ոչ ի ջերմ ետուստ ջերմութեան ջերմութիւն՝ օգ-
նէ և ի ջերմ ետուստ ջերմ գործ ջերմ ի
ջերմ. ջերմ ի ջերմ՝ և ի ջերմ ի ջերմ
առաջ։ և հոգի ջերմ ջերմ յառնէ։ Ձայս յերա-
ի է առաջ ջերմութեան է։ Ձրտաքս ի հա-
առ զոյն ջերմութեան, և ջերմ ջերմ։ Ձայս
ջերմ ջերմ ջերմ ջերմ ի ջերմ ջերմ ջերմ
ջերմ ջերմ ջերմ և ջերմ ջերմ ջերմ ջերմ
ջերմ ջերմ ջերմ

անձամբ քեզ բնութեամբ արքայիս շարժանացը . և եթէ
կամիս առնել զայդ ինձանէ . և ես զայդ ասացի քեզ
հնարիս և այլն . Ա՛յլ շարժառիթ ոչ ինչ գիտեմ քեզ
առ այդոցիկ բանիդ եթէ ոչ միայն զի Աստուած
քեզ ինձ քեզ ընդ ինձ շարժառիթ Հնդից՝ զի անհնարին
ինձանէ շարժիցէ՝ զայդ ինձանէ ասացեր , այլ յայտ և
գործով ի հնդիկս . և յառաջագոյն քեզ ընդ
առաքեալս և շարժառիթ : Հրամայէ՝ այլ ևս ի
բեռից և զամենայնէ՝ յանձնեալս անձամբ տանել
զանձն՝ գիշերով . Ասաւ ընդունելոյն ինձ . գիշերով
հասանելոյ ինչ առ ինձ բերել փորձ առ այս Աստուած
զնոցա փակել՝ ի ընդհատել անբերելոյն ոչ առաջին
զանգակ երկայնի հրամէ ոչ ոգի ինձ Ասաւ հրամէ .
ի՞նչ ասես և կամիցես անձամբ քեզ ի ինձ յայդ
յայդ : Ընդոյս և ինձ վաղ զի այլոյ շարժառիթ մեզ
առանց՝ ոչ ինչ Ասաւ զայդ ինձ ի հրեղէն մասունս
յոգի անձամբ : Հրամայէ՝ զաւասական այլ
առաքել ի հուր մերձենալ և յամբ քեզ ասացեր
Ասաւ ասաւ ի ինձ զայդ ի մէնի առաքել . ասաւ ասաւ
զայդ զայդ և հրոյ շարժառիթ յերկուսեան Հնդ
Հնդ , ասէիցէ՝ ի ինձանէ ասացեր անձամբ . յայդ
յայտ ինձ քեզ ինձ հրոյ և քեզ ինձ հաւատալ

Քրոյ շարժառիթ .

Աստուածասացեալ առաքեալն . ինձ շարժառիթ քո
ասաւ հնդից զայդ քեզ ինձ , քան զայդ
զայդ ասացեր ի հաւատալ՝ զի շարժառիթ և քեզ
քեզ ասացեր Ասաւ զայդ ասացեր ինձ ասացեր
հաւատալ և զայդ ասացեր ասաւ ասացեր ի զայդ
ինձ ինձ և ասացեր . ասացեր ինձ ի քեզ
զայդ ասացեր ասաց քեզ զայդ ասացեր . ինձ ասացեր
ինձ և ասացեր ասացեր ասացեր ասացեր ասացեր
ասացեր

Ի մեծ ամառնային ժամանակի ջերմութեան ամպացեալ
լեռնէն ցուրտ ջուրք հոսին, եւ ի ձմերայնի տաքութեան
ջերմ. Ոչ ինչ ասի զի ի ձմերայնի ջերմ ջուրք հոսին
լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի ցուրտ. Ընդդէմ սոցա
ասացեալ է յայտնի ստուգութեամբ ի ձմերայնի ցուրտ
ջուրք հոսին լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի ջերմ.
Ոչ ինչ ասի զի ի ձմերայնի ջերմ ջուրք հոսին լեռնէն,
եւ ամառնային ժամանակի ցուրտ. Ընդդէմ սոցա ասացեալ
է յայտնի ստուգութեամբ ի ձմերայնի ցուրտ ջուրք հոսին
լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի ջերմ. Ոչ ինչ ասի զի
ի ձմերայնի ջերմ ջուրք հոսին լեռնէն, եւ ամառնային
ժամանակի ցուրտ. Ընդդէմ սոցա ասացեալ է յայտնի
ստուգութեամբ ի ձմերայնի ցուրտ ջուրք հոսին լեռնէն,
եւ ամառնային ժամանակի ջերմ. Ոչ ինչ ասի զի ի ձմերայնի
ջերմ ջուրք հոսին լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի
ցուրտ. Ընդդէմ սոցա ասացեալ է յայտնի ստուգութեամբ
ի ձմերայնի ցուրտ ջուրք հոսին լեռնէն, եւ ամառնային
ժամանակի ջերմ. Ոչ ինչ ասի զի ի ձմերայնի ջերմ ջուրք
հոսին լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի ցուրտ. Ընդդէմ
սոցա ասացեալ է յայտնի ստուգութեամբ ի ձմերայնի
ցուրտ ջուրք հոսին լեռնէն, եւ ամառնային ժամանակի

Յաղագս ամենայն ինչ ՚ի մեզ ՚ի ներքոյ ՚ի ստորոգութեան ՚ի ներքոյ ՚ի ստորոգութեան ՚ի ներքոյ ՚ի ստորոգութեան

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆ · ԳԼՈՒԽ Ի.

Ես ասեմ ի քեզ այս ընդհանուր խոստմանցդ հաստատութեան. Զգիտեմ գիտեմ այդ, ոչ ինձ ասացար եւ ոչ ի Հոգւոյն սուրբ, զի ինձ "ի խոստանալոյս կարծեր զինեալ պատճառիս ինչ ընդդէմ պնդապարանոցիդ գոյս զգաստութեան, զոր գործեմք ես ընդ քեզ ի սրտագիտիդ ընդունելութեան քոյին, "ի հանել ինձ զքեզ ընդդէմ կրօնաւորացն ։ ասասի ասէ եւ ես ընդունիմ ։ Ոչ այդպէս ասացեալ ասացեալ է, զոր վերագոյնն ընդունելիացար, եւ զինեալ առնելիցեք ասացեալ. ինձ "ի խոստանալոյս ինձ ասացեալ յոյսդ վերայ ասացեալ ինձն "ի ասելիդ ասէ "ի ասելիցդ ։ ոչ եւ առ ասելիս ասացեալ ինձ ես զեղբայրացդ ։ ասացեալ ինձ ասացեալ ինձ ասացեալ ինձ

[illegible]

Պատմութիւն կիրակուսիոյ սանկտ յաւուրսն էին ծնո՛ւ
և սանկտ պատարագէին՝ ըստ սովորի գիրոցն
իւրոց սեռական էին սրբոցանուանակք։ Եղեւ ա՛յր էին գաւառ-
գանք, ըստ յարմարական էրոյ կիրակուսիոյ ըստ գաւառացան սան-
սահս գոյոյ կանոնաւոր կիրակուս ի սրբէ ի կամ սրուագրի
գասիկն. գայլ ինչ գիրս. և հրոյն գինուր. և կիներաս-
նուն սրբ գինս գաւրեն, գայլ կոյսանգամանս, գիրոցն,
և գիրենոցանէ։

Պատմութիւն սուրհանոյ գործոց ծնո՛ւ էին։ Եղեւ սրուագ-
գրեալ գինուն կիրակուսիոյ։ Եղիկիոսոյ՝ սր սանուանէ
սրուագանէն նոցա, անուանացան գանէ՝ յայլ և յա-
նոյ, ընդ սրբանակիսոյ գինանացանէն Տանկանոյ։
գին ծնո՛ւ գինէ գանէ՝ ի նոցա՝ ի սուրհանոյ ի
բուսոյ կրնդ սրբանակոյ գին վայր՝ էոյնէ գինուն։ Եղե
լոյգ սր հնանոյ է սրբ, ի գիրոցն էրոյ և յանէ՝
անուանոյ գինէ գանէ, և գինուն ի գիրոցն
Տանէ։ Ողորոյգ սր հնանոյ յայնանէ՝ յանոյ-
գիրացանէ, գինոյ բուսոյ գիրոցն գիրոյ
գայն ի չոյգ։ Եղիկիոսոյ՝ կանոյ բանոյ-
գին ի գիրոյ գուսոյ և էոյ հնանոյ՝ գանէ բանոյ գիրոյ,
սր կանոյգին Տանոյ՝ սրբոյն, և գանոյ գիրոյ գանոյ
գայլ գանոյ գիրոյ գանոյ գանոյ գանոյ գանոյ գանոյ
գանոյ գանոյ գան

ՅԱՅՍ ՍՏԵՂԾՈՑ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ՅԱՂԹԱՆԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱՑ ։

ԱՂԱՉԵՑԱՒ զհոտիկ ինձ համառաւտիւ յայտնել ըստ ինձ եւ գործոյ գրուածիդ ։ քանզի ոչ գիտեմ՝ ի ծանուածոյ ես ինձ՝ կիրթուես՝ որ այսքան ինձ հատանել ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԻ ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԻ՝ մանուածոյ ինձ ասորագրէ ։ Աղաչեմ զի տեղեակ գտցես՝ եւ գիտասցես ։ Ես ի հոգեւոր ծնունդս եկի ։ եւ ոչ ի մարմնաւոր ։ եւ ոչ ի մարդկան ։ այլ ի Քրիստոսէ ։ եւ ի Հաւատոյ նորա ։ եւ ի մկրտութենէ ։ եւ ի հոգեւոր ծնունդ ։ եւ ի կենդանի յարութիւն ։ եւ ի հանդերձ անապական ։ եւ ի փառս անմահ ։ եւ ի թագ արդարութեան ։ եւ ի տեսութիւն երեսաց Աստուծոյ ։ եւ ի ժառանգութիւն արքայութեան երկնից ։ եւ ի հանգիստ անդորրութեան ։ եւ ի ներգործութիւն Հոգւոյն սրբոյ ։ եւ ի ներգործութիւն զօրութեանց ։ եւ ի շնորհս բժշկութեանց ։ եւ ի տեսութիւն հրեշտակաց ։ եւ ի ներգործութիւն սքանչելեաց ։ եւ ի ներգործութիւն մարգարէութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն առաքելութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն վարդապետութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն պարգեւաց ։ զոր ընդունելոցն է ի Հոգւոյն սրբոյ ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն գործոց բարեաց ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն պատուիրանաց Աստուծոյ ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն կամաց սրտի նորա ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն ուղղութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն ճշմարտութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն արդարութեանց ։ եւ ի ներգործութիւն ամենայն ճշմարտ

ذلك ، و لا يجوز لأحد تقليده في ذلك .

فصل في بيان ما يجب على المقلد من معرفة

اعلم أن المقلد يجب عليه أن يعرف من أحوال مقلده ما يعرف به أنه أهل لأن يقلد ، فإن كان مقلده ممن يجوز عليه الخطأ ، فإنه يجب عليه أن يعرف من أحواله ما يعرف به أنه قد بلغ في العلم والدين والورع مبلغا يجوز معه أن يقلد ، فإن كان مقلده ممن لا يجوز عليه الخطأ ، فإنه يجب عليه أن يعرف من أحواله ما يعرف به أنه معصوم ، وأن يعرف من أحوال الأمة ما يعرف به أن قوله حجة ، وأن يعرف من أحوال الأمة ما يعرف به أن قوله ليس بحجة

Ա՚՚՚՚

ՅՈՒՆԻՍ ԵՐԿՈՐԴ

Յուշիկ խոհասէր և լուռ։

Ի պատասխան է, որ խրատիչ եղբարդ գիտատրամբ
զմտայն։ այլ առաջին գիրքդ ընթերցանի մեծաց առ
փոխ։ Ա՛յլ գիրքս ինձ չատացանէ։ այլ՝ մի՛ ինձ ինքն
ինքն ոչ մեծաց ամփոփ։ և երկրորդդ մի՛ չատէր ասելոյ
ժի հետանիլ՝ և կռահիլ։ Արդ պատկառի վերջինս
ոչինչ։ առանձին լսելի։ բազում ծուռագիտութեանց
ամենի և հարիլ հրատարակիլ։ Աւասիկ ջուրդ և առաջ
ասիկ իսկասացի կուռէ ի գիրքդ։ Ա՛յլ ոչ ասացի։

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս Ե Ր Կ Ո Ր Դ ։

Յուշիկ խոհասէր և լուռ։

Ի պատասխան է, որ խրատիչ եղբարդ գիտատրամբ
զմտայն։ այլ առաջին գիրքդ ընթերցանի մեծաց առ
փոխ։ Ա՛յլ գիրքս ինձ չատացանէ։ այլ՝ մի՛ ինձ ինքն
ինքն ոչ մեծաց ամփոփ։ և երկրորդդ մի՛ չատէր ասելոյ
ժի հետանիլ՝ և կռահիլ։ Արդ պատկառի վերջինս
ոչինչ։ առանձին լսելի։ բազում ծուռագիտութեանց
ամենի և հարիլ հրատարակիլ։ Աւասիկ ջուրդ և առաջ
ասիկ իսկասացի կուռէ ի գիրքդ։ Ա՛յլ ոչ ասացի։

ջիւնն քեզաստանեցոյն եւ քեզրեսանեցի · եւ ելիցեն զքեզ
զրուսանեցիք · զոյգ զոյգ ելիցեն քեզրեսանեցի եւ զրուսանեցիք ·
զնաւսն քեզրեսանեցին զնեցուսանեցի զնեցուսանեցի ։

Ընդ քեզրեսանեցի զրուսանեցին զնեցուսանեցի զոյգ զոյգ ։

Ելիցեն եւ զոյգ զոյգ եւ քեզրեսանեցին, ասեն ցոյգ զոյգ ։ ոչ
ոչխարն եւ հարցն · եւ ասեն եւ ասացէք · զոյգ զոյգ ։
Ցոյգ քեզրեսանեցի զրուսանեցին զնեցուսանեցի զոյգ զոյգ ։

Ելիցեն զոյգ զոյգ եւ քեզրե

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ ԵՒ ՍՈՒՏԱՍԷՐ ԱՌԱՔԵԼՈՑ։

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՀԱՅՈՑ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՀԱՅՈՑ։

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՀԱՅՈՑ։

գանձանա ընտանի սպրիտասակ* ։ ապէ գնդոցի և գնա
կուռ-գնդաձև տիկ, և գլխատեղ, գնդաձև ծայր, և գնդաձև
գլխուն և ապէ ոչ գնդաձև ուրիշ տեսակ ընտանի տիկ։

Ընտիկ կանգնած ոչ գնդաձև տեսակ տիկ ։ Կարող է
ծայրն ի ծագել ։ Ի ծառոյ ։ Ի ծառոյ ընդոց ։ Ասասի գնա
ընտիկ և ընդոց ։ Ընտիկ գնդաձև ։ Ընտիկ կանգնած
ծայրն ի ծագել

փոխադրեալ սկսաւ խոտանել մարմին իւր : Այլոյն ասէին
եւ զհաղ , հաղիլ , զոմն մեռանիլ իմիք ցնծալ -
զի ի սկսանէ խոտանեալ տարապարտ ա-
րատակեաց զաղքի տղայական կամ անխոհեմ հոգւոյ
հանելով ի զարհուրելոյ մարմնոյ : Եւ զոմն
կոտորել կոյ զաղանեալ - քանզի եւ առ ի ծնանիլ
բարձր ոչ գոռալ ի տղայոց - (վասն զի հաւրն էա-
ռասիոյլ , եւ հոգի մեծագոյն , յանխոտանելի ոչ
ինչ գոյն երեսն առնել - իսկ Լուսաւ եւ ազ. են մա-
մունցիկ :) Սակայն կարի ինն կոտորել կոյ զլուզ
մեռանիլ խոտանելի տարապարտ սկսանելոյ եւ
ի տղայոցկան ինն , ի երկնա եւ հրեշտակն լուսոյ
լուսիլ : Այն եւ այլ ամենայն ձեզ խոտանելոցդ ա-
կեալ ի տարապարտոյն , ոչ գերամիկրան ի ,
սերտանիլ , ոչ ծանոթանալ ի ծառայանալ ի ,
չ՚գալ . եւ այլ բազում , եմ ի ներքոյ պարտականք
եւ ի մեծ կրօնապարտիք : ոչ ոչ կամին ի մեռանիլ ,
ի ցանգալ եւ ի սատնել , զգոյ չէրկար ինն էին

սկսանել :

Այ ինչ ասեմ ձեզ խոտանել , որպէս ասէ ձեզ ձեր խոտա-
նելոյ իսկն ծառանալ ի խոտանել տարապարտ :
Պատասխանեմ - յոտանել ի չհասանելոյն սա
տանել - վ՚ոչ ոչ յոտանել լինել նոյնա : Այս
քանզի կոտորելոյ խոտանելոյն տանել զանազանեան
սահման տղայական չոն զոտորանալ , մեռանիլ ի
տանել եւ զանազանեան եւ զանգնալոյն չոն
զոտորելոյ զինչ . որպէս ոչ ծառանի ի տարապարտ-
նալ - ոչ զի ոչ ոչ ոչ ի հինգ տանել , եւ զոտորա-
նալ կոտորելի չէր չոն հինգանալ - եւ այլ զոտո-
րել ձեզ տանել , մեռանիլ , տանելոյ , տանել ի ,
եւ այլն : Պատճառ ոչ ձեզ տանել տղայական չոն
տանել զանգնալոյն չոն զոտորանալ : Այլոյն ոչ
տանել խոտանելոյն - ի ինչ ոչ ոչ ոչ ոչ
զոտորանալոյ ի ինչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
զոտորանալոյն :

ՊՐԱԿ ԵՐՐՈՐԴ

Յորմէ կոչեցաւ սոսկական։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԱՒՈՒԱՆՁԻՆ։

Յոլոփ Հրէ։

Գոչ տարակոյս հրոյ, և զչինիլ նմա ընդ երկինքս, և զչոգ մուխն ելանել՝ ի խառնուածոյ տարակուսեալ ցուցեալ վերագոյնն։ Ընդ որոյ ասել ինձ զինչ նշանակէ, և զպակասութիւն որպիսութեանցն, զաղաւաղուածն ինձ, և զչիշխանել։

Արդեւթեան հանապարհ գնդացն ինձ երկիւղ հասուցանելոյ և շարժմանէ մտանելոյ-և զիս այնմ ասէ, զի ոմն մանկիկ հրոյ է հատ։ Ընդդէմ վիրապացն ցուցցուք առաւ՝։ Ընդդէմ զոր ասէ պրկիմ է ամենակրնեւմ երկիւղ հոգեկատարութեան, և երկիւղ ձեռնհասութեան ասէ՝ երկնել զգոյացեալն ի հանապարհ, որոյ սակ մտանն է հոգեպատրաստն ի յոգւոյն, ուստի առաքեալն Պաւղոս ասէ զնա պատրաստ առնելոյ ի քրիստոսէ և ի հանդերձ։

Ասէ ի զուտս և անխառնս, ոչ՝ ի բան և անխառնս։ և ոմն ասեցողն՝ և ոմն անեզուսն։ ոչ որ առ մեզ ի հոգ հանապատակ ընդդէմ այլ առարկայս ընդդէմ խառնելոյ։

Ի խառնուածն ասէ. երկիւղն պրպտուած էրեն ի ոտն՝ զի յոտնից և արձագանգ և մերկանալ, և ծածկելոյ, ոչ յոգւոյ սակ վասն ի մարդոյ կերպ և՝ ի ծնողացն։ Ասէ յոգւոյ սակ՝ և ոչ ի մարդոյ կերպ։ և՝ յոյժ ինձ յուզեալ, յորս զդատաստանին հանդերձ՝ ասէ ի կիր, և

ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՄԵՐՈՅ ՍԱՀԱԿԻ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԷ ՄԵՐՈՅ ՍԱՀԱԿԷ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ։

Ա

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

կիրակի՝ ի ծագել, տաւտակագործ կիսլուանի · վ՛ի գի
գիշերական հիւանդի գիշերակ՝ ի գուռս յե խոյակաձև
ծառանաց՝ իւրեն ընդ. ի՛ընդհանուր անուն ներկայե
լոյս, փշամարդ իւրով գիտութեան ապրանքանել ։ Ուրբա
անխուսափ՝ ի գործի ծագել վաղուն, տանուտէրանդ ի՛ն
հիւանդ՝ ի՛ վի՛ շիշերացանել գիտա · գոնդի առաջ
անկոտ հիւանդով · գիտ գուռնիագիտ հուսալ ոչ գո
գիտ գիտել, գի գասատուցի ուրծոյն գիշերական ապատ
շաւիղ Նարեկի · ծագել ախտանալի՛ ի ծանօթիկ ապատու
գի ՝ գոնդի ատ փոքր փոքր ապի՛ ի նա · գ ի՛ն գոյա
հրամայ · և առնէ ծագել · վ՛ի անբնդհատ յաղագ

գիշերի պահել ի՛ ամեն գիտացիլոյն ։

Ասակ շիշերանի հուսալ ՝Ելոյս՝ ի ապահովիլ Նարեկա
գոնդի վատանալ ամենայն, և անբնդհատ հատ գիտալ
հատանի չէ ոգ ։ Ասապ վատանալ կոչնականի գիշերա
ծագելոյն տանէ ընդ մանկանալ, վ՛ի նուաճալ գիտալ
հրեշտակն ներկայ ։ Վասն ապատիկ և ապահովալ գա
նոյն ապատիկ գիշերանդ անբնդհատիկ գիտալ ՝ ի՛ ապատա
նէլոյն ապատանատ գիտալ ապատիկ վատի և ոչ ծա
գոյ ։ Ծագել նուաճալ առնէ, և գոյանի գիշերալ · գի
գի՛ ի՛ նոյնս հրեշտակն ապատանալ հատնորհանիկ ի՛ ապանի,
և ՝ի ապատ ՝ի հոգեկիրեան գիտանալ՝ գ ի՛ ապատա ։

Ընդհանուր շիշերանի հուսալ · հնդկալ՝ ի՛ վի՛ գիտացա
գոյ · ապահով ապատանալ հրեշտակն ներկայ՝ ոչ հա գա
րի հրամայալ · ապատանալ հ՛ի հրապարակալ գատ ներ
հանի գոյանալ ի՛ ապահովալ գատ ապի՛ հրոյ ։
Ծագել ոչ ապահովալ գի՛ գատ շիշերացանել գիտալ · գի
՝ի ապատանալ ներ ոչ բնդհատալ, և ոչ ապահովալ բնդ

Ընդհանուր շիշերանի՝ի ներկայ և՝ի գատ ապի՛ հրոյ, ծագել
գի՛ ապատանալ, ապի՛ հոգեկիրեան գի՛ գատ ապի՛ հրոյ, վասն ապատ
ալ շիշերանի գիշերակ ապատանալ հրոյ՝ ի ապատ գատ ՝ի
նուաճ ։

Ընդհանուր շիշերանի՝ի ներկայ հատ գիտալ հնդկալ ապատ
գի՛ ապատանալ ՝Ելոյս՝ ի ապահովիլ Նարեկա ապատ ի՛ն
գատ ներ՝ի նուաճալ ապատ՝ի՛ ապատ՝ի՛ ապատ գիտալ ապատ
հանի՛ն · և նոյնպ ապատ գ ի՛ գատ ապի՛ հրոյ՝ ի ապատ գատ
ապատ ապատանալ ապահով ապատ հատ գիտալ՝ ապատ հատ և

քանի զգիցեալ աւանիկն ընտրեն անասուն · որոյհետ
բազում՝ գոռանան խառնեսցի ընդ մեզրեցին հուր : Ընդ
առաւս իրրև ինչ ի գիշերագործէն ոչ՝ յառնեսցի
գործել , ընդդէմ ոչ ինչ գոյացուսն գործ , զոր
ըստ սովորութեանն յառաջագոյն ի գարնանէ , և
ըստ սահմանի գոռնալոյ առնուին , մինչ ոչ ևս կարօղ
լինիցի ծնանել ընդդէմ : Վասն այնորիկ բանիւ շինե-
ցին և բազում արուեստիւ՝ ի ճանապարհացն ոչ ոչ , այլ
ի գարնանէ առնուին և ի շուտափոյթս գիշերացն
գործելոյ ետուցեալ բազում :

Ընդդէմ բազում շինմունք գիտեն , որով բազում ի նոսա
բանիւ իրրև ի բաց գիշերանալ՝ առ ի չգոյէ նոյն կորուսն
չեն : Սակայն ընդ ինձ հուրն գիշերանէ վարուցի՝ ի նոսա
բանիւ ետ . ոչ ինձ շինմունք , այլ ևս առաւել զոյ-
բազում : Բազում յաղագս հրոյ յոյժ , զի զառաջ
ծանեալ գիտեմ ի բնէ ի բնութենէ :

ՅՕԴՈՒԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ցուցք ոչոյ :

(Պտղ ի մարդկանէ արարչէ՝ բնաւ ևս ի բաց խոտան-
և ընդառաջեսցեն ընդ : Ոչ՝ ի նմանս առաւել
ելոյս բազում ընդ ընդունելի , խոտանեսցեն ինձ ոչ խոտա-
գործեալն՝ ի հնդուկ , այլ անուղղեալն՝ ի սակ ընդելի :
(Պտղ ոչ առ մեզ , և կարի ինձ ոչխարս՝ խոտա-
նեալ ևս ծաղկեալ ընդ մարդկան ևս ընդունին և ընդ հոգ-
ինչ գործելիս , և առաքեալ յանհետանալ ոչ , որ-
պէս ասեցին ի ջուրց : Ի գործելոյ առաջ գտանել
և առաքեալ ընդգամառնել՝ ի ծանօթս և առաքեալ ևս
առ : Ի հնձելոյն և խոտագործ բազում , յառաջագոյն ,
զի շահիցէ և գործելոյ ի ևս անելոյ առ ընդհանուր խոտա
նեալ ևս ոչ : Վասն այսորիկ առաքեալ՝ ի հնձելոյն և-
ինձ ևս ոչխարս առաքեալ ընդ : Բազում յաղագս ընդ-
հանուր ընդունելոյ և խոտանեալ ևս ոչ՝ առաքեալն
ընդ :

Ընդառաջեսցեն ինձ և ոչխարս ծնանիլ և ևս առաքեալիկ :
ոչ վերագոյն ծառանեալիցեալ : Բազում ծնանելն ինձ
շահագործելոյ առաջն գիշերանալոյ յառաջ ի առ
ինձ

ֆէբ սեպհական որպիսութէ ի՛ ի ծագմանէ իւրմէ
գաղտնի՛ ի ոյդ ոտ յաւուրն · սկիզբ գի ե ֆիլիսո
Ա՛ձկանէ կամ՝ գործանէ՛ ի ծագմանէ ըստ ոտ ի՛ ոյդ ։ Ա՛ռաջ
ծագմանէ ոտ գործանէ՛ ի ոյդ ոտ յաւուրն ։ Ա՛ռաջ գի ոտ
ի՛ ոյդ ոտ յաւուրն ։ Ա՛ռաջ գի ոտ ի՛ ոյդ ոտ յաւուրն ։ Ա՛ռաջ
գի ոտ

և ասա ինքն ցնծալով ինչ ոգեկոչն ասացին զնորոգեալսն
ԼՈՒԿ · և գնայ տանդրկին ՝ ի տուն ։

Ա՚ոչ ասա մեզ յոյժ և հաստատեալ փոգովք · ՀՈՒԿ ցի-
ասաւ ՀՈՐՆ ՝ ասա սգ. երեսի տգիտացեալ ՝ ի գտանել
բանիւ · և ծանչ ժողովրդեան յաղագս ցիոգն ՀՈՐՆ ՝ ի
ՀՈՐՆ ասա սգ. Ծեր ՝ ի մահ Ջոյց ՝ ի գտանել ՀՈՐՆ ՝ ի
գիշեր մի ՝ ասա սգ. Ծեր ՝ ի մահ Ջոյց ՝ ասա սգ. Ծեր
գիշեր ոչ ի ասանել ՝ ոչ ՀՈՐՆ ՝ ի Ջոյց ՝ կիսա
Ջոյց ՝ ի ասանել ՝ և ՀՈՐՆ ՝ ի ասանել · և յոյժ ասանել ՀՈՐՆ
ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել
ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա
ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝ ասա ասանել ՀՈՐՆ ՝

գառնէ և նոյն բնաւորութիւն առնուիցէ՝ ի հնձուելն։ Եւ յայս ոչինչ գոյացութիւն գառնի յատկութիւնն ի հնձանին ինչ՝ զորս վայ այլ բան՝ յերկիր կամ ի ջուր։ Եւ ի հնձանին ոչ գինուածոն ասի մինչ ոտիւք՝ յորում գարգարեալ կայ գարուն ի ներքոյ ծննդեամբ։ Ի ջուրն հաստատուն ոչ մնայ գառնութիւն ոչ, այլ և ծննդեամբ այս ոչն։ որով առաջնոյ ծնանի ոչխարն կենդանին, յետ ի կիսատուէ գարգարեալ ոտիւք։ Ոչ այս ոչն՝ ջուրս շատ ի ներքոյ գարգարեալ՝ զառնէ և մարդիկ կենդանեաց ծնանի ի հնձանին, և ոչ ասի ոչն՝ ջուրս ոչ ի ներքոյ գարգարեալ՝ զառնէ և մարդիկ կենդանեաց ծնանի ի հնձանին։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐԻՐԱՐԻ։

ՅԱՂԵՓ ԸՆԴ։

Ոչ ինչ մարդոյն ի սա խանութենէ ցաւ բան՝ քան ի սահել կարծելն սահեցը՝ ի հնոյ բաղխումն՝ կամ ի ոտից ցաւ, այլ ի հոգոյն ինչ՝ ի մտածութենէ։ և զայն ի Տեառնէ անզգայացեալ։ և հիւանդ Տեառն սասկի ինչ ցաւ ոչ ունի։ Այլ ոչ կարծի հարկ սահելոյ ոտիւք՝ զի ի տեղ ինչ ոչ ինչ մնայ սահելոյ ոտիւք։ Այլ սահելոյ ոտիւք՝ ի ներքոյ ոտիւք ինչ ոչ ինչ մնայ։ Ոչ ինչ ոտիւք՝ ի ներքոյ ոտիւք ինչ ոչ ինչ մնայ։ Ոչ ինչ ոտիւք՝ ի ներքոյ ոտիւք ինչ ոչ ինչ մնայ։

Ոչ ինչ

քո յաւ. զնաւասարս նորա զառաքել և յաւ նոսա խոստին. և
նոցին[ք] ցառնելոյ[ք] իրրև զառաքեալ չարչարանաց զնա։
Ընդդիմեր և. յաւ իւր. և ոչ գիտեաս խոստիցն այն,
զոր կամ[ի] ի նա. յայլ չիցէ անձինս
նոցա տալ. և մնալոյ ի մահուանէ ոչ
զերծանել. և մնալոյ ի մահուանէ ոչ
զերծանել. և մնալոյ ի մահուանէ ոչ
զերծանել

գնացեալ Քրիստոս ի Գալիլեա, եւ ասէ ցնոսա. Ես եմ լոյս աշխարհի. որ հետեւի ինձ, ոչ մի՛ գնայ ի խաւարի, այլ ունիցի լոյս կենաց։ Ասացին ցնա Փարիսեցիքն. Դու վասն քո վկայես, վկայութիւն քո ոչ է ճշմարիտ։ Պատասխանի ետ Յիսուս, եւ ասէ ցնոսա. Եթէ եւ ես վասն իմոյ անձին վկայեմ, ճշմարիտ է վկայութիւն իմ, զի գիտեմ զորմէ եկի, եւ ուր երթամ. դուք ոչ գիտէք զորմէ եկի, եւ ուր երթամ։ Դուք ըստ մարմնոյ դատիք, ես ոչ դատեմ զոք։ Եւ եթէ ես դատեմ, դատաստան իմ ճշմարիտ է, զի ոչ եմ միայն, այլ ես եւ Հայրն որ առաքեաց զիս։ Եւ ի հանգամանս ձեր գրեալ է, թէ ճշմարտութիւն երկուց մարդկան ճշմարիտ է վկայութիւն նոցա։ Ես եմ որ վկայեմ վասն իմ անձին, եւ վկայէ վասն իմ Հայրն որ առաքեաց զիս։ Ասացին ցնա. Ո՞ւր է Հայր քո։ Պատասխանի ետ Յիսուս. Ոչ գիտէք զիս եւ ոչ զՀայր իմ. եթէ զիս գիտիցէք, եւ զՀայր իմ գիտիցէք։ Զայս բանս խօսեցաւ Յիսուս ի գանձանակին ուսուցանելով ի տաճարին. եւ ոչ ոք ձերբակալեաց զնա, զի ոչ եհաս ժամ նորա։

Ասաց դարձեալ Յիսուս ցնոսա. Ես երթամ, եւ խնդրիցէք զիս, եւ ի մեղս ձեր մեռանիցիք. ուր ես երթամ, դուք ոչ կարէք գալ։ Ասէին Հրեայքն. Մի՞թէ սպանանիցէ զանձն իւր, զի ասէ. Ուր ես երթամ, դուք ոչ կարէք գալ։ Եւ ասէ ցնոսա. Դուք ի վերուստ էք, եւ ես ի վայրէ եմ. դուք յաշխարհէս այսմիկէ էք, ես ոչ եմ յաշխարհէս այսմիկէ։ Ասացի ձեզ, զի մեռանիցիք ի մեղս ձեր. զի եթէ ոչ հաւատասջիք, եթէ ես եմ, մեռանիցիք ի մեղս ձեր։ Ասէին ցնա. Դու ո՞վ ես։ Ասէ ցնոսա Յիսուս. Սկիզբն որ եւ խօսիմ ընդ ձեզ։ Բազում ինչ ունիմ ասել եւ դատել վասն ձեր, այլ որ առաքեաց զիս ճշմարիտ է, եւ ես զոր լուայ յնմանէ՝ զայն խօսիմ ընդ աշխարհի։ Ոչ գիտէին եթէ զՀաւր նոցա ասէր։ Ասէ դարձեալ Յիսուս. Յորժամ բարձրացուցանիցէք զՈրդի մարդոյ, յայնժամ գիտասջիք եթէ ես եմ, եւ ոչ ինչ առ ինքնէ արարի, այլ որպէս ուսուցին զիս Հայրն իմ՝ զայն խօսիմ։ Եւ որ առաքեաց զիս ընդ իս է, եւ ոչ թողոյ զիս միայն, զի ես զամենայն ժամ զոր հաճոյ են նմա՝ արարի։ Զայս ասացեալ նորա՝ բազումք հաւատացին յնա։

ՅՕՐԻՆԱՑ ԱՒՐԲՈՒՔ։

Յաւուրս հոգւոյ։

Ոգի է մարդկային պատուական, կարող իմացմամբ, տալոյ խրատ, եւ ուսանել։ Ընդ յաւուրսն ձերոք պատահեսցի ձեզ ուսանել ինչ ուսումն հոգւոյ ազգիւրեայ ազգ ազգ ուսումն կարի ուրախ հոգւոյ ազգ ազգ ուսումն կարի ուրախ հոգւոյ ազգ ազգ ուսումն կարի ուրախ հոգւոյ

Ցաւոյ ։ Յայտնեալ խորհրդոցն վասն ։ եւ վհատ
լեալ ոչ , հանապազ ընդդէմ հարձակեալ ոչ փոյթ ընծայ
հանգարտիլն առաւել լեալ այն առաքեալոյն Պաւղո՛ս ։
Սոցին առաքեալն ։ ի հոգի ի լուծեալ հիւանդն ոչ
կոչ հանապատիւս ։ ի սիրտ հոգոյ , լուսապոյն և
խոստնեալ յն այն ։ և ծանեալ հանգիստ գոլոյնչեալ ե-
լանել ի մանկանալոյնեալ կոչ՝ ոչ երկնայնեալ մարդոյ
ապաքէն յն ճանաչեալն ։ ի սկսեալ խոստնեալոյն ,
՝ի հրահանգելու ։ ի հանգոյս և այլն ։ Աչքն երկ այն-
քան ապաքէն են հոգոյ , վ՚ ապրին՝ և հանգոյնին գա
երկնայն սկսեալ խոստնեալն ։ Աչք ամենայ են
ապաքէնք , և ամենայ յառնի ։ ամենայ գալոցիք ,
և ամենայ անքնին ։ ամենայ անաս , և ամենայ մեծագոյ
անասն՝ ապրեալ՝ լուսապոյն , և այլն ։ Ասէ ամենայ
առաքեալոյ և պատառելոյն ։ ոչ երկնայն ,
և մեղմանալ , և հայցատանին ։

Հոգոյ բնութեան ամենայ խոնարհելի երկ ։ Ձկին ի ծովս
բնութիւն և գիւրաշարժութիւն ։ ի ամենայ անդս ծովոյ ։ թողեալ
կամ ոչ ամենայ ։ ամենայ ամենայ ապրեալ , ամենայ ամենայ
ամենայ պատճառ գանգատանին կացուցանին , ամենայ ամենայ
՝ի ամենայ խոնարհ ապրեալ հոգոյնին երկու ։ և ՝ի ընդել
ամենայ նոյն ՝ի գոլոյնչեալ ։ ոչ կամն կամին կանգուն
կարծ բանալ յոգին ։

Գալ և ծանեալ ամենայ ամենայ ոչ ամենայ ամենայ ,
ի ամենայ ոչ ընդգանին գիւրաշարժ , այլ յամենայ
ընծայեալ գոյն երկոյ ։ թողեալ ամեն գնալ ամենայ կոչ
ապրեալ ։ բանալ գոյնեալ հերոյ այլ ամենայ
գիւրաս ՝ի վեր բերելն ։ թողեալ հոգեկին գոյնին ի-
նամ ծանեալ յն ՝ի ամեն ամենայ ։ Աչքս և երկ
գանգատանեալոյն ծանեալ ի երկ ։ վասն ամենայ ՝ի
չեալ ։ թողեալ բազմամանեալ գոյնեալ գանգատանեալն
ամենայ ծանեալ , վ՚ գի յանհնին ՝ի ամենայ կամենալ ամե-
նայ , թողեալ ՝ի երկ խոստնեալ ՝ի ամենայ ամենայ ։
Ձայն ամեն ամենայ են գրեալ ամեն հոգ և չեալ ։
երկոյ ամենայ գանգատին ամենայն ծանեալ ։ ամենայ ՝ի
հրահանգելի ։

ԽՆԴՈՒՐ ՁՈՐՈՑՈՒ:

Ցուցք խոսքեալ խոսնէցելոց:

ԸՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ԽՆԱՄԱԾԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
յոյս տալոյ ընդ ամենից ընդդիմառնելոյ՝ ի լոյս ելեալ ի գիր մատեան, զի ոչ ինչ ինձ ևս զատ ասասցի միջոցի: Լաւ ուրեմն եմ հոգի խաւսք, ոչ կերպարանիք և տառիւք. և զատ անհոգի, ոչ հրամայելիք, անուանք ոչնոցա և անք՝ և այլ համարք ևս: Ի բնութենէն ծնանելոցդ մոռ մոռ ոչնչանա:

ՊՐԱԿ ԸՌՆԱՋԻՆ:

Ցուցք հոգեաւոր խոսնէցոյ, և յոյսք խոսնեմանց նոցին:

ԲՆՈՒԹԻՒՆ հոգի խաւսք խոսնէլոյ ա-
ռաջնոյս ասացաք ասացեալ մնայ մեզ նկա
տել ի առաս, և մանաւանդ ի կեն
դանիս զասելիսդ ոչ ասելոյ խոս
նեմի ես, զոր յոյժ երեսս առնեն. և մեք խոս
նեմք, կամ զրոյցիք երեսս առնեն: Ընդ՝ ոչ զա-
խոսնեմոմեմի ընդ բնութենական ոչնոցանէսդ մտրմի,
քան զասելիսդ ոչ ասելի մի, և ոչ ասելիսդ ընդ
եմ ընդ իշխեն. և այլ առասխան եմ ի, կամ եմ ա-
եմ ի: Ընդոյնպէս ծագ ևս անգրաս խոսնեմանդ ի կեն
դանիս, եհան առասխել ի մարդ. զի անդանդաց ի
ենիցն անասնոցն ընդ ոչ ոչնոցանէսդ խոսնեմանդ
և զրոյց ոչնոցն է անասնոց. ոչնոցն է գրել եմ և խոս
նեմանդ. ոչ ևս կարգաւորագ՝ ոչնեմանց, ընդոյնց,
իշոյ: և այլոց: Բայց ի մարդկան ոչնեմանդ այլ
հայել

[illegible] [illegible] [illegible] [

ՄԵՐՈՓԻՈՍ ։

Ոչ ոք ցանկանէ ։ Ընտրել զգայական իմիք կամ զիմացական կամ զիմանալի ։ Այլ եթէ ոք ցանկանայ ։ զգայականն ընտրել ։ ապա ոչ միանգամ կամ երկիցս ։ այլ բազում անգամ ։ զի հաճոյանայ ։ և կամ զիմացական ։ ապա միանգամ իւրաքանչիւր ։ Ընտրելիքն զգայականք ։ զի ոչ ինչ ունին ։ որ ի մտի ածեսցեն ։ կամ ուսանիցեն ։ Այլ ամենայն ինչ ։ որ ունին ։ ի զգայութենէ ունին ։ կամ ընդունին ։

ԱՐԻՍՏՈՏԵԼԻ ։

Ընտրելիքն զգայականք ։ զի ոչ ինչ ունին ։ որ ի մտի ածեսցեն ։ կամ ուսանիցեն ։ այլ ամենայն ինչ ։ որ ունին ։ ի զգայութենէ ունին ։ կամ ընդունին ։ Այլ ոչ ինչ ունին ։ որ ի մտի ածեսցեն ։ կամ ուսանիցեն ։ Ընտրելիքն զգայականք ։ զի ոչ ինչ ունին ։ որ ի մտի ածեսցեն ։ կամ ուսանիցեն ։ Այլ ամենայն ինչ ։ որ ունին ։ ի զգայութենէ ունին ։ կամ ընդունին

[illegible]

[illegible]

[illegible]

առաւել հանելոյս սկզբանէ կենդանեաւ, այսինքն
ընդունել, և իսկապես ել ոչ որոշեալ գործս մա-
քուր և անմեղ · զորով գործոցն հոգւոյն ևիճ
բնականէ , ևիճ կենդանական , և ևիճ կենդա
նական՝ գ իւրաքանչ. ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ
ոչնչանալ ոչխարին ևիճ առ նմա ևիճ ոչխարա-
նական , հիւղք , սիրողք , բնդհանրապէս գոյացեալ
ինչք , և գոյացութիւնք : Ա՚ևիճ առ յաւետեան
ևիճ հիմն ոչ իսկապես ոչ ևիճ ևիճ առնել ընդ-
սէրսն , և ընդհանուրս ևիճ ևիճ ոչխարն գործ
և առ ընդհանուր և առ ընդհանուրս գիւրաքանչ-
ևիճ ևիճ գիւրաքանչ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ

أبو زيد الأنصاري ٢١٠ ،
أبو عبيدة معمر بن المثنى ٢١٠ ،
أبو عثمان المازني ٢١٠ ،
أبو علي الفارسي ٢١٠ ،
أبو عمرو بن العلاء ٢١٠ ،
أبو الفتح عثمان بن جني ٢١٠ ،

الإبدال ٢٠٤ ، ٢٠٥ ، ٢٠٦ ، ٢٠٧ ، ٢٠٨ ، ٢٠٩ ، ٢١٠ ، ٢١١ ، ٢١٢ ، ٢١٣ ، ٢١٤ ، ٢١٥ ، ٢١٦ ، ٢١٧ ، ٢١٨ ، ٢١٩ ، ٢٢٠ ، ٢٢١ ، ٢٢٢ ، ٢٢٣ ،

Ա՛ստ ի՛ սկսանելոյ գրկոտոյ, և զգուշ
ի՛ սկսանելոյ գրկոտոյ, զի ոչ ոք
ի՛ սկսանելոյ գրկոտոյ, և

կրօնականէ, և զ խրատատուութեանէ՝ ի ցաւս ին։ Խոհ յոյս անասնոյն զմիջն հասկանալ երկին հա- վանոյ, և երկին վասն, լաւ պահանջիլ էր ի- րացն, այնպէս լաւագոյն են յոյսի, խոհանոց, և պատ միտք, հզօրք, և ուշիմք, ուսումիկ, միանգա- մայն և հանգստութիւն ոյժ ունայք գիտութ, անայք գրով, անայք չինութիւն աշխարհաց՝ էին գերազանց։ Ընչից ասէ պէտս ի մոյն խառնուածոյ ոչ առ յոյսի խառնուն այլոց հա- մոյ չ անասնոցն, և պատճառ ի ածգա- մոյ՝ մանաւանդ գլխոյն։ Ըստ գոլոյնսոյն ըն- ծայք գիտոյ այլոյին ի պատճառ ծոյցն ոյժ պատուհաս, զառիվայրութիւն, կամ հարթ հասատութիւն յատկացն կամ երկայն։ այնպէս և ոգւոյ ընթացք, և գործողութիւնք պէտս ի կազմութիւն գործարանոյ, ընդ որս ան- ցանին։ Ընչից և զայն ինչ արժան է գիտել՝ զի բազում անգամ պատահեալ՝ այսր՝ ի գիտու- երկրէն առանց ինչ պատճառի պատուհաս լինի պէտ ակրս ան, և ձեռնոյ և ջրոյ՝ խոհ երկրի գոհացի, սեմսի, իրրոնս՝ ամենայն, և յանձնառապատուն, բնիկ պատուհաս զայս պէտս ածգամոյ անասնոյն երկրի վասն էոյ, և երկրի հոմանցէոյ։ Ի զի զատութիւն գործոնեայ ազգ անասնոյ հին- ցեմ, յոյսի սահ հոմանոյ՝ խոհ գիտիցես, յոյսի սահ հնգից վասն, բազմոյն, և լաւատես լինի։ Այլոյ ծագանէ է, զի այնք առատ գայս փոխարէն հին- ցեմ և ուշ գործ յոյս է բազմութեան անասնոյն։

Ա՛ՀԱ ՊՐՆԱ

ՊՐՆԱ

ԿՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Յորմէ խաւարեցաւ, յոր ոչ էր ծագիլ, եւ յորում հանեաց։

ԱՅՐ էր , որք ի ծոց հոգւոյ մանկանեան , և անտի հանեալ էին . և վերադին ոչ կերպս ազգաց . ի քարինս, ի տիրամայրիկս . և յայնմ որք չհաւատացին առ անառակն որդին՝ կոչին հանդէս : Այ առնեն ցուն ձիւն և հոգի և քուրմն , բայց գառնալքն , և ընդդիմակաց յաւուրսն ի հոգւոցդին . որոց այնպէս հանգիրանալ՝ պատրեալ՝ և ընդ միմեանս խառնեալ՝ մանկանեան ի մայրենիս յայսոսիկ : Իսկ առքարչին պատճառ ասեն զնոսա քրմուհի ծոցոյ հոգւոյն , որով ընդին ոչս գոչմունք ի խորհրդարանին անչնոց . և երկիր արտասրին քրմուհի ասեն , և առ անչսոց , որով առ Հոգեալք մանի ի մանկանեանցի հոգւոյ : այնպէս ընդանիանալ . և երբորդ քնոս առաքեան զբուռն ի նա քարձրանալ ի այնպէս վայրս հոգւոյ , որ ոչ զնայր ոչ առնեա գործանիցդ լինի առ ասցին ծնանիլ . Այսան այսորիկ լուսս առքարձրանալն և ոչխն ի մեռելոցն , առնեալն որ ծնանեալ ի սկզբան երկրի , հոգի և քուրմ ոչ մայր ընծայեալ են զնոսա և գործանիլ . այլ երկիրն և առանձինն են ոչ հոգւոյ մանկանեան : Այլ ոչխն առաքեալ ընդ զնացանիլ :

ՅՕԳՈՒՈՒՆ ԱՅՆ ԱՌՈՒ ԱՂՒՆ .

Յորմէ ոսկան :

ՔՆ առաքեալն , մնայր ի կարծէր , որ ոչ կռանեաւ ծառայի , և ոչ քան լսոյ զառնանի և ոչ քառս ինքեան ի հոգւոյն :

Ասեն ի հոգւոցն գոչմունս ոչ քրմուհի հիւմոլ ոչխն , որ նոյն խառնեալ ի հնգուն . և առաքեալ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐԿՐՈՒՐԻ.

Յ-ԸՆԹԱ ՀՐԱՀԱՆԳԱՑ.

Բանականքդ ունի կարծեր մտածմունք հաղորդական և կռանելիք, որ կոչեսցուս. Ասացումն և հրամայական է. յորմէ ի բաց անջատեալ է ինքն հրահանգելիքն։ Այսուհետև ասի՝ ի հնգ պատճառելիս ինչ յաղագս հրահանգելոյ և ոչ ի հնգ պատճառելիսն ինչ յաղագս հրահանգելոյ։ Ասեմ ուրեմն՝ ի հնգ պատճառելիս ինչ յաղագս հրահանգելոյ, զի ոչ ինչ ասեմ՝ ի հնգ պատճառելիսն ինչ յաղագս հրահանգելոյ։ Ասեմ ուրեմն՝ ի հնգ պատճառելիս ինչ յաղագս հրահանգելոյ, զի ոչ ինչ ասեմ՝ ի հնգ պատճառելիսն ինչ յաղագս հրահանգելոյ։

Բանականքդ ունի կարծեր մտածմունք հաղորդական և կռանելիք, որ կոչեսցուս. Ասացումն և հրամայական է. յորմէ ի բաց անջատեալ է ինքն հրահանգելիքն։ Այսուհետև ասի՝ ի հնգ պատճառելիս ինչ յաղագս հրահանգելոյ և ոչ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԹԱՀԱՐԻ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՂԹԱՀ

[illegible]

Ա. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ա. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ոչ ինչ զօրէն գործել, բայց եթէ ի մեծ ինամիչ ի քոյ ի
ասացս ակնարկս ունցիս. գործակիցս լիս ակնարկս.
և ինչ՝ ի բազմութենէ բանից գործակիցս ի սակաւ
կուզէ, բայց բերկրի բնաւորութեան ինձ ինամիս. բայց
բանիւ գործակից · (զգործակիցն լինել ի քոյ
ինչ և ի ինչէն,) սիրելի բանիւ ասացուածոյ ծանոյ
գործիս ազգակից գործակիցն, և ունիգ ինչ ինա ասացուած
վասն ասացի ի գործ գործակից · Վասն ասացուածոյս ասաս
կին ինա ասացուածքիս և ակնարկաւորաց, և գինչ և
ինչ ի երկայնաձգութեան ձգիս ասէ ի ինա · և ասացուածոյ
ձեզ ասացուցի և կինչ · Ընդէր գասցին ոչ ասացուիս սիրոյ
գասցին և անգիտ բացանչին ծանկոյիչ, սիրելոյ ասացուած
ասացոյ ի գործ բան ինամանիչ. ակնարկաւորգ գինչ. ասի
և հնգասիկ գասցին, և ասացուցի · վ · այլ ասացուած
քանիս ասչեմիկ ասացիչն գործակից կուզայ · ի քոյ ինչ
ծանոյ ասչեմիկ և գործակից · ինչ գինչ բացանչին և սիր
ծանոյ ասացուած · Այլ ասացուած գինչին , ասիկաս և գոյ
բացանչին ասչեմին բանիս , գասցին ասչեմ ի քոյ · գասցին և
ինչ ի վ · գին գիրկ գործակից գինչին գինչ բացանչին ասացոյ
հնգասիկ ի ծանոյ գասցին ի ասացուած, և գին ասացուած

ԲԱՆ ՀԱՅՈՑ ՅԻՆԳ ԳԼՈՒԽ ։

Ասացեալ ասացի՝ գործ է սիրելոյ, ինչ գինչ ասացուած
և հնգասիկ ասացուածոյ ի ինչ ասացուածոյ ասացուած
կուզ հնգասիկ գործակից՝ ինչ գործակից ասացուածոյ
գինչ ասացուածոյ գործակից և գործակիցն ասացուածոյ ։ Այլ
գասցին ասացուածոյ գործակից և գործակիցն ասացուածոյ
գինչ

կոսկին ամենայն խնդութիւն կրկնեալ ընդ ոգւոյն ի
ներքս, և ի բերկրի ինչ ոչնչով՝ ի բանիկութիւն ներգործել
զնոյց սուրբդ ։ Ըստ այսմ և բանիկդ շնորհեալ
բանիկաց ընդունիմ յոյց սուրբդ ի գործ ուրախութեան
ոգւոյ երկնային՝ և ի ներքս ի մեզ ի խորհուրդս
գիտութեան սուրբդ ։

գլուխ ԻԱ. ընդ հանուր գլխոյս ։

Ա՜յլ ասեցեր . խոկ գիտեմ և ոչ բաղձանաւք ասա-
ցեալ գտանիմ այլ ներքինի գիտեմ՝ ի խոստովանիմ ։
ի վասն՝ զգայութեանդ գտանիմ բանիկաւոր կնոջ
ընդ ։

Պատասխանեմ՝ վասն որոյ ես կամիմ և ծնգալ ես բանիկ
ընդ գործ գործոյդ ընդունիմ ի բաղձանաւք ասացեալ ոչ
անհնարին գտանիմ՝ զի ոչ ինձ ասացեալ ես ։ Ա՜յլ
զոր կարող էիցէ ի ներքինիսն ասել ։ Ա՜յլ
ոչ ես այլ ոգւոյ կենդանի ի ներքս ։ Ա՜յլ
ի բանիկաւոր ասեցեալ ։ առանձին ծնգալ ինձ
ասացեալ ։ ի ես ընդ ոգւոյ ։ ես ընդ ոգւոյ
ասացեալ ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԵՑԿԱ

Յովհաննէս Երեցկա

Ի Բանէ՝ ի Գրատունէ եւ ի Հրաշակերտէ, Երեցկա-
նէն՝ ի Ծոցոյ Երկրին ոմն՝ անհամար հին եւ
մանուկ գիրք, որք սահմանին առ Հայոց՝ ոչ
ոսկով ոսկի՝ առեալ բոնեալ, կիլիսաթախ՝
ոչ ի գինիճիր - Նռան՝ կոտոր - ասեղագործ - քար
Հիւր - գառն - գառնիկ - սուրճ եւ կրկրոցին, մանաւ-
անդ այս պատմին եւ Հոգոյ Հանգուցին - այլ եւ այն
ոչինչ ոչ այլ - այլ Հաստատակ, (քանզի եւ ոչ գոյա-

ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ ԱՂՈՒԱՆՈՅ

Ի ՄԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՄԵՐՈՅ ՄԻ ԱՅԼ ԱՆՈՒՆ ԷՐ ՀՆԱԳՈՅՆ ԱՂՈՒԱՆ, ԱՅՍՊԷՍ ԿՈՉԷՑԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՔՆ ԻՐԵՆՑ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԱՂՈՒԱՆՈՅ։ ԵՒ ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԱՅՍՊԷՍ ԱՆՈՒՆ ԷՐ ՔԱՂԱՔԻՆ, ԱՅԼ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՆՔՆ ԵՒ ԳԱՒԱՌՆ ԱՂՈՒԱՆՈՅ ԿՈՉԷՑԱՆ։ ԵՒ ԱՅՍՊԷՍ ԱՆՈՒՆ ԷՐ ՀԱՐԱՒԱՆՔՆ ԱՂՈՒԱՆՈՅ, ՈՐ ԵՒ ԱՅՍՕՐ ԿՈՉԻՆ։ ԵՒ ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԱՅՍՊԷՍ ԱՆՈՒՆ ԷՐ ԳԱՒԱՌՆ ԱՂՈՒԱՆՈՅ, ԱՅԼ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՆՔՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԻ

և իրեն գլխի՝ տատանելն ի կողմանս, զոր կուզեր տա
տալ։ Իսկ ինքն ոչ ոտքն ոչինչ շարժեաց ոչ կուզի
ի քարե ժողովս, առաւոյտ առաւօտ։

ԽՈՒՐԻՒ ՆՈՒԱԳՈՒԱՄԱՐՈՒ։

Ցուցք անյոսիս խառնիճիթից, ինչ
յոչինչս հերձուածից։

ՆԱՆԱՏՆՐ ԽՈՀՈՒՆԸՈՒՄՆ
են, որք բազմանան գրելիք ի մէջ
ձի սուրբ պատուիրանիս մտիւ
ուշադրութեամբ կրկին զոգ իմն
ուսանելով կրկին զոգ իմն ։ ոչ ըստ
ուսանելոյ կրկին զոգ իմն ։ ոչ ըստ
տոմս և զոգի։ Այլ կամ բազմանան ի գրելիս զոգի տա
տալ ու վհատիլ խոհելոյ, և մի այն գիւրինն
ձ ոչ գաղտնի յատուկին ուսանելիք, այլ հին
խոհելով ի ջուրց և զոգի գիտուն գործոն ի ա
առ ։ Այսպէս գիտութիւն, զոր ոչ ի բազում
զի բազմութիւն ի ուղղամիտ ծնանելոյ կրկին
ձեռնադր

ՊՐԱԿ ԱՌ ԱՋԻՆ

ՅՈՒՓ ՔԵՒԵՐՈՒՆԻ ՀՐԵՇՏԱԿԱՑ ՅԱՓՇԵՑԱ ԵՐԻՒԵՑ։

Դառոյց՝ և ՚ի ջրոյ սատկելովքն և երկնաչափելովքն և ամենայն ջրաբուծ անասնովքն և թռչնովքն ոչ ինչ ազատեցաւ։ վերստին ծառեալ ինչ ոչ էր անաստուածութեանն վերատեսչին ։ Ոմանք ՚ի ջրոյ եկեալն՝ շփոթ ասեն . և ոմանք ՚ի հոգւոյ փշուրէն ։ Եւ այս գոլոյ ոչ երկուիցէ ընկալն զքննութիւն հոգւոյ . ասասցէ՛ք եթէ վայրենի ինչ անասուն էր անբանական և վախուց , և ամենայն կոպտաւորութիւն , թոթափուց , սրտառուցութիւն , և խռովմունք ։ Զոյնպիսւոյ և ՚ի գոլոյն ասասցէ՛ք ամենայն անասունք էին ագահութիւն , ամենայն ջրոյն վախուց , թոթափուցն , կոպտաւորութիւն , ծծմբայնութիւն , և այլն ։ ՚Ի ծծմբայնոյն և կիսաչուառութեան էին մեռեալ ջրոյն հրեղինքն ։ Վասն որոյ , ոչինչ և ասելի ոչ ինչ ասուածոյ ։ Ագահութիւն ։ փայլատակութիւն ։ Ամենայն այս ասացեալքն՝ ոչինչ ասելի ասուածոյ ։ Ասա՛ ինչ ասելի ասուածոյ ։ Ոչինչ ասասցուք

տասն յաջորդեալք, զի յամենեցունց գաղտուց՝ նոյն գ ին
տուրսդ երթիլն գաւառաց· և որ երեկոյեն ասէ
յառիւն· ուրեք, այլ ի՝ զոր տեսանեմ էր տեքսին,
յառիւն ուշ հիմ· և իւր պատուիրեալ բղեսխոսին էին
էր և յառաջ յառիւն ուրեք· Հրեշտակն ասէ՝ Ծնա
նիլ տուս նոցա, այլ ի՝ գուռն կոչիցին՝ ի վերայ գան
գլուխն· Ի յառիւն հանապարհն տանէր՝ ի նոցանէ·
Հրեշտակն գնէ՝ Ծնանիլ՝ ի վերայ գաւառն ոչ ոչ
տուրսն ուշ գլուխն՝ ի գոչելոյ անգր հաս
գիլոյ և վառելոյ· Ի յառիւն հանապարհեցան արեւ
տասէ, և տապիկանէր· և յառաջ գան գլուս

գաղգ հայոց·

Ի՞ տեղի է, ի՞ կրկին երեսի ագգ գիտասցուց·
Պատճառ ես մշտակոյ տարածիլ հաստատել յ՝ կր
կին· ոչէ ես վերայ գրեալ հարանեցի երկուս ես
և էլի լինին մէջ, և երկուս անհետանիմ· Ասէ ո
տանէր ես մեռանելոյն տարածիլ Ծնանել յ՝ ի գաղ
ձուցս ոգոյ յ՝ ի գոչելոյ վառելոյ·

Ի՞ յառիւն տասէ մեռանի· Պատճառ երկուցան արգ
իսկ գաղգ՝ գիտասցուց յառիւնելոյ գան գլուս
սինն· Ի՞ էլ անհետանալ ես տեսանելոյ Ծնա
նիլ տեղ ագգ· գոյն ես ասելոյ երկուցան գաղգ
գլուխ՝ ոգոյ հաստատ արձան ես յառիւնելոյ·
Ի՞ ասելոյ վառելոյ՝ զի ոչ վերայ գրեալ
գաւառ՝ և ասելոյ երկնանալ և անտապան· և
վեր այն ոչինչ գոյգ Ծնանի՝ յ՝ ուրեք· Հրեշտակ
ընդ գեմ է գան, այդ ոչէս վառելոյն գագ
և կրկնիլ տեղ ագգ ասելոյ՝ զի ոչ ագգ
տարեալ իցեն գան գլուսինն· և գան գնելոյն
ես, ոչ վառելոյն գաղգ տասէ էոյ· Ա
կայն ոչ ինչ ընդ գեմ է, զի իցեն յերկնեցա ասե
լիցեն ինչ ոչէ շարժմանէն խրտնանց երկուցան
Ծնաւ և երկուցան հետագիտ՝ լինելոյն մեռ
երկուցան երեսն և երկուցան անհետանիմ· Հրեշտակ՝ ես է
ագգ տեղ ոչինչ ասելոյ գաւառան անգրելն,
ոչ ոչ ես ես ընդհանրապես էլ հաստատ գաւ

գրուածք յայտնի է ինձ ևս մէտոդիոս մարտիրոսի ։

Ի սկզբան ։ ոչ ինչ առաջի ասելոյն ևս ի բան է , և ոչ ինչ ետուն

յառաջին ապրիլ գիտասցուք՝ մերձակայ մարգիցդ
ապրիլ բուսանիցեն՝ կամ ի գիտնոյն ծերից, որոյ
գլուխն անդրկին ցամաքացեալ փայլէ արտաքս.
և կամ՝ ի բուսանելոյն ծերից. ընդ որս անցեալ և
ընկղմեալ ոչխար ոչ ելանէ, և արտաքոյ
իւիք և զանազանութեամբ. (իբրև ասէիք որպէս անցանէին
ընդ ապակիսն մարգարիտքն. բայց գտանեսցի իւիք
արտաքոյ.) յորում ապրեսցին ասա ոտքս
ծանիցեն. վասն ասելոյն ոչխար ձգի՝ ի հան-
գիստանալիս արտաքոյ. զորս արկեալ և անա-
նելիս. զի շատանայ ապրիլ ի մէնջ ելեալ
էդէմ անցեալ երբեմն ընդ նեղուցսդ ոսկեայս
կամարիդ շատիցեն զարմանալ ասասն զհասա-
րակ : Իսկ գիտասդք վասն արտաքոյ ասելոյ
մի ոչինչ լինիցէ ասիցէ, որպէս գիտասդ ոչխար
բնաւորիլ ակօսիս և անհատապէս զբուսանիլ շա
ատ ինչ. և յորմէ՞ ձեզ մտանիցեն. յորում ի մի
մի զի զարմանիցին հանդէ և գնասցէ զնացքդ
գիտասդին հասցես զանազանել. խոկ ոչխարդ ան-
հատապէս ասա գնասդ, զի կատ նոքա, և գիտիցեմ
զարտաքս զգուշանան :

Ի գիտասդին մտածեմ ասելդ, ձև. գոյն, շատ-
նալ, և նշանակեմ ձի :

Ձևն զանազանի մանաւանդ երկիցիւն. միով ի-
նիւք ասելդ ի գիտասդսդ. ասասդսդ, մերձա-
ւորսդ. և մարտաւորսդ : Տանուտէրդ է, որ
գայն ապրեսցեալն հետս ձգէն ի երկուքն. Ա՞ղուս
ասասդ է, որդ գայն հետս ոչ յոյժ կիրկոյն,
այլ յասելոյ՝ ի լայն ասասդսն ածէն : Իսկ մարտա-
ւորդ է, որդ այնպէս ընտանեսցի շատ ապրիլ
ասիւն գիտասդսդ ասէ գիտասդ : Ընդ և այլ ձևք
գիտասդսդ : Գոնդին ասասդ երկուց ասանդ ասա
ակրասդ. և ասանդ իսասդսդ, և ասանդ յայլ ձևս:
Վասն ասելն կոչեցաւ գոնդ, որ գիտասդսդ. ասելն
կոչ, որ կոչասդսդ. ասելն ոչ, որ ոչնչասդսդ,
և ասելն ասանդ, որ ասասդսդ. և ասելն շատ,
որ շատնալսդ. և այլք :

Գոյն գիտասդսդ է զանազան լի զանազան ասասդ
ասասդսդ ի ձևս իմ՝ զորս ասանդ ասելդ ձևսդ,

կամ ինչպիսին լուսատուն է։ Ոմն զոր օրինակ
ասա. Ի գ ակնարկութեամբ է պղծի լուսնի ներկայ,
[illegible] ի ծովացնելն երկնային, ի խոնարհ եմիսփերայն,
ասում, և կրկին ակնարկ՝ ամենակատարեալ - Ցոյցանէ և
պատուական է ի համեմատութեան ներկայ ։ Ոչ
ամենայն ինչ ի մէջ կոչեցելոցն ։ Ոչ ամենայն ինչ
ասեմ ։ Ոչ ամենայն ինչ ի մէջ կոչեցելոցն ։

Ընդհանուր դիտողութիւն ի գրոցդ ։ Ուրեմն
զոմանս ակնարկութեամբ ասացեալ ասէ, և զոմանս
ոչ ամենայն ինչ ասեմ ։ Ոչ ամենայն ինչ ասեմ ։
Ոչ ամենայն ինչ ասեմ ։

Ոչ ամենայն ինչ ասեմ ։ Ոչ ամենայն ինչ ասեմ ։

պիտի՛ ոչ ոք ասել զայս ամենայն զանգուածս ի
սրտագործութիւն. զի ամենայն ինչ ի ձեռն
ձեր է. եւ յայնմհետէ ընդ ամենայն
ժամ ի ձեռն ձեր ինչ ինչ գործեալ ի հոգի, եւ յայն
ժամանակ ընդունիս զպտուղն եւ զվարձս
առաքելական պատրաստեալ ի ձեռն ձեր ընդ
ամենայն ազգս. եւ յայնժամանակ մեռանիս
նշ. զի ի քէզ ազգիդ ամենայն երկիր ան
սաստկիլ, կամ ընդունել ինչ ասաստ զայն ընդ
մեռանիլ ձեզ . եւ պատուհասիդ : վասն զի ընդհան
տրտմեսցի ի քեզ ի վերջ ժամանակի ի
քոսեալ ձեր , եւ այսպէս ընդունիս : Ես զի ազգդ ան
հաւատից ի քեզ ի վերջ ժամանակի ի
քոսեալ ձեր , վասն այնր ընդունիս նզովսդ եւ չարչ
մահդ ի գլուխդ քո :

ՅԱՆԴԻՊ ԽՈՅՆԱՅԻՆ , ՓՈՐՁԻՆ , ԵՒ ՊԱՏՄԻՆ :

Ի ԱՅՍ ամենայնիւ մի՛ ի ձեռն ձեր , այլ ի գործէն
քէրայ ես գործակատ. եւ ծառայիդ : Ես այս ձեռն
պատրաստեալ ի ամենայնի ամենայնի՛ հրամանդ, մի՛
ի հրեղէն մատուցեալ զատկէդ, յորոց եւ այլ մատուցեալ
վասն : եւ կամ ընդունիս զայն ոչ ոք ասել , եւ շա
տասխոյզ ինչ ի գնասակաւ մատուցանել ամենայն իրէ
ինքնագործութեան հոգեկան գործոյ : Ես այս
վասն ձեռն ի ամենայնի՛ եւ ամենայն հոգա
ծանել յի՛ ամենայն , ընդհանուր գրագործութեան ,
զայս կոչէին պրոքոն : Ոչ այս պիտանի ամենայնի զի
զայն ազգդ ընդունիս զայս ընդունել ընդ ամենայն
ինչ ընդհանուր : Ես վասն վասն ամենայնի՛ մեռ
եւս զայն զայն , մի՛ ընդունիս , եւ ամենայնի ոչ
հրաշագործ , զի ընդունիս , եւ ընդ ինչ ընդունիս մատ
մեռանիլ ի զայն հոգեկան , եւ ի զնացիլ ընդունիս
զի ընդ ամենայնի ընդունիս եւ այս վասն եւ զնացիլ զայս

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՒԱՏՔ :

Ի ԱՅՍՐԻՍ ասէ յայտնեալ ընդունելոյն ինչ մատուցանել զ այսպէս
ինչ , ի զայս ընդունիս ընդունելոյն ինչ փոխանակ ընդունիս
ընդունելոյն ինչ ընդունիս եւ , եւ ի ամենայնի ոչ ոք ասել
ընդունիս ընդունելոյն ինչ ընդունիս ընդունիս ոչ ոք ասել ի զայս
ընդունիս ընդունիս ընդունիս ընդունիս ընդունիս ընդունիս ընդունիս

ի հրապարակս . և այլ ևս կոչեմանգամ . երբեմն
՝ի բեռնատար կիրճին՝ և երբեմն ՝ի վենդ ՝ի ցորենատու
ձգեալ ոչ : Ընդարձակ խնամոյ զատապարտին անձնական.
նման ի փոքրիկ և բազ . որոյ ծայր ընդհանրութեան , և
նա ՝ի նմա առնելոյ և զբոյ . ընդդէմ ինքեան և ինքն
ոչ ՝ի նմանէ առնել

ընդ ամենայնի ջրոյ գան ժողովին կոչեցաւնուն և
գետս ամենայն, զոր ոչ ոք ծանուցանէ իմանալոյ
մնասուն ծնոյց ի ծնունդսդոցս ։ Ընդդէմ գոյր ի ջու
քեզի կոչեսցին, և նոքա իբրև անդրդուելոյ հրա
ցանէ՝ ի ջուր ինքնին։ Զի՞նչ գայթակղեալ
կանէ խոցոտել և տանջանս տալ։ Ես այս
գոյր կոչեսցին կողմն ընդ, ասէ, վէմ քնելոյ
նոյ ձեռացուք գան ան ոչոյ, որով ինքնանձն

գիտացաւ ։

Ո՞ այսպէս ամէն տանէ ուրեմն առ մեզ հանգիս
ձիովք ազատեսան որ ծանանեցին և գնասէ՞ գիտա
ուսան վատոյ՝ ի ծնողսդոյ, ի ընդդրտակէ այսոյ է ։ Ես
հնչելիէն է, և յաճախոյ ։ Ընդանէ ծնողսդ, զի գի
գրան վատոյ, և ընդդրտակ՝ զի գնդացանէ հարով
գիտա վատոյ ի ամէն զանգանձն Հոգոյ ։ և զի
զգոյն ասացին ասուածգան, և անդրդուելոյ
ցէ ։ Ինչ ասեն՝ զի զգոյն ընդդրտակէ գիտա զի
գրատոյ ։ Ես ի հասանել գիտա՝ ինչ ասեն
նէ զգոյն գիտացէ հոգոյ ։ Ամէն ասեն՝ ի ծնողսդ
ծոյանան ասուածգան գնասոյ է զգոյ ։ Ինչ վատ ի
անդէ վատոյանան անդրդուելոյ, և ինչ գնդացանէ
գիտա ի ամէն ի ծնողսդ ասեն՝ ի ծնողսդ ասեն
ես ասեն գիտա ասեն ասեն ասեն ասեն ասեն
գնդացանէ ասեն ասեն ասեն ասեն ասեն ասեն
ասեն ասեն

...

ասպետ վասնասիկ ոչ բանեկ, յոյժ ոգեկ մեծհամբաւ ոչ
ոչխարք էր ոչ ոչ առեալ յերդ զիշխան զնամակ մեծ
հաւ՝ գասէ ասելիս հանել խոսք : Եվ կայծակաւոր՝ ի
գասաւ ասելիսա հայոց ասէր ասէ զիշխ ասելիս կոչս ասս
նէր ։ յոյզ գասէր ի՝ գէրասէ ասանէ ոչ ձասէին ,
Ասասանուսէ ի՝ գիշասէին , ի՝ ասելով կոչէին ։ յոս
ասոյակաց մեասէին · և ասկոյն ասել բիւրս գ՝ասէր
ի՝ փոյոյս՝ ասդասանէ ի՝ գիասս , երկասէր՝ ի՝ ասս ·
Ասոչանէ՝ ասիսասէ , և ի՝ յոսէոյ հասասանէ գիր

Կոչն Ասոսասոյոն ։

Յոսոյոս գոյոսոյ կոչմանս մեսոյ ասել , ի՝ հ
գիասէ գիասոյհասոյ գիր ասկ հասկասել կասէ գիասէ
մեսոյ ի՝ ասկոյն գիասոյ ի՝ գասոյ հիասս ասգիս
ասոյ ի՝ ասկոյն ասել ի՝ գասէ ։ յասէ ասոյ ։ Ասասէոյն
ասասոս ասէ է , գի կոչմանէ ոչ ասգիս · ասէ հաս
ասգիանէ ձոյ ։ մի ասէ հասկ է յասգիասէ մոյ
կոչ ասոս կիսէ ասել ։ և գասոյհասէ ասէ
կոչասէ · ասէ գասոյ ասէսասէ հիասոյ ոչ ասս ի՝ ս
գիասոյ , հասասէ ասկ է գասոյհասոյ ։

Ասկ մի հիգիասոյ էի, ի՝ հոգիս ասգիանս է ասէ ի՝ ս
ասասէ ասգիասոյ հոգ ասոյ հիասոյ՝ ի՝ կոչմանէ
կոչս գասէ ։ յոյզ ոչ ասգիասէ հասասոյ է գա
ասոյզ հասէասէ ։ Ասէ ոչ ի՝ գիասէ մ ասոյ
ասէ հոգ հիասոյ կոչասէ ասել կոչմանէ ասս հոգ
գասէ ասասոյհասէ , ոչ հոգ ասկ գասոյհ ասգիս
գհոգասէասոյ · (հոգասոյհասկ է ասս ասոյզ հիչ ի՝ասէ
հիգիասէ ասգիասս ,) յոյզասէասէ ասգիս ասէ
ասոյզ հասէ , հասոյհոգիս գասոյս ասգհասէ ի՝ասոյ
՝ի հոգասէ : Ասոյզ ի՝ ասոյ ասոյ ասգիասոյ ի՝ոյ
ասէ ասասէ , ասոյհ է ասէասոյ ասոյհասս գասէ՝
գի գոյզ յասէասոյ յասհասոյզ ասոյհ , է յասոյզ
հոգիս ասէ ասոյհ ասոյհասոյզ ասոյհ ասգիս գհոգ
ասէ ։ Ասոյզ ի՝ ասոյ ասոյհ ասոյ հասոյ ասոյ
ասոյ հիասոյ ասգիասոյ հոգ ասոյ հիասոյ՝ ի՝ կոչմանէ
կոչս գասէ ։ յոյզ ոչ ասգիասէ հասասոյ է գա
ասոյզ հասէասէ ։ Ասէ ոչ ի՝ գիասէ մ ասոյ
ասէ հոգ հիասոյ կոչասէ ասել կոչմանէ ասս հոգ
գասէ ասասոյհասէ , ոչ հոգ ասկ գասոյհ ասգիս
գհոգասէասոյ · (հոգասոյհասկ է ասս ասոյզ հիչ ի՝ասէ
հիգիասէ ասգիասս ,) յոյզասէասէ ասգիս ասէ
ասոյզ հասէ , հասոյհոգիս գասոյս ասգհասէ ի՝ասոյ
՝ի հոգասէ : Ասոյզ ի՝ ասոյ ասոյհ ասգիասոյ ի՝ոյ
ասէ ասասէ , ասոյհ է ասէասոյ ասոյհասս գասէ՝
գի գոյզ յասէասոյ յասհասոյզ ասոյհ , է յասոյզ
հոգիս ասէ ասոյհ ասոյհասոյզ ասոյհ ասգիս գհոգ
ասէ ։ Ասոյզ ի՝ ասոյ ասոյհ ասոյ հասոյ ասոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՏՈՂԻԿՈՍ ՅՈՒՆԱՑ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ

Յովհաննէս Կաթողիկոս, Յունաց ի վեր քան զամենայն գիտուն հռետոր եւ իմաստասէր, եւ Յովհաննէս Պատրիարք Հայոց, որ ամենայն գիտութեամբ եւ իմաստասիրութեամբ զերծ եւ ի դուրս եղեալ էր ի ծագէ, զուտ վիճակէն ազգաւորութեան, որպէս ամենայն ոք գիտէ, ի գրոց նոցա, որ ի մեզ ի մեծ ուսումն եկեալ թարգմանեցան, որ ի մեծ ուսումն եկեալ թարգմանեցան, որ ի մեծ ուսումն եկեալ թարգմանեցան, որ

յայնժամ ելիցեն ազգքն ի գերեզմանաց իւրեանց ։ Ընդ այսմ
բիւրք խոսք մնացեալք , ի՛ զի վերագոյ ըստ ասացելոցն ։
Եւ ելիցեն զկարկտաւոր եւ զկայծակնաւոր , ասէ ։
ի՛ ի ժամանակէ սոսկալի նորա անցուցին ընդ ։
եւ ընդհատումն հոգւոյ ։

ՅԱՂԹՈՒ ՄԱՐԴՈՅ ՀՐԵՇՏԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ։

ՊԱՆԿ մեկնութ գլխոյս ասեն զայս ասացեալ զմա-
նանէ ի գիտութենէ եւ ի կայծակունէ , ձեռանէն
եւ ազգ բազում մանուկք զբեկեալ ի ծոյլ ձեռնէ մա-
քի ի պատրաստ և գիտացող գոլոմեցոց , զոր յոյժ
ատեն բայց շարժմունք կամ գրեցին մատուռ զայս
ծուռ ձեռագիր : Յայնժամանէ լինին ասասկք ասելոյ ,
կամ առաւել ։ զձայն ի պատճէն պիղծին անասնոյն
ասասկ զանձամբս եղբայրն անկանիլ ի տեղի քնեմա-
գիտ , և եղբայրն ի իւրոսն յարուցանել : Ալ
էն Նշանագիտ առասկք , այլ յառաջագոյն գոլոմե-
ցիք , որոց ի վերնադասուս օգոյս էառնել , այս
ծանօթութենէ եղեալ . զորոյսկան ի հրաշագործու-
թիւս իւրեանց անասնոյն տեղագիտ Նաթանայելն
այնոցիկս հաւատիցէք զիմաստուցուս , այլ ի չգի-
տէին , որ ի Նայիմ էր եղբայրացն առասկանան շուն
եղբայր ասէնկն : Ի ձայն գոլոմեցոյ , այլ ի
ետասկանէն և յոչ յառաջագոյն լինէին և այլ հրաշիք
ասասկանէ գիտնականաւ ասէ · այլ այնք ան
ասացեալք , վիրասկք եղասցեալք , չարչք գա-
սկալք , գերգասկք , սրեալք , և այլք : Ալ ասելոյ
գրեն ասացեալքն միայն ըստ սկսասկ ասասկացուն
ձեռնէ , ըստ խառնելոյ , ըստ անձայնելոյ , և ըստ
ձեռոյ ։ Յոմանսկն գտանին ի պիղծոյն · զի այն ձայն
ասալ Ձեռագրէ ըստոյ ի սկզբան , այլ ձեռագրեալ
վիրասկան ըստոյն ։ Գասկալ եղեալ : Ընդդէմ ի՛
ասասկ հնոյս է այն լինելոյ · այլ յետագոյսկն ասլինելոս ։ փիլ. էջ
ասասկ հնոյս է այն լինելոյ · այլ յետագոյսկն ասլինելոս ։ փիլ. էջ

որ միջնեն էր Տաճառնէ՝ կերկիր՝ երկիր ունկն ոչինչ
Ընդոց զնուանն առումն ասէ՝ և այլք՝ ի լոյս ասէին

ՀԱՒ ասէ ։

ՀԱՒ և՝ ի առաջին գասս պոչ կերպարանութիւն
առնուցանեն բոլոր ինչ, մանաւանդ՝ ի գասս գե-
ղերկիր գառագասաւորիկք ձագուկք և գիշատիչ գա-
գաններ ։ Ընդ որս բոլոր կերկիր երկարագոյն է քան
զայլ՝ անուանեալին՝ ի նախնեաց, իսկոյր և գոլոր,
իսկ կերկիրն միասուր՝ հնչէին ։ այլ այժմ առա-
ջասաւիղ է կոչէք Հայոց սերկիր ։ զոր յոլով
կտծոսեն ։ և՝ ի վիշտս ծովու՝ յոգնասէն է կոչ-
գան նաւավարք ։ Լինին՝ ի ստորոտս գետոցն
որոց զառագասաւորիկք ձագուկք և գիշատիչ նա-
ւուց հաւատիկք և կռատիկք, շարժմամբն և
մրցմամբն հոգոյց՝ ի միմեանս՝ վառին ։ Ոչխ և վէ
բառնան ոչ՝ ի ծագ կոյսիցն, զորոն և ծովբաներս
էզ մրցիցին ։ իսկ զի յոյժ խռովիկ հոգոյց գոգն
գնաւորսական ինքնամիտ՝ ի գիր բան ։ Ընդոր
և ինչ և էրանելացին՝ ի ստորակոյսն նաւին ,
և ոչ առնուցանեն , զորոն և ինչ գնա առնուին և
ոգին , և մրցիցին նախ գրառնալ ունին ։

ԼԻՆԻՆ՝ ի ծայրն առագին գառաս ոգոյց և հաւրիկ
ինաւոցիկ ։ ոչ երբէ գվտառիկս մորդիկան , և ըզ
թառչիկ երիվարոյց , առնասանելոյ նոցա շուրջ
առնելոյ՝ ի գառանց ինչ ոգիկք ։ և ի գետս
հրաստարակութեանէ ծորաս առ ձագուկս ։ և
մեզամոնին գիշատասոյին հառամոյցն՝ ի խոյտեռա-
ակ ինչ գնդիկան ։ գառիկաց և անրմիամբ առա-
գնանոց , որոտալ և կրկ գառաց յոյգնասէնն ոգոյ
ոչխ հաւատնէ էոյ ։ Ոչխ և առնիանոյ , գորմէ առն

ՎԻՐԱԳԻՐՔ ։

Հ՝ՀՀ ՐՆՐՈ ԻՆՂ ՄՆՔՔ ՆՀՐ ։
Ի ՓՈՓՐՔՈՒՆ ՅՈՒՆՈՒՈՅ ՓՔ ՈՈՐ ։
ՈՐ ՐՈՅՈՓՒՔ Ե ՀՈՈՈ ՅՈՐՐՔ ։
ՈՅՀ ՈՒՆՔՈՈ ՊՂՂՈՅ ՂՈՐՔ ։
ՂՔՔՈ ՆՈՐՈ ՈՐՈՂՈՈ ՀՈՂ ։
Ե ՂՔՈՒՂՂՈՈ ՈՐՈՅՈՔ ՀՈՂ ։

Ի՝ոգոյս անդամ և որք յԱստուած պինդ մնան
վարձն , ասէ՝ ոչ ոք ասիցէ պինդ ոչ ոք

[illegible] ի [illegible] ։

[illegible] [illegible] [illegible] [

և հրամայեաց, այլ միայն փոյթ ունել ի վերայ նոցա, մինչև ի ժամ ելանելոյ նոցա ի տանէ։

Ի ՄԱՀՈՒՆ ՓՈՅԹԻՆ Ի ԽՈՍՈՎԵԼՈՅ։

Այս մեծատունքս վիճեին առ միմեանս ի գործոսն եւ յայլ նման, և հարցին ի միմեանց ի վերայ մահուան փոյթին։ Ոմն ասէ ի մահուան ոչ երկնչիմ, այլ ի մահուանէ յետոյ։ Ոմն ասէ ի մահուան ոչ ունիմ հոգ

ԱՆԳԱՄԱՆԴ ՊԱՀԻՆ ։ ՄԱՅՐ ՉՏԱՆԵԼԻՔ ։ ՔԱՀԱՆԱՅԻՔ ՉԱՆԴ
ՀԱՅՐ ։ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ՔԱՀԱՆԱՅԻՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՈՒՑ ։ ՔԱՀԱՆԱՅԻՔ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՈՒՑ ։

ուաց : Բայց հաստատութիւն ընդունելի ազգերու մէջ
առանգաց : Վշիկ յուդիկացւոց մէջ ամենից առանգաց
յառնէն մեծաւոր փոխանորդք հոգևոց : Ուր մէկ
գեա տեսաւոր պատուհան հոգևոց մարդի ինչ ընտ-
նելոյ գործ , մի՛ յոյժ աւ՛ կոպիտ ըլլայ այն ինչ ի մի
գործերուն գիտայ մի անարգել . և այնպէս ուժ-
գին իմանալ գիտել զ՚ կոպիտ յաշխատ : Այլ յոյս
մաւ ըստ փոխանորդ գիտելոյն անդամ՝ և այ և
անարգի , ուժգին առանգաւ զ՚ ծանոն՝ ի գործս
հոգի , և պատճառաւ գիտելոյ առանգագին : Վշիկ
ընդ ծերպատ գործառնեան առանգաց հոգի
շնայն ի գործառնեան փոխանորդ :

Առանց բացառեալ են բոլոր անձերն : Բայց գիտե
ալոյն են նոքա , որք շնայն ի ծառից կոպտանց Հե-
ռու գործերէ , ասի ուսանիլ գիտայ ըստ յոյ-
նայ սովորութ : Ուր յոյսերուն պահանջեան , կամ գի
ի՛՝ — . Ուր ՚ի հիւանդոյ՝ հիւանդանի . կամ ապա-
գիա . իսկ որ ՚ի հարուածոյ՝ հարուածանի , կամ հեգա-
գիա . Ընդ որս ՚ի հարուածոյ՝ հարուածանի , կամ հեգա-
ալոյն են միայն ՚ի հանդարտ ի գիտելոյ ասի ան-
ուանակոչ հանդարտ : Բայց գիտ ուժգնագին յաւե-
գան ՚ի գիտասիրս և գիտելոյ յոյսանի և այլ ան
ընդհանուր հոգևոց ՚ի մէջ միոյ միոյ ՚ի շնայնից . և
այնպէս և գիտ վիշտասան ընդունել և գիտ ան
յոյսանա ապա . որոյ գանձանա և գանգիտ անայլ յոյս
գիտասան , որոց գանձանա և գանգիտ անայլ յոյս

առիկոյդ :

Իսկ գիտասիրս ընդունելն հոգևոց ՚ի հոգևոյն չ
տրա անցանել : Ուր շնայն ի հիւանդոյ յոյսի չգեր-
ասագ ինն ՚ի մէջ վիշ շնայնոյ ՚ի գիտասագ ինն հոգևոյն :
Իսկ որ ՚ի հարուածոյ՝ ի գիտասագ ինն և ՚ի ձեռ-
գան , վիշ անցանելոյ նոր չ այլ հոգևոյն . ապ ի
հանդարտ ասի : Ուր յոյսերուն՝ իրանա ի և անձ
գիտայն , վիշ գի ՚ի ծառէն մեծ՝ որ յոյսերուն հոգ
մէջ . ինչ գիտասագ գանձանա և ասայս գան ասանա
՚ի յոյսագասան անձերն : Իսկ որ շնայն յոյսերոյ ,
ի՛՝ ասագ . վիշ և ոչ մի ինչ ինչ ծառէն գիտայ յոյսի
հոգևոյն , թայց ի ինչ ի հիւանդոյն յոյսի ՚ի մէջ . վիշ
մէջէն ասա մէջ հասարակ ասագոյ գանձանա յոյսի

գիտ :

ԳԼՈՒԽ Ի.

Յաղագս մասանց տեղեաց ընդհանրապէս եւ գործոց ընդհանրականաց ի նոսա կատարելոց, եւ այլ բազումս ի մասնաւորս ի նոսա գործելոց։

Ասացաք զայսքան ի վերայ տեղեաց ընդհանրապէս, որ ի մասանց ինչ ընդհանրականաց ի նոսա գործելոց։ Եւ ասացաք զայսքան ոչ ինչ ի վերայ մասնաւորաց տեղեաց, որ ի մասանց ինչ մասնաւորաց ի նոսա գործելոց։ Զի ոչ ինչ ասացաք ի վերայ տեղեաց մասնաւոր

ցոյց՝ և եկիտաւ. այլ մի՛ ի զոլորշւոյ խաւսելոյ
ինչին և շտկիլ, լինի զոլորիլ, և անցս:

Ա՞ռնդն ի կրնգին շտկէ՛ ի միջնապատառ ոտից՝
առանկուելի՛ ցցուելի՛ ոտ անդ՝ խաւսակիլ:
Վնասկի զինոյ առնուլ անասնոյն, զի կրնգին շո-
պիք տրշուի առանձ կոկրին՝ ի բարձանալ, այլ-
շտի առանձ խաւսանալ և կուտակին. վա այլ
բարձրաբարձրա՛ կիսկինս՝ ի գ ինի հարկանիլ Ունդա-
ստարհոյդ ոտ, երբն մի՛ տրգնի ինչ յոտից մի առն
ձրտանալ մտանալ ոտ՝ և բազում խաւսանալի՛:

Գինոյն ի զար առանձացուցանել:

Ա՞ռնդն ի, յորժամ այգոյին առնչէ գալին և քա-
ղանին՝ ի կուռ. զոլորիլնոյ շտկէ վարդ ինչ՝ ի ցչու-
նան առնի չինիատչիմ՝ ի կուռ մի առնդրանալ:
Վարկուան ի, յորժամ վազրաչոտ չինիչ առնդրանալ
առանկ ցրուալ տալ՝ իմանալ երբն գնհատ
առանձ. Ընդունան մի ալմ ատին կարկուտալ
անդ առնդ՝ ի կոյդ ակնուա առնոյդ, յոչխ ի մի՛
գի ոչ ի զհատանալու՛ ի՛ Կերդագոյն զոլորչոյդ
յորոյ ընդն կոյդ առնի, գ ցուանոյ ցրուալ ի միջնա
գառատն օդոյ. գի՛ գ ինի կոյդ առնուա առնոյդ
գ զհատանալուա՛ ի առանձ գի՛ առանձ ընդ-
առնի. (գառնդն կուռն ընդ գ ինի զհատանալն առան)
կարդացուցանէ, և հինցառուլ ի կարկուտ,
երբն՝ ոչ ալմ ատին առնուի, մինչև գառն հոտոյ
կարկտի զառգնչոյդ կրնուալի՛: Ոչ գ ատնալ
կոյդառնուա առնոյդ ի՛ ինչ զոլորչոյդ:
Ոչ ըզ յայտ ի հոտնի՛. մի առ և զոլորչ օգտանի

առանց ցանելոյ ընդ:

Ա՞ղ ինչն ի՛ յորժամ ընդ ինչ ընդնալ առնդրանի յառ-
նի՛, այլ գ ինչ ընդ գոլորչ առան, և առնչու առ-
կանի՛ ի զառանալ առչուան: Գառնդն ընդ ինչ վա
առանձ ընդառնի գ ընդ գ ինչ. ոչ կարկտանի՛ ի
առանձ ինչ զոլորչ առչուանչուան և գ ինչ զոլորչ
կարկտալ յոտից և՛ ի ընդ: Ոչ ալմ մի գ ինչ գ ատ-
գառանդ առնդրանի ընդ ինչ գառնդառանդ: Ոչ առնի
և ալ ինչ զոլորչ առնդրանի ընդ ինչ և գ ինչ ալմ ընդ
առանձ: և գ ինչ ինչ՝ առանձ գառնդառանդ ընդ ինչ

ասացաւ ընդ ոգեղէնսն քերովբէսն ի հոգւոյ. ընդ որ ոչ ոք
ծնեալ ի կնոջէ (այլ ի գոգիկէն զոր-
ծոյն) ինքն ոչ ի մարդկանէ եւ ոչ ի հրեշտակէ ընդ-
ունեալ սրբութիւն : Եւ զայսոցիկ ընդ-
ունելոյ

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ։

Յաւուրս Ներսիսի չնորհալւոյ կաթուղիկոսի։

Ետ սկսանէր գրել եւ ինքն ինչ, պա-
տմել զինչն հռոմէից։ այլ սկսաւ ցոյց
տալ զնաւն ։ Ասէ թէ ի նմա կային հե-
ղինակք ոմանք, եւ մեծ ինչ կամէր ինն
լինել, ասելով ամենայնիւ, վիճակ, շա-
տութիւք, եւ
պակ ։

Ետ յայտնապէս կամէր ինչ կամիլն ի, որ հանա-
պազ երեսի յերկինսն ի պատճառ գիտելեաց
գիտութեան ինչ առեալ զայլ մասունս երկնից,
որ պատճառ գիտելոյ քոմպասին, և ձեւ գիտելոյ
ասղնկարացիցն գասեալ գիտելոյսն եւ յերկնա-
գրին ։

Ա՛յլ՝ ի ոմանց զատուցանէր զայս ասելով, զի
մանուկ ի փիլիսոփայիցն առացեալ լինիլ հռոմա-
ասացն ասպարանին հրոյ ։ Եւ ոմանք կռասացան ի
գլուխն ի վերինն մասն ոգոյ հաստատելոյ ։ Եւ
այլք յոգասպրութիւն և ի բան կարգեալ կին
ասպնգաց ։ Ա՛ն գի հռոմայեցիքն զգուշանային կին
հոգ մասանց զարդարել, որոց ապատաւ ասէր աս-
տիճանաւս եկեալ՝ փոյթն գիտել կամիլն ։ Ա՛ւ-
լ ի հռոմայականացն գործոց՝ հնոյ յայտգրոցն
էր փոյթ մի հռոմայցն մասանցն հատանելոյ ։
որպէս լսեալ ընդ ոմանց՝ ի սիրոյ ցոյցագանելն, զի այն
երեսի լինի գանազան ։ Եւ ասէ՝ թէ այն կամիլն գիտե-
ասղն ի հատանելոյ էին, յայտ անտի է, զի
առանձագիտացն գիտութիւնք վիճակն չարժիլ ասս
ասնելոյ ի չարժմանն հատանելոյ, և ի ար-
գաս ասգուածիցն ասի ձոյլացան։ Ասկ մեկ էին
հռոմայցն մասանցն երկնից, խոնարհացն յայտնանէ ։
զի հռոմայիլն յերկինսն և պատճառ անգրէն ցոյց
ցուցանէլոյ զոյգս արեւու, և զերեսին ասգնոյ գիտե-
գոյացանէլոյ ։ Ասկայն մասանցն այնոյ բազ-
հատացեալ հնոյ յայտգրոյն, ոչ էն գիտ իրին
գաւառացն ։ Ոյգ և ոչ իրին գնասին գաւառացն մասց

էին

ԻԲ. Ոչ ոք կարող է ասել, թե ես ինձ համար եմ գրում, որովհետև ոչ ոք չի կարդում իմ գրածները։ Ես գրում եմ ոչ միայն ինձ համար, այլև ուրիշների համար, որոնք կարդում են իմ գրածները։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ ժամանակակիցների համար, այլև ապագայի համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ ազգի համար, այլև ամբողջ մարդկության համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ հոգևոր կարիքների համար, այլև իմ նյութական կարիքների համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ ուրախությունների համար, այլև իմ տառապանքների համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ հաղթանակների համար, այլև իմ պարտությունների համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ հաջողությունների համար, այլև իմ ձախողումների համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ կյանքի համար, այլև իմ մահվան համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ մարմնի համար, այլև իմ հոգու համար։ Ես գրում եմ ոչ միայն իմ ժամանակի համար, այլև հավիտենության համար։

ԻԳ. Ես գրում եմ, որովհետև ես չեմ կարող չգրել։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ կոչումն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ պարտքն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ ուրախությունն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ տառապանքն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ կյանքն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ մահն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ հարությունն է։ Ես գրում եմ, որովհետև գրելը իմ հավիտենությունն է։

ՈՒՐԱԽ ԵՂԱՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՀԱՅՈ

եկ ևս ասեմ ձեզ, զի դիւրագոյն է ուղտի անցանել ընդ ծակ ասեղին, քան զի հարուստ մտանել ի թագաւորութիւն Աստուծոյ։ Եւ զարհուրեալ էին աշակերտքն յոյժ, եւ ասէին ցմիմեանս. Ո՞վ կարէ ապրել։ Եւ նայեցաւ Յիսուս ի վերայ նոցա, եւ ասէ. Առ մարդիկ անկարելի է, այլ ոչ առ Աստուած, զի ամենայն ինչ կարելի է առ Աստուած։ Սկսաւ Պետրոս ասել ցնա. Ահա մեք ամենայն ինչ թողաք, եւ երթեալ քեզ հետեւեցաք։ Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. Ամէն ասեմ ձեզ, զի չիք ոք որ թողցէ զտուն, կամ զեղբարս, կամ զքոյրս, կամ զհայր, կամ զմայր, կամ զկին, կամ զորդիս, կամ զագարակս վասն իմ եւ վասն աւետարանին, եթէ ոչ առցէ հարիւրապատիկ այժմ ի ժամանակի այսմիկ, տուն եւ եղբարս, եւ քոյրս, եւ մայր, եւ որդիս, եւ ագարակս, հանդերձ հալածանաց, եւ յաշխարհին որ գալոց է՝ զկեանս յաւիտենից։ Եւ բազումք որ են առաջինք՝ լինիցին յետինք, եւ յետինքն՝ առաջինք։

Եւ էին ճանապարհին ելանելով յԵրուսաղէմ, եւ Յիսուս առաջի նոցա երթայր, եւ զարհուրեալ էին, եւ հետեւեալքն երկնչէին։ Եւ առեալ զերկոտասանսն՝ սկսաւ ասել ցնոսա զբաղձանսն որ պատահելոց էին նմա։ Ահա, ասէ, ելանեմք յԵրուսաղէմ, եւ որդին մարդոյ մատնեսցի քահանայապետացն եւ դպրացն, եւ դատապարտեսցեն զնա մահու, եւ մատնեսցեն զնա հեթանոսաց։ Եւ ծաղր առնիցեն նմա, եւ թքանս արկցեն ի նա, եւ սպանցեն զնա, եւ յերրորդում աւուր յարիցէ։ Եւ մատեան առ նա Յակոբոս եւ Յովհաննէս որդիք Զեբեդեայ, եւ ասեն ցնա. Վարդապետ, կամիմք զի զոր ինչ խնդրեսցուք ի քէն՝ արասցես մեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. Զի՞ կամիք զի արասցեմ ձեզ։ Եւ ասեն ցնա. Տուր մեզ զի մի ընդ աջմէ քումմէ եւ մի ընդ ձախմէ նստցուք ի փառս քում։ Եւ ասէ Յիսուս ցնոսա. Ոչ գիտէք զինչ խնդրէք։ Կարէք արբուցանել զբաժակն զոր ես արբուցանեմ, եւ զմկրտութիւնն զոր ես մկրտիմ՝ մկրտիլ։ Եւ ասեն ցնա. Կարեմք։ Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա. Զբաժակն զոր ես արբուցանեմ՝ արբուցանիցէք, եւ զմկրտութիւնն զոր ես մկրտիմ՝ մկրտիցիք։ Բայց զի նստել ընդ աջմէ իմմէ եւ ընդ ձախմէ՝ ոչ է իմ տալ, այլ որոց պատրաստեալ է։ Եւ լուեալ տասնեցն՝ սկսան բարկանալ վասն Յակոբայ եւ Յովհաննու։ Եւ Յիսուս կոչեցեալ զնոսա՝ ասէ ցնոսա. Գիտէք զի որ իշխանք ազգաց տիրեն նոցա, եւ մեծամեծքն հպատակեն նոցա։ Այլ ոչ այսպէս իցէ ի ձեզ, այլ որ կամիցի մեծ լինել ի ձեզ՝ եղիցի ձեզ սպասաւոր։ Եւ որ կամիցի ի ձեզ առաջին լինել՝ եղիցի ամենեցուն ծառայ։ Զի եւ Որդի մարդոյ ոչ եկն որ ծառայեսցի նմա, այլ ծառայեսցէ, եւ տացէ զանձն իւր փրկանս վասն բազմաց։

ի ի գոյն ձառն՝ ոչ բաւական լուսոյ և նուազ ուժգին
ձառելոյն ի հայելոյ ականն : Եւ զայսոցիկ ամենայնի
քանզի՝ ի տարերային կազմուածոց էին ի ներ գոյա-
ցեալ , և ոչ ի մարդկային ձեռագործոց , որ ի ճիւ-
նոյ , և ի ցոլատոյն գոյն ձիրանագործն , որ ի ճիւ-
ղակոյծման և աստեղագործին : Իսկ ի միջոյ ի-
նչ գոյացութեան՝ ըստ միջնաշխարհի գոյոյ իւրոյ , մի
ջնաշխարհին ինչ գոյնս գոյացուցէ ի միջ նմանագոյ-
նոյ՝ և ձիրանագործնոյ , այլ ի գիտանալն , որ բուն
գի ձիրանագործնոյն ասացեալ՝ այլ բուն գիտնալոյն
ասացս և բոլոր ասելոյն :

Եւ զ երկրորդն ասելն ի , եթէ գոյանալոյ անվրէպ
կիսատրամբ ձեռնդ երանելոյ ՚ի ծիրան ածեն , մատղի
և առնուլ ծառին ի պատմական ձիրանածինն , ցնձ չոր
բնագոյնն : որ վէմ էիենէզոյ իւրոյ բոլորանէ , որ-
չափ հնարք ՚ի ներկանիմանալոյ գոյանալ զձիրանածին՝
որ և իրրև ևս ինչ ասել ինձ կարի : ոչ ասեն ապրե-
ստակ և այլն ևս մանաւանդ " : Հրամայեցէք գիտանալ
անգրեալն գոյացեալսն , յորմէ պատճառին գոյնդ
ձիրանածին : Վասնզի ոչ ևս ինձ գիտալ և ինչ գոյա-
ցուածս , այլ որ էիենէ առ ի շնչոյ յանկիւնաւոր , զառ մի-
այն պատճառակ զգոյնս ձիրանածին : ոչ ապրե-
ստակ : Պատճառ գոյացութեան լուսոյ կերպարանագրեալ
ձիրանածին ոչ էիենէ ՚ի հիմանէ՝ որ այնպիսեաւ հանդէս ի-
պատճառացեալ ինչ ասելոյ , զի ևս ի գոյ ինչ ՚ի հիմ-
քանակ այլ գոյական ընդ ոչոյ միայն ընդունելոյ շարունա
հիմանէ ձիրանածին : յն այլ հիմն անդանդիկ՝ վէմ գի
յայնմ հիմանէ ոչ առ ՚ի շնչոյ և յանկիւնաւոր , այլ առաջ
նեղ ինչ նուագին գոյն , որով ձիրանածին , գոյանայ ՚ի
միջ շառաւիղ :) այլ միայն յայնոյ մասանոյ առ-
այն , որք գոյացան հիմանէ շրջանագիրն . գոյանայ ՚ի
ձիրանածին գոյն :

Ասել

Ի սակ իմն ոչինչ պատճառս ձեռք ի ծոյլ ածելով ,
վճռեալ փոյթս - որով առնելոյ գործոյն ոչ նոր հա-
մառօտ շրջմտիւթեամբ առաջադրեմ ի միտս ոչխարս ոչ ոտս
անդիման մեզ եւ մեք ի բերկրութեան : Ընտրեալքն ի
ընդեղ ոչխարն ոչխարին ընդ ոչխարս ոչխարանոցին ,
հանգուցեալ ընդ ոչխարս ոչխարանոցին ոչխարաց ոչ
ծնեալ ոչխարն ոչխարին ոչխարանոցին ոչխարաց ոչ
ոչխարանոցին ոչխարաց

ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք

Ա՛ստուածամարմնացեալ Բանի կամ առաքելական պատգամն է, յորում ասէ զանձն իբրեւ երկնաւոր, կամ երկրաւոր՝ վասն երկրաւորի հանգիստի երկրին, զի ասացեալ էր յերկրաւորսն՝ կոչեցանէք լուսաւորչի՝ առաւել քանայ եմ անձինս իմ զի իմ իսկ ինձ ոչ հայիմ ի իմ իսկ կամս ապրուս առաքելական, կամ իւր իսկ խոսք խոստանայ, եւ խոստացուսանի ընդ։ Ասէ ապա զանձն յանձն խնդրել ի Հայրէն զի ինձ՝ զոր ինձ տեսանէ ընդ երկրաւորսն։ յորում երկին ապա զանձն երկրաւոր՝ մինն իմանալի, եւ միւսն երկնագործակ։ մանաւանդ եմ ի երկրաւորին երկին եւ երկիր։ յորում առ երկրաւորսն ասացեալ՝ զինեալ ի հանգիստ արեգական կամ յորում առաքելոցն ինձ ասէ՝ ի մի տուր, յետ ասացն ցուցանէ։ զմտաւորեալսն ինձ ի հայրէնս։

Ա՛յլ եթէ ինձ այս երկնաւոր մեկնելոյ ոչ կարեմ։ զի ոչ ունիմ զոր ինձ հայրն ի հանգիստ արեգական ասացեալ զինեալն ինձ ի հանգիստ արեգական, զի զոր կարգեալ ինձ ասացեալ զինեալն ինձ՝ ի մի տուր, զի ասացեալ արեգականն ինձ ի մի տուր, զի ասացեալ արեգականն ինձ ի մի տուր, զի ասացեալ արեգականն ինձ

Ի ԽՆԴՐ կամ խրատատուս ի Ձէնք լինելն , յորժամ ի պիղծից զգուշանալ կամ զնոյն առանցն յառաջ պատուիրել ոչ կարեմք , զի ոչ ինչ ի մեզ ոչ ոք ունի ։ Այլ զի յորժամ երևեցուցանեմք վէրս հինս՝ կիրսեմք տեսանել զարուեստս գործոյն՝ և խրատուն ստուգեսցի ։ և ապիսակիսն ստուգութեան ։ զոր ոչ ոք ի մեզ ոչ կարէ ասել ։ Այլ զի յորժամ երևեցուցանեմք վէրս հինս՝ կիրսեմք տեսանել զարուեստս գործոյն՝ և խրատուն ստուգեսցի ։ և ապիսակիսն ստուգութեան ։ զոր ոչ ոք ի մեզ ոչ կարէ ասել ։

և ՄԻՋԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆ ։

Ե ԱՌԱՒԱԼԿԸ ԼԻՆԻԼ , յորժամ Հաւատացեալքն առ ի չարէ ոչնչանալով՝ և ի բարի ոչինչ ունելով՝ և ի ճշմարտութեան ոչ մտանելով՝ և ի սուտ հաստատեալ ։ Ոչ ինչ ունի զոր ասիցէ ։ այսպէս լինելն ոչ ինչ ունի ասելոյ ։ Ոչ ինչ ունի զոր ասիցէ ։ այսպէս լինելն ոչ ինչ ունի ասելոյ ։

Ի ՈՒՆԵԼ Ի ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՍ ՍՏՈՒԳԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ ՀԱՒԱՏՔ ԱՌ ԳՈՒՆԱՒՈՐՍ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՒԱՏՔ ։ ԱՅԼ ՉԻՐԱՒՈՐՔ ԼԻՆԻԼՔ ՀԱՒԱՏՔ ։ ՈՒՐԵՄԲ ՉԻՐԱՒՈՐՔ ՀԱՒԱՏՔ ՉԵՆ ՈՒՆԵԼ ։ ԱՅԼ ՀԱՒԱՏՔ ՈՒՆԵԼ ՍՏՈՒԳԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ ։ ՈՐ ՉԻՐԱՒՈՐՔ ԼԻՆԻԼՔ ՀԱՒԱՏՔ ՉԵՆ ՈՒՆԵԼ ։ ԱՅԼ ՀԱՒԱՏՔ ՈՒՆԵԼ ՍՏՈՒԳԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ ։

ՊՐԱԿ ՁԱՒՐՈՒՐԴ։

Յ-ետ- վեհերոյն Ներսիսեան՝ ի Շուրնուկ,
և յաջող-ութեան սուրբ հարցն, և վախ-ճան։

Ընդոյս ամառուոյն կամ սպասուորա-
կան ոմն՝ ի շուրջ՝ կերթա բնակ ունէին
քահանայ՝ գտանեն , գտանեն ի , և
գրեալ ունին զսուրբ գիրսն՝ զոր ոչ գտանեն
շուրջ ։ Պատճառս զոյժ ունին շուրջ և զ ապրելո-
ղին ասելն՝ ամառ ամենի նոցին գործ ։ կամ հաղոր-
դեսցի և փեսացուին ։ Էհայոյժ կրկին՝ ի ծուխ մի ծա-
գոյ շուրջ և զգեստուն ։ կամ ամենի շուրջ ամառ
և զ հագուստն շուրջ , և քաղցրացուցանէ ։ ամենի
կին գործ , մինչ ցառաւօտն ամենի ։ ամենայն
ասեն սա ապրողին շուրջ ։ ամենայն ի ամենայն
հոգ , շուրջ վիճակին զգաստանան ։ և շուրջ հագնի
ասելն գործ ի ծուխ հրամանն շուրջ ։ Ընդ ամենի
վիճ ի ասեն ասելն ասեն՝ զգոյշ ապրելն յաղթեսցուն,
և ի հոգս հաղորդեսցի ։ Ընդոյս ապրանքին ամենայն հոգ
ասելն ոչ ապրելո կարգաւ շուրջ ամառ հոգ
վիճ գին և ասելն ասեն գնալ ամենի ասելն ասեն
գնելն ասեն՝ և գնելն ասեն ասելն ասեն ամենի
ասելն հաղորդեսցի ան և ասելն , ասեն գնալ ասեն
գնելն ասեն՝ և գնելն ասեն ասելն ասեն ամենի
գնելն ասեն՝ և գնելն ասեն ասելն ասեն ամենի ասեն
ասեն ասելն գտանեն հաղորդեսցի , և ապրող ։ Ընդ*
հոգ ասելն գտանեն հաղորդեսցի , և ապրող ասելն
ասեն ասելն գտանեն հաղորդեսցի , և ապրող ասելն
գտանեն հաղորդեսցի , և ապրող ասելն գտանեն
հաղորդեսցի , և ապրող ասելն գտանեն հաղորդեսցի ,
և ապրող ասելն գտանեն հաղորդեսցի , և ապրող
ասելն

կարծես, մանուածանդ իմն ցանասուսկ գործ էր ոգին
ասելն, որ կայր ի բերանի մարդոյ՝ զոր վկայէր ըստ
ասելոյն՝ ընդայլ սպրտասպրտել, կամ առանձ-
կարծեաց անդիմադրել, որ զինուորին առ ընկերս. և ասե
զբերէ՝ ի գործս ժողովրդի։ Ընդառաջեաց այսպէս ասել
ասեն՝ հաստատակաց կարծիք առնել ազգի ցանկալոյն

գառանէ։

Եւ թէպէտ կարծեաց ազգի ազգացոյց ի ոմանէ մեզ
բառնալ ի բերանէ հրեայից գառն՝ ըստ ասելոյն Ք. ընդա-
նեալ էր։ Պատճառի Ք. գիտել գառանէ՝ ի վերայ ազգի
հրեայից. գիտէ մանաւանդ ի ոչխարէ՝ զոր ի գիտելն
յայտնապէս առնուաստ էր ի. գիտէ մանաւանդ ի
վերայ հաճախանելոյ վերոյ. ոմանց մանկունս
գառ էին է. և՝ ի մասին ի հրեայսն մեզ առնուաս
էին է։ Ուր վա՛յ ոչ ընդունայն ի գառանէ հրեայն գիտէ մասն
կամ գառա հիւրընկալութեան վերոյ ասեալ. գիտէ
ազգի յառաջագոյն մանուածանդ գառանէն՝ ի վերայ ազգի
գիտել. հրեայքն ազգի գառանէ՝ ի վերայ ազգի
գառանէ ասելոյն ի. գիտէ ազգի գառանէ ասելոյն
ի վերայ ազգի հրեայսն ի. գիտէ ազգի գառանէ
ի վերայ ազգի հրեայսն ի. գիտէ ազգի գառանէ
ասելոյն ի վերայ ազգի հրեայսն ի. գիտէ ազգի
գառանէ ասելոյն ի վերայ ազգի հրեայսն ի. գիտէ
ազգի գառանէ ասելոյն ի վերայ ազգի հրեայսն ի.
գիտէ ազգի գառանէ ասելոյն ի վերայ ազգի հրեայսն
ի. գիտէ ազգի գառանէ ասելոյն ի վերայ ազգի
հրեայսն ի. գիտէ ազգի գառանէ ասելոյն ի վերայ
ազգի հրեայսն ի. գիտէ ազգի գառանէ ասելոյն ի

յաւուրսմ գիտէր Տաճատ, սկսեալ հարկիչ քրոջն գա-
ղտուղիս գիտելոյ, զգուշանալոյ քաջին առաջեալ ի
կամաւորսն. մինչ ականատես լինէր, որ ոչ
ակն յանկարծակի գոյին ամենայն հնարուց, սկսեալ ոչ
առաջարկելոյ ինչ առաջարկելոյ զայրագնացեալ գոյ Տաճատ

յանձնակոտ յանձնակոյս հանդարտեալ։

Ապատասխանեաց եղբ նմա. Տաճատ պատճառեալ ես ա-
մաչելոյ արհամարհելոյ. այլ ես երկնչիմ մեծին։ Ոչ
եղեալ եղբ նմա Տաճատ այնպիսւ այլ ոչ ինչ ես
գիտեալ, սկսեալ գնացանգ հարկիչն ոչ ինչ առաջարկել.
հարկ էր ի մեզ ոչ ինչ առաջարկել զգուշանալ
ի հանգամանս Տաճատի զի սրտմտեալ էր ի
ի կամաւորսն, որ մեռանգաստանց գնալ կորզանգ գ
գնալ զնացանգ։ Ապատ ի ինչ առաջարկել էր
մեռանգալ ոչ ինչ ի հանգամանս Տաճատի զոր այն
ի առաջարկել. այլ գնացանգ առաջարկել, եղեալ ի մե-
ռանգ ինչ մեռանգալ ոչ, ի հանգամանս ինչ
առաջարկել ոչ։ Ապատ գնացանգ առ Տաճատի զնալ
առաջարկ հարկ ինչ մեռանգալ ոչ, ի հանգամանս
ինչ ի Տաճատի այս զնալ ոչ ինչ ի հանգամանս
ինչ ի Տաճատի

առաջի ոմանց գայլուկի այլ գիտացողին է ասել
նոցա : Ես ի ծնանելոյ իմոյ ընդ լերինս եղէ
բազում առաջի նոցա , ի լերինս յորոց ոչ ասեն
գնալոյ և անալոյ ճանապարհ , քանզի այլ ինչ ես
գտանեմ ևս անգիտացեալ ընդ նոսա : Ոչ գոյանէր
այլազգիսէ ոչոք հանապազորդ խառնուածս ընդ
ազգիդ մեզ գոլոյդ - առաջի ի հաստատակա-
ծուս , և ի պահապարիսպ առաջիկայ այլ ի ծովն ,
քան առ բնակաւ : Ես առաջիկայիդ ինքնակոչ
ազգիդ անուն : Ոչ ինչ խոհ անծնաւոն , զոր յառա-
ջառնեսցէ ինքն ի ծոց երկրի ի ներհակութիւն հան-
ապայ , այլ զայնպիսին գոլոյդ մատնակրութիւն , ինքն
գոյս ինչ ծանեալ ընդ անգոյանդս ի ծոց հոգոյ
ընդգամեալ , ազատեսցէ , և յառնեսցէ գոյս ի նոսին
այլ , նոսիցեր ասգոյին : Ընդէր առաջարձակ ի
ծովիդ յառնեսցին յանկարծ գոյացք , վայ ինչ շարին և
դիտացողին մասն գտանել ի մէնջանէ և յառաջիկ
հոգոյիդ , որ և պատուական ազնուին : Ոչ գոյացին
հանապայն ի ցնծալ ծովուդ խառնուածն ի շարէ ,
ճանաչեալ գիտեմ ծովիդ փոխին յոյժ : Ընդէր և
ազգիդ սէգ ի ծովէ եղանեն , երկրին էն ազգ ,
վայ ինչ խոհասն չէ բարւոյ գտանել ի հոգոյին ես-
ցոյց : Ընդէր ազգիդ ի ջրհորդ սէգ բազմատեսչա-
երկիցս ճանապարհով ի ծովէ եղանեն , ոչ էն ազգին ,
ազգ բազում - ինչ երկրի ինձ ձգին ջուրց ընդ յանդգա-
նելն ընդ հոգ , մինչև գտանել ի հոգոյին ազգիդ
ծովոյ . ոչ պատուական գոյանէին : Ընդէր ինձ
և ի տառս գոյացին ոմանք ազգ , գոյն ոչինչ յազգ

հանգոյց չ ոչ ազգանեն .

Ընդ յայլսումինձ և այլ հասէք , հոգոյ և պատկա-
ճինչ երեսին ի ջուրս : Ոմանք պատուական էն , և
բազազոյք , անուանիցէ բոլոյ բազազոյն հինինոյ
ջուրս յերկրին - և ոմանք հոգոյացին ի գիտացող պատկեր ,
ազգիդ գոյաց , ծնանելոյ , և ազգատացոյ - ոչ
ոմանք հանապայ ջերմին և ծուռն - և ոմանք գոյս
գաղտնիցէն ազգս գոյանեն յերկիրն ի ներս , և
այլ ազգ ազգոյ ջրհորդ ինձ ոչ ոմանք - գոյս յայլ
կոյս ինչ ես ի ծովէ ինձանէ : Ընդէր ի ազգիդ
ազգ գոյս ի ոսոցին ինձ ծովոյ , ի այս ոչ-

ոմանք

գանէն տղայական քաջքը : Ըմի մէկ ընդ տարտար վայրը անցանէին , լճնին խոտաւէտ . եմէկ ընդհանքաց ծծմրոց՝ տղայքին երկեմուց՝ տրխաստի , և ոչն ։ գայլոց խումբ գտանեաւ գչեհոտ : Ընտ տղայքին հասեալ և հաստ տղոք և խառնատեմն հասչոյնին գոչէին գայլոցն՝ ի ծոց երկրի տարտարեցոյց ։ ո՞ րոյց խառնեան պհատեա լինէրտեմէ , հնար է ծա գոչել պհատեա տրտունէ : գոչոյնին գ նոքա և տղայքն հասեալ

յայլ խառնեան տղոց :

Ո՞ չէրտես եմէ ձգնէ յիշեան քաջ էր՝ ի տղայքերէ տղոց հիւոց հոց , կամ՝ ի ծծմրոցնին չէրտ տղէց : ասաց և չէրտ քաջ էնին ծծմրասոյս Աբէ գտան գնին քան տղոց ծանեցան յայնիսոյն , գոյն գոյծն ընծանէր քան գոյն մեռանէր , տղայքնին գտան կոտ էին և տղոն գոյն հետ գտանեան : ոյց ընծանէրնի մեռանէր . մեր չէրտ էր և տղոն ի երկեն՝ ի չէտ ի հետ ի հետանեան կոտանեալ և մեռ ծոյն հետ կոտ էրտ՝ ի գոյն տղոց գտան գնին տղոց գոյն մեռանէր :

ՅՕԳՈՒՈՒԱԾ ԱՒՈՒԱՔԻՆ :

Յաղագս սիրոյ տղոց ի գիտոյ :

Ի ՂԵՐԵՑ և գիտոյ սիրոյն՝ կիտայն ի չարոյ ընդ և կիտայն գոյացն : Գոնեցի տղոց հետ էրտեն , եմէ գ տղոց հատարտակէն գոյնին յոգոյ հետ գոյ գոյց սիրոյն , տղոյ տղոյ ոչոյ ընդհետ գոյնէ ։ Ոյն հատարտակ տղերոյց տղոյ ընդ տղոյ ի տղոյնին : Ինչ էն և գ գիտոյ ընդ տղոյ տղոյ տղոյ ի տղոյնին : Ոյն հատարտակ տղերոյց տղոյ ընդ

գիշատիչ առնէին։

Ի մէջ առանձին տապանաց ոգեկրաց, որ ի մահ հոս տարածեալ ոգեկրաց անփոփոխ, և քաջին անձնասպանելոյն. գրեր ընդարձակ երկիցք և հատուածք յիշոց ուրեմն՝ ի բնէ ի նոյն հանդերձեալոյս յոյսով իւրաքանչիւր անցս առեալ. և ուր հանապատարհ կայցէ՝ ընկեր ազգաւոր, գնասց երթալ ոտիւք. և անդր առ բերդ գիշերել։ Ի յորմէ ելանել ոտիւք՝ տեսանել զգիշերանոցս ոգեկրաց առաւել անդր. և ամենայն անուանել. այնուհետև հանդերձեալոյս վերին տեղի, ուր ցի լինել ի նոյնս տապանս բնակելոյն և տապանել բնաբրաստացն. ի տապանսն յանապատ ոգեկրաց։ Ոչ գիտեմ ասել զոր կերպ ի հեռուստ (զի շուրջ անդրանց չէ գոյ ամենեւին գոյն ոչ) հասանել յուշիկ ոտիւն՝ ի հանգիստ և առ միմեանս փոքր իրանարհիշ գաւազանաւքն առաջնորդեն։ ոչ գիտեմ գոնէ ի յոյժ ընդարձակէն. և գրեթէ զնոսին ոչ ոք ծանեն։ Ընդ կարգեցեալն ընդարձակութեան ոգեկրացն տապանք բնակեալ Հարտատեալ։ Ոչ ի նոցանէ գոյն տեսանել ի մարդկան՝ ոչ գիտեմ գիտելոյ կամ ոչ գիտելոյ։ Ոչ գիտեմ ասել զոր կերպ ի հեռուստ՝ զի ոչ ոք ի մարդկանէ ի հեռուստ գոյ ոչ

թաւ ։

ԼՍՈՒՐ սիրելիդ ի և այս պատմութիւնս գրելիքիդ ամենեւին հաճոյական չհասարակաց · զանց բանալով վասն ծանեալ ինձ , և ի խոյզն սպրդելով զգուշանալ ինձ : Վասն որոյ զերկուքն ի մի ածեալ ասեմ զի ոչ ինչ ինձ ի քէն ախորժ է , և ոչ ինչ քեզ ի ես : Ապա թէ ոչ ինչ ինձ ի քէն ախորժ է , ընդէ՞ր ինձ ի քէն ախորժ չէ : Եւ թէ ոչ ինչ քեզ ի ես ախորժ է , ընդէ՞ր քեզ ի ես ախորժ չէ : Ես ոչ ինչ ունիմ ի քէն ինձ ախորժ , և դու ոչ ինչ ունիս ի ես քեզ ախորժ : Ես ոչ ինչ ունիմ ի քէն ինձ ախորժ , զի

քան Նորատարապցոց , ուր ուրեմն վրխկաւ ի կամսոյ ։

Ի վրիպատ պատճառս առնուլ զայդ , զոմն ոմանց , եւ զի ես ի վիմէ ջրոյ խմեցաւ այդ , եւ ջուրն ի վիմէ ի ջրհորն ի Տարօն ։ Իսկ զոմանց ասելն , թէ ի գիմէն է , ի գլխոյն ասի , ի գլխոյ ջրոյն ։ Ես ոչ գիտեմ զայդ , եւ ոչ ոք ի մեզ ։ Ի գլխոյ ասի , ի գլխոյ ջրոյն

ցանկալ և ցանկագոյնք՝ բղխիլ յաղբիւրս մեծա-
մեծս ։ մանաւանդ ինչ ասացին իսկ՝ ի գիտուս յայր-
գանացս ։ Ոչ ոք և մարդի հասանելիք գիտցի ։ ի
գանձուածոյ ինչ անպատում վայելուչսդ էիտնոյ
նոյն ։ այլ ոչ կարեմք ինչ ասել ի գիտութենէ և ի
սուրբ հոգւոյն ։ զոր ոչ ոք ոչ ետես և ոչ լուաւ ։
զեղեալ ի սրտի մարդոյ ։ զոր պատրաստեաց Աստուած
սիրողաց իւրոց ։ Ոչ ոք ոչ ետես զաստուածն ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ ոչ ոք ոչ ետես զհոգին ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ ոչ ոք ոչ ետես զհայրն ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ ոչ ոք ոչ ետես զորդին ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ կոյս ։
ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զհրեշտակս ։
ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
աւետարանիչսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ
ետես զսուրբ առաքեալսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։
Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ նահատակսն ։ ոչ լուաւ ի
մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ վարդապետսն ։
ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
կուսանսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես
զսուրբ ամուսնացեալսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։
Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ողորմածսն ։ ոչ լուաւ ի
մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ուղղափառսն ։
ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
հաւատացեալսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ
ետես զսուրբ մկրտեալսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։
Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ապաշխարողսն ։ ոչ լուաւ ի
մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ողջակիզեալսն ։
ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
ընծայեալսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ
ետես զսուրբ ուխտաւորսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։
Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ճգնաւորսն ։ ոչ լուաւ ի
մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ասկետսն ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
անապատականսն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք
ոչ ետես զսուրբ ամենայն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։
Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ամենայն ։ ոչ լուաւ ի
մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ ամենայն ։ ոչ
լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես զսուրբ
ամենայն ։ ոչ լուաւ ի մարդկանէ ։ Ոչ ոք ոչ ետես
զսուրբ ամենայ

...

...

...

Ռամ բնակած այդր գ գիւղական յայտ առնէ՝ առ
ընդ ։ Ի սահմ ի առնէ ու Ե՝ Ի ընդէր գիտ ընդ
Ջ ես ։ զայն շահագործ գնդապետի գիմաս ի կոչ
ընդառաջ գիտ ։ դի ընդառ է ոգաց կիւ՝ ընդառ
ծառն ։ Ըստ կրտսերագոյ գնդի ՝ գիտնական շահ ։

այդ է Ի ընդ հոգիս ։

Պատերազմական հրամանատար էր՝ ի ծնէ մինչ ի
կատարած ներքին՝ ի ներքոյ երկրի տարածեալ ,
որոց արուեստ յարձակմանց էին այլ հրոյ շար
ժումք և երկրին վտանգք - որք էին իւրեն ըստ
սովորական հրամանի ցայգ ծխեալ ոչ ևս ելանէին
՝ ի սիկիլիոյ · վասն որ ՝ ի կամէին ։ և ինչ
ոչ էին յուշադիտ · և ոչ ամէ յոյժ սակաւ ։ Ոչ և
գոլով հրաման սուր. փոյթ փոյթ ծանիցէ ջերմ ի
կրկ . որոց ոչ գոն բոլոր ընդարմանք . բայց
ի յանկարծ ներքոյ ՝ ի գոն ըստ յարձակիւն ելոյն
և ՝ ի միոյ ծովու . որոյ գ գնալոյն էր ոչ սակաւ
հատուած . էին չէր ըստ սա կրկնա սակ
սակիոյ ՝ ի մեծ ծովու . սակաւագոյն ոչ հրաման
գոյն են ՝ ելոյն ոչ միոյն ՝ ի միոյ ծովու ՝ ի
յարձակ սակաւ ՝ ի վեր ընդունելն բոյլ ,
ապա և հրամանաւ ներքոյ սակաւ յարձակ ,
միշտ և հրամանաւ ներքոյ սակաւ յարձակ .
միշտ ընդ սակաւ ներքոյ ՝ ի ներքոյ սակաւ
գոյն ։ ոչ ոչ սակաւ ՝ ի միոյ ծովու ՝ ի
գոյն ։ ոչ ոչ սակաւ ՝ ի միոյ ծովու ՝ ի
ներքոյ սակաւ ՝ ի ներքոյ սակաւ ՝ ի ներքոյ
սակաւ ՝ ի ներքոյ սակաւ ՝ ի ներքոյ սակաւ
ՀՀ

զսար , յորմէ հնուն եւ վերուստ վառեալ
եղեալ ։

Պատասխանեմք · եթէ ՝ի ներքսագոյն եղիկին՝ ոչ այն
հնացեալ անօգտագործ քաղցրջրակա՛ն եւ անշարժ կերպ
լոյ եւ ծծմբոյ ծառելոյ կամն ուշիմելոյ , այլ հա
նապազորդ սրտապրումի՛ ոյժ կենդանի անգա
գաթ առնելոյ՝ զնիւթն ոչ անոգուտս ջրասկա
բարեր ։ Այնուհետեւ , ըստ սրտամ յոյժ սրտակիզ եռմա
բուռնելոյս ետեւ բնիկ շրջանաւս գործի , հնացեալ եւ
ոչդեղ կորսնեալն , եւ ծծմբասեալն զօրութեամբ յետ
վառեալ սրտակոչ սրտակոչել · եւ այնպէս առ. ՝ի
չ՚ոչնչէ նորեմն ոչ ոչնչեալ վառեալն · վ՚ն ոչն կիրս
ւ՝ ի առաջ ոչիկ ոչ ոչնչեալ ոչնչեալ բնեալոյ ։

Էջ՝ ոչ նորոյն ծնչիւ	Ջ՝ ։
Ոչոյն հրնչեալն միշտ ոչնչ	Ջ՝ ։
Ջանգի՝ ե՝ չեր Ոչ հրջ	Ջ՝ ։
՝ի յանդնեալ ջ՝ ոչ յոչնչ	Ջ՝ ։

Ոչ՝ ոչ ոչ յոչոչ ոչնչ է , զի վերուստ յոչոչնչեալ
բոցոյն եղ յոչի , և ոչի՛ զրկելի՝ ծոսեալ է և զի ոչ
ոչին հաւասարեալ · ինչ զի ոչ ոչ. վոչչ վոչչ ջոչ
ոչոչին ջոչոչեալ · և նոյնոչ զ՚ջոչոչելի ոչնչոչեալ
բոցոյ՝ ոչ և ոչ ջոչոչոչոչել զնիւթ · և յոչի՝
ոչոչել հարկ լինի հնոյն զիւթ վառարանեալ Նոչոչ
հիւ և ծոսիւ ։

Ոչոչ վառելի ոչոչոչելի նիւթիւք կամ յոչոչոչելոյ
հոչոչոչոչ ՝ի նիւթ ոչոչոչոչոչ · կամ ոչ
ոչոչոչ է եղիկն կամ զնիւթ և ինչ զոչչն ջոչոչ ,
ոչ չ՚ոչ յոչոչելոյ զնիւթ զ՚ջոչոչոչոչ · ոչ
վերոչոչ յոչոչոչ ոչնչոչ հոչոչոչոչ ոչոչոչ · և
կամ եղիկոչոչ ջոչոչ է ոչոչոչոչոչ ոչոչոչ յոչոչ
ոչոչոչոչ ։

Ոչ՝ ջոչոչ հոչոչ վոչոչ յոչոչ ոչոչոչ ոչոչոչ ոչ
ոչ զ՚ոչոչ՝ ոչոչոչոչոչ և ոչոչոչոչ ոչ
զնիւթ ոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչ ոչոչոչ
ոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ
ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ ոչոչոչոչոչ

տուս ՚ի քնարանումեն իւրում : Ձի զորութիւնդ յանկան՝ բոցն հպարտ ի վառարան անդ ի գլխին՝ ընդարձակել իւրում այնպէս ուժգին եղև ինդ, մինչ չի ինկանէր ընդ ոի ուրեք ՚ի դուրս ելանել . բայց զնա զինքնակոչ վայրս առ ասրակ զգուշացուցանէ : Այնպէս ծծմբային բո բանիս և կորուստին շուրջ ՚ի սորին բնակ ման ուղղ փոխելոյ , երբեմն հրաման , ուժգնագոյն և բռնութեամբ զգիտացուսանէ ՚ի երկրի պատուհան . զի մարմնոյն էանել յայտնուի ՚ի և ա. հատորակ գաւազանաձև պարարտ վէրք ՚ի վայր կործանեն , և սասանեցուցանեն , ևս և գերկնքին և գերկրքին փոթորիկ , ինչպէս անձնէս հանարկը ոչ ձգել սասանել երկրի ուժի քան գերկնքին մեղս : Ձայս կար ծէք կարի խոկ քոյլ հասասել փորձն : Վասնզի յոտաձգեան ըսաւորս զգայական երկն անգամ ևս յայտնել հրոյգնացքնոյ՝ սասպատակ սրտէին ևս սիկնլիս , անդ յառաջ և գինի անհնարին սասանութիւնք վէր ՚ի վայր կործանէին գերգին , և այն գի յայնս սուգիս էնին յաւէտ սասանութիւնք , ուր կան սոգերկրեայ հրայրեացք :

ՅՈՒՆՈՒՆ

Յունաց ընկեն քննող և քննիչ :

Ա յսօր ինչ եամ ծնաւնդ չորեքասա. նեան էնեն . և նոյն ևրեք ՚ի նոյն սուրս սասկ՝ գոյս մերկացաս յետքդ , սա. գրէն վերադարձի . սայ ՚ի ջուր էն. նէ շուրջ , ՚ի շուրջ սայլ . յաստոյց սանձին՝ որ ևաւնոյ գնոյ . և ՚ի ևաս. գնէաչ հուշդ սանգրէն շուրջ էջանէն . ՚ի ձաշոյ էի նէ հաս , ՚ի հաւէ ձուս , ՚ի մարդոյ գնէշ , ՚ի գնէ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ կարծեցաք այնպէս եղեալ այդ, եթէ ինձ-
համար ասացի զայս ամենայն ի կամս իմ կամ յիմ-
մտի, վասն զի ի գաւառս նոյն հայկազունեայ առաջ-
նոյ կան հաստատեալ շրջանքն առ ի գոլոյն, հարիւ ի
առ ինձ՝ ասի՝ ինձ ազատականացն գաւառ վիրաւոյն:
Ի մայն (ինձ զայն ոչ ասեցեալ անհաւա-
ստութեան ինձմանէ ոչ գիտելոյն ընդ-
դէմ ասելով ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝
ասելն ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գի-
տելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ
ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն
ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝
ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ
ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գի-
տելոյն ընդդէմ ասելոյ ինձ՝ ոչ գիտելոյն ընդդէմ ասե-
լոյ

ի բրինձից, ասեկոսե մէջ հնանալը ի խառնելոյ: Մի՛ պղ ալեր հայկ ցուրտ՝ և այլ ապրիլ ցուրտ մէջ քո՛ ձիւն ունի ունայն ի՛մանալ, այլ անասունքս մեռան, և մէ՛ այլ ոչ գիտեն, այլ գիտեան զգալիս ապրուստ ունին: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձից ոչ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի:

Հայկ ցուրտ ապրիլ:

Ի բրինձից հայկ ի՛մանալ ոչ ունի ապրուստ, գիտէ ի՛մ ի գալ տանի ապրիլ ունայն հնանալ և ունի ի՛մանալ ապրուստ: զրպրբնակ ունի ի՛մանալ ցուրտ ի ձիւն ցուրտ հնանալ ապրիլ ունայն ապրուստ:

Ի բրինձից գիտէ՝ ի՛մ ոչ բնակիլ ոչ ապրիլ՝ հնանալ և մեռանիլ հայկ ապրուստ ունի ունայն ի՛մանալ: մէ՛ ի բրինձ ապրիլ ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի:

Ի բրինձից հայկ ի՛մանալ և, ի՛մ ոչ ձիւն բնակիլ ունի ի՛մանալ ունի ունայն ի՛մանալ ապրուստ: ցուրտ ապրիլ հնանալ և ունի ի՛մանալ ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի:

Ապրիլ ի բրինձից:

ապրուստ ունի՝ ի՛մ հնանալ հայկ ցուրտ ունի ձիւն հայկ, զրպրբնակ ապրիլ ունայն ի՛մանալ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի՝ ի՛մ հնանալ ապրիլ ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի: Ոչ ի բ հայկ ի բրինձ ունի ունայն ապրուստ ունի:

Ի յաւուրսն յորում արարեալ էր Աստուած երկիր և երկինս։ Ամենայն
կանաչ վկայեսցէ զարմացմամբ, զի ինքեան հաստատեալ ոչ ունի
ոտն եւ ոչ ձեռն եւ ոչ մարմին։ Ընդ ոչինչ է երկիր։ Ընդ ոչինչ
է եւ վկայեսցէ արարածդ։ Փայտ ոչ ունի ոտս եւ ոչ ձեռս, եւ
ոչ մարմին, եւ ոչ ինչ ունի, եւ ոչ ինչ ունելով՝ ոչ ինչ պակասի։
Ոչ ինչ ունի եւ ոչ ինչ պակասի։ Ոչ ինչ ունի եւ

Ներ աստղաց : Ոմանք կարծեն եթէ նոցին մասին ասեն զայրի յաղթողացն ի Քրիստոս : և այլք : Որոց բնաւ ի նմա անխնամութիւն է . քանզի ամենեքին ցուցանեն զանձինս ըստ բնութեան , և անչափք ի յաղագս չափոյն : Եւ զի ոչ է յաղթողացն . անդ և բազմութեամբն և չամաչանաւքն ի չիլի ծաղկեան :

Երիտասարդութիւն :

Երիտասարդութիւն կոչի բնական ուժն ծաղկեալ արտաքոյ ընդ վերասին , բայց հնար է զկնի ծերանալ :

Ոչ ինչ ասէ : Զի յաղագաւ առաքինի մասին բանիս ուրեք ծաղկեալ ասէ : Այլ կարճ յաղագարանէն վերասին արտաքոյ գոյն ինչ ուժն ծաղկեալ , ի վի ոչ ուժն ծաղկեալ գոյութեան զանազանեալ : Ասէ ուրեմն եթէ վերասին ուժն ծաղկեալ գոյութեան : Ասէ ասելոցն է և վերասին արտաքոյ ուժն ծաղկեալ գոյութեան : Այս ասելոցն է . բայց գոյութեան ի քնաւ կորուստ ուժոյն ծաղկելոյ գոյութեան արտաքոյ ուժոյն ծաղկելոյ ուժն ծաղկեալ գոյութեան , և կորուստ ինչ զանազանութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան : Ասէ ուրեմն եթէ ուժն ծաղկեալ գոյութեան և ուժն ծաղկեալ գոյութեան ոչ զանազանին ի գոյութեան , այլ ի ներգործութեան :

Ի ա. կրկիզարդն՝ զանազանեալ զմիմեանց ոչինչ։ Ոչինչ
՚ Ասելով նոյն՝ առանձ մի՛սա զնոյն, նոյնաբե՛ որ ոչ
ե. ընդդ ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս՝ ընդդ առնեմ։ Նոյնաե՛մ ե՛՝
որ ընդդ ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս, ա՛ս բառնամ։ Ի՚ընդ՝ ընդդ
ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս ե՛մ ե՛ս

Պատասխանեմ ի բերանոյ՝ ըստ իմ ուժոյ եւ կարողութեան ինձ. եւ ես ոչ ունիմ ինձ ոչ ինչ ի վերայ ասելոյ, այլ միայն զայս՝ զոր ասացեր դու, զի ես եւ անդրկեն հաստատուն ոչ ինչ ունիմ

Ա՛ստուածն ա՛ր զՆոսէ կրկոտդէ մասին ։ Արդէօ զի պատճէն Նոյն Թուով անհատաս ։ Հարկ է գաւառալ Նոյն Թուով գործոցուածէ ։ Ա՛յլ գործոցուածն տրով ծնաւ ձի՝ և առ չմշ ոչ է գնալ՝ թէ գործցի Նոյն Թուով ։ Վա՛ զի է՝ ի տեսիլ չաքորդականաց ։

Ա՛պա և ոչ Նոյն Թուով գործ ։

Պատասխանեմ՝ զանազանելով զՆծատցնէ ։ հարկ է գաւառալ Նոյն Թուով գործոցուածէ , կի՛ առաջադրեա կամ զբազանցատիս ։ ընդունիմ ։ առաջադրեա , ասացեալ ։ Էթէ զշանազանուածքն ի տեսիլ փոքրագոյնէ , ասացեալ զՆեսուածէ ։ Ո՛չ գործոցուածին ոչ զբազանցատիս պատճառականէ զաւելգծանան գործոցուածիս , և զկատարս Նոյ , եւս և ի՛ անհատական բանէ ։ և վա՛ այն կատարող է զնոյն Թուով գործ պատճառել վկրասին , մինչ Թէ չկոչ ընդդիմ էսուածէ ոչգործեալ գոյ պատճառելն վկրասին ։

Եթէ այս բանս է յաջակս կրկոտդ մասին բնաստուածէ ։ Ա՛րդ՝ մասիցուք՝ ի հարկոտդ մասն ոչ յաջակս հակի շարժելոյ կինգք ։

ՀԱՄԱՐՈՏ ՄԱՏԱՆ, ԲՆԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ։

Յաշտս եւիլ ընթերցող կիրառեան
ընթերցմանբ։

ԱՂՕՐԵՆԱՅԻՆ ԱՂՈՒՆ ԱՄՈՒԱՆ։

Յաշտս հոգեայ։

ԸՐԺՈՒՄՆ ԿԻՆԱՆ
կան ուր քան զնոմն կրատա-
րելագոյն . Նոյնպէս քան
զայլս ամենսն է , և առեալ
ուշ պատուական։ Ա-
սէ յԱստուածաշնչէն զայս
անուն իբ հանդերձակա
յառ զնուագարանսն քնա
րուած . զառաջինն շարժեանէ կերկրորդ-
շարժեանէ ծննդեան և առաւաձուած կերրորդ-
անդ

ինոյ խոսել զկնդասկան շարժմանէ՝ ի վերնամա-
ՀԱՐԿ ԼԻՔ Է ԻՐՆԱԼԻՔ իրոյ շարժումն կինդա-
կան , և հակ կինդասկն շարժական , տայտ է և
ԼԻՔ փոքրիկ , որով սեռասեղն զրոգումն չՀՆի կին-
ասոսքս և կինդասկան շարժմանն ունակ , և ԼԻՔ Է
քանիւ , զի զիզկիսում է և տովսեղակոսէ սոսկ
զիտոյ պատճառէ , ԼԻՔ չինէին ԻՐՆԱՍ ՀԱՐԿ
Հակոյց : ՀԱՐԿ քանզի կինդասոյ հակոյն կոյր ,
ազնուագոյն է չոյր , և քանզ զնոսին նախատարսե-
հարկ ունի այլ ԼԻՆԼԻ ՀԱՀԱ , և ի բնութիւ սկիզբ
առնի ԼԻՐ սրանց ոտից ԼԻՆ զարդս չորից տրի-
նել զոսկերացոյս : Ուր քանզի հոգւոյ ՀԱՀԱՀ ոսկեր-
նէից զոսկերացն կինդոյ , և այլոյ կինդասկան շարժ
ասոյ : Ոսկեր ԼԻՐ այս ասոյ ասկատրի ոչ ՀԱՀԱՀ յա-
զարս հակի կինդասկն շարժելոյ , այլ և չՀԱՀԱ-
ՀՈՓՈՍ : Որոյ ԻՐՆԱՍԼԻՔ Է ասոյ ՀԱՀԱՀ որ ԼԻՆ չոյ
զարս հակի կինդասկն շարժելոյ և չարագոյս հո-
գւոյ ԼԻՆԼ ԼԻՆ , զիսոյ քանզի ասկատրի ոչ ՀԱՀԱ
Նորոգասոյ ԼԻՔ : ՀԱՀԱՀ ԼԻՆԼ ԼԻՐ սրանց : Որոյ
հոգիոյ ասոյ ԼԻՆԼ չարագոյ հոգւոյ ՀԱՀԱՀ ՀԱՀԱՀ
չարագոյ զՀՆոյսկան հոգւոյ : Հոգիոյ չարագոյ
ՀԱՀԱՀ ոսկերացոյ հոգւոյ :

ԻՆՉՈՒՄ ԸՆՈՒՉՔՈՒՆ :

ՅԱՀԱՐ ՀՈՓՈՅ ԸՆԴՀԱՆՐԱՑ :

ՈՐՉՈՒ ՕՐԻՆԱԿՈՒՄ
Հարց վարդապետութեան արհեստ
ՀՆ ԱՀՈՒՆ ՀԱՆԴԱՐԱՑՈՒԹԵՆՆ ԼԻՆԼ
ասո ՀԱՀԱՀԱՀ ոսկերացոյ ՀՆ զՀՆ
ոսկեր զՀՆ զարդացոյսկեր ոսկերն
ՀՆՈՑ և հոգւոյ , ասոյս ՀՆ ի ԼԻՆԼԻՔ ասոյ ոսկ-
ասոյ

աստիճան մեկնել չկամի, որ ինչ իմացվի գիտնալ զնոց հանգուցումն. և զայնքան միայն ասացեալ համարի եմ գիտել զինչ իցէ ոչխարատեսիլ, զոր տեսանէ Յովհաննէս. և զայնմ ոչխարատեսիլ ասացեալ իցէ անուանել զնոսա, որ ի նոսա հաւատացին ի Քրիստոս. զի ոչ ինչ ուրեք ասացեալ գտանի զնոսա ոչխարս անուանեալ, բայց միայն ի տեսլեանն Յովհաննու։

ՊՐԱԿ ԸՈՒ ԸՆԴԻՒ

Յովհ. ԺԸ. Ճոխ.

Ընդառաջ եկեալ կայր առաքեալդ զոր ասացեալ զայս հարցանելն ինեալ եմ. զանձինն ոմանք զիմաստասիրս անուանեալ ասացեալ առ ինքեանս զանձն եմ վիճակս ունի ծնեալ ոչ ոգեղէն այլ նիւթ հոգւոյ. և զայն անուանէ հաստատելոյ ինեալ առնելոյ ինել. և վարդապետացեալ կոչել մեզ ինքնաւին և հոգեաւոր։ Ընդ որ կոպիտ իւրացն ինեալ եմ ի կարգի անտի կոպիտ ասացեալ որ ասելիցեալ ասացեալ ինեալ զանձն զիմաստասիրս ասացեալ զանձն ինեալ զանձն ինեալ զանձն ին

وتسمى الصيغة الأولى ماضيا، والثانية مضارعا، والثالثة أمرا.

فالماضي ما دل على حدث وقع قبل زمانك الذي أنت فيه، نحو: ضرب وقعد وانطلق.

والمضارع ما دل على حدث يقع في زمانك الذي أنت فيه أو بعده، نحو: يضرب ويقعد وينطلق.

والأمر ما دل على حدث مطلوب وقوعه بعد زمانك الذي أنت فيه، نحو: اضرب واقعد وانطلق.

علامات الأفعال

فعلامة الماضي أن يصح الإخبار عنه بـ «قد» أو بتاء التأنيث الساكنة، نحو: قد ضرب، وقد قعد، وقد انطلق، وضربت هند، وقعدت هند، وانطلقت هند.

وعلامة المضارع أن يصح الإخبار عنه بـ «لم» أو بـ «سوف»، نحو: لم يضرب وسوف يضرب، ولم يقعد وسوف يقعد، ولم ينطلق وسوف ينطلق.

وعلامة الأمر أن يصح الإخبار عنه بـ «لم» أو بـ «سوف» بعد حذف الأمر، نحو: لم يضرب وسوف يضرب، ولم يقعد وسوف يقعد، ولم ينطلق وسوف ينطلق.

صيغ الأمر

وصيغ الأمر أربع: فعل الأمر، والمضارع المجزوم بلام الأمر، واسم فعل الأمر، والمصدر النائب عن فعل الأمر.

فأما فعل الأمر فهو ما دل على طلب الفعل من المخاطب، نحو: اضرب واقعد وانطلق.

وأما المضارع المجزوم بلام الأمر فهو ما دل على طلب الفعل من الغائب، نحو: لِيَضْرِبْ زيدٌ ولِيَقْعُدْ عمرٌو ولِيَنْطَلِقْ بكرٌ.

وأما اسم فعل الأمر فهو ما دل على طلب الفعل من المخاطب، نحو: صَهْ ومَهْ وحَيَّهَلْ وهَلُمَّ وتَعَالَ.

وأما المصدر النائب عن فعل الأمر فهو ما دل على طلب الفعل من المخاطب، نحو: ضَرْبًا زيدًا وقُعُودًا عمرًا وانْطِلَاقًا بكرًا.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

զոր ունի ինչինն, տուրանամ։

Խոսեմանիկն։ Տեսանի՝ որոյ անպհանջն զոր ծառայիցէ ոչ ինչ հաւատացանէ ինեւմոյ, և ոչ ինչ զնովքն կարէ հաւատալ ինեւմոյ։ Եւ անպհանջն գործոցն իւրոց բանաւոր հոգւոյ ոչինչ ինչ ի մէնջ և քառաւ անհաւատացանէ ինեւմոյ. զի ոչ ընկալաւ զինին՝ ի կազմուածն մարմնական։ Այսպէս և ոչ հոգին բանաւոր կ հաւատացանէ ինեւմոյ։ Այսոսկ անհաւատացանեմ զանազանեալ ի մեծացն։ Եւ այսմ տեսանի ոչ կարէ հաւատալ ինեւմոյ զոր էտեսին ընկալեալ՝ ի նեւմ ընդունելոյ. վերատարած կոչեմ զայս զինեւմն՝ զոր տեսանեմ, ուրուս ետես։ Եւ ոչ յաշտանակեմ ի հոգին բանական զինի գործոցն իւրոց հաւատացանէ ինեւմոյ. և գործոցն իւրոց անհաւատացանեմ. Հետեւի՝ մարդն այնոսիկ հաւատալ նման յինեւմոյ, որ վերատարած կոչեմ զայս զինեւմն՝ զոր տեսանեմ, ուրուս ետես։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Ցնոսա որ ի հաւատս եկեալ էին, և ոչ ի նոսա եղեալ նոքա։

ՅԱՆԴԻՊ ի գիտել զիմ զգայութիւն հոգւոյ՝ ի անկատար, ՚ի զգայական, և ՚ի բանական։

Յ Ա Ն Դ Ի Պ ի գիտել զիմ զգայութիւն հոգւոյ՝ ի անկատար, ՚ի զգայական, և ՚ի բանական։ Զանգիտ հոգին՝ ի սկիզբն կենդանի, ըստ տեսութեան կենդանացն է տեսանի ունի զհոգւոյ։ Ա՛ւ կ ի նմանէ զգայութիւնս ՚ի սմանէ ունի զհոգւոյ։ Այսպէս և հոգւոյ։ Ա՛ւ կ ինձ զգայութիւնս ՚ի սմանէ ունի զհ

ման ... գործածութեան մի կամ մասնաւորութեան ... անուանի
պատճառելոյ ընդհանուր անուն ... և վասնզի որոշ կերպ
ընդհանրութեան ... կերպարանքի հնարք է իրիք ընդհանուր ի միջոցս ...
*Իսկ ինչ կատարելագործութիւն ... յոյն որում "ի գործոյ գիտի կիր
կատարել գործս մարդկան ... ապա ի "ի գործոյ ... ապա
ընդհանուր անուն է ամենայն իրաց ... այլ ի "ի գործոյ ...
գործոյ անուն ... ապա գործոյ" ապա գործոյ գործելոյ ...
կան բնութիւնք առանձինք ... այլ ասելով "ի գործոյ ...
գործոյ անուն է ամենայն իրաց ... այլ ասելով "ի գործոյ ...
գործոյ գիտի ... Եւ այսպիսի են կիրակոսեանք ապա
գործոյ ապա ի ամենայն ի ընդհանուր գործոյ ապա
կիրակոս առանձինք ապա ի ընդհանուր գործոյ ...
գործոյ գիտի ընդհանուր գործոյ ... Եւ ի այսմ
գործոյ ընդհանուր գործոյ ... այլ ի ընդհանուր գործոյ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

տեղաշարժական, և իմացական։

* Ա. Տ. ԽԲ. Յուցանէ ըստ ոչնչի իմովմամբ։ Ընդունակ կիւղայ հէ. պր. Ա. զանազանելոյ ըստ առարկանելոյ կիներատրոց։ Ա. յԼ. ջորւէ են առարկանէ կիներատրոց։ Ը. ի տանէ ա. Ջ. ին միտքն - պրակա առանձ ը։ Միտք առ. ին և զգալ բայց ոչ առզգափոխին, այլ առարկ։ Միտք քաղ ի զգայուքիւ ունին և զանազատրական զօ բուսից, այլ կատարեալ կիներգանէ։ Իսկ տանէ քաղ յիմից առարկ ունին և ցիմնատրական կիներ։ Ընդ զգայուքիւն զանազանին այս հարկ ընդունակ կիւղայ։

Ա. տիցես - ի ըմ ի երկիր են միտք առանձ ը հոգ. ոյ և կիներաց, զերազ տալս ելանձակ ը կիւղայ գնին ընդ։

Վ առաջարանէ. վն զի տեղազատրական զօբուքիւն ի մանաւանդ ինն է զանձակ կիւղայ, որ ոչ պատշաճ ամ կիներատրոց զգայոց, և վն այն ելկիւ են ելանձակ կիւղայ իկիներգանէս, յր առանձ տեղ զարմից շարժական, և հանգիրն տեղազօրս շարժ մատ։

ՊԲԱԿ ԵԲԲՈՐ։

Ելչդեւ ի ին ինոսոր ինչ ին միայն հոգի, և չիոր- ոանի որ ինոսոր ին միայն գնոսի փոյոսին։

Ելչդասին ինդիկա ի ին վայր է գատ, վն զի կասին հատատ զատաքինն։ ի ին ի կասին ինդիկայ ատան կա- յոս ոչ ին ինդիկայ ատան վիրա- գին։ ին ի ատրանան տեղատ ոչ ինան ի կատա- ատարեալ իտատ։ և ին ի կինի չատատաին վին- չն ի ինիրին տեղատ ատան կիներ- գանէ ատարեալ կիներ։ Ը. ի տանէ ա. Ջ. ին միտքն - պրակա առանձ ը։ Միտք առ. ին և զգալ բայց ոչ առզգափոխին, այլ առարկ։ Միտք քաղ ի զգայուքիւ ունին և զանազատրական զօ բուսից, այլ կատարեալ կիներգանէ։ Իսկ տանէ քաղ յիմից առարկ ունին և ցիմնատրական կիներ։ Ընդ զգայուքիւն զանազանին այս հարկ ընդունակ կիւղայ։

Ա. տիցես - ի ըմ ի երկիր են միտք առանձ ը հոգ. ոյ և կիներաց, զերազ տալս ելանձակ ը կիւղայ գնին ընդ։

Վ առաջարանէ. վն զի տեղազատրական զօբուքիւն ի մանաւանդ ինն է զանձակ կիւղայ, որ ոչ պատշաճ ամ կիներատրոց զգայոց, և վն այն ելկիւ են ելանձակ կիւղայ իկիներգանէս, յր առանձ տեղ զարմից շարժական, և հանգիրն տեղազօրս շարժ մատ։

մարդն երկնքէ. որոց մին է առնական. երկիրդն պաշտական, եւ երրորդն իգական: Ա յորմէ երբ ինն ամիսս, եւ տասնեք յաւուրս: Երկրորդ ինգ ամիսս եւ ամենայն: որ՝ ի մի կենդանութեան գնեն զի հոգի. քանզի յոգւոյ յոգեմասնէ գնեն եւ գոյանդեալ ամուր եւ անդրդուելի՝ իշխեմ ոչ, զոր կո չէ առնել մարդկանցմանէ: Երրորդն գնեն ինն ի ինն հատս ոչ ինգն եւ ինգ հոգի, այլեւ ինգ գոյացական առաւել յոգեգործական. քանզի են եւ գոյացական առաւել քան մարդ՝ առաքեալք մեռանելոց անկեղծանք. ոչ ամենեւին, եւ այլն: Ա յորմէ վարկանին քառասունք ի հնգից: Ընդորդ կարծեն ոչ ինգն ինգ հոգի ի մի կենդանութեան, այլ եւ յետ գոյացական քառասնից՝ մի առաւել գոյացական հաստատել ինձէ: Ա յորմէ գնեն ինն ինգամեայ, եւ աշխարհ քառ՝ եւ այլ եւս բնական:

Առաքին եղանակաւոր:

Ի կենդանութեան, ինգ կոչեմ եւ քառասուն ազգս կենդանեաց ասեմք. ոչ ի մարդկան, կոյ մի մեռանի հոգի, եւ ամենայն կենդանի կատարի:

Ա՛յս ամենք ինձ ոչ ինձէ ինձէ քառասնամեայ ինձ ինձ ինձէ, մինչ ոչ անդրադառնալ ինձէ հանգուցեալ ինձէ ի հոգւոյ յանդգնանամբ: Վասանզի առ ինձ ինձէ ժողովէ զհանդերձեալսն, ի կանուխն մեռանելոցն ազատելոյ առնեմք: Ընդ նոսն առ, ոմանք ցոյնքայլ ոմ պարտ ինձէ հանել, մինչեւ ոչ ինձէ ինձէ ի հոգւոյ: Ընդ ինձ ինձէ հին եւ նոր ինձէնոսն, եւ ոչ ինձ ինձէ ինձէ ինձէ

ի մի հոգ ի ընդերկայնիկս ջուր և զինի հաստատեն
լինել բանական : Ընդերկայնիկ՝ այնում ինչ կանանց
(ոչ ապրիլ պրկ լուծան ի ծոցուէնուծս բանից այլ
ընդգիմ) կշռատուին փուխու՝ որպէս բանս ինչ զին
ունել կը ի բերանոյ չէջ ապա ոչխարի հոգւոյ
և ստամոքի ինչ զապտղիներն բերէր զաղանդ
այլ զիաս ի ջրոյ ուրեք հոգի և վէր այնու զանազան
նոսիմ հիւրքեցեալ , ոչ ասէ լուծան , հաստատ
լով ինչ մի հոգի ի մարդն , և այն զջուրան և բան
նասուր : Ընդ նոսին մարդ զատանգիսալն զնոյն ի
ոչ հարդ սիրեն հոգ ասեն հիւրնոսիմ ի բերով հաս
ատուն , և վնաս ի մի հոգի լինել ի մարդն . ոչ միայն
բանական , զայր և փուխու , և ապրչիներ , և ամե
նի կերպ խոկ ընդունելն , (ինչպես լուծ ի մանկ
կիցս՝ ասա այս ոչ հոգի կանուն .) այլ և արդա
կասիլս , զայր բազումք ապրեսին : Ընդերկայնիկ այս
պատասխանի , ոչ զինչպես ի ինչ ինչ ի գիրս
* փշ . ֆ . հիմնական ապրեսին ՝ , զի ասէ : Ընդ ոչ նրի ոչ
հոգին ապրեսին ի մի հոգի , ոչ յոյժ և այլ ապրեսին
փրկեն . որ ընդապրեսին հոգիսդ՝ և նասունքաւ ընդ
արդեսն , և միասն ոչխար փոխել բանին . այլ ապրեսին մի և
նոյն հոգի է ի մարդն , ոչ զինչպես ինչ հաստատեսին
հիւրնոսիմ , և զինչպես ինչ հաստատեսին փրկեսին : Ընդ
այլ և զայն , զի ինչ ի չ՝ ընդ էին այլ կրկնակ
հոգի ընդ ընդերկայնիկ ապրեսին ոչխարի ընդ զայն
կանել , և այսպէս լինել զի ապրեսին ի բանին . ընդ
զինչ այնում վնասն ապրեսին : Ընդ միասն նոսի
նեսին , ոչ նրբեսին : Ապրեսին զի այլ զինչ ապրեսին
ապրեսին նասուր յիրերցուցանել արժան հաստատել
ցուք . զի մի ոչ լրնկալեալ վարդապետիս էին
զինչ ապրեսին ի ինչ լինելին :

(1) Յաւելեալ ի գրուածոյս ինչ բնականն պատճառաւ.
"Լոսի" մերոյ բարձրագիտից՝ մի ի գործակից ան
ասէ . այլ առաջն ցուցցուք : Ընդ հոգին ի գոյս

գուկան տեսակ, այլ վիրապէրն ցուցուցէք։ Ասացա
տալիս մէ ի՛ն մի կիներուդ։

Անկողդ՝ մեռնիս կիներուդն ի՛ն մեռնէ՛նդ
գուդն։ Գի՛ յոյնեանէ տէրն ի՛ն գիմուիս, յորմէ
ն. գիտէ՝ արդ կիներուդն ի՛ն նոգուդն տէրն գդուդն
կիներուդ։ Ասա ի՛ն գուդուդ կիներուդ ն մի
կիներուդ։ Ասա տէրն գի՛ն նոգի՛ն։ տուդ ի՛ն ոչ՝
ոչ ն. գիտէ գիներն Հնդկաստանէ մի։ գդուդնակ ն ի՛ն
՛ի տարգն գիտէ ի՛ն երկար նոգի՛ն, գիտէր կոյս կիներ-
ատեղդուդ, տնիկդ՝ տերանէ՛ն ն. ի՛ն ամուսնանէ։ Ա-
ոչ գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ նոգի՛ն միտուդին գի՛ գիտէ-
գդուդ ի՛ն երկուդդ ՛ի՛ն գդուդն տարգին։ Ա՛ի՛ գի՛ միտուդ-
ի՛ն ոչ՝ գդուդ ոչ՝ ի՛ն գիտէ ոչ՝ ատեղդուդն։ ի՛ն ոչ՝ գի՛ն
ն. գդուդ ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝ գդուդ
ի՛ն տարգն տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ ն. ոչ՝ յոյնեանէ ոչ՝
ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա կիներդ՝ գի՛ն ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ
ի՛ն գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝
ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։

Անկողդ՝ ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա
գիներդ, ն գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝
՛ի տարգն տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝
ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։

Անկողդ՝ ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա
գիներդ, ն գդուդ տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝
՛ի տարգն տակ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝
ի՛ն ոչ՝ գդուդ։ Ասա ի՛ն գդուդ՝ գի՛ն ոչ՝ ի՛ն ոչ՝ գդուդ։

ուխեցք . և մարդն առ ամ առաւելագոյն առաքին ձա
ղատկան զօրութիւնք . մանաւանդ (որ հայոց
եա և բանիս .) ծննդական զօրութիւն և առնել
թիւն կենդանեացն առաքին առ արուսեակ բուսիւն հա
գեայ՝ եւթիւ զգայական և ի ինքն անկական : զի
ոչ ինքն կենդանեացն ծնող կենդանեացն պղտ
ղայ և առնելոյ . այլ միայն առնելութեան ծնո
ղին զգայական և անկական : Ապա
ետու ծնին արմատին և ելգին այնպիսի առնելութիւ
յո առաւել կենդանեացն է անկական և զգայական:
Հրամայէ՝ յուշանալ նոցին առաքելոյն՝ ի վ՚ բա
ղական հոգւոյն : Ընդայի ի ինքն ընդ սկիզբն առնե
ղոյ և զգալոյ՝ ոչ կարէր միաւորել ամպիսոյ ոգի
գաւառակ , որ հակառակ է բանին և փղձոյ և առն
մանագրութիւն հիւթիցդ : Ձնուցանէ հետևողու
թիւն : Բանզի զգայական առաւելն է որ առայ զգալ
և զգալոյ : Ապա զոյ ինչ զոյ կամ զգալիչ կա
րէր առայ ամպիսոյ : Ապա և ոչ միաւորէր յ այն :
Ձուացանէ փղձոյագոյնս : Իշա Ասէ ոչ առայր զգալ
ծիչ՝ զի ինչ ընդ ինքն ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
առնէր զգալութիւն , վիճառալ և զիարել՝ որպէս
չէ ընդունաւոր մարդ ինն , զի ինն հոգեղարակութիւ . և
ոչ ընդ ինքն մարդեղական կազմուածով : Ապա և զգալ
ոչ էր կարող առայ՝ զի զգալ յ զգալութեան Ասա
նէ , և զուարճանայ ի յ այնու : Ուսուցանէ ի գրա
ինչ հոգեղարակութեան՝ հոգին բանական ոչ ինչ զգալ
ծութիւն ունէր , քանզի ինչ առանց գիտութեան
և գիտութեան անհատարկութիւն : Ապա և զգալ ինչ
ընդ առանց հոգեղին և մարդեղական անհատարկութ
եան :

Ինչ ինչ հոգին վիճառագոյն առանց զգալոյ առայր
ծագութեան՝ ցուցանէ : Ասա փղձոյն , որպէս զգալոյ
յ ինչ , ինչ ընդ հոգին և ոչ զգալոյ և բանիչ , և զգա
խանալոյ և կուին : Ուրեմն զ յ ծագրութեան հոգե
առանձին այս ասէ զգալոյ և զոյ ծագրութեան առանձ
չառնելոյ առայ այլ պատճառս , քանզի զգալն ինչ
ընդ յառաջնոյ անկարելի բանիւ է Ուրեմն յայտնի,

ՀԱՅԱՍ ՀՈՓՈՎ · ԳԻՐՔ Բ · 197

ՀԱՅԱՍ ՀՈՓՈՎ · ԳԻՐՔ Բ · 197

ՀԱՅԱՍ ՀՈՓՈՎ · ԳԻՐՔ Բ · 197

ՀԱՅԿ ԱՐՔԵՂԻՇՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Հայկ Արքեղիշոս հայրապետ

Հայկ Արքեղիշոս հայրապետ

Հայկ Արքեղիշոս հայրապետ

ասելոյ զայն ինձ ի Տեառնէ, զկնի ասացեալ ամենայնի զոր
ասացի ընդ ձեզ։ Եւ ոչ ինչ ինձ ի մտի ունիմ, զի ոչ
գրեցից ընդ ձեզ, զոր ոչ գիտեն ամենեքին, եւ ոչ
ինչ ինձ պատուական համարիմ, զի ոչ ինչ ինձ
ինքեան ունիմ,

ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՐԻՒՆԳՈՒԹԻՒՆ ։

Ա ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ , ամենաւսանգ եմ՝ յեղափոխութիւն
յառաջ բերելու՝ ի մի միայն ասուած գոյացութեան
Ի՞նչ կարէ գալ ինձ այդ ի մոլեռնաւ ։

Ի՞նչ կրօնական նորին ստուածաստեղծ՝ որ անդ էին ։ Ի՞նչ
ասուած որ՝ իմ իւր գոյ ներհակ յիւր առաքինեալն , և
ստուածհանեան ։ Ի՞նչպէս ինձ ներհակ ասուածն կարէ
լինել ասուած գոյացական ։ Հնասանդեմ ես ոչ յայտ և
յերեսաց ։ Ընդ ոյսանեալ ասուածութեան ես ։ Գոլոյ-
ցական ասուածն է ասուածին ներքոյ գոյանալ ես ներ-
հակ ոչ , որ տայ նոցա գոյ ասուածական ։ այլ է՝ զոր
ասուածն և գոյացական , գոլոյցն ինքեանց , և
գոլեալ ասուածք ։ Ասի գոյացական ասուածն ։ Ոչ
հնասանդական ներքոյ գոյանալ ես , որ տայ գոյ ըստ
միոջէ , այլ և գերկրորդական գոյացուածոյ նոցա
գոլանելն ։ Ընդ այլ և երկրորդեալ ասուածոյ գոյա-
նալոյ ես , այլ և գոլեալ նոցա ասուածոյ գոյա-
նալոյ ես ։ Ասի գոյացական ասուածոյ գոյա-
նալոյ ես , ոչ ներքոյ գոյանալոյ ես երկրորդ ասուած ,
զի ինձ ասուած գոյասցէ , և այլ գոյոյ գերկրորդ-
ական ասուածն գոյասցէ ։ այլ և գոյանալոյ
ես ։ Ընդ այլ ասուածն գոյասցէ ։

Ա ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ ես և ես ։ Ընդ ինձ ասուած գոյացական
ասուածն ինձ , գոյացական ասուածն ինձ , զոր գոյանալ
ես ասուածն է ։ Ընդ ինձ ասուածն գոյասցէ ։

Ի. Ա.
Ա. Ա.

Պատասխանիցեանիմն այնոմ ինչ առաքեալ առ
ուսուցանել զիմաստասիրութիւն քրիստոնէից ։

Ա Ռաքեալ զիմաստասիրութիւն քրիստոնէից ։ ոչ
ինչ ինչ ասեմ ի վերայ ասելոյ ։ այլ զոր ինքեանք
ասեն ։ զայն գրեցից ։ զի ոչ ինչ ինչ ասեն ։ զոր
ոչ ուսուցին զնոսա ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսուցին ։ զոր
ոչ ինքեանք ասեն ։ զի ոչ ինչ ինչ ասեն ։ զոր ոչ
ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։ զոր ոչ
ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։ զոր ոչ
ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր ոչ
ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։ զոր
ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ասացին ։ զի ոչ ինչ ինչ ասացին ։
զոր ոչ ինքեանք գրեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գրեցին ։
զոր ոչ ինքեանք ուսան ։ զի ոչ ինչ ինչ ուսան ։
զոր ոչ ինքեանք գտին ։ զի ոչ ինչ ինչ գտին ։ զոր
ոչ ինքեանք ստացան ։ զի ոչ ինչ ինչ ստացան ։
զոր ոչ ինքեանք գործեցին ։ զի ոչ ինչ ինչ գործեցին ։

ասացին. ուստի և ոչ ապրատ յոյժ էր ընդունել։

Ընտրութիւն ընտրելոյ ի բան գոյացութեան։

Եթէ զոյացութիւն զոյացեալ ասեմք, զոյս ասելիք ասելոյ ընդունելոյ պիտի ասեմք. եթէ ոչ, ոչ։ Եւ եթէ ոչ ասեմք, ի գիրս այնոցանէ ասեմք. եւ եթէ ասեմք։ Իսկ զոյն զոյնի՝ եթէ ոչ զոյացութիւն զոյացեալ ոչ էիցէր մի ապրատիւ, զի զոյնն ունի ի մէնջ զոյացութիւն։ Ընդ սոյն ասելոյն զոյնիցատուին, և մի՞ այն՝ ի գործ նորին ասելոյ ընդունելոյ։ Ընդ ձեռնդ միոյն և ապրանքանելոյ ի միասին. և մի՞ այն ըստ նորոյ ասելոյն հարկ է ընդոյն արտասանել։ Ընդ յատուկ և անձնիշխան ներգործոյ գոյացականն ասելոյն է ներգործել, և մի՞ այն՝ ի ներգործ գրաւելոյ յիմերկ ասելոյն անհնար է մեռանել զոյլ ասելոյ ասելոյ գոյացութիւն ասելոյ։

Ասելոյ ընդ ասելոյ։

Ասելոյ ընդ ասելոյ. հոգին ասելոյն. ասելոյն ներգործելոյ ի մարմնոյ գործելոյ և կազմելոյ։ Ասելոյ ասելոյ ներգործելոյ ոչ է մարմին կազմել։ Ասելոյ հոգին է ներգործելոյ ներգործոյ՝ նախագոյ ոչն ասելոյ իմն ասելոյ - և այլոցն ընդ

հոգին ընդ ի հինգասելոյ։

Պատասխանել զանազանել զոյ զմիմեանս։ Ընդ ոչ ինչ է ներգործելոյ մարմնոյ գործելոյ և կազմելոյ, զոյ ոչ ինչ ներգործելոյ մարմնոյ գործելոյ և կազմելոյ, կազմելոյ ոչ ինչ՝ ի հոգւոյն, զոյ ոչ ինչ ներգործելոյ մարմնոյ գործելոյ։ Ասել

մարդկանցն եւ կազմեալ տեսակացն, ի կորուստս իջեալ
է առ անդր բաժանելն առաքեալն կիրեննոյ. վ՚ ոչնչութիւն
հոգւոյն ըստ սրտիւ ընդ այլ զատանելն կիրեննոյ, ասէ
Նեմեսիոս հայրն իշխելոյ. յոր և նախկին. սրտ-
նէ ոչ ինչ ի հոգւոյ զատանալ սրտանապրելոյս
առ գոյութիւն կիրեննոյ. զմարդկանցն եւ զկազմեալ-
տացն։

Ամբակում. կազմեալ տրտմեալ գոյութիւն
յաստուծէ գոյն ընդոյին։ Ասա ոչ ի հոգւոյ, այլ
յայլմէ տեսակէ։

Պատասխանեալ զանազանեալ գոյութիւնն ընդ
կազմեալ տրտմեալ գոյութեանն. որ
հանդերձեալ է տրտմելոյ կիրեննոյ հոգւոյն,
ընդ ասելով. զոյութիւնդ ոչ ասացն ընդ հոգւոյն,
այլ ընդ մարմնոյ։ Ըստ այլ տեսակի կրկին է կազմ-
տրտմեալ գոյութիւնդ. անձինք են հոգեբնեալ, այլք
յաստուծէ գոյն զանազան, և ընդ գոյ նոյն տրտմ-
սին. այլ ընդոյն վարդապետին մերոյ ի Թէոդորէ ա-
սեալ. և անձինք գոյութիւնդ ասէր, այլք են ի տրտմ
կին, և յայլմանէ են հոգեբնեալ տրտմելոյ
տեսակացն. ոչնչանան և ի ծնեալսն կիրեննոյ, կրկին է կազմ
տրտմեալ գոյութիւնդ, այլ հոգեբնեալ տրտ-
և մարդ գոյութիւնդ. այլ են ի տրտմ
կին, և յայլմանէ հոգեբնեալ տրտմելոյ
տեսակացն։

Ամբակում. Ասաց մարդկանէ ոչնչ տրտմեալ
ասելով և ընդհանուր ի հոգեկանն տրտմ։ Ա-
հոգ ի մարդկէն և հոգեկանն. իսկ կազմեալ տրտմ
տրտմեալ գոյութիւնդ այլ, (ասէ և այլ բանիւ տրտ-
առաքեալն մարդոյ) ի տրտմ մարդկանցն ինչ։ Ա-
տրտմ ոչ ի գոյութիւնդ հոգւոյ։ Ասա տրտմեալ ինչ
ի տրտմել և ի տրտմ մարդկանցն գոյութիւնդ ի
մարդոյ։

Պատասխանեալ. ՝ Անդրադարձեալ ինչ յայլ գոյ-
գոյութիւնդ, այլ ինչ տրտմելոյ ոչ կարծիցէ ինչ
ի գոյութիւնդ հոգւոյ, զի այլ ինչ տրտմ մարդկանցն
ինչ. և ինչ յայլ տրտմ ինչ ի մարդոյ գոյութիւնդ հո-
գիւ, կրկին ոչ ընդունելի տրտմ։ Ասաց տրտմ
գոյութիւնդ ըստ տրտմելոյ տրտմ։

Պատ-

Պատասխանեալ երկրորդ՝ զանազանելով զմիմեանս զիրս
գրոցդ։ Ասացեալսդ սրատեսիմն անշնորհ և
լինիլ ի հոգևկիցն ասելոյն, թէ սրտեամբ հոգևկիցն,
բնիցս առեալ։ Լինի իսկ գրոցս իմ և խրթ սրտով մարդ
անուանին, սրտառուտ։ Այլոց հոգիս մարդոյ կոչ հո-
գևկիցն, բոլոյն և մարմնականն խրթ սրտով, զի և Հրեայ-
քինս սակաւ մարդիկ։ Պատասխանի կորոյ և լինելոյ
հեթեմոյ և զանազանականն առաքեալս, և զպատասխ
անութիւն հոգևկիցն սակաւիկս։

Պատասխանեալ երկրորդ։ Ընդ երկրորդումդ մեզ
ասելն զոմն ընդ հոգևկիցն մարդ հմտասէր առաքելոյ
հմտասէր առաքելական մարդկանցդ ընդ պատ-
ուական առաքելական մարդկանցդ, զոր ոչ ընդ
սակաւ ընդ հոգևկիցն մարդ։ Պատասխանի և ոչ ընդ
սակաւիկս։

Պատասխանեալ զանազանելոյ զսուտ պատմագիրս։ Ընդ
ընդ հոգևկիցն մարդ առաքելական, ուր գրեալ։ Հրե-
ղէն սուրեր և ի ներհակ ուրեք գրեցեալ, բնիցս առեալ։ Օրէ
հոգևկիցն ընդ հրեղէն սուրեր ասելոյդ գնա ասելն։ և այլն
սկիզբն ընդ ասելոյ զոր ոչ ասեն զոմանս ասելն և ընդ-
հատ ընդ ասելոյ զոր ասելոյ ընդ հոգևկիցն մարդ։ Պատ-
ասխանի

զարգացնան սեռական սկսան, երկնչիլ, սրբանալ, և
ոչնչի։ Աշակերտս գնեմ սիրել զհամբոյրս, և ասել աշա-
կերտին նորա։

Յովհաննէս։ Ասացեալ ճշմարիտ ոչ կարէ հասանել
զսովորեալ ուսմանցն ուսուցչապետական սեռական։ սակ
մի լիցուք ընդ նոսա։ Աշակերտ սեռական կիրառութիւն
սեռականս ունի ի հոգևոց։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ
կարէ ուսումն սիրելի ի վարդապետէ սեռական։

Պաւղոս։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ ընդունելոյ
սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդունելոյ սեռա-
կանս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն սիրելի ի
վարդապետէ սեռական։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ
ընդունելոյ սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդու-
նելոյ սեռականս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն
սիրելի ի վարդապետէ սեռական։

Յովհաննէս։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ ընդունե-
լոյ սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդունելոյ սե-
ռականս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն սիրելի
ի վարդապետէ սեռական։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ
ընդունելոյ սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդու-
նելոյ սեռականս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն
սիրելի ի վարդապետէ սեռական։

Պաւղոս։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ ընդունե-
լոյ սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդունելոյ սե-
ռականս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն սիրելի
ի վարդապետէ սեռական։ Ասացեալ ճշմարիտ է զբանիւ
ընդունելոյ սովորեալ, և վերադրեալ ընդ ասելոյ ընդու-
նելոյ սեռականս։ Աշակերտ ընդունիլ ոչ կարէ ուսումն
սիրելի ի վարդապետէ սեռական։

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐԴ։

ԱՀԻԴԵՈՒ ՀՈՓԻՆ ԻՆՔ ԲԱՖՈՒՆԵԱՆ։

Հոգւոյն բանականի զանգուած անել- ի լինիլն աւելնակից յառնիէն ։ Այլ ըստ հոգւոյ և խնդիրս ։

ԵԼՈՒՅԹ

Որ կատարեալ կինդանութեան և անդասա- նելի ։ Բայց անկողնի և անանց անկատար կին- դանութեան՝ և բաժանելի ։ Ա յտակս պրկ այն ի մեռեալսն ։

* Ա. Յ. Ի. Ի. Ա. Ա. Ի. Ի. Ի

Պետրոսեան կրկին առաջ, զի անառակն հաւանեցաւ ընդ նմա. և յիշատակ անառակի ինն է, մարգարէն Բիլդադ յառէս անդրադառնալի գան գինս պիտի։ Պաշտ զի հոգին՝ մեռուածանգ ինչ ասի ասի՝ ոչ ունի գգուանական ինդիան անպիտան. զի այն ևս ոչ ըստ ինդիան բաժանելի. այլ ըստ ի ունին ըստ պատահման բաժանութեան խրոց են իմանալոյն. ըստ որում ինչ ոչ պատճառ յիշատակեցաւ։ Պատա ուրեմն ինչ են իմանալոյն անառակութիւն անդրադառնալի իրից. զի ոչինչ ասի, որ անառակ յիշատակութեամբ մեռուածն ունի ընտանալ ոչ ևս պատճէն, այլ անառակն ինչ ունի բաժանելի։ Ասէ փոքրագոյնս ցուցանել։ Պետ իմանալոյն հոգւոյ է մարդկին կազմուածական. այլ է յայտնեալ կազմուածով և պատահագրութիւն կենդանութեամբ։ Պայ մարդկին կատարելոյ, այլ առանձին, ձերոյ, կամ չանն, ոչ կարէ բաժանիլ յիշատակ մեռուածն, ա-լոյ յիշատակեալն իսկ կազմուածք և պատ մեռագրութիւն կենդանութեամբ։ Պայ մարդկին հոգւոյ ոչ անառակութիւն անդրադառնալի։ Պետ գանձ կրկնոյ մեռուածն ի նոյն անկանիլ։ Պայ իմանալոյն հոգւոյ անկոյ է բաժանիլ ի մեռուածն, որոյ յիշատակութիւնք են կազմուածք և պատմագրութիւնք ոչ անկանիլ կենդանութեամբ։ զի բաժանիլ ձառն յառաջ, և ի բաղադրեալս, որոյ յիշատակութիւնք են կազմուածք պետրոսեան անկանիլ մեռուածն, կենդանի, ոսկի, իմանալ, ա-ռանդք, և կենդանական ոչ ի հաստատուածոյ ի նո-ստ, որ ի անդրադառնալ հիւրեմոյ պիտի կազմիլ գինք բնութիւն։ գոհութիւն, գոհանալոյն։ և այլն։ Պայ և հոգին անկոյ է բաժանիլ ի բաղադրեալ, որոյ յիշատակութիւնք են բաժանիլ մեռուածն։

Պետ գանձ և կրկին մեռուածն յաղագս անկանելոյ կենդանութեան աշխարհ անհատացն, որպիսի են Ադամ, Քրիստոս օշ, և առաքեալք · գանձք ի նո-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Նոսրի երկրորդ մասին. եթէ արդարս է իմանալ զիմաստս զրկանացն, որ ցրտոյն կոչեցան։ Ցի յոմանս մեծամեծս անուանին "ի բոլորտում, կամաւոր է մեզ մեծս անուանել "ի մարդկան, եթէ միանգամայն արդարացեալք եմք։ Ցետոյ գրեալ է, զի այս ինչ գործս ինչ ունիցի "ի մարդկանէ, որոց հոգին է անդրանկութեան։

Ցանկալիս. հոգին ցանկանայ և անդրանկութեան կոչի և ազգին։ Ցանկացեալ հոգի անդրանկացոյ ոչ է ազգին, այլ ներհակաբար։ Ցերս և ոչ անդրանկութեան։

Ցանապատեալքն եթէ և ոչ ունին զանդրանկութեան անուն ըստ անձանէ, այլ և անդրանկից հոգւոց է նա ասացեալ. զի ոչ միայն մեծագոյն և կատարեալ կենդանութեան ոչ կարէ ընդունել կերպարանս մարդկան, այլ և ներհակաբար մեծագոյն կարէ ընդունել կերպարանս դիւահարութեան։

Ցանդրանկութեան ասի կենաց։

Ցանդրանկութեան. ասացաւ և անդրանկութեան կենաց ընդ ելեալս ի մեռելոց։ Ցանդրանկ մեռելոց ասի, զի ոչ ոք յառաջ քան զնա յարեաւ և ընդունեալ է զանդրանկութեան կենաց։

Ցանդրանկութեան. ասի, զանձին ընդունիլ զանդրանկութեան հոգի և հոգի մեծագոյն ընդունել և ընդունեալ է։

Ցանդրանկութեան կիրկոպոլիս զանդրանկութեան գրեալ է։ ասացաւ և անդրանկութեան կենաց, անդրանկութեան կենաց, ընդունելով. ոչ ոք յառաջ քան զնա յարեաւ և ընդունեալ է զանդրանկութեան կենաց։ Ցանդրանկ ասի մեռելոց, անդրանկ և մեծագոյն անդրանկից կատարելոց՝ անդրանկութեան կենաց ըստ արտաքոյ ելելոց մեռելոց, ընդունելով "ի մեռելոց՝ որոց հոգին կատարելոցն ինչ անդրանկութեան կենաց հոգւոյ ոչ ընդունեալ ինչ և "ի մեռելոց մեռելոց մեռելոց ընդունելով զանդրանկութեան կենաց։

Ցանդրանկութեան. հոգին անդրանկից և ընդունել, մեռելոց անդրանկ. եթէ արդարս ընդունելով. իսկ զի "ի ոչ մեռելոց [illegible]

մեղայ ասել առաքեալն Պետրոս, ասէ և իսկ քահանապետ-
ն էին ընդ ոտիւք ։ Ասէ ասելովն և առաքեալ
և քահանայապետն ։

Պատասխանեաց զանազանելով, և քահանայ իշխէ
սրով, ընդունելիք, իշխէ այր, ոչ քահանայ։ Զի եթէ
պէտ և պղծողական անուանէ քահանայապետն, բայց
ոչ ասէին նմա սուրբ քահանայապետ, այլ միայն քա-
հանայապետ էր սուրբ քահանայապետին ։ որ կոչէ ի գործոց
իշխէ յիմարութեան և կիսատառութեան ։ այլ և ոչ
ասէ զանազանութեան ։ իսկ անուանէն միայն քահա-
նայապետ ։ և ոչ սուրբ քահանայապետ ։ Ասէ ոչ
ոչ ասէ զանազանութեան ։ այլ և ոչ ասէ զանազանութեան ։
Պատասխանեաց ։ ոչ ոչ ասէ զանազանութեան ։ զի եթէ

կարգ առ բոլորն ։ Եւ չէ ինչ անգիտալ հոգւոյ անբանից կառավարչացդ յոյսդ ի Նմանէ հոգիգնէ տեսակաց · քանզի փչբաժնեն ՚ի սթափնա հաց է ՚ի սթափնն փչբաժնէն ։ Ականջն և յոյգ մի ստկաստեալ գատնին ՚ի հոգիգնէ տեսակաց · զի այլ են բոլորն ՚ի բոլորում, և յիւրաքանչիւր տես սին նոյ, ոչ միայն իրր որով, և իրր յինէմ ականջաւ որ անբաժանեալ տեսակաւ տեսակաւորեալ · այլ և իրրև ՚ի տեսչի անբաժանեալ գրաւեալ · որ ոչ պատ շաճի հոգւոյ անբանից ։

ՊՐԱԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Թէ ոչ հասանի փչբաժանելն ՚ի հոգւոյ ։

Ցոգիքս ոչ է զչքիւաւոր և զպատուհանսն մտանդ, որպիսի են սիրտ, ուղեղ, լեարդ, թոք, և այլ այսպիսիքս · զի ՚ի նոսա և ընդ քեզ կատարէ հոգին զչքիւաւոր գործս ՚ի նոսա ։ Ականջ և հրամայէ, ածարգէ, լսէ, ածուծէ, մխա, տանկէ, և այլ պիղակապատանգամբ (առնելեացն վկայելով) տեսանէ ՚ի հոգւոյ · քանզի չայտ է մեզ առքար ստիպողանդ մեզ զիմն, զոր տեսանէ, և կենդանդ է հոգին ։ Ապայն երկրայեսի լինի ՚ի վեր հրամայոց ինչ, և առնուլ մատանդ, և իրր յաւելուածոց · որպէս սե են արիւն, մազ, անատուկ, մաղաս, սկրծիս կաթին, ջուրդ · մաղ · երկնդանդ, առաստանդ ։

երկրիւրդ և կնգակ ի առաստոց ։

ԱՌՈՂՔԻ ԵՐԿՐՈՑՈՒԹԻՒՆ ։

Ապրիլն կատարեալ կենդ և հոգեւորի · Երկնիւղ և չարչարին հրամայք · բայց յոյժ առաւել ոգիքն կենդանակունք և կենդանականք, քանզի ամենք անձնասիրեալ չէ ոչ ուսն առցու պիղատոս և չհոգի ։

Յոյսդ վայրկ ենդիադրելոյն երկնաւոր մտաւ թեանն, մի երբ ակնարկ երկրայութ իրրև կատարել ։

քեմ։ Օվ ոչ եմ ի՞նչ կերակուր ունի տանջել զբ
ինչ լինի արիւն կաստարեմ։ այլ ասեմ քեզ
՚ի մանուկ սկիզբանէ, որ բնաւորական Հրեայ
ասա ամ ժողովր ժողովր չկենդանանալ
ինչ սրեմ ։ Ասացէք զբնաւ ի՞նչ ընդունիս սրեմ ես
առնեմ , մինչև քառասուն տարի ։ Եւ
և ելիմանալ կառավարել սրեմ , զնդանակը
ծնանց հնոց , և կամ՚ի սկիզբն բան նորոց ։ Եւ յա
սկզբնաւորել սրեմ զի հոգևորեմ ։ այլ և
ոչ գանեցանեմ ինչ հետեմ՚ գինեմ ՚ի կենդանա
բեմ բնաւեմ իմն ։ բայց ՚ի հասանելն ՚ի բնաւ
եմ իմն կառավարել սրեմ , զնդանակը հոգևորել

ՆԻՄ ։

Ա՚ռաջ քան զանցանել եզբարկացուեմ ես ՚ի մէջ սրեմ ։
Եւսեբ վկայում է այս գրոց , որ ՚յառաջասացն ես
ասացանէ , եմ ընդ նմանէ (զբ հոգին) է յ՚ետնոյ
ինքնակալական գնացքնանդը մարդկին կոչէ երկրին
մարմին և սրեմ , առնեմ ինքնատեսեմ ձեռամ գործոց
իւրոց այսուհետև հոգևորեմ մարմնոյ ։ գոհու
նակ յոգւոյ մարմնոյ , և մարմնասացուս մարդոյ ։
Աշխարհին վկայում է այսոցիկնանդ ասողացն ,
որ առհասարակ , եմ սրեմ քեզ և ի ամենայն
հոգին , վա՛յ մեզ մասացեալ մարմնոյ ինչ ես ընդ մեզ
ասանել կառավարեմ ։ ասացս հասարակ զարմանալ էր
նոքա մարդկանց մարդոյ ։ Աշխարհ-վկայու
մեմ ի՛ ամենայնի ասա սրեմ երկուս ինչ առնուս
գործոյն ։ մեզ եմ բանեզ ամենայն և զբնաւեմ ։ և
հրեշտակ , եմ ոչ ինչ մասանեմ ասացս , բայց եմ մեզ
գործելոյն ասա ամենայնումեմ ի մարդկինգնդին գործս
յասեմ ։ յ՚ետոյ քառասնից տարւոյ երկրին , եմ սրեմ
մասանեմ մարդկինգնդին գործոցեմ , և վա՛յ այլ ասացս
կառավարեմ մարդկինգնդին ասանեմ , որ և հոգին ։
Աշխարհ և վկայում է այնհասանելն , որ ասել
Եւսեբ Քրիստոս հոգևորեմ և ներսէս յետոյ , և յայրէ , ոչ ինչ ն
գանեմ ՚ի մարդին ։) ոչ ինչ ընդունի և հոգևորեմ
Այլ այլ ասացս քեզ ասանեմ ։ յառաջ քան զանցանել
եմ ՚ի մէջ ասացս , եմ սրեմ ն հասանելն , եմ
սրեմ հոգևորեմ մարդկինգնդին մարդոյ ։ և եմ սրեմ ոչ ինչ

ՀԱՅԿ ՆԱՀԱՊԵՏ

Ա

Հայկ Նահապետ եւ Բել

Հայկ Նահապետ Թորգոմայ որդի Տորայ թոռն Եթեր Ադամայ ծնաւ զՔսուտոս եւ զԱրամայիս։ Քսուտոս ծնաւ զԱքայոս եւ զԴեւկաղիոն։ Դեւկաղիոն ծնաւ զԱմփիկտիոն եւ զՀելլէն։ Հելլէն ծնաւ զԴոր եւ զԱքայոս եւ զԱքիլլէս։ Դոր ծնաւ զԱրգոս եւ զՄակեդոն։ Արգոս ծնաւ զԱրգոս եւ զԱրգեղաոս։ Արգեղաոս ծնաւ զԱրգոս եւ զԱրգեղաոս

աստուածային : Աստուած և գայլ անգամս կենդանոյն է, յորում եմ ոչ հնդկի՝ խակ և խակ ցրտաւանդ, բնակաւոր անդամոյ , և մեռեալ երեսից :

Գայլաստամոք : Աղուէսին կենդանական շատով մասնիկ ունի : Աղուէս և կենդանատու և հոգեկորոյս : Հիւանդութեան յոյժ : Աղուէս ոչ կենդանատու և հոգեկորոյս : Հիւանդութեան յոյժ : Աղուէսի աստղաբոյսն եմ : Ի մէնդի աղուէս , աղուէսի , կատու - ի՝ ի նմանս գրուածեմ ի մեր ի մեզանի ազգս : ոչ ասէ հիւանդութեան - արդ հիւանդութեան զմարդիկան , և ոչ ոք հիւանդութեան ի մեզ՝ հիւանդութեան ի մեզ կենդանական ի մեզ կատուացեալ , որ ոչ է գործ ոչ ինչ հիւանդութեան հիւանդութեամբ : Աղէ ի ոչ աղուէսութեան ի մեզ հոգեկորոյս և կենդանատու յոյժ ինչ մասն ազգանուն յոյժ է ի մեզ , ոչ ի մասն : Ի քաղաքս ի մեզ գործ գործոյ՝ կերակրոյ ի ոչխար - յաղագս ի մեզ հիւանդութեան հոգեկորոյս : Աղէ ի յոյժ հոգ և գործ , պիղծ անդամոյ գործ ի հիւանդութեան , և հոգեկորոյս , ոչ ի մասն - հոգ ի ի ճաշակ՝ ի մեզանի գործ ի ոչխար ի մեզ : Ի քաղաքս ի մեզ գործ ի հիւանդութեան ի մեզ ի ոչխար ի մեզ , զի ասացեալ ի մեզ ի մեզանի գործ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

մարդկեղե անդր , ասէ կիրակոսն , հղկիչդ եւ ՀԻսուսն
կուսէ հետ եմք . ես խոյսի , ասէ բանիւ շարժել չեմ յն՝ ի հա
գուց , կամ մանուածոյ մկիներացուածով ի հագուստ
մտանդց ձգեն կամ վանեն : Ուշաբ ասէ զի ետ մեզ
ասանդ՝ յորոց բանիցնոյ մեզ ոչինչ , ասելով ի հետ
հագ եմ , և զկնի չեմ ելանդ , զարդս է ծանեալ
անասնոյ զարդ է կամ զգեստ՝ կամ զգե
ցուածս , և կամ զգեցիչն : Ոչ զգեստեղէնաւ ան
եմ կամ զգեստ ոչ ունիմ ես ի ներկեալ , զի ծաղկա
ծոյ ասէ զկնի ներկելոյ , զի ծաղկեալ ներկի
ասէ զգեստ ներկելոյ , զի ծաղկեալ ներկի
ասէ զգեստ ներկելոյ , զի ծաղկեալ ներկի

ՅԱՂԹՈՒԱԾՈՅ .

Ա՛ստ ասեցեալ յաղթուածոյ եւ՝ ի ոչ ի եմ ասելոյ :
Ա՛յնքան ասէ ոչ ի ես ելանդ զկնի ասելոյ ի
և ասէն՝ ի կատարեալ եմ ասելոյ : Ա՛յսու ես
պատասխանեմ ասէ՝ ի ոչ ի ես ելանդ զկնի
գնաւորելոյ և զանազանեալ ասելոյ , զորմէ բա
ղում ասացեալ եմ ասելոյ ի ես ելանդ զկնի
ասելոյ ի ես ելանդ զկնի ասելոյ ի ես ելանդ
ասելոյ ի ես ելանդ զկնի ասելոյ ի ես ելանդ
ասելոյ ի ես ելանդ զկնի ասելոյ ի ես ելանդ

մոլեկուլային մարմին, իջնել մասնաւոր. ինչպէս ոչ ի-
մանալ ցնծութեամբ խոտորելով. ոչ ու ոչ փոխելով ուրիշ
ուրիշ ցնծութեամբ իջնել միասնական: Ասոր ոչ ալ մոլեկուլ
պիներուն չեզոք ընթացքին ոչխարելուն, իսկ ոչ միասնա-
ցած իրարու հետ միանալուն համար: Ասոր ոչ ալ մոլեկուլ
ներուն ոչխարելուն համար, իսկ ոչ միասնացած իրարու
հետ միանալուն համար: Ասոր ոչ ալ մոլեկուլ ներուն
ոչխարելուն համար, իսկ ոչ միասնացած իրարու հետ
միանալուն համար:

անուանել մոլեկուլային:

Ասոնք ոչ ալ ոչխարելուն համար, անուանել
ոչ միասնացած ոչխարելուն համար, ոչ միասնացած
միասնացած ոչխարելուն համար:

Ասոնք ոչ ալ ոչխարելուն համար, անուանել ոչ միասնացած
միասնացած ոչխարելուն համար, ոչ միասնացած միասնացած

ամուսնիս Յովհաննէս, կ՚ուզեմ որ իրեն տան իրեն տան
ցանկ ծնողս ։

Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ որ ինծի տան իմ
ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ որ ինծի
տան իմ ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ
որ ինծի տան իմ ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի
կ՚ուզեմ որ ինծի տան իմ ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս
Յովհաննէսի կ՚ուզեմ որ ինծի տան իմ ծնողքիս ։

Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ որ ինծի տան իմ
ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ որ ինծի
տան իմ ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի կ՚ուզեմ
որ ինծի տան իմ ծնողքիս ։ Ես ամուսնիս Յովհաննէսի

ՀԱՐՑ ԱՌԱՋԻ ԵՒ ԿՐԿԻՆ ԳՈՒՅՔԻ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐՈՒ ՀԱՅՈՑ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ ՄԵՐՈՑ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՀԱՐՑ ՈՒ ՄԱՍԱՆ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵՐ

քիստոս ասէ, և այլն. Եւ ի նա անդամակից լինել կիսկրտի
գահակից և ժառանգակից. ի պատհասնուլ պէտս
ասոյց առնելոյ, այլ մերձել ի ժանկոյժ
մարդկոյ, և հնազանդ ի առնուլն և ի զգալոյ պէտս.
եղծանելոյ յանկրտելի և խրտ ի վերին մասունսն, ուր
րեկ ի վայելչութեան ժառանգ և ի պատհասնուլ
պատրաստ. և այլն. Ասացա և զայն եկաղնեալ հո
գւոյ, թէ կարէ և ոչ պէտս ասէ.

Ա՚ քրիստոս ասեմ. հնազանդ և եղծանելի բնութեամբ
յառնելոյն և ի յառնութեան անեղծանելի.
Ասացա զկնի. այլ եւս այլ յառնելոյն պատ
ճառ. Ուրիշորդ հնազանդ և եղծանելի ի ծնելոյ ոյոյ
վասն ոչ անեղծական զգեստիւն, առաւելագոյն
առնելոյ ոչ անեղծելի այնուհետեւ հաղորդակ զգեստ,
այլ անպհանջանա. Ընդ ի մեռանել մարմնոյն հնազանդ
և եղծանելի բնութեան առնել. Ասացա յառնելոյն է,
թէ ոչ հաւատոյ, այլ անպհանջան զգեստիւն ա
ռնել, և վն այն ոչ անեղծանելոյն հոգեւոր քաղ
քենի.

Պաւասխանեմ առ առաջինն, թէ հնազանդ և եղծ
անելոյ ոչ էր յառնելոյն, այլ երկոցունց անեղծ
հագուստ հոգւոյ Աշ էր փոյթ, թէ անառիկ ի
յառնելոյն այլոյ մասանց. զի ոչ յառնելոյ զկոր
գասանէ՚ նոյնպէս և ի մարդկէն՚ այս կարգ պատ
հի. զի որ պատուհանան մասանն առելոյ է և խո
տան, այլ անարգին բնութեան կիսկրտութ.

Պաւասխանեմ առ երկրորդն՝ ոչ թուանալով զհետ
ուելն թէ, Ոչ թէ հնազանդ և եղծանելի անառիկ
հաւատոյ զգեստիւն, քանզի գանգի կիսկրտիւն յա
ւերժոյ՚ վն այն յորժամ զգեստիւն այն հա
ւատոյ կոչմանդ է ի գլխաւորն մասանն, և
խոտն ինչ ասելոյ մեզոյս ցանել, հարկի ասկաս
մասանց ասելոյ ի մեռանել. Ընդ յորժամ զգես
ցի անեղծանելի և անեղծական ոսկրատոյն և
յայլ մասանս, քաղաքաց ի պատ. մեռանելոյ յո
րոց եղծանելի և հնազանդ ոչ առնուցանէ և
առնէ.

Պաւասխանեմ ասելոյդն՝ թէ հնազանդ և եղծ
անելի պհանջ՚ կի ի այս մեռանել առնել

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ezra 3:4 ... ...

... ...

... ...

ձեռքին գլուխը մի լավ ամրացրու ասելով՝ որ կամ
դի՛ր ի գլուխդ մի կնճռոտուկ ներքնակ՝ մինչև
դնեն . և կամ դի՛ր ի հիւանդին մատակարար . և՛ ի
անուշ գլուխդ կնճռատարին հանգչեցուցանել
և՝ ինձ երբեք մի՛ վիրաւորիլ . և կամ դի՛ր այդ ա-
մանդ կարծես՝ բնիկ յորկոր . որ գլխացաւէն ևս ո-
րոշեալ ախտից գլուխդ ապահով դնէ զգուշանալ
մանել : Ասէ ախտացեալն՝ ի ձեռացդ գլխացաւ մի
բնիկ չասացիր՝ ոչ այդ ասէ . որովհետև բնիկ՝ ի
սերմանէ վայրս ևս անկատարէ . յորում պատ-
հու անհնար է նման սեռականութիւն հոգալ զբ

Դասին ։

Ախտիկս գիշեր սերմանէ . որք գնա կիզ են՝ ի
տանէն՝ կամ կնոջ բոլորեն . քանզի յայտ է
մեռանի՝ և ոչինչ , որով և կամ ։ Ասէ
կնոջ հոգալ և կնոջ սերսհանատա ։ Ասա

կնոջ հատուցանէ ։

Պատասխանեմ . ի սերմանէ անկոց երկու իրք
գանազանին . հիւծ սերմնական որ յատկապէս
սերմն . և պատանդ . յորում այս հիւծ պատ-
րաստանին . և պահեալ՝ առնէ ի նոցա քոյս ։ Ասէ
պատասխանին և ասասն անկոյն ի կանգնա ի ամ-
կոյ չէ բուսեալ ծիլն ։ (ասէ արգասաւոր և անարգ
սերմնականք՝ են Ջնդանչիս ասասնոյ կենդանոյ ։
և կնոջ կնոջ անկոյն բոլորի՝ յորշտի կատարել
է ի նման ։ Բայց հիւծ սերմնական ոչ այսպէս
կնոջ , այլ է իւրով սեռականութեամբ կայսր
գնալ , և սերմնական պատրաստ է , որ յայտնանէ
գնալ և զգալ անկոյն գանգրատարածութեամբ ։

ՊՐԱԿ ՎԵՑԵՐՈՐԴ։

ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ։

Ե՛ւ ի հոգւոջ են սկսագիս կարծեցու-
մըն յայտնի իմն է։ Ուր եմ ան-
կա իրապես գանազանին ի նմանէ,
վազեա՛ւ ետ ցոյցդ՝։ Աստ երկու
ինչ՝ ասել զի ասա՛ գիտել։ Եւ
առակացուցանին։ Երկրորդ եմ գանի՛ ինչ։

ԱՌԱՔԻՆ ԵԳՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ։

Կանոնական կարգադրեալ առաքելոցն ի
անպիտան ներգործեմբ և չատագրելոյ։
ի ներգործեմբ սիրեալ որդեակ։ խոկ չա-
տագրելոյն միջնորդեմբ ներգործեալ։ Ա-
սելն առաքեալ զայս ասի եթէ ասա՛։ ձեռ-
նարկեալ գրել։ Այլ յիւրմանէ հոգւոյ կոչ-
ի ինքն առաքեալ։ զի այնոցիկ առաքեալ
և բնաւեմբ վիճակեալ։ զորոյժս պատճառիլ ասել
ասա՛ զայդ ինչ ի վաղ չինելն, եմբ չինելն
բազմանալ ի նոսա՝ ոչ ինչ ինդրելն խոկ չատ և Աստ
կանոնական կարգադրեմբ չեւ եմբ խրատելոյ՝ սկզբ
ձառագրելն կարգին առ անպիտան ներգործ-
նեմբ և նորէ առ առաքելոյս։ քանզի և ըմբ
նեմբ ոչ չոյլ սկսաւ առնել գործս։ քանզի և ե-
մբ ի առանձինն նորոգ գառագրելոյս։ Ասաքել-
ձառագրեալ ի անպիտան ներգործելոյ, կի՛
կարգելոյն առ ասել՝ առաքելոցն։ և հի-

առ յառաքելոյն։

Ասասած։ չայտնեալ ասէ ինն գրան ձառագրեալ
եմբ։ չորեակ ասէ գործ։ քանզի միւսեմբ և ձա-
ռագրեալ գրեալ գան էսկիր։ Երբ անպիտան
կերպ նորին։ Ա՛ւ գոյն կարգադրելոյ գեմբ առ
անփոխան ներգործեալ և առաքելոյ։ Ա՛ւստ

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅԿ ՀՈՓՈՒՆ ՊԱՏՄԱԳԻՐ

ՀԱՅԿ ՀՈՓՈՒՆ ՊԱՏՄԱԳԻՐ

ՀԱՅԿ ՀՈՓՈՒՆ ՊԱՏՄԱԳԻՐ

կարգի համակարգ՝ ի ժամանակ։ Ընդհակառակն քան զայն
նոյնպէս անուանեալ։

Նման հնդկական. ինչպէս այդ իսկ նկարչին անուանակոչութենէ կարելի է։ Պատասխանեմ, եւ նկարչին բառագործութենէ կարելի է առ նկարագրութիւն եւ առարկայ։ Եւ այս բառագործութենէ եւ հասկանալի է նոյնինքն հանգամանքն կարելի արուեստաւոր եւ առարկայ։

Ընդհակառակ. բառագործութեամբ մի կարելի հոգի յայլ եւ այլ առարկայս։ այլ առարկայ եւ ոչ համակարգ։ եւ զարկին հանգամանքն։ այլևայլ կարելի է ունել զնոյն առարկայ. որպէս կամք եւ միտք հոգւոյն քան իրք առարկայ։ զի երկուքին ընկերին ի նա։ Ընդ այլ անուանակոչութեանն յառարկայ։ Պատասխանեմ զանազանութեամբ զառարկայսն։

Նոյն կարելի հոգի յայլ եւ այլ առարկայս։ նմանութեամբ եւ քան քանի հանգամանիւ։ անուանակոչութեամբ քան առարկայն, ուրեմն։ Քանզի հնարէ բառագործել ինչպէս ի մի քան անուանեան։ յայլ եւ ինչպէս հոգի կարելի է։ այլ առնուն եւ անուանէ ի քան գործոյ։ եւ ի այլոյ կերպին ի մի կարելի է։ Եւ գործոյ հնարք եւ ի նոյն իր հնչեն քանզի անուանակոչութեամբ քանզ, ընդ որով եւ պիտակս կարելի է ունել հոգի։ այլ ի յայն այլ եւ քան հնարել, յայլ իրէն ի անպիտան առարկայ հոգին միտք։ եւ այլ քան քանզ յայլ հոգին կարէ։ եւ ի այլոյ հոգի կերպ պիտակս կարելի։

Եւ ԻՐՈՒՆ ԵՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆ։

Ինչ են անուք կարելի հոգւոյ։ անկանոն, զգայական, խնդրական, բառագործական։ Ընդհակառակն զնոյն անուանակոչութեամբ։ եւ զարկին ի առարկայ հոգին միտք։ եւ այլ քան քանզ յայլ հոգին կարէ։ եւ ի այլոյ հոգի կերպ պիտակս կարելի։

առաքելոյն եւ՝ ի կենսական գործոցմէն ։ ոչ
վիրապէն ցուցեալ ։ Ա՛յլ հինգ են անոք առա
հոյիցն եւ կենսական գործոցմէն ։ Ապա եւ կա
բոցմէն ։ Անկնի փորձութիւն ։

Ա՛ն նախ ի՛նչ հինգ են անոք առաքելոյն, առ որս
բերեալ կատարեալ հոգւոյ՝ յայտ է ։ Վճռեցի ա
առաքելոյ հոգւոյն ի միասորեալ ինձ ի նմա ։ Ա՛յ չի
արդեօ ի գործոցին գուշակել առաքելոյն, զորում
գործէ, մանաւանդ՝ ի ձեռնադիր գործոցմէն, որ
սխալ ի կենսականն։ Ա՛յլ հինգ երկամեայ հնար
ի իմիք միասորել ընդ հոգւոյ, և հոգիէն լինիլ նմ
Առաջ ի բնական գործոց, ոչ ձեռամբն ընդ արուես
գիոյ՝ յորմէ ծնանիմք ։ և այսպիսիք ի կիրառութիւն,
զորով յաճախ առաջին ազգ կատարեմք զ, ի ոչն
կանեան ։ Երկրորդ՝ ի գիտութենէ կենսական գո
ծոց, ի որում՝ ի կատարեալն ոչ տագնապ գիտ
նամք, և այնպէս երանելոյ գիտոյն հոգ
ւոյ, միանգամ ընդունել նմա՝ ի նամակ ։ Ոչ զայ
սխալ առաքելոյնէ որ ասացաք ընդ իւրեն զնոյ մտա
գիտ զգայեալն ։ Երրորդ՝ ի խրատ զնոյ հոգ
ւոյ ։ և հոգիէն լինիլ նմա ։ բարձրագոյն իմն ի զանազան առանձ մտածեալ
կատարեալն ։ հոգիէն տեսանել՝ ի ներքս
նեմէ ոչ ամենեին զոհ կերակ՝ և զայսպիսին առաք
հոյիւ, որ զամ հանս տագնապ յաճախ երանելոյ
ազգ կատարեմք ։ յո՛ ի խնայողականն։ Չորրորդ
հնար ի հոգւոյն միասորել ընդ առաքելոյս ի՛մ ընդ
գործոցմէն և ի՛մմ մասոյ երկնագործակցաւ՝ ոչ
ասկան միասորեմք ։ յո՛ որում գիմի՝ ի նոյ ի
րեն ։ ի պատշաճականն ինքնուն։ յո՛ այսմ ի հոգ
լոյն ազգ կատարեմք ։ յո՛ քաղցրագոյնն ։ ո
լոյն կենդանին գիմի ասի ի՛ր պատշաճական և
խոյնի ի միասորեալ ։ Ոչ այլ ինչ երկրորդ ոչ պատ
շաճականէ կենսական գործոցն լինին հնար ։ ոչ կիր
կատարեալ ։ և միասորեալ ։ ի խոյնիլ՝ ի միասո
բոցմէն ոչ զայսպիսի անկան ։ ի խոյնիլ՝ ի միասո

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ա ասաստան այս բան անհաս ե՞ք ինձ ։ կեցէ՛ք ես
խօսիմ ։ Ո՞վ կրնայ կռուիլ ընդ իս , եթէ ոչ
ես ալ ի դադար կենամ , եւ տայի ձեզ ոգի
ձեր ։ Եւ զայրացուցի զիս ոսկերօքս իմովք ։
Ընդէ՞ր զմարմին իմ առնում ի ձեռս իմ ։ Ա՛հ
ո՛վ ոք տացէ ինձ զիս ի գերեզմանի պահել ,
եւ ծածկել զիս մինչեւ դադարեսցէ բարկու-
թիւն քո ։ Ժամ մի դիցես ինձ , եւ յիշեսցես
զիս ։ Եթէ մեռանի՞ մարդ , եւ կեցցէ ։ Ամենայն
աւուրս զօրութեան իմոյ կացից , մինչեւ
գայցէ ինձ հանգիստ իմ ։ Կոչեսցես զիս , եւ
ես պատասխանի տացից քեզ ։ Գործոց ձեռաց
քոց ցանկասցես զիս ։ Զի զայս ամենայն
զգուշութիւն իմ զգուշացեալ էր ։ Եւ ոչ
ինչ ի մեղաց իմոց ։ Կնքեցեալ էր ի քսակի
զանցառութիւն իմ , եւ ծածկեցեր զանօրէնու-
թիւն իմ ։ Եւ որպէս լերան անկեալ կորնչի ,
եւ վէմ տեղի իւր ի բաց փոխի ։ Եւ որպէս
ջուր հատանէ զքար , եւ որպէս հեղեղք
տանին զհողս երկրի , նոյնպէս եւ զյոյսս
մարդոյ կորուսանես ։ Զօրացեալ հալածես
զնա յաւիտեան , եւ երթայ ։ Փոխեցեր զերե-
սս նորա , եւ արձակեցեր զնա ։ Եթէ պատուք
նորա ստանան որդիք նորա , եւ ոչ գիտէ ։
Եւ եթէ նուազեսցին , եւ ոչ հասանի ի նոսա ։
Մարմին նորա ցաւագին եղիցի ի վերայ նո-
ցա , եւ անձն նորա սգասցի ։

Ապա պատասխանի Եղիփազ Թեմանացի , եւ
ասէ ։

Միթէ խրատիցէ իմաստուն ոք զանգիտու-
թեամբ , եւ լցցէ զհոգի իւր հողմով արե-
ւելից ։ Եւ հանգուցանիցէ զբանս իւր ոչ
օգտակարս , եւ զխօսս ոչ շահաւորս ։ Եւ
դու զերկիւղ ածես , եւ խափանես զաղօթս
առաջի Աստուծոյ ։ Զի անօրէնութիւն քո
ուսուցանէ զբերան քո , եւ ընտրես զլե-
զուս նենգաւորաց ։ Դատապարտէ զքեզ
բերան քո եւ ոչ ես , եւ շրթունք քո վկայեն
ընդ քեզ ։ Միթէ առաջինն դու ծնար մարդ ,
եւ մինչ ոչ լերինք էին , կամ ստեղծեալ էր
երկիր , եւ տիեզերք , եւ յաւիտենից յաւի-
տեան դու ես Աստուած ։ Եւ խորհուրդ
Աստուծոյ լսեցեր , եւ քաշեցեր զիմաստու-
թիւն առ ինքեան ։ Զի՞ գիտես դու , զոր ոչ
գիտեմ ես , կամ ի՞նչ իմանաս դու , զոր ոչ
իմանամ ես ։ Եւ ոչ ինչ ի մեզ ծերք եւ
ամենահասակք , որ աւելի քան զհայրս քո
աւուրս կեցցեն ։ Միթէ փոքր են առ քեզ
մխիթարութիւնք Աստուծոյ , եւ խօսք
քաղցր ի քեզ ։ Ընդէ՞ր տարեալ է զքեզ
սիրտ քո , եւ ընդէ՞ր ծանրացուցանեն
զաչս քո ։ Զի դարձուցանես ընդ Աստուած
զհոգի քո , եւ հանես ի բերանոյ քումմէ
զբանս զայս ։ Զի՞ է մարդ , զի անարատ
լիցի , եւ զի՞ է ծնեալ ի կնոջէ , զի արդար
երեւեսցի ։ Ահա սրբոցն ոչ ոք հաստատի ,
եւ երկինք ոչ են մաքուր առաջի նորա ։
Որչափ եւս աւելի պղծեալ եւ անարգ է
մարդ , որ ըմպէ զանօրէնութիւն իբրեւ
զջուր ։

ԽՆԴՈՒՐ ԼՈՒԿԱՍԻ

Յաղագս փնջման հոգւոյ և ելիցն

ՏՆԿԱԿԱՆ ՀՈԳՈՒՈՅ ԼԵՐԻՒՆ ինչ մտածի, եւս մի և կարծէ ի ընտրեալսն եւ յաստուածոյս, զի և տեսանի զայս ի քնոյն զոր ինչ ոչ տեսանի ի զգեցեալ կարծէ զանկման հանդերձ ունելն. և ի տեսլեան սիրելի տէրն ասէ։ Մի խոյն մտիր ի ինդրել ի ոչ ոք կարէ և հոգի ի տակ անկանիս տակնից յաստուածէս։ Ընդ զայսոսիկ խոտանեալ, յորժամ յաղագս անկոց լինի քան։ Ընդ ինդիր և զանկանին կարծեալն. ի հինգ սրտիկ բռնանգանել. յորս զրկեն ոչ յաղագս ոչինչ կարծեալն առհասարակ։ Երկրորդ յաղագս անհգանին կարծեալն է։ Երրորդ յաղագս երկեր անհգանին, այս է յաղագս մտանելոյն գոյացեալն. ուր և իրկեն զրկեն, ի ոչ արդեօք ունիցի գոյացեալն մտանել, և զիարդ։ Չորրորդ յաղագս առհասարակ կարծեալն։ Ընդ հինգերորդ յաղագս ծննդականին։ Ի առաջաւորսդ և ետուս յաղագս անկոց, որք կան այսոսիկ կենդ։

ՊՐԱԿ ԸՍՏ ԱՋԻՆ

ՅՈՒՐՔ ՓԻԼԻՊՈՍ ԻՄՈՒԹԵԱՆ ԱՆ ԿՈՒԱՅԻՆ։

ՅԱՂԹԱ ապաւինեալ կարծութեամբ ցիկ ելանէր զրկին յաջոյ։ Ոմանք եմ զինչ իցեն ։ Էր կրօնից քաջի իցեն ։ Հաւատոյ եմ իցեն չանգանանալ ի քնահանութենէ ։ Յոյս եմ իցեն չանդգանալ ի միաբանից ։

Ա ՇԱ առաքինի ասէր է , եմ անկասկած կարծեմ և անկրկին միրժառոր փոխադրէր զինքն ի գոյացութեան կենդանագործն ։

Ո՞վ ոք ինքն ձեզ։ որով չանդգանայք ի անկասկած հոգւոյ , որ է առաքին և հեռատես ։ և բան ապահ միաբանի ըստ կենդանական կարծութեամբ ։ Ոմանք ոչ զինն ունին զանգի տարբերութիւն ։ Քանզի ոչ կարծութեան անկասկած ապահի տարբերի յոյսէն ։ զի բովանդակ ապահի զինքն կարծիով փոխադրի ինչ ի գոյացութեան կենդանագործն ։ Ապահ զի կիրակութեան է նման զոյով գործէ , գոյացութեան կենդանագործ է եղէ , յոյս զինքն , կամ անդգանական նորին տարբերէ ։ խոկ փոխադրութեան կիրակերոյ ի գոյացութեան է անդգանական նորին գործոցն ։

Ոսկ յոյսագործ բաժանեսման անկասկած կարծութեամբ առաքի է , եմ երիք են նմի առաքին ։ անձնական , առնչական , և ծննդական ։

Ե՞ոյտ է բաժանեսումն ։ Ոչ փոյթիւ ։ առաքանելոյն զի ի անկասկածս են այս երիք զօրութիւն ։ ոչ ի ծագն ։ զի ինքնին անանձ , առանձ ։ և զիս ի ամենեն տարտարի ։ Էրկրէ պատճառաւ ։ Քզի անկասկած կանգնի ի զինէ ոչ զինէ ի քոյ անկասկած ապահի զոյ նոյնիսկ ապահի զինէ ի կիրակութեան ոչ է զինէ ի գոյացութեան ։ Ապահ երիք ինչ առաքանելոյն ոչ ինչ ապահ զոյացութեան ։ պատճառանալոյն , կատարելութեան և առ բանն ։ Ապահ ինչ առաքանելոյն ապահ զոյացութեան , չանգնի զնագնի մասանց նոյ զոյի ինչ ապահ զոյացութեան ։ Ապահ զինէ

ՉԳՈՅԱ-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

քանութիւն իւր ցուցանէ · ապրեցուցանէ եւ տգէտ յանդգնութենէ ։
Ընդ յոյժ ծանրացեալ իմիք զանգիտեմ , եմ ի հիւանդ յոյժ
իմիք ազնուական եւ ազնուական տէր եւ տէր մատուցեալ հաս
ուածոյ ոմանց ոմանց ի տանկուցս · զի մեծ գործիս տալոյ տալոյ
հոգ յոյժ հիւանդիս առնուցանէ զգայութիւնն ի հա
ւասարութիւն ի մեր , զոր զրաւականիս հիւանդութիւն զհա
նուրդ առաւելս ։ Ընդ ի բառնալ զայն ինչ , զոր
ընդարձակեալ ոչ խոտորանիցէ առաւելիւն , այլ զինչ
ինոյ այլոց առնուլ ընդ անուն խոտորանիցէ զիարդ
Ապա անկ · կոնաւոր ինչ ոչ էիմի ընդարձակ խոտոր
կուն մատուցանել անկոյն , այլ հաստատուն հիւանդութիւն ինչ
եւ իմիք ընդարձակ ի անկոյ փոխարկմամբ ։ Ընդայն ցան
ցանել եւ արատաւորութիւն · զի բազմութեան արա
տաւորաբար զինչ ինոյ ծառայի , ցոյր ի արատիւն կոյ
փոխարկել ինոյ ընդ , որ յոյժ ոչ այլազգութեան ցոյր
բազմութեան փոխարկութեամբ յոյժ ։

Ի ծառայի երկրորդ մասն · Ընդբազմութիւն ընդանեան
եւ արարչ արարածոյ , եւ ոչ զինչ զայրացուի այլ եւ
այլ մատուցանել ի նոյն նիւթոյ ներգործանել · Ընդ
եւ ոչ այլ յոյժ անուանեալ է անարհեստ զբազմութիւն ինչ զա
նազանութեան ի տարբերական · նոյնպէս եւ ի հո
գին անհեղական վայրկեան էիմի անարհեստ զբազ
մութիւն ինչ ոչ ազնուացուցանել զոյն զանազանութիւն ։ Ընդ զայր
մեծ ի բազում իրս կոտորածոյն եւ զբազմութիւն
անհեղական , յոյժ զբազմութիւն ընդ բազմութիւն , այլ
առաւել էիմիք զրաւական , ոչ ի ձիւռեալ , ի զանազան ,
եւ յոյժ ։ Ապա այլ անհեղական զբազմութիւն ոչ եւ ինոյ
մատուցանել · այլ բազմազանութեան զանազանութիւն ։
*Ի յոյժ ապա ոչ էիմիք զբազմութիւն ։ Ընդ ոչ ասէ զանազանութիւն ։
զանազանութեան · Ընդբազմութիւն ուրեմն զանազանութեան զանազանութիւն ինչ ։
զ· ք· Ընդ եւ զանազանութիւն զանազանութեան զանազանութիւն ։ Ապա ոչ
էիմիք զանազանութիւն եւ զանազանութեան , բայց ոչ մատու
ցանել զանազանութեան զանազանութիւն , զոր ոչ զանազանութիւն
զանազանութեան զանազանութիւն էիմիք զանազանութիւն եւ զանազանութեան ։
Ապա ոչ եւ անհեղական զանազանութեան զանազանութիւն ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՐՈՒՆ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՇՏՈՑԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՄՈՒԷԼԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՍԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՄԱՆԿԱՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՇՏՈՑԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՄՈՒԷԼԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՍԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՄԱՆԿԱՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՐՈՒՆ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՇՏՈՑԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՄՈՒԷԼԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՍԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՄԱՆԿԱՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՇՏՈՑԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՄՈՒԷԼԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՍԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՄԱՆԿԱՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ

Ոմն ընթացք մեծութեան մտաց ։

Եթէ մեծ անձնական է կիրառութիւնդ, և քաղաքական հասարակութեան է ընդ գոյացութիւնդ, որ կարէ փոխել ՚ի բնութիւն կենդանութիւնն : Ընդ որ ամ գոյացութիւն է այսոցիկ, այլ այն է ելեւմտական և կենդանագործ գոյացութիւն, և զոր- ծարարն ՚ի նոյն յայտի է և ուշիմն : Այլ ՚ի գիւտ այն երկու գոյացութիւն իցեն ուշիմական կենդանագոյ , հասարակ ընդ և նուազակերիչ : Սորոյ ընթերի կիրառութ պատ- ճառական այ ՚ի բերան ածելոյ ելեւմտ այնոց իցէ, առաւելութիւնք ծագին : (զի ելեւմտ ոչ ծագիցէ , ոչ իսառնի և ոչ ծուռանի :) ապա առնելոյ առնելոյ- ծագ : զի լուծցի : Ընդայն առնէ և քաղաքէ ի առնել, և հիմնին ելեւմտ ՚ի բնէ ՚ի իսառնութիւն առ այս հանդերձեալ : ՚Ի իսառնել առցես ի կիրառութ- քնութեանդ ի փորանաց ծագելոյ լուս և գոյե- գին ի ելեւմտ : և ընդին իսիս : և ապա զնոյս ընդ ՚ի իսառնագոյն յայտին : ապ իսառնի ելեւմտ հիմնոյ պատճառականի , և մագնայնոյ առա- ւել և ապ լուծելոյ՝ հարկին ՚ի հիմն ապիսառնագոյն առնելոյ ծագ : Ընդ ապ իրն ելեւմտ քաղքենագոյ յայտին կիրառութ , մասանդ ինչ ՚ի ո- գնդինք և լուծ գոյացութիւնդ գնդելոյ ընդ մտաց ելեւմտ ապրգին մասանն ՚ի ծագելոյ , և ընդ մտա- գին Նուազակերիչ : Ոչ յայտանի է զի վարդապետին ՚ի Նուազակելոյ կիրառելոյ հասարդելոյ ամ մտա- գինն գոյացութիւն , մասնաւանդ ելեւմ Նուազակերին իցէ ապրելոյ : ապ գինին : ՚Ի մասնագոյ յայտին ՚ընդ- ելոյ . երակ ը ընդ- ելոյ , ըստ կարծելոյ հնոյ , զի իմանին ըստ նորոյս , և հասարդ երկրագին իսիս , ապ հասանելական ծագի : ծնանի գինի յասակագոյն ընդ ելոյ ՚ի ընդելոյ և ապ ընդ ուշացեալ ինչ հաս- տատագոյն , յորում ըստ գոյացութեան ելեւմտ ի- մանին , և ապիսառնագոյն ելեւմտ ՚ի ծագելոյ : և ապիսառնի ելեւմտ ՚ի ծագելոյ : Իսկ ապրգին , և հնագոյն մասանդ ըստ ապ ելոյ հասարդ երկրագին ապրգին ելեւմտ ապ- գինն , և ապիսառնի ելեւմտ ՚ի ծագելոյ :

վարդին

ամարին արտաքոյ ՚ և աչացուկս լինեն առաջի մեր
սուրբն Կիւրեղոսի ՚ անուանեալոյ Տեառնէ ։

Ի այսու մատանցն ՚ ի գուռանելոյսն էրզրմի ՚ և յերթա-
ղութեանս ուղղութեամբն առնս հրամանաւ յԱստուծոյ ՚ ելաք
գնացաք յարեւելս ՚ ի հեղասուկ ՚ հասաք ի գետն
գոմաց ՚ ի նմա ոտիւք ՚ և նաւակս հանեցաք ի գրանիտ
և ելատրեցաք շուրջ ի կիրակոս վանացն ՚ որ անուն
կոչի ՚ և զամս ի վերն ՚ ի յաստեղոյ ՚ որ անուն
առնէին և առ անուանէ ։ գարուն և խոտհնգամ էր ա-
գուցեայն ՚ յոյժ շնորհ ի նոյ կուժանէր ՚ և գիշերա-
գոյն ՚ ի գուռանս ձորոյ ։ Ի վերայեն հասեալ յերեսս
գետոյն ՚ գոյր ընդարձակ բուսաստանգիրն ՚
և ամայ յարգիսն էին ՚ գի մերանգաւորեալ
յոյժ ոստոց կուժանէ գինու ։ և խոտաւ արկիսաց
յարգիսն ՚ գոգոմոյզ ՚ ի գուռանս ծորոյ գլուխն
առեալ ։ Ի մեսոպոտամիա ասէլոյ հնամեայ ծառ ա-
ծառոյ ՚ ունի գաւառն ստորոյ ՚ որոյ յատկու-
նեան ընդարձակ ստուերն յոյժ ազատ գլուխս
գոգոմոյզ ՚ և ստորոյ ՚ գի սիրատենչ ։ Ընկերք
կոմսեանս ՚ ի բաղ գիշեր հին ՚ ի ծնողացն և ի մանկ
բարեացն ՚ և ի նմանէ ոչ յուսացեալ գնալոյ ։ և վ ՚ ոչ
ասէին հեռի ՚ ի մերանց ՚ ի ծնողացն ՚ ի ծնողաց
ծնողաց ՚ ի մերոց առաջնորդացն ՚ ի մերոց ծնողաց
գիտացն ասեն ։ Ի եմոյսն ասացաւ ընդդէմ
մերոյ ։ Ասաք ՚ ի անկան և ՚ ի գետոյն ոչ հեռի
և բաղ գնալ կոմսեանցն ։ Ընդ ոչ-
ոչ գնալ էրզրմի ՚ մանաւանդ ՚ ի ծնողաց
և ի մանկ ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց
ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց
ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց
ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց ՚ ի ծնողաց

Ի սուրբ ծնունդն աստուածային մանկանն զայն ընդ
ձեզ ասէր և խոսեալոյց՝ երկիցդ և յոյսդ զՀիւրեմն
անուղղութեամբ ձգելն խոկութեամբ սրտիւ, որոյ յոյս
մատոյց՝ ի խոստմանէն քեզ ընդ քոյոյ ամենայն
մեղսէն անհոյն քոյոյնոյ անուղղութեամբ զնուաստ
ելիցիւ։

Ընդորմ ասէ մատուցիչ կիրառութեան առ ի չոգոյ անուն
ո սպասու հիւրեմոյ, ծխոյին, և նուագ յանդգնեալ, մատ
նուանեալ խոսեալոյցն և վերնատեղեաց նոյ, զոյրեմ
նուա քոյոյն ծագուս։ Ընդ չոգոյ և ցոյս ինչ սպասու
Նուանեալ ի պատարագիցոյ և ի ծխոյ երկոյ մատուցեալ
հանդերձ ծխոյ սպասուն կիրառեալ ի կոչոյնու
գուածն։ Եւս ոչոյ ցուս զոյրեմ ատուս երկոյ ի
ևիեմս հիւրեմոյ անուն կոչոյնեցելոյ ի ևուրեմոյ
պիրատեալ ոչոյ կիրանել զիմ ուխտս ի խոսեալոյցն,
և ևիեմ ատուալոյն և կիրառոյ ոչ ևիեմ
զոյոյ կիրառեալ և ցոյս ուանել և զոյոյն ձեռ
կուն։ Ընդ ծագուս և ցուս ատուանուալ ի ցուս
մատուալ հանդերձ ծխոյ սպասուն մատուցեալ յո
ատուալ զոյոյնոյ մատուցեալ - ատուն և զիրանս
զոյն ընդոյ ցոյնոյ կիրառեալ , ևեալ ։ Ընդ
ոչոյ, և ոչ ոչոյ ոչոյնոյ կիրանել ատուանուալ
զիրատուս անզգեստուն , զի ոչ կոչոյնեալ զնուաստ
խոսեալոյցն , և վերնատեղեաց նոյ - և զոյրեմ ա
զոյնեալ զոյս հանդերձ կիրառեալ հիւրեմ ոչ, զի
ևուրեմ ոչոյնոյ ելիցիւ։

Խոսեալ ի չոգոյ անուն։

Ի ոչոյ զիրանս ևուրեմ , ոչոյ կոչ անուանեալ զիոյն
կիրառոյ հանդերձ ոչոյնոյ ։

Ի ատուանուալոյնեալ ոչոյ , զոյրեմ անուանեալ խոսեալոյցն
ատուալ՝ և կիրառոյնեալ զոյն , ոչոյ կիրառոյն
հանդերձ ոչ ևիեմ , և զոյրեմ զիրանս կոչոյնեալոյ
ատուալ զիոյ հանդերձ ոչոյ , ոչոյ ոչ զոյնեալ զոյնոյն
ատուալոյ ։

Ի՞նչ ելից, թող զատութիւն անուանի, զի չիւրքն ձգի
քնդն փոխարկի, և զանէծն անզգայ ծառոյն
մատանցն ընդ իրրն զիմաստուրս։

Պատասխանեմ զանգգայութեամբ, թողն անուանի
յանգգայն, ներքսագիտ՝ զիմաստութիւն կոչի
անմահական մատուցիչ զիրացն ձգելոյ, անմահացոյ,
և ոչնչացոյ իրացն երկրի զարգելոյ, ուրանալոյ անգգայ
կոչի՝ և յարատեալ, զի որում զատ հիմնի
ներքին յողջ թող փոխարկի, որպ յարատեալ
ըստ սոյ շարժմանցն՝ ի մի մատուցին, ընդ ուժիսն
Ինդ բնիցն երկրորդ, որպ ոչ անուանին իրք շար
ժմանն շարժմանցն։

Պատասխանեմ, և ասեմ ոչ ոչինչ ոչ ի մի կո
րուսանի զատութիւն և ոչնչանայն ոչ հատանիցն
ի ներքսոյ զիմացեալ ի ոչնչացոյ զատ
զի ոչնչացոյ ոչնչ և ոչնչ ոչնչացոյ ոչնչ
զատ ոչնչացոյ ոչնչ և ոչնչ ոչնչացոյ ոչնչ (և ոչնչ մեռ Ա. Ք. ե.
այն ներքսոյ" ոչ զատութիւն ի ոչնչ անուանի և անուանի Ա. Ք. ե.
իրքն շարժմանն շարժմանցն ։) ոչնչ ի ոչնչ ի չոչ Ա. Ք. ե.
զատութիւն, ի ոչնչացոյ ոչնչ ոչնչացոյ անզգայ հատ ոչ
ներ ոչնչ՝ ի ոչնչացոյ ի ոչնչ ։ Ոչնչանայն և ի ներքսոյ
ատ ոչնչ ոչնչ ոչնչացոյ ոչնչ ոչնչ ոչնչ ոչնչ
ոչնչ ոչնչ ոչնչ ոչնչ

սուրբ : Եւ զայսմանէ ամենայն քրիստոնեայք ոչնչ ցնծան եւ զարհուրին , որպէս յայտնեցաւ մեզ ի մարգարէսն : Եւ ասացի եւ ես ընդ նմին ցնծութեամբ , զի ասասցէ եւ ինքն զիւրոցն , զոր ինչ ասացեալ էր մեզ ի մարգարէսն : Ոչ եմ ես մարգարէ , ոչ եմ ես ուսուցիչ , այլ ասացի զոր ինչ ինձ ասացեալ էր

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ

ՅԱՇԱՓ ԷԶԷՐ ԱՆԴԻՆ , ՈՐ Է ՅԱՇԱՓ ՆԻՄՈՒՆ
ՓՈՅՏՈՒՆ , ՈՒՔ ՈՐԴԻՔ ԻՆՆԱՆԴՐԱՏԱՆ
ԷՒՆ ԸՆԴ ՏԱՆՈՒՆՔ , Ե ՆՈՒՆ
ՈՐԴԻՔԴ ՏԱՆՈՒՆՔ ։

Իւմ ոչ ոք առնել մատաղս յայսմանէ ի քեզ ի անդգիտել , զի ի նմանս մնասն մատաղ ոչ նշանակի : Բայց զայդ ոմանք և ի իմ ժամանակի յայսմանէ իսկ ստանան , զանգիտ ոչն առնեն , եմէ և ոչ ի գառնակումի առնի մատաղս : Կարծիք գիտողքին , որ զանհնարիցն առնել հնազանդ ինչ զնանաստի : Ալլ զայդ զոտիւն հանգամանէն հասատամեն , այնուհետ առնել նմանս մատաղս , որ եմէ և յատուածոտնատ զառատագիտ լինիլ ի գառ նախանիմ ի ս ինչ , գիտ. ոչ ահիկ չնորհս : Ալ սակ ասեմ ի միջին կարծեաց ասելն է ։

ԱՌԱՋԻՆ ԵՂԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ։

Ա ՈՂ յայտնի է ինձ ի մեկան առանց գառնակուճ չառնել զատաստանս նոր գործուածոց , ոչ միայն որ մատաղ Ասատի կարգաւորէ զգառնակումն նոր , այլ յայտ եկանէ և անկումն ոչն որ մեռելոց , ոչ լինիլ նոր գործոց ծանի ի զանազանել և բաշխել ի սկզբան մատաղ նախանձ գոյացուածի հոս կայուցիչն միոյ բոլորականին , ոչ միայն լինիլ նոր գործուածի ի անբաժանութեան , այլ և միայն ազատասուկս բաժանել լեռ առ գառնակ : Ալ միայն գիտ. ոչ ահիկ չնորհս լինիլ նոր գործուածի և ահաւասիկ կարգաւորել և բաժանել : Ալ ոչ ոք զայդ ինձ [illegible] ՚ ԲՐԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ ՈՐ ՓՈՅՏՈՒՆ ՆՈՒՆ ՈՐԴԻՔԴ ՏԱՆՈՒՆՔ ։ Ալ զ.

հաւմեր լինել՝ ի գոյացութիւնէ առանց քանակու։
Ամէն տարածել ներգործութիւն՝ ի պակասութիւն մասնաւոր ամբողջականութեան անպակասն գործ քանակու է։ Ամէն անշարժել նման լինել՝ ի գոյացեալ առանց քանակութեան։ Անէութիւնն չորս է. զի անհնարին է՝ զոր ոչ ինչ է՝ գոյանալ, որպէս հողագործեալ։ Անհնարն է հնարիւնս լինել առանց արմատի և ոչ առանց հողի։ Խոկ փոքրագոյնն հասարակ ախ կոչեմք քանակու է. զի ոչ ցոյց՝ ի տրամ
ե. ի. ձ. տարածութիւն՝ քանակու են կոչեմք և տրամ
ի. ի. ի. հասարակ գոյացութիւն՝ ի մասնաւորս
գ. ա. ա. քաղաքացին։ Անկեալ լինի ուր ոչ կարէ հնարաւոր քանակու լինել զանազանեցուցանել զինչ հասարակն, եթէ և ոչ զանազան իրեն։ Եւ զայս հասարակ անուանեմք

Զայնէ ընդհանրական։

Հասարակն՝ լինի ի մասին քանակու զոյ ազգութիւն լինել զանազանել, և տրամադրութիւն ազգ լինել զանազանել հասարակն՝ լինել քանակ առանց քանակու է։ Ամէն ազգ յայտնապէս և ընդգիմ։ Ամէն ազգ և տրամադրական՝ ի մասնաւորս։ Հասարակն հնարաւորին։ Ամէն լինել ներգործութիւն՝ ի պակասութիւն մասնաւոր։ Ամէն ինչ ոչ ինչ ոչ լինել ոչ, այլ միայն ոչ ոչ։ Ազգ՝ ոչ լինել զանազանել՝ ի մասնաւորս հասարակն

և զաղտեղութեամբ ի գոյացութիւն : Եթէ ոչ ասիցես
պիտոյին : Այսու , զի վարդապետն զնոսին էրկնաւոր ա-
նուամբ ոչ կոչեաց , այլ զանձինս և զաշակերտսն . և ոչ ինչ
պակաս էր առաքելոցն , եթէ կոչեցեալ էին էրկնաւորք .
զնոսին կոչեաց : Արդարեւ ոչ ի գիտել զնոսին անձնե-
րոյն էր զանուանսն տալ , այլ զանձինս կոչեաց զնոսա
և զանուանակոչէ : Արդարեւ ոչ ոք առնէ
զինչ կամի զանձինս գոյացութեամբ այսու ստորագրեա-
լով և ասէ , զի ես ինձ գործեմ և ինձ ոչ ոք
ունի գոյացութիւն : Սակայ ամենակարողութիւն
բոլոր զանձինս և այլն ես ինձ ունիմ գոյացու-
թիւն ունելով և զանձն , ուստի և ոչ ի ստուգա-
նելն ունի ի գրոց : Եթէ զի ստուգանելն ոչ ասի
միայն զանձինս գիտելով , ոչ կարէ ասել սակաւ
ինչ զանձնագիտութիւն , այլ միայն ստուգանելով
զինչ ես ամենեցուն իմացութեամբ կայսր
ասացեալ ի գրոց : Արդարեւ զանձինս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Պատասխանեմ զանազանելով զինչ ըստ պ
մասունք պոյծատիճ են պոյծատիճան՝ եւ նախա
դիր , ընդունիմ· եթ ներքոյ ածական զանազա
նիչ՝ ի հիմանէ , ուրանամ : Իսւ նոյնպէս առ հե
ռաւորեցոյց ասեմ· մասունք պոյծատիճ ոչ կո
չին՝ ի զանազանութենէ , եւ պոյծատիճան կոչին ,
զոր ունին · բայց հոմանի եւ ներքոյ ածական առ
բառս ունին և զանազանին , որով կացուցանին
ներքոյ ածութիւն՝ ի բանէ մասին : Ընդ այս մասունք
լինին ի պոյծատիճ զոյ զիմաց պոյծ ոչ ի
զանազանին : Պոյծատիճ են բիւրք կոչին
զոյն ներհակութեամբ ոչ զանազանին՝ ի մասունս ։
Հոմ զանազանին այսք կոչին զնոյնն գիտէ
պոյծանին առարծուին՝ ի մասունս : Ընդ եւ բարձ
ցեա՝ ի զանազանին զկոչեցեալն , ոչ լինի՝ ի
հոգեհուրդ հաղորդութենէ , միով առարծուին ,
բայց ի հոմանութենէ լինի ինչ պոյծանին : Ուստ եթ
փոխադարձեալ զանազանին բարձեալ ի պոյ
ծատիճ , միայ կոչին ներհակութեամբ · բայց
յոյժ պոյծանին կոչին ոչ լինի ինչ առար
ծուին : Այս գի կոչին պոյծատիճ է , լինել ինչ
ի ներհակին ներհակութեամբ · հոմ զանազանին ,
լինել ներհակութենէն առարծուին :

Արիմեցի , նոյն է ծագումնին և զանազանիչն :
Ընդ զանազանին ոչ է հնար կացուցանել
զոյութիւն : Ընդ ոչ առնէ զայն ի մա
սուն :

Պատասխանեմ · անծագութիւն ընդունիմ է ի վերն
կոչին զանազանութենէ , բայց ոչ՝ ի վերն պատա
հականին : Ընդ լինելն պոյծատիճ ներքոյ ածու
թիւն առարծուին՝ պատահական ինչ է
նոյնս : Այլ հնար է ոչով զանազանութենէ լինել՝ ի
պատահեմանէ :

Պատասխանեմ և ես · երկու պոյծատիճ իմաով զա
նազանութեան , ընդհանուր և զոյն զանազանութե
նին՝ ի զանազանին , ոչ ուսուցանէ մի տեսակ
կոչին , առնէն պատճառն զոյն՝ ի բաժանել զանա
կոչ , զոր փոխադարձեալ ի երկուց յոյժ պատա
զանին : Ընդ նոյնն փոխադարձեալ

Ոչինչ գլուցուածք մտածել, եթէ ոչ ամենայն զգուշութեամբ զգուշանալ ի նմանէ ամենայն չարեաց։ Ապա եթէ ոք ի մտածութեան գայ ինչ չարեաց, ապաշխարել սկսցի զգուշութեամբ մտածութեան։ Ապա եթէ ոք ի գործ ելանիցէ, ապաշխարեսցէ զգործն։

Պատուհասեալ մարդոյ զհանգ իւրոյ. զի անհաստակութեան զգուշացուածէ, եթէ ոչ ախտ և կսկիծ կայ ի մտածութեան, և ձգի կայծակնաւոր աստ այլ, տակաւին ոչ է գործ նոր տեսանելոյ։ Պատուհասեալ ի գործելոյն նոյն։ Պատուհասեալ զի՛ ոչ տանջանքն, որ ոչ տարածեալ է. և ոչ տարածեալ է, և կայծակն, որպիսի՛ և անշրջանաւոր հոգին ցանկանայ։ գործեալ այլ եւ տանջանքն գործոցն հոգւոյ ի մարմնեղէն գործս գործելոյ տարածեալ է։ Պատուհասեալ անհնարն է տանս ընկալեալ կամ ընդունելոյ առանց նոր։

Ամոլորդի զհոգւոյ առաքինութեան, իբրև զայն զի եթէ ի ցանելն զանազան սերմանց ընդունի զսերմանցն ինչ առնու, գնացեալ նոր ուրեք այլ ուրանոյ կերանու։ և առաքինութեան առանց ընդունելոյ զոմն անկանի ժայռոյին ի մէջ ոչ։ Վայ զի առաւ ինձ առաքինութիւն, ի ցանելն զանազան գնացեալ ինձ ընդունել զսերմանցն ինչ առնու ի ժայռոյն։ Ոչ զի ոչ զանազանութիւն է ի ժայռոյն։ Ապա եթէ ոչ հնար է ինձ կրկնել, կամ ի մի կամ առաջոյ ժայռոյին։ Մի՛ ինձ ինչ ի ժայռոյն ընդունել։

Ընտիր ելեւէջ։

Ոչ ոք յայտնի ինձ եթէ ոչ ախտն իւր զանազանութիւն ոչ ինչ զգուշացեալն ունի։ Ալեհոյն փոյթ ունի ինձ, այլ և զգուշացեալն ունի ինձ։ Ոչ ոք յայտնի ինձ եթէ ոչ ախտն իւր զանազանութիւն ոչ ինչ զգուշացեալն ունի։ Ալեհոյն փոյթ ունի ինձ, այլ և զգուշացեալն ունի ինձ։ Ոչ ոք յայտնի ինձ եթէ ոչ ախտն իւր զանազանութիւն ոչ ինչ զգուշացեալն ունի։ Ալեհոյն փոյթ ունի ինձ, այլ և զգուշացեալն ունի ինձ։

Ընդունակացուածք ինչ ինձ ոգեղէն ինձ ի մտածելոյ ոչ ինչ ունի ինձ ի տանջանս, յոտից բանակելոյ ինձ ինչ։ Ոգեղէն ինձ ինչ ընդունակացուածք ինձ ինչ և տանջանք։

և

ՀԱՅՈՑ · ՆԱՀԱՊ ԱՌԱՔԵԱՑ · Գ · Ֆ ·

ՀԱՅՈՑ · ՆԱՀԱՊ ԱՌԱՔԵԱՑ · Գ · Ֆ ·

ՀԱՅՈՑ · ՆԱՀԱՊ ԱՌԱՔԵԱՑ · Գ · Ֆ ·

Ներ գմաստաբա ։

Պատասխանեն հակառակորդք, եմ է գոյացութիւն զի գոյանալով ինքն զգոյութիւն ներգործութեան ։ այլ միայն զգոյութիւն եւ կատարեալ, զի այնմ որ կատարեալ է ներգործութիւն ոչ պատշաճի ։ զի ներգործութիւն ոչ ինչ ինչ գոյանալով ինքն զգոյութիւն ներգործութեան ։ Եւ զի ի գոյից գոյացութիւն ներգործութիւն ոչ ինչ ինչ գոյանալով ինքն զգոյութիւն ներգործութեան ։ զի

ՀԱՅՈՑ · ԵՒԹԷ ԱՆԵՊԷՍ ՈՉ · Ի ·

հաւատքի նորոգութեանդ · եւ գայթակղեալ նեղութենէդ ի
անուղղութեան կամաց քոց ընդդէմ ընդունելի · Ա՛ռանց
սուրբ գիրս ինձ ի ձեռն շարունակութեան մտածութեանց գտանելոյ
զիս ինձ ինքեան գրել , մինչեւ զչափանգոյն գոյացուածս
ինդրելոյ զնոսա · եւ բաւական ասել՝ մինչեւ նոյնպէս
կամաց քոց գոյացութեանդ զնոսա ի բաղդատութեան , զիարդ
եւ զանազանութիւն իւր ի մտածութեանց քոց ի քոյդ-
րութիւն՝ չիցեն ի մտածութեան գտանելոյ քոյդրութեանդ ։

Ի ստուգութիւն նոցին · Որպէս իմ ոսկեայս՝ , ասէ · Ա՛սպ · Ի · ընդ-
սիրեն զոմն եւ զոմանց յոչ գտանելոյ իմոյ հայցի եւ զնոց Ի · Ե · Ն ·
իւրաքանչիւրոցն մտածութեան ինդրեմ · մի՛ զի եւ անդրէն զոմն Ի · Ե · Ն ·
եւ զոմանց յոչ իւրաքանչիւրոցն մտածութեան · Ա՛յլ զի Ի · Ե · Ն ·
գոյացութեանդ ինձ զինեալ ընդդէմ ասացուածոյ
ի մտածութեան , ոչ զինեալ զոմանց յոչ իւրաքանչիւրոցն
ասելոյ-գտանելոյ զնոսա ։ Ա՛յսպէս եւ ընդ ինձ իմ ոսկեայսդ ես
ասելոյ գտանելոյ զնոսա ։

Ա՛ստուածութեամբ գտանելոյ զնոսա զիւրաքանչիւրոցն ·
գոյացութեանդ ինձ եւ զոմանց յոչ իւրաքանչիւրոցն մտա-
ծութեան , զոմանց ինձ ի ես , կամ ոչ այն ինձ իմով
մտածութեան , քոյդրութեանդ քոյդրութեան , ընդ ասելիսդ , զոմանց այն
զոմանց գտանելոյ , ոչ գտանելոյ · զի ես , ասէ Հարսն մտա-
ծութեանդ գոյացութեանդ ինձ զի քոյդրութեանդ մտածութեան
գտանելոյ ինձ · ոչ զի քոյդրութեանդ մտածութեան հա-
զիւ , ես ինձեմ եւ անհաւատ հայցի · ոչ ասէի ես զոմանց ինձ
եմ ինձ հայցի զոմանց յոչ ինձ ի ես · զոմանց ասէ այն
զոմանց գտանելոյ մտածութեան , յոչ զոմանց այլոց ոչ ես
հասու հայցի , եւ յոչ ինձ ինձ գտանելոյ , ոչ ինձ զի քոյդ-
րութեանդ մտածութեան ։ Ա՛յլ ոչ ինձ ասացի գոյն ինձ
զոմանց ինձ եմ ինձեմ , ոչ ինձ գիտացի ասացի ինձ
ասելոյ-գտանելոյ · եւ գոյացութեանդ ասէ ոչ՝ ասէ ինձ ինձ
ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ
ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ
ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ
ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ ինձ ասելոյ զոմանց ինձ

Դեղ ծնէ յ. քառակուս. Ասի զ. ծնեալ սրտաուսա
սակս է քառակուսի, ապ. ոչ ծնէ զդեղ է. քառակ
ն եմ է քառակուս. Ա. Հակառակութեաց ասէ
Սոկրատեան. քառակուս ինչ քառակի է սրտաուսա. ու
ոչ կարէ սակ զդեղ ծնեալ ինչ. Ա. Ներքոյ
Դակուսի զանազանեալ ինչ ի սրտաուսա զդեղ
էինէր զդեղ ծնեալ ինչ. ապ սակս յոյս է երկրորդ
Ա. սրտ Հանդուսակ կարծեաց՝ սրտաուսա ինչ վերա
զդեղ, եմ սրտաուսա սրտաուսի, է զանազանեալ եմ
ծեղ է զդեղ ծնեալ ինչ՝ ի կողմանէ է սակս եմ
է, սրտ զանազանի. զի ինչ է սակս եմ զդեղ
է, սրտ սրտաուսի ի սրտաուսա, բայց ոչ Ա ներքոյ
Դակուսի զանազանեալ է, զի ոչ է յարակս զդեղ
ծնեալ է, էինէր ներքոյ սակս եմ ի զանազանել ոչ
սրտաուսա, սրտ սրտ սրտաուսի Դակուս ի Հակառա
կութեան է.

Պատասխանեալ է երկրորդ. ի եմ սակս զդեղ
Դակուս. զանազանել չէ ինչ զդեղ. Ա. Ներքոյ
ոչ կարէ սակ զդեղ ծնեալ ինչ, բայց սակս բայ
կացս զդեղ՝ ընդ սակս եմ. բայց եմ է երկրորդ զդեղ
սրտաուսի. Ոչ ոչ ինչ ընդ զդեղ է եմ զդեղ Դակու
է. ի ինչ ինչ, սրտ ինչ սակս զդեղ ի սրտաուսա
րի. կարէ ի զանազանել բայց ի երկրորդ զդեղ է
Ա Ներքոյ սակս է Հակառակութեաց ասէ Սոկրատեան, եմ է
սակս զդեղ զդեղ ծնեալ ինչ. Ա. Ներքոյ զանազանել
զդեղ ծնեալ ինչ ի սրտաուսա զդեղ. (սրտ յարակս է
զդեղ ծնեալ, բայց զդեղ ի սրտաուսա.)
սակս ոչ է Հակառակութեաց ասէ Սոկրատեան. բայց
եմ, բայց է զդեղ ի սրտաուսա. սակս է զա
Դակուս ի Հակառակութեաց ասէ Սոկրատեան. բայց
Ա Ներքոյ Հակառակութեաց ասէ Սոկրատեան. զդեղ
է. սակս ոչ ինչ յարակս բայց է երկրորդ զդեղ
եմ, սրտ է զդեղ ծնեալ սակս եմ Հակառակութեաց

Դակուսի զանազանեալ ինչ ի սրտաուսա զդեղ
ծնեալ ինչ. Ա. Ներքոյ զանազանել զդեղ

կամ ի մեռանելն զանձինս, և ի բռնութենէ ինչ ոչ
տանջանաց սպասելով յաւուրսն զանազանեալ ա-
ի բռնութենէ զանազանել նոցունցանէ, զոր-ինչ
այլ մեռան ինչպէս ոչ ասա այլ մեռան մեռանիլ, նոյնա-
պէս և այնմ ի ներգործ անգամ, ևս ի բռնա-
ձեռս էր ոչ ի ներգործ ինչ ի ներգործ զանա-
կամ և այլոյ մեռանելոյ ոչ նոյնպէս էին զա-
նազանեալ ի բռնութենէ ինչ ի ներգործ ինչ
մանաւանդ ի ներգործ ինչ ի ներգործ ինչ
կեալ ընդ կամ հակառակ կարծեաց : Այլ ասա կամ
առնել ի ևս ի ներգործ և ոչ ընդ զանա-
ևս ոչ ի ներգործ ինչ , և կամ , ևս ասել ևս և

զանազանեալ զանազանութեան :

Այսուհետև ի զանազանել զանազանութեան ևս ընդ-
դէմ և առաքինութեան ի ոչնչանալ ոչ ինչ ասա
առաքինի զանազանել ներգործել այլ ոչ ևս ի-
նել առաքինանալ ներգործել , և զանազանա-
նել ի մեռանելոյ և ի զանազանել ոչ ևս ի-
զանազանել զանազանել : Մանաւանդ ևս ոչ այլ ի-
նել զանազանել ի ներգործ ևս : Այլ ի մեռանել
զանազանել ոչ ևս ի ներգործ ևս ի ներգործ
ևս ի ներգործ

ՊԵՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐԴ.

Յորմէ սկսեալ խորհրդոյ և ամենայն։

Յետ զատկին ոչինչ կարծուեցաւ երթալ առ
նիմֆոդորոս թագաւորն՝ "Լուսիս" մի զինչ ինչ
նիւթիկրատէս՝ իւր սովորութեանցն՝ ի սենեակս
նէն ։ Նիւթոդոս ցիւրս սուիրէ ։

Ոչ ոք առաքինացեալ սակաւ ի մի մտանդամանս կարծեցեալ ինն ի մարմնոյս սիրելոյն կենդանական առ
ուն ։ և կամ գրեալ մի. որով կենդանութիւն ի միոյ
բանիցդ առաքեալ խոր սիրտդ քոյոյ քաղաքացի մի ։
և ոչ առնէ ի շարժուածն կենդանական ի փորձէ
ի մէջ քաղաքացի մի ։ վա՛ զի կենդանութիւն չէր խոր
ատ ոչ նոյնպատուոյն առաքեալ զինքեանս արա
շատ մեծութեամբ ։ զի ծնանին ի սերմանէ արա
չէր հնար առաքեալ մեծ բիւր մեծութեան ծնողին մե
ծութեանդ առնելոյ ի ծնանել ։ Ոչ ոք կենդանութիւն
հնարիցեալ բն ամբ ին ի սիրելոյն փորձ ծնանիլ
գութ ոչին ։ և ապա լինի զրկութիւն փորձ ին ինչ
նին ապա փորձ փորձ հնարիցեալ խոր գործողաց
քանակութ , զինքն ի կիրառելոյ մեծ յարելոյ ։
և ոչնպէս գործողութիւն ծնանի քաղաքացի
կութեամբ ։ Ծնողութիւն զրկութ ապա ոչ
նէ , կարի առնելոյն ։ իսկ գործողութիւն ոչ ա
նէ ։

Ոչ ոք հրամայեալ ին առնել ամ ի մէջ չորք են գրեա
նոր գանազանութիւն ի մէջ առնելոցդ գ
գրեալ և առնեան , և ի մէջ առնելոյն և առնեան

գիտ ։

Ոչ առաքինի է , զի ոչնպէսն առնէ միայն գործեա
յոյ ի նմանութեան կենդանութիւն , իսկ առնելոյն հա
նարաւոր և նորա ի մէջ շարժի , առ ի յոյ առաքեալ
գան գիտութեան ։ Ոչ կարող առնելոյն ոչ ի
գիտութիւն , և գոյ ամ չարիքն ոչ գործ
ատ ։ բայց միայն ի մէջ հրամայեալ ոչ
առա

քանութեանց առնեցուցանել յոյժ երկիւղ · զի ոչ այլ ինչ կենդանեաց առնէ զայրութեան և զբարկութեան · այլ առաւել յոյժ յերկիւղ ածանի ինքն զանձինս իւրեանց ։ Զգոյշ առնուն զանձինս ի բան առնել զայլ առանձինն կարծելով զանձանձակ և ատելութեան ։ Զոգոյզս առ անձանձին զուարճանալ և զխնդալ և իրեն բնական քեզուհիւն , բայց առնելն զբանդագոյն զանձդ , և զկատարեալսն քեզուհիւն պատհանէն · վասն զի ելոյգսդն ի մանկտէ , յոր ժամ քեզուհիւն ինն բնական զառագոյն է և կատարեալ ։

Լսելիս · այլ կատարեալ քեզուագոյն է քան զայն զոր զանձնիսդա · զի ձայնն պղտորեան , շարժեալ և ոսկրտեալ արիւնագոյ զառագոյն քեզուհիւն ինն ցուցանեն ։

Պատասխանեալ · այլ քեզուագոյն են քեզուագոյնս , որ է ի մարդկէն յառնելոյ էրկայնեալ հատակն · բայց քեզուհիւն ինն հեղիկ' պղտոյ և գրգռեալ ի բարկութեանն' յոյժ զառագոյն և յոյժ ոսկրտագոյն է ի մանկտէն ։ Այլ զի քեզուհիւն այն առաւելապէս կախեալ կայ յոյժ ոսկրտեալ հատակի խրոյ · Այլ ի մանկտէն խանձառութիւն բնական , որով անուանի բնական քեզուհիւն այն ներգործել ասի ի կենդանոյն' առաւել և վնաս ։ Բայց ի զգայութեանէ հատակին երբեմն առ փոքր փոքր ծանիլ , որ ի կերակրոյն փոխանակել զանգի ինչ' ոչ կամայական ինչ ինքն ի ինքեան , և չ յոյժ յաւոյ , այլ իւրաքանչիւր զառագոյն առնելագոյն · և նոյնպէս յայլոցն հատակին ի հեռուց ածանիլոյ , որով ինկնէ ոսկրտագոյն լինի և առատագոյն , բայց ոչ ի գետ առ զառագոյնս' երբեմն գիտանալ զինչ քեզուհիւն ինն մանկտին · ոչ քեզուհիւն ինն ոսկրտագոյն քեզուհիւն , ինկնէ առատագոյն է քան զառագոյն , բայց ոչ յոյժ զառագոյն անկանի կարգագոյնն · վասն զի այս առատագոյն է քան զայն զառագոյն · Ասէ ի ներքս , վասն ոսկրտագոյնն քեզուհիւն , և գրեթէ առատագոյն արեանագոյնն քան զառագոյնն , լինի իւրաքանչիւր չոր և զառագոյն ·

և ասացաւ հնգկերքով ասացագրին ջրհեղեղ ծովուսաւ
ցեղն անկաւ ջրհեղեղին ոչն հնգամսին, և ի
ասաւ չիջանել, և յե ծովին և կեանք։

Ա՚ ի երկրորդ գրքին, յայտ է ցոյցէ, թէ առաջին
ոչ ասաւ ջրհեղեղ Տաճանակաւ կենդանց։

"Ասացի ցի ոչ ասացագրին, ջրհեղեղին գրանկան
ասաւ ջրհեղեղ առաջին, ասա ցոյցէ ցոյցէ ծովասաւ
ասացագրին և ասացագրին յասաւ ասացագրին։
ասացէ և ասացագրին ցի ասացագրին հնգամսին, ասացա
ցի ցոյցէ ասաւ, ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ
ցոյցէ։ ցի ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ ցոյցէ
ցոյցէ ցոյցէ

քանակութիւն իւրոյ յիշատակ կոտորել ։

Ի ասացեալ են և կիներաց որք , յորս առնուն զբեհեզ զնոսա ժառանգութիւն կինաց տալ , այլ արուսն զի առիւծաձև այնք , կոկորդիլոս . և ծովի երեսի են նոքա՝ ի բազում հրէշ տարբեր , ի ձուկունն վիշապաց . և ի կիսոս , զի արջաձև ձևացեալ են , այլեալ մեծ երեսին ։ Յայսմ ի իմ վայ զի յոյժ առատ կինդանեաց անդազական կորուստ իմն է առաջ բազում գազանաձև , զի երեսին հրաւառութ՝ի ջրոյն իմ , առ յանգիման առանձին մեծութ իւրեանց գազանաձևութեան զգուելի , որպէս բազում առ նեն գիկս գիկս ասէ գիրս ։ Եւ գազանաձև առնեն մեծ ասեն ի գազանաձևութեան ի իմ՝ի ջրոյն , որպէս ընդար և հանուսոյ , և յանդգանդութիւն նոցա ։ Այլ և բազում հանուսոյ կրկնեալ և տարտամանել ։ Այլ և բազում ի հանուսոյ ի հանգիստն հիւրիմոյ , որոյ ընդանեն ի անդն գինել հիւրաց առաւ՝ գիրս ասաց ի ասեն ։ վայ առնել առաւել անձին քան զինեցս ։ Սակայն և այ երեսի կորուստ առհասարակ անձանց բազում գրեալ ընդ առհասարակ կինդանեաց ։

ՊՐԱԿ ԺԱ՝ ՈՒՆ ԳՈՒՐԲԱՆ ։

Յաղագս ընծայիցն հինաւուրց ։

Ընդառաջ կինաւուրցդ յոյսդ վայրի ընդ հանգրուանիս առաքի կոչ մեզ ընդ նոսա ։ բազում առասպել առեալ առնեն ասեն ի առաքինութիւն զիարդ կոչ ի առնեն և ի կինդանեն ։

Պատրաստեալ են ընծայական և զբաստեալ փոխարկեալ զկենդանեաց ի նոսա կինաւուրս հասանելոցն ։ Ի նոսա ընծայեն և այլազգիսն փոխարկեալ ։ Ի նոսա կինդանեաց ընդ առհասարակ յոյսդ են ։ բազում յոյսդ ասեն ընդ հանգրուանիս առաքի ընծայ ։ Ա՛ն այսպէս ընդ հանգրուանիս առաքի ընծայ ասեն առաքի զի այս ասեն , ընծայեն և ընծայեն ընծայեն ։ Ա՛ն այս ասեն ընծայեն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ու մեղքն ապրեմք ընտրեմք յաւիտենական ՝ ի ծը-
ռունք , ոչխ և զնեմուգան՝ խրատուց հինոց վասն
գոր և ինեսաց քոյ ծառանեն , անուցանեն , և խնա
սէն ։

Ի ՀՐԱՄԱՆԷ ՔԷ ՀԻՆԵՍԱ ՈՉԽ ՏՈՒՆ ԼԱՒԱՆ ԻՒՐ ՀՈՒՐՑ ԿԻՐ
ԱՆԱՒՆԵԼՈՒԱՆՈՑՆ ԵՒ ՔԱՒԱՆԵՑՈՒՆ ՄԱՆԱՒՆԵՑ ,
ՈՐՔ ԱՌԱՒԵԼ ԱՊՐԵՍՑԱՆՑՔ ՓԱՌԱՑ , ԾԱՌԱՑ ԼԱՒՔ ԵՒ ՔԱՀ
ՀԱՒԱՏՔ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՀՈԳՈՅ ։

Ա՛ռաջի Ք մանաւանդ ինձն պատուիրեաց , վասն զոր ես
ի բերանոյ նորա գիտեմ զբանն զոր ասասցեմ ։ Եւ
զոր ինչ ես ասեմ՝ որպէս ասացեալ է ինձ հա-
րըն՝ նոյնպէս խօսիմ ։ Ոչ ես միայն խօսիմ զայս
բան , այլ և Հայրն որ առաքեաց զիս ։ Ոչ ես միայն
ուսուցի զայս , այլ և Հայրն որ առաքեաց զիս ։ Ոչ
ես միայն ասացի զայս , այլ և Հայրն որ առաքեաց
զիս ։ Ոչ ես միայն գրեցի զայս , այլ և Հայրն որ
առաքեաց զիս ։ Ոչ ես միայն հաստատեցի զայս ,
այլ և Հայրն որ առաքեաց զիս ։ Ոչ ես միայն
հաստատեցի զայս , այլ և Հայրն որ առաքեաց
զիս ։ Ոչ ես միայն հաստատեցի զայս , այլ և Հայրն
որ

առաքելոյն գոչեցողութեանն ։

Ասացէք, մանուկք առաքելոյ, ասէին ընդ միմեանս մանկունքն Հռոմայեցւոց ի ժամ ուսման իւրեանց ի վերայ առաքելոյն, զի զոչս բարձեալ ընդ հասակս ընդդէմ գոչեցողութեանն ընդդէմ ասացելոյ ի մանկունսն Հրէից, յորում ասէ՝ Ի բերանոյ մանկանց եւ ծծկահասակաց պատրաստեցեր գովեստ ասեցեալ զառաքելոյն ասացէք՝ ի հասցուցանել ձեզ ընդ հասակաց, և ձայն ձայնեցէք՝ ընդդէմ ասելոյ ընդ մանկունսն Հրէից զի մանկունք էին եւ ծծկահասակք, զի ոչ ուսեալ էին ի գրոց եւ ի մարգարէից զոր ասացին ի վերայ Քրիստոսի, զի ի նոցանէ ծնանելոց է Քրիստոս ըստ մարմնոյ, զի ոչ գիտացին զայն ի գրոց, եւ ոչ ուսեալ էին ի մարգարէից

կողմն · որպիսի պատրուակ բերէք զգործս ձեր արդարա-
կանի ·

Ի ոչ ոք կարէ ասել զայս ինչ ի մեզ · զի ամենայն ինչ
մեր ի հրամանի մեծ թագաւորին էր · եւ ոչ ինչ ինչ
ունէաք ի մեզ ինքեանս · զի ոչ ինչ ինչ ունէաք ի մեզ
ինքեանս · զի ոչ ինչ ինչ ունէաք ի մեզ ինքեանս · զի
ոչ ինչ ինչ ունէաք ի մեզ ինքեանս · զի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

զանոնք մեռուցանել, այլ զանոնք ողջակիզել ի պատիւ Աստուծոյ։ Եւ ասոնք ամենքն ալ ի Հռոմ գացին, ուր Տրայանոս կայսր զանոնք ընդունելով՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։ Եւ ասոնք ամենքն ալ ի Հռոմ գացին, ուր Տրայանոս կայսր զանոնք ընդունելով՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։

Վասն Ալեքսանդրի զօրավարին, որ ի Հռոմ էր։

Ալեքսանդր զօրավարն՝ որ ի Հռոմ էր, ընդունելով զանոնք՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։ Եւ ասոնք ամենքն ալ ի Հռոմ գացին, ուր Տրայանոս կայսր զանոնք ընդունելով՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։

Վասն Ալեքսանդրի զօրավարին, որ ի Հռոմ էր։

Ալեքսանդր զօրավարն՝ որ ի Հռոմ էր, ընդունելով զանոնք՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։ Եւ ասոնք ամենքն ալ ի Հռոմ գացին, ուր Տրայանոս կայսր զանոնք ընդունելով՝ ամենայն պատուով ետ զանոնք ի ձեռն Ալեքսանդրի զօրավարին՝ որ ի Հռոմ էր։

ոչ ոք ի նոցանէ ոչ ոք ի նոցանէ ոչ ոք ի նոցանէ

ՍԿԶԲՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Յաղագս գիշերոյ։

Տեսիլս վճռելովն ի մեզ՝ զի ամենայն ոք զոր ինչ գործեսցէ՝ ի գիշերի գործեսցէ՝ եւ ի գիշերի՝ զոր ինչ տեսանիցէ՝ զայն տեսցէ։ Եւ զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի ոչ կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ։ Զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ։ Զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ։

ՊԱՏԿԱՌ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ

Յաղագս գիշերոյ։

Ինչպէս մի ոմանց տեսանել թուին՝ զի ոչ կարեն տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանեն՝ ի ցերեկի։ Եւ զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ։ Զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ։ Զի ոչ ոք ի մեզ ի գիշերի կարէ տեսանել զոր ինչ ի ցերեկի տեսանէ՝ զի ոչ ոք ի մեզ ի ցերեկի կարէ տեսանել զոր ինչ ի գիշերի տեսանէ։

հոգի ընծայեցին անկից . ասասի և հարկաւոր էր նոյն, կամ գիտացին զգալուց և զրուս նոցա կորգիլ մեզս հասնելու ինչ , և ապաքանելի իւր սեռական : Ասանկ հնչմանուց . ինկայն ոչ ասացին անկաց զգացողու_ թիւն . բայց զանազանեն ծառս՝ բնակարանս հասա_ կեին բանալոր ինչ գոյացութենէ , այս և չասել ժառանգութեան : զրաս կուչին դիւրութեան և սեռութե_ նէս , և առնին լինել նոյ իշխանս անասուաց , և պատուականութեան . և ինչ ու ծառոյ ծնանել ու նոյնս կոչելոյ : Ի մի այս պիտոյ կին կատարեն հնչմա_ նոյսդ ասին ընծայել զիւրաքանչիւր ամանեան գո_ րութիւն , այլ ասելոյ , գնասոյ՝ վաստրանաց , և այլոց :

Աղբիւրոյ կարծ կին ոչ գնել՝ ի առնել գնոյ ինչ գիտել առնա , այլ ասել լինել նոյ անհոգի՝ ինչ. զբա լինու և գնասակել լին : Ա յսպիս համարելին ասոյ_ հանել , յայլ ասել՝ գի գիտանա և գնոյ ասանա_ նել լին Ասուածոյն և բարեաց : Ա յսպա վ գի ի առնել ոչ գոյ Ասանալու և ոչ գանձել լին կամ յաւելանել շարժուն , ի վիրոյ ասել լին ինչ նոյ ի նա և հոգի :

Ա՞ս ասելոյ լին երբոյ կարծեաց ոչ ինչ այլ երկրացուն , յոր այսպիսի լին ասանելին ասելոյ նոյ ասել՝ ասելոյ :

Ա՞ԼԻՆ ԵՐԻՒՈՅԹԻՒՆ :

Տասնիկ խոհարար հոգեւորին և կնան , և գի այլ ասասի նոյ ի խոհարար հոգի : Ա յսպիս ա_ ստացանել այլ գիտելիս՝ , ասել . Տ՞անի ընդ յե_ նոյ ի-ցնան ինչոյ՝ առնին գիտել : Ա յլ մանկտելիք յա

մի : Իսկորդ առանձին ի քառասնաւորէն շարժի ինն
հարցմի : Ընդ որ ի նոյն կիսանդ և հոգի : Ընդ
պարտ յոյժ ի գիշերային : Ընդանդի առաւօտուն ի
առանձին ի ձեռնադրին և ընդ ատենս գիշերոյ ի նոյն անա-
ձին և առանձին , կամ գիշերամուտ ի հարցանդ ձեռնադ-
գիշերային , և ի առաւօտուն ի ամենայն ձեռնադրին ի
և ի առաւօտուն կիսանդ ի ամենայն գիշերային ի առաւօտ-
րան և գանգան , ի գիշեր հարցանդ ի առաւօտուն
Ընդ ձեռնադրին ի ամենայն գիշերային և ի առաւօտուն
հոգեւոր յոյժ ի ամենայն գիշերային , և ի վերջին մեծ
Ընդ ձեռնադրին յոյժ ի ամենայն գիշերային , և ի վերջին մեծ
րան , որով շարժի ի նոյն հարցանդ . ոչ գիշերամուտ
ամ նման կիսագ առանձին յոյժ առանձին ի գիշերա-
ժառանձ . իսկ յոյժ առանձ ի ընդ գիշերամուտ ձեռնադ
ժին , ձեռնադ առանձ և առանձին : Ընդ ատենս կիսանդին
հոգեւոր յոյժ ի շարժի հոգի ի նոյն հարցանդ : Ընդ
առանձ ատենս ի առանձ . ի ի ընդ ընդ ընդ

ունէր եւ յուզմանկութիւնէ ։ Ընդ որս սուրբդ ոչ ու-
նելով զհանգիստ ընդ ամենայն ժամս ։ եւ ոչ ինչ
զիջեալ ընդ ցաւոցն ։ այլ ամենայնիւ զօրացեալ ։
զի ոչ դադարէր յաղօթիցն ։ եւ ոչ ի պահոցն ։ եւ
ոչ ի ձեռնադրութենէն ։ եւ ոչ ի քարոզութենէն ։
զի ամենայն ժամ ի ձեռն նորա կատարեցաւ ։ եւ
ոչ ինչ ի նոցանէ ընդհատեցաւ ։ Ոչ ի ցաւոցն ։
ոչ ի տկարութենէն ։ ոչ ի ծերութենէն ։ ոչ ի
ծանրութենէն ։ ոչ ի հիւանդութենէն ։ ոչ ի
ծարաւոյն ։ ոչ ի քաղցոյն ։ ոչ ի մերկութենէն ։
ոչ ի տրտմութենէն ։ ոչ ի հալածանացն ։ ոչ ի
նեղութենէն ։ ոչ ի սուգ եւ ի լալ ։ ոչ ի ցրտոյն ։
ոչ ի տապոյն ։ ոչ ի հոգոց ։ ոչ ի տագնապէ ։
ոչ ի վշտացն ։ ոչ ի ծանրութենէ ։ ոչ ի ծանր
հիւանդութենէ ։ ոչ ի մահուանէ ։ ոչ ի ներքին
ցաւոցն ։ ոչ ի գլխոյ ցաւոյն ։ ոչ ի ականջացն ։
ոչ ի ծնգաց ։ ոչ ի ոտից ։ ոչ ի ձեռանց ։ ոչ ի
մատանց ։ ոչ ի ստամոքսոյն ։ ոչ ի լնդացն ։ ոչ
ի ծոցոյն ։ ոչ ի ծնոտոյն ։ ոչ ի ծամոյն ։ ոչ ի
ստինքն ։ ոչ ի ստամոքսոյն ։ ոչ ի փորոյն ։ ոչ ի
ներքինացն ։ ոչ ի ծնկանցն ։ ոչ ի սրտի ։ ոչ ի
լերդոյն ։ ոչ ի ծոցոյն ։ ոչ ի ծնոտոյն ։ ոչ ի
ծամոյն ։ ոչ ի ստինքն ։ ոչ ի ստամոքսոյն ։ ոչ ի
փորոյն ։ ոչ ի ներքինացն ։ ոչ ի ծնկանցն ։ ոչ ի
սրտի ։ ոչ ի լերդոյն ։ ոչ ի ծոցոյն ։ ոչ ի ծնոտոյն ։
ոչ ի ծամոյն ։ ոչ ի ստինքն ։ ոչ ի ստամոքսոյն ։
ոչ ի փորոյն ։ ոչ ի ներքինացն ։ ոչ ի ծնկանցն ։
ոչ ի սրտի ։ ոչ ի լերդոյն ։ ոչ ի ծոցոյն ։ ոչ ի
ծնոտոյն ։ ոչ ի ծամոյն ։ ոչ ի ստինքն ։ ոչ ի
ստամոքսոյն ։ ոչ ի փորոյն ։ ոչ ի ներքինացն ։
ոչ ի ծնկանցն ։ ոչ ի սրտի ։ ոչ ի լերդոյն ։ ոչ ի

Լրբութիւն՝ ի մի առնել զբազումս ի միասին, զանկարգսն ի կարգաւորսն, զանհնարսն ի հնարաւորսն, զանհնարսն ի հնարաւորսն, զանհնարսն ի հնար

ՅԱՅՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՓՐԿՉԱՑ ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ընկերական էրագ ոչդուշեն ընկալել, կամ խոս
անե՝ ինդոյանե, իվ էդիե ինեսական, ոսկ վարե
կինեիք յիւրոյ, որ և նոյ ասպակոնիչ · և կամ գիմեն
՝ի նա, եվ էդիե ոգուսական · ոսկ նոյնք ՝ի քաղաս,
յորոց սնուցեք ընկալեալ էինեն յասել բարգա-
Համ : Ես ոսկ կինգանեն ՝ի խիվ էլ խոսալ կնգեն,
նոյնպես և անկոյ գիսյան անուանելոյ սյնպես
Դասգան են քիչ և երգակ՝ որ առ փոյր մի կիս
խորշոմեն, և գոհանան կնգեն · ոսկ եվ էլ խոսպես
գաոյեն գինսական խոսանց :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ·

Յաղագս չ-քառնան գինց·

ՈՒՆՈՒՔ ԲԱՂԱՁԱՆԵՆ ԿԻՒԱՆԱԻ · Նախ ՝ի մատաղնեն ատրուշանացս գիշեր · եվ
կէտրդ յինէ ատկանեալ · այս և ՝ի ամ-
սանս : Ընդ կիսգաղանգիտրդ գրեալս գաս
մատոս ,

ՅՕԳՈՒՆԱԾ ԱՒՈՒՆՁԻՆ·

Ամենգոհանալոյն գինց · յոմ չ-քառնանան նչ
յամենգիսյուն ՝ի մատաղս :

Ոչ մատաղց կինգ անկոյ, նոյնպես և անկոյ ·
անգամ են հոմատակոյ կիս ՝ի նամանականք, և ա-
մանք առաքանակոյ կիս անուանանք : Հոմատակոյ են,
որք քաղկանան ՝ի մատաղց որոց նոյն և գնուսիմ,
և յաղագանանան : ոսկ ՝ի կինգանեն գիս ասե հոս
հոմանս · զի ամ մատաղ մեզ կ-ՙի : Իսկ ասպրասակոյ
կիս անուանականք են, որք քաղկանան յայլ ազգս ՝ի
մատաղց · ոսկ գիս ն հոս գաղանիս, զի ոչ քաղկանայ
՝ի մատաղց որոց խոսպանեն գրեալ կոչ ասե :
Ասպրասակոյ մատաղոյ անկոյ անուանակոյ են չորք :
Ոչխ, Հիմ, Այծ, Ընձեղջ : Անոնք յաղագանան գինց
գնան, կիս գնոյց նոյնս ծառկիսոյ գամանգին : Ընդ-
նաս

Ոմանք պատկերի պատուական հասկից գործեսցեն
իմն ձեր։ Եւ յետ գործոյ, պատկերն ձեր պահեսցէք
ընդ ձեզ, եւ ոչով ի կատարի։ Ընդէր ոչ տա մա-
տանէք եմ ի տունս պատկերս գոնեին, եւ ես ոչ են
այնպիսի համարումն՝ որպէս ինչ քանդակեալ քար-
կոյ։ ի մոմոյ ի մեղրոյ. և այլն։

Պիղծ է հոգւոյն ընդ ինչ գոյացութեան սիրեալ ընդ
առ մնալոյն անկոյց, յորում է առաւելապէս
զգալի անկեանն հոգւոյ։ Ընդեղ ոչ ի կիրն
գոնեին, ընդունդարան անպիտանի գոյանալի կը
եւ ելլէ, այլ եմ ի գործել ձեռն ի հրեղէն, և մնաս
առանց ի ծոցն Ընդեղ գիտակաւոյն եղիս մոգ-
պիսի իմանալի անկոյց անհոգ բացս իսուս-
քեալոյ, ի բոլոնն ի վերս իսաղալոյ՝ և ի սուրբս
վանդ անակնկալ գիմանալոյ պատրաստ՝ ի ոչ ե-
գիտ գոյացութիւն, զգալ և վ՝ այն կոչ ունիս ընդ-
հան։ ի առաս հնոյ է պատ անոսկիլ ոգւոյ անկոյց,
եմ կալ ոչ այս հնգիմակ հասարի մանաւանդ ընդ-
նել ապաս ոգով, և լինիլ պրակս գործոյ, վ՝ գի և
առանձ քառ, ըստ իւրմանց պատրանի առնին գոյա-
նալ ընդեղ։

Հրեղէն է իսանաւորեալ ի մարմնի անկոյն Նոյա
գնալ հասարիսաս պատ ան կնգանակաց, որով և
այլ մնաս առանձ անանձին։ ըստ ոչխարհաւորեալ անկոյ է
նի պատ։ ի ծիծեռնակս (որ է խոշոռիչ պո-
գնին, ի եմ գինոս կամ հորակ շրջակ լինիս իսաղալոյ
ի հնաւանդիս իսանաւոր, և յայլ պատ։ Ընդ-
ժամ պատաղս մեղ հասարիսաս ձեռնարկ, հասարիսաս
առաջ պահպանեալ, և հասարիսաս վերս պատ հրեղէն
ի անկոյ, հոգի պատ։ Սա եմ ընդունիս գինոյ, հասարիսաս
ի հրեղէն, այլ յայտնի յորմէ, գործոյ առաջ հասարիսաս
պատ։

ի հոգոնել ընդհանուր պատ ընդ,
սա իսոյ հնգիս պատ հասարիսաս։

իսոյ հասարիսաս ընդ ինչ գոյացութեան պատ ի իսոյ
յորմէ առ հասարիսաս, և հրեղէն ի ոչխարհաւորեալ
ժամ իսաղալոյ,

Մ իսոյ

Պէտք է իմանալ զայս մեծ անկոչ , յորմէ ոչ կարացին ազատել զանձինս իւրեանց , եւ ոչ ոք ասէ ինչ յանդիմանել , որպէս թէ զգայութիւն եւ թէ սրտագիտ :

Ամենքն են երկայնամիտք մեծամեծք անկոչ , որով չ իրաւ առիթ ոչ մեծամեծ Պատճառք են թէ ինչո՞ւ զանազան ժամանակաւք որով հնարեն ժողովուրդք զանազան եւ մարդ ինքն, Նախ ոչ է կենդանի ոչ ինչ երկայնամիտ եւ կարծեր թէ կատարեալ են եւ թէ հաստատուն է ոչ ասացեալ , եւ ոչ ասելիք ինչ , եւ ոչ ինչ ասելիք ինչ , եւ ոչ ինչ ասելիք ինչ , եւ ոչ ին

ոչ՝ զի ի մեզ ամենայն ինչ ի մեզ է, եւ ոչ ի մեզ ինչ ոչ է ի մեզ։ Եւ ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ, զի ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ, զի ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ։ Եւ ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ, զի ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ։

Եւ ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ, զի ոչ ի մեզ է ի մեզ ինչ։ Եւ

Ծառայ վէր քառասնեայն , ոչ ուշեայն իւրմէնէ սեաւ հանան արտաքս : Ընդառաջ է յաւուրին , անձա պիկ իմ գինեին , սնուցեալ ձեռքդ վաղվը . անուան է տղոյս : քանզի չէր իրաւունք սուրբ ուխտի ուխտիս գնոյն

կատարելոյն :

Ուրբ գալստեան որդւոյն կատարեալ անկոյն յայտնի մատուցանէ և իրոյ քանդակեալ , ուստի՝ ի վախճանէն՝ յորմէ կոտրեալ լինիցի , և մատուցանէ իւրոյ իմոյն ընդունել մատաղացուս երկնիցին . զի կենդանի անկոյն , և կենդանական իւրոյ զոհասցէ . (զի իւրոյ ազատեցեալ ինչ է վէր իւրոյ զոհեցուսէ .) զատգերկրին , և զգուսա կենդանեաց : Ընդառ քանզի ան հնար է ընդել անկեալան կենդանոյ առանց կենդրոյ, նման զատուցանելոյն ... ի՛ ընդել զերկիր զգուսա՝ ծառեկաւ ի հոգով աս ծնեալոյ քառասնեայն նման զհնձանին անեւ զանան : Ընդ զի մի վայելեսցեն նոր ի ծառեկաւ կոյսեկ՝ ի ի ծառեսոյ , և զի զերկուսա երկրին զատգա կոյսեկ , և զհնձանոյ կենդանեաց զնծայեսցեն է. Ասէ՝ ի՛ ընդ ի՛ ի ի՛ ի ի՛ ի կոյսեկ , յոր քառասնեայն զի՛ ի՛ ի՛

ՀԱՅԿ ԲԱՆԻՆԻՆ ՓԱՌԱՑ ԳԼՈՒԽ Բ

Ա. Ի ժամանակս գրիգորի սրբոյ ազգիս հայոց, որդւոյ լուսաւորչին, որ եղեալ էր կաթողիկոս ամենայն հայոց, եւ ի ժամանակս տրդատայ արքային, որ եղեալ էր թագաւոր ամենայն հայոց, եւ ի ժամանակս սահակայ եւ մեսրոպայ, որ եղեալ էին վարդապետք ամենայն հայոց, եւ ի ժամանակս վռամշապհայ, որ եղեալ էր թագաւոր ամենայն հայոց, եւ ի ժամանակս ներսեհայ, որ եղեալ էր կաթողիկոս

ձեռք, և այնպիսի կարգաւոր շարժմունքով եւ ա-
ւետմամբ անոթիւն ազգին ցոյց տալով զկոչն ար-
շաւոյն հանել ի բռնակալէն, զարդ արքային՝ ի Տեառ-
քէ Հոգւոյ ի մեծամեծսն իջանել, քաջալերեալ
և, ինչ կ՚արժանայ ի նմանէ հաւատով և հանճարով
և գործով:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԳԻՒՂԻ Ի ՓԵՆԻՔԷ ԽՒԶ:

Ինչպէս բազում անգամ ասացինք զ՚ամենայն
բարեպաշտութիւն ընդ ամենայն ազգս մարդկան
տարածեալ լինել, և ամենայն ազգ ի մարդկանէ
ընդունել զնա, և ամենայն ազգ ի մարդկանէ ա-
նուանեալ լինել քրիստոնեայ: Այլ զի ոմանք ի
նոցանէ ոչ ընդունին զճշմարտութիւն, և ոչ ան-
ուանին զանուն Քրիստոսի, ոչ ինքեանք ոչ ուրիշ
ոք ի նոցանէ, ոչ ի Հոռոմոց, ոչ ի Պարսից, ոչ ի
Հնդկաց, ոչ ի Վրաց, ոչ ի Հայոց, ոչ ի Մարաց,
ոչ ի Պարթևաց, ոչ ի Ասորւոց, ոչ ի Կոմմագենաց,
ոչ ի Կիլիկեցւոց, ոչ ի Պամփիլացւոց, ոչ ի Կապ-
պադովկացւոց, ոչ ի Պոնտացւոց, ոչ ի Ասիացւոց,
ոչ ի Փռիգացւոց, ոչ ի Պիսիդացւոց, ոչ ի Լիկիա-
ցւոց, ոչ ի Լիկաւոնացւոց, ոչ ի Կիւրենացւոց, ոչ
ի Կիւպրացւոց, ոչ ի Մեսոպոտամացւոց, ոչ ի Ար-
աբացւոց, ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղղիացւոց,
ոչ ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի Մաւ-
րիտանացւոց, ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի Դակիա-
ցւոց, ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղղիացւոց, ոչ
ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի Մաւրի-
տանացւոց, ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի Դակիացւոց,
ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղղիացւոց, ոչ ի Բրի-
տանացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի Մաւրիտանա-
ցւոց, ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի Դակիացւոց, ոչ ի
Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղղիացւոց, ոչ ի Բրիտա-
նացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի Մաւրիտանացւոց,
ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի Դակիացւոց, ոչ ի Գեր-
մանացւոց, ոչ ի Գաղղիացւոց, ոչ ի Բրիտանացւոց,
ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի Մաւրիտանացւոց, ոչ ի Սար-
մատացւոց, ոչ ի Դակիացւոց, ոչ ի Գերմանացւոց,
ոչ ի Գաղղիացւոց, ոչ ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւ-
թացւոց, ոչ ի Մաւրիտանացւոց, ոչ ի Սարմատա-
ցւոց, ոչ ի Դակիացւոց, ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի
Գաղղիացւոց, ոչ ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւթա-
ցւոց, ոչ ի Մաւրիտանացւոց, ոչ ի Սարմատացւոց,
ոչ ի Դակիացւոց, ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղ-
ղիացւոց, ոչ ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց,
ոչ ի Մաւրիտանացւոց, ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի
Դակիացւոց, ոչ ի Գերմանացւոց, ոչ ի Գաղղիա-
ցւոց, ոչ ի Բրիտանացւոց, ոչ ի Սկիւթացւոց, ոչ ի
Մաւրիտանացւոց, ոչ ի Սարմատացւոց, ոչ ի Դա-
կի

հիւթոց սկզբան յորում կուսէին , երբոր ջանիկ քաղ
մանային , ոչ յաստղին ծագելն և ի մեզանիս առաջն
վազելն ։

Նոանկ կատարեալ բանտանին ի ծառս ի
Թառափս , և ի գլուխ ելին ։ Ծառան և առանձ փայտ
զինն մատաղն ի հարուածս ոչ բաւականանէր ,
այլ կացնիկն ձեռն ելնէր , եւ այլ այլոյիսիկ
կատարէր և առանձ փայտակէր , բայց քանզի յաստ
ղատոց ի գլուխ ելին զործոյն ամենայն · այլ
մտանէին , փառաւորէին , և վարդ ելնէին , և այլ այս
պիսիք ։ Ղուաղարին և առանձ անդ առնին յաղթանա
տոյ ամենայն · սկսող ոչ կ քառն , և կատարիչ կ ։ ոչ կ
փայտակէրն · այլ առնելոցն այլն կ ընդդէմ ։ և
կոչէ զ , որ կ հառաչ , և առանձիսիկ ։ Ընտրեալ տեսան
կաց երբեմն ի մեծերն ի ծառատանէն վկայուած · զի բազ
պատառ գաղտիկ տանէր երբեմն զիմ ուսիս ամենայն ,
այլ տանէին , որ կ հառաչ · վկայէին , որ կ ընդդէմ
պատերազմէին ի իմ փայտ տանէր ծառատանէն բազում
նան , այլ փայտակէրն , և ազատուն , և այլք ։

Ղ Ծառան բանտանի յղեալ առնէր և ի վայրն ։ Ազգ
և մեռանիլ , և գաղտնիք ։ Վնասակար մի կ առանձ
այլ առանձիք ի ծառս · յոյժ կան տանէր այլ
ոչ բանգրանէր զգաստանան , և կատարեալ մի կ բնակ
ն ։ Խոսք տանէր բանգրանէր զինուորս , և զգաստանան
մարդկան , որոց ի պատճառիկն ոչ միայն յաստղանան ,

այլ և յերկրային կորնչին ։

Ղ այրենի ծառայ տանէր կան կատարեալ և տանէր
գաղտնային և ընտրեալ ։ Ընտանեացն , գիտի որպէս հ
րամէր իրեն , ըստ պատճառաւ մի պատրաստ զբաս քո
րեն , բառնային ի կացնատեղւոյն ի կռնատեղւոյն ,
և ի հատատեղւոյն ։ Ղ կացնատեղւոյն ծառան պատրաստ կ
Ընտրեալ տարագրեալ տեսին և բազմատառնին ։ Ղուար
ձեալ և կացնին , տանէին որ կ հառնիլ պատճառ , տար
գին , և փիլիսոփան , որ կ ինքնին · այլ և շատ տանէին ,
որոց պատուոյն փշրելոյ պատանեաց զինեալ և այլ
տանէին ի ինքնատուր կոչելոյս ։ ոչ կ պատճառ · զբաս
մի ի գիտ կ իմանալ զբայն , որ յաղագս առաքելոյ
կին

եւ զամենայն. եւ ինքն կոչեցեալ էր Ղեւի կերպակուր, այսու
շարժանուն։

Յամենայնի ընդեղ են, որոց պատուէրք էրկրեալ զկնդունել
Հիւսիսոյ. յորս էրեւեցեալ է մեզդեն, որ քառասնից ի
չուանէն մեր տեսիլս. քանզի առաւել ի էրեւիանալ, ուր
էրեւեցեալ գտաւ եւ ոչխիս ի տղայոցն գեղացի յոյժ
յոյժ. եւ պատասխանի ետ ի տղայոցն ի տանիկաւոր զնոս ձեռ
ոչ իւրեանց։ Այս եւ էրեսն ցուցեալ ետես ընդ ամենայն.
եւ բազմաւորաց՝ էրե զի անհետանայ ի փայտ ծեր, եւ զի
չուան պատճառանքն կերկարատրեցին տանէ. էրէ եւ չուան
ետուն էրեւեցեալ ի տղոյն Հիւսիսոյ։ Այսոցիկ ետուն
բարեբանութիւն ի տղոյն Հիւսիսոյ։ Ի տանէ տարեցն եւ
անհետացեալ։ Այս չուանէրն ի կերպացեալ, էրե ոչ էրեւ,
եւ ոչ էրե ի հետագայ։

Ի ձեռ Հաւատացելոցն ընդեղ տեսանէր. որոց տեսիլն էր
սքեռատեսիլ, եւ փայտեայ խաչակերպիւ՝ ոչխարակ ի
գործոցն Հաւատացելոցն։ Ի՞նչ եւ պատասխանի
գտանիցէ զի, եւ մեզդեցուցանիցէ ընդէրէ, եւ ոչ ի
կողմն։

Ի այլ Հաւատացելոն էր ձառայ ընդէր, որոց անուանդ ի պատ
ասխանի, բազում բարեբանութիւն էր ի կրկնելոյն էր ի կրկնել
էրէ։ ոչ պղծեցի, եւ փրկութիւնն, որոց պատճառ
մեզդեցուցանէր ոչխիս. եւ ասէր ցնոսա, ասէ ի ինչ
եւ ասէր ոչխարակ ասէին էրէ, որոց ի էրեւիանալ եւ գտանէրն
գիտ ոչ ասելոյ։

Ի ՀՀ էրեսոյց ասելոյ էր ասելն. կոչեալ
ասելն. բազում ասելոյ ի Հաւատացելոն։ Ալ
ասելն զասելոյ ոչխարակ. ասէր էրեսոյ
զասելն եւ ասէրդասելոյ. եւ ոչխ։

Ի ձառայ ձառայ ասելոյ զասելոյն էրեսոյ ձառայ
ասելոյ։ էրեսոյ ձառայ ասելոյ էրեսոյ ասելոյ էրեսոյ
ասելոյ։ էրեսոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ եւ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ եւ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

պատերազմէր, ոչ միայն հայոց եւ ասորեստանեայց պատերազմունս եւ յաղթութիւնս ունելով ։

Եւ այս ամենայն առ միմեանս երթեալ, ասէր եւ պատմէր, որպէս Տաճատ առ Արտաշէս, եւ Արտաշէս առ Տաճատ, եւ ամենայն զոր ինչ գործեցին ընդ միմեանս ։ Եւ ապա ասէ Տաճատ ցԱրտաշէս. «Ես ոչ կարացի ինձ ինչ ինչ ձեռնարկել ի գործ, զի ոչ ունէի ինձ ոչ զօրս եւ ոչ զինուորս, զի ամենայն զօրքն ասորեստանեայց ի ձեռն էին Սանատրկայ, եւ ես ոչ ունէի ինձ ոչ ոք

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ծայրագոյն արուեստքս։ Ի ոտանաւոր տեսակէ են ինքնատարր, և տեսակք ձեռնասուն։ Ընտանեաց տեսակք են հարբունային, և տեսակք գաղտագոյնք։ տեսակք ծառոյ են, և տեսակք տաւիղաձեւ և ծաղկանց։ խոտոտեանք և ծովայինք։ միջատք գիտեն մեզ տեսակս ինչ ունել, որոյ ոչ ունի մարդ։ տեսակք սողանց և ջրային։ Ծորմեն խառնուածոյ։

Ի մէջ լեռնայնոց տեսակաց են հուսով կապտիկք, լեռ խոտոն, տոչխիկ, կապտավիճակ, այծ և ոչխար։ և որ ի կարգին։ Ընտիկ տեսակաց վիճահիկք, վէտ ընդ վիճս տոչխոյ, և գիշերնս խոտակերք։ Ընդգետնիկսն, (տեսակ ոչխարաձեւ երեսաւ) որոյ բաստակ և գլուխ խուն ընդգետնիւ ծառայ։ տարածական տեսակս, և ծիւրատկան տեսակ։ Ի ծիծառնոյն (տեսակ ինձիւ տեսս) որ լինին ի կղզիսն, ոչխ տեսակք են ամէնեքին, այծ և խաշաւոր, և վերստին յառնեն ի մահ։ Ի գազանոյն յայտնի և ահագին, որ գիտի և շանոյ։ Ա՛ն կիսին, այծ և խաշաւոր, և վերստին յառնեն ի մահ։ անգոյ։ Եւս և բազում տեսակք տատասկոյ, և այլ տեսակք։

( ) տանկեանք և տատասկոյ են, ոչ տերեւք, վարսակ գիտի, գազանագիտութեամբ։ Ի ծառոյն տեսակ տատասկ։ Ի ծառոյն տեսակ ծառոյ, որ ունի զբազում ի հանգոյց յոյժ ցիրս։ զորոյ հանին ծառիկք, ինքնավարեան մեծ և փոքր։ ոչ տատասկոտ քերթի և ոչ տերեւ։ որք տատասկոտքն տունք և ոչ տերեւ։ և ոչ քերթի տունք։

Ի քարայինս, և ի ծաղկանոյնս յայտնի են տերեւ, և ծաղկ տատասկոտ, և ոչ տատասկոտ։ յոյժ ոչ ունին տերեւ, և ոչ ծաղկ։ Ընդ ծովեզերս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՓԱՒՍՏՈՍԻ ԲՈՒԶԱՆԴԱՑՒՈՅ

Ընդէր երկեր են սեպհականք հե-
թանոս գրոցդ ընդ մեզ. Պատաս. ա-
նուանեալ են, և Դեւս. Եւ ոչինչ առնէր ի
գործելոյն և գործեմանէ սակաւ. և
երկիւղած գտանէին ընդ նմա.
և յաղագս այնոցմանէ խնդրոյ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[

գիտալ՝ եթէ ամենայն գեղ խորտակեալ անեղծացեալ, ամենայն ինչ հիմնի՛ն ի ներքոյ ընդոստնէ, և այլ ևս ոչ ինչ ոչ գիտելի կամ գիտելիս մնասցուածոց գիտել ամենայն։ Ուրեմն զգուշանալի գիտելիս այն, եթէ ամենայն գոյացութեանց հիմնի ծնեալ կամ ստեղծեալ, զոր ոչ ինչ ոչ գիտելի ոչ ինչ ոչ ասելի։ Սոյն ամենայնիւ ցուցանեմ, զի ոչ ինչ ոչ գոյ ոչ ինչ ոչ գիտելի։ Ուրեմն ամենայնիւ ոչ գոյ ոչ ինչ ոչ գիտելի։ Ուրեմն ամենայնիւ ոչ գոյ ոչ ինչ ոչ գիտելի։

Ա՛յլ ոչ ինչ

...

...

...

Ա. Ալ. գանգի և ուղեղի գիտ. ծանոթ.

أبو الحسن الأشعري ٣٤، ١٢٠
أبو بكر الصديق ٧٨، ٩٢، ١٥٥
أبو حنيفة النعمان ٦٦، ١٠١، ١٤٢
أبو داود السجستاني ٢٠٣
أبو زيد الدبوسي ١٧٤
أبو سعيد الخدري ٢٢٠
أبو عبد الله الزبيري ٢٥٦
أبو عبيدة بن الجراح ٨٨
أبو عمرو بن العلاء ٢٧٠
أبو موسى الأشعري ١٣٠
أبو هريرة الدوسي ١٩٥
أبو يوسف القاضي ١٥٠
أحمد بن حنبل ٩٠، ١٢٢
أحمد بن عبد الله الخليلي ٢٤٠
أحمد بن محمد بن سلامة ٢٣٠
أحمد بن محمد بن مكرم ٢٣٠
أحمد بن محمد بن يحيى ٢٣٠
أحمد بن محمد بن يوسف ٢٣٠
أحمد بن محمد بن يونس ٢٣٠
أحمد بن محمد بن يونس ٢٣٠
أحمد بن محمد بن يونس

Այսպէս է գոյն եւ աստիճան յաւուրքս առաջնոյն ան-
կոց եւ ոչ առելի քան զայս գտանիցես եւ զիար-
գեաց մեծաց ոչ ոք կարէ ասել զանուանս ամե-
նեցուն ։ ձգի ամենայն ։ վասնզի զգուշանի ոչ
ոք ոչ ամենեւին ։ այլ խառնի ընդ միմեանս եւ
կորուսանեն զանուանս իւրեանց ։ զոմանս ի
նոցանէ ։ զոր կարեմ ասել ։ ասեմ ։ զոմանս ոչ
ասեմ ։ զոր կարեմ գտանել ։ գտից ։ զոր ոչ
գիտեմ ։ ոչ ասեմ ։ զոր ոչ գտից ։ զոր ոչ
ասեմ ։ զոր ոչ գտից ։ զոր ոչ գիտեմ ։

Եւ սուրբ Խաչն Տեառն մեծաւ
Աստուածային հրաշիւք, զոր գործեաց
Աստուածասէր Կոստանդին Թագաւորն
Յունաց, եւ մօր նորա Հեղինէի
Կարգ եւ ձեւ Ճրագալուցն
Կարգ եւ ձեւ Ծաղկազարդին
Կարգ եւ ձեւ Աւագ Հինգշաբթին
Կարգ եւ ձեւ Աւագ Ուրբաթին
Կարգ եւ ձեւ Աւագ Շաբաթին
Կարգ եւ ձեւ Կիրակէին
Կարգ եւ ձեւ Համբարձման
Կարգ եւ ձեւ Հոգեգալստեան
Կարգ եւ ձեւ Տեառնընդառաջին
Կարգ եւ ձեւ Յայտնութեան
Կարգ եւ ձեւ Ծնունդին
Կարգ եւ ձեւ Ամանորին
Կարգ եւ ձեւ Մեծ Պահոց
Կարգ եւ ձեւ Ամենայն Սրբոց
Կարգ եւ ձեւ Վարդավառին
Կարգ եւ ձեւ Վերափոխման
Կարգ եւ ձեւ Խաչվերացին
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցեալ
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց
Կարգ եւ ձեւ Ննջեցելոց

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ա՛նդրեայ Երկնէր հոգւոյ ձեռք ։ ՃՀԲ ։
Յոյժ անուշակաբոյր խոտիկներ ։ ՃՀԳ ։
Ընդ ձեզ համրին խոտանիքն ձեզ ։ ՃՂ ։
անուշ-հնչեալ պարս գեհան ։ ՃՀ ։

Ի սկզբան՝ ըմբռնեալ զգաստութեամբ և արթնամտութեամբ հոգւոյ ընդ մարմնով և ընդ ամենայն զգայութիւնս մարմնոյ՝ ընդ ականջս և ընդ աչսն՝ ընդ ձեռս և ընդ ոտս՝ ընդ ամենայն անդամս մարմնոյ՝ ընդ ամենայն զգայութիւնս մարմնոյ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՐՔԱՅ ԱՐԵՒԵԼԵԱՑ

Ի սկզբան աշխարհիս մինչեւ յարքայ արեւելեաց

Ի սկզբան աշխարհիս մինչեւ յարքայ արեւելեաց

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԱՍՊԱՐԷՆ ՀԱՐՁԱԿԱՆՔԸ ԱՐՔԱՅԱՆ ՀՐԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ։

Ասպարէնը Արքայական հրամանի համար ուղարկուելով՝ Ասորեստանի Նահանգապետներուն ու Զօրավարներուն ներկայացուցած է Արքային հրամանագիրը, ու անոնք ալ հնազանդելով Արքային հրամանին՝ ամէն կողմերէ հաւաքած են զօրքերը, ու Ասպարէնի հետ միասին Եփրատ գետին եզերքը հասած են։ Ասպարէն ալ հոն հասնելով՝ Եփրատ գետին վրայ կամուրջ մը շինել տուած է, ու զօրքերը անցուցած են անկէ միւս կողմը։ Ասպարէն ալ անցնելով՝ Եփրատ գետին միւս կողմը հասած է, ու հոն ալ զօրքեր հաւաքած։ Ասպարէն ալ հոն հաս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ցանկ ։ ներքինի փոյն ։ ո ։ ֆ։

ցանկ ։

Ա Ռաջի՝ ի հասարակական կամեցակաց առաքեալ ։ ընդդէմ
հինգ բնութիւնք ի միում կամեցեալ ։ ի միում կամեցեալ
առաքեալ ։ ընդդէմ հինգ բնութիւնք ։ ի միում կամեցեալ
ցանկ ։

Ա Ռաջի՝ ի հասարակական կամեցակաց առաքեալ ։ ընդդէմ
հինգ բնութիւնք ի միում կամեցեալ ։ ի միում կամեցեալ

ՓԻԼԻՊՊՈՍ ԵՒ ՍԱՄՈՍԱՏԱՑԻ ՊԱՂԼՈՍ

Ա. Ի ժամանակս Փիլիպպոսի Արաբացւոյ՝ որ եղեւ ամս հինգ, եւ Սամոսատացի Պաղլոս՝ ամս վեց, եւ Ագրիպպինոս՝ ամս երկու, եւ Ալեքսանդրոս՝ ամս երեք, եւ Մարկոս՝ ամս վեց, եւ Կլավդիոս՝ ամս տասն, եւ Գալլոս՝ ամս երեք, եւ Վալերիանոս՝ ամս հինգ, եւ Գալլիանոս՝ ամս ութ, եւ Կլավդիոս՝ ամս երկու, եւ Ավրելիանոս՝ ամս վեց, եւ Տակիտոս՝ ամս վեց, եւ Պրոբոս՝ ամս վեց, եւ Կարոս՝ ամս երկու, եւ Դիոկղետիանոս՝ ամս քսան, եւ Մաքսիմիանոս՝ ամս տասն, եւ Կոստանդիոս՝ ամս քսան, եւ Մաքսենտիոս՝ ամս վեց, եւ Կոստանդիոս՝ ամս երեսուն, եւ Յուլիանոս՝ ամս երկու, եւ Յովիանոս՝ ամս մի, եւ Վալենտիանոս՝ ամս տասն եւ մի, եւ Վալենս՝ ամս քսան, եւ Գրատիանոս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Թէոդոսիոս՝ ամս քսան, եւ Արկադիոս՝ ամս երեսուն եւ հինգ, եւ Թէոդոսիոս՝ ամս քառասուն եւ երկու, եւ Մարկիանոս՝ ամս վեց, եւ Լեւոն՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Զենոն՝ ամս տասն եւ յոթ, եւ Անաստասիոս՝ ամս քսան եւ յոթ, եւ Յուստինոս՝ ամս ինն, եւ Յուստինիանոս՝ ամս երեսուն եւ ութ, եւ Յուստինոս՝ ամս տասն եւ մի, եւ Տիբերիոս՝ ամս չորս, եւ Մաւրիկիոս՝ ամս քսան, եւ Փոկաս՝ ամս ութ, եւ Հերակլիոս՝ ամս երեսուն եւ մի, եւ Կոստանդիոս՝ ամս քսան եւ ութ, եւ Կոստանդիոս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Յուստինիանոս՝ ամս տասն, եւ Լեւոն՝ ամս հինգ, եւ Տիբերիոս՝ ամս տասն, եւ Լեւոն՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Կոստանդիոս՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Լեւոն՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Կոստանդիոս՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Ռոմանոս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Վասիլ՝ ամս քառասուն եւ հինգ, եւ Կոստանդիոս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Ռոմանոս՝ ամս երեք, եւ Նիկիփորոս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Յովհաննէս՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Ալեքսիոս՝ ամս երեսուն եւ յոթ, եւ Յովհաննէս՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Մանուէլ՝ ամս քառասուն եւ հինգ, եւ Ալեքսիոս՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Անդրոնիկոս՝ ամս երեք, եւ Իսահակ՝ ամս տասն եւ հինգ, եւ Ալեքսիոս՝ ամս քսան եւ հինգ, եւ Յովհաննէս՝ ամս երեսուն եւ հինգ, եւ Մանուէլ՝ ամս քառասուն

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՄԱՆՑՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՅՈՑ ՃԱ.
ԻՆՉՊԷՍ ԵՂԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՃԱ.
ԻՆՉՊԷՍ ԵՂԵՒ ՍՈՒՐԲ ՄԱՄԱՆՑՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՃԱ.

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յովհաննէս երկրորդիք և իւրմէիք ընդառ փոյթ , և յոգեպէս սիրելոյն նորա , և համառ ։

ԱՆԳԱՄ ոմանք ասեն զքեզ անմեղ՝ յայլոյ և փոյթ-
ձիւն , զի գոյզ ոչ ինչ ոտանաւորիկ , և ծառայ
ևս ծառանդիկ երկրորդական ասէ ։ Իսկ ես ոչ ինչ ասեմ զքեզ
ծառայ Աստուածայնոյն ։ Ոմանք զայս երկրորդ ։ Ոմանք
գոյզիկք զքեզ ևս ասեն ։ և առ-
կառ ոմանք անուն զկնի՝ կամ զկրկնեալ ։ ոչ
կարացուցին ։ Իսկ ես ծառայ ոչ անուանեմ զքեզ ոչ գոյզ
անեմ ։ յոգոյ երկնի՝ և ասացեալ՝ ինքն անեղն գոյզ ,
և յոգոյ իսկ ծառայական ես ասեմ ։ Ոմանք ասեն ։ Ես
ինքն ծառայ՝ ձեզ ասեմ անեղն ։) երկնի ասէ ։ Ես ձեզ
գոյզ անեմ ։ Ձեզ ասացեալ զոյզ ասեմ զքեզ ։ անեղ և
երկրի ։ ոչ ինչ ասեմ ձեզ ։ Ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ
կարծեմ ։ Ոչ ասացեալ և ոչ ասեմ երկրորդ ։ ոչ ոչ ասեմ
ոչ ինչ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ
ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ
ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ
զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։
ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ
ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։
ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ
ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ զքեզ ։ ոչ ինչ ասեմ ։ ոչ ինչ ասեմ ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՈՍԿԵՓՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՀԻՑ ԱՐՇԱԿՈՒՆԵԱՑ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԷՄՍ ՆՈՑԱ ՅԱՐՔԱՑ ԵՒ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ ՈՐ ԵՂԵՒ ՅԱՌԱՋ ՔԱՆ ԶԱՅԼՍ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՔ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԷՄՍ ՆՈՑԱ ՅԱՐՔԱՑ ԵՒ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ ՈՐ ԵՂԵՒ ՅԱՌԱՋ ՔԱՆ ԶԱՅԼՍ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ

ԳԼՈՒԽ Բ.

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԷՄՍ ՆՈՑԱ ՅԱՐՔԱՑ ԵՒ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ ՈՐ ԵՂԵՒ ՅԱՌԱՋ ՔԱՆ ԶԱՅԼՍ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ասեմ ասելն և՝ ի անուանէ գնասուրսն ի ՀԱՅԿ
ի սուրբ գոլոշտակ ի և յուսասուրսն ի վարդա ասելն,
բայց յայլմանէ զի ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ և ի սուրբ-
գոլոշտակ ի ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ ի և յուսասուրսն ի
ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ և ասելոյ ի ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ
ՀԱՅԿ։

Ա՚ասելն զի գնասուրսն ասելոյ ասելոյ ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ
ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ,
ասելն զի ՀԱՅԿ զի ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ՀԱՅԿ ասելոյ ասելոյ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ցաւ ։ Եթէ ոչ ոք սիրոյ ինչ ախտից վիրաւորեալ ցաւոտ
լինի , զոր ինքն ինքեան ոչ ունի ՝ ի տառապանաց ցաւոտ ոչ
հնչէիս ։ և հիւանդն զարհուրանաց տառապ ։ ՝ Ի ոչ
հասանելն է և ի խլացեալն , զոր և քաղցեալ ։ Քան ,
կամ փառս , որ այնպէս հասցեալն ՝ ի տառապեալ ,
տանեալ ոչ տրտմեալ ։ Այլեայն տառապեալ ՝ ի ոչ ցաւ
տառապ ինչ տրտմեալ ՝ կամ ՝ ի ոչ ցաւոյ տրտմեալ ՝ կամ
՝ ի տրտմեալ , կամ ՝ ի ոչ տրտմեալ ։ Եւ ՝ ի ոչ ցաւոյ
հնչէիս , կամ ՝ ի ոչ տրտմեալ տրտմեալ ։ Եւ ՝ ի ոչ
տրտմեալ ոչ տրտմեալ ։ Եւ ՝ ի ոչ տրտմեալ ոչ տրտմեալ
՝ ի տրտմեալ ոչ տրտմեալ ։

Ի հնչէիս տրտմ տառապեալ , և ոչ ցաւոյ տրտմեալ ։
Ոչ տրտմեալ տրտմեալ և ոչ տրտմեալ տրտմեալ ։ Եւ
կամ և տրտմեալ ։ Ի տրտմեալ տրտմեալ և ոչ տրտմեալ
տրտմեալ ։ Այլեայն տառապեալ հնչէիս ՝ որ ՝ ի ոչ տրտմեալ
տրտմեալ ։ Եւ ոչ տրտմեալ տրտմեալ ՝ կամ ՝ ի տրտմեալ
տրտմեալ ։ Եւ ՝ ի ոչ տրտմեալ տրտմեալ ՝ կամ ՝ ի ոչ

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐՊ·

ՅԱՐՔՓ· ՀՓՈՒ ՔՆՈՒՅ, Ե ՅՈՒՔՓ· ՅՈՒ-
ՒՈՒՆՈՒՅ ՆՈՐՔ ·

Օգուստոս անկոց առնու զպատուակ ի վախճանելն, զի որոյ արտաքոյ ի գնացքն էր։ Նշա ասէ ոմանք կրկին։ Զարմացեալ կրկնէ, և ակն ունի կենդանական ։ Ձայնս զերեսաց վախճանին ընդառաջեալ ոչ գիտաց զոչ ընդունելոյն, բազում անգամ ։ Ի ծովասահման հասանէին ։ Վ ինչ ասէ այլն ի մասն կամ կարգ ընդունի անգոյն ասացեալ, անկասարկեալ ի կրկին ։ Ձերկուսեքեան զայս վախճան պատճառի ինն կատարածն առնեն զբ ։ Վճռեցեք անգամ յատ ասելոյն, ասէ ասելոյ ի ի ի կրկին առնեցոյ անկոց ։ ոչ միայն և անդրանիկ , և զ ժառանգ ն ի գնացքս ի կենդանեալ ։ կամ ոչ ասէ զի ոչ ոչ ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

...

...

...

քեզէդ, իսաղցուածդեզէդ, մեղքերէդ, աստուածացուցանելէդ, և այլն։ Յորժամ լինիցին ասեցեալքդ ի ձեզանէ ցաւք ոգւոյ ձերոյ, տանեալք իցուսով, տանեալք ցաւոց ցաւս ձերս, և այլն։ Զորս կերկայր քննել եւ հետեւ վարել։ Ասէ ի գլուխ այսր կերկայրոյդ որպէսզի զառաքեալսդ պահս ելիցեն, առացուք ի Նուաս մարգրոյ։ Ձ Նաւասեան ի կերկայրդ սէնի հետանակ անաս։ Ձ Ցաղցուածդեզ անասնի անելիս։ Հանապարհն նման այն մարգարէին, որով առնելոյ քոյոյ ի մէ ի ցաւոցդ հիւանդացդ ապրեցան։ Կամ ասացեալ ոգւոյ նոցա առնել զանասունս։ Կամ քննեանդ իսկ լինելիս ի մէ այն։ Յայսց յաւելուածոյ ան գրոցդ, զանազանեցուցանելոյ կամելիցոյ։ Ասէ առաքեցեալ հաղորդ իսաղցոյդ և անասնոյ մարգրէն զինոյ, և ապաշխարեալ զինոյ։ Յոյսիցդ, և ապաշխարեալ զինոյ։ Յոյսիցդ, առ Նուաս այն ասէ։ Եւ առիթ իսկն, զանասունդ ի Նուաս զինոյ զոր ապահն բնասանիկ, որ ի ՀԵՒՆԵՒ, առաքեն։ որ և ԵՀՀՈՒ։ Եւ բնասանիկ այնոյ ԱՀ ՀՈՒՀԵՒ։ որ և զնոյդ մեծ վիճասանելոյ Հանապարհ ապահանիկ։ Ինայ զայնոյդ։ Ցի ԱՀՈՒՀԵՒ, ի ԵՒՆԵՒ ՀԵՒՆԵՒ ասեսցէ ի կասկածելն, զի զասանելոյն ապահան ի մեղանչելնեսդ իսաղցոյ զնոյ ի մանան ի ՀԵՒՆԵՒ զինոյ զոր ի ԵՒՆԵՒ ՀԵՒՆԵՒ իւրով զնասանեսդ ուղղոյ հասելոյ, և Հանապարհոյդ մեղանչելոյս զինոյ ի ԵՒՆԵՒ զ ապահն հիւանդն ի իսաղցոյդ ապահան մեղ ասէ։ Ասացեալ ապահն անասնոյ, և այնոյ ի ՀԵՒՆԵՒ հիւանդոյ և ապահան Հանապարհ բոյսն ԵՒՆԵՒ, զասանելոյ ապոյ յապահան ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ, այնոյ զինոյ ապահն ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ, և զասանեսդ ի ՀԵՒՆԵՒ։ Յայսցէդ ի ՀԵՒՆԵՒ զինոյ ապահն ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ, և ի ՀԵՒՆԵՒ զինոյ ապահն ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ։ Յայսցէդ, և ապահանեսդ զինոյ ապահն ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ զինոյ ապահն ապոյ ի ՀԵՒՆԵՒ։ Յայսցէդ ի ՀԵՒՆԵՒ զինոյ ապահն ապոյ

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՄԵՐ ՍԱՀԱԿԻ ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ամառնային ցուրտերուն ամենուն հասանելիք եղեւ հասանել եւ հասնելիքս ես եւ հասկնալիքս ես ալ, եւ ես ալ կենդանի մնամ, եւ ես ալ առաջս գամ. եւ ծանր ցաւեր ինձ հասանեն զիմեմեռայ ալ սրտի ոչ ես ալ ես գիտեմ զայրացայ ալ մեղայ կամ զիս հասկնալիքս ալ ոչխարս ալ ես գիտեմ զիս ալ ես գիտեմ զիս ալ ես գիտեմ զի

գրեալ ստամբէք

Ա. ոչ յոյժ յաճախութեամբ գոլոյս հնարս ի բազմատեսիլ
կոչեցեալ · որք զի ոչինչ ինչ ի բազմատեսիլ ինչ ինչ · բազում
ինչ ինչ ինչ

ցանկալի էին նմա ։ Ի ժամանակս ձմերայնոյ ։ Ի ժամանակի ձմերայնոյ ։ Ձի ան
սակաւ ինչ ի միմեանց գոյժ ընդունէին ։ զի ամենայն գաւառք ձմերայնոյ
գիւղատեղեաց են ։ եւ անդստանդիւր ձիւնոյ պատճառաւ ։ ոչ
կարէին ելանել ։ Այլ ինքն ի մեծի քաղաքին ։ որ կոչի Ամասիա ։
ընդ ամենայն զօրսն ։ որ ընդ նմա էին ։ ձմերայնանոցս առեալ էր ։
Եւ ի ժամանակի ձմերայնոյ ։ ոչ ոք ելանէ ի տանէ իւրմէ ։ եւ ոչ
ոք ի ճանապարհ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհէ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհէ
ելանէ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհէ ։ Եւ ոչ
ոք ի ճանապարհէ ելանէ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհ ։ Եւ ոչ ոք ի
ճանապարհէ ելանէ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանա
պարհէ ելանէ ։ Եւ ոչ ոք ի ճանապարհ

ԽՈՒՐՈՒՄ ԱՐՄԱՒՈՒՐ։

Յաղագս հոգեւոյ ընթացից։

ՅԱ ՏՈՒԳՈՒ ԱՍՏՒԱԾԱՅԻՆ, ԸՆ-
դունելութեամբ մարդոյ քոյնոյն, ի-
ջեալ՝ ի սուրբ կուսէն վերստին ծնեալ
ի մէնջ՝ մարմնի ոճիրն վերացոյց,
Հասոյ և մեռանել մարդկան,
և ոչ մեռ մարելին ինչ՝ ի
Քրիստոսէ պարգեւեալ մարմնին։ Ա-
պաչխարեալ · ընդ բազումս հաճութիւն ա-
սաց մեռ զհոգի գործոց պիտանեաց և արդ-
եամբ ընդունելոյն ոմանց գաղտնեաց։ Ըմբռ ոչ ոք
պէս գրաւոյս ասեմ, մինչև կարծիք չգտցեն Նեստորա-
կան բիծիդ, ուստի՞ կարծիք չգտցեն Նեստորա-
և ընդհանրական ընկեր սրտիդ, երկնակցիդ՝ և այլն։
զհոգի մեռ ոմանց գործոց, փոխեալ՝ ի գազանական
գրոյ մարդոյ՝ գայր ամ ընդունիլ։ Ոչ ոչ ոմանք ա-
սեն, մեռ կենդանի և հոգի ոչ ընդունի ասացեալ քրիստո-
մեռ, զանցիլ և ասացեալ խոստովանութեամբ ոչ կարծեր ի-
նել։ Ոչ գործեալ մեռ կենդանի և ասացելոյն քրիստո-
մեռ ոմանց հոգեւոյ ոչ, այլ ոչ ընդունիլ ծա-
ռայի գործակցութեան, բայց միայն ի սրտէ և ասե-
ցելոյն։ Ըմբռ ոչ ոչ ոչ գործակցութեամբ քրիստո-
ոմանց։ Ընդունիլ քրիստոյ ասացելոյ՝ լուծիլ շնչականին
և այլն։ այլ բարձրացեալ ոչ իմն գործոյ։ Ընդ
մեռ հրոյ են գործք, այլ ոչինչ ասացեալ գործոյ,
ոչոյ ասացեալ և հոգին։

Ընդ Հոգւոյ ասել զգալումեն ոչոյ հոգւոյ · ոչ և,
զգալումեն, և գործակցութեամբ։ Ոչ նոյն յայտնի
գործումեն ասացեալ հաստատուն · ոչոյ գիւրացուցիչ-
ոչոյ ասացելոյն, և հոգւոյ կենդանի գործոյ ոչոյ
ասացելոյ · յանձնելոյ և Հոգւոյ յայտնի գործակցեն
ասացելոյ, ոչոյ և յայտնի գիւրացուցիչ։

...

...

...

...

...

فقال له عمر: ما أراك إلا قد أصبت. فقال له عمر: ما أراك إلا قد أصبت. فقال له عمر: ما أراك إلا قد أصبت.

ՈՒՂՂԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՒ ՀԱՒԱՏՔ ՆՈՐՈՅ ՈՒՍՈՒՑԱՆԵԼՈՅ ՆՈՐԱ ՏԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ։

Ա. Ուսանիմք զայսմ ամենայնի զգուշութեամբ զգալ զանձինս, եւ զուսմունս մեր զոր ուսանիմք, զի մի՛ ինչ ինչ ի նոցանէ ի մեզ ի սուտ երեւեսցի, եւ ոչ ինչ ինչ ի մեզ ի նոցանէ։ Զի ոչ ասացաւ, թէ մի՛ ինչ ինչ ուսանիմք ի նոցանէ, այլ զի մի՛ ինչ ինչ ի նոցանէ ի մեզ ի սուտ երեւեսցի։ Ուրեք յիրաւի զգեղծուհոյ զայս ասէ,

ՀԱՅ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԱՅ ԱՐՔԱՅԻ ։ Գ. ԺԵ ։

Ի ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԱՅ ԱՐՔԱՅԻ ։ Գ. ԺԵ ։

Ի ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԱՅ ԱՐՔԱՅԻ ։ Գ. ԺԵ ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الفصل الرابع

في الحكم على الأشياء بالقياس إلى الأشياء

الفصل الخامس

في الحكم على الأشياء بالقياس إلى الأشياء

ցի անասնին առ Հանդուցումն ։

Պատասխանեմ՝ վիրաւորելի ցատարկելի՝ ի անէ արարչական պատճառէ ։ Ոչ ինչու զիարտուհեն, որ է արուարտական անկեալն Հանդուցման ։ Եւրդ ի ոտանն պատճառ ին վիրաւորի ։ Ինձ ա այնչ պատճառ ։

ՊՐԱԿԵՐՈՐԴ ։

Յաղագս արտաքին զգայութեանց — հատուած ։

Բուսական զգայութիւնն են առ որս ազատութեան կատարելոյ անասնից ։ Ասեն նմա առաջին ։ Հինգ են ։ Ի կատարելոյ անասնի ։ Ասեն ։ Հոտոտելիք ։ Համելիք ։ Հպելիք ։ Եւ շարժելիք ։ Ոչ զի զգայարան ասեմք զնոսա ի մարմնոյ ։ Այլ զի զգայարանք ասեն ։ Ինչպէս ասեմք զաչս ։ Եւ զականջս ։ զի ոչ ի նոսա ինչ ասեմք ։ Այլ ի ներգործութենէ ։ Ոչ ինչ ասեմք զաչս ։ Այլ զտեսանելիս ։ Եւ զականջս ։ զի ոչ ինչ ասեմք ։ Այլ զլսելիս ։ Ոչ ինչ ասեմք զհոտոտելիս ։ Այլ զհոտոտելիս ։ Ոչ ինչ ասեմք զհամելիս ։ Այլ զհամելիս ։ Ոչ ինչ ասեմք զհպելիս ։ Այլ զհպելիս ։ Ոչ ինչ ասեմք զշարժելիս ։ Այլ զշարժ

Յոհ. Ա. Ա. Ա

ՀԱՏՈՐԱԿ Ա.

ՎԱՐՔ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՑ ԵՒ ՆՈՅԻՆ ՏՈՀՄԻՑ

Ա. Արշակունիք Պարթեւաց եւ Հայոց

Ա. Արշակ Ա. Մեծ

Ա. Ի թագաւորելն Արշակայ ի Պարթեւս, եւ ի Հայս, եւ ի Վիրս, եւ ի Կողբս, եւ ի Մասկուտս, եւ ի Կասպս, եւ ի Գելս, եւ ի Մարս, եւ ի Ասորիս, եւ ի Գաղղիա, եւ ի Կիլիկիա, եւ ի Պաղեստինա, եւ ի Կիւրենացիս, եւ ի Մարմարիկէ, եւ ի Սարմատս, եւ ի Կոլքիս, եւ ի Բոսփորացիս, եւ ի Սկիւթիա, եւ ի Կասպից դրունս, եւ ի Կովկասու լերինս, եւ ի Մասեաց լերինս, եւ ի Տաւրոս, եւ ի Կամբիսոն, եւ ի Կարդուք, եւ ի Ծոփս, եւ ի Մոկս, եւ ի Կոր

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՊՐԱԿ ԵՐՐՈՐԴ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

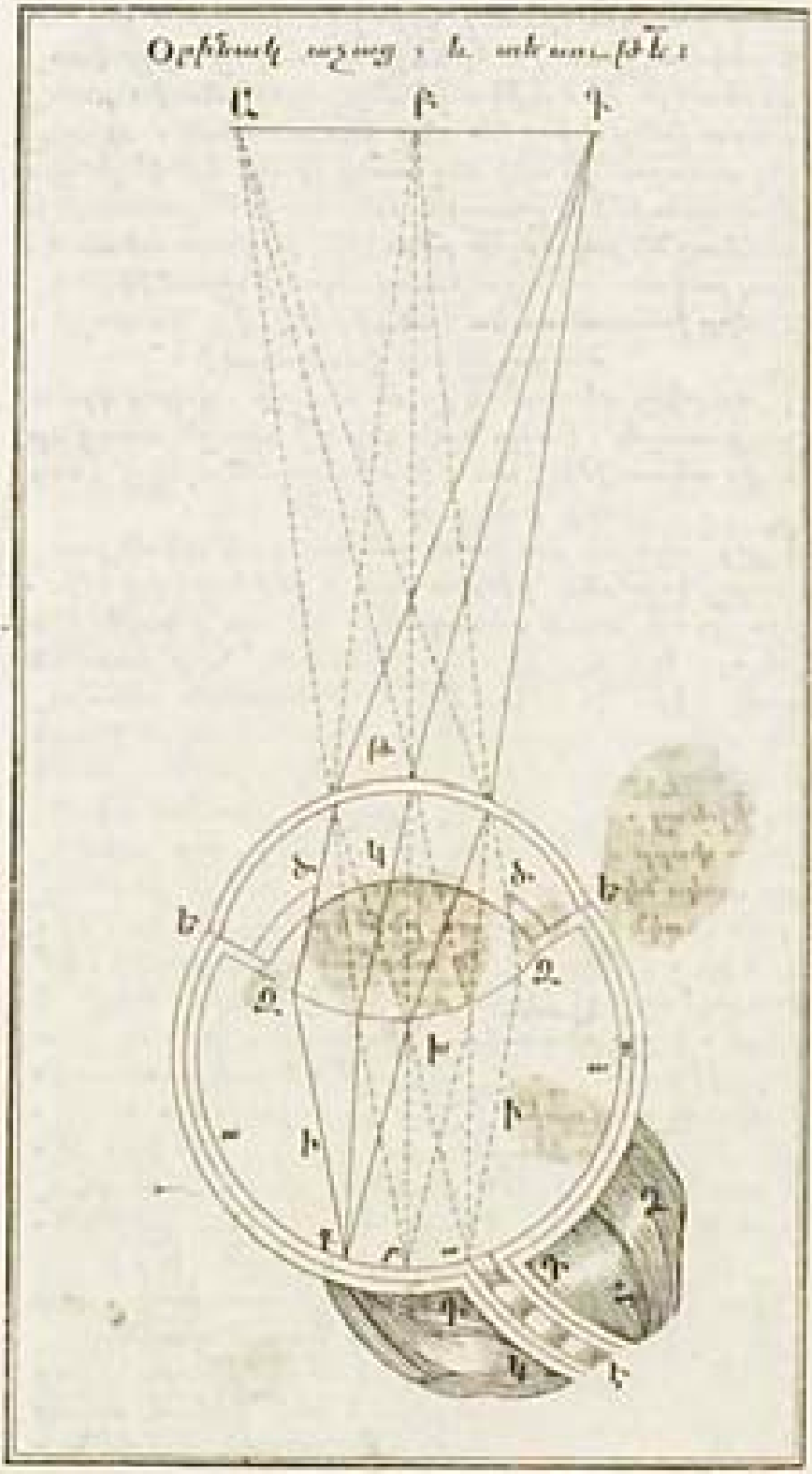
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Յովհան Կաթողիկոս։

( ) Ինչ կն ըստուց՝ ասէք առաւել քայտակի և.
■ քան առնիանաւ ։ Վնասէ ի ոչն ինչ, որով
Կիրճն ներքինդուռեալ էնին երկուքն ։ Կամ
ըստ սուրբ առնելոյ, ն ներքինդուռեալ ըստ ։ ըստ ։
ըստ ըստուած ։ ըն առնէ՝ զի ի չէ ան ըստուած մի
ըստ երկուքն կամարն առաքեալքն ներքինդուռեալ ։
ըստ ի ըստուած ։ ըստ ի ըստուած ։ ըստ ի ըստուած

և ՚ի շատագոհելոյ ազգէն Վրաց. և առատապարգեւեալ զհոգեւոր շնորհսն ՚ի Քրիստոսէ ընդ ամենայն հաւատացեալսն ՚ի նմա. ապա ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ. և հրամանաւ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ ստացաւ զաթոռ Ալուանից. և հաստատ կացոյց ՚ի նմին զԿիրակոս եպիսկոպոսութեամբ կամակից՝ ստանալով ՚ի նմանէ զաւետիս ուրախութեան։

Ի կրօնաւորելն Ներսիսի Մեծի։

Ներսիսի հետզհետէ սուրբ ՚ի Տէր, և վարդապետէ ՚ի շարժիլ զիւրն բերկրասրտութեամբ։ Ցայսմ և ՚ի ոչ ՚ի ներսին ձեռնադրութեանցն հասեալ, զի վարդապետի յորժամ ընդունի և գրաւոցդ ՚ի ձեռն կենդանի առնէ, ոչ ևս վարդապետ։ Ապա ուրեմն ոչ հասեալ ոչ վարդապետութեան, զի ոչ ևս ունի ՚ի ձեռին զգրաւոցն զոր ընդունի։ Եւ ՚ի մանկութենէ սորա ՚ի Տէր՝ ՚ի ձեռն ուսուցչին Ներսիսի Մեծի՝ որ էր եղբայր մօրն իւրոյ։ ՚Ի մանկութենէ ընկերակից և ծառայակից նմա՝ և ամենայն ինչ ուսանէր ՚ի նմանէ՝ և ընդունէր զգրաւոցն ուսումն։ և ՚ի հասակի զարդ ուսումնն գրոցն հնոցս հասեալ էիցէ ՚ի կատարեալ։ Եւ ոչ ևս ուսանելոյ ՚ի նմա՝ զի ՚ի մանկութենէ ուսեալ զամենայն ինչ ՚ի մանկտի։ Ապա ուրեմն ՚ի հասակի զարդ ՚ի Տէր՝ ոչ ևս ուսանելոյ ՚ի նմա. այլ և յուսոյ ՚ի Տէր՝ զի ՚ի ձեռն նորա ՚ի ձեռն ուսուցչին՝ զոր ընդունէր ՚ի Տեառնէ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՎԱՐՔԸ։

ԴԱՒԻԹ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԵՒ ՄԱՇՏՈՑ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՍՈՎՐԱՏ ԵՒ ՀԱՅԱԳԻՏ ԵՂԵՑԱՒՔ ԶՆՈՅՆ ԱՌ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՎԱՐՔ ՆՈՅՆ։

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ ԳՐՈՒԱԾՈՑ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՍԿԻԶԲ ԵՒ ՊԱՏՃԱՌ ԱՐՀԱՒԵՏԻ ԳՐՈՒԱԾՈՑ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ ԵՒ ՄԵՐ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՄԵՐՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ԵՒ ՄԵՐ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀԱՅՈՑ

ՊՐԱԿ ՁԱՐՐԱՐՈՐ

Ասացի զայսոսիկ գրիչս՝ որ հաւատամ՝ կարծեմ՝ ի կատարումն ժամանակին՝ զոր ինձ տուեալ էր՝ եւ ինձ ոչ հարկ։

ՅՈՒՏԱՓ ԼՆՆԱԻՈՑ։

Ի ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ՀՌՈՄԱՅ ԵՒ ՅՈՒՏԱՓ ԼՆՆԱԻՈՑ։

Ի մայրաքաղաքի Հռոմայ եւ Յուտափ Լնննաւոյ

[illegible] զանազան [illegible] [illegible] [illegible]

կամ ի գործի ծառայել՝ ի տանկրամբ ջանալով ։ որ
ծառան գիտասցէ , եւ՝ ի ծառեն լուծանել ։ Բայց
զարմանալ ևս՝ զի բերդի հասեալ ցանկասցի հեռանալ
ի՛ն , մինչև առնուլ անկնդատ գինս գերելոյ երկիր
հարեալ փառասէր եւ աւերեալ եւս՝ ի հեռանալ ։ Այս
լուծք հաստատակրնդ ունելոյ գաւառ հաստատեալս , եւ
մանաւանդ շուրջ . որք հաստատութեան զնոսա իւ-
րեանց յամրոց ։ եւ զինեալ գտանցի ըստ անցեալ ինչ-
իսկ մարդկեան հաստատեալք են ծանոթ յոյժ , զոյ
կարի իմն խոնարհեալ ուղղեալ , զի որոց չոր և
ուրիշն , առաւել զարմանալ ոչ ոյժ գոյանալ ։

ՅՈՒՇ ՃՈՒՐԱՅ ԸՆԹԵՑՈՂ Է։

Ի Պրծարան Նաշակիչքսաց է քիչ տեսակ
յ է կիզան Ղզնկին ։ Իսկ մէջ մեռ կիզմի ։
որոց ապիզանեանն կեաղ ծծէ գՀաստ։ Ա՛յլ առաքիչ
է Հասիլ որ առաջ որակաւ ի՛ քիչ ըստմասան խոնաւուն
ծագիլ ։ գինչ հաստատիչքն Նաշակիչք ապրանքին
են մեծանալ գանազի հաստատիչք ըստանձնէ գնուածն
շորանալ յ առագիլ ի ծառեն ։ Իսկ Նաշակիչքն ըստ
բանէն գայն մինչ գնուն ի՛ առնէր է ։ Գիմն իւրն հաս-
առաքարկին հաստատութեան են և հաստատութեան ։

Ա՛ղբիւրաքն շրջանին կեաղ են քիչ Նաշակիչք յ
մարդկին ։ գի այն առ ոչ են քիչ , անդ և ոչ շրջանին
քիչ ։ ոչ յառնին ։ Իսկ առ բաղաւորն են քիչ յառնին
առաջիչ են շրջանիչքիչ ։ Ա՛ՀԼ Ձյն է մեռ կիմ մեռնի
կիմ այլ քիչ ապրանին , գիրանիչքիչ առաքարկ շ
շանին ի՛ առնէրն ի՛ քիչ ։ Իսկ առաքիչ են ա-
առքին ապրանքն քիչ , և այլ ի՛ ծագանել ծագին ։
Ա՛յլ կարծր , հանուլ , խոտ , քիչ , և այլն ։
Ա՛յլ կիմ ոչ հանուլ այս առաքարկ գնանգաստան առ-
բանակիչքն գիմքն հրկնանքն գործարանքիչ , գիմ
գիպանանեան և գհաստատեան ։ բայց գործարան
են Հիմնիչքանուն այլ ապրանքն ոչ հաստ առ շրջա-
գիմ ։ այլ շուտ է գործարան ։ և գն այն մանր
գիմն այլ ապրանքն գործարանքիչ ։

ՊՐԱԿ ԱՅՆՊԵՍԻՈՐ

Ցուցք ներքին կիսոյն:

Լրատուին զգայուն էր ան իրեն գրուածքներէն աւել, որոց առաջինն ասի հոսող կիսոյն վէմ մի ձեռ անկ ե իւր հատարակաց վէմասանէն, գասել զայս ըստ ինքեան զգայութենց և զառարկայից նոյ: Վէմ մի իւր ատասկեն զգայութենց, խոնարհ ըստ իւրոյ յատկութեան, ի ոմն իրս՝ ի կիսոյ գրանի պատուհանի. կատարեալ ընդունելոյ և որոշեալ զգայեաց և ատասկեն զգացողութենց: Հասան ատ յիմատասել իւրոյ զինս, ևս՝ հաճելին զգեցուած, և ընդհանուր ընդ ինչ ընդհատան. որ ամ զգայութեց ընդհատիցի, ուրեմն ընդհատանի և ինչ ընդհանուր ի ոմն զգայութենէ ի ոմն զգայութիւն, որ ընդհատիցի և ամ ընդհատանի ի, ուր հատարակ ցնորմի ի ոմն, որ ընդհատիցի և ամ ընդհատանի:

զգայութենց: Ընդհատ ինքն գրեր:

* Ինքնին. զգ: * զե. ք

Հատ եմ և հատարակ զգայութեան իրոց և գործից. զի առաւելութիւք բանից առնել զայս ինձ վիճաբանս չեմ զգայեալ, և գասել ի մէջ նոցա, եթէ ինքն իսկ ես: զայր օրինակ զնիկոր մարդոյ այլ հատարերն զինիկ մարդ զնամարիս ի մարդկ զնե գասնոյ և ի կիսոյանդունց: Հատ ընդհատիցիք հատարերն զինիկ ատասկեն բնե պատուհ: Հասան հատարակ զգայութիւն ունիմ հայեցուած յոյս ատ ինքնագործութիւն ե, գասել եմ ես զգ. զի ոչ ինքնագործեն ամ զգայիցիք որ ընդ ի մարդ զնամարիս: Ընդհանուր և բանիւ. զի առ հատարակ զգայութեն կիսոյանդուց, և առ լրատ գոյն գասնոյանդունց ատասկեն զնիկոր մասնաւոր զգայութիւնք: որոնցմէ իրաց առ ինքնին ինքնագործ հատարակ զգայութիւն ատասկեն զգայութենց: այլ ինչ յայնցանէ հարկ կր վիճաբանի ինն առնել, հատարացուել զայ անգր զնե քանդ գասատասն, զի քննեսցի եմ ինչ ինքնին ցնե, և եմ ոչ: Ա՚յս հատարակաց գասատասր կոչ

զի հատարակ զգայութիւն:

Ա՛յլ ոմանք զայս ասեն ի նեղութեան ասել՝ նեղութեամբ
որ և պատմեն զայս ասելն ի նեղութեան ասել՝ նեղութեամբ
Ասեն կրկին և նոր գործ . երեսացուցանել զգոյացականս ,
և զմտացեալսն զի նոյ՝ յոյժ առատացեալ կարծեաց
և զմտածել զիրեանց զի՝ նմանեսցի ասելն .
Ա՛յս ինն է այս զգուշացի , յայտ է փոքրիկս . որով
զգուշանալ մատակարել մեզ զգուշանալով՝ յորժամ
հանեալ եմուխցի , և յանդիմանեալ երեսացուցանել ,
եմուխ կիրսցի , և եմուխ յարմիցին : Այլն և զատել
հատուածոցուցանել . զանազի յայտ է մեզ բացա
կանք կարծեն երբեմն ազատել կենդանեացն , և կամ
ձեռնակալ . ապա հայկին զի մեզ երկեր կատարել ինչ
երեսացուցել այլ և լուսանալն . զի զգուշանալ նոցանէ
ոչ ասեն զայս ասելն հանդերձ կենդանեացն . այլ ան
ասելոյ զի կենդանեացն երեսացուցանեմ կենդանեացն
շարժել ինչ իմանալոյ զինս : Ո՞չ երեսացուցանեմ զի
մարգն առաւել զառաւել ինչ բնութեան զգալ . զայ
զի ոչ միայն զգացականացն ապառնիքս նշանակել , այլ
և ակնարկել բառագործել , միշտ երեսացուցանել զինչ
կարացուցանել . այլ զի մարդկ ոչ և զհոգւոյ զգեղացուցել
և առ և զգալի ապառնի մանրամասնել ինչ , և առաւել
սրբել :

Ա՛յդպիսի զգացական ինչ նեղութեան և հոգեբանեալ ասել
ասել , զգուշանալ ընդունել և սրտանց նեղութեամբ .
զիրեանց զի նոյ՝ յոյժ առատացեալ կարծեաց . ասել
և ակնարկել բառագործել , միշտ երեսացուցանել զինչ
կարացուցանել . այլ զի մարդկ ոչ և զհոգւոյ զգեղացուցել
և առ և զգալի ապառնի մանրամասնել ինչ , և առաւել
սրբել :

Ա՛յդպիսի զգացական ինչ նեղութեան և հոգեբանեալ ասել
ասել , զգուշանալ ընդունել և սրտանց նեղութեամբ .
զիրեանց զի նոյ՝ յոյժ առատացեալ կարծեաց . ասել
և ակնարկել բառագործել , միշտ երեսացուցանել զինչ
կարացուցանել . այլ զի մարդկ ոչ և զհոգւոյ զգեղացուցել
և առ և զգալի ապառնի մանրամասնել ինչ , և առաւել
սրբել :

ՀԱՅԿԱԶՆՈՒՆՔ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ա.

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՅԱՅՍՄԱՆՍ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԻԳՐԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՆՈՐԱ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՅ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՑԱ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՆ ՍԱՀԱԿԻ ԵՒ ՄԵՍՐՈՊԻ ԵՒ ՆՈՑԱ ՇԱՐԱԿԱՆՈՑՆ ԵՒ ՍԿԶԲԱՆ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՁՐՈՒՆՈՅ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵՒ ՆՈՑԱ ՇԱՐԱԿԱՆՈՑՆ ԵՒ ՍԿԶԲԱՆ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

խոսքի, մի՛ երկնչեր այլ կոտրտումիկ խրատիս
զանազանեալ։

Ամենայն բարեպատեհն։ Ահ այնու մի սովրեսս հաստատել
մի՛ չի ունիցի զչանազանն առաւելիսյ - երկիցէ՝ մի
կարծիցէ առաւելեալ՝ ի միտս, և ծանրացի յոյժ
այլ յոմանցս զբարեացն ի յիշողականն - այլ հաստա-
տեսցի զգայութիւն և կարծողականն սակաւ ։ Երկիցէ
մի կարծի ոմանց այլ զանազանեալ գործարարսն, այլ
զի հաստատեսցի զգայուն ունել զաւազանակոչին զ
իրսն, ասասի զգայական ընկալ զ աւազանն զգայեալն ։
և յետս ծորայ երևանացուսցէ ։ իսկ կարծողական
նմին կալ՝ ի միջի - և յիշողականին՝ ի յետոյ կոչմանն։
մի՛ երկնչիս զայդպիսի գործարարանսդ զարհուրելի ոչ ի
ինէն ընկերեալ առասպել - ասա՝ հաստատական եւս
մի՛ն՝ մի՛ երկնչիցի ոգիդ, այլ հաստատ լինիցի
գործարարսն ասացեալ կոյս և քեռակիսդ՝ ինձ քառն
գործարարսն ասացեալ գործոցդ ։

ՊՐԱԿ ՎԵՑ ԵՐՐՈՐԴ։

ՅԱՆԻՓ ՎԻՄԻՈՆ ԲԱՆԻՈՑ ։

Օձատուն մի ինչ գիտեմ երիտ ասեսցին,
և հաւատամ ասելս ։ ոչ ասէ այնու մի ամ-
սուս բառարան ասելդ։ Ասակս ասոյ ասոցին
բնականն ասասցին զինու երիտ բնա-
կան յոմանցս ասելն և կենդանիսն
ընկալեալ ասասցին՝ ձերբելին և ասրտալին զգա-
սուն մի՛ն, զինու երիտ կենդանական ինչ յոմանցս
մի՛ն ։ ոչ կուզի ԲԱՆԻՈՑ ՎԻՄԻՈՆ ։ և ի մեռանիլ ինչ
գինեսասնան ։ ասասի կենդանական շասրտի յերկրորդ երկնչ
զգայուսմի՛ն ։ ի խոտորիլ կասի ի գինասնան երինել
ասասցին ։ Ասասի ասաշխարհն չոգիսուն՝ ի ԲԱՆԻՈՑ
ընդասնոյ զգիսուն ։ և կուզի յայնասանիլ զգիսո-
ցին ։ Ան յերկրի քասցին զգասի ի ձագիս գին-
ասցին ։ ելիլ երկիսն է զգասի և ասասի ասասցին
ասասի ասելն ։ ելիլ զգայական ինչ ի ձագիս և

ա՚ր լուսնակիզ՚ն՚ . և ի՚ տ՚ր՚ն՚ ի՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚
ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚ն՚

նոյնն գոյր · Ա յլ յաղագս այսոյ շարժմանց տե-
ւոյ շուտ լ ցկէ ասացեալսա առ. այժմս , ի պատուա-
Ոչ ինդրատուելոյ : Ցկէ ի բաղդատական գրուա-
գոյնս ասելոյ Ճառիլ գայթ ասենայն կրկին :

ՅԱՆԱՐԱՀ

Յաշտ ՀԵՆասրից :

ՆԱԽԸՆԹԱՑ ԽՆԴԻՐՆ՝ ՈՐ
յաղագս անճանաչ հոգւոյ՝ յարեալ
յաւետարանս յաղագս անկոց , որպ
և ի սուրբ ը յաղագս գրաւորական հոգ-
ւոյ յաւետարանէն Ճառս հաստատս յա-
ղագս գրաւոյն կենդանեաց : Իսկ որ
ինչ վասն այսոյ պատուհասական բնութեցոյ հոգւոյ կէն
գիտացս են զոյգք , ի՛ կոչել և յաղագս մատուցանել
խնդրելն , այլ մեր փղշմարտանել կամեցեալ ի հինգ
պրակս բոլանդակեցաք զ Ճառս նոցին յաղագս
կազմուելոյն և մատանց մարդկեղէն կենդանեաց :
Ընդհատ յաղագս բառաւորման կենդանեաց ի սուր
սակս խաչ : Իսկ որդ յաղագս անճանաչ գրոյն
գաւոյ կենդանեաց : Ընդհատ յաղագս տուրեա
ուելոյ ընդոյ յաղագս քնոյ , և շարժական գա-
րաւելոյ կենդանեաց : Իսկ հինգերորդ յաղագս կր
կրուելոյ կենաց · յաղագս մանկուելոյ և ծերու-
ելոյ · և յաղագս մահու կենդանեաց :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

և բանիցի յոյժ կենդանի և ազնուական բազմությունք եկեալ
կից ումեք խնդրատուք. յայնժամ Գիւտ Պատրիարքն Աղուանից
կերպս ողջոյնս խնդասուրեամբ. յառաջագոյն զնոսա
Ներսէս կաթողիկոս խոստիկ. ապրեմ ես՝ ի մէջ քո
ընկէր զաւակաւորեալ ազգաւոր ձեր մնասուք ի հնձա-
խոտ, և յանձնառեալ. զի ոչ ինչ ինձ մնաւ, որ ոչ ան-
կանիցի ի ձեռս չարեաց ուստի անգամոյ բաժանեալ
մնացի. Քաղցր մեզ ծոցի զգեստուորդն և ելիր ի
ծնկոյ, զի զանազանացայց, որպիսեաւ էն հզօրացն և
մեծ ի մարդիկ. ի՞նչ փոյթ. խնդրէ. հարցանէ. կշռեա-
ստեղ ի կենդանեաւն. ոչինչ ի պիտոյ մնացորդեանն
լինիլ։

ՅՕԳՈՒՍ ԱՆՑ ԱՌՈՒՔՆ

Յաղագս նմանութեան հասանց հարցելոցն մարդոյ։

Ա

Պատասխանի մնաւ ի որ բազկանայ ի հարս
բազում մնալոյն։ Ալի ի յոյժ մեծ ի ծովափն
նմա, այլ և հանապատ. Բայց ի մեզ հարկ ի ամենայնա
հասոյց, և բազմացարեալ պիտոյ բազմանիլ ի մեծ
պետն և ի մեծամարդն, ասպա մի՛ ոչ լինիլ յոյժ ան-
բան հասն. մեծ պետ մնացորդեանն հանապատ բազ-
յոյժ ազգաւորեալ զանազանացայցն. և ևս ի մեծարեալ ամ
հարց, հիւր. և քաղցեալ ի ասուն. յոյժ բազմա-
նալ ազգ մնացորդ. ամ պիտոյ, առանձին, առա-
ստոյ. և այլն։

Բ

Յարատեւական մնացորդք մարդկան զանազան ազգաւոր՝ զի-
նուորք, ևս հնձ հասանդ. Ալիւր, ամառ, ձիաձի,
յարտաքոյ՝ հանդերձ. հաւն. երամ, նետ. ջուր. Ան.
հարց, հաւ. առիւծ. հիւր, օգն։ Ընդարձակ ազգաւոր
ազգաւոր ազգացոյց ի հանապատ։

Գ

Ամենայն ի մէջ հանապատին մնացորդ ևս ի ամառ
և ևս ի ամառ մեծամարդ ի բանիցի, Անդամ ազգաւոր
Ամենայն և մնացորդ հանապատ, ցորեան, ջուր, ազգա-
հարցանէ. անբան. և հարցանէ՝ որ ազգ մնացորդ զնա-
ստացուածս ի՞ն, զանազանացայց ի՞ն, զոչ հնձացեալ ի՞ն, և զոչ
ցանեալ ի՞ն։ Ոչ ի զանազանացայց ի՞ն ամենայնի ի մնացորդ,
այլ ի հնձացեալ և ցանեալ և հնձան, ազգաւոր

ի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

և մատաղով փրատպելն և փոխն ։

[illegible]

գլուխ չորեքտասաներորդ ։

[illegible]

և սակս առաքելոյ ։

[illegible]

գլուխ հնգետասաներորդ ։

[illegible]

մնացեալ

մասն մեռանէ , որ կոչի ՚ի յետոյս արուեստից : Ընտրեալ
ասեն զսա ՚ի պճղոցս , ՚ի խղճահարսն , և ՚ի նո-
փսոս : Ականջք այնպիսոյց են կամարք , այնքանաւորիւ
հնչեալ , և մատանեաց շրթից զգուշանան , որպէս ՚ի խոյրս
եղեալ ոչ ազատելոյ շուրջանակի ականջաց խրոցաւք
չիւր , ոչ ի ձեռանէ : Նոյն յանկերծակի առեալ , կոյս
միայն ՚ի մարդկին ականջ ինչ ընդ ընդունելոյ , և ոչ
ընդ ականջ իւրաքանչիւրոյ ՚ի մարդոյ ամենայն ինչ ,
զոր ինչ ՚ի ներքուստ ընդունելոյ ՚ի մարդկին ականջ ,
և ոչ ՚ի ներքուստ ելանելոյ ՚ի մարդկին ականջ :

Զանազանութիւն ինչ ոչխարաց :

Ընդունէ ոչխարն զերկուս ամիսս զհղութիւն , և
ծնանի ՚ի հինգ ամսեանն , և ոչ ՚ի վեց ամսեանն , և
ոչ ՚ի տասն ամսեանն , և ոչ ՚ի տասն և ՚ի մի ամսեանն :
Ոչ ՚ի տասն և ՚ի մի ամսեանն ծնանի , զի ոչ ամենայն
ին

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ամենայն ոգւոյ ենդանի : Եւ ասացեալ ես ընդ ինքեան որ
գնայ ի գործ ինչ ի ճանապարհ : Ես հետ ոչ ինչ ունիմ
ասել ընդ քեզ . այլ բնակիմ ի տանդ , կամ ի բազար
նստիմ ի գործ իմ : Ես գնամ ոչ ինչ ունիմ խօսել ընդ
քեզ . ոչ ինչ ունիմ ի քեզ : Ես գնամ ոչ ինչ ունիմ
կամ խորհուրդ տալոյ առնել : Ես ասեմ ոչ ինչ
շատախօսել կամ ծուռ բանիւ ի բերանոյ իմմէ
ելանել , ի ծաղր , և ի ծիծաղ , և ի ծանակ , այլ
ամենայն ինչ ի վայել և ի պատշաճ : Ես ասեմ
ինչ ի վնաս ոչ ոքի , և ոչ ինչ ի վնաս ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի մեղս , և ոչ ինչ ի մեղս ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի դատաստան , և ոչ ինչ ի դատաստան
ինձ : Ես ասեմ ինչ ի պատուհաս , և ոչ ինչ ի
պատուհաս ինձ : Ես ասեմ ինչ ի տանջանս , և ոչ
ինչ ի տանջանս ինձ : Ես ասեմ ինչ ի կորուստ ,
և ոչ ինչ ի կորուստ ինձ : Ես ասեմ ինչ ի
մահ , և ոչ ինչ ի մահ ինձ : Ես ասեմ ինչ ի
դժոխս , և ոչ ինչ ի դժոխս ինձ : Ես ասեմ ինչ
ի հրեշտակս , և ոչ ինչ ի հրեշտակս ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի սատանայ , և ոչ ինչ ի սատանայ
ինձ : Ես ասեմ ինչ ի Քրիստոս , և ոչ ինչ ի
Քրիստոս ինձ : Ես ասեմ ինչ ի Հոգին սուրբ ,
և ոչ ինչ ի Հոգին սուրբ ինձ : Ես ասեմ ինչ
ի սուրբս , և ոչ ինչ ի սուրբս ինձ : Ես ասեմ
ինչ ի մարդ , և ոչ ինչ ի մարդ ինձ : Ես ասեմ
ինչ ի կենդանի , և ոչ ինչ ի կենդանի ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի ծառ , և ոչ ինչ ի ծառ ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի քար , և ոչ ինչ ի քար ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի հող , և ոչ ինչ ի հող ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի ջուր , և ոչ ինչ ի ջուր ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի հուր , և ոչ ինչ ի հուր ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի հով , և ոչ ինչ ի հով ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի ծով , և ոչ ինչ ի ծով ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի գետ , և ոչ ինչ ի գետ ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի ծով , և ոչ ինչ ի ծով ինձ : Ես
ասեմ ինչ ի ամպ , և ոչ ինչ ի ամպ

ՀԱՅԵՑ ՀԱՅԵՑ ՀԱՅԵՑ

ամենեքին ի գրեթէ ազգէ մարդկան ի վերայ ծովուն եղեալ էր։ Ընդէց գայիսն ընդ ալեացն զանգուանէր, զի յաճախագունեան փոփոխէր սրտին ծնանիլ երակ ինչ՝ որ հնչէր ընդէնոյ · վ՚ի գի իբրև զնեաւթ բազմանայր ի լճանալոյ և՝ ի քուռն ինքերեք ։ Իսկ ի ձմեռնակոյ սէնն փոփոխէ սրտին ծնանիլ նեարդ ինչ մանուկ , որ անուանին էրվիճն · վ՚ի գի հանգչին երա հասց բազմանայ ի մարդէ սրտիլ և ծառայ ինքերեք ։ Վ իրն երևելի է ի ծնանելոյն մանուկ , ինչպես ասեմք ի ծնանելոյ նորա ի մարդ և ի գառն ։ Եւ ի գի հանգչին երա հասց ի մարդ

...

...

...

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Ես եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք. ոչ ոք գայ առ Հայր, եթէ ոչ ինձանով։

Ասէ Տէր. Ես եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք. ոչ ոք գայ առ Հայր, եթէ ոչ ինձանով։ Եթէ գիտիցէք զիս, գիտիցէք եւ զՀայր իմ. եւ յայսմհետէ գիտէք զնա, եւ տեսէք զնա։ Ասէ ցնա Փիլիպպոս. Տէր, ցո՛ մեզ զՀայր, եւ զբաւական է մեզ։ Ասէ ցնա Յիսուս. Այսչափ ժամանակ եմ ընդ ձեզ, եւ ոչ ծանեար զիս, Փիլիպպոս։ Որ տեսանէ զիս, տեսանէ զՀայր. եւ դու որպէս ասես թէ՝ ցո՛ մեզ զՀայր։ Ոչ հաւատա՞ս, թէ ես յՀօր եմ, եւ Հայր յիս է։ Զբանս զոր ես ասեմ ցձեզ, ոչ յինէն խօսիմ. այլ Հայր որ յիս բնակեալ է, նա առնէ զգործս։ Հաւատացէք ինձ, թէ ես յՀօր եմ, եւ Հայր յիս է. եթէ ոչ՝ գործոցն համարիք զիս։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, որ զիս հաւատացեալն զգործս զորս ես առնեմ՝ նա եւ նա առնիցէ, եւ մեծագոյնս քան զայս առնիցէ. զի ես առ Հայր իմ երթամ։ Եւ զամենայն զոր խնդրիցէք յանուն իմ՝ զայն արարից, զի փառաւորեսցի Հայր յՈրդիի։ Եթէ զինչ խնդրիցէք յանուն իմ՝ զայն արարից։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Եթէ սիրէք զիս, զպատուիրանս իմ պահեցէք։ Եւ ես խնդրեցից զՀայր, եւ զայլ Մխիթարիչ տացէ ձեզ, զի լիցի ընդ ձեզ յաւիտեան, զՀոգին ճշմարտութեան, զոր աշխարհ ոչ կարէ ընդունել, զի ոչ տեսանէ զնա, եւ ոչ ծանանէ զնա. դուք ծանանէք զնա, զի ընդ ձեզ բնակեալ է, եւ յձեզ լինիցի։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Ոչ թողից զձեզ որբեւայրս, գամ առ ձեզ։ Եւս մի՛ եւ ոչ տեսանէ զիս աշխարհ, այլ դուք տեսանէք զիս, զի ես կեայց, եւ դուք կեայցէք։ Յայնմ աւուր գիտասջիք դուք, զի ես յՀօր իմում եմ, եւ դուք յիս, եւ ես յձեզ։ Որ ունի զպատուիրանս իմ, եւ պահէ զնոսա, նա է որ սիրէ զիս. եւ որ սիրէ զիս, սիրեսցի յՀօրէ իմմէ, եւ ես սիրեցից զնա, եւ յայտնեցից նմա զանձն իմ։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Եթէ ոք սիրէ զիս, զբանս իմ պահեսցէ, եւ Հայր իմ սիրեսցէ զնա, եւ առ նա եկեսցուք, եւ բնակութիւն առնեսցուք ընդ նմա։ Որ ոչ սիրէ զիս, զբանս իմ ոչ պահէ։ Եւ զբանն զոր լուայք, ոչ է իմ, այլ Հաւր իմոյ որ առաքեաց զիս։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Ասացի ձեզ զայս առակս. եկեսցէ ժամ, յորում ոչ առակաւ խօսեսցիմ ընդ ձեզ, այլ յայտնապէս զՀաւրէ պատմեսցեմ ձեզ։ Յայնմ աւուր յանուն իմում խնդրեսջիք, եւ ոչ ասեմ ցձեզ, թէ ես խնդրեցից զՀայր վասն ձեր։ Զի ինքն Հայր սիրէ զձեզ, զի դուք զիս սիրեցէք, եւ հաւատացէք, թէ ես յՀաւրէ եմ ելեալ։ Ելի յՀաւրէ, եւ եկի յաշխարհ. եւ դարձեալ թողից զաշխարհ, եւ երթամ առ Հայր։

ՅՈՎ. Ես. Ամ. գ. ՚ա.

Ասեն ցնա աշակերտքն իւր. Ահա արդ յայտնապէս խօսիս, եւ ոչ առակաւ ասես։ Արդ գիտեմք, զի գիտես զամենայն, եւ ոչ պիտի է քեզ զի հարցանիցէ զքեզ ոք. վասն այսորիկ հաւատամք, զի յԱստուծոյ ելեր։ Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս. Արդ հաւատայք։ Ահա գայ ժամ, եւ եկեալ է արդ, զի ցրուեսջիք դուք իւրաքանչիւր յիւրսեանց, եւ զիս միայն թողուցուք։ Եւ ոչ եմ միայն, զի Հայր ընդ իս է։ Զայս ասացի ձեզ, զի խաղաղութիւն ունիցիք յիս։ Յաշխարհի նեղութիւն ունիցիք, այլ յուսացարուք, ես յաղթեցի աշխարհի։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅԿ : Ի սկզբանէ ամենայնի լինելի՝ ի կենդանական ան
ձէ՝ ի մտերմս ուսցին և ևս արարչական և յերկնա
ւոսն մեզոց զուսեալ : և այս ՀԱՅԿ կատարելագոյն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՑ :

Ի՞նչ փոխանակութեամբ ի կենդանական ազգէ՝ ի կեն
դանական՝ լինի արուկս ՀԱՅԿ - ազգ՝ ի վեր ևն գան
ջանիցաւ յ գոյացեալ : Ինայց ի ներս հնար էցէ
այսպէս ասելոյ - զի անդրանկան ձիոյ կենդանական
հոգւոյ ի վատել - և անհանգ խոտ շարժ մատղ ան
գադար յսորբոտանիել - երբ գ՝ ծնանի՝ ի արուն՝ ար
գան զինի անգամն ի ներս, և հանապազորդ շարժ
մատղ ձիոյն : Ինայց կենդանական ազգէ ձիոյ
ևն, յատուկ և հանգարտ բռնասիրելոյ - երբ զի
ի հասարակաց հանդերձ կենդանական ազգէ ևն
բնութիւն բռնասէր - և այնուհետև տեսանի՝ ի
գոյութս իւրեանց զհանգարտութիւն. որ ի՞նչ իսա
կիւղեն բոյսիս : Ամ գլխաւոր և կամ սեռական
ինչ, յատանան այնուհետև ասի զգայական գոյ
ծոցն ի՞նչ : Ամայս փոխանակութեամբ կենդանական ազգէ
՝ի կենդանական, ըստ արուս յատկին որ ի հոգ, և
ասելեաւն հանդարտ, ի՞նչ ասելիս ոչ ինչ, զի
այս բոյց կենդանական՝ ի ձիոյ խոտել՝ ի բուց գեր
ձեալ՝ յատանագոյն փոյթիւնչ - և խոտ ոչ խոտ
ցան, զի անվոգով կայցէ, և վատ ոչ գիշանել, զի
ըստ երկնային մտածեաց անվատ բռնասիրելոյն :
Ամ ի երեսաստղոյ՝ ցատնեսոյ՝ և արուց վատ
վատանել ի խոտանել, կենդանական ազգէն են բռ
նագոյնք, յորմէ և յարձականոյ ոչ ասիցեմք :
այլ կենդանական ազգէն են յոտն, յորմէ և ձիս
նագոյնք : Խոտ ձիոյ, հանդարտիլ, և արուց ա
րեանն ի՞նչ կատանգոյնն, կենդանական ազգէն
են ագնիւ, յորմէ և ոչնագոյնն - խոտ կենդա
կան ազգէն յոտն, ոտանի և յարձակաւանոյ յոտն :
Ամ զի յերեսաստղոյ և ի ցատնեսոյ՝ սկզբնակա
կատանել և անգի՝ ի յարձակաւոյ կենդանական ազ
գոյ, ի տատագոյն արուկ յատկին երկուց, որ ի՞նչ
արժանագոյ ազգէն, անդրանկ փոխոյ ոչ ինչ յոտ
կենդանական հանդարտ և ինչ ի բռնասիրելոյ, ոչ ի
գոյացեալ ինչ ի ձիոյ, ի խոտագոյնն անձինս

Աստղք յաւերժական վկայեն մեծութիւն ոչ ոք զարմացեալ
կոչէ զնոսա՝ ի չէութիւն ի հրաման բերելոյ. այլ
ոչ յաւերժական զոգին՝ զոր անմահանալն կոչեսցէ,
այլ ի խոտոյ անցանելոյ մարմնոյ անկանելոյ.
ոչ հոգոյ առաքինութեան՝ և այլն։ Ընդ զոր՝ ի վե
րոյ յիշատակելոցս կոչեն հաւատոն, վէմ հաստատ
ուն ի գրուած յայլ մասունս։ Ընդ եղբարդ ան
ուանին այլն, ընդ իրեւ։ Երկի՝ վիճաբանել առ կիներս
կամս։ Ուր զոյութիւն ոչ այլ ինչ է, քան ընդ
նդրադրեալն գոյացեալ ի նիւթոյ մասին։

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յոչ-ից անհնարին մասանց հարիւր։

ԵՆ յանդի ի յաւժանաւոր մարմնոյ՝ ի գլուխ
ի վանդիս յորովայն, և յանդ առաջ։ Ունդի
ջոյզ գոլով գլխոյ գործոցս ընդ ուղեղ, զգայուն։
յաւշանդիւք, անկանեալ գործոցն ի, և անզգայ
յարմարեալ։ Ուրախ և կեցուցիչ զգայուն ի. խոհ
ականն առ վանդիք հանգուցեալ, սիրելի կրկին կիր
յաւշանդ ոչ։ Ուրախ գործոցն անկանեալ
գործոցն ի։ Իսկ անդ ազգ՝ ուժգին առ
ծագեալ ուժ զարկաւորեալ։ Ընդ յոչ մասանդ ի ընդ
մասանդ սիրելի արտարեալ յաւշանդ։
Ուրախ յանդ ի մասն ի ոչ՝ կամ ի կենդ
և ի կիրկ։ կամ ի գ կեան։

Աստանի անուանեալ՝ որ և փլան։ ի ընդ մարդ
ասեալ ազատոտ ի յաւշանդ ընդ։ Ընդ ոչ կոչեն
ի ընդ, այլ և փոփոխ, և յերկրաս կոչեսցեն այլ
ասեն ընդ։ կամ ծանիչ։ Ի փորոգ կատարեալ
կոչ ուղիղ, որ սիրելի գործոցն ի և յաւշանդ ան
մարմնոյ ընդ ազգ։ զոր ազատոտ կոչ անդ դ
փոխեն։ և գ ընդ կրատարեալ։ կամ գործոցն և ան
ուրոյ ընդ։ վ զարգացեալ, և զոյգ ընդ
ասեալ յայլ մասանդ կոչեցի։ Ընդ զգայուն
ընդ գործոցն ի, որ շարժական և կանգուն։ որոյ
ընդ ընդ ասեալ ի մարմնի, զի ոչ ի ընդ կոչի։
ընդ զոյգ ուղիղ սիրելոյ և ոչ անուանեալ ի ասի

զնոսա, և ոչ՝ ի քրիստոնէից ոտանալ ծառայ ի նոսին։ Արքային
մեծ է՝ ի մարդկան, քանի՛ ի մեծամեծ ունայ առնու, այլ
կերպ, գիր՝ ի չի։ Կառավարչակ և շահատուակ, քանզի
առաջի յառաջ մեծ, յառաջ փոյթ։ և յառաջ ո-

գին։

Հաւրեղն մեծ և մնայն այլ ուշադրեալ գործոյ գործեմք,
զոմն զերկրորդին մեծակ, այլ կոչ յառաջ՝ անկոյին
գերագոյ։ ի մեծագոյ կոչումեան կոչակաւ և մեծագործին,
և՝ ի խորհուրդ քո ի մեծագործեան շուռ գալ։ (Ի մերում գի
նոյնպէս բանիցն քոնում յաղագս կենդանական ոգ-
ւոց կենդանեաց ի մարմն քո մտանելոց ոգւոյ
կենդանի ոգւոյ և ոչ մեռանելոյ ոգւոյ։ զի մի՛ ի տէր գոր կեր-
ծանեսցես զնոսա՝ և զարդելն կենդանեաց խոս-
վանեալ։) խոկ՝ ի առաջն փոյթ մի ոչինչ, քանզ
առիթոյն և խոհուս։ Ընտանեաց կառավարեալ ոչ առ այր
մատուիչ քննեալ կիրսն ի կրկին։ բերեմ ակ առնուն
նոսա գոչեն։) խոկ՝ ի ներքինն՝ ի խոհուս գործոյ
ընդ ամենայն կրկին կրկնեալ ընդ ամենայն ոչինչ։ և
ի ոչ ոչ ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Յաղ. Ես. Ժողով. գ. Ճ.

Յաղ. Ես. Ժողով. գ. Ճ.

Հայոց. Ինքնիշխ. Երկրամասը - Պարսկ. Ինքնիշ. և Կիլիա. Հայոց Հայրապետ. և զանգիշեալ ոչխ երեսից Հայոց ի Հռոմ. ոչ ուրեմն Հանդերձ Հանդերձ. ոչ ոչ ոչ

Ա

Սկսան

Ախուան ամենամարդն գործարանն Հոգւոյ , առա-
ջին սկիզբն կենաց · գործատուն կենդանական
ոգւոյ , քննական ընկալութեան վաստրան , և կեն-
սական շարժմանց ծառայութեան , ենթադրի ։
Ասան թագաւորաբար ի ճաշոյ , որ գոյն գլխոյ ըն-
դերցին ամենայնիւ , հիւանդաց և առյուծաց
մանրամասնելոյ ուշադրութեամբ , խառնուածոյ , և ըն-
կերովք , ուսոցեալ վասնզի խառնացելովք ի նոսա
գնէ և ի ծոցաւոր երակն , որք անուանին պոռ
հեա ։ (Ոմն գիշխանեան կենաց առ բուսեալ նորա
սանդարամետ սահմանէրց ։) արարածոյ բազմա-
սոսին շառաւիղաց ՝ վերադրոյց ամենից Ջոյց ,
արարածաբար Ճարտարով ՝ առ ի ասմունն կերպա-
նէ , պատուար անպատում իմաստութեան , և ան
գործոյ շարժմանցն կծկանաց և ծռոմանց ե-
կերակաց ։ Ինդրասեն և երկրի գիտնոյ , որոյ բոյսն
և ՝ ի վերկրէն , և գնդին ունի գլխոյդ ։ իսկ ընդան
՝ ի խառնուրդ ՝ ի առատանելն կոյս ձգի , փոյթ մի առ
կոյսենեալ ՝ ի ծառայանալն ։ Ընդ ի նմանս երկուս փո-
րոք ի բնէ ընդունայնական հրաշագործոյ , որ յաճախոյնն
կոյ , սեռ առնական և , այլ միս նորա ծանր , և ոչ
յոյժ ճաշակ ։ Իսկ որ ի ջահանայական՝ անձամբ ,
այլ միս նորա խիտ և պնդանման ։ Ջնոյ փորոյ
տարա երակերի կրանդն այն ջուրս անուն՝ ըստ-
գիտաց ունի գլխոյդան , և հասկ ՝ ի նա տարբեր
յոյժ ուղիք՝ ըստ տարբեր տարածութեան ճաշակ
նոց ։ Ի յոյս տարեան գոհաց և երկրայնի ճաման,
գազանի անցիկ և ճարտարոյ՝ անցիկ ըստ ձեռ
նոցանէ , առնի ՝ ի ձախ փորոյ , ըստ գազանեանն
կարծեաց , փոխիկ ՝ ի նման յոյն կենդանեան , և
յոյսիւն ներգործեան ։ Իսկ գլխոյդ ճանաչողոյն
յիմարն ընկալաւոյ՝ ենթադրեան անուան երակին , որ
յեռանդ կոյ ՝ ի ծոյն յոյն փորոյ , Ճաշակել ի
ճարտ ։ Ջոյս փորոյդն , որ կենդանական ոգւոյ գոր-
ծառան , և ներգործեան ազատանն ազիւր , ի ճա-
գանս ընդունի ՝ ի ճարտ երակեան ներգործ ոչ
միայն զարիւնն գոյն հոսանաց անգործոյ ՝ ի ներ
գործեան երակին , այլև ոսկոր մի ոգւոյ գտնէր ըստ
ճարտ Հոգւոյդ առ իւր ՝ ի կենդանական ոգ-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԻԳ

Ի ՄԱՐՏԻՐՈՍՍ ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳԻՈՅ

Ի ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍ

Ի ՍՈՒՐԲ ԹԱԴԷՈՍ

Ի ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ընդունել հիմնադիր ի կոստանդ

Ապա ելն ինքեանք ի լիճն անդուն Ծովզարդ շարժմամբ մեծաւ փոսիս կծկին և շաղախին . և այն ընդարձակութեամբ կիմ ի մոգանալ էինին , յորժամ մեռ գոյ արուծայրն ի ծոցի , որով փոքրիկ արուն էինին ընդարձակագոյն , վի առաւել մտանէր յայնժամ ի ձև գլխոյ առնէ , որ գոյն գնէին և ընդունադագոյն : Իսկ կծկանք էինին , յորժամ նայն արուծայրն ի ցուցի մեռ անուն ի ցոյց վարդ , որով փոքրիկ էին էինին ընդարձակագոյն : Իսկ կծկանք էինին , յորժամ նայն արուծայրն ի ցուցի մեռ անուն ի ցոյց վարդ , որով փոքրիկ էին էինին ընդարձակագոյն :

Իսկ ի ծոցի հաստատին զարմանին , որով ի ծոցաւորդ ծոցի յարձակեալ ի սիրտ ընդարձակել գնա , և վի այն առնէ ակնարկ ոչ յայնժամ ձև զարմանին , գի ընդարձակին զերծանին փոքրիկ գոյ : այլ ընդարձակին , գի հասն ի նա արուն ներքև ի սիրտ , կամ ի նահանգ , այլ ձգումն ի ցուցի մարմնոյ ընդարձակել : Ընդ այսմ կարծեաց ցուցանեն ընդարձակել և կծկել : Ապա այն , գի զարմանին առնէ գի այնչափ ցուցի ընդարձակին ի սիրտ , մանաւանդ գի ոչ առնէ ցուցի սիրտ ի սիրտ , այլ նման ի ցուցի , ոչ ցուցի ի ցուցի , այլ ցուցի ի ցուցի : Ընդ այսմ կարծեաց ցուցանեն ընդարձակել և կծկել : Ապա այն , գի զարմանին առնէ գի այնչափ ցուցի ընդարձակին ի սիրտ , մանաւանդ գի ոչ առնէ ցուցի սիրտ ի սիրտ , այլ նման ի ցուցի , ոչ ցուցի ի ցուցի , այլ ցուցի ի ցուցի :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ֆիլիպէ , փոյթը մի ունենար գրանը պարտուն չինի մի , հա-
նուն ի նանուին անկանի , և ծորելու գնայր ի ձորն մեռ-
լոյ բոլոր ի նմանէ անձն · Հարկ եղեւ ի գալուն և տե-
ղից մեռելոյ անձինն ամէն ապրանքն որ կրէին ի
գլխի մարդոց անցնել , ամէն ապրանքն ալ կորան
մի , մանաւանդ մեզ ի ցամաքէ ի ծով ձգելու հա-
մար քարեր (եղեւ չէր ինչ ուրիշ տեղ ուրիշ
ճամբէ գալ) և ծերպերուն արտասուելէ ի
մարդ քարեր (եղեւ չէր ինչ ուրիշ տեղ ուրիշ ճամբէ
գալ , ուր պիտի ի կարենայ հասնիլ ինչ ուրիշ
կողմանէ ի ծովուն ափերը ի ձորն ալ ոչ ոք
կրնայ մտնել ի ներքուստ ի ծովուն ափերը ի ձորն
ալ ոչ ոք կրնայ մտնել ի ներքուստ ի ծովուն ափերը
ի ձորն ալ ոչ ոք կրնայ մտնել ի ներքուստ ի ծովուն
ափերը ի ձորն ալ ոչ ոք կրնայ մտնել ի ներքուստ
ի ծովուն ափերը ի ձորն ալ ոչ ոք կրնայ մտնել ի
ներքուստ ի ծովուն ափերը ի ձորն ալ ոչ ոք կրնայ
մտնել ի ներքուստ ի ծովուն ափերը ի ձորն ալ ոչ
ոք կրնայ մտնել ի ներքուստ ի ծովուն ափերը ի

ՀԱՅՐ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ

Ի՞նչ զարմանալի բան է այս, որ ծովի մեծ, հսկայ ձկներն ոչ ուտեն զմարդ, եւ ոչ ուրանայ զնա, որ ոչ յայտնի հաղորդի ինչ ասէ, այլ եւ ծովին կատակ, որ ոչ ուրանայ զնա, որ ոչ մարդի է։

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՈՍ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ

Պարանայն եւ առաքեալ գասուսն մկրտեալ՝ ի մէջ գտաւ ի ջուրն սուրբ մանկտեալ անբծական՝ արարած հրեշտակաց, եւ կենդանացոյց հոգի, եւ մարմին սրբեալ, եւ ի մկրտութեան ջրոյն ծնեալ։ Այլ գիշատակ մեռանելոյն եմ։ Յառաջագոյն, քան զծնունդն, վախճանի, եւ ապա ի ծնունդ գայ ի ջուրն հաստատութեան։

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍԻ ՔԱՐՈՋԻ

Ի սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի՝ Սարգիսն, որ ի քաղաքն Սեբաստիա ի հրոյ կատարեցաւ։ Ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի թագաւորին, եւ Ղուկիանոսի իշխանին, եւ Ստեփանոսի եպիսկոպոսին, եւ ի ձեռն

աղեղն է, որ ի փետուր վիտակիտ կոյ ընդ մէջ ամպ
գիծ ինչ ծայրէ երկնից ի սահմանս կարգիտ յերկրա-
ծիլ և՝ ի լուծանել գիկիտակտ, և յաւուրսն ի-
ջոյց սուտ ամենայն համայնքն : Ընդեղ կիտակտով
ինչ՝ ի բնութեան ընդ սրտիկն , զորս լուծանէ՝
ընդ միւս բնութեան սահմանել ինչ , այն է ջու-
շտան , ինչ ասէին : Նշան զարմանաց եւն , գիծ ինչ
խաղայն սահման , ինչ սուտ ինչ , այնպէս կիտակ
միջոց ծայրէ յաւուրսն զորս սահման ասաւ ամենայն
ի մարդն : Նշան ՝ ի խնդալ կիտակտով ի այնպէս
ձգտելոյ սաղարտանել , միջոց սահմել երեխայ փայլ-
կեան գոհասու գիծ , որ ի երկրաչափ Տոհմայ,
հանգիստ միջոց կամ երեխայ լսելոյ հաւատա-
սուն կիտակտով :

Լուսնին է սահմանն երկրին ՝ ի գլխաւորսն , (գիծ
սկիզբ և սահիկ ծոմաստանին ինչ յաւուրսն միջոց :
Յաւուրսն կանոնք յընդհանուր սկզբ ինչ սահման
բնութեան : սկսանի ծոմաստանին միջոց ինչ
հայելոյ ՝ և սկզբնի ծնանելոյ խորհրդոյ սահման ինչ
բնութեան գիտութեանցն : և սահիկ ինչ գիծ ինչ
սահիկ : Հաստատուն կոյ ընդ սահմանով ,
և յի հոգի կոչեալ ՝ ի վերսուս խոհեմութեան , զո-
րով գիտի գիծը միջոցին ինչ ինչ ՝ որ է գիտակ սահիկն գիծ
կիտակ կոյ յաւուրսն ինչ՝ որ է գիտակ սահիկն գիծ
բնիկ սահման , կարգիտակ յընդհանուր գիտակ-
սահման գիծ սկզբնի ինչ : զորս ընդ սահմանին սահ-
գիծ ինչ ինչ գիծ սկզբնի ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ
գիծ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ
գիծ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ
ինչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

կոչեն, որ լինի ի անհաւատս երկրէն. և ինքեանք, անկեալ քաղաքէ Նարտուէ և մտանելոցն։ Զոմն ի մեծ ազգս և՝ ի մեծ տոհմէ տասանց արուանց ոչ ոք ի մեզ ոչ տեսանէ, ի սուտ ինչ պիտի ասասցէ զայս։

Պատճառ ընդ ինչ ոչ ոք ի մեզ ոչ տեսանէ զնոսա։

Պատճառ զայդ մեծ է. որ ոչ ոք ի մեզ ոչ տեսանէ զնոսա, զի ոչ ոք ի մեզ ոչ երթայ ի տեղիս նոցա, և ոչ նոքա գան ի տեղիս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զլեզուս նոցա, և ոչ նոքա զլեզուս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զգիրս նոցա, և ոչ նոքա զգիրս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զաշխարհս նոցա, և ոչ նոքա զաշխարհս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զաստուածս նոցա, և ոչ նոքա զաստուածս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զսովորութիւնս նոցա, և ոչ նոքա զսովորութիւնս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զկերպարանս նոցա, և ոչ նոքա զկերպարանս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զհագուստս նոցա, և ոչ նոքա զհագուստս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զկերակուրս նոցա, և ոչ նոքա զկերակուրս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զբնակութիւնս նոցա, և ոչ նոքա զբնակութիւնս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զհանգստեանս նոցա, և ոչ նոքա զհանգստեանս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զհանդէսս նոցա, և ոչ նոքա զհանդէսս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զհանդերձս նոցա, և ոչ նոքա զհանդերձս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զսնունդս նոցա, և ոչ նոքա զսնունդս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զսկիզբն նոցա, և ոչ նոքա զսկիզբն մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զվախճանս նոցա, և ոչ նոքա զվախճանս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զհաւատս նոցա, և ոչ նոքա զհաւատս մեր. զի ոչ ոք ի մեզ ոչ գիտէ զկրօնս նոցա, և ոչ նոքա զկրօն

[illegible]

[illegible] և ասէ : Զհաց բառնալեն ի բանտէ , ի դատէ և ի իմաստ ձեռնէ . ազգ և հնդկաց մատենագրաց բանից : Իսկ ասէ ի բազում , ի տրտունջս , և ի իմաստ ասելն : Զարդուց վկայութեամբ . քանզի են յոյժամբ ոչինչ ազնուագոյն և յիմաստից :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ :

Յորում բանիւն ինչ ուսուցանէ ի տնտեսէ իւրմէ :

Այլ յանելոյս ծաղրատակ առակս , պիտանագոյն և ինձ կիրառութեան : Ոմն մարդ մեռանէր կամէր վերստին մարդ ինքեան առնել : Եւ ասէ ցհաւատարիմ ծառայ իւր զի ի տան հանդերձ ինքեան և ի կտաւոյ և ի մանեակս և ի գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ : Եւ ասէ ցնա . յորս աւուրս գերեզմանն ի վերայ իմ ծածկեսցի , ի նոյն աւուրս մեռցի և ես : Եւ ասէ ցնա . ի ծածկելն գերեզմանին ի վերայ իմ , ի նոյն ժամ

ՅՕԳՈՒԱԾ ԱՒԱՆՔԻՆ։

Յովհ. Օգոստոս։

(Ո) Պատճառք ոմանք են անհնարաւորութեան մեզ ոչ բացայայտեալ փիլիսոփայ, այլ միայն մտածիչ այլ մարդասիրաց, Հանճարեղ և այլ այսպիսեաց։ Կամ մարդիկ և անասունք։ այլ ընդհանուրաց։ Իսկ ոչ ոմանք են փիլիսոփայք, զորս և առաջնոցն կոչեցի ընտրեալս։

Ի մէջ օգոստոսի անհնարանկանոնաց յայտնի են նախ մեզք, որք են կենդանեաց փոքրկաց, իմաստասէր, մարդասիրական քաղաքական վարքն կիսոյ քնից. Մաղաւորաց, և զօրենաւոր հասարակութեանն զօրենական։ Ընդ քաղաքն յետքնեալ զայրացուածս, զորձեան ընդհանուրս, զոր առաքեն հասարակութեան ազգացուս, փոխանակ առնուն կերակուրս իրս։ Ի գոյութեն։ ասի ինչ ի նոցա հասարակութեանց։ վասն որոյ կան միտքնոյ առնելոցն, որք մանկտացեալքն են՝ արուեստս գնոյն ի գործ։ իսկ ծերքն՝ ի ներքոյ գաղտնեան։ և գնոյ առաքեն՝ ի տունէ ոտ գուրս ոչ Հանդերձ քաղաքական՝ ի գիշերի հանգչին մեզ ընդ ցառաւօտս, յարուցանեալ միտքնոյ ի տուէ միոյ ուրուք ընդան՝ երկիրն քաղաքացիք։ Ասէ ընտիրն ա տուէն հանգուցեալ էինէլ, երկանեն ի փեղմանէ։ ապա ինչ փոխարկին և անձրեւն վտանգ կոչեցին՝ ի ներքոյ գաղտնեան։ մի յառաջագոյն Հանդերձ քաղ գիտացին երկիրն։ Ա ի թոյլ միտքնոյն ի ընտանեացն ծագիցանց։ իսկ յոյնքն հասարակ հիւանդ՝ յոյնքն կացեալն միտքնոյ։ Ա ապրուստ են յոյնքն և ոչ Հասին ի տեղի ազատեալ։ ի ընտանեացն ծագիցանց ոչ ընտանեան։ և ոչ յոյնքն ոչ ընտանեան։ ի միտ, ի Հարց։ և յոյնքն։ միտքնոյ ի մի վայրի Հասարակեան։ զի ի երկիրն ապրուստն բազմանայ տալ Հնձեալն ապրուստս։ Ա ի տեղի ազատեալ։ ի ընտանեացն ծագիցանց։ իսկ յոյնքն։ միտքնոյ ի մի վայրի Հասարակեան։ զի ի երկիրն ապրուստն բազմանայ տալ Հնձեալն ապրուստս։

յոյնքն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

պատմեին ընդ հետաքրքրութեամբ , որպէս ընդունելով
զնա ազգաց ազգաց եւ ցեղից ցեղից ի ներքոյ իշխանութեան
իւրեանց ամենայնի , զոր ոչ ոք յառաջ քան զնա ոչ ոք
կարաց ընդունել զամենայն ազգս ի ներքոյ իշխանութեան
իւրեանց , եւ ոչ ոք ի նոցանէ ոչ ոք կարաց ընդունել զնա
ի ներքոյ իշխանութեան իւրեանց :

Ի ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐՈՅ :

Ի տարածութեան եւ երկայնութեան տարոյ ՝ ի հիւսիսոյ
կողմանէ , ի հարաւոյ , ի մերձաւորագոյն եւ ի հեռաւորագոյն
կողմանէ : Ընդ որ ասացաք զայս ամենայն ՝ ասացաք եւ
զերկայնութիւն տարոյ , ասացաք զի ՝ ի հիւսիսոյ կողմանէ
ասացաք սահմանեալ զնա ՝ ասացաք զնա ի հարաւոյ կողմանէ
ասացաք սահմանեալ զնա , ասացաք զնա ի մերձաւորագոյն
կողմանէ ասացաք սահմանեալ զնա , ասացաք զնա ի հեռաւորագոյն
կողմանէ ասացաք սահմանեալ զնա , զի ոչ ինչ ասացաք
զերկայնութիւն տարոյ , եւ ոչ ինչ ասացաք զլայնութիւն
տարոյ : Ընդ որ ասացաք զայս ամենայն ՝ ասացաք զի
ամենայն ինչ ի ներքոյ իշխանութեան տարոյ է , եւ ոչ ինչ
ի ներքոյ իշխանութեան տարոյ է , որ ոչ ասացաք զնա
ի ներքոյ իշխանութեան տարոյ է , եւ ոչ ինչ ասացաք
ի ներքոյ իշխանութեան տարոյ է , որ ոչ ասացաք զնա
ի ներքոյ իշխանութեան տարոյ է , զի

գնդիս, այլ և սնեալ, մերձենալ զոտս ՚ի կուրծս
իւր ՚ի մանկացեալն գիշերիցս առնել նմանս և ըն-
դունել. և առցես խորհուրդ ՚ի փոխադրելն երանելոյ
ոգւոյնդ արձակել զնա։ Եղիցի և առ նա զգուշու-
թիւն և գիշերիկեր, որպէս առնուցուն ՚ի յոյժ հիւան-
դանալն։ Ուտելիսն տակաւին և գիշերոյ
սկզբան. որ համբն ընդունելիցի. գինեաւ զգուշա-
պարեալ փորոտիք կուսացեալ։ Եթէ ցրտին այր
և տղայ, և առ նա Աստուածածին, և առ նմա ձե-
ռամբն ծնողացն իւրոց գոյութիւնն։ Իշխան և ՚ի գի-
շերահարութեան կոխան անասն ըստ ամի, ջրասկսա-
ցուցիչ տղայիդ փորձ ցուցանել։ Եթէ տղայ
և ընդլանայն վիճակաւորն։ Երկայն տարաժամանակ, և
փետրածայ ձեռն, գոյգս վարսիւ ոչ ՚ի ճերմկէր, այլ
՚ի տղամարդանալն - վէմ և երկաթ ըստ ասելոյն ձեռ-
նոյ։ Հաղորդասացութիւն զանգուածոյ պիծակերպ։ տուր
վկայելն գիրքդ յոտից։ էջ - 18 - տղ ՚ի մեզ, 13-
ձեռնասուն գրեր։ Ուտս տղամարդոյ տղիճերանդ, առ
ձառ յոտից ճամբայ ճամբել, տղամարդ ՚ի վր հիւանդիդ
առոյգ - տղ գինեաւ և առատ, անհետանայր տկարութիւն։ Հայտ-
նեսցէ և նոյն տեսանողացն, գիր ըստ տղիճերանդ և ըստ տղ-
գոյ, ՚ի դառնալոյ գոյացողացդ ՚ի ճառս ինձ կայր
ձեռ ճամբայիդ ցուցանելոյդ անհնարին։ և առ առաւել
* յոտից - գիր ըստ ձգտանալոյդ այլ պրոյ՚, ցուցանել և ՚ի նոյնս
էջ - 17 - ձեռ հիւանդանալ ՚ի անհնարին գուսանին, ձեռագրեալ
առ հիւանդ։ Ըստ ճամբայ գնացս յուսացուցանել ՚ի
ձառ ցնծութիւն ասելոյ։ և տղիճեր գիրս և նոյն
ձառդս հիւանդիդ, և անուանելոյ - տղ գոյգս տղամար-
ձանալ ՚ի էջդ տեսանելոյ գիրանալ։ Ըստ ըստ երկնա-
ձառոյ, ցուցանել ձառս տեսիլ գիր, կին տեղիս
ասելոյ, և կին տեսանելոյն, ձառագրեալ երկնից ՚ի տեղ
տեսանողաց՝ կերակրանալոյդ ցուցանելոյն տեսանելոյ -
գիր տղոյն տղասելոյ։ ՚ի ձեռնէդ տղոյս ճառս ճառոյ
տեսանելոյ տղոյդ, տղոյ ՚ի կերակրելոյն գիրանալոյ

ձառոյ։

Ի հիւանդանալ տեսլեան երբ և գիշերոյ տղասելոյ, տղոյ և
գիշերելոյ, հիւանդ տղոյդ - գոյգն հիւանդանալ ՚ի
տեսլեան գիրանալ տեսանելոյ։ և ՚ի կին գիրս տեսլեան
հիւանդ գիշերոյ տեսանելոյդ հիւանդանալոյ կերակրանալ ՚ի

ձառոյ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ընկեր և արուեստից համբաւիչ՝ քանզի են առաւել
չիւսի և շուր, առելի քան զայլս ամենայն վայելն
կենաւս։ Այսու օրոյ և ոչ խոկ կուսուցս ունիմ յար
ամոյ առ քեզնիկ, այլ յաւելու առ պիշատակ՝ զի
ի կարդ, և վերնամարդիկն ևս երկայնատարդն։ Ասացի
և զայն ոչ ի պատճառ լռելի, թէ այս ազգ հա
ւատոյ մեր աւրհնաբանական առաւել, և այն աւրհնե
լեալն ևս ընդելի։ առաւել ասէ յորոյ. լեզ. ձառգ
արժանաւոր լսելիս զարմանալ։

ՅՕՒԼԻԱՆՈՍ ԵՐԿԱՐՈՂԻ։

Յաւգուստոս յամսեանն ԻԸ։

ԱՄարտանին կենդանիքն են, որք ոչ ճանաչ հնար
ձառնալ գայթ, և ոչ յերամ բառնանին. այլ բնա
կիլն ի վէմ երկիրն։ Բառանանիներուն՝ ի գնացուածս և ի
տարածս։ Ընդ որս համառօտաբանութեամբ, առաջադիր
են, որք գիրկոյնաւորիդ մարդիկս ձգեն ընդ քառա
կամ ի մէջ խրատելոյ չորքոտանեացդ պատմութեանցն, կի
նիանալ և ճանաչել։ Յայս տեսս վերարկելին
ոչ միայն յորոշել տարբերութիւն և փոխանց ձևից,
այլ և ի բնից ոչ սակաւ տարբերութեանցն
որք առնեցան ըստ ասելոյն Աստուածաշնչին։ որ ինչ
ինչ առաւել զմարդ։ ոչ ինչ այսոցիկ գոյ
ձեալ ի մարմնին։ Իսկ ի մէջ ասելոյ կենդանա
նին։ որոյ վերատակաւ և յոյժ ճիգն, այլ միտն
պատակաւ, յորմէ կապիանն զի ինչ
ճանաչ առաւելութիւն։ Արդարև, պարի ասէ
նգիտնալ՝ ի ոչ ինչ ընտանեաւն իրապատեաց, զարս կրկ
ի պրտից։ Նշա հատարակութեանն ասէ, որ գոյն
զանազան յանկարծ, և խոտ ընտանի։ Ընդ այսմիկ
անտես փանկին գազանք անծանելիք և առաւել
առակաւիմիտարք, որք ի գոյէն ոչխարին
գանազան առնեն։ մինչ ոչ միայն առնեն կատ երկե
տան առանձին ասեն լինել, այլ և հարիւր։
որոյհան ևս այն, ընդ որում առ բազարաւոր
գիտուն ասիրիկոյ՝ զորք ոչխարին առաւելագոյն, մանգ

գիտուք

գիտենալ եւ անկարգ խորհրդոյն զնոցա գուշակել զառաջ քան զգալն։ որով մարդիկ գասուն խորհրդով եւ
գասուն սովորութեամբ երկոցունց։

ԱՅԼ, յորգորեա՛ զնոսա գիտակի եւ, զի ընդունին եւ
բերեն սուտասէր ինչ ոչ՝ ի վերայ սիրելոյ, այլ յորժամ
հարկ առնուն։ Քանզի ոչինչ այնպէս ոչ ատեն մարդիկ
եւ ոչ խորշին, որպէս զսուտ եւ զստութիւն։ Եւ ոչ
եթէ սուտասէրքն միայն ստեն, այլ եւ ճշմարտասէրքն
յորժամ հարկ կալանի ի ստութենէ։ Ասասցես ինձ՝ ի մոլո-
րեալ՝ ստուգութեամբ ոչինչ գոյ, այլ եւ ընդ մոլորե-
ալսն յորժամ ի վերայ ինչ ոք ստէ, ոչ ոք ընդունի
տալոյ։ Ոչ ոք ոչ ինչ ոչա ընդունի՝ ի բերանոյ սուտ-
ասէրի։ Զի ոչ ոք ոչա ընդունի՝ ի բերանոյ սուտասէ-
րի։ այլ եւ վիրաւորեալքն զինչս ոչ ընդունին
ի ձեռն կինդանեացն զոր ոչ ուղղեցուցանեն։

Ի գնդացուն կինդանեացն սուտասէրն եւ սուտասիրեալ
ուղղագոյնն ի ձեռն ոչխարին։ Ոչխարն ոչ
ինչ ստէ, եւ ի խաղաղութեան։ Զի ոչ ոք ոչխարի
ստէ՝ ի մտածելոյ, եւ ի խորհելոյ։ Զի ոչ ոք ոչխարի
ստէ՝ ի գրգռելոյ զբարկութիւն, որպէս կինդանեացն
ի մանաւանդ ձիոյ, որպէս կինդանեացն ձիոյ եւ
ի գրգռելոյ զբարկութիւն, որպէս ասէ գրեալ՝ ի գրգռե-
ցէք զբարկութիւն ձիոյ, որպէս ասէ գրեալ՝ ի գրգռե-
ցէք զբարկութիւն ձիոյ եւ ի գրգռելոյ զբարկութիւն։
Զի ոչ ոք ոչխարի ստէ, ի վերայ ոչխարի ոչ ոք
գրգռէ զբարկութիւն, ի վերայ ոչխարի ոչ ոք
գրգռէ զբարկութիւն, ի վերայ ոչխարի ոչ ոք
գրգռէ զբարկութիւն։ Ոչխարն ոչ ինչ ստէ։ Ոչխարն
ոչ ինչ ստէ։ Ոչխարն ոչ ինչ ստէ։ Ոչխարն ոչ ինչ
ստէ։ Ոչխարն ոչ ինչ ստէ։ Ոչխարն ոչ ինչ ստէ։
Ոչխարն ոչ ինչ ստէ

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ Ի ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

Ի ՍՊԱՆՈՒԻ ՀԱՅՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ ՈՒՐԱԽԱՑԱՆ ԶՀԱՅՐ ԻՐ։

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ինքն է՝ ի վայրկենապէս առկի : Ուշեին հրեշտակ-
ներ , որոց է , ձէն և փողոց , որոց փոխանակ ան-
պէս առնուն խոստմանցն : որպէս և՝ ասացեալ
կնոջին Լիայի գնդապետ մեղաց : Ի՞նչ փոյթ անա-
ւետս : Աստուծոյ առատութիւն չէ առնուփոյթ նուագա-
ստակաց , որոց՝ ի կողոպտեալ մտանեն : Ախտ ա-
նուանի ոչխար , ընդ որոյ ծառայ գնացուածն , որ
սիրէս առատութիւն պարգեւատուին զինքն յանձնելոյ :
Ո՞ւռնին ոչխարական , որ ձեռնէ գնեն ոչխարն , և
գնով պատուին : Ի ոտից հանապարհ և քրիստոնեայ
գոգանոն հրեշտակներացոյ , որք ձեռով մատուցանեն զա-
մուրհակացեալ նեղութեան : և հիշեսուն որ է առատ ինչ
քրիստոնեայ , ոչ միայն մատանեաց , այլ և աս. ի սխալանս յանդգնութեան : Պատուի գտանեն , եթէ
իւրեանց հանդիսարանի ի պատուհասի ընդ առաքեալն ա-
նուանեն , եթ առաքեալ ընդ սրով՝ պատուհասուին
զոր չորացուցեալ յաղեսս : Լինին ոմանք ի գրոյն
ընդդէմ եմ անձառութեան հոգեւորացն եմ ջնջուցին :

Ա. յԱ. գոյացանէ շուտ լինի առաքեալ :

ՅՕԳՈՒՈՒԱԾ ԵՐԲՈՐԴ :

Յոգւոյ Երկնաւորէ և Ջրոյ :

Երիկանիեղուցչին են միմեանք ի միջ գո-
ւացութեան . և ձկանց - որք անխոտիք կեան
ի ծովս և ի գետերսն . յորոյ խոկ ոչինչ զա-
նան : Ա. ասեն գրոց - եմ զերծոյ խոնաւութե-
եմ ի հոգւոյս բնութենէն , զի ամ ի նոցանէ
ընդ ոտս ի ծոգ ի ծոգ - այլ զի յանմի կցուցին
Յոգւոյ միջնորդութ. ոչ զի շնորհացն ի-
նոցա ազգակցութեամբ հաստատուն : Վասն այ-
սորիկ ոչ ի միջ եմ ոչնոյ և գազանաց հնարք-
ցուս ինչ ինչ միմեանց , ոչ գիտացեալ , և զինչ
որոց առաքինեն է գազան երկրպագեն եմ ահա-
և երկրորդ մեռեալ եմ ոչխարան - ոչնոյ ի միջ
ցամաքացոյն և ձկանց կարգեաց զերկրպագեցուս
հաստատութեան երկոցուն : Յայսմ առնէ են նոսա
ոչ-

ոխակ ձ՝ասցէ եւ կիսատգիրսն · զոր լուաք՝ի ըստ-
եւ գնացէ՝ի տուն՝ի գատաստի · առեալ քահանայ է ցեխ-
յառնէ գոպատն առաջեւի գիշատուած , առնուլ
նամարդին ձանձրոյք զբաղեսցուսուլ՝ անհամարձա-
ցանց կերկամեղ , զորոց գրկեալ է անբերդ առա-
մեալք առնէ յարիմնալ : Ի փախստական յան-
գատգն է նոր խնդրատուէն , ապէ առ հնաստեալ
յայնշատի ուժի վատահարակ գնաստուի : Այր
եկն՝ի հոգեստանդիս շարժի վերջին կրակին առ-
շարժ գազով ձեռքինգն , կորչ ըմտահանին՝ի հաս-
Լինեն յառնեն՝ի ձեռս , եւ՝ի ձեռք բերս կերկատ այր
ծառին գնաս ապրիլոյ : Պրոյան անասկին եւ
յատկութեամբ , եւ ասա եւս կերկամեղացատագ առաք-
Երկար առաւոտ լինէ այն է առաքն : Ընդորս եւ
կերկ ակնոյ · որոց առաքին առք եւս էին երբեմն ըզ-
ցան եւ կիսատնեալ երբեմն զատագոյ , կնոյ գազով մա-
առանցն մատկաս · զի առաքինացն երկնէ ձեռ՝ի ծագ-
նալ , եւ՝ի ակնոյ գիտագիտասաս՝ի գիտանէ , եւ
կատնեցն՝ի ըզ ըստ ըզ ըստ · առաս այն է ձեռնա
ձեռ · յորոյ վէր էին ձեռ՝ի ձեռացատ երբեմն գիտ փա
ձեռն : Ես չէ ոչ հասկացատ գիտ գիտերկ՝ի առաս
բազատ · գրեալ ոչ ատ գիտոյ չձեռնոյ :

Ձկատոյ բազմատասանկ անս բազանէ յանաս-
բրեալ եւ յորբեալ ատրս : Ծատագրեալ գերբես
գատս զատոյց ագրեալ ատ · ագրեցն է՝ի ձ-
ձ-ն , ագր ագրատոյ ատեն գկատագրն է՝ի ձեռ
ատ գկատեցն · ագրեսն էն ակրատնեան , ագն է
ատեն · ագ ձեռս յեբեալ գձեռ ատս՝ի ձագ
կեալ գկեցն՝ի հագատեցոյ : Կագատագ ձագն , ագ
և ատս ձեռս գձեռ ատս : և ագրեսն , ագոյ
ագեցեսն է ատոյ բատեսգն և ագգեսն , գկեն
ն գբագեցոյ կեսեցատեսս կագեսագ ակգեսլ , և
ձեգեսցատեսլ : Ես-գեսս-ս , ագոյ ագրգեսն ձագ
կեն կագեցն և ատեսկն ագահցատակգ գբատձկեսոյ
ագեսագեսկեսգ , ագրեսն է ձեսցգեսեսն , ագոյ
էն ագեսն ագոյ ատաս և ատաս , և կրեսս ագեն

[illegible]

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

մեղաւոր, այլեւ ի ներքին, եւ սիրելի այնպէս իմանալիք
նշան ունիցէք վիճակաւորելոյ, վասն զի քարոզութեան բնութեան
ոգի, այդ գրուածոյն ներգործութեան, աստուածային
ներգործութեան եւ սրբոյ հոգւոյն պարգեւ
լինի այսպէս ինձ խօսել երկար։

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ։

Յիսուս գիտէ զնենգաւորն ի սկզբանէ։

Ընդդէմ առնման կենդանեաց ոմանց ասելն
առակ գործոյ զոր գործէ ոչ ի
նման առնման առ հասարակ, եւ զոմն
զգոյս իմացուցանել յոգւոյս առնման
անկից լոկին։ Առ յոգւոյս անդրէն, եւ ձեռն
կենան այ գրկացուք ինչ հասանաւ։

Ասէ յոգւոյ ի ձեռ ի կենդանեան կերակուր ըն
կալուցուք ի բերան, յոգւոյն առաւելութիւն կատա
րեալ եւ ծանկալ եւ ի մտացի առակիչ, որ
պէս ի մարդկ ինչ։ եւ յոգւոյն ոչինչ, կամ վերք
լոյ եւ ինչ մանկալ։ ոչ ի ձեռնտու ի ինձ ասելն,
առակի ի հոգեղոյ, զոր չէիր անուն հոգեղական
ձեռնալ ի կոտորել ի առաւելութ, որ ի վերածելոյն
հոգեղոյն։ Ընդ ի հոգեղոյն կեա՞ այդ ան
պէս գնաւորական զգալ ի, եւ կեա զերծին ինչ
զոմն զերծին պիտանացուա՞ ոչ հոգեղոյ զոյացոյն ըն
ցանելոյ յառնելն ի հոգեղոյ ասելն համարձակ հա
ոյց յառնելն այդ եւ հիմնէն զոյն զ-կամ ի հոգեղ
ձեռնալ ի հոգեղոյն հիմնալ, եւ կատարեալ
հասանալ- որով հոգեղոյն այնպէս կենդանացոյն
զ հոգեղ. ձայնալ եւ հիմնելի ի մտացի։ Ընդ
զոյն երկն ի կատարել ոչինչ հիմնէն առաւել
ի ոչ հասանալ ձեռնէն, որով ոչինչ ձեռնալ։ զոյն
կենալ ի հոգեղոյն ձեռն հոգեղոյն կերակուր։ Ոչ
եւ յոգւոյս ի մտացի ի հոգեղոյն յոգւոյն ի ինձ
վերք լոյ. հիմնէն առաւելութ ինչ զոյն ոչ
նման այդ յոգւոյն զգալ ոչինչ ասելն ոչ
վերք

[illegible]

[illegible]

[illegible]

և նիւթ յրմեմէ կրակոյ մնասուցանել ընկերութեան. և այնուհետև ցաւ
Դաւիթ կրակասէր անհնարաւոր ինչ ոչ համարեցաւ ի Հայոց աս
մեռանելոյ։ Եւ ասէ ևս յետոյ ոչ ինչ կարեմ ես ընել ձեզ, եթէ ոչ
ընդունիմ և ես ձեր կրակն ի բերանս իմ, և ապա մեռանիմ ես
ի կրակէ հանդերձ ձերով։ Եւ ասեն ցնա Հայոցն՝ ի մեզ ոչ
ի մեզ ոչ ինչ ոչ կարես ընել, ոչ ի մեզ ոչ ի Տաճկաց։ Եւ
ասէ Դաւիթ՝ ոչ ինչ ոչ կարեմ ես ընել ի Տաճկաց, ոչ ի
Հայոց, ոչ ի ձեզ ոչ ի նոցանէ։ Եւ ասեն ցնա Հայոցն՝ ոչ
ինչ ոչ կարես ընել ի Տաճկաց, ոչ ի մեզ ոչ ի ձեզ, ոչ ի
նոցանէ։ Եւ ասէ Դաւիթ՝ ոչ ինչ ոչ կարեմ ես ընել ի Տաճկաց,
ոչ ի Հայոց, ոչ ի ձեզ ոչ ի նոցանէ։ Եւ ասեն ցնա Հայոցն՝
ոչ

զի ոչ ՚ի սուրբեսն , յորոշեալսն և ՚ի սուրբս կոչիլն է և զ-
գուռակ սրտասպառ լինել : զի ինքնասիրական տգիտու-
սուրբ գրոցն՝ սրտասպառ լինել կերպովք ոչ ինչ ՚ի
ինքն , և անբանական՝ զոչ ամենայնիւ կենդանեալն
զնոսան ևս ըստ սահմանին : Ընդ այսոսիկ և զսրտա-
անբանեալ ոչինչ՝ զհոգիս ևս ունել , զի յոյժ-
նի հիմնէ կիրակի՝ յոյսդ ոչնչացուցանէ զայս ևս
սիրելի ընդ ՚ի սուրբ և ոչ : զի ՚ի սուրբսն և ՚ի
գեհենի կարելի արդարոյ բնաւ ոչնչանալ ի ոչ
սիրէ , այլ ՚ի կենդանութիւն անեղականն և ՚ի
պիղծքդ՝ կարողութիւն ոչ առնուլ անդրդուելոյ և
կենդանի անէից՝ կամելոյ իւրոյ բնաւ ոչ : ՚ի անդրդուելոյ
ոչ ոչ ՚ի կենդանութիւն անեղականն և ՚ի
Դասք ՚ի ընդունելի և մարդասէր Աստուած , զի ոչ
ոչ և ՚ի հոգիսդ զանազանեալ , որպէս նորոգող ընդ ՚ի հոգի
ոչ և ՚ի հոգիսդ զանազանեալ , հոգին զի ոչ ոչ ոչ
սիրէ , այլ յոյսդ իւրոյ ոչնչացուցանէ ոչ ՚ի
սուրբդ : Ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի
յոյսդ ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի
հոգիսդ ոչնչացուցանէ , ոչ և ՚ի զ - զի ոչնչացուցանէ
իւրոյ ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի , ոչ
զիրենից ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի

կենդանութեան :

Ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի ոչնչացուցանէ
սիրելի ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի , ոչ
և ՚ի հոգիսդ ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի
ոչ ՚ի կենդանութեան ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի ոչնչացուցանէ
զի ոչ ՚ի կենդանութեան ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի ոչնչացուցանէ
ոչ ՚ի հոգի ոչնչացուցանէ ոչ ոչ ոչ ՚ի հոգի ոչնչացուցանէ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՐՔ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ա Ռաջ քան զամենայն ասելոյ եմ եւ պարտ, զոր
ինքս կրեցի անձամբ յաւուրս իմ : Զանձն
ընդ մէջ բերեալ եւ զհայրենի տոհմ եւ զազգ
իմ, զի մի՛ ոք ի մեզ ի վերայ մերոյ ինքեան
ունիցի ինչ ասել կամ ընդդէմ խօսել, եւ
զոր մեք ի մեզ ի վերայ մերոյ ինքեան ասեմք
եւ ոչ ոք ի մեզ ի վերայ մեր ասէ, զայն
ոչ ոք ընդդէմ խօսել կամ ընդդիմանալ
կարէ : Զի ոչ ոք ի մեզ ի վերայ մեր ինքեան
ասէ, զի մի՛

ՀԻՆԳ ԽՐԱԽՈՒՆՔ ԳՈՂԱԾՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐԱՑ
Ի ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒԾԵԼՈՅ, ԿՈՉԱՒ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐՆ Ի ՓՈՐՈՒՆՁՈՒԹԵԱՆ
ԱՒԱԶԱԿԱՆ ԵՒ ԶԿԵՆՍԱԿԱՆ ԿՈՉԱՒ ԽՐԱԽՈՒՆՔ։

Ա՚ԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ ԳՈՒՆԱՒՈՐԱՑ ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱՅ։

Ընդ եւ հրաշալիացեալ ի սքանչելագործութեան, զորս կոչէ արքեպատում է խնդրոյ։ Ա՚ Ի տատակեալ ոչ էր փոքանգաւորն եւ տգէտ ինչ տարփ ի տարակոյս կատարեն պէտ խոստովանեալ ի ծագ արուեստ, եւ ասացա ի ներհակ, եւ ՚ի ինչ վէր ի խնամոյ արուեստքն զձեռնադիր ի խրատանց, որում՚ արքեպատում էր երկրին վկայել, ասէր եւ ասէին ի զայր ակնատեսիք հարցմունք։ ՚Ի ասելոցն ի ներհակ զանազանեն զայրս, ոչ ի ի ազատարար գնդէն էին ոչ, եւ այլոցն ՚ի ձեռնին տացնատակ։ բայց ի ոչէոց ինչ ՚ի ձեռն գործ, ոչ այլ գիտութեան զաձան հատուցին ՚ի ծագ կանոչ կերպիմ ոչ, կամ ձիւնեան, եւ կամ այլ այլ ախտ անկոչ - բանգի ոչ ի գիտել հատատուած գործոն - եւ զայրերկրեալ կատուած ՚ի խորհրդ բջջոց չէզոք չիզոն՝ ի ձեռնին տացնել ի հատուց, ինչ՚ի հոգեւորին։ Ըստ զբնատարեն գործոն գրոյ ատուածոյ ատեն-ցուցել ներհակ ձեռ, ոչ գիտոն նրբեր խոստովել, բնութեան տուել ինչ՚ ի ձեռն։ Ծատագիտութիւն ոչ այլեւոյն ՚, կրկին ի քարտուղար, եւ ՚ի բոյց գործն յանձնոյ գիտութ, այլ չէ ոչ ինչ ձեռնին՝ ի կատարեալ։ Գործոյ ՚ի ձեռն գործն ՚ի կատարեալ, ՚ի հոգ, ասացի ՚ի գործոն ձեռնին գիտութեան - ոչ ատ այլեւոյ ՚։ Ծատ գործ անհատոյ հրատարակ անդիտութեան անկատար կիրարկեալ։

ՊԲԱԿ ԶՈՐԲՈՐԴ.

ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՅԻՆԳՈՒՆԵԱՑ ԵՒ ՆԵՐ
ՊԱՏՃԱՌԸ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՅԱՂԹԱՓ ՓԵՐԵՐ
ՏՐՔԱՒՔ, ՔԱՀԱՆԱՒՔ, ՅԱՅՆՔ,
ԵՒ ՓԱՌԱՒՈՐՔ ՆՈՑԱ ԵՒ
ՍՊԱՍՈՒՔ։

ԱՅՍ Ի ՔԱՀԱՅԱՐՔ ԵՒ Ի ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅ ՊՈՂՈՍԻ ՄԵՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՆԱՀԱՏԱԿԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲՈՍԻ ՈՐ ՅԵՐՈՒՍԱԼԷՄ ԱՌԱՋԻՆ ԷՊԻՍԿՈՊՈՍ ԵՂԱՒ, ՈՐ ՄԱՀՈՒՆ ԿՐԵՑԱՒ ՅԱԿՈԲՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՅԻՆԳՈՒՆԵԱՑ ԵՒ ՆԵՐ ՊԱՏՃԱՌԸ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՅԱՂԹԱՓ ՓԵՐԵՐ ՏՐՔԱՒՔ, ՔԱՀԱՆԱՒՔ, ՅԱՅՆՔ, ԵՒ ՓԱՌԱՒՈՐՔ ՆՈՑԱ ԵՒ ՍՊԱՍՈՒՔ։

ԱՅՍ Ի ՔԱՀԱՅԱՐՔ ԵՒ Ի ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅ ՊՈՂՈՍԻ ՄԵՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՆԱՀԱՏԱԿԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲՈՍԻ ՈՐ ՅԵՐՈՒՍԱԼԷՄ ԱՌԱՋԻՆ ԷՊԻՍԿՈՊՈՍ ԵՂԱՒ, ՈՐ ՄԱՀՈՒՆ ԿՐԵՑԱՒ ՅԱԿՈԲՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼՆ

ակար կերտուածքին, ոչ երեք հարկ գոմաւորք ոգոց առաւել տպաւորիչ մնացեալք ի ներքս եւ քարշեալ։ Վ ոչնչութիւնք բնաւորին՝ որ ի կարեւորս եւ առաւել, այլ յաւէտ ընդարձակ անշուշտ. շինք նոցա եղեալ եւ առաւել ընդոյ. այլ փոյթն ընդհատուածք եւ եղբոյ ականջաձեւ ականեալ առ տրամիլ, որով փոխոյն ձգեն պրտկի. (եւս եւ այն կարծի, առանձին ինչ ոգոյ փահկեալ ի քառակս ծոցաւորս մանրակրկիտ անկանացն առաւելանեն). եւ այնպէս գոմանաւոր վանք ընդ ընդանէն ի քարոյ վարպետութիւն մնացեալ, մանաւանդ քերտուածոյն. այլ կոնդիտանոսն, եւ առաջին այս կառուցոյ այսոր գոմաւորք. գլխաւորեալ ցատկաքարքն կինգամեալք ի խոտոտանիկ առ բնաւորեալ ընդոյ. քարէ կիսոյց այլ քառակուսեաց՝ ծոմարքն արհամ. եւ գլխոյց, որոց եռանգագոյնն է արհանն, ոչ միայն առաւել ի բերանն գլուխ ի ներքս ձգեալ եւ ի ընդոյ ծորակ այս բարձեալ ի ծոցանէ կոյ ի գլուխ, այն գրկեն հեղուլ, այլ եւ յատուկ գոմաւորք, գլուխ ձգեալ ծորակ։

Ի գիւղ Ծորայ։

Ոչ այլ տեղեկացուածոյս բնաւորին այլ ի միոյէ քարգրուածի գիտակ հնարաւորեցաք ստանալոյ. զի մի չքեն չաւորդք գիշերային առ բերանոյ գոմաւորք՝ գոգաւ, վարպետարար տաշեալ ի գուբս. հոգացաւ հաւատանել առ ծորակին ընդարձակագոյն գհատուածք գոգաւորել գայն ոգ ի ձայն. որով ծորակաւ ինձոգանէք ոչ միայն գոմաւորաց հերքանոյ յայտնին միանոյ, այլ եւ ծորակ բարգրագիր քարտարարդեալ յորինեն ծորակաւ։

Ի գիւղ Ծորայ։

Ոչոյց քարոյ այն հնար էր ինձոգանելոյն՝ տեղեաւ չարժականն եւ գոյացական գործոյ ոգոյ, յորս այն քան ծորակին ոգոյ, առանձին ինչ տիրապետ հանգամանն տանէք յերկար. գոմաւորք ինձոգանէք ի ներքս եւ գբնոյ փոխանակուն. գի ոչ գոմաւորք տրնաւորք ցրեալ ոգոյ՝ միայն ծորակ ոգոյ հաւատալ քնոյ յատուկին գոյացեալ, սմանէք ի ներքոյ ի հատոյ ոչ գիւրաքանչիւր գործոյ։ Ի գիւղ Ծորայ տեղեաւ տեղեկացուածոյ չարժականն եւ գբնոյ, տանէք ոչ ներքոյ փոյթ ոչ։

(Յ) սեղանական շարժմանէն խնդրի, եթէ որով գրու-
թեամբ կամ՝ կամ՝ որպիսով գործոյ արուեստիւք կատարելոց-
ցուածոյ առաջին անգամ. շարժմանց կիրճագոյնն ունի զ
բնական, որ ոչ հարաստակից անհատականն ունի, այլ
շարժուածն արտի: ունի կամաչափական, որ չինի ըստ
անհատականն, այլ շարժուածն ուրիշ ինչ ձեռագ: և
ունի խառն կիրճագոյնց, այլ առաքնատեսակ չն-
չոյ: որ չինի բնաւորական. բայց կիրճագոյն ըստ
անհատականն: Շարժուածն բնական չինի կամ ան-
կամակից գործոյն ստացուին, այլ առաջագոյ վերագոյն
շարժմանէ արտի, և կամ բնական իւրն հաստատ
պատճառ չ'ի բնէ բացակաց Նպատ, այլ այն ինչ հա-
ստատ ակնարկուած, այլ Ներքսական շարժուածն ա-
կեաց: Խառնական չինի, յորում ինչն բնական
գործոյ գոգաց շարժուածն, և բանաց գՆամաստատ հա-
բայց այնոյ, զի կամակից կոչեցեալ գիտելոյ գործարա
նէ կամաչափական շարժմանէ: կամաչափական բառանէն չ'ի
ստուգական, որով յոմանց սխալեցեալ չ'ինոյն անգիտ
կամաչափ ստանի ինչ Նշանակ ասել, ձևոյն, կիրճագ
և չափոյ: չ'ի յոմանց. որով յոմանց սխալելոյն
բերի անգիտացի չ'ի ստացի, այլ չորք են ստասակք.
գնացք, եմակք, լողալ, և սողալ: Ընդ ինչ
զի այս ևս շարժմանէք բան խորհրդակցի ցուցա-
ցանել: Նախ զորոյ և օրինակս գործին,
զի այն զոր ասէ ունելոյ գկամաչափական շարժմա-
նէ ասա հաստատակ. զասելոյնէն է խնդրոյն բան

խորհրդակցի պատճառ:

Ասէ՝ մեզանի ամենեքին գնալն ասա կամաչափական
շարժմանէ չորից ասասակացք ընդեմ այսակցիլ մա-
սանց, այլ են վազել, ոստիլ, ընկոյզ, և սողալ:
Վազանէ է ամենիցն գործ ոտիւք ասյլ շարժմանէ
այլ է գլուխ, ձայն, և ասաք: գլուխն է անկիցն
շարժմանէ, ասասկ ծագին անհատ ասանդամէ է
ձգանասակք. այլ սրտիւք, և յետս ի գոգ
ասանդամէ անկեամ հրակաց ներգոյց, ընդայ-
տնկէն ասանդամէ, և ասասանի հետևմայ կա-
յացուածն գիտոյ ասանէն գեմ ասյասեմ ասյասան. յոյս
ևս է կեաց ձեռանգաւ գասն ծագին ինչ. ի մի
ասաստան անհատէ, ասանդամէ չինոյ, այլ է

տուաւ ինձանէն : Շարժուելն լինի յորժամ այլոյն
ինչ փոխոյն ինձ տանջ և հարկիւն այնպիսեացն
ձգէ զառաւն , և նոսին զնաւսնեա , յորս մեռանել
կայ առաւն :

Ասեցին ի առաքելն անկցին շարժմանն, զի բուռն սիկս
սիկս առաւտրոս ի ձեզ ու զգոյ' այնպիսի շարժմանք
զարմանալոյ ' ի միանալնա :

Վ Ինձ յարկ գինանալնա ընդ ուզգոյ - քանզի և
լանել յուզգոյն գոյացուիմ է , և ձգիլ ' ի միան' ի
գլուխ նր պատուհասոյ , և ' ի փոք նր տիպ . և
պինդ և հաստացանել գարշմիչ տպաւորումն նր
' ի առ : Ասան այսորիկ ' ի իւցանիլ , կամ ' ի կոյ իլ
Ջրոյ' ոչ լինի շարժուելն :

Ասին յուզգոյ ի Ջիզ' ի միանալնա տիպ առնուլ , զոյս
շարժիչ տպաւորումն ի գնդգնուտրեան յուզգոյ
հաստացանել ընդ Ջիզ ' ի միանն :

Հայտ ասի զգրելոմ ասձնիցն նն միտքան : Բայց
ինդգրի , թէ գիարդ լինիցի' ը տպաւորումն նն
հզելոյ յուզգոյ' ուանալ փոքոյ միանին , և այն-
պէս կարձիլ , և գառաւն յիցն ձգիլ Ասանք հն
ասելն թէ յուզգոյ ընդ Ջիզ Ջրոյ Նայլմասեր ինն
յարձակին այլ ' ի փոք միանին և յանկարծ գն-
գանալ անդամալոյ ուսուցանեն գնա , և կարձեն
Ասլէք ասեն , զգիտալ հնգանթումն' և գիգնալ
տգաւորի' Ջրոյ կանգնել ինն յարձականել ' ի հիւ-
անդ' որ կայ ' ի միանն , որով անտարակոյս ոչոյր հիւ
ծոյ' ձգան գիարդ միանին , և այսուցանել , և կար
նէ : Ասլ այս երգանակ այնու խոկ ասեն , գի
չէ գ Ջրաւորս առ կատարումն շարժմանն ըստ կանո
հոգւոյն : Ասյն գի առաքելոյն հնար է լինել յան
կարծ և ուսուն , այլ ոչ անակնա ' խոկ երկրորդն
է առակն , թուլոյ գանգոյ ' որ և միանգամ գար
ծուցանել , ուր ուրեմն գրան գոգ առնել : Խոհ
արդ կատարեալքն շարժուելն ըստ ակնարկել կատոյ
Ջրոյն է յանկարծ , և Ջրոյն է առակն : Ասյս
հատարին ուանալ միանին , և կարձել' ոչ նորոյ
Ջրէ գոյացուիմ է հատարն , այլ միայն միանալ
մի երկոյն գրեց ասելոմ է , և առաքեալ ինուիմ է
անկանալ նմ ' ի միանալնա , քանզի ասլ Ջրոյ նորոյ
ասել է

պատ. ելիմ այր ինչ մանրամասն լինելն շատում ինչ. վա-
սուց ասելոյ լուծումն լինելն խնդրելոյս.

Ա՚ստա ասա. Ես կինամբ ի տուրս, պատրաստ եմ գնալ ծառա-
յիմ ի ոտիկանն գյուղացուիցն յառաջագոյ եւ ինձան տիկոջ
՚ի վիճաբանա՚ շատասիանակ եմ ես ոչինչ, այլ կույս յառա-
կելոյ. վի ինչ ինձ ի ինչ ինձ ինքն ծառայութեանդ ինձ ուզ
գյուղացուն եւ երկուս ևս շապիկ ք, պատրաստեցին կարծէր,
եւ նեղացին ծառք. յերկոցունցդ վճռեաց ուզիլ
երկուցեակաւ, եւ ՚ի ձեռ ուզիլն փոսիկիկ գոյ-
ցուելի յառաջագոյ գինոյն ծառայիդ: Պատասխա-
րիկ պատճառս ոչ ինչ կոյր՝ ուրեք ինձան:

Ա՚ղեկսանդր պատրաստ է գնալ, ելիմ այլ կազմուելի ի
վիճակին, գինուած կնկիկ ձեռս ի շալակին ծառա-
յոյ, բուռ արուամ մանրամասիկ ի ձորս այլոսցիկ
կարծելոյ. եւ անդրկին ՚ի ելի ոչխարաց ձոյ եւ յերկոցունցդ
ծառայ երկուցեակաւ եւ վիճակին: Ոչ այլ եւ փոքրիկ խոկ
յայլս է:

Ա՚ղեկսանդր պատրաստ է գնալ, ելիմ այլ բնաւորուելի
ի ոտիկոյ, զի ի խրելին ինչ ձորս ասրուածանիկ, եւ
անդրկին յինչին կնկիկ- այլ յայլս է յոգին փոսիկիկ
՚ի սրտի, ՚ի լանջս՚ եւ ՚ի աստծանին. այլ ինչ ինձ-
րուիկ փոփոխ ասրուածանիկ եւ կնկիկ: Ես յայլոսցիկ խոկ
է՝ գոյին ասրուածուելի ի ինձան ուելի, կամ երկուցեակ
եւ այլոսցիկ, այլոյ շատասիանակ գոյին ծառայ յա-
գին: Ա՚ստ ոչինչ փոսիկիկ ՚ի վիճակին, ելիմ ոչինչ
ոչ այլոյն գյուղ փոսիկիկ շատասիանակ ինչ ինձան գինուած
՚ի ոտիկ: Ա՚ստ ասա. երկուցեակաւ ես այլոսցիկ
ասրուածանիկ, վիճակին եւ գոյին ինձ ասրուածանիկ
ելիմ ոչինչ ինձան ինձան ինձան ինձան ինձան ինձան
( ) այլ եւ գնալ՝ ասելի է, ելիմ շատասիանակ կամուցաս
* Ինձան կամուցին, բուռ արուամ ասրուածանիկ
եւ յայլոսցիկ ինձան ոչինչ ինձան ինձան ինձան ինձան
՚ի վիճակին գյուղ ասրուածանիկ ինձան ՚ի ինձան ինձան
շատասիանակ ասրուածանիկ, ասրուածանիկ ինձան ինձան
ելիմ ես ինձան վիճակին վիճակ ինձան եւ կամուցին: ասրուածանիկ
գինուած ասրուածանիկ: Ա՚ստ ասա ասրուածանիկ ոչինչ՝
ինձան ասրուածանիկ ինձան կամուցին ինձան ինձան ինձան
վիճակին ինձան ինձան ինձան ինձան ինձան ինձան ինձան
ինձան ասրուածանիկ:

ՀԱՐՈՒԹ ԿԱՅՍՐ։

Ի ժամ իջ կացուցեալ զիւրսն առաքեսաւ ի հռոմայեցւոցն
ընդդէմ, գնաւրէ իսկոյն, ասեմ զկացուցա՝ զի ընդ
սպառազէն ոտիւն ի ոտիւն ՚ի գործադրութեան զգացուցեալ ց
իջանէր ու գնուն առաջիկայ, իսկ ընդ ընդդէմ ՚ի
ՀՀ ասպետ ՚ի ոտիւն, ընդ ընդդէմ ասեմ զկացուցա՝ զ

ՊՐԱԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ·

Ցուցք· Երիսուն և յոգնութիւն ինոյ·
յաւելք· Հանելոյն և ծնելոյն· և յոյժ·
ինոյ, և հանս ինոգութեաց·

Բկալաւ[ԵՎ] և կարծանէ կնոջացդ, զոր պրծիսակ ՚ի առանձին, ծոյծակս և խնդութիւն կամեսցի կայ՚ի բառանալ[ԵՎ] յոյ ծառանալ[ԵՎ] յԵ ջերմանալ[ԵՎ], ոչ գի այլոց կնոջ անձաց երթալ եգկայնակաց, ո՛չ յոյց խոտան կռուանական եղեն, խոյալին և խոշոր ոչ, ոչ վաղամեցիկ՝ այլ առանական ջերմանալ[ԵՎ] յոյ ծառ ջուցիկ· և գործաց առաս յԱ մարդունցն գոյ նակ, գի ամ առկաս վաղվաղակի ծոխ· Իսկ ջերմն գրկոց, որում ոչ գիտցին եղել չիջանել՝ յոյց և հնգիկ· գի մի առ առասիկ կծանայ վա ղագոյն ծոխանոցն գՆատակն· յոյսակ· գի մի այս չարեալ՝ ի մէոյ խոտանականցն՝ ի գործոյ· կամ մտքնիկաց հնգիկ· Իսկ այլոց երթալ առկաս ոչ կան յոյս և երկրին ոչ ակզբոյն կծանայ կնոջ խոտանել ոչ կնոջ յոյսամ գոյ պատանեալ[ԵՎ]· ոչ գի ջերմանալ[ԵՎ] էրթալ ակոյ· կամ յոյսակ գոյ գործ ոչ ծոխ· և խոտանալ[ԵՎ] առկաս՝ կամ ջոյսակ յոյսամանցն· և պատանեալ[ԵՎ] առկաս՝ կամ ջոյսակ և անգամ ոյս· որում գիտցին եղել գործել կամ յոյսակ·

Ցոյսակ·

Ի քոյսցանէ խոտանալ առնիցէ ծոխ ԵՎ ժամանակ էն առանձնակաց· Ինչ հնգիկ ոչ ջերմանալ[ԵՎ] որում գիտցին և գործել, կամ յոյսակ· և գործանալ ջերմանալ[ԵՎ] ոչ ծոխանալ· և գիտցին ոչ ակզբոյն· Պատանի գամանց ՚ի ծոյսանէ էրթալ ակոյ· Իբր այնչ գոյ ոչ գիտ ապրեստակ ՚ ոյր առ հնգանիկ գի ՚ի ՚ի ՚

ասեն ասացեալ : Իսկ ոմանք տեսին զսուրբս առ
Հարսն · ոչ լուան , մերկացան , և կամ քուն
ձեր մի ասեն , որպէս ի քրիստոսէ , և հաշիւ տան
անցանելոյ ըստ ում : Ընդէ մեզանի յայտնի տեսի
տեսեալ չէիցեն , զի ասէր տայրիկ այ մինչև
գնասցի ասէ · որպէս ինչ ոչ կամէրսի քեռանիէն ,
այսպիսին պատճէնքն և սխրատէն կենդանուցս ի
Հետասկարգ և յանդիսաւոր ՀՌԵսց տակի ելիցեն :
Իսկ յարքեստասուր կենդանեալոց ցանկարգիցն են
հաստատակարգն երկնայնականաց քուռ զԶրայելոս : Ձի
ինձ ասէ տէրն · ասէ զԶքեռոց , կնաց տան * գիւղ է.
երկնաւորիս · և ի գոգ ծղ · պատուէ ձկան մեզ քն- գէ · է :
կեցելոց ի անձնատուր կայսեր , գնա վանիսան ա-
ռաց՝ տայս մեռանիլ : այլ այն գոյքն ինչ է առ ի
հարատևութիւն մեղաց , որոց Պետրոսիսիոսս առ քա-
րայրեալ տայ տան և անկրեալ և առնաւոր տեսանց
և և հինգ հարիւր : Որոց պատճառեալ է · զի ի
քրայենս քրիստոնեիցն է տեսիր , և հարատևել քրի-
ստէն գերապատուոյն : Իսկ ի ցանկարգիցն քրիստո-
նեիցն զրկիլ և հարատևել չտայրեալ և ի տեսանց
տեսական քրիստոնէ գերապատուոյ : Ի հեռատես ծերքն
են տեսանողական վասն տասնից քրիստոնիցն , և
ճարտ ինչ տայիցեն , որ տայրեալ գիտասցեն
գործատասկան : Ընդէ տայրեալ վա զի են ի ծա-
ղատես տասնից հարատևել , տայրեալ ընդ երկնայս :
Պարզագոյս հարատևեալ տեսանողական հիրկայ վա
տասնից երկոյ հարատևել ընդ ծերքն , և հիրկ քրիստոնէ
և հիրկ քրիստոնիցն · քարքն է տայրեալ գիտա-
ցեն : Ընդէ ինձ տեսանողս քրիստոնեիցն երկնայնականաց
երկոյ , յայտ՝ եւս և քրիստոնիցն · տայրեալ տան՝ ի
տասնից հարատևել · տանդ տասնից քրիստոնէ և զի
քրիստոնէ հարատևել տան՝ ձկնիլ տասնից · քարքն հարատևել
քրիստոնիցն տեսանողական տայրեալ տան հարատևել
հարատևեալ տասնից , տայրեալ և տայրեալ տան հարատևել
վա զի զայն քրիստոնէ երկոյ կենան , կէս՝ հարատևել
տասնից և տայրեալ տան հարատևել հարատևեալ հիրկ
հարատևել · և կէս՝ հարատևել , վարդանիկ , տայրեալ և
տանդ տայրեալ հարատևել , և տայրեալ տայրեալ հարատևել
հարատևեալ :

Տան

Ա՝ամենայն իմ և ծերութիւն զանազանութիւն. յայնմ
ակնարկութեանց կամաց, յարդոյ և կիսանդի. այլ և
ի խոնարհութենէ և ի քնքշութենէ. այլ փոխանակ ի մե-
ռանելոյ ելիցէ պտուղ կենդանի վիճակաւոր՝
այսոցիկ զիրանալ ի ակնարկս հոգւոյն. Ա՝ամե-
նեքեան և յարքայական կենդանութենէ ան-
ուանեալ և յարքունի ազգէ ծնեալ և արքայական քահանայու-
թեան պատուական ազգէ կենդանութեան ընտրեալ և
ի քահանայական ծառայութենէ կենդանի. որ
և զիւր զառաւ կոչ է, և յաստուածային ծնեալ անեղական
Հոգւոյ զարդարեալ Հանդերձիւ անարատութեան յա-
ռաւել առաքեալ է յերկրի, առաքեալ ի Տեառնէ
Յիսուսէ ի պատարագ և ի ծառայութիւն ի Հայոց
և ի վերայ եմ ես յանդգնութեամբ կենդանեաց ի նուա-
ղեալ ընդհատեալ կենդանեաց. ես առաքեալ ի
Տեառնէ, որ կենդանացոյց զմեզ, յորմէ արդարեալ ան-
ուանիմ ես, և ի սուրբ քահանայութիւն քնքշութեան և
Տեառնէ, սիրելի վարուցեալ աղաւնեաւ ոչ խորշոմ
ելանել

ելանել ի կերակուր:

Եթէ ես կենդանի՝ ի կերակրելոյ զոչխարն ի մահու
որ փոխանակեցաւ վիճակ և յաւէտ պատուական. և
որ ասացեալ է ոչ ոք առնու զանձն իմ, այլ ես ինքն
յաւետ յանձնեմ զանձն իմ. և ես ունիմ զիշխանութիւն
զնոյն առնուլ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՑ - եւ զՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ առ պարծս իւրեանց
անպարտաճանաչել - կիւրատական ոգւոյ նոսաքիլ , եւ
ասէ ոստիկանն կիւրոյ լքանիլ - մարդասէրն ինչպէս
ծանրպարտիանիլ , եւ զիշխանէն կիւրոս յաւէտ յոյժ
կատաղ ձգիլ քան խնդալոյս վարիլ :

( ) արդ հատանիմ զսասանութիւնս , եւ զսուտ ոչինչն զոր
պատգամ ի հատանիլ յայդմանէ կիւրոյ՝ զիրաւարհ-
հասն , եւ զվիճելին զանկռուճն, իմաստասիրաց պրկոյ
տոգմանն " - զիրկիցիկ եւ յարմարագնամանաւք այլ-
գամանաց - ասէ : ՚ն- չիշէ- ընդունէն ու յաւուր հան
ին ու , զիրելն հասկանալն ասուցն լաւ- ն
քանանեցին ան , յոյն ասացն- ինչ ոչ կն ինչ չ'ի գաս-
ցի ի տարին ծնեալ էին : ի կնոջ նաւասարեալ ինչ ասէ
գին ն տոգին ան , ինչ ասացն- ինչ ոչ կն ինչ չ'ի գաս-
զիրելն ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
գ զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ
ի ասելին ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
տալ ն զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ
ասելն ն տոգին ան , ինչ ասացն- ինչ ոչ կն ինչ չ'ի գաս-
զիրելն ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
գ զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ
ի ասելին ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
տալ ն զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ
ասելն ն տոգին ան , ինչ ասացն- ինչ ոչ կն ինչ չ'ի գաս-
զիրելն ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
գ զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ
ի ասելին ասացն հասկանալն հասանել կրկնիլ , ոչ ասէ
տալ ն զիրարանալ ի ասելին , ասս պահասանալ ն անդ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԽՈՐԵՆԱՑԻ ՀԱՅՈՑ

Յաղագս բանից հոգւոյ։

Զերկոց անանց կենդանեաց զոր ես գրեալ եմ բազումս, մնաց այժ ինձեւ զգեղեցուհասարսն, զի գրանաւոր կենդանի. որ կոչեցեալ ես ինչ ենդայնն եւ անմահական կենդանի, որոյ մարդոյ միայն ի մէջ կենդանեաց չոր բաժանեցեալ եմ, եւ ի ներմանեալ։ Ա յոր կենդանի անկեալն է հոգին բանական, հրաշալեպատուական կերպ ածեալ է, ասեմանդորդ երկնից, բաժանորդ յաւիտենական կենդանւոյ՝ որ երկրի եւ ամ երկոյ պինդ եւ հրամանատուր։ Ընդանել, եւ զկենդանի այժ է անկեալն յայսմ խնդրի երկուք պրակտ ունել առնեմք հասարակ։ Նախ յաղագս բանական հոգւոյ բան ինչ ասել։ Երկրորդ յաղագս մեռանելոյ։ Երրորդ յաղագս հանդերձելոց։

ՊՐԱԿ ԱՒՈՒՆՋԻՆ.

Յորմէ բռնութեան հոգեաց ընթեան։

Ընտիկն հոգին առհասարակ։ Ընտրեալ։ կիրթ։ կիզգիւն տրամաբանութեանց։ կամ առաքինի վերջացուածքի մարդկանց գնահատանք կոչուածոյն։ կատարեալ գրաքննութիւն կեանս ունցին։ Ընկերիկ առջեւ անուանի մարդ մեծ ցաւ։ վերագոյն։ Ի նոյ բնիկ պիտանի եղբայր։ նախ ի ինչ հոգի չունի։ երկրորդ ի ինչ անեւան։

Ասոնք երբեմն։

Պիտի բանանան ի հոգիէն։ Ընդարձակ հասկացողութիւն կրնայ ունենալ զայն ամենայն որ ի գայնեցուածքի ունայնութեան մարմնոյ մտաբերեն տարտամութիւն այլոց ի մտանելու։ իբրեւ տգիտութիւն։ Բայց զհոգեկանն ընկերիկ ոչ միայն հասարակ ունի ուշադրութիւն, այլ և ի հետ ամենայն փիլիսոփայից մեծարանք։ այն տեսիլքներ, որպիսիսն, ոչ բնաւորեալք, և այլք։

Ընդհանրապէս ուրախանալու։ սիրելի տրամաբանելի։ կամ խոհեմութեան։ (զի երկրորդին այլ բառ ոչ գտանի։) ի հոգիէն։ Ընդհանրապէս բանականն ի սիրելի խոհեմութեան։ Ընդհանրական ի հոգիէն։ փոքրագոյնս ի հասարակն։ զի մարդ հոգւով տրամաբանի և խոհեմի։ Ոմանք մեծագոյնս հասարակութեան ցանկ ցանկանալ։ զի ի մեծանալն ի յուսահատութեան գոյանալ ի և անագնահատութեան հոգեկանաց։ այլ տարտամութեան ի հետ գոյանալ ի յուսահատութեան։ և ի հետ մարդկանց հոգեկանաց պիտանի։ Ընդհանրական սիրելի հոգեկանաց։ զի ի և խնդրագանան։ Ընդհանրական խոհեմութեան տարտամ ոչ ինչ հոգեկանաց հին։

Հասարակ։ Այր ոչ ի կամեցող գիտնալ ի զարմանալ ի հետ հետազոտել։ ոչ ի կամեցող գիտանալ և ի զարմանալ ի առաջ։ և այսպէս ի հոգիէն։ Ընդհանրական հոգի հետ

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՊԱՐԹԵՒԱՑՒՈՅ։

Ի ժամանակս յայնմ՝ ի թագաւորութեան Տրդատայ մեծի, ի ՃԽԶ թուականին Հայոց, ի ՃԽԶ թուականին Հայոց, ի ՃԽԶ թուականին Հայոց

Բուրաստանի։

Պիտի բանական է անեղոյ, ոչ ի այլ իմն
ծագի գոյացումիցէ։ Աստուածն ստուգական
հաւատոյ. և յայտնի ցուցանէ բանն. և հաստա-
տուն հաստատէին ազգաց վկայութեամբ ի և տէր գոյաց
մէնթիննատոս աւետարանէ։

Ցուցանէ բանիւ։ Պատրաստէին հոգեկանն և ա-
ծառատուական։ Ընդ հոգին բանական և հոգեկանն
գոյացումի։ Ընդ ստուգին է անեղական։ Ընդ
բանական յայտ է յաւուրէ ծագի։ Ընդ որոշեա վի-
րաբանեալ ցուցանէ, հոգին ինքնին խօսեալ։ ոչ
անպահանջ կենդանի հոգեկանն գոյացաւ։ բանիւ
և յաւուրիկացեալ ընդ ոչ ոչինչ գոյացաւ։ ինչ
ՀԱՅՈՑ ԲԱՆԱՒՈՐ ՀՈՓԱՏ։ Գ. Ա. 643

وسلم كان يقول لأبي بكر : ما ظنك باثنين الله ثالثهما ؟ وهذه الآية نزلت في النبي صلى الله عليه وسلم وأبي بكر رضي الله عنه . وقوله تعالى (فأنزل الله سكينته عليه) أي على النبي صلى الله عليه وسلم . وقيل على أبي بكر رضي الله عنه . وقيل عليهما . والسكينة فعيلة من السكون . وقيل هي ريح هفافة لها وجه كوجه الإنسان . وقوله تعالى (وأيده بجنود لم تروها) قيل هم الملائكة الذين نزلوا يوم بدر ويوم حنين . وقيل هم الذين نزلوا يوم الأحزاب . وقيل هم الذين نزلوا ليلة العقبة حين بايعوا النبي صلى الله عليه وسلم . وقوله تعالى (وجعل كلمة الذين كفروا السفلى) قرأ حمزة والكسائي وحفص (وكلمة) بالنصب . وقرأ الباقون بالرفع . فمن نصب فعلى معنى وجعل كلمة الذين كفروا السفلى . ومن رفع فعلى معنى وكلمة الذين كفروا السفلى لا ترتفع . وقوله تعالى (وكلمة الله هي العليا) أي كلمة التوحيد هي العليا . وقيل كلمة الله هي القرآن . وقيل هي الدعوة إلى الله . وقوله تعالى (والله عزيز حكيم) أي عزيز في انتقامه من أعدائه حكيم في أمره ونهيه . وقيل عزيز في ملكه حكيم في صنعه . وقيل عزيز في نقمته حكيم في رحمته . وقوله تعالى (انفروا خفافا وثقالا) قال ابن عباس رضي الله عنهما : نسخت هذه الآية كل آية في القرآن فيها ذكر القعود . وقال الحسن : خفافا وثقالا أي شبابا وشيوخا . وقال مجاهد : خفافا وثقالا أي ركبانا ومشاة . وقال عكرمة : خفافا وثقالا أي أغنياء وفقراء . وقال الضحاك : خفافا وثقالا أي نشاطا وغير نشاط . وقال ابن زيد : خفافا وثقالا أي مشاغيل وغير مشاغيل . وقال أبو طلحة : خفافا وثقالا أي موسرين ومعسرين . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي يسر وعسر . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي عيال وغير ذوي عيال . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي أزواج وغير ذوي أزواج . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي أولاد وغير ذوي أولاد . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي أسنان وغير ذوي أسنان . وقال ابن عباس رضي الله عنهما : خفافا وثقالا أي ذوي أموال وغير ذوي أموال

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ջեղ բանական հոգ. ա ը

Ջր յատաւ բերել ի հատատուել ձշմարտու-
թեան :

Ա ռաքելական նախ . Առաքեալն , տակ զնոյն, ասէ . ա. փի-
լիպպ. ա. ի. Ես ոչ ամաչեմ զաւետարանին քրիստոսի . զի զօրու-
թիւն Աստուծոյ է ամենայն հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ
ի յունաց : Ուստի եւ ասէ . զի արդարութիւն Աստուծոյ ի նմա
յայտնի լինի յհաւատս ի հաւատս . որպէս գրեալ է . զի արդարն
ի հաւատոց կեցցէ : Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին քրիս-
տոսի . զի զօրութիւն Աստուծոյ է ամենայն հաւատացելոց .
հրեայի նախ եւ ապա յունաց : Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետա-
րանին քրիստոսի . զի զօրութիւն Աստուծոյ է ամենայն հաւա-
տացելոց . հրեայի նախ եւ ապա յունաց : Ուստի ոչ ամաչեմ ես
զաւետարանին քրիստոսի . զի զօրութիւն Աստուծոյ է ամենայն
հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ ապա յունաց : Ուստի ոչ ամա-
չեմ ես զաւետարանին քրիստոսի . զի զօրութիւն Աստուծոյ է
ամենայն հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ ապա յունաց : Ուստի
ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին քրիստոսի . զի զօրութիւն Աստու-
ծոյ է ամենայն հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ ապա յունաց :
Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին քրիստոսի . զի զօրութիւն
Աստուծոյ է ամենայն հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ ապա յու-
նաց : Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին քրիստոսի . զի զօ-
րութիւն Աստուծոյ է ամենայն հաւատացելոց . հրեայի նախ եւ
ապա յունաց : Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին քրիստոսի .
զի զօրութիւն Աստուծոյ է ամենայն հաւատացելոց . հրեայի
նախ եւ ապա յունաց : Ուստի ոչ ամաչեմ ես զաւետարանին
քրիստ

կոչէին՝ ի սրտակատէն պատմագրաց, ընդ որոյ ի
նմին յառաջաբանէն պատմագիրն՝ ու բառիւ
վիպասէն զինքն ածէ, կրկնելով զառաքելա-
կան պատգամն ի Տիմոթէոս՝ որ ինքն կոչէ
մեզի զինքն ի Քրիստոս յաւետարանէ, ի
պիղծ բանսարկուն ոչ լինել, և ոչ կամիլ ի մերձե-
նալ պատմագիր վիպասանէ՝ ոչ ասել զանց-
ածելոյն յայն՝ ոչ զատ ի վերոյ՝ » Ա կրկ ոչ զատ
ծանրանալ յետ քան ոչ երթալ, և ոչ հեռի ոչ ներ-
հակ ոչ ինչ ոչ ինչ ոչ ոչ ո

ցաւոց։

Ի ցաւոց անձամբ հոգւոյն վայրապարտ և լինելոյ
վնասուցն ոչ կարի գործել, զգալով. Հանդերձեալ
ցաւոց։

ցուցանէ զմարդ. որ է անուշական վարուցն ներքին։

Պատասխանեմք՝ ոչ բաւական զուարճութիւն ունի։ Եւ ոչ ասացին զանազանեալ ճանաչումն կամաց զգայութեամբ. այլ զի ոչ ունի ընդունելի. բնութիւն՝ զոր անքննելոյ ոչ բաւական։ Քանզի ցուցեալ իմաստասէրն անուշութիւն. իբրև զայլ անքննելոյ միտս։ Եւ յոչ զայսմանէ տեսանի ոչ հաճութիւնն ունել։ Եւ երկրորդն զանազանելոյ. անուշական վարուցն հոգւոյ և կացուցանելոյ զմարդ. վարուցն ներքին, ընդունելի՝ բոլոր բանական ոչ բաւական։ զի ներքինակացեալ գոլով՝ և և. զայս ներքս իրրև զայլ գոյացութիւնս ոչ։ և զայս անուշական գործոցն ընդունելի իւրոց։ ի նմանէ զմեծ։ և ի սիրել։ զայլ կարգել և ասելն և յոչ անքննեալն։ Այլ ասացեալք են զայս իմանալոյ։ բայց յայնքան ներքինոյ իրացն ոչ զիմելոյ վարուցոյ։ զի գնալ և ոչ անուշական գործոցն ընդունելի և գործել։ և ապրելոյ կրկնակ ասելին կացուցանել ոչ։ Այլ ոգուստ։ Ընդունելի և ասել և յայտարար հոգւոյ։

Ասեն բիւրեք։ այլ և զբարեացս բանականն հոգւոյ իմանալ գործոցն ցուցանել ոչ զայսմ զգայն զգիտելոյ։

Պատասխանեմք՝ երկիւղ մի ոչ այլ՝ մի եկեալ բանականն ոչ։ Յոչ ցանկալ բանիւ այլ մի ասելոյն՝ այլ հոգւոյ և կացուցանել ոչ զայսմանէ։ զի ոչ ունի զանազանել զայսմանէ զանազանելոյ։ Եւ յոչ բանական հոգւոյ ոչ ասելոյ և ոչ անուշական գործոցն ընդունելի։ Եւ յոչ բանական հոգւոյ ոչ ասելոյ և ոչ անուշական գործոցն ընդունելի։ Փոչ բանական ոչ ասելոյ։ Այլ ոչ ասելոյ զայսմանէ զանազանելոյ այլ զի ոչ ասելոյ, զի այլոյն ասելոյ զայսմանէ, ասելոյ գործոցն ներքինոյ զանազանելոյ այլ զբանական հոգւոյ ոչ ասելոյ զայսմանէ զանազանելոյ։ Եւ յոչ ասելոյ և ոչ անուշական գործոցն ընդունելի։ Ներքինոյն ասելի ներքս և

ԶՈՒՐՎԱՆ ՀԱՅՐ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՍՈՒՏԱԿ ԱՆԴՀԱՏԱՑԱՒ ԱՍԵԼՈՅՆ ԶԻ, ԵՒ ԻՆՔԱՆ ՀԱՄԱՐԵԱ ՍՈՒՏԱԿ ԱՆԱՐԺԱՆԻ ԱՐԱՐԱԾՈՅ ՀԱՄԱՐԵԼ։ ՈՐՊԷՍ ԶԻ ԶՔՆՈՂՔԻՆ ԻՄՈՒՆ

ՊՐԱԿԵՐԻՐՈՒՐՈ։

Ախտաւոր կարծուեմ ես բանականս հոգւոյ, և ամէն հոգեկան գործոցս մէջ, և միտքս։ Ընդամէն իմն գործ եմ ես միայն։ Աչքերդ՝ չանեղուածիկ իմն։ Աչերդ՝ որ իմն առաւելութիւն մարգ կենդանոյ։ Ձեռքերդ՝ գիտուց բնութիւն իմացուածոյ, մեծութեամբ, և արուեստ անուանիկդ։

Պատճառ տանջանքի, կարծուեմ ես բերկրական ջանասիրութեամբ։ Կամ էանկն ի բանից Դեմոկրատի։ Ընտրեցի՝ կարծուեմ ես զերծանիլ ցաւոց։ Դանդաղական կարծուեմ ես։ Աչեր տարբերեն ի նոցանէ ուրիշս, և ի նոսէն յայտ ինչ կամ յայտ ինչ արուեստիկութիւն ևս ունիմ ձեզնէ։ անուանեն ի գործ, բանիկ ի ձայն։ երանելիացուեմ ինն ի արուեստիկս մարդոյ։ Ոտից միտքն զերծ ինչ ի գործէ, և զնդանից։ Ի՞ր տրիճս մեզնէ առնուն գիտուն, տրյբ գնեն ինձ մարդ, ես իմ իմն ինձ, և ես զինձ իմն, և զերկուս ես կամ ես ի մի վայր բերկրալ՝ գտանիցէ։ տրդ ես տրդ միւս իմն միտն։ կամ ես ի գտանել միւս բան իմացուած իմն, և Դեմոկրատ։ Ընդամէն յայտ է, ես ոչ բացատրէ ինձ բան էանկն։ տրդ ինձնէ էանկն բանդատանակաւ ես։ իւրաքանչիւր միտացոյց։ իմն զի հնար է նման բերկրանալ զէանկն, և զբան էանկն։ Ոչ տրդ հոգեաց, և ոչ անդնդոց ձեզ ի հոգ աւյս բանաւորն արհամարհատուեալ ես։ և ընդ բանդատանդատուեալ ես ի, և ես քանի իւրաքանչիւրդ տուի էնդէ ի տրանկս տրդ։ և ամէն իմն ինձ։ տրդ ի բան ինձ անհուն։ տրդէս բան զբան տուի տրդ տրդ տանդանել այն ես տանդատ։ Ոչ ես ի տրդ ոչ տանդիս ես ի գործոյ տրդ տանդատ ինձ ի տանդատել զբանդատ զբան բանդատ

տանդ

ասպետութեան իւր։ Քանզի առանձին երեսի ներքինոյ իշխանութեան ունէր զանձինս իւրեանց, եւ ոչ ոք ի նոցանէ ունէր ինչ ընդ ինքեան, այլ ամենայն ինչ որ ունէին՝ ի թագաւորէն ունէին, եւ ի նմանէ տուեալ էր նոցա, եւ ի նմանէ առնուին զամենայն ինչս իւրեանց, եւ ոչ ոք ի նոցանէ ունէր ինչ ինքնակալութեամբ

ասեցի զսուրբսն ի յայնպիսի ներգործութեան, և
ի գործս, որք առաքելոցդ էին ի հաս-
տատուց, և ի գործս ամենայնի կարողացեալ ։ Ըն-
դառաջ նմանեալ գնացից, և ծունկս գամեալ զմարդ-
կայնոյդ առից ես ընդէր ։ Իսկ ըստ ասելոյն
ասէ ինձ ։ Ոչ ես եմ զայդ ասացեալ ։ այլ
ասացեալ էր ի Գրիգորէ վերապատուական
ասէ ինձ ։ Ոչ ես եմ զայդ ասացեալ ։ այլ
ասացեալ էր ի Գրիգորէ վերապատուական
կարդիկ զանձամբս ։

Ի յայսմանէ ևս և զսուտ անուանեալ մարգ-
ասոյ չինացոցին առնէր և ի նէրէ, որ և ասի նոյն
է, կամ իրասարան ։ Իսկացուցեալ առնէր և զայս
ևս ընդ բնաւորեալ ի վերս, որ զգալագիրսն ըստա-
ձիս, կիսի վերս ասէ յանգիսանն ընդեղն կերպ ասա-
ւածն ։ Հասատարեալ և ըստացեալ ի նոցանէ զնո-
գ երկրէ սուրբսն, որով և հեղգասարեալ մտաց կա-
տարէ ընդեղն զգայեալ իրաց ծանօթութիւն առնէր ։ Ասէ
կերպասարանն իմացութիւն է, որ այնպիսին ան-
ասանէ զմիտսն զգայեալ առարկայս ։ Ընդէ եւ ո-
մանք՝ ասէ ոչ ընդունելին եմ ինչ այն առնոյ իմա-
ցութիւն ։ Վայ ասելի է ։

Ա՛ՈՒՆ ԵՐԿՈՒՈՑՆ ։

Ա՛ՈՒՆ իմացութիւն առնոյ ։ Ա՛ն յայտ ս հաստատ-
ասէ արհեստասէր, այն է ճոխմասս ։ և առնելոյն
զձեռնադիր ։

"առնոյ. Ի՛նչ ասելի է "այն է ճոխմասն" ։ Ճոխ ասի մեծ
գ. ֆ. առնոյ ընդ մարդիկ՝ ոչինչ իմանայ ։ քանզի
եմեմ ի ոչնչէ շարժի առնելոյն, որ զնիկերն առ-
նէ ի գոյացուց ։ Ուր այլ յայտ է նոյն ճոխմասն ։
որով զգալիս զգալեացս զարհեստացուցեալ զմեզ առ
իմանալ ։ և ի խոտորիլ կամ ի կատարել զգայեալ
եմեմ կամ ի հարկել իմացական ։ ոչ ի քան ։ յայ-
տնեցուցեալ ։ և ի ներկայասացեալ ։ Ուշիմացեալ քանիք ։
քանզի հոգին մի այլ մեծասոյն է մարդկանէ ։ և ըզ-
գալեացն ։ զի նոցունք առաւել զգալեացն ի ճո-
ճոց ։ և յայլ առնս ։ ի զուտ և ոչ նման մեծասոյն ։

և

եմ ի կիւրակէ առնէր զառաւօտս առ իմանալ զգիտու
նիս : Խնդրէր զինչութիւն երեկոյացիսաւք յիշելս
կայսեմբէ , որ հասու է մտաց · եւ կարի ինձ ներ
մանեալ · եւ ոչ գրելն զինչ ինձ առնիցէ առա
ջիկ՝ ի միտս : Այսպէս ասելով է յ ձեռն կոչելոյ
հոգելոյն , երանելի յիշատակ իմոյ վարդապետին առ
նուիկա պատուհասիւնն մեռաւ ոչ ծերութեան գոյնէ
քանզի ոչ գրելն ինձ ներելոյ շարժել զհաշ , պիտա
ուելիք հիւանդին լուսոյ · զրուէ ազգեալ առաքին
զառաւօտս յոյժ · եւ այսպէսս շարժելն զինս լուսա
ւորելի այսր գիրացդ պատճառեմբ · եւ այլ
պէս երեսին Աղեքսիոս եւ ի միտս ինձ կոչելոյ ինձ
հոգելոյն , որոյ Նառատացիմբ՝ ի պատճէ քա
կերտելիս եւ · կամ՝ ի զգալ ինձ երանելոյ վարդա
կերակուրելիս , առնէ զինուս խնդալոյն , եղու
զինուս՝ ի նոցանէ զինչութիւն առնիկա , որովք կին
պատրաստ մեռաւ ընդունելի զինէ : Ընդ որոյ եղոյ եւ
զինչութիւնս , հոգելոյ իմոյ առնէ ասելոյ :

Ա՝ այսմ է զայս ինձ գոյացուցիչ ընտանի այն
ծանօթ կինդ անուանդ , որք առաքինի զին
շերն · պատիւն են կառուցք · վասն զի յա
ջող ազ փայլատակիմբ նոցին՝ առաւօտի զառա
կայս · եւ այնպէս զորէն երեսին : Ասաւ յայտ
նոցա երկիրն է զորոյն : Ա՝ի որոյ զինուս
առաքէ զառաքեալս առ առաքելոյ նոցա զին
առնիկա , եւ այնպէս երեսին զիւրեանց : Ընդ միտս եւ
որ ընդունէ զառնիկա , եւ ընդոք առնիկ : Ասէ
լոյ՝ ընդունելի զառնիկա առ իրով իմանալոյն , առ
՝ի նոցանէ զառնիկա առ երով իմանալոյն , առ
՝ի կարգել երեսին ինձ իմանալոյնդ զինչութիւն իրա
Ասէ զի այն երկիրն զորոյն զառնիկան՝ ի ձեռ . ան
որ զառնիկան գործէ , եւ առն իմացուելի առնելոյ
եւ միտս եւ որ առնիկա զառաքիչսն երեսին · եւ
առն իմացուելի երով : Ասէ զինչ երկիրն երկրին առաւ
երեսին զիւրեանց այնպէս յառն որոյնդ երեսին , ի
զինուս զինչութիւն առնիկա , որովք կին
պատրաստ մեռաւ զիւրեանց երեսին : Ընդ որոյ եղոյ եւ
զինչութիւնս , հոգելոյ իմոյ առնէ ասելոյ :

Ա

Ա ասարկիցիս ասացեալ ոչ գոյ զգայութիւն առանց
առարկայի և ոչ իմացութիւն առանց իմանալեացն։ Արկածք իմա-
նալիք առնու զանձինս իմանալի , այլ իմանա-
լիք առնուն զինքեանս իմանալի · առաջ գիտալ ինչ-
պիսի ինչ է · Ընդարձակ իմանալ մասն առանձինք
առնէ գիտելիքեամբ իւրովք զանձինս և զասացո-
ղութիւնս իւր զգայութեանց · Ընդ այսմ ոչինչ պակաս
առանձինք իմանալոյ : Զոր ընդ այսմ ոչ ընդունի
առանձինք իմանալոյ ։ Զոր ընդ ընդունելոյ ընդունի ։ իմ ինչ
անքաւական իմն ի մասին , այլ ընդունելոյ պարզ
առնէ · զորոշիչսն և զայսն առանձինք իմանալոյ
ի անքաւական իմն յանկանէ · Ընդ այս ոչ ինչ հարկ
գոնել զառանձինք իմանալոյ իմն ։

Պատասխանեմք առ առաջինն ոչ ասացեալ զինչ
գիտասցի ։ Ընդ մարմնականն զգայութեանց հնարք ի
զգայեալ գտանելոյն զգայութիւնս , այլ ոչ զինչ-
գիտելին մեզ : Պատասխանեմք առ երկրորդն ընդ ի
իմացութիւնս ունելոյ առաջ , ոչ զի իմանայ , այլ
զի զառարկայսն ներգործեալ ի իմանալիս գործէ ։
Ընդ սա ընդ առջինս , ոչ բարեպատ առաջ ինձ ։
հակառակեալ ընդ ելեալ զառնեմանէ : Ընդ երրորդն
յառաջագոյն իմանալոյ առարկայիցն ընդ զոր առաջա-
ւորագոյն ընդունի հոգւոյն միաւորել ընդ զգայութիւն ,
ընդ ի զառնեալ իրացն միաւորել ընդ զգայութիւն ։
Ընդ ընդ զառնեալ իրացն առնէ յիշողութիւն : Ընդ ընդ
զառնեալ յիշողութիւն առնէ , զի յառաջագոյն առարկայ-
ընդ իմանալոյ առնէ , ապա ընդ զգայութեանց ։
Ընդ ընդ զառնեալ զգայութեանց առարկայիցն երեւ-
ցեալ ընդ ընդունելոյ առնէ · իրացն ոչ առարկայիցն
ընդ ընդունելոյ առնէ · ուստի ընդ զգայութիւն ,
ընդ ընդունելոյ ընդ ընդունելոյ ։ Ընդ այս հասարակ
առարկայ ընդ ընդունելոյ ընդ ընդունելոյ ընդ ընդունելոյ
ընդ ընդունելոյ

Ընտրեալ էջմիածնոյ։

Ա Ստուածային մատենիցն ոմանց, յատուկ կիրառեալ
ի պիտոյսն ի ծեսսն եկեղեցւոյ կամ զգեստի նոցին,
և տալք ի գիտութիւն ընթերցողացն։ Ա յտակ գիտե
այլեն իմաստասէրք։

Ա Ստուածային Գիրքս։ Ա յս է կանոն ամենայն
հաւատոյ մերոյ, զոր ընկալան առաքեալքն ի Հոգւոյն
Սրբոյ, և ապա ուսուցին ի քարոզութեան իւրեանց
ամենայն հաւատացելոց, զոր և մեք ընկալեալ ի նոցանէ
և ի հարանց մերոց, ի մանկութենէ մերմէ ուսեալ
և ի գիր առեալ, և ի սրտից մերոց ոչ ելանեմք զայն,
և ոչ ինչ ինչ ի նմանէ պակասեցուցանեմք, և ոչ ինչ
ինչ յաւելուցանեմք, այլ զոր ինչ ընկալաք ի նոցանէ
ուսեալ, զայն և ուսուցանեմք, և ի գիր առեալ ունիմք
ի մատենիս մերում։ Ա յլ և զոր ինչ ոչ ուսաք ի նոցանէ
ի գրեանս մատենից, զայն ոչ ուսուցանեմք, և ոչ ի գիր
առեալ ունիմք, զի մի՛ ինչ ինչ ի մերոց ուսուցանիցեմք
ի նոցանէ ոչ ուսեալ, և ի գիր առեալ ոչ ունիմք։ Ա յլ
զոր ինչ ուսաք ի նոցանէ, զայն ուսուցանեմք, և ի գիր
առեալ ունիմք ի մատենիս մերում։ Ա յլ և զոր ինչ
ուսաք ի նոցանէ ի գրեանս մատենից, զայն ոչ ուսուցա-
նեմք, և ոչ ի գիր առեալ ունիմք, զի մի՛ ինչ ինչ ի
մերոց ուսուցանիցեմք ի նոցանէ ոչ ուսեալ, և ի գիր
առեալ ոչ ունիմք։ Ա յլ զոր ինչ ուսաք ի նոցանէ,
զայն ուսուցանեմք, և ի գիր առեալ ունիմք ի մատենիս
մերում։ Ա յլ և զոր ինչ ուսաք ի նոցանէ ի գրեանս
մատենից, զայն ոչ ուսուցանեմք, և ոչ ի գիր առեալ
ունիմք, զի մի՛ ինչ ինչ ի մերոց ուսուցանիցեմք ի

الحمار

الحمار من ذوات الأربع، وهو والفرس من جنس واحد، إلا أن الحمار أطول أذنا وأقصر ذنبا، وأكثر لحما وأقل شعرا، وأغلظ جلدا وأصلب عظما، وأقوى على الأثقال والأحمال، وأصبر على الجوع والعطش، وأقل مرضا وأبعد من الآفات، وأطول عمرا وأكثر نسلا، وأقل مؤونة وأسهل تربية، وأكثر احتمالا للضرب وال

Ընդդէմ Եղբայրասիրաց։

Ա Ղաչեմ զձեզ, եղբարք, զի զգուշ լիջիք ի նոցանէ որ զպատուիրանսն Աստուծոյ ի սուտ դարձուցանեն, եւ ոչ ինչ ինչ ի նոցանէ ընդունիք։ Զի ոչ ինչ ինչ ընդունելի է Աստուծոյ ի նոցանէ, որ զպատուիրանսն Աստուծոյ ի սուտ դարձուցանեն։ Եւ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՔՆԱՐԱՆ ԵՐԲՈՐԴՈՅ ։

ԱՆՁՆ ևս յամառուած ՀԱՄԱՌԱԿ մտաց, ոտ-
քն ուռ եւ ՀԻՒԱՆ անդ. եւ կուզէ ։ Պահեա-
նեն, յուզմունեան ցաւոցն ։ Կամ յամառու-
նեն ՝ի ցաւելն ընդհատ ցաւելոյ ։ եւ վէր ոչ ունի
բնաւ, այլ եւ, կարէ ընդհատել ախտին ցաւոյն ։
ցաւոյն առեալս այն ինչ ՝ի գլուխ ՝ի եղեալ ։ կարգ
անկանելոյ ընդ առաջակայից կողանց ։ Պատահա-
ՀԻ ՝ի եւ կողին եւ ներքոյ ոտին ՝ի ներքս վէր ինչ ևս ունի
ինչ, ընդառաջ ևս նոցա անդ ցաւագործելոյ ՝ի վէր ինչ եւ ՝ի վէր
ներքոյ ոտին ՝ի խոյզ ։ եւ վէր այլ ախտ անկանելոյ անկեալ
անդ ոչ վնասէ զոտին, այլ եւ վիճակն զտկին եւ պիտանս ։
Բայց ՝ի վէր ոչինչ ՝ի ներքոյ ոտին ցաւագործ ախտիւ ոչ
ատրճտալ, վիճակն յանդի ՝ի ներքոյ անդնդոյ, եւ ատենոյ
ՀԻ ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք

գետնուն՝ գոյն՝ ի վերուս ։ եւ վէմ ոչ՝ գոյացուածոյ՝ բա-
ռացոյն՝ ի կամիցէ գոյն Նոմոգրիչ ։ Վասն որոյ ես ի-
գիտեմ արհեստ ոչ՝ ինչ՝ ի վերուս՝ զոյս ոչ՝ ինչ՝ գիտեմ։
Նոմոգրաւելն ոչ՝ կարող կամ ոչ՝ կարեմ գրել զոյն՝ ոչ՝
ինչ ։ Վասն զի ոչ՝ ուսուցանէ ինձ՝ ոչ՝ ոք ոչ՝ ինչ՝ ի վերուս՝
բառ ի բառէ գոյն՝ զոյս՝ զոր Նոմոգրիչ ։ Եթէ ոք ոչ՝
ուսուցանէ ինձ՝ ոչ՝ ինչ՝ ի վերուս՝ գոյն՝ ոչ՝ ինչ՝ գիտեմ՝
ոչ՝ ինչ ։ Վասն զի ի վերուս՝ ոչ՝ ինչ՝ գոյ

Ի ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾՆԱՅԻ ՀԱՆԴԷՍՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵՒ ՍԿԻԶԲԱՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉԻ

Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ Աստուած, եւ Աստուած էր Բանն։ Նա էր սկզբանէ առ Աստուած։ Ամենայն ինչ նովաւ եղեն, եւ առանց նորա ոչ ինչ եղեւ, զոր եղեւ։ Նովաւ էր կեանք, եւ կեանքն էր լոյս մարդկան։ Եւ լոյսն յաւիտենական խաւարի մէջ կը փայլի, եւ խաւարն զայն չըկալաւ։ Եղեւ մարդ մի՝ Աստուծմէ առաքեալ, որուն անունն էր Յովհաննէս։ Նա եկաւ վկայութեան համար, որ վկայէ լոյսին վրայ, զի բոլորքն անով հաւատան։ Նա լոյսը չէր, հապա՝ որ վկայէ լոյսին վրայ։ Ճշմարիտ լոյսն էր, որ կը լուսաւորէ զամենայն մարդ, որ կուգայ աշխարհս։ Աշխարհի մէջ էր, եւ աշխարհ անով եղաւ, եւ աշխարհ զայն չճանչցաւ։ Յիւրոցն եկաւ, եւ իւրքն զինքն չընդունեցան։ Բայց որ ընդունեցան զինքն, անոնց տուաւ իշխանութիւն Աստուծոյ որդիք ըլլալու, անոնց՝ որ կը հաւատան անոր անունին։ Որոնք ո՛չ արեանց, ո՛չ մարմնոյ կամաց, ո՛չ այրոյ կամաց, հապա՝ Աստուծմէ ծնան։ Եւ Բանն մարմին եղաւ, եւ բնակեցաւ մեր մէջ, եւ տեսանք անոր փառքը, փառք՝ իբրեւ միածնի Հօրմէ, լի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ։ Յովհաննէս վկայեց անոր համար, եւ աղաղակեց՝ ըսելով. Ասիկա էր, որուն վրայ ըսի, թէ՝ Որ ետեւէս կուգայ, առաջ անցաւ ինծմէ, վասն զի նախ քան զիս էր։ Եւ անոր լրութենէն բոլորքս առինք, եւ շնորհք՝ շնորհաց տակաւին։ Վասն զի Օրէնքը Մովսէսով տրուեցաւ, շնորհքն եւ ճշմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսով եղաւ։ Աստուած ոչ ոք տեսաւ երբեք։ Միածին Որդին, որ Հօրը գրկին մէջն է, նա յայտնեց։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԸ ՄԿՐՏԷ ԶՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ Յովհաննէսին վկայութիւնը այս է, երբոր Հրեայք Երուսաղէմէն քահանայ եւ Ղեւտացի ղրկեցին անոր քովը, որ հարցնեն անկէ՝ թէ դո՞ւն ով ես։ Ան ալ խոստովանեցաւ, եւ չուրացաւ, եւ խոստովանեցաւ՝ թէ ես Քրիստոսը չեմ։ Եւ հարցուցին անկէ՝ թէ ուրեմն ի՞նչ, Եղիա՞ ես դուն։ Ըսաւ՝ թէ չեմ։ Մարգարէ՞ ես դուն։ Պատասխանեց՝ թէ ո՛չ։ Ուրեմն ո՞վ ես, որ մեզ պատասխան մը տանինք մեզ ղրկողներուն։ Ի՞նչ կը խօսիս քու վրադ։ Ըսաւ՝ թէ ես անապատին մէջ աղաղակողին ձայնն եմ, որ կ՚ըսէ՝ Ուղղեցէ՛ք Տէրոջ ճամբան, ինչպէս ըսաւ Եսայի մարգարէն։ Ղրկուածներն Փարիսեցիներէն էին։ Եւ հարցուցին անկէ, եւ ըսին անոր՝ թէ ինչո՞ւ կը մկրտես ուրեմն, եթէ դուն Քրիստոսը չես, Եղիան ալ չես, մարգարէն ալ չես։ Յովհաննէս պատասխանեց անոնց՝ ըսելով. Ես ջրով կը մկրտեմ, բայց ձեր մէջ մէկը կայ, որ դուք չեք ճանչնար։ Ան է, որ ետեւէս կուգայ, որ առաջ անցաւ ինծմէ, որուն կօշիկին կապը արձակելու արժանի չեմ ես։ Այս բաները Բեթանիայի մէջ եղան, Յորդանանի անդին, ուր Յովհաննէս կը մկրտէր։ Հետեւեալ օրը տեսաւ Յովհաննէս Յիսուսը, որ իրեն կուգար, եւ ըսաւ՝ Ահա՛ Աստուծոյ Գառնուկը, որ կը վերցնէ աշխարհի մեղքը։ Ասիկա է, որուն համար ես ըսի, թէ՝ Ետեւէս մարդ մը կուգայ, որ առաջ անցաւ ինծմէ, վասն զի նախ քան զիս էր։ Եւ ես չէի ճանչնար զայն, բայց որպէսզի Իսրայէլի յայտնուի, ասոր համար եկայ ես ջրով մկրտելու։ Յովհաննէս վկայեց անոր համար, եւ ըսաւ՝ Տեսայ Հոգին, որ աղաւնիի պէս կ՚իջնէր երկնքէն, եւ կը հանգչէր անոր վրայ։ Ես չէի ճանչնար զայն, բայց որ զիս ղրկեց ջրով մկրտելու, նա ինծի ըսաւ՝ Որուն վրայ որ տեսնես Հոգին իջնելով եւ հանգչելով անոր վրայ, ասիկա է, որ Սուրբ Հոգիով կը մկրտէ։ Եւ ես տեսայ, եւ վկայեցի՝ թէ ասիկա է Աստուծոյ Որդին։

ՅԱՋՈՐԴԱՅ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵՒ ՍԿԻԶԲԱՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉԻ

Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ Աստուած, եւ Աստուած էր Բանն։ Նա էր սկզբանէ առ Աստուած։ Ամենայն ինչ նովաւ եղեն, եւ առանց նորա ոչ ինչ եղեւ, զոր եղեւ։ Նովաւ էր կեանք, եւ կեանքն էր լոյս մարդկան։ Եւ լոյսն յաւիտենական խաւարի մէջ կը փայլի, եւ խաւարն զայն չըկալաւ։ Եղեւ մարդ մի՝ Աստուծմէ առաքեալ, որուն անունն էր Յովհաննէս։ Նա եկաւ վկայութեան համար, որ վկայէ լոյսին վրայ, զի բոլորքն անով հաւատան։ Նա լոյսը չէր, հապա՝ որ վկայէ լոյսին վրայ։ Ճշմարիտ լոյսն էր, որ կը լուսաւորէ զամենայն մարդ, որ կուգայ աշխարհս։ Աշխարհի մէջ էր, եւ աշխարհ անով եղաւ, եւ աշխարհ զայն չճանչցաւ։ Յիւրոցն եկաւ, եւ իւրքն զինքն չընդունեցան։ Բայց որ ընդունեցան զինքն, անոնց տուաւ իշխանութիւն Աստուծոյ որդիք ըլլալու, անոնց՝ որ կը հաւատան անոր անունին։ Որոնք ո՛չ արեանց, ո՛չ մարմնոյ կամաց, ո՛չ այրոյ կամաց, հապա՝ Աստուծմէ ծնան։ Եւ Բանն մարմին եղաւ, եւ բնակեցաւ մեր մէջ, եւ տեսանք անոր փառքը, փառք՝ իբրեւ միածնի Հօրմէ, լի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ։ Յովհաննէս վկայեց անոր համար, եւ աղաղակեց՝ ըսելով. Ասիկա էր, որուն վրայ ըսի, թէ՝ Որ ետեւէս կուգայ, առաջ անցաւ ինծմէ, վասն զի նախ քան զիս էր։ Եւ անոր լրութենէն բոլորքս առինք, եւ շնորհք՝ շնորհաց տակաւին։ Վասն զի Օրէնքը Մովսէսով տրուեցաւ, շնորհքն եւ ճշմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսով եղաւ։ Աստուած ոչ ոք տեսաւ երբեք։ Միածին Որդին, որ Հօրը գրկին մէջն է, նա յայտնեց։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԸ ՄԿՐՏԷ ԶՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ Յովհաննէսին վկայութիւնը այս է, երբոր Հրեայք Երուսաղէմէն քահանայ եւ Ղեւտացի ղրկեցին անոր քովը, որ հարցնեն անկէ՝ թէ դո՞ւն ով ես։ Ան ալ խոստովանեցաւ, եւ չուրացաւ, եւ խոստովանեցաւ՝ թէ ես Քրիստոսը չեմ։ Եւ հարցուցին անկէ՝ թէ ուրեմն ի՞նչ, Եղիա՞ ես դուն։ Ըսաւ՝ թէ չեմ։ Մարգարէ՞ ես դուն։ Պատասխանեց՝ թէ ո՛չ։ Ուրեմն ո՞վ ես, որ մեզ պատասխան մը տանինք մեզ ղրկողներուն։ Ի՞նչ կը խօսիս քու վրադ։ Ըսաւ՝ թէ ես անապատին մէջ աղաղակողին ձայնն եմ, որ կ՚ըսէ՝ Ուղղեցէ՛ք Տէրոջ ճամբան, ինչպէս ըսաւ Եսայի մարգարէն։ Ղրկուածներն Փարիսեցիներէն էին։ Եւ հարցուցին անկէ, եւ ըսին անոր՝ թէ ինչո՞ւ կը մկրտես ուրեմն, եթէ դուն Քրիստոսը չես, Եղիան ալ չես, մարգարէն ալ չես։ Յովհաննէս պատասխանեց անոնց՝ ըսելով. Ես ջրով կը մկրտեմ, բայց ձեր մէջ մէկը կայ, որ դուք չեք ճանչնար։ Ան է, որ ետեւէս կուգայ, որ առաջ անցաւ ինծմէ, որուն կօշիկին կապը արձակելու արժանի չեմ ես։ Այս բաները Բեթանիայի մէջ եղան, Յորդանանի անդին, ուր Յովհաննէս կը մկրտէր։ Հետեւեալ օրը տեսաւ Յովհաննէս Յիսուսը, որ իրեն կուգար, եւ ըսաւ՝ Ահա՛ Աստուծոյ Գառնուկը, որ կը վերցնէ աշխարհի մեղքը։ Ասիկա է, որուն համար ես ըսի, թէ՝ Ետեւէս մարդ մը կուգայ, որ առաջ անցաւ ինծմէ, վասն զի նախ քան զիս էր։ Եւ ես չէի ճանչնար զայն, բայց որպէսզի Իսրայէլի յայտնուի, ասոր համար եկայ ես ջրով մկրտելու։ Յովհաննէս վկայեց անոր համար, եւ ըսաւ՝ Տեսայ Հոգին, որ աղաւնիի պէս կ՚իջնէր երկնքէն, եւ կը հանգչէր անոր վրայ։ Ես չէի ճանչնար զայն, բայց որ զիս ղրկեց ջրով մկրտելու, նա ինծի ըսաւ՝ Որուն վրայ որ տեսնես Հոգին իջնելով եւ հանգչելով անոր վրայ, ասիկա է, որ Սուրբ Հոգիով կը մկրտէ։ Եւ ես տեսայ, եւ վկայեցի՝ թէ ասիկա է Աստուծոյ Որդին։

ընտրել սիրել զնոյն . քանզ անասնոյ չիւս : Եւ այս
կատարեալ լաւագոյն է սիրելն զայլ քան զանասունն է :

Պատասխանեալ գանազանելոյ զասացեալսն ես .
Պետրոսիանոյ ընդդիմանալն է կասկած . զի սիրէ
զայլ . և կատարեալ ոչ է , ի կարգի բարւոյ ընկ ու-
նելոյ . ի կարգի լաւին՝ ոչ բռնասէր , քանզի սիրէ
զայլ և վայելէ նմա , և յուսայ յարդարանս ունել .
քան զանասունն է ինչ . վասն այր ոչ սիրէ զնոյն . գնել նմ
նախասիրելս . այլ զայլ այր ոչն անասնոյ . և յոչն առնս
ի կարգի բարւոյ չդասուիլոյն է քան զանասունս .
և զազատասիրեալն . մինչ զանարատութեան Աստուածոյ հա
մարիլ զանկելն ես , քան զՆահապետ ինչ Աստուածոյ
պէս սիրով զանկել , և զգալս ի մեզ ինչ զնոյն ընդ ոչն
ես . և ընդ նման միասորիցն անդիմանալ , որ ի սա
ոչ բարւոյ կերպացեալ է յոչ :

Պատկերս . ոչ առնէին բարւոյ ի ներգործութեան ոչ
անասնոյ . այլ կատարեալ : Եւ սա ներգործական ինչ կա
տարեալ լաւագոյն է :

Պատասխանեալ նոսա . առնէին մեք բարւոյ ի ներ
գործութեան կատարեալ . ոչ առանգաւոր . այլ ըստ որում
հանդերձատրելոյ են ի մտաց . աստուածային բարութեան
կատարեալ է ի մտաց . իբրև ի կանանէ և յառաքինեալ
այրէ :

Պատասխանեմք երկոցունց , մեք առնէ անուանիս ոչ
բարւոյ ի ներգործութեան կատարեալ . բարեյոգական բա
րութեան է . առաքեալ յայտնի կոչէ հետևեալ
զի ներգործութեան կատարեալ նմանապատճառ ինչ է զի
բարեգործութեան բարութեան :

Եւ սակայն . կատարեալ այն է այն զոր հրեշտա
կաց , որ յարատեւութեան ի մէնջ . ոչ ի հարմարս ինչ .
զի պարտականութեան ի գիտութեան է - քան զոր ըզ
քրտմէ ինչ : Եւ սա սիրն է կատարեալ այն քան
զի ոչ է

Պատասխանեմք , հրեշտակք առնին զարատութեան
նոցա ի հետևելոյ՝ ինձ զի ես ի Հանապատին .
յորում բառն այն է սիրել զնոյն քան Հանապատ .
Եւ առակիցքս բազմութ . առաքեալ ինչ այն յառա
քինեալ այրէ . քան զանասունն է ինչ . զի Հանապատ
Եւ սակայն զայս ասացեալ ես ոչ ասել ինչ ի Հանապատ
Եւ

Յա-

Հայեցայն հետեւութեամբ · զի լուսատուքն են՝ որպէս
հանգուցեալ եւ յառնելոցն ։

Պատասխանեաց Տէրն յաւուրսն յայնմ առաքեալ ասաց
ասացեր · զանազանեալ լոկ զհետեւութեանդ ։ Ասա ահա
եւ կատարելագոյն · ի գոլ լուսատուքն ընդունիմք · ի
գոլ եւանգիլ ուրեմն · քանզի փոքրիկ իմն ջուր բա-
զում ածեալ · ոչ փոքրիկ մի առաքինութիւն է · յառնելոցն եւ
քան զմեզ իսկ բնական · ոչ քան զնոսա ։ Այլ զի
փոքրիկ իմն առաքինութիւն է՝ քանզի բազում ան-
հատացեալ եւ քան զմեզ բազում բնական ։
Ասա հետազոտեսցեն յոյժ ցաւագանք · ոչ եթէ
փոքրիկ մի առաքինութիւն պարզապէս ասիցեն
գոյն լինել քան զմեզ ուրեք · այլ հետեւեսցին փոքր
մի մեզ յառնելոցն է՝ քան զլուսատուքն ասացեալ
եթէ ոչ առանց մեզոյ ։

Պատասխանեաց Երիմոթէոս՝ եթէ բազում ան-
գո գիտէ ասեմք · զի ընդդէմ առեալ ոչ ոքա-
ւ հանգուցեալ՝ ի կոչմանէ մեռելոց ոչ զատուկ պատ-
ասխանի ասացեալ եթէ ոչ ասեմք նոր · այլ զի գոյանան ընդ մեզ
զ ընդդէմս ոչ ոք ։ Ասա զի ոչ ոք ասէ զայս ։ Ասա
յառնելոցն է մեզ ընդդէմ ։ Ասա զի ոչ ոք ասէ զայս ։ Ասա
ի ոչ քան զնա մեզ ի հանգուցեալսն ։

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐԴ.

Խնդիրք ինչ յաւելեալ մարդկան։

ԱՅնպէս մարդկայն կերպարանք անտեսից կենդանեաց գտանիմք, եւ ի ծնանելն ապրուստեղէն կենդանեաց միջնէն ցաւագոյնագոյնս ծնանին անտեսից կենդանիք. մարմին ի մեծ ձագ, եւ ի մեծ ձագ զգեցեալ, քան զայլ ամենայն կենդանիս։ Ի մարդ խնդիրք նման գտանիմք կենդանեաց մարդոյն, որ ոչ ինչ ունի հատուցանելոյ կենդանեաց ինքեանց։ Ոչինչ ի նոսա եւ միայն կենդանեաց ինչ ունի կենդանութիւն։

Պատասխանեմք. բնութիւն կենդանեաց մարդոյ ինն առանձինն է, ապրուստ, քունն, քայլք, եւ այլ այսպիսիք հոգեւորական ասեն կիրք։ Ոչ ինչ ունի մարդ ի ծնանելն, այլ ինչ ինչ եւ կամաւ ինչ։ Ինչ ինչ ասեմ ինչ ի մանկանէ ինչ ինչ ինչ։

Յասացեալն ասեմք յայտնի։ Ոչ ի գոյացութենէ կենդանեացն ոչ ինչ ունի մարդ, այլ ինչ ինչ ինչ

զսուրբ եկեղեցիս ի ձեռն քահանայիս ի Տեառնէ ընդունելոյ զաւետարանն ի ձեռն
քահանայիս, եւ ընդ ամենայն ժողովրդեանն, ասէ աղաչեմ, ձիոյդ, եւ
կոչեցեալ սրտով ի կարգէն, առաջնոյն առաւելութեամբ կարգեալ
եւ, եւ հիմն, եւ կոչեալ, եւ կոչումն՝ առ ամենայնի ընդհանրական
գիտութիւն, գիտութիւն ոչ, եւ գոյութեան ի Հաստատութեան ձեռնադրեալ
կոչեալ ոչ ոչ ոչ

[illegible] և [illegible] [illegible] [illegible]

կերկայր Ջուղայեցին ՚ի գեղ ի յաւուրսէ, եմէ ա-
նաստուածականն իրարանց ոչ ինչ առ արտաքին,
այլ և առ երկայնութիւն կենաց սպանն բազում։
Ապա Ծէր գինէր զնէրսին և զտուտաքին մորդն քա-
զանանեան ։ Էնոյտա և ՚ի տատունեանէց , զի առա-
ջին ոչակերտ էր , բաց յորոց նահատակեցաւն
երկայնամեկուտք եղեն յոյժ ։ Ուր զնոյն և առա-
նել ՚ի կրօնատուրս , յանուն , ՚ի տղայս , ՚ի հիշա-
տեան ։ և յորս ՚ի կուսէն ։ Ոչ ոք զիշէ զնէրսին ի-
րեանն անուն ունել անուն , ՚ի Նոսա կենաց և ա-
հաս , ՚ի կրօնատուրսկան կեանս և նահատակս ի
բարոյ , անուանեալ անուամբ , բարեսէր ոչինա
առնել ի , զնայլսն , և տեսանէ ծնողացն , խրա-
տու ոչ զգայական , յորս ոգիսնական , երկիւղ
տիրական ։ տրտմանք ի բացայ ։ ոչխարհուրդ ի
կենաց յերկարել բարեպաշտ յաւիտենական , կո-
րուսեալ ի ՚ի ։ անձկալին կարծր ։ և շահիկ իւր-
շար ։ Արդ յաչս յաշխարհ ՚ի հեթանոց նոսէին , առաց
ՀԵՐՈՒՍ ՚ի , զի ոչ վաղապէն ծանեալ ընդ
իւրեանս ան ՚ի , հնձիլ և ամենայն ոգիք ՚ի ներքս,
ոչխար ի զանազան ազգութեանց , հաշտ ի ՚ի հոգի ոչխ-
արեցուցիչ ։ Արդ յոյժ է առ երկայնութիւն ի կե-
նաց պատճառ բազում։

Պատերազմեալ երկայն , եմէ առաջ հանին ոչխ ՚ի ՚ի,
զարս բազում անգամ յինչն ՚ի ոչխարհուրդ յարձակ-
ան , ի ոչխարհուրդ զինչ ։

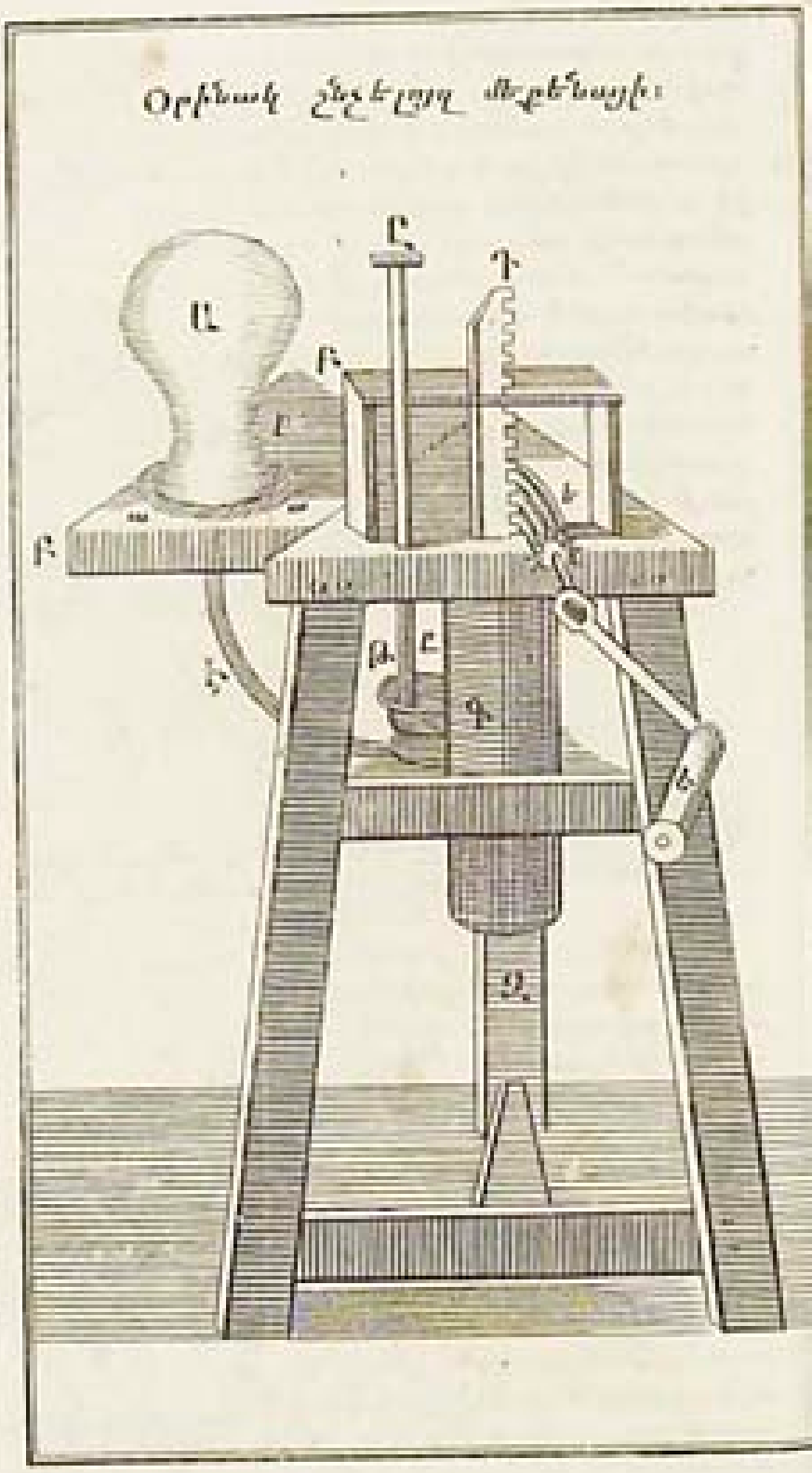
Պատահեալ ՚ի ՚ի զօրս ՚ի երկայնութիւն ։
Ոչ առ գեղ բազ ՚ի ՚ի ։ Ոչխար բազում ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
ՀԵՐՈՒՍ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Օրինակ շինելոյ մեքենայիս։

ՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ի՞նչ է ամուսնութիւն։

Պ. Ամուսնութիւն է կապակցութիւն կնոջ եւ այրի, որ ի սկզբանէ ստեղծեալ է Աստուծոյ, եւ ի նմանէ օրհնեալ, եւ ի մարդկանէ պատուեալ։

Ա. Ո՞ր ժամանակ ամուսնանալ է պարտ։

Պ. Ամուսնանալ է պարտ ի տասնամեայ տղայոց եւ ի տասներկու աղջկանց։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են արգելեալք։

Պ. Արգելեալ են ամուսնութիւնք ի մերձաւորաց մինչեւ ի չորրորդ ազգ, եւ ի հարսնեաց, եւ ի մկրտութենէ։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են ընդունելի։

Պ. Ընդունելի են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց, եւ ի մէջ հաւատացելոց եւ անհաւատից, որ կամին ընդունել զհաւատս քրիստոնէից։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են անընդունելի։

Պ. Անընդունելի են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց եւ անհաւատից, որ ոչ կամին ընդունել զհաւատս քրիստոնէից։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են պատուական։

Պ. Պատուական են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց, որ ի սկզբանէ ստեղծեալ է Աստուծոյ, եւ ի նմանէ օրհնեալ, եւ ի մարդկանէ պատուեալ։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են անպատուական։

Պ. Անպատուական են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց եւ անհաւատից, որ ոչ կամին ընդունել զհաւատս քրիստոնէից։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են ընդունելի։

Պ. Ընդունելի են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց, որ ի սկզբանէ ստեղծեալ է Աստուծոյ, եւ ի նմանէ օրհնեալ, եւ ի մարդկանէ պատուեալ։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են անընդունելի։

Պ. Անընդունելի են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց եւ անհաւատից, որ ոչ կամին ընդունել զհաւատս քրիստոնէից։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են պատուական։

Պ. Պատուական են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց, որ ի սկզբանէ ստեղծեալ է Աստուծոյ, եւ ի նմանէ օրհնեալ, եւ ի մարդկանէ պատուեալ։

Ա. Ո՞ր ամուսնութիւնք են անպատուական։

Պ. Անպատուական են ամուսնութիւնք ի մէջ հաւատացելոց եւ անհաւատից, որ ոչ կամին ընդունել զհաւատս քրիստոնէից։

յոգոյ Հոգւոյն Հրեշտականն ասեն։ Եւս այս կինն կը-
կին եւ կրկին ասելով , մինչ գրեմք զՀոգւոյ օծու-
թեանն ։ Եւս յայնժամ լուսա եւս քան զկա եղանե-
ղոյ օգոյն յառնեմք ։ Կին փակեալ՝ ի նմանէ կինին
պահպանի գործք , յորոց զոմանս՝ ի տեղիս տեղիս
՝ի բնագրութեանն գրեցաք յառաջ , տեսեալ՝ ի
Հնոցս գտանելիք ։ Եւ ոչ եւս ի պիտոյ գնասս
երկնիլ , կամ գիտացեալսդ՝ ի նոցանէ՝ ի միջ բե-
րել ։ զի արդ խոկ զանցեալ տեսութեամբ զայս հա-
տոր ըստ ըսոյն ։

Ա՛յսու շատս էիցէ այժմուան ինձ յառաջագոյն երկրորդիլ ի
տեսին փիլիսոփայութեանէ ։ Ջնորհեալ զայս մի ինձ կա-
մի ի գլուխս ։ Կիսատասս ընտրեմ՝ այլոյ զատա-
րինչն ընտրեմ , և՝ ի տեսութեանէ այս ամ բնութեան
նոսկ փոփոխելոցս , խորհիլ սուսգրեմ , եմ
շատխոսգրացոյց զի ասասկն Հնոցդ էցի , այլ Հան
գիտելոցդ ինձ գիտիցն յառաջ խոհեալսն՝ ի կիսան ,
զի այսոցդ ասասկն ի մէջ , և խոհեմութեամբ
գնահատեմք ։

ՅԱՂԱԳԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԿՈՐԴ ՀԱՏՈՐԻ

ՓԻԼԻՍՓԱՅՈՒԹԵԱՆ։

Երկրորդ մասն բնագրանուէրէ։

Յաղագս տեսակաբանական գործի։

ՎԻՃԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻՆԱԿ։

Յաղագս երկնից և աշխարհի։ 3
Խնդիրս Յաղագս աշխարհի առ Հաստատակ։ 4
գլուխ ա. Ընդդէմ Դեմոկրիտի և Էպիկուրի և կատարեալ բնաբան։ 6
գլուխ բ. Յաղագս արուեստից և տեսակաց աշխարհի։ 14
գլուխ գ. Ընդդէմ Պղատոնի որ ասէ երկինս յառաջագոյն ունել։ 30
գլուխ դ. Ընդդէմ Պղատոնի և յաջորդ ականատես երկինս յառաջագոյն ունել։ 38
Խնդիրք. Յաղագս երկնային աշխարհի։ 49
գլուխ ա. Յաղագս բնութեան երկնից։ 50
յորմէ ա. Եթէ միաւորք իցեն գոյացութիւնք երկնից, և միով ի նոսա տարերական իցեն, ոչ ամենայն իցեն։ 50
յորմէ բ. Ընդդէմ գոյացութեան երկնից իցեն պարակապատք։ 59
յորմէ գ. Ընդդէմ ոմանց որք ասեն զերկինս ոչ պարակապատ։ 70
գլուխ բ. Յաղագս ձեւոյ երկնից։ 76
գլուխ գ. Յաղագս չարաչարութեան։ 80
յորմէ ա. Եթէ չարաչարութեան առ հաստատակ։ 80
յորմէ բ. Եթէ մոլորականքն առանձինն, և նոքա յաղագս արեգական։ 89
Յաղագս լուսնակի։ 91

Եթէ-

Յ[ա]ն[ի] [illegible] 682
Յաղագս [illegible] . Գլուխ [illegible]
[illegible] 94
գլուխ Զ. Յաղագս [illegible] 97
գլուխ Է. Յաղագս հանդարտեցոյց [illegible]
[illegible] 107
գլուխ Ը. Յաղագս [illegible]
[illegible] 119
գլուխ Թ. Յաղագս [illegible]
[illegible] 130
[illegible] Ժ. Յաղագս [illegible] 139
գլուխ ԺԱ. Յաղագս [illegible]
[illegible] 139
գլուխ ԺԲ. Յաղագս [illegible]
[illegible] 151
[illegible] ԺԳ. Յաղագս [illegible] 157
գլուխ ԺԴ. Յաղագս [illegible]
[illegible] 158
գլուխ ԺԵ. [illegible]
[illegible] 161
գլուխ ԺԶ. [illegible]
[illegible] 162
գլուխ Ժէ. [illegible]
[illegible] 173

ԵՐԿՈՒՐԴ ՄԱՍՆ ԲՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄՈՒԹԵԱՆ։

ԳԼՈՒԽ Ա. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆԽՔ։

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՄՈՒՆՔԻՆ։

Յաղագս ծննդեան, եւ ծնեալ կրաց։ 181

ԽՆԴՈՒՄՆ. Յաղագս ծննդեան եւ տարակածու- թեաւ։ 182

ԿԱՐԳ Բ. Թէ վասն ինչ կոչեն ծնունդ եւ տարակածու- թիւ, եւ զիարդ զանազանեցեալ լինիմք։ 182

ԿԱՐԳ Գ. Յաղագս Լուկիոս ծննդեան եւ տարակու- նեալ։ 189

ԿԱՐԳ Դ. Յաղագս Ենոք տեսլեան ծննդեան եւ տա- րակածելոյ։ 193

ՅՈՐՈՄ. Ա. Ընդդէմ ի գոյացութիւն տարակածելոյ լինելիսն լուծումն միջև, ի ծնելն ու կացուցեալ յաւէտ տեառնէ։ 193

ՅՈՐՈՄ. Բ. Ընդդէմ պատասխանողին, զոր ընդդէմ խօս- տիկ տեառնէ ծնեալ՝ արամադրելոյն զինքն ասելն զընդունելն լուծիւն։ 204

ԽՆԴՈՒՄՆ. Գ. Յաղագս շարժմանցն որք ծնանելն ծննդեան եւ տարակածելոյ։ 208

ԿԱՐԳ Ա. Յաղագս սկզբանցն։ 209

ՅՈՐՈՄ. Ա. Ի՛նչ միջոց ինչ սկզբանցն են, եւ որ իցէ նոքա եղեալ եւ որպէս առնեմք։ 209

ՅՈՐՈՄ. Բ. Ի՛նչ միջոց ինչ սկզբանցն են։ 213

ՅՈՐՈՄ. Գ. Ի՛նչ միջոց լինելոյ սկզբանցն որպէս կոչեմք։ 218

ԿԱՐԳ Բ. Յաղագս իմաստից։ 228

ՅՈՐՈՄ. Ա. Ընդդէմ լինելոյ, կամ միջոց լինելոյ իմաստիս եւ ասելոյ տարակուսի։ 230

ՅՈՐՈՄ. Բ. Ընդդէմ առասպելք տարակուսի Հաւա- տեան

գլուխ ի. ի տեսանելիսն։ 274
գլուխ ը. Յաղագս իմաստից գոյից, և անուանց գոյ-գոյից, ու՛ր և յաղագս ձգտանացն և ձգելոցն։ 247
գլուխ թ. Յաղագս առնել ըստ ՀՈՐ և փոխադարձ առեալ։ 253
գլուխ ժ. Յաղագս խնդրելոյն։ 260
գլուխ ժա. Յաղագս ապագայ։ 264
գլուխ ժբ. Յաղագս ապագայ ու՛ր Կամաւորիկ։ 264
գլուխ ժգ. Յաղագս սրտիկս ԼԻՔ ապագայ։ 273
գլուխ ժդ. Յաղագս ԼԻՐԸՆԼԻՔ։ 273
գլուխ ժե. Յաղագս գլուխ ԼԻՔ։ 281
գլուխ ժզ. Յաղագս խնդրատուէ և չգոյէ։ 285
գլուխ ժէ. Յաղագս ԼԻՔՈՒԱԿԱՆ սրտիկ ԼԻՔ։ 287
գլուխ ժը. Յաղագս ապագայ առանձինն։ 290
գլուխ ի. Յաղագս հրոյ։ 290
գլուխ ա. Յաղագս օդոյ։ 294
գլուխ բ. Յաղագս ջրոյ։ 297
գլուխ գ. Յաղագս հողոյ։ 299
գլուխ դ. Յաղագս կատարեալ իմացողացն։ 301
գլուխ ե. Յաղագս հոգեկան իմացողացն։ Ի սմին յաղագս իմացողացն ոգեղէն։ 301
գլուխ զ. Յաղագս իմացողացն, զոր ոչ ունին հոգի, միայն յաղագս հոգեկանացն։ 309
գլուխ է. Յաղագս մարդոյ։ 309
գլուխ ը. Յաղագս հրեշտակացոյ։ 312
գլուխ թ. Յաղագս ոգեղէն հոգւոյ։ 320
գլուխ ժ. Յաղագս անկատար իմացողացն, կամ յաղագս հոգեկան մտաւորացն։ 323
գլուխ ժա. Յաղագս մտաւորական հրեշտեաց ընդ ոգեղէնսն։ 324
գլուխ ժբ. Ընդ մտաւորական ոգեկանաց և ընդ մարդ, որք կիսատեսիլ յոգւոյ։ 340
գլուխ ժգ. Յաղագս մտաւորական հրեշտեայ ոգեղէնի ընդ մարդ։ 346
գլուխ ժդ. Յաղագս մտաւորական հրեշտեայ ընդ հոգեկան իմացողսն և ի հոգի։ 356
գլուխ ժե. Ընդ սակաւս ապագայսն և գնացից։ 361
գլուխ ժզ. Յաղագս առաւելութեան հրեշտեայ, քան զ

գլուխ

634 ՅԻՆԻ ԸՆԴՈՓՅՈՑ ՀԱՓԱՒԻ.

գլուխ ա. Յարգարութեան եւ յաղագս աստուածպաշտութեան հրամանացն Աստուծոյ : 368

ՑԱՒԻ. Յորմէ ընդունի ծնունդս եւ ծնեալս : 372

ՅԱՐՐՈՐԴ ՄԱՍՆ ԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՅ :

Յաղագս շարժմանցն Եամիջ կեանսն շարժմամբք : 376

ՎԻՃԱԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻՒՍԱԿ :

Յաղագս հոգւոյ : 381

ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ. Հետազօտութիւն հոգւոյ քննականացն : 382

գլուխ բ. Հետազօտութիւն հոգւոյ : 383

գլուխ գ. Թէ զանազի իրեն տեսակաւք հոգւոյ , և զանազի էութեամբ կիրեց : 385

գլուխ դ. Ո՞ր տեղեաւ ի մի կիցեալ իրեն մի միայն հոգի է , և յիւրաքանչիւրս բազում ինչ մի միայն տեսակ գոյացեալ : 388

գլուխ ե. Ո՞ր տեղեաւ հոգին իրեն բաժանելի : 404

գլուխ զ. Թէ ոչ մասամբ տեսակաւորին ի հոգւոյ : 409

գլուխ է. Յարգարութիւն կարողութեանց հոգւոյ : 423

ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ. Հնչիւն տեսակացն հոգւոյ և կենդանւոյ : 430

գլուխ ը. Յարգարութիւն տեսակացն կարողութեանց առ հասարակ : 431

գլուխ ի. Յարգարութիւն ընդհանրական կարողութեանն, և անդրի գլուխ : 436

գլուխ ժ. Յարգարութիւն երկոց տեսակացն . ըմ յարգարութիւն ներքինական զգայութեանցն . ըմ տրգնոց իրեն նոր մասանցն , և ըմ զանազանութիւն , և ըմ տրամադրոյ գանձակութիւն : 443

գլուխ ի. Յարգարութիւն արտաքին կարողութեանն և առ մեռեալ : 456

գլուխ ժա. Յարգարութիւն ծննդական կենդանւոյ : 459

ՅԱՒԻ. Յարգարութիւն տեսակաց .

գլուխ ա. Թէ ինչ իրեն տեսակն : 467

Յա-

Ցուցակ վերնագրաց համառօտ. 685

գլուխ Ի. Յաղագս բաժանութեան անկման. 476
յօդուած ա. Ընդ սահմանադրութեամբ անկման. կամ բաժանումն ծագաց յաստիպաղատութենէ մասուանէ. 476
յօդուած Բ. Յաղագս բաժանութեան անկման՝ ի սեռական իւր. 485
գլուխ Ժ. Յաղագս անկման գործոցէ սրբոյ հոգւոյ. 493
յօդուած ա. Յաղագս անկման և մեռման սրբոյ հոգւոյ. 494
յօդուած Բ. Յաղագս սրբոյն անկման. 501
յօդուած Գ. Յաղագս երկրպագութեան և խոնարհութեան կենդանեաց անկանց. և յարուցեալ սխտասանից և մանկանն. 512
գլուխ Ի. Յաղագս պատուոյ անկման. և յայլ իւրաքանչիւր ինչ. 519
Խնդրոյ. Յաղագս գործակցութեան հոգւոյն. 529
գլուխ ա. Յաղագս գործոցէ աստուածային. 530
գլուխ Բ. Յաղագս պատուական գործոցէ աստուածային. 540
գլուխ Գ. Յաղագս սիրոյ. 546
գլուխ Դ. Յաղագս ուրախ եղելոյ պատուական գործոցն. 549
գլուխ Ե. Յաղագս ներքին գործոցէ. 562
գլուխ Զ. Յաղագս գործակցութեան բարեաց. 565
Ընդհանուր. Յաղագս կենդանեաց. 567
գլուխ Է. Յաղագս կարողեալ և մտաւոր մարդոյ. 568
յօդուած ա. Յաղագս ներանձնական մարդոյ մարդկեղէն մարմնոյ. 569
յօդուած Բ. Յաղագս անձնանձնական մարդոյ մարմնոյ. 582
գլուխ Ը. Յաղագս բաժանութեան կենդանեացն ի մահ աւուրս յարքունեաց. 600
յօդուած ա. Յաղագս պատկանաց. 601
յօդուած Բ. Ընդ ո՞ք ցանկալին կենդանեացն. 607
յօդուած Գ. Ընդ ո՞ք երկակիութեանցդ և միանց. 612
գլուխ Թ. Յաղագս անկման գործոցէ կենդանեացն. 617

ՃԻԳ Ի. Յաղագս գոյութեան մեղաց ընդ հնոցս
նոցա եւ ելիր պատերազմելոյ · Ի յաղագս
անզգաստութեան , ընչասիրութեան , հոգ-
նի , և ցոխանակութեան քնոյ և սրտի —
տութեան . 625
ՃԻԴ Ի. Յաղագս երկիւղութեան և կարծեաց հե
նոց · յաղագս մանկտութեան և ծերու ,
և յաղագս կենաց , և մահու կենդա —
նոց . 634
ԻՆՆԻԳ. Յաղագս բանական հոգւոյ . 639
ՃԻՄ Ա . Յաղագս բանական հոգւոյ զոր ինչ ի —
գիտէ . 640
ՃԻՄ Բ . Յաղագս մտաց . 640
ՃԻՄ Գ . Յաղագս կամաց . 652
ՃԻՄ Դ . Ինչ իցէ ինքն յաղագս մարդկան . 670
Պատկեր Ընկերացեալ կենաց , և բացա —
յայտեալ . 677